

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ «ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ»

Βραβευθέν δις ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Παρισίοις
Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

1. ΑΦΙΕΡΩΜΑ — ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ
† ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ
2. ΗΡΟΔΙΚΟΣ Ο ΣΗΛΥΜΒΡΙΑΝΟΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΙ — Δ. ΜΟΥΚΑΝΟΥ
3. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΦΥΤΩΝΥΜΙΩΝ
Α. ΘΡΑΚΗΣ — ΠΑΝΟΥ ΓΡΙΣΠΟΥ
4. ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ — ΚΩΝΣΤ. Δ. ΒΑΦΕΙΔΗ
5. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ — ΠΑΝΑΓ. ΦΩΤΑΚΙΔΗ
6. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΑΥΡΟΚΚΛΗΣΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ
7. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
8. ΕΚΛΙΠΟΥΣΑΙ ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ:

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 34

1970

† ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΙΣ ΑΙΩΝΙΑΝ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
Ο ΠΑΡΩΝ 44ος ΤΟΜΟΣ ΤΩΝ «ΘΡΑΚΙΚΩΝ»

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Ἡ 1η Ἰουνίου 1970, ὑπῆρξεν ἀποφράς ἡμέρα διὰ τὸ Θρακικὸν Κέντρον. Εἶχε τὴν μεγάλην ἀτυχίαν νὰ στερηθῇ τῶν εὐεργετικῶν ὑπηρεσιῶν ἑνὸς μεγάλου Προέδρου του, τοῦ ἀειμνήστου ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Κέντρου, συνηλθὸν ἐκτάκτως ἐπὶ τῷ θλιβερῷ ἀγγέλματι τοῦ ἀδοκῆτου θανάτου τοῦ Σεβαστοῦ Προέδρου αὐτοῦ Γεωργίου Γεωργιάδου ἀνδρὸς κατὰ πάντα ἀξιολόγου, ὅστις πολλὰ προσέφερε διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς Θρακικῆς Ἰδέας, ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως:

- 1) Νὰ παρακολουθήσῃσι τὰ μέλη τοῦ Κέντρου τὴν κηδεῖαν του.
- 2) Νὰ κατατεθῇ στέφανος ἐπὶ τῆς σοροῦ του.
- 3) Νὰ ἐκφρασθῶσι συλλυπητήρια πρὸς τοὺς οἰκείους του.
- 4) Νὰ διατεθῇ εἰς μνήμην του ποσὸν δρχ. 5.000 ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν σκοπῶν.
- 5) Νὰ δημοσιευθῇ τὸ παρὸν διὰ τοῦ Τύπου.

Τὸν ἀειμνήστου Γεώργιον Γεωργιάδην, Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἀπεχαιρέτισεν ἕκ μέρους τοῦ Σωματείου ὁ κ. Δημήτριος Λουΐζος μέλος τοῦ Δ.Σ., εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Ἀγαπημένε μας Γιώργο,

Ἐπῆρξες καλὸς Χριστιανός, φλογερὸς Ἑλληγ, φανατικὸς Θρακιώτης.

Ἐπῆρξες ἀκόμα ἀπλός, γαλήνιος, καλός.

Ἔτσι σὲ ἐγνωρίσαμε, ἔτσι σὲ ζήσαμε, ἔτσι σὲ ἀποχαιρετοῦμε, ἀγαπητέ μας Γιώργο. Γι' αὐτὸ καὶ ὄλοι τόσο πονοῦμε καὶ κλαίμε.

Ὁ ἱερὸς αὐτὸς χώρος εἶναι γεμάτος ἀπὸ δάκρυα καὶ ἄνθη.

Πολὺ θλιβερὸ καὶ βαρυσήμαντο τὸ χθεσινὸ νέο, ἐβύθισε τοὺς οἰκείους σου, τοὺς φίλους σου, τὸν τόπο ὅλο καὶ μᾶς τοὺς Θρακιεὺς σὲ ἀνέκφραστο πένθος.

Ἔνας ἀκόμη μεγάλος καὶ ἐξαιρετικὸς Θρακιώτης ποὺ ἔπιανε πολὺ τόπο, ὁ Γεώργιος Γεωργιάδης, ἔφυγε ἀπὸ ἀνάμεσά μας. Τί ζημία!!!

Πατρίδα σου αἱ ὠραῖες Δελλιωῖνες, καμάρι τῆς Θράκης μας, Σχολή σου ἢ Ἱερὰ Θεολογική τῆς Χάλκης, ἡ ὁποία κατὰ Χριστὸν σ' ἐμόρφωσε.

Καὶ ὕστερα ἡ Σορβόννη σὲ ἀνέδειξε ἄξιο καὶ ἄριστο ἐπιστήμονα σὲ δύο ἐπιστῆμες Νομικῶν καὶ Πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Καὶ ἔτσι καλόν, σ' ἐδέχθηκε, σὲ ὑποδέχθηκε θὰ ἔλεγα, ἡ Μεγάλη πατρίδα μας, ἡ Ἑλλάδα μας, καὶ Ἐκείνη πολὺ σ' ἐτίμησε. Μεγάλη καὶ συγκινητικὴ ἀμοιβαιότης.

Σὲ ἐποποθέτησε καὶ σὺ διεκρίθης ὡς Νομάρχης Λέσβου, Θεσσαλονίκης, Λαρίσης, Εἰάνθης καὶ Ἀττικῆς — Ἀθηνῶν.

Ἐκ τούτου ἐπέρασα ἀφῆσα ἐποχὴν καὶ ἀνάμνησιν ἀρίστην.

Ἐλάμπρυνες τὸ ἀξίωμα τοῦ Νομάρχου. Μιλᾶ καὶ θὰ μιλᾶ ὅλη ἡ Ἐπαρχία καὶ ἡ Ἀθήνα γιὰ τὸ ἦθος σου, γιὰ τὴν ἀρετὴ σου, τὴν ἐπιμέλειά σου, τὸ ζῆλο σου, τὴ μόρφωσή σου, τὸ ἐνδιαφέρον σου πρὸς τοὺς τόπους πού δηώκησες.

Ἄκουες μὲ ὑπομονήν, μὲ πόνον, τὸ κάθε ζήτημα, τὸ κάθε παράπονον. Τὰ ἔκαμνες δικά σου καὶ τὰ ἐξυπηρετεῖς μὲ ἀρίστην διάθεσιν. Ἐκ τούτου τὸν ἱερόν σου ἐνθουσιασμόν μετέδιδες καὶ εἰς τοὺς συνεργάτας σου καὶ ὅλοι σὲ τιμοῦσαν καὶ σὲ ἀγαποῦσαν.

Καὶ Σύγγραμμα συνέγραψες γιὰ τὴν Τοπικὴ Αὐτοδιοίκηση καὶ μελέτες καὶ ἄρθρα ἐδημοσίευσες δι' αὐτήν, εἰς τὸν τύπον.

Ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν ἐπὶ κατοχῆς, χωρὶς τίποτε νὰ λογαριάσῃς, μὲ κίνδυνον μεγάλο τῆς ζωῆς σου καὶ τῆς οἰκογενείας σου, προσέφερες πολλὰς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Πατρίδα μας τὴν Ἑλλάδα, ὑπηρεσίας μεγάλας, τολμηρὰς καὶ ἡρωϊκὰς θὰ ἔλεγα. Διὰ τὰς ἐξαιρετικὰς αὐτὰς ὑπηρεσίας σου, ὁ νικητὴς Ἀρχιστράτηγος Αἰζενχάουερ καὶ ὁ Στρατηγὸς Πάτσετ σὲ ἐπαρασημοφόρησαν. Τί τιμὴ!

Καὶ ἡ πατρίδα μας, καὶ Αὐτὴ σὲ ἐτίμησε δις γιὰ τὰς ἐξαιρέτους σου πράξεις μὲ τὸ παράσημο τοῦ Φοίνικος.

Τελευταῖα ἀκόμα, ὅταν ἦσουν Νομάρχης Ἀττικῆς, Ἐσέ, τιμῆς ἔνεκεν, ἔθεσε ἐπικεφαλῆς τῶν Νομαρχῶν πού ἔστειλε ἡ Ἑλλάδα στὴν Ἀγγλία, προσκλήσει τῆς, διὰ νὰ παρακολουθήσετε τὴν Τοπικὴν Αὐτοδιοίκησιν ἐκεῖ, στὸ μεγάλο Κράτος.

Καὶ τὸ Θρακικόν μας Κέντρο, ἡ ὠραία αὐτὴ συνέχεια τῆς γενεθλίου Χώρας μας, τῆς Θράκης μας (ἀπὸ τὴν ὁποία προσωρινὰ ἀπεσπάρσθημεν), ὅταν ἔχασε τὸν Μεγάλον πρῶτον Πρόεδρόν του τὸν ἀείμνηστο Φίλιππον Μανουηλίδην, πού τόσα προσέφερε στὸ Θρακικὸ Κέντρο, ἐσέ ἔθεώρησε ἄξιον Πρόεδρον. Καὶ ἀντεπεκρίθης θαυμάσια σὲ ὅλες τῆς προσδοκίας καὶ τῆς ἐλπίδος μας.

Ἐξεπλήρωσες μὲ ζῆλον ἀπαράμιλλον καὶ ἐνθουσιασμόν καὶ μ' αὐταπάρησιν μεγάλην, ὅλους τοὺς σκοποὺς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον πού εἶναι πολλοί. Νὰ

Ένα τελευταίο δείγμα της Θρακιώτικης καλωσύνης σου και της αγάπης σου πρὸς τὴ μάνα μας τὴ Θράκη μας. Ἦρθαν πρὶν λίγο καιρὸ στὸ Θ. Κ. εκπρὸσωποι τοῦ Συνδέσμου Νέων Θρακῶν Ἐπιστημόνων νὰ ζητήσουν βοήθειαν ἀπὸ τὸ πρεσβυγενὲς Σωματεῖον μας. Ἀνέπτυξαν ὠραῖα τοὺς σκοπούς των. Ἦμouνα κι ἐγὼ παρών. Καὶ ἠρώτησαν οἱ νέοι Θραῖκες: Τί βοήθεια θὰ δώσετε Κε Πρόεδρε σὲ μᾶς τοὺς νέους; Καὶ ἀπήντησες ὠραιότατα: «Τὴν ψυχὴ μας». Ἀστραψαν τὰ πρόσωπα τῶν νέων Θρακῶν ἀπὸ ἐλπίδα καὶ εὐγνωμοσύνη. Αὐτὸς ἦτο ὁ Γεωργιάδης.

Μεγάλῃ αἰθρία ἐπεκράτει εἰς τὸ Κέντρον μας. Χτᾶς ἡ αἰθρία ἐχάλασε, ἔγινε νύχτα ζοφώδης. Ὁ Πρόεδρος του, ὁ ἀγαπημένος μας Γεώργιος Γεωργιάδης ἀπέθανε. Αὐτὸ ἦτο τὸ θλιβερὸ νέο καὶ γεγονὸς τῆς χθεσινῆς ἡμέρας. Τί κρῖμα. Ἡ εὐγενὴς καὶ ὠραία ψυχὴ του, λευκὴ ἀπὸ καλωσύνην, ἀπῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐν τρυφῇ παραδείσου, ἐν τῇ αἰωνία μακαριότητι, ἐν χώρᾳ δικαίων.

Διατὶ ὅμως αὐτὴ ἡ ζοφώδης νύξ!

Τὰ γραμμένα τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι τοῦ ἀνθρώπου νὰ τὰ ἐλέγχη, ἀλλὰ μόνο νὰ τὰ υποφέρῃ. Αὐτὰ ἐλέγαμε στὴ Θράκη.

Γι' αὐτὸ παρακαλῶ θερμὰ τὸν Πανάγαθο Θεό, τὴν ἄβυσσον τῆς εὐσπλαγχνίας, νὰ στείλῃ πλοῦσια τὴν παρηγορίαν του, στὴν στοργικώτατη Κυρία σου καὶ στὸ στοργικώτατο παιδί σου, μὰ καὶ σὲ μᾶς τοὺς συνεργάτας σου καὶ καλοὺς σου φίλους, πού μὲ τόση στοργὴ σὲ περιεβάλαμε καὶ ἡμεῖς.

Τότε οἱ νεκροὶ μας πεθαίνουνε, ὅταν τοὺς λησμονᾶμε. Ἐσὺ δὲν πρόκειται νὰ λησμονηθῆς. Μὴν ἀνησυχῆς, διότι εὐγνωμόνως θὰ σὲ θυμῶνται καὶ θὰ κάμνουν τὸ μνημόσυνό σου γιὰ πάντα, ἡ Ἑλληνικὴ ἐπαρχία καὶ ἡ Ἀθήνα, πού τόσο πολὺ ἐξυπηρέτησες ὡς ἀνώτατος λειτουργὸς τοῦ Κράτους μας. Οἱ κοπέλλες ἀπὸ τίς Δελτιῶνες καὶ οἱ ἄλλες κοπέλλες τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης πού ἐπροικοδοτήθησαν ἀπὸ τὸ Θρακικὸ Κέντρο. Οἱ ἀριστεύσαντες μαθηταὶ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων καὶ τῶν Γυμνασίων, οἱ Δῆμοι καὶ Κοινότητες, τὰ Εὐαγγῆ Ἰδρύματα (Ὁρφανοτροφεία, Γηροκομεῖα) Μακεδονίας καὶ Θράκης πού τόσο πλοῦσια ἐθράβευσε καὶ ἐδοθήθησε τὸ Θρακικὸ Κέντρο, οἱ πτωχοὶ Θραῖκες φοιτηταὶ καὶ ἄλλοι Θραῖκες πού γενναῖα ἐδοθήθησατε. Θὰ σὲ ἐνθυμῆται εὐγνώμων τὸ περιοδικὸν τοῦ Θρ. Κέντρου, «τὰ Θρακικά», πού οἱ 43 Τόμοι του ἀπὸ τὸ 1927 μέχρι σήμερον, μαρτυροῦν τὸ μεγαλεῖον τῆς Θράκης μας καὶ τὴν μεγάλην δρᾶσιν τοῦ Κέντρου μας.

Γιὰ τὰ μέλη τοῦ Θ. Κ. τὸ λαμπρὸ σου ἔργο θὰ στέκεται σὰν ἓνα φωτεινὸ παράδειγμα, πού ὅλοι θὰ τὸ ἀκολουθοῦμε. Τὸ ἔργο σου καὶ ἡ μνήμη σου δὲν θὰ ἀποθάνουν ποτέ.

Ἔσο ἡσυχος καλέ μας Πρόεδρε. Οἱ Θραῖκες εἴμεθα εὐγνώμονες. Θὰ συνε-

χίσουμε τὸ ἔργο τοῦ Μανουηλίδη καὶ τὸ δικό σου μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη, τὸν ἴδιο
ζῆλο, τὸν ἴδιο ρυθμὸ τὸ δικό Σας.

Θὰ ἐνθυμούμεθα ὅσα γενναῖα ἔπραξες γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν Θρά-
κη μας, τὸν παράδεισὸ μας.

Τὸ χῶμα ποῦ θὰ σκεπάσῃ τὸν ἀνοιξιότικο τάφο σου, ἄς εἶναι ἐλαφρὸ σὰν
τῆς δροσιᾶς τὸ στάλαμα, σὰν τῆς ἐλιᾶς τὸ φύλλο, φίλε μας.

Ἄ μ ἦ ν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΛΟΥΓΙΖΟΣ

Θ Ρ Α Κ Ι Ω Τ Η Σ

Μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου
τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Ἐπικήδειος λόγος εἰς Γεώργιον Γεωργιάδην
ἐκ μέρους τοῦ κ. Ἀριστοτέλη Κωνσταντινίδη

1. Ἡ Ἑστία Θεολόγων Χάλκης — Κύκλος Ἑλλάδος, 2. Τὸ Κέντρον τῶν ἐν Ἑλλάδι Κωνσταντινουπολιτῶν, 3. Ἡ Ὀργάνωσις Ἐθνικῆ Μνημοσύνης, 4. Ἡ Ἐταιρία Ἐκπαιδευτικῆ Ἀναγέννησις, 5. Καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Βοηθήματος ἀπροστρατεύτου, ἀπευθύνουν δι' ἐμοῦ τὸν ὕστατον χαιρετισμὸν εἰς τὴν τιμίαν Σορὸν σου, ἀγαπητὴ καὶ πολυφίλητε. καὶ ἰσάδελφε Γεώργιε Γεωργιάδη.

Ὁ θάνατός σου ἐδύθισεν εἰς βαρὺ πένθος, ὄχι μόνον τὴν τεθλιμμένη φιλόστοργον σύζυγον τὴν χήραν σου ἤδη, ὄχι μόνον τὸν διαπρέποντα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ διακεκριμένον ἐν οἰκονομικαῖς καὶ πολιτικαῖς ἐπιστήμασι υἱόν σου καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους συγγενεῖς σου, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ μέλη τῶν Σωματείων ἡμῶν, τῶν ὁποίων μετεῖχες ὡς διακεκριμένον μέλος καὶ Σύμβουλος. Καὶ ἀκόμη ὅλα τὰ τέκνα τῆς Θράκης, ὅθεν κατήγεσο, καὶ ὅλους τοὺς Ἑλληνας πολίτας, οἱ ὅποιοι ἤλθον εἰς ἐπαφὴν μαζί σου καὶ σέ ἐγνώρισαν ὡς ἐξαιρετὸν ἄνθρωπον, ἐξαιρετὸν φίλον καὶ ἐξαιρετὸν συμπαραστάτην εἰς ὅλα τὰ στάδια τῆς μακρᾶς σταδιοδρομίας σου, ὡς ἐπιστήμονος (κατὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς δικηγορίας σου), ὡς Νομάρχου εἰς διαφόρους Νομοὺς τοῦ Κράτους ἐπὶ μακρᾷ ἔτη καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν Ἀθήναις, καὶ τέλος ὡς πολυτίμου παράγοντος εἰς συγκεκροτημένας ὀργανώσεις, πρὸς ἐπίτευξιν τῶν κοινωφελῶν τῶν σκοπῶν, διὰ τοὺς ὁποίους μεγάλως καὶ σπουδαίως συνετέλεσες.

Ἀπεφοίτησες τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ ἐγκατέλιπες τὸν περίπυστον πνευματικὸν της λόφον, ὅπου τὰ γήινα ὑφούνται πρὸς τὰ οὐράνια, γεμᾶτος ἀπὸ πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δραματισμῶν, γεμᾶτος ἀπὸ τοῦ ὑπέρτατον πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν κάλλος. Ἐκινήθησ δὲ ἔκτοτε καὶ διαρκῶς ὡς Ἕλληνας χριστιανός, μέσα εἰς τὸν χώρον τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ μεγαλείου, ὅπου τὸ ἄτομον αἰσθάνεται νὰ προσεγγίξῃ πρὸς τὸ ὑπέρτατον ὄν, τὴν Μεγαλειότητα τοῦ εἶναι τοῦ Σύμπαντος, διὰ νὰ μὴ πελαγοδρομῇ εἰς ἀσημαντότητας, ἀπειλούσας τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου καὶ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ βαθύτερα αἰσθήματα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Αὐτῆς τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν ἔννοιαν τοῦ «καλλιεργημένου ἀνθρώπου» καὶ στρέφει τὴν σκέψιν πρὸς ἀνώτερα καὶ μόνον ἐπιτεύγματα καὶ ἐπιδιώξεις, μὲ ἀποδέσμευσιν ἀπὸ μονομερεῖς ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι καταστρέφουν τὴν ἐσωτερικὴν συγκρότησιν καὶ διαταράσσουν τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, παραποιού-

σαι τὸ πάτριον ἑλληνοχριστιανικὸν ἦθος, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀνωμάτων τῶν νοσηρῶν ἐξωελληνικῶν θεωριῶν καὶ ρευμάτων.

Ἰπῆρξες σπανία φυσιογνωμία, κατ' ἐξοχὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ, ἀλλὰ καὶ χριστιανικὴ καὶ ἑλληνικὴ. Αἱ πνευματικαὶ σου ἀνησυχίαι σέ ὄθησαν περαιτέρω καὶ εἰς εὐρυτέρας σπουδὰς ἀνά τὴν Ἑσπερίαν. Καὶ τὰ οὕτως ἀποκτηθέντα πολλαπλᾶ ἐφόδια σου, διὰ τῶν ὁποίων ὠλοκλήρωσες τὸν πνευματικὸν σου κόσμον, συνδυαζόμενα καὶ πρὸς τὰ ἐμφανῆ ψυχικὰ καὶ ρωμαλέα ἠθικὰ προτερήματά σου, σέ ἀνέδειξαν ὑπόδειγμα εὐπρεποῦς καὶ ἀθορύβου δραστηριότητος καὶ φαινόμενον ἑλληνικῆς ὀρθοφροσύνης, ἀσύγκριτον μαχητὴν παντὸς ὅ,τι ὀρθοῦ, ὅ,τι ἀληθινοῦ, ὅ,τι χριστιανικοῦ καὶ ἑλληνικοῦ. Πάντοτε δέ, μὲ ἤρεμον γλυκύτητα ἐκφράσεως, κρυστάλλινην διαύγειαν λογισμοῦ καὶ σκέψεως, ἄκαμπτον γενναιότητα φρονήματος, ἀσυγκράτητον μεγαλεῖον καρτερίας καὶ ἐντυπωσιακὴν πράγματι ἄρχοντιὰν εἰς πᾶσαν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν καὶ κοσμικὴν συναλλαγὴν σου.

Ἰπὸ τοιαύτας συνθήκας σέ ἔχασε μὲν ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ σέ ἐκέρδισεν ἡ Πολιτεία, τῆς ὁποίας ὑπῆρξες πιστὸς ἐκπρόσωπος, ὡς μόνιμος σχεδὸν Νομάρχης ἐπὶ ἓν τέταρτον περίπου αἰῶνος. Τὸ δὲ Ἔθνος εἰς κρισίμους στιγμὰς τοῦ σέ εὔρε καὶ γενναῖον μαχητὴν τῆς ἀντιστασιακῆς κινήσεως, πέραν τῶν ἄλλων πολλαπλῶν ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας ἀκαταπονήτως παρέσχες, ὅπου ἐτάχθης καὶ δαφιλῶς ἐχρησιμοποίησες πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν συνανθρώπων σου, εἷς τε τὴν Δημοσίαν καὶ τὴν ἰδιωτικὴν σου κοινωνικὴν ζωὴν.

Ἄλλὰ τῶρα κεῖσαι νεκρὸς, πορευόμενος ἤδη τὴν μακαρίαν ὁδὸν πρὸς τὴν αἰωνίαν ζωὴν. Καὶ μετ' ὀλίγον τὸ χῶμα θὰ καλύψῃ τὸ τίμιον σκῆνωμά Σου.

Ἡ ἱστορία ὅμως τοῦ βίου περᾶ τῶρα αὐτόματα εἰς τὴν «Παράδοσιν». Αὐτὴ δὲ θὰ ἐμπιστευεταὶ πλέον εἰς τὸ «μνημονικὸ» τῶν οἰκείων σου, τῶν φίλων σου καὶ τῶν γνωστῶν σου, τὴν διαιώνισιν τῆς προσωπικότητός σου, τῶν ἔργων σου καὶ τῆς μηνίμης σου. Αἰωνία σου ἡ μηνίμη ἀλησιμόνητε ἀδελφὲ Γεώργιε Γεωργιάδῃ!

ΑΡΙΣΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Παραθέτομεν κατωτέρω ἀποσπάσματα τηλεγραφημάτων, ἐπιστολῶν καὶ δημοσιευμάτων ἐφημερίδων, ἀφιερωμένων εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀειμνήστου Προέδρου μας, ὁ θάνατος τοῦ ὁποίου ἀφῆκε μέγα κενὸν εἰς τὰς τάξεις τῶν συμπατριωτῶν μας Θρακῶν.

Ὁ Μητροπολίτης πρ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακείμ

«Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλοῦς σας Προέδρου, ἀειμνήστου Γ. Γεωργιά-

δου, συμμετέχων εἰς τὸ βαθὺ πένθος Σας, ἀπευθύνομεν τὰ δλόψυχα καὶ εἰλικρινῆ μας συλλυπητήρια, εὐχόμενοι ὅπως ὁ Κύριος ἀναπαύσῃ τὸν μεταστάντα ἐν σκηναῖς δικαίων, εἰς Ἑμᾶς δὲ ἐνσταλάξῃ τὴν ἐξ ὕψους παρηγορίαν».

† Πρ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακείμ

Ἐκεῖνοι ποὺ μᾶς φεύγουν... Ἐφημερὶς «Ἑλλάσποντος»

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ — Πρώην Νομάρχης

«Μετὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως θανατηφόρου ἀσθενείας, ἀπεβίωσε τὴν 1ην Ἰουνίου ἔ. ἔ., ἕνας σεβαστός, ἐκλεκτός καὶ πολύτιμος φίλος τῶν Μαδυτιῶν, ὁ Γεώργιος Κ. Γεωργιάδης, εἰς ἡλικίαν 77 περιπίου ἐτῶν.

Τὴν ἐπομένην καὶ περὶ ὥραν 5 μ. μ., ἐγένετο σεμνὴ καὶ ἐπιβλητικὴ ἡ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Α' Νεκροταφείου Ἀθηνῶν, μὲ συμμετοχὴν πλήθους κόσμου, συγγενῶν, φίλων καὶ γνωστῶν του, οἵτινες συνώδευσαν μὲ ἰδιαίτερον λύπην καὶ συγκίνησιν τὸν ἐπιφανῆ νεκρὸν μέχρι τῆς τελευταίας του κατοικίας.

Τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας προέστη ὁ Σεβασμιώτατος τέως Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ ἱερέων, καὶ ἐξεφώνησαν καταλλήλους τῇ περιστάσει ἐπικηδεῖους λόγους οἱ κ.κ. Ἀριστοτέλης Κωνσταντινίδης, δικηγόρος, ἐκ μέρους τῆς «Ἐθνικῆς Μνημοσύνης», Δημήτριος Λουῖζος, δικηγόρος, ἀπὸ μέρους τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου» καὶ τις παλαιὸς συνάδελφος του, παρὰ τῷ Ἑπιφυλακτῆ τῶν Ἐσωτερικῶν.

Μὲ τὸν θάνατον τοῦ Γεωργίου Γεωργιάδη, ἐξέλιπε μία ἐξέχουσα προσωπικότης, ἀρτίας θεολογικῆς, νομικῆς καὶ ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, ἥθους ἀνωτέρου καὶ πατριωτικῆς ὑψηλῆς ἰδέας.

Ὁ μεταστὰς ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Δελλιώνες τῆς Σηλυμβρίας. Ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐσπούδασε νομικὰ εἰς τὸ Παρίσι, ἐδικηγόρησεν εἰς Ἀθήνας, ἀνῆλθεν ἐπαξίως εἰς ἀνωτέρας δημοσίας θέσεις καὶ ἐχορημάτισεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν γεν. γραμματεὺς τοῦ Δήμου Κερασινίου, τοῦ Ἑπιφυλακτοῦ Ἐσωτερικῶν καὶ νομάρχης Λέσβου, Ἡλείας, Ἐάνθης, Ἀττικῆς καὶ Ἀαρίας, θεωρούμενος ὡς ὁ πρῦτανος τῶν Νομαρχῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ξενικῆς κατοχῆς, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, ἐπαίξε σπουδαῖον πατριωτικὸν ρόλον, ὡς σύνδεσμος τῆς ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ ἐδρευούσης τότε ἐλευθέρως Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καθ' ὃν χρόνον διετέλει ἐν Ἀθήναις γεν. γραμματεὺς τοῦ Ἑπιφυλακτοῦ Ἐσωτερικῶν, τιμηθεὶς διὰ πλεί-

στων παρασήμεων καὶ τιμητικῶν διακρίσεων, ὡς ἀνώτατος κρατικὸς λειτουργὸς καὶ ἔθνικὸς ἀγωνιστής.

Ἐκ τῆς 10ετίας περιόδου, μετὰ τὴν συνταξιοδότησίν του, ἐτιμήθη ὡς μέλος διαφόρων ἔθνικῶν Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων, ἤτοι τῆς «Ἐθνικῆς Μνημοσύνης», τοῦ «Κέντρου Κωνσταντινουπολιτῶν», τῶν «Φίλων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς» καὶ τέλος ἀπεβίωσε κατέχων ἐπαξίως τὴν ἔδραν τοῦ προέδρου τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου».

Ὁ ἕξοχος πατριώτης, ὁ λαμπρὸς ἐπιστήμων, ὁ καλὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀλησμόνητος Γεώργιος Κ. Γεωργιάδης, ηὐτύχησε νὰ νυμφευθῆ τὴν ἐξ ἀρίστης οἰκογενείας τῆς γενετείρας του πατρίδος εὐγενεστάτην, εὐπαιδευτον, φιλόμουσον καὶ φιλότεχνον κόρην Θάλειαν Χουρμουζιάδου, ἐξ ἧς ἀπέκτησε καὶ ἀνέδειξε τὸν μονογενῆ των υἱὸν κ. Μούζην Γεωργιάδην, καταλαβόντα ἐπαξίως ἔδραν πρυτάνεως εἰς Ἀμερικανικὸν Πανεπιστήμιον καὶ θέσιν ἐπίζηλον εἰς τὸν Λευκὸν Οἶκον, ἐπὶ οἰκονομολογικῶν θεμάτων.

Ὁ πρόεδρος τοῦ πατριωτικοῦ μας Σωματείου τῶν Μαδυτιῶν, «Ὁ Ἑλλησποντος» καὶ ἡ κ. Θάλεια Μιχ. Κατζάκη, παραστάντες εἰς τὴν κηδεῖαν, συνελυπήθησαν τοὺς οἰκείους τοῦ μεταστάντος.

Ἡ μνήμη τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡμετέρου σεβαστοῦ καὶ πολυτίμου φίλου καὶ ἐκλεκτοῦ συμπατριώτου ἐξ Ἀνατολικῆς Θράκης, ἃς εἶναι αἰωνία»

Μιχ. Χρ. Κατζάκης

Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ Θρακικοῦ Κέντρου Ἀλεξανδρουπόλεως

(Τηλεγράφημα)

«Ἐπὶ σκληρᾷ ἀπωλείᾳ ἐξαιρετοῦ προέδρου μας Γεωργίου Γεωργιάδου, τοπικὴ ἐπιτροπὴ Θρακικοῦ Κέντρου Ἀλεξανδρουπόλεως ἐκφράζει βαθυτάτην θλίψιν της».

Ἐντεταλμένη, Ἑλένη Φιλιππίδου

«Πανθρακικὴ» Ἀλεξανδρουπόλεως, 8.6.1970

**Πέθανε στὴν Ἀθήνα ὁ Πρόεδρος
τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Γεώργιος Γεωργιάδης**

«Ἀπέθανε καὶ ἐκηδεύθη στὴν Ἀθήνα, ἐν μέσῳ ἐκδηλώσεων τῶν ἐπισή-

μων και τῆς θρακικῆς παροικίας Ἀθηνῶν και τῶν περιχώρων, ὁ μέχρι τοῦδε Πρόεδρος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν Γεώργιος Γεωργιάδης.

Ὁ ἀείμνηστος ἦτο Θρακιώτης τὴν καταγωγὴν και ὑπηρετήσεν ἐπὶ 30 και πλέον ἔτη ὡς Νομάρχης Λέσβου, Ξάνθης, Θεσσαλονίκης, Ἀττικοβοιωτίας και ἀλλαχοῦ.

Ἐπῆρξεν ἀγαθός, χρηστός και ἔντιμος δημόσιος λειτουργός, ἐξαίρετος ἄνθρωπος και ἀριστος οἰκογενειάρχης.

Ἡ ἐφημερίδα μας συλλυπεῖται θερμότατα και ἀπευθύνει τὰ ἐγκάρδια συλλυπητήριά της εἰς τὴν οἰκογένειάν του, εἰς δὲ τὸν μεταστάντα ὡς εἶναι κοῦφον τὸ χῶμα τῆς ἀττικῆς γῆς ποῦ τὸν ἐσκέπασεν».

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

«Ἡ Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Ἀλεξανδρουπόλεως, συνελθοῦσα ἐκτάκτως ἐπὶ τῷ θλιβερῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου τοῦ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Προέδρου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, διαπρεποῦς Μέλους τῆς Θρακικῆς Οἰκογενείας και φλογεροῦ πατριώτου, προσενεγκόντος πολλὰς και ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας και μοχθήσαντος διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν εὐγενῶν σκοπῶν του,

Ψ η φ ί ζ ε ι

1) Νὰ διαβιασθοῦν τηλ)κῶς τὰ θερμὰ της συλλυπητήρια πρὸς τοὺς οἰκείους τοῦ μεταστάντος και πρὸς τὸ ἐν Ἀθήναις Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.

2) Νὰ δημοσιευθῇ τὸ παρὸν ψήφισμα εἰς τὸν ἡμερήσιον τοπικὸν Τύπον.

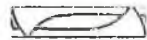
Ἡ Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Ἀλεξ)πόλεως».

«Προσφυγικὸς Κόσμος» — 4.6.1970

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Μὲ τὸν ἐπισυμβάντα, πρὸ ἡμερῶν, θάνατον τοῦ παλαιοῦ συνεργάτου μας, μέλους τοῦ Δ. Σ. τῆς «Ἐθνικῆς Μνημοσύνης», προέδρου τοῦ «Κέντρου Κων-

σταντινουπολιτῶν», «Θρακικοῦ Κέντρου» καὶ «Φίλων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς» Γ. Γεωργιάδου, ἐξέλιπε μία ἐξέχουσα Ἀνατολικο-Θρακικὴ προσωπικότης. Ἀρτί-
ας νομικῆς καὶ ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως καὶ ἀνωτέρου ἥθους ὁ ἀείμνηστος,
εἶχε διατελέσει Νομάρχης Ἀττικῆς, ἀφήσας ἐποχὴν καὶ παράδοσιν εἰς τὴν Διοί-
κησιν καὶ τιμήσας τὸ προσφυγικὸν ὄνομα, ηὐτύχησε δὲ νὰ ἀναδείξῃ υἱὸν κατα-
λαβόντα θέσιν πρυτάνεως εἰς Ἀμερικανικὸν Πανεπιστήμιον καὶ ἐπίζηλον θέ-
σιν εἰς τὸν Λευκὸν Οἶκον. Ἡ ἑφημερὶς μας συλλυπεῖται τοὺς οἰκείους του.

ΗΡΟΔΙΚΟΣ Ο ΣΗΛΥΜΒΡΙΑΝΟΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΙ

Ὑπὸ ΔΗΜ. Δ. ΜΟΥΚΑΝΟΥ
Πτυχιούχου τῆς Φιλολογίας

Ἡ Σηλυβρία τῆς Θράκης ἦτο παλαιὰ ἀποικία τῶν Μεγαρέων ὑπὸ τὸν Σῆλυν. Μεταξὺ Μεγάρων καὶ Σηλυβρίας ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀθήναις ἤσκησε τὸ ἐπάγγελμά του ὁ Ἡρόδικος. Ἦτο ἀκριβῶς ἰατρός — παιδοτρίβης ἐφαρμόσας μάλιστα καὶ ἴδιον θεραπευτικὸν σύστημα. Ἦτο καὶ διαιτολόγος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὸν ὄρον δίαίτα περιλαμβάνετο ὁ ὅλος τρόπος ζωῆς. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἰατρικὴ προῆλθεν ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων, ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν καὶ τῶν γυμναστηρίων. Ὁ διδάσκων τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις κατεῖχε καὶ ἰατρικὰς γνώσεις. Εἰς τὰ γυμναστήρια ἀκριβῶς ἤκμασε ἡ πρακτικὴ ἢ ἐμπειρικὴ ἰατρικὴ.

Ὁ Ἡρόδικος ἤκμασε τῷ 440 π. Χ. Ἐγενήθη ἐν Μεγάροις, ἀπεκαλεῖτο δὲ Σηλυμβριώτης, λόγῳ τῆς μακρᾶς διαμονῆς του ἐν Σηλυβρία, ἔνθα καὶ ἀνῆκε εἰς τὴν τάξιν τῶν γυμναστῶν. Θεωρεῖται ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἰατρικῆς γυμναστικῆς διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συστήματος τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους, φέρεται δὲ μεταξὺ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ. Κατ' ἄλλους ὁμοῦς ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Ἱπποκράτους, κατ' ἄλλους δὲ ἡ ἀποψις, ὅτι ἦτο διδάσκαλος τοῦ Ἱπποκράτους, δὲν φαίνεται πιθανή, δεδομένου ὅτι ὁ Ἱπποκράτης ἠναντιώθη κατὰ πάσης ὑπερβολῆς καὶ δὴ τῆς γυμναστικῆς ὡς μέσου θεραπευτικοῦ. Πιθανολογεῖται ὅτι ὁ Ἱπποκράτης εἶχε διδάσκαλον τὸν Ἡρόδικον τὸν Κνίδιον.² Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἱπποκράτης ἀπεδέχετο

1. Βλ. I. N. Δάμπαση, Ἱστορικαὶ ἰατρικαὶ μελέται (σειρὰ πρώτη), Ἀθήναι 1966, σ. 235. Βλ. καὶ Κων/νου Λαμέρα (Βιβλιοθήκη Ἀρχαίων Ἑλλήνων ἰατρῶν) Α' Ἱπποκράτης, ἐν Ἀθήναις 1908, σ. κα', ἔνθα τονίζεται: «Ὅτι δὲ ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Ἡροδίκου ὁ Ἱπποκράτης ἢ ἐὰν μὴ ὑπῆρξεν ἀκροατὴς αὐτοῦ, ἐσπούδασεν ὁμοῦς καλῶς τὸ σύστημα τούτου, τούτο φρονούμεν ἐξάγεται σαφῶς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους ἐπικρίσεως τοῦ συστήματος τούτου, ἀπαντώσης ἐν τῷ «ἐπιδημιῶν στ'» ἔργῳ». Ἐν σ. θ'-ιβ' τῆς ἀνωτέρω ἐκδόσεως εὑρηται ἡ κατὰ Σωρανὸν βιογραφία τοῦ Ἱπποκράτους, ἔνθα ἐν σ. θ' τονίζεται: «Ἱπποκράτης γένει μὲν ἦν Κῆφος. . . . μαθητὴς δὲ γέγονεν Ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρὸς, εἶτα Ἡροδίκου. . .».

2. Ἱατρός, ὅστις ὑπεστήριξε τὴν περὶ χυμῶν θεωρίαν, περὶ ἣν ἠσυχολήθησαν ἐκτε-

τὴν περὶ χυμῶν θεωρίαν τῶν Κνιδίων,³ ἐνῶ ἀντετίθετο εἰς τὸ θεραπευτικὸν σύστημα τοῦ Ἡρόδικου.⁴ Ὁ Ἡρόδικος, τὸν ὁποῖον ἐπικρίνει ὁ Ἱπποκράτης, εἶναι ὁ Σηλυμβριανός. «Ἡρόδικος τοὺς πυρεταίνοντας ἔκτεινε δρόμοισι, πάλησι πολλῆσι, πυρήησι, κακόν, τὸ πυρετῶδες πολέμιον πάλησι, περιούδοισι, δρόμοισιν...».⁵ Ὁ Ἡρόδικος ἐτόνιζε τὴν σχέσιν μεταξὺ ἐργασίας καὶ τροφῆς. Ἡ κακὴ διαίτα τῶν ἀνθρώπων ἐπροξέει τὰς διαφόρους ἀσθενείας. Στενὸς κατ' αὐτὸν ἦτο ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῆς θεραπευτικῆς.

Ἐίπομεν ἤδη ὅτι ἐγεννήθη ἐν Μεγάροις. Ὑφίσταται ὁμοίως καὶ ἡ γνώμη ὅτι ἐγεννήθη εἰς Σηλυβριαν τῆς Θράκης ἢ ὅτι κατάγεται ἐκ Σηλυβρίας.⁶ Ὁ Ἡρόδικος ἦτο ἀσθενικῆς κρᾶσεως καὶ ἐφήρμοσεν τὴν μέθοδον τῆς σκληραγωγίας τοῦ σώματος. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ Πλάτων λέγει:

«Οὐκ, εἰ γ' ἐννοεῖς, εἶπον, ὅτι τῇ παιδαγωγικῇ τῶν νοσημάτων ταύτη τῇ νῦν ἰατρικῇ πρὸ τοῦ Ἀσκληπιάδου οὐκ ἐχρῶντο, ὡς φασί, πρὶν Ἡρόδικον γενέσθαι. Ἡρόδικος δὲ παιδοτρίβης ὢν καὶ νοσώδης γενόμενος, μείξας γυμναστικὴν ἰατρικῇ, ἀπέκναισε πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἑαυτὸν, ἔπειτ' ἄλλους, ὕστερον πολλούς.

Πῆ δὴ; ἔφη.

Μακρόν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸν θάνατον αὐτῷ ποιήσας. παρακολουθῶν γὰρ τῷ νοσήματι θανασίμῳ ὄντι οὔτε ἰάσασθαι οἶμαι οἷός τ' ἦν ἑαυτὸν, ἐν ἀσχολίᾳ τε

νέστερον οἱ Ἱπποκρατικοί. Αἰτία τῶν νόσων ἦτο κατ' αὐτὸν ἡ διαταραχὴ τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν χυμῶν, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ τῆς δυσαναλογίας μεταξὺ προσλαμβανομένης τροφῆς καὶ κινήσεως τοῦ σώματος. Βλ. Ἱπποκρ. περὶ χυμῶν, παρὰ Littré, V (1846/1962) 476 κ. ἐξ. Περὶ τοῦ Ἡροδίκου τοῦ Κνιδίου βλ. I. N. Δάμπαση, Ἱστορικαὶ ἰατρικαὶ μελέται, ἐνθ' ἀν. σ. 259 κ. ἐξ. Ἐν σελ. 262 ὑπόσημ. 17 τονίζεται: Πιθανῶς ἡ ἀποψὶς τοῦ Ἡροδίκου, περὶ τοῦ ἀπαραιτήτου τῆς σωματικῆς ἀσκήσεως πρὸ τῆς λήψεως τῆς τροφῆς, προὐκάλεσε τὴν σύγχυσιν τοῦ Γαληνοῦ μεταξὺ Ἡροδίκου, Κνιδίου καὶ Σηλυμβριανοῦ, τοῦ τελευταίου παραγγέλλοντος τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις εἰς τοὺς ἐκ χρονίων ἰδία νόσων πάσχοντας. Εἶναι ὁμοίως ἄξιον ἀπορίας, πῶς διέλαθε τῆς προσοχῆς του τὸ ἐδάφιον τοῦ Μένωνος, ὅπου περὶ Ἡροδίκου τοῦ Σηλυμβριανοῦ πραγματεύεται.

3. Ὡς παρεπέμφαμεν ἀνωτέρω: Ἱπποκρ. περὶ χυμῶν, παρὰ Littré, V (1846/1962) 476. Ἄν καὶ ὁ Ἱπποκράτης καὶ ὁ Γαληνὸς ποιοῦνται δυσμενοῦς κριτικῆς, ὑπάρχει ἡ γνώμη, καθ' ἣν βιβλία τινὰ τῆς Ἱπποκρατικῆς συλλογῆς ἀπηχοῦν τὰς Κνιδίας γνώμας καὶ ἐγράφησαν ὑπὸ Κνιδίων ἰατρῶν βλ. I. N. Δάμπαση, Ἱστορικαὶ ἰατρικαὶ μελέται, ἐνθ' ἀν. σ. 246.

4. Περὶ τούτων βλ. εἰς Γεν. Παγκ. Ἐγκυκλ. Πάπυρος - Λαρούς, τόμ. Ζ', σ. 297, 298· λῆμμα Ἡρόδικος ὁ Σηλυβριανός.

5. Ἱπποκρ. Ἐπιδημιῶν τὸ Ἐκτον, παρὰ Littré, V (1846/1962) 302.

6. Βλ. Πάπυρος - Λαρούς, λ. Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανός, ἐνθ' ἀν. καὶ M.E.E. τόμ. IB, σ. 385, λ. Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανός.

πάντων ἰατρευόμενος διὰ βίου ἔζη, ἀποκναιόμενος εἴ τι τῆς εἰωθυίας διαίτης ἐκβαίη, δυσθανατῶν δὲ ὑπὸ σοφίας εἰς γῆρας ἀφίκετο». ⁷

Ἐν τῷ ἀνωτέρω χωρίῳ πληροφορούμεθα ὅτι οἱ Ἀσκληπιάδαι δὲν ἐχρησιμοποιοῦν τὴν σύγχρονον ἰατρικὴν, ἣτις παρακολουθεῖ τὰς ἀσθενείας ἐκ τοῦ πλησίον ὡς παιδαγωγός, πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἡρόδικου. Ὁ Ἡρόδικος δέ, ὅστις ἦτο γυμναστής, ἐπειδὴ ἔγινε ἀσθениκός, συνεδύασε τὴν γυμναστικὴν μὲ τὴν ἰατρικὴν. Οὕτω ἐβασάνισε κατ' ἀρχὰς σκληρῶς τὸν ἑαυτόν του, ἔπειτα δὲ πολλοὺς ἄλλους. Ἡ ἀσθενεία του ἦτο σοβαρωτάτη. Εἰς τὴν θεραπείαν ταύτης ἀφιέρωσε ὅλον τὸν καιρὸν του. Ἐταλαιπωρεῖτο βεβαίως, ὅσας φορὰς ἀπεμακρύνετο κατ' ὀλίγον τῆς συνήθους διαίτης του. Τέλος διὰ τῆς σοφίας του παρέτεινε τὸν θάνατόν του καὶ ἔφθασε εἰς τὸ γῆρας ζῶν ὡς τεθνηκώς.

Λιὰ τῆς λέξεως «διάιτα» ὁ Ἡρόδικος ὑπονοεῖ ὀλόκληρον τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. Ὅταν δὲν ὑπάρχη ὑγιὴς διαίτα, ἐπακολουθοῦν νόσοι. Πρὸς θεραπείαν τῶν νόσων ὁ Ἡρόδικος ἐπρότεινε τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Τὰ παραγγέλματα του ὅμως ἦσαν πολλὰ καὶ ὑπέρμετρα κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Ἰπποκράτους, ὥστε διὰ τὰ ἀκολουθήσῃ τις ταῦτα, ἔπρεπε νὰ ἀπόσχη πάσης ἄλλης ἐργασίας, ἵνα ἐκτελῇ ταῦτα. Συνίστα τὴν πεζοπορίαν ἀπὸ Ἀθηνῶν μέχρι τῶν τειχῶν τῶν Μεγάρων μετ' ἐπιστροφῆς καὶ ἄνευ διακοπῆς· «ἔγωγ' οὖν οὕτως ἐπιτεθύμῃκα ἀκοῦσαι, ὥστ' ἐὰν βαδίζων ποιῆ τὸν περίπατον Μέγαρά δε καὶ κατὰ Ἡρόδικον προσβάς τῷ τείχει πάλιν ἀπίης, οὐ μὴ σου ἀπολειφθῶ», ⁸ λέγει ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαῖδρον.

Ἡ πρόοδος τῆς ἰατρικῆς συνετελεῖτο κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν τοῖς γυμνασίοις, καθ' ὅσον οἱ γυμνασταὶ ἀπέκτησαν πείραν χειρουργικὴν καὶ ὑγιεινὴν. Τοιοῦτος ἰατρογυμναστής λοιπὸν ἦτο καὶ ὁ Ἡρόδικος. Ὁ Ἡρόδικος μετὰ τοῦ Ἴκκου εἶναι οἱ ἡγέται ἐκείνης τῆς ἑλληνικῆς ἰατρικῆς, ἣτις προέρχεται ἐκ τῶν γυμναστηρίων. ⁹

Ὁ Πλάτων λέγει χαρακτηριστικῶς τάδε:

«Ἐνίους δὲ τινὰς ἤσθημαι καὶ γυμναστικὴν, οἷον Ἴκκος τε ὁ Ταραντίνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὢν οὐδενὸς ἦττων σοφιστῆς Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανός, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς». ¹⁰

7. Πλάτ. Πολ. Γ 406 a, b.

8. Πλάτ. Φαῖδρ. 227 d. Βλ. καὶ Littré, I (1839/1962) 23.

9. Περὶ τοῦ Ἴκκου τοῦ Ταραντίνου βλ. I. Δάμπαση, Ἱστορικαὶ ἰατρικαὶ μελέται, ἐνθ' ἄν. σ. 233 κ. ἐξ., περὶ Ἡρόδικου, αὐτόθι, σ. 235 κ. ἐξ. Βλ. καὶ τὰς προσθήκας εἰς τὰ περὶ Ἡρόδικου τοῦ Σηλυμβριανοῦ, αὐτόθι, σ. 237 κ. ἐξ. Πρβλ. καὶ Gossen ἄρθρον: «Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανός» ἐν R. E., VIII 1 (1912) 978 = ἐνθ' ἄν., στήλ. 978, 65 — 979, 45.

10. Πλάτ. Πρωταγ. 316 d, e.

Ὁ δὲ Λουκιανός: «Ἄλλὰ πού τὸ τῆς τέχνης καὶ τὸ τῆς συμβουλῆς χρήσιμον; οὐκ ἔς ποιήσιν τῶν προσόντων, ἀλλ' ἔς χρῆσιν αὐτῶν τῶν προσήκουσαν οἷόν τι ἀμέλει καὶ Ἰγκος, καὶ Ἡρόδικος, καὶ Θέων, καὶ εἴ τις ἄλλος γυμναστής, οὐχ ὑπόσχοιντο ἂν σοι τοῦτον Περδίκκαν παραλαβόντες, εἰ δὴ οὗτος ἔστιν ὁ τῆς μητριᾶς ἐρασθεῖς...».¹¹

Ὁ Πλούταρχος τέλος λέγει περὶ τοῦ Ἡροδίκου: «ὥσπερ γὰρ Ἡρόδικον τὸν Σηλυμβριανόν, ἔς φθίσιν, ἀνήκεστον πάθος, ἐμπεσόντα καὶ μίξαντα πρῶτον ἀνθρώπων γυμναστικὴν ἱατρικὴν φησὶν ὁ Πλάτων μακρὸν ποιῆσαι τὸν θάνατον αὐτῷ καὶ τῷς ὁμοίως νοσοῦσι».¹²

Ὁ Ἡσύχιος δὲν ἀναφέρει τὸν Ἡρόδικον εἰς τὸ λεξικόν του, ὁ δὲ Σουΐδας σημειοῖ σ. ν. «Ἡρόδικος» μόνον: ὄνομα κύριον,¹³ παραπέμπει δὲ εἰς τὸν Λουκιανόν καὶ τὸν Πλάτωνα. Ἐν τῷ λεξικῷ τῶν ἑλληνικῶν κυρίων ὀνομάτων τοῦ W. Pape's ὑπὸ τὴν λέξιν Ἡρόδικος,¹⁴ βλέπομεν ὅτι πλὴν τοῦ Ἡροδίκου τοῦ Σηλυμβριανοῦ ὑπάρχει καὶ Ἡρόδικος ὁ Βαβυλώνιος καὶ Ἡρόδικος ὁ Λεοντίνος, ἱατρός, ἀδελφὸς τοῦ σοφιστοῦ — ρήτορος Γοργίου, τὸν ὁποῖον παρηκολούθησεν ὁ Ἰπποκράτης κατὰ τὴν παραμονὴν του εἰς Ἀθήνας.¹⁵ Πλὴν τοῦ Ἡροδίκου τοῦ Κνιδίου, ὃν ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, μνημονεύεται ἐν Σουΐδ. σ. ν. «Ὀρφεὺς»¹⁶ καὶ Ἡρόδικος ὁ Περίνθιος, ποιητῆς τοῦ Ὀρφικοῦ κύκλου.

Ὁ Ἡρόδικος ὁ Βαβυλώνιος ἦτο Ἕλλην γραμματικὸς καὶ ποιητῆς ἐκ Βαβυλῶνος καταγόμενος. Ἐξῆσε κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους. Ἐπωνομάζεται συχνάκις Κρατήτειος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου, ὡς μαθητῆς τοῦ Κράτητος τοῦ Μαλλώτου,¹⁷ ὅστις καὶ ἴδρυσεν ἐν Περγᾶμφ φιλολογικὴν σχολήν. Ὅτε ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Ζ' ὁ Φύσκων (146 — 117 π. Χ.) ἐξεδίωξε τοὺς λογίους ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὁ Ἡρόδικος συνέταξε σκαπτικὸν ἐπίγραμμα κατὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀριστάρχου, οὗς ἀποκαλεῖ γωνιοδόμυκας,

11. Λουκ., Πῶς δεῖ ἴστ. συγγ. 35. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης: «Σώματος δὲ ἀρετὴ ὑγίεια, αὕτη δὲ οὕτως ὥστε ἀνόσους εἶναι χρωμένους τοῖς σώμασιν πολλοὶ γὰρ ὑγιαίνουσιν ὥσπερ Ἡρόδικος λέγεται, οὗς οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονίσειε τῆς υγείας διὰ τὸ πάντων ἀπέχεσθαι τῶν ἀνθρωπίνων ἢ τῶν πλείστων (Ἀριστοτ. ρητ. Α 5, p. 1361 b 3-6 B)».

12. Πρβλ. Πλουτ. περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδ. τιμωρ. 9 (=ἡθ. p. 554 C = III [1891] 432, 25-26 — 433, 27-29, Bern).

13. Σουΐδ. σ. ν.: «Ἡρόδικος» (= II [1931] 588, 14 ὑπ' ἀριθ. 535 Adler).

14. W. Pape's — G. E. Benseler, Wörterbuch der griechischen Eigennamen Braunschweig 1875³, σ. 471 ἐν λ.: Ἡρόδικος.

15. Πβ. Πλάτ. Γοργ. 448 b: «εἰ ἐτύγχανε Γοργίας ἐπιστήμων ὢν τῆς τέχνης ἥσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἡρόδικος».

16. Πβ. παρὰ Σουΐδα σ. ν.: «Ὀρφεὺς» (= III [1933] 565, 6-7 ὑπ' ἀριθ. 654 Adler).

17. Πβ. W. Pape's — G. E. Benseler, Wörterbuch der griechischen Eigennamen, ἐνθ' ἀν., σ. 471 ἐν λ. Ἡρόδικος.

ἤτοι δημιουργοῦντας θόμβον εἰς τὰς γωνίας τῶν σχολείων, καὶ μονοσυλλάβους.¹⁸ Τὰ ἔργα τοῦ Ἡροδίκου μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου καὶ φέρουν τοὺς τίτλους:

1) «Πρὸς Φίλοσωκράτην», πλήρες λουδοριῶν κατὰ τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν Σωκρατικῶν. Ἀποσπάσματά τινα παρέθεσεν ὁ Ἀθηναῖος εἰς τοὺς Λειπνοσοφιστάς. 2) «Σύμμικτα Ὑπομνήματα» καὶ 3) «Κωμωδούμενοι», ἐνθα γίνεται λόγος περὶ ἀρχαίας ἀττικῆς κωμωδίας.¹⁹ Ἡ ζωὴ του τοποθετεῖται τὸν 1ον π.Χ. αἰῶνα.²⁰

18. «Φεύγετ' Ἀριστάρχειοι ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάττης | Ἑλλάδα τῆς ξουθῆς δειλό-
τεροι κεμάδος. | γωνιοβόμβυκες, μονοσύλλαβοι οἷσι μέμηλε | τὸ σφιν καὶ σφῶιν καὶ τὸ
μῖν ἠδὲ τὸ νῖν | τοῦθ' ὕμῖν εἶη δυσπέμφελον' Ἡροδίκῳ δὲ | Ἑλλάς ἀεὶ μίμνοι καὶ θεό-
παις Βαβυλών». Πρβλ. Gudeman ἄρθρον: «Ἡρόδικος ὁ Βαβυλώνιος» ἐν: R. E., VIII
1 (1912) 974 = ἐνθ' ἄν. στήλ. 974, 18-23.

19. Περὶ τούτων βλ. ἐκτενέστερον: Gudeman ἄρθρον: «Ἡρόδικος ὁ Βαβυλώνιος»
ἐν: R. E. VIII 1 (1912) 973 = ἐνθ' ἄν. στήλ. 973, 65 — 978, 64.

20. Βλ. G. E. Benselers, Griechisch Deutsches Wörterbuch, Leipsig 1962, σ.
351 ἐν λ. «Ἡρόδικος».

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΦΥΤΩΝΥΜΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝ. ΘΡΑΚΗΣ

Ἰπὸ ΠΑΝΟΥ ΓΡΙΣΠΟΥ
Δασολόγου

Ὁ ἐπιστημονικὸς προσδιορισμὸς τῶν δημῶδων φυτωνυμιῶν εἶναι ἀπαραίτητος, διὰ τὰ γνωρίζωμεν τὴν ταυτότητα τοῦ φυτοῦ, εἰς τὸ ὅποιον τὸ δημῶδες φυτωνύμιον ἀναφέρεται. Συλλογὴ δημῶδων φυτωνυμιῶν ἄνευ τοιοῦτου προσδιορισμοῦ παραμένει ἀνάπηρος, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῇ μετὰ ἀσφαλείας εἰς ἄλλους ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς, ὡς φιλολογικοὺς, ἱστορικοὺς, λαογραφικοὺς κλπ.

Τούτου ἕνεκα, ἔκρινα χρήσιμον νὰ ἐπιχειρήσω τὸν ἐπιστημονικὸν προσδιορισμὸν τῶν φυτικῶν εἰδῶν, ὧν τὰ δημῶδη φυτωνύμια περιέσωσεν ἔξ Ἀν. Θράκης ἢ κ. Ἑλληνικῆ Σταμούλη Σαραντῆ, εἰς τρόπον ὥστε, ἡ πολύτιμος αὐτῆ Συλλογὴ τοῦ θρακικοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ νὰ εἶναι ὅσον ἔνεστι ἀρτιωτέρα.

Εἰς τὴν Συλλογὴν Ε.Σ.Σ., τὰ φυτωνύμια διακρίνονται εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἐνδιαφέροντός μας:

1. Εἰς ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ὁ ἐπιστημονικὸς προσδιορισμὸς εἶναι ὀρθός, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν ἐνταῦθα.
2. Εἰς ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ὁ ἐπιστημονικὸς προσδιορισμὸς εἶναι ἡμαρτημένος.
3. Εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα στεροῦνται παντελῶς ἐπιστημονικοῦ προσδιορισμοῦ.

Κατὰ συνέπειαν, εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν περιλαμβάνονται φυτωνύμια :

1. Τῶν ὁποίων ἀποκαθιστῶμεν τὸν ὀρθὸν προσδιορισμὸν.
2. Εἰς τὰ ὁποῖα προσθέτομεν ἐπιστημονικὸν ὄνομα, μὴ ἀπαντῶμενον ἐν τῇ Συλλογῇ Ε.Σ.Σ.

Γεννᾶται ὅμως ἡ ἀπορία, τίνι τρόπῳ ἐπιτυχάνομεν τὸν ὀρθὸν προσδιορισμὸν, ἐφ' ὅσον ἀγνοοῦμεν τὸ φυτὸν, εἰς τὸ ὅποιον ἀποδίδεται τὸ δημῶδες ὄνομα, ἢ δὲν ἔχομεν εἰς χεῖρας μας τὸ προσδιοριστέον φυτὸν.

Ὁμολογοῦμεν τὴν σοβαρότητα τῆς δυσχερείας. Διὰ τοῦτο, ὅσα φυτωνύμια παρουσιάζουν ἀνυπερβλήτον δυσχέρεϊαν, ἐγκατελείψαμεν ἄνευ προσδιορισμοῦ.

“Ὅστε, τὸ ἐρώτημα ἐντοπίζεται εἰς ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων διωρθώσαμεν τὸν προσδιορισμόν, καὶ εἰς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα δίδομεν, τὸ πρῶτον νῦν, ἐπιστημονικὸν βατονικὸν ὄνομα. Πρὸς τοῦτο, εἰργάσθημεν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον :

Ἄνεζητήσαμεν καὶ κατεγράψαμεν δι’ αὐτηκοίας πολλὰ φυτωνύμια διατηρούμενα μεταξὺ τῶν ἔξ Ἄν. Θράκης προσφύγων, τῶν ἐγκατεστημένων ἐν Κομοτινῇ, Ξάνθῃ, Σιδηροκάστρῳ, Ν. Πετρισίῳ, Σταυρῷ Χαλκιδικῆς, Θεσσαλίᾳ, Ἰωαννίνοις, Ἀθήναις, Πελοποννήσῳ καὶ ἄλλαχού.

2. Ἄνεγνωρίσαμεν πολλὰ ἔξ Ἄν. Θράκης φυτωνύμια, ὡς ἐπιχωριάζοντα καὶ ἐν Δυτ. Θράκῃ, Ἄν. Μακεδονίᾳ καὶ ἄλλαχού. Ἐπὶ παραδείγματι, τὸ φτνμ. Πί κ ρ ο, ὑπερ ἀπαντᾶ μεταξὺ τῶν προσφύγων τῶν προερχομένων ἐκ τῶν περὶ τὴν Στράντζαν χωρίων, ἐπιχωριάζει καὶ εἰς τὰ ὄρεινὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας Σιντικῆς τοῦ Ν. Σερρών, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου φτνμ. προσδιορίζεται τὸ εἶδος *Quercus sessiliflora* L.

Ὅμοίως, διὰ τὰ εἶδη *Pteris aquilina*, *Nephrodium* καὶ *Blechnum-spicant* ἀπαντῶσι δημιώδη φυτωνύμια, π ά π ρ α καὶ θ λ ά χ ν ο ς, ἐν Καστανιαῖς καὶ Σκεπαστῷ Ἄν. Θράκης, ὡς καὶ εἰς τὰ χωρία τῆς περιοχῆς Ν. Πετρισίου.

3. Πολλὰ ἐκ τῶν μὴ προσδιοριζομένων εἰδῶν, ἀνεγνωρίσαμεν ἐκ τῶν περιγραφικῶν στοιχείων. Ἐπὶ παραδείγματι, τὸ εἶδος τὸ ἐν Σαράντζᾳ Ἐκκλησίαις καλούμενον πα γ ο ύ ρ ι καὶ ἐν Σηλυβρία μ π ο υ ζ ι, ἀνεγνωρίσαμεν εὐχερῶς ὡς τὸ *Alchemilla argvensis* ἐκ τῶν ἀποβαλλομένων διὰ τῶν φύλλων του σταγόνων διαυγοῦς ὑγροῦ. Τὸ φυτωνύμιον τοῦτο περισώζεται ἐν Παλ. Ἐλλάδι, μόνον εἰς τοπωνύμια, ὡς ἐν Κέφ, πα ο ύ ρ ι, πα ο ύ ρ ι α, π ά ο υ ρ α ς.

4. Εἰς ἱκανὰ φυτωνύμια ἐκ τῶν ἡμαρτημένως προσδιοριζομένων φυτῶν, ἀντικατεστήσαμεν τὸ ὀρθόν, ὀδηγηθέντες ἐκ στοιχείων μορφολογικῶν, οἰκολογικῶν φυτογεωγραφικῶν κ.ἄ. Ἐπὶ παραδείγματι, τοῦ δένδρου Μελία, τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα μεταβάλλομεν ἀπὸ *Loramthus* εἰς *Fraxinus*, διότι ἡ Μελία εἶναι δένδρον ὑψικορμον, ἐνῶ ὁ *Loranthus europaeus* εἶναι εὐτελὲς παράσιτον ποῦδες εἶδος, παρασιτοῦν ἐπὶ τῆς Δρυὸς καὶ ἄλλων δένδρων.

5. Δι’ ὠρισμένα εἶδη, περιορίζομαι νὰ πιθανολογήσω προσδιορισμόν. Ἐπὶ παραδείγματι, διὰ τὸ φτνμ. λ ε λ ε γ κ ο π α τ ή μ α τ α, πιθανολογῶ βοταν. ὄνομα *Portulaca oleraceoa* ἐκ παραβολῆς πρὸς τὸ λατινικὸν *pulli - pedem* ὀρνιθοπατήματα ἢ ποδάρια τῆς κότας. Τὰ φτνμ. τῆς κατηγορίας αὐτῆς, ποιοῦνται ἀναφορὰν εἰς τὸ ἴχνος τοῦ πέλματος τοῦ ὀρνιθοειδοῦς, πρὸς τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει τὸ φύλλον τοῦ εἶδους. Οὕτως ἔχομεν, πετεινόχορτο, περδικόχορτο, λελεγοπατήματα, ὀρνιθοπατήματα, κορακοπατήματα κ. ἄ., ὡς καὶ παρ’ ἀρχαίους, κορόνοπους.

6. Τέλος, ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι δι’ ἄλλα, οὐδένα προσδιορισμόν ἐπεχειρήσαμεν, εὐρεθέντες πρὸ ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν.

Εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν καταγραφὴν, ἀκολουθοῦμεν τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν, ὡς καὶ ἡ συλλογὴς - συγγραφεὺς κ. Ἑλληνικῆ Σταμούλη - Σαραντῆ.

- Ἄβ α τ σ ο υ ν ι ἄ Ἄπαντα τὰ εἶδη τοῦ γένους *Rubus*, ὡς *ulmifolius*, *tomentosus* κλπ.
- Ἄ γ γ ε λ ι κ ῆ *Angelica silvestris* L καὶ *A. elata* Vel.
- Ἄ γ ι ὀ κ λ η μ α (ἀντὶ αἰγόκλημα) Ἄπαντα τὰ εἶδη τοῦ γένους *Lonicera*, ἦτοι *implexa*, *xylosteum* κλπ.
- Ἄ γ ι ω ρ γ ι ἄ *Melia azedarach*, ἄλλως καὶ Π α σ χ α λ ι ἄ (ὡς ἀνθοῦσα περὶ τὸ Πάσχα ἢ τοῦ Ἄγ. Γεωργίου).
- Ἄ γ ο υ ζ ι ἄ *Sambucus nigra*. Τὸ φτνμ. ἐπιχωριάζει πολλαχοῦ.
- Ἄ γ ρ ἄ μ π ε λ η Ἄπαντα τὰ εἶδη τοῦ γ. *Clematis*, ἦτοι *cirrhusa*, *flam-mula* καὶ *vitalba*.
- ἄ γ ρ ι α μ α ρ γ α ρ ί τ α. *Anthemis chia*. Ὑπὸ τὸ φτνμ. τοῦτο ὑποσημαίνονται πάμπολα εἶδη καὶ μάλιστα διαφόρων γενῶν. Συνεπῶς τὸ φτνμ. δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται ὡς ἀποδιδόμενον κατ' ἀποκλειστικότητα εἰς τὴν Ἄνθεμίδα.
- Ἄ γ ρ ι α π ι δ ι ἄ καὶ τ σ α λ α π ι δ ι ἄ. *Pyrus amygdaliformis* L.
- ἄ γ ρ ι α σ υ κ ι ἄ, ὁ ἐρινεός. *Ficus carica* L.
- ἄ γ ρ ι α φ ρ α ο υ λ ι ἄ. Ἡ αὐτοφυῆς *Fragaria vesca* ἐν σχέσει πρὸς τὸ αὐτὸ εἶδος, κηπευόμενον.
- ἄ γ ρ ι ο α ν τ ῖ δ ι, Ἄσφαλῶς ὁ *Sonchus oleraceus*, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν φτνμ. ζ ο χ ι ἄ (Σηλυβρία) καὶ π α ζ ι ἄ (Ἡράκλεια).
- ἄ γ ρ ι ο δ α μ α σ κ η ν ι ἄ, *Prunus spinosa* L.
- ἄ γ ρ ι ὀ κ λ η μ α *Vitis vinifera* v. *silvestris* Gm. ἦτοι ἡ Ἄμπελος ἐν φυσικῇ καταστάσει. Ὅχι ὁ Λυκίσκος.
- ἄ γ ρ ι ο κ ο σ τ ρ ι ἄ β α καὶ β ε λ ῖ ο υ ρ ο ς πιθανῶς *Alopecurus pratensis*.
- ἄ γ ρ ι ο π α τ ἄ τ α π ι θ. *Cyclamen graecum* L.
- ἄ γ ρ ι ο σ ι ν ἄ π ι εἶδη τῶν γενῶν *Sinapis* καὶ *Brassica*.
- ἄ γ ρ ι ο τ ρ ι φ ῦ λ λ ι εἶδη τῶν γεν. *Trifolium* καὶ *Medicago*.
- ἄ γ ρ ι ο φ α κ ῆ π ι θ. *Lemna minor*, ἄλλαχοῦ ψ α ρ ο φ α κ ῆ, γ α λ λ ι σ τ. *lentille d' eau*.
- ἄ γ ρ ι ο φ ο υ ν τ ο υ κ ι ἄ *Corylus avellana* ἐν φυσικῇ (δασώδει) καταστάσει, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δενδροκομικῶς καλλιεργουμένην. Ἡ *Corylus colurna* εἶναι ὑψίκορμον δένδρον, ὄχι θάμνος, μὴ καλλιεργουμένη διὰ τοὺς καρπούς της, ἀκατάλληλος δὲ καὶ διὰ τὴν καθαοπλεκτικὴν.
- ἄ γ ρ ι ο χ α ρ ο υ π ι ἄ *Cercis siliquastrum* L. Εἰς τὴν Κρήτην ἢ ἐν δα-

- σώδει καταστάσει άνευ δενδροκηπέυσεων *Ceratonia siliqua* (ή κυρίως χαρουπιά).
- ἀδραχτάκι πιθ. *Carlina corymbosa*, ἀλλαχοῦ ἀδραχτύλινας. Ἐπίσης καὶ *Carthamus lanatus* L. ἀλλαχοῦ ἀδραξούλι (*Sibthoupi*) καὶ τῆς γυναικάς τ' ἀδράχτι (*Fraas*).
- ἀδρένιο, ἀλλαχοῦ ἰδρύ, ἀδρένιο. Δρύς. *Quercus*.
- ἀκραινιά *Cornus* τὰ εἶδη *mas* καὶ *sanguinea*. Τὸ ἐν Κασταναιῖς ἐπιχωριάζον φνιμ Σουρβιά, κατὰ μετάθεσιν ἐκ τῆς *Sorbus*. Οἱ καρποὶ τῆς *Cornus* ἀκράνες τῆς *Sorbus*, σοῦρβα. Τὸ ἔθιμον τοῦ σοουρβίζειν ἢ σοουρβακίζειν ἐξετελεῖτο καὶ μὲ κλάδους Κραναίας.
- ἀλανιδιές Ἴσως ἀλαδανιές. Εἶδος τοῦ θαμνίσκου *Cistus*.
- ἀλιφασκιά καὶ φασκομηλιά *Salvia*, εἶδη: *pomifera*, *officinalis*, *triloba*. Ὅχι *phlomis fruticosa* = φλώμος.
- ἀλογοφούσκι, τὸ ἀλλαχοῦ, ἀλεπουπορδή. *Lycoperdi species*
Ἡ περιγραφὴ ὀρθή.
- ἀπρούνα *Prunns species*.
- ἀπρουνάρ *Quercus coccifera* L. τουρκ. *πιρνάρ* καὶ τὸ ἐκ πρίνων δάσος *πιρνάλικ*. Καί ν, εἶναι ἡ ὄξυα.
- ἀρδίτς *Juniperus oxycedrus* (Σταυρὸς Χαλκιδ.).
- ἀρμενάκι *Anthemis species*.
- ἀρμυρήθρα Ἄσφαῖ καὶ ἀβέβαια τὰ περιγραφικὰ στοιχεῖα. Λίαν ἀμφίβολον ὅτι πρόκειται διὰ τὸ *Coronopus procubens*. Καθ' ὅλην τὴν χώραν ὑπὸ τὸ φυτωνύμιον τοῦτο φέρονται εἶδη τοῦ γένους *Tamarix* ἰδία δὲ τὰ εἶδη, *hampeana*, *parviflora* καὶ *Smyrnensis*.
- ἀρπατζίκι (Σ) σκομίδι (Κω), τὸ ἀλλαχοῦ κοκκάρι. Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς δημόδεις αὐτὰς ὀνομασίας τοῦ κοκκαρίου, ἀνήκουν εἰς τὸ λῆμμα κρομμύδι, εἶδος ὅπερ ἔδει νὰ περιγραφῆ μετὰ τῶν ποικιλιῶν του, πρὶν δοθοῦν αἱ θεραπευτικαὶ ἰδιότητες. Ἐκ τῆς περιφερείας Σιδηροκάστρου ἔχομεν τὴν ἀκόλουθον περιγραφὴν.
- Κρεμμύδι, κρομμύδι *Alium cera* L. Τὰ πρὸς δημιουργίαν σπόρου προοριζόμενα φυτὰ, ὀνομάζονται ρσενικά εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζονται νὰ σπορίσουν καὶ τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται θηλυκά. Τὰ ρσενικά ἀφιέμενα κατ' ἐπιλογὴν εἰς ἀραιὰν κατάστασιν ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ, ἀναπτύσσουν βλαστὸν, ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ ἕρατσόνι τοῦ Ἄσφοδέλου, καὶ ὀνομαζόμενον ρσενικάδι ἢ χάρμπα ἢ ζαμάρα (ἐν Σηλυβρ.) ἢ μαντούκα (Ἐπιβάτες). Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ βλαστοῦ τὸ ἄνθος, μετὰ

τὴν ὠρίμανσιν θὰ δώσῃ σπóρον λεπτόκοκκον χρώματος κιτρίου, καλούμενον *h a p o ú t i*.

Φράσις «σπέρον *h a p o ú t i*».

Ἐκ τοῦ σπόρου, σπειρομένου εἰς σπορεῖα (τζάκια) θὰ προέλθῃ τὸ *κ ο κ κ á ρ ι*, ἢ *á ρ π α τ ζ í κ ι* (Σηλυβρ.) ἢ *σ κ ο μ í δ ι* (Κωστῆ). Τὸ κοκκάρι συλλέγεται ἐκ τοῦ σπορείου κατὰ δύο τρόπους. Ὁ εἰς ὀλιγώτερον ἐπιμελής, ἐκτελεῖται δι' ἀνασκαφῆς τοῦ χώματος μὲ τὴν τσάπα. Ὁ ἕτερος, εἶναι περισσότερον ἐπιμελής. Ἐκαστον φυτάριον ἀνασύρεται ἐκ τοῦ ἔδαφους μετὰ τῶν φυλλαρίων του προσεκτικῶς. Πολλὰ φυτάρια προσδέονται διὰ τῶν φυλλαρίων εἰς δεσμίδας (ματσάκια) καὶ πωλοῦνται ὡς κοκκάρι ἀνωτέρας ποιότητος. Τὰ *κ ρ ε μ μ υ δ á κ ι α*, ἢ *κ ρ ο μ μ υ δ ο ú λ ι α*, τρώγονται εἰς τρυφερὰν κατάστασιν, ὡς σαλατικὸν (πράσινα). Τὸ κοκκάρι, φυτεύεται εἰς τὸν ἀγρὸν εἰς πυκνὰς σειράς, διὰ τὴν δώσῃ τὸ κοινὸν κρομμύδι μὲ τὸν ἐξωγκωμένον βολβόν. Ταῦτα, ὅταν ἀναπτύξουν τὸν κύριον βλαστὸν, ἐμποδίζονται νὰ ἐξελιχθοῦν ὡς τὰ ρσενικά. Ὁ βλαστός, ἐν Ἄν. Θράκη, κόπτεται εἰς τὸ σημεῖον ἐξόδου του ἀπὸ τὸ ἔδαφος καὶ παραχώνεται ὁ βολβός, ὥστε τὰ θρεπτικὰ ἄλατα νὰ συσσωρευθοῦν εἰς τοὺς χιτῶνας τοῦ βολβοῦ. Εἰς τὴν Παλ. Ἑλλάδα, οἱ βλαστοὶ δέονται εἰς κόμβον σφιχτά, ὥστε οἱ χυμοὶ νὰ μὴ τροφοδοτήσουν τὸ ἄνθος.

Ἄ σ π ρ á γ κ α θ ο. Μὲ τὸ φτνμ. τοῦτο δηλοῦνται εἶδη τῶν γενῶν *Cir-cium*. *Galantes*. *Scolymus*. *Picnomon* καὶ *Xanthium*.

Ἄ φ κ ο ς. *Lathyrus sativus* L καὶ ὄχι *Pisum sativum*.

Ἄ φ ο ξ ᾽ λ ι á. *Sambucus*.

Ἄ χ λ α π ι δ ι á. *Pyrus amygdaliformis* L

Ἄ ψ ι θ ι á *Achillea absinthium*.

Β α γ ι á. Εἰς τινα χωρία τῆς Ἄν. Θράκης ἐχρησιμοποιοῦντο κλάδοι Ἰτιάς ὡς κλάδοι βαΐων. Ἐντεῦθεν τὸ φυτωνύμιον μετεφέρθη ἐκ τῆς *Laurus nobilis* L εἰς τὴν Ἰτέαν *Salix*. Τὸ φτνμ. ἐξηπλώθη καὶ εἰς ἄλλας περιοχὰς ὅπου δὲν τὸ ἐπέβαλλε ἡ ἀνάγκη αὕτη. Οὔτω ἐν Κέφ. εἶδος Ἰτιάς ὀνομάζεται *β ε ζ ι á*.

Β α λ α ν ι á *Quercus aegilops* L. τὸ φτνμ. ἐκ τοῦ καρποῦ: *β α λ á ν ι*, (ἀρχ.) βάλανος. Συνήθως τὸ δένδρον ὀνομάζεται *β α λ α ν ι δ ι á*, ἐκ τοῦ κυπέλου τοῦ καρποῦ: *β α λ α ν ι δ ι* (ἐν Κρήτῃ κοῦπα).

Ἄλλαι ὀνομασίαι τῆς Αἰγίλωπος εἶναι ἐν Ἄν. Θράκη: ὁ *δ ρ é ν ι α* (δρῦς), *ρ ο ῦ π α* (ρῶπαξ - κος), *μ ε σ ῆ ς* καὶ *μ ε σ ι á* (τουρκ.). Ἴσως εἰς τὸ τελευταῖον φτνμ. ὑπολανθάνει τὸ ὄνομα *Μυσός* ἀνήκον, κατὰ Στράβωνα, εἰς τὴν Ὀξυάν. Κυρίως ὅμως ἡ βαλανιδιὰ ὀνομάζεται *π α λ α μ ο ú τ*.

- Βιόλα.** Είδη τοῦ γένους *Viola*, ἅτινα μὲ τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν πιθανότητα, εἶναι δυνατὸν νὰ καταταχθοῦν φυτωνυμικῶς, οὕτω.
Σεμπογια κίτρινη καὶ Μινιξιά *Viola tricolor* L.
Σεμπογια, **δεντρογια**, **λουλουδιά** καὶ **μαναγουλιά** *Viola silvatica* Fries. — *hirsuta* ἢ *hispida* Lamk. *V. odorata* L. (μενεξές).
 Ὑπογραμμίζω τὴν λέξιν **περιβολίστρες**, ἦτοι ἀνθόκηποι τῶν παραθύρων.
 Ὡς εἶδη χρησιμοποιούμενα εἰς περιβολίστρες, ἀναφέρονται τὰ **Βασιλικός** *Ocimum basilicum*, **μαντζουράνα**, *Origanum majorana*. **Σεμπογια** *Viola* species, **γαρουφαλιά** *D. Caryophyllus*. **Δεντροσάκι** *Pelargonium odoratissimum* καὶ **ἀτλάζι**, δυσπροσδιόριστον.
- Βλάχνος** εἶδος τοῦ γ. *Pteris*, κυρίως *aquilina* L. Ἴσως ὅμως καὶ τὸ ἀρχ. **βλῆχνον** ἢ **βλῆχρον** *Blechnum spicant*.
- Βλαχόστιaron.** *Zea mays*, ὁ ἀραβόσιτος.
- Βολίτες** μύκητες τοῦ γένους *Boleti* γαλλιστὶ *bolet*.
- Βουκωτή** ποικιλ. τοῦ εἶδους *Prunus domestica*.
- Βουλύγρα** «κάμνει λουλούδι κίτρινο καὶ ἔχει ἄσχημη μυρουδιά». Ὑποπεύομαι *Anagyris foedita* L.
- Γάβρος** (ὁ) γάβρα (τά). *Carpinus betulus*, τουρκ. γκιουγκιέν. Οἱ Πομάκοι τῆς Ροδόπης διατηροῦν τὸ ὄνομα γαῦρος. Εἷς τινα χωρία τῆς Α. Θράκης ἔχει μεταφερθῆ εἰς τὴν Ὁξυάν.
- Γαϊδογραθα** ἀδιακρίτως διὰ τὰ εἶδη τῶν γ. *Carduus*, *Carlina* καὶ *Oporordon*. Εἷς τὸ ἄκρον τοῦ στελέχους τῶν ἐκπύσσουν παμμέγεθες σύνθετον ἄνθος, τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὰ *Carduus* καὶ *Oporordon* εἶναι χρώματος ὑπερύθρου, εἰς δὲ τὰ *Carlina* χρώματος ὑποκιτρίνου. Τὸ ἔθιμον τὸ ὁποῖον περιγράφει ἡ κ. Ε.Σ.Σ. ἐπιχωριάζει πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀσκεῖται ἐν Ἡλείᾳ τῆς Πελοποννήσου καὶ διὰ τοῦ φ. *Cirsium Lobelli* Ten. (κν. ἀλοῦβαρδο) κατὰ τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τῶν Ἁγ. Θεοδώρων, εἰς τὰς Κυκλάδας δὲ (Μῆλος) κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου (γενέθλιον) ὡς μέρος τῆς ἑορτῆς τοῦ Κλήδονα (κν. ἀγκαθακι).
- Γαϊδογραμένης** *Anthemis arvensis*.
- Γαλαζάγκαθο.** *Centaurea montana* καὶ *C. cyanus*.
- Γέρος.** Ἡ συλλογεὺς προσδιορίζει «Ἰοσκίαμος ὁ μέλας» καὶ ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ *Hyoscyamus albus*. Τουλάχιστον θὰ ἔπρεπε νὰ προτιμήσῃ *niger*, ὥστε τὸ λατ. νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸ ἑλληνικόν. Ἄλλως

θὰ ἔπρεπε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα νὰ εἶναι Ὑοσσίαμας ὁ λευκός. Ὁ προσδιορισμὸς τυχαῖος.

Γ κ α γ κ α β α ν ι ά. *Melia azedarach*.

Γ κ ο ύ ξ α καὶ γ κ ο υ ξ έ λ α. *Papaver rhoeas* L.

Γ ρ ο ύ β α «χόρτο τοῦ βουνοῦ». Πιθανῶς βροῦβα *Sinapis incana*.

Γ υ φ τ ο φ ά σ ο υ λ ο *Dolychos melanophthalmos*.

Δ ε ν τ ρ ι σ ά κ ι *Pelargonium odoratissimum*.

Ζ α π α ρ ί ν α πιθ. *Smilax aspera* ἢ *Asparagus acutifolius*.

Ζ ε λ ε ν ί κ α *Plex aquifolium*.

Ζ ο υ λ ό δ ε ν τ ρ ο «ἔγινε ἀπὸ τὸ πρῶτο δάκρυ τῆς Παναγίας σὰν εἶδε τὸ Χριστὸ σταυρωμένο». Ἡ δοξασία αὕτη ἐπιχωριάζει πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποδίδεται εἰς διάφορα εἶδη ἀνθοῦντα περὶ τὴν Μεγ. Ἑβδομάδα, ὑπὸ τὰ φυτωνύμια Δ α κ ρ ά κ ι α (δακρυάκια, κατὰ παράλειψιν «τῆς Παναγίας») διὰ τὸ *Ranunculus orepophylus* M. B. var δ' (Οὔτη) Δ ρ α κ ά κ ι α, κατ' ἀναγκ., ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ (Χελδράιχ) καὶ Π α ν α γ ί τ σ α, ἐπίσης ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ Κόρακος (Χελδρ.) διὰ τὰ εἶδη *Primula acaulis* καὶ *P. columnae* Ten, τὴν δοξασίαν συνητητήσαμεν καὶ ἡμεῖς ἐν Ξάνθῃ καὶ ἐν Ζαγορίῳ Ἡπείρου. Πιθανῶς δὲ καὶ τὸ ἐν Ἄμοργῷ φτυμ. Δ ε σ π ο ι ν ο β ό τ α ν ο διὰ τὸ *Helichrysum orientale* νὰ ἀναφέρεται εἰς παρομοίαν δοξασίαν.

Ἡ δοξασία αὕτη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἀρχαίαν διὰ τὸ φυτὸν *Inula Helenium* L. τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐφύτρωσε ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς ὄραϊας Ἑλένης, θρηνούσης διὰ τὰς περιπετείας της. Ἡ ἐκ Τσαουσλῆ δοξασία ἀναφέρεται εἰς δένδρον ἀειθαλές (τὸ Ζουλόδενδρον) οὔτινος τὰ ἄνθη εἶναι κιτρινοῦ χρώματος. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶναι ἀνεπαρκῆ διὰ τὸν ἐπιστημον. προσδιορισμόν.

Ζ ο υ μ π ο υ λ α κ ι ά *Smilax aspera* L καὶ *Bryonia dioica* L. ἢ τῶν Γάλλων ἄμπελος τοῦ διαβόλου.

Ζ ω χ ι *Sonchus oleraceus*.

Ἡ λ ι ο ς, ἡλιοδρόμι, ἡλιοτρόπι, ἡλιοτήρι, διὰ τὰ εἶδη τῶν γενῶν *Heliotropium* καὶ *Helianthus*, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ ἄνθους καὶ τοῦ ἡλιοτροπισμοῦ τ.υ.

Θ ρ ί μ π ο ς καὶ θ ρ ο ῦ μ π ο ς *Satureja thymbra* L.

Θ υ μ ά ρ ι *Thymus capitata* L.

Κ α ν α ρ ό σ π ο ρ ο ς, ἄλλως κ ε χ ρ ι μοναδικὴ τροφή τῶν καναριῶν *Echinochloa crus galli*.

- Κ α ρ ά ν τ ι ν α καὶ μπουρμπούτσαλα. *Celtis australis*. Ἐν Θεσσαλία μπουρμπουτσελιά.
- Κ α ρ ά τ σ α λ ι *Paliurus aculeatus* L. Καὶ ἐπὶ τῆς ἑλλην. Ροδόπης.
- Κ α υ κ α λ ή θ ρ α τῆς ὁποίας τὸ ἄνθος λέγεται λ ο υ λ ο ύ δ ι τ ῆ ς ν τ ρ ο π ῆ ς. *Caucalis daucoides* L. καὶ *Daucus maximus* Dest. Ἡ δοξασία διὰ τὸ λουλούδι τῆς ντροπῆς ἐπιχωριάζει ἐν Χαλκιδικῇ κ. ἄ.
- Κ ο λ λ η τ σ ί δ α τὸ φτνμ. ἀποδίδεται εἰς ὄλα τὰ ἐριόφιλα εἶδη, ὅχι ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ *Xanthium stumarium*.
- Κ ο ρ ά λ λ ι. Μᾶλλον πρόκειται διὰ τὸ εἶδος *Briza media* L. Ἡ τῶν Γάλλων *amourette*. Διακοσμητικόν.
- Κ ο υ σ γ ι ἄ εἶδος μύκητος τοῦ γ. *Lactaria*. Πιθ. *Lactaria sanguinea*.
- Κ ο υ τ ο π ι ἄ πιθ. κουτσουπιά. *Cercis siliquastrum* L.
- Κ ρ ί ν ο ς Εἶδη τῶν γ. *Iris* καὶ *Lilium*.
- Κ τ ε ν ά κ ι *Scandix pecten Veneris*.
- Κ υ π α ρ ί σ σ ι *Cupressus sempervirens*. Δὲν διευκρινίζεται ὀρθόκλαδον ἢ πλαγιόκλαδον ἢ ἀμφότερα. «Ὁ καρπός, κικίδια, κουκουβέλια καὶ κουκουζέλια». Δὲν διευκρινίζεται ἂν πρόκειται διὰ τὸ κυπαρισσόμηλον ἢ τὰ ἐν αὐτῷ σπέρματα.
- Λ α λ ἔ ς *Tulipa praecox*.
- Λ α ό χ ο ρ ο τ ο Ἴσως λα(γ)όχορτο. Πιθ. εἶδος τοῦ γ. *Delphinium*.
- Λ ά π α θ ο *Beta perenis*.
- Λ ά π α τ ο *Lappa minor*. Τὸ ἔθιμον τοῦ λαπατᾶ ἐπιχωριάζει ἐν Χαλκιδικῇ, Μακεδονίᾳ καὶ Ἡπείρῳ. Πρασινάδες δι' ὧν περικαλύπτεται ὁ Λαπατᾶς ἀπὸ εἶδη *Clematis*, *Sambucus* κ. ἄ. Ἐν Ἡπείρῳ (Ἰωάννινα—Κόνιτσα) ὁ Λαπατᾶς ὀνομάζεται περπεροῦνα.
- Λ α τ ί ν ι. Πιθανώτατα *Lepidium sativum*.
- Λ α ψ ά ν α *Synapis pubescens*.
- Λ ε λ ε γ κ ο πα τ ή μ α τ α πιθ. *Portulaca oleracea*. Καὶ πο δ ά ρ ι α τ ο ὦ λ έ λ ε γ κ α. Ὡς ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ σχήματος τοῦ φύλλου ἢ τῆς φυλλοταξίας, πρὸς τὸ ἔχνος τοῦ ποδὸς τοῦ δμωνύμου πτηνοῦ. Ὡς καὶ περδικοπατήματα, ὄρνιθοπατήματα, pulli peden καὶ παρ' ἄρχ. κ ο ρ ά ν ο π ο υ ς.
- Λ ε π ο ν τ ι ἄ καὶ λ ο μ π ο τ ή *Atriplex hortensis*.
- Λ ι σ κ ο ὦ ν τ «πωῶδες φυτὸν τοῦ ὁποίου πίνεται τὸ ἀφέψημα» πιθ. φλισκούν(ι) *Mentha pulegium*.
- Μ α γ ι α σ ι λ ο β ό τ α ν ο καὶ μ α γ ι α σ ι λ ο χ ό ρ ε τ α ρ ο *Glau-cium flavum*.

Μ α ύ ρ η μ υ ρ ω δ ι à *Nigella sativa*.

Μ ε λ ι á, ντισπουτάκι κλπ. (ἀρχ.) Μελία. *Fraxinus ornus* καὶ *F. exelsior*.

Μ έ λ ι σ σ α (Λουίζα) *Lippia citriodorata* Lam.

Μ ε τ α ξ á κ ι *Mesembrianthemum micans* L.

Μ ή μ έ λ η σ μ ό ν ε ι εἴδη τῆς Μυσοσπίδος, *palustris*, *stricta*.

Μ ο λ ό χ α εἴδη τοῦ γ. *Malva* ὡς *silvestris*, *parviflora* κ. ἄ.

Μ π ο ύ ζ ι *Alchemilla arvensis* L.

Ν ι á κ ι *Tilia argentea*.

Ν τ ι σ π ο υ τ á c h (-άκι) ὄρα Μελία. Ἐντεῦθεν τὸ «δεσποτάκι» τοῦ ἔμ-
πορίου.

Ν υ χ τ ο λ ο ύ λ ο υ δ ο *Mirabilis jalapa*.

Ὅ δ ρ έ ν ι α *Quercus* (ὄρ. ἰδρένια).

Π α γ ο ύ ρ ι *Alchemilla arvensis* (εἰς Κυκλάδ. παούρι).

Π α ν τ ζ ε χ ί ρ ι ἰδιαίτερος ἀξιοπρόσεκτον τὸ φυτάνυμιον: «χόρτο μυ-
θικὸν ποῦ γιάτρευε κάθε ἀρρώστεια». Τοιοῦτον φανταστικὸν καὶ ἰα-
ματικὸν πάσης ἀσθενείας χόρτον ἦτο τὸ τοῦ Θεοφράστου π ά ν α ξ,
τὸ δὲ ἀποτέλεσμα, ἦτοι ἡ θεραπεία π α ν á κ ε ι α (πᾶν+ἄκος). Ἐν-
τεῦθεν ὁ βοτανικὸς Koch ἔπλασε τὸ ὄνομα *Oporanax* (ὀπός+πά-
ναξ) δι' οὗ ὠνόμασε τὸ φυτὸν *Oporanax chironium*, ἀπαντώμενον
εἰς βραχῶδεις τόπους ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ. Κατὰ τινα δὲ τρό-
πον τὸ θρακικὸν δημῶδες παντζερίρι ὑπενθυμίζει τὸ *O. chironium*
(πάναξ+χιρόνιον) τοῦθ' ὅπερ σημαίνει ὅτι τὸ παντζερίρι, δὲν εἶναι
χόρτον φανταστικὸν εἰμὴ κατὰ τὴν ἱαματικὴν αὐτοῦ δύναμιν. Εἶναι
ἔξ ἄλλου γνωστὸν ὅτι οἱ Βοτανικοί, ἐδανείζοντο ἐκ τῆς δημῶδους
φυττανυμικῆς πλειστάκις ὀνόματα διὰ τὸν σχηματισμὸν ἐπιστημονι-
κῶν ὀνομάτων, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Λινναῖος ἔπραξεν.

Π α π α ρ ο ὦ ν α, ἀσφαλῶς ἢ *Papaver rhoeas* L. μήκων ἢ ροιάς (Διοσκ.)
πιθανῶς καὶ ἢ *Anemone coronaria* L. ὡς καὶ ἄλλα εἴδη ἀνεμώνης.
Τὸ φινμ. π α π α ρ ο ὦ ν α ἀναφέρεται εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν
δύο εἰδῶν μήκωνος, ἦτοι τῆς ὑπνοφόρου (para=ὀπός) καὶ τῆς ροιάς
(rua=κόκκινον χρῶμα).

Π á π ρ ο *Pteridium aquilinum* L. Ἡ λέξις ἐνθυμίζει π á π (υ) ρ ο.

Π ε ρ δ ι κ ο π á τ η μ α, π ε ρ δ ι κ ο π α τ η σ ι á. Ὑπενθυμίζομεν τὰ λε-
χθέντα διὰ τὸ εἶδος λ ε λ ε γ κ ο π α τ ἦ μ α τ α.

Π ι κ ρ α γ γ ο υ ρ ι à *Ecbalium elaterium*.

Π ί κ ρ ο ς *Quercus sessiliflora* Sm.

Π λ á τ α ν ο ς *Platanus orientalis*. Κ α λ α θ ι á = Ψευδοπλάτανος.

Π ο ν τ ι κ ο τ σ ά λ ι κ λ π. *Asparagus acutifolius*.

Ρ α δ ί κ ι κυριώς τὸ *Cichorium intybus*.

Ρ ε ί κ ι, δύο εἶδη. *Erica arborea* καὶ *E. verticillata*. Συνηθέστερον τὸ δεύ-
τερον εἶδος, ὀνομάζεται χαμορεῖκι, ὡς θαμνοδέστερον τοῦ πρώτου.
Τ σ α λ ό σ κ ο υ π ε ς γίνονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο εἶδη, ἀδιακρίτως.
Γίνονται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὰ εἶδη *Poterium spinosum*. *Euphorbia*
spinosa καὶ *Anthyllis Hermanniae*. Ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς Ἑρίκης,
ἰδία ἀπὸ τὴν ρίζαν, κατασκευάζονται τσιμπούκια. Ἐπίσης «γυφτο-
κάρβουνα» ἢ «γυφτόκαρνα», εἰς τὰ διάφορα χωρία ἔξ ὧν ἐτροφοδο-
τοῦντο τὰ σιδηρουργεῖα καὶ χαλκουργεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων πόλεων τῆς Θράκης.

Εἰς τὸν Πουλολόγο, ἡ τρυγὸνα εἰρωνεύεται τὴν Κουρούνα μὲ αὐτὰ
τα δεικτικά λόγια.

Ἐῤχετε τάχα κι' ὀνικόν, ἔκουβάλειε τὰ καρβούνια
εἰς τ' ἔργαστήρι τοῦ χαλκιᾶ καὶ σὺ ἔπαρακολεύθεις.

(Βλ. τὴν πραγματεῖα μου «Πραγματιστικὲς παρατηρήσεις στὸν Που-
λολόγο» ἐν *Byzantinisch - Neugriechische Jahrbücher* τοῦ μακ.
Ν. Βέη (Bees) Ἀθῆναι 1960).

Ρ ε π α ν ά κ ι *Raphanus sativus*,

Ρ ε π α ν ί δ α *R. raphanistrum*.

Ρ ί γ α ν η *Origanum* (*virida*, *Heracleoticum*, *onites* κλπ.).

Ρ ι ζ ά ρ ι *Rubia tinctorum*.

Ρ ό β ι, ρ ο β ί θ ι α *Vicia ervilia*.

Ρ ο δ α κ ι ν ι ά *Amygdalus persica* L. (δὲν ἀνήκει εἰς τὸ γένος *Malus*).

Ρ ο δ ι ά *Punica granatum* L.

Ρ ό κ α *Eruca sativa* σαλατικόν.

Ρ ο ύ δ ι *Rhus coriaria* L. Περιγράφεται ὡς βαφικὸς ροῦς (μαῦρο χροῖμα)
κυριῶς ὅμως ἀναγνωρίζεται ὡς βυρσοδειπνός, χρησιμοποιούμενος
εἰς ἐπιπλάσεις τῶν δορῶν, διὰ κόνεως τοῦ ἀλευροποιουμένου φλοιοῦ
του. Ἔτερον εἶδος εἶναι ὁ *Rhus cotinus* L. γνωστὸς ὡς βαφικὸς
(χροῖμα κόκκινον) κοινῶς *χ ρ υ σ ό ξ υ λ ο τ ο υ ρ κ . σ ο υ μ ά κ π ε ρ σ .*
sumach ἀραβιστὶ *soumaq*. Πολλαχοῦ ἀμφότερα τὰ φτνμ. χρησιμο-
ποιῦνται ἀδιακρίτως.

Σ α ρ ι κ ο φ ά ς Δύο εἶδη ἐκ τῶν ἀπαντωμένων ἐν Α. Θράκη χαρακτηρί-
ζονται ὡς θεραπευτικὰ τῆς τριχοπτώσεως. Τὸ ἓνα εἶναι ἡ *Scabiosa*
κοινῶς *ψ ω ρ ό χ ο ρ τ ο* (κατὰ τῆς ψώρας) καὶ τὸ ἄλλο, τὸ *Echium*
κν. *κ α σ ι δ ι ά ρ η ς* (κατὰ τῆς κασίδας). Τὸ εἶδος *Psoralea bitu-*

minosa καίτοι ὀνομασθὲν οὕτω ὡς θεραπευτικὸν τῆς ψώρας, δὲν φαίνεται νὰ διατηρῆται εἰς τὴν μνήμην τοῦ λαοῦ. Ἐκ τῶν δύο πρώτων εἰδῶν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συμφωνεῖ περισσότερον πρὸς τὴν περιγραφὴν εἶναι τὸ *Scabiosa columbaria*.

Σεμπογιά βλ. *viola*.

Σιδερίτης πιθ. *Globularia alypum* L.

Σινάπι καὶ χαρδάλι. Προσδιορίζει: σινάπι τὸ ἀρουραῖον (*Sinapis arvensis*) καὶ ἐν συνεχείᾳ *Brassica nigra*. Ἐν ἑκ τῶν δύο εἶναι ἀπορριπτόν. Νομίζω τὸ δεύτερον.

Σουρδαλιὰ καὶ Σουρβουλιὰ πιθ. *Sorbus domestica*.

Σουρομὲς *Ustilago carpe* Tul.—*U. maydis* Lev. καὶ *Tilletia caries* Tul.—κοινῶς καπνιά, δαυλίτης, ἀδιακρίτως εἶδους.

Σπαθόχορτο, σπαθολούλουδο κοψοβότανο. Δι τὸ πρῶτον ἑκ τῶν φυτονυμίων ἢ Συλλογὴ Χελδρ.—Μηλιαράκη δίδει ἑπτὰ διάφορα βοτανικὰ εἶδη, εἰς τὰ ὁποῖα δέον νὰ προστεθῆ καὶ τὸ φυτὸν *Iridis*, ὅπερ ἀπαντᾷ ὑπὸ τὸ φτνμ. σπαθόβότανο.

Ἡ συλλογεὺς—συγγραφεὺς, εὗρεθεισα πρὸ δεδικαιολογημένης ἀδυναμίας ἐκλογῆς, προσθέτει, σύμφωνα μὲ τὸ Λεξικὸν τῆς «Πρωίας»: «κοινὴ ὀνομασία τῶν φυτῶν Κόραξ, ξιφίον καὶ ὑπερικόν».

Τὰ εἶδη τῶν Κόραξ καὶ Ξιφίον, πρέπει νὰ ἀποκλεισθοῦν εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Τὰ φυτωνύμια σπαθόχορτο καὶ σπαθολούλουδο, δηλοῖ ὅτι τὰ ὀδοντωτὰ ἢ πριονωτὰ χεῖλη τῶν ἰσχυρῶν φύλλων τῶν εἶναι εἰς θέσιν νὰ κόψουν ὡς σπάθη τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων, ἢ τὴν γλῶσσαν τῶν ζώων τὰ ὁποῖα ἐπιχειροῦν νὰ τὰ βοσκῆσουν. Κατὰ τὴν περιγραφὴν, ὅμως τῆς Ε. Σ. Σ. ὡς αἰτιολογικὸν τῶν φυτονυμίων φέρεται ὅχι ἡ ἰδιότης νὰ προκαλέσουν τὰ εἶδη τραύματα, ἀλλὰ νὰ ἐπουλώσουν ἑκ τραυμάτων πληγὰς καὶ νὰ σταματήσουν τὸ αἷμα. Μὲ βάσιν τὴν ἰδιότητα ταύτην, τὸ φυτὸν δέον νὰ προσδιορισθῆ ὡς τὸ *Calamintha clinopodium* Benth. ὅπερ εἶναι γνωστὸν ὡς ἐπουλωτικὸν τραυμάτων, δι' ὃ ὀνομάζεται καὶ ἐν Παλ. Ἑλλάδι κοψοβότανο. Ἐπίσης δύναται νὰ πιθανολογηθῆ ὡς τὸ ὑπερικόν, *Hypericum empetrifolium* Willd. καὶ *H. perforatum* L. εἶδη γνωστὰ ὡς μαλακτικὰ καὶ ἐπουλωτικὰ πληγῶν, οὗ ἕνεκα φέρουσιν τὰ ὀνόματα βάλσαμον καὶ βάλσαμάκι.

Σφενδάμη ἐν Στρατζα, ἐν Μαῖστρω Καλαθιά. *Acer creticum*.

Τῆς Παναγίας τὰ δάκρυα (βλ. Ζουλόδενδρο). Κατὰ τὴν περιγραφὴν «τὰ λουλούδια βγαίνουν πολὺ κοντὰ στὴ ρίζα καὶ σχεδὸν δὲν ἔχουν μῖσχο». Πιθανότερον, λοιπόν, τὸ *Primula acaulis*.

- Τῆς ντροπῆς τὸ λουλούδι *Daucus maximus* L.
 Τοῦ μαλεμπιτζῆ τὰ χουλιάρια πιθ. *Trigonella foenum
 graecum*.
 Τρικούκης *Crataegus monogyna* καὶ *oxyacantha*.
 Τσικουδιά *Pistacia lentiscus* v. Chia.
 Τσιμισίρι *Buxus sempervirens*.
 Φαλαρίδα *Ononis antiquorum* καὶ *spinosa*.
 Χαμολιὸς Εἶδη τῶν *Carlina*, *Cordopatum*, *Daphneoleoides*.
 Χασχάσι (προφ. χαχχάχ) *Papaver somniferum* L.
-

Ἡ παροῦσα διατριβὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς κ. Ἑλπινίκης Σταμούλη Σαραντῆ τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν 20ὸν τόμον τῶν «Θρακικῶν» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς Θράκης».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ. ΒΑΦΕΙΔΗ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1970

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Διὰ τὰ λαμπρὰ καὶ ἀξιόλογα Ἀνάλεκτα (Διαλεκτὰ) Καλλιπόλεως τοῦ Κων. Βαφείδη, ἴσασθαι νὰ λεχθῆ τὸ ἠρωϊκὸν Ὀμηρικόν: «Εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πατρὸς», μὲ μικρὰν διὰ τὴν περίστασιν τροποποίησιν, «εἰς οἰωνὸς ἄριστος, τὸ συγγράφειν περὶ πατρίδος».

Περιέγραψε τὴν γενέτειρά του ἀπὸ κάθε πλευρά: Ἱστορική, γεωγραφική, τοπογραφική, λαογραφική. Παντοῦ ἀπλώνει τὰ ἐνδιαφέροντά του διὰ τὴν προσωρινῶς ἐγκαταλειφθεῖσαν πατρίδα του. Καταχωρίζει λεπτομέρειες, ωραιότατες, συγκινητικώτατες, πολυτιμώτατες. Καὶ ὅλα αὐτὰ, μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν, πρωτοτυπίαν, στοργὴν καὶ ἔρωτα θὰ ἔλεγα, πρὸς τὴν πατρίδα του, («ἔρασταί γεγόναμεν τῆς πόλεώς μας», ὡς εἶπε καὶ ὁ ἀνεπανάληπτος Θεοκυδίδης), καὶ τὰ παραδίδει τώρα εἰς τὸ διηνεκές, διὰ νὰ μαρτυροῦν, ὅτι ἡ Καλλιπόλις ὑπῆρξε ἡ νύμφη τοῦ Ἑλλησπόντου, πόλις οἰκουμένη καὶ εὐδαίμων.

Ἐπὶ πόσα ἔτη ἠσχολήθη ὁ Κ. Β. μὲ τὰ διαλεκτὰ ἀνάλεκτά του; Πάρα πολλὰ, λέγω ἐγώ. Ἐπαινῶ τὸ ἔργον τοῦ φίλου μου λαογράφου καὶ ἱστορικοῦ, συνιστῶ θερμὰ τὴν δημοσίευσή του εἰς τὰ «Θρακικά» μας, συνιστῶ ἀκόμα τὴν μελέτην του ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Ὁ καλύτερος τρόπος νὰ ἐκδηλώσῃ κανεὶς τὴν φιλοπατρίαν του.

«Εἰς οἰωνὸς ἄριστος...». Καὶ ἡμεῖς οἱ Θραῖκες ἀγαποῦμε σὰν μάνα μας τὴ Θράκη μας.

Ἀθῆναι, 21.12.1970

Δημ. Κ. Λουῖζος

Σύμβουλος ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ περ/κοῦ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὴν πατρίδα μου Καλλιπόλιν, ἡ νοσταλγία αὐτῆς καὶ ἡ ἐπιθυμία διατηρήσεως πληροφοριῶν καὶ στοιχείων τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν χιλιάδες Ἑλλήνων κατώκουν εἰς αὐτήν, ἵνα καὶ οἱ νεώτεροι καὶ οἱ ἐκ ταύτης καταγόμενοι λάθωσιν ἰδέαν τινὰ τοῦ πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν πληθυσμῶν βίου ἡμῶν ἐν αὐτῇ, μὲ παρεκίνησαν ὅπως καταρτίσω μικρὰν ἐργασίαν ἱκανοποιούσαν τὰ ὡς ἀνωτέρω συναισθήματά μου, καὶ προσφέρω ταύτην εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Θρακικῶν».

Ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι, κατὰ τὸ πρῶτον τμῆμα τῆς, καθαρῶς ἀτομικὴ μου, κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἔγγραφα τινὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον τῶν Καλλιπολιτῶν, ὡς καὶ ἀπὸ μερικὰ στοιχεῖα τραγουδιῶν, ἐθίμων, τοπωνυμιῶν κλπ., μὲ κατακλείδα ἕνα κατάλογον τῶν ἐπωνύμων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως.

Τὸ ἐνταῦθα Θρακικὸν Κέντρον προθύμως ἐδέχθη νὰ καταχωρίσῃ τὴν ἐργασίαν μου εἰς τὸν προσεχῶς ἐκδιδόμενον τόμον τῶν «Θρακικῶν», δι' ὃ καὶ εὐχαριστῶ θερμῶς τὸ ἀξιότιμον Διοικητικὸν Συμβούλιον αὐτοῦ.

Εὐχομαι δὲ ὅπως δημιουργηθῶσιν εἰς τὸ προσεχές μέλλον συνθήκαι ἐπαναλήψεως, τῆς διακοπείσης ἀπὸ ἡμῶσος περίπου αἰῶνος ὥραιας Ἑλληνοχριστιανικῆς ζωῆς, εἰς τὰ στερηθέντα τῆς Ἑλληνικῆς παρουσίας πατρογονικὰ ἐδάφη.

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις, κατ' Αὐγουστον 1970

Κων. Δ. Βαφείδης

Π Ε Ρ Ι Γ Ρ Α Φ Η
ΤΟΥ ΕΝ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΙ ΙΕΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΝΑΟΥ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΡΟΠΑΙΟΦΟΡΟΥ

Πενήντα χρόνια ἐπέρασαν ἀπὸ τότε ποὺ ἀντήχησαν διὰ τελευταίαν φορὰν οἱ ὕμνοι καὶ αἱ δεήσεις πρὸς τὸν Θεὸν μέσα εἰς τὸν περικαλλῆ αὐτὸν Ναόν. Σήμερον ἔαν ἕνας παλαιὸς Καλλιπολίτης εὗρεθῆ εἰς τὴν ὑπόδουλον πατρίδα του μὲ δυσκολία θὰ εὗρη τὸν τόπον ὅπου ὑψώνετο ἄλλοτε ἢ λαμπρὰ αὐτῇ ἐκκλησία. Μετὰ ὀλίγα χρόνια, κανεὶς δὲν θὰ τὴν θυμάται. Οἱ γνωρίζοντες φεύγουν διὰ τὸ αἰώνιον ταξίδι, ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον. Αὐταὶ αἱ σκέψεις μὲ φέρουν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ προσπαθῆσω νὰ κάμω μιὰ περιγραφὴν τοῦ Ναοῦ, ὅπως τὸν ἐνθυμοῦμαι κατὰ τὸ 1915, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τὰ πρῶτα δώδεκα χρόνια τῆς ζωῆς μου αἰσθάνθην θρησκευτικὴν κατάνυξιν καὶ συγκίνησιν, παρακολουθῶν τὰς διαφόρους ἐορτάς, ἀκολουθίας καὶ δεήσεις. Πρὶν ὅμως ἀρχίσω τὴν περιγραφὴν αὐτὴν, νομίζω σκόπιμον νὰ ἀναφερθῶ γενικώτερον εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Κλήρου τῆς Καλλιπόλεως, ἢ ὅποια, ὡς ἀρχαιοτάτη πόλις μεγάλη καὶ ἔδρα ἐπισκόπων, ὡς τοῦ μετασχόντος εἰς τὴν Ε΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῷ 553, ἐπισκόπου Ἀρμονίου, καὶ τοῦ εἰς τὴν Ζ΄ τοιαύτην μετασχόντος τῷ 787 ἐπισκόπου Μελχισεδέκ, ἔπρεπε νὰ ἔχη ἀναλόγους καὶ πολλοὺς ναοὺς διὰ τὴν θείαν λατρείαν. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν στοιχεῖα ποὺ νὰ μᾶς διαφωτίζουν εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτό. Ὁ ἀείμνηστος Εὐστράτιος Δράκος ὁ Μοσχονήσιος εἰς τὰ «Θρακικά» του (Ἀθήναι 1892) ἀναφέρει ὅτι ἐκεῖ ὅπου σήμερον ὑψοῦται τὸ πράγματι περικαλλὲς μουσουλμανικὸν τέμενος Γενῆ Τζαμί (παλαιότερα καὶ πρὸ τῆς ἀνακαινισέως του ἐλέγετο Ἐσκῆ Τζαμί), ὑπῆρχε Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Τιμίου Προδρόμου, μετατραπείς εἰς Τζαμίον ὑπὸ τοῦ Σουλτάν Μουράτ, υἱοῦ τοῦ Ὁρχάν κατὰ τὸ ἔτος Ἐγίρας 787 (ἡμέτερον 1371). Δι' ἄλλους Ναοὺς τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, δὲν ἔχομεν πληροφορίας, γνωρίζομεν μόνον ὡς ἐποχὴν ἀνοικοδομήσεως τοῦ Ἁγίου Νικολάου τὸ 1759 καὶ ἀνακαινισέως ἐκ βάθρων τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τὸ 1832. Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος 1832 ἔγιναν πολλαὶ ἐπισκευαὶ καὶ ἀνακαινίσεις ἐκκλησιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀρχιερατεύοντος Ἰωακείμ τοῦ Βουλγαρίδου. Πλὴν τῶν ἐκκλησιῶν τούτων ὑπῆρχον καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἐτέρα τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἡμιῦπόγειος. Χρονολογίας ἀνεγέρσεως τῶν ἐκκλησιῶν

αυτῶν δὲν γνωρίζομεν δυστυχῶς. Αἱ δύο τελευταῖαι περιέπεσαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἰς παρεκκλήσια τῆς Κοιμήσεως (κειμένα ὡς καὶ ἡ Κοίμησις εἰς παραλιακὴν ΒΑ συνοικίαν Μανιάζι ἢ Ἴχθυαγορᾶς - Μπαλοῦκ Παζάρ), ὑπῆρχαν δὲ καὶ σημαντικὰ παρεκκλήσια ἤτοι: Ζωοδόχος Πηγὴ, Παναγία Ἰθέρων, Παναγία Φανερωμένη, Παναγία Καβάλογλου ἢ Ἁγία Ζώνη, ἀγιάσματα δὲ Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος ἐν Τουρκικῇ οἰκίᾳ, Βλαχερνῶν, σχεδὸν ἐντὸς τῆς θαλάσσης κάτωθεν τοῦ Φάρου, καὶ ὑπαίθρια, Ἅγιος Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη, Τίμιος Πρόδρομος καὶ Ἁγία Ἄννα, παραθαλάσσια τὰ δύο τελευταῖα.

Ἄς προσθέσωμεν τέλος, ὅτι εἰς τὴν συνοικίαν Μανιάζι, ὑπῆρχεν Ἀρμενικὸς Ναός, τῶν Ἀγίων Θεοδώρων ἀνεγερθεὶς τῷ 1868, καθὼς καὶ ἐντὸς τῶν Καθολικῶν Ἱεραποστολικῶν ἐγκαταστάσεων ἕνας ναὸς Ρωμαιοκαθολικὸς καὶ ἕτερος Ἑλληνόρθυμος Καθολικὸς. Νεκροταφεῖα ὑπῆρχαν δύο Ἑλληνικά, ἓνα Ἀρμενικόν, ἓνα Καθολικόν καὶ ἓνα Προτεσταντῶν. Νεκροταφειακοὶ ναοὶ δὲν ὑπῆρχαν.

Ἀπαριθμῶ ἤδη ὀνόματα Κληρικῶν ἤτοι:

Ἐ π ἰ σ κ ο π ο ἰ : Ἀρμόνιος 553, Μελχισεδὲκ 783, Μελέτιος 1654, Μακάριος 1668, Φιλόθεος 1676, Ἀθανάσιος 1676, Ἱερεμίας 1680 - 1711, Ἰωακείμ ὁ Βουλγαρίδης, ὁ Καλλιπολίτης 1795 - 1835, Γρηγόριος ὁ Πούμπουρας ὁ Ἄνδριος ὁ ἀπὸ Τυρολόης 1835 - 1881 παραιτηθεὶς καὶ ἀποθανὼν ἐν Ἄνδρω, Ἀβέρκιος ὁ Θάσιος 1881 - 1890, εἶτα Μογλενῶν καὶ βραδύτερον ἐφησυχάσας καὶ ἀποθανὼν ἐν Καλλιπόλει, Φώτιος Βουγιούκας ὁ ἐκ Δαρδανελλίων 1890 — 1892 ἀποθανὼν ἐν Καλλιπόλει, Δωρόθεος Μαμέλης ὁ ἐκ Σιγῆς 1892 - 1897 βραδύτερον Προύσης καὶ τοποτηρητῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀποθανὼν ἐν Λονδίῳ τῷ 1921, Ἱερώνυμος Γοργίας ὁ Χίος 1897 — 1909, ἀπὸ δὲ τοῦ 1900, προαχθεὶς τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐγένετο μητροπολίτης, ἀπεβίωσε δὲ ἐν Χίῳ ὡς μητροπολίτης Χίου, Πανάρετος Πετρίδης ἐκ Πλατάνου Μυριοφύτου 1909 - 1910 ὁ ἀπὸ Ἐλευθερουπόλεως καὶ κατόπιν Ἰμβρου. Καλλίνικος Γεωργιάδης ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως 1910 - 1912 ἀποθανὼν ἐν Καλλιπόλει καὶ τελευταῖος ὁ Κωνσταντῖνος Κοιδάκης 1912 - 1922 ἐξ Ἁγίας Παρασκευῆς Κρήνης, ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ ὁποίου συνῆθσαν συνταρακτικὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ γεγονότα (Βαλκανικὸς πόλεμος, Ἑλληνοβουλγαρικὸς, Α' Παγκόσμιος, ἐκτόπισις Χριστιανῶν τῷ 1915, ἐπάνοδος τῷ 1918 - 19, Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία, ἀπελευθέρωσις Καλλιπόλεως 21.7.1920, ἀποχώρησις Ἑλλάδος ἐκ Μ. Ἀσίας καὶ Θράκης), καταλήξαντα εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν ἐξ ἧς οὐδεὶς Χριστιανός, ἀπέμεινεν ἐν Καλλιπόλει, ὁ δὲ τελευταῖος ὡς ἀνωτέρω ἀρχιερεὺς μετατεθεὶς εἰς Πλωμάριον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κατερίνην, ἀπεβίωσεν ἐκεῖ.

Τίς οἶδε πόσοι ἄλλοι ἀρχιερεῖς, καὶ ποῖοι, ἐστόλισαν τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον Καλλιπόλεως κατὰ τὰ χρονικὰ διαστήματα πού παρουσιάζονται κενὰ εἰς τὰς

άνωτέρω πληροφορίας. Σημειωτέον ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου ὑπήγετο εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἡρακλείας, ἀπὸ τοῦ 1900 ὄμως, ἀνεδείχθη εἰς Μητρόπολιν, ὑπαγομένη ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἰερεῖς : Ἱερομόναχος Μιχαὴλ Κύπριος ἱεράτευε τὸ 1780, Ἀρχιμανδρίτης Μπελακόζας, Ἀρχιμανδρίτης Θεόκλητος, Παπα - Ἀκάκιος, Παπᾶ-Γιαννάκης Νεῖλος σύγκελλος, Μισαὴλ Ἰθρηίτης, οὗτοι τοῦ ΙΘ αἰῶνος, τοῦ δὲ Κ' μέχρι 1922 γνωστοί μοι προσωπικῶς, Παπᾶ-Κόκκινος, Παπᾶ-Φύτος, Παπᾶ-Δημήτριος Παντίρης καὶ ὁ υἱὸς του Παπα-Γρηγόριος Παντίρης ἀρχιμανδρίτης, Παπᾶ-Τρύφων Χαρδαλούπας, Παπᾶ-Ἰωάννης Πλαγιαρινός, Παπᾶ-Γεώργιος Μαδυτηνός, Παπᾶ-Δημήτριος Μήτσου ὁ Εὐβοεύς, Ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος ἐπ' ὀλίγον πρωτοσύγγελος τοῦ ἀρχιερέως Κωνσταντίνου, Παπᾶ-Κωνσταντίνος Φωτίου, Ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος Πλαγιαρινός, ὁ ἀπολεσθεὶς ἐν Σμύρῃ τῷ 1922, Ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος Σαβδόπουλος, Ἀρχιμανδρίτης Γαβριὴλ καὶ τέλος ὁ ἀείμνηστος πνευματικὸς ἡμῶν πατὴρ καὶ διδάσκαλος πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντίνος Λουῖζος, Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος.

Διάκονοι : Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἱερέων ἐνθυμοῦμαι διακόνους, τοὺς Γρηγόριον καὶ Παρθένιον, τελευταῖον διάκονον τὸν Ἀντώνιον Καρατζᾶν ἥδη ἀρχιμανδρίτην Φιλόθεον ἐν Γρενόβλῃ Γαλλίας. Ἐπίσης ἐνθυμοῦμαι τοὺς διακόνους Χαρδαλούπαν (ὄχι τὸν ἐν τοῖς ἱερεῦσι Τρύφωνα, ἀλλὰ ἄλλον) καὶ Ἀλευράν, οἱ ὁποῖοι ἐγκατέλειψαν τὴν ἱερωσύνην των, καταστάντες ἰδιῶται. Πρέπει δὲ ἰδιαιτέρως νὰ ἀναφερθῇ ὁ διάκονος Δανιὴλ Κωνσταντινίδης, διδάσκαλος κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα, ὡς καὶ ὁ Μεθόδιος ἱεροδιάκονος τῷ 1863. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω κληρικῶν ἐπιζῆ ὁ ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος. Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη τῶν λοιπῶν ὡς καὶ τῶν ἀγνώστων ἡμῖν, τῶν ἐργασθέντων ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν Καλλιπόλει.

Ἀνέδειξε δὲ ἡ Καλλιπολις καὶ ἱεροὺς ἄνδρας καὶ ἀρχιερεῖς ὡς Μάξιμον τὸν Καλλιπολίτην, Νεῖλον τὸν Πενταπόλεως, Ἰωακείμ τὸν Καλλιουπόλεως, Κωνσταντῖνον τὸν Μελενίκου τὸν ἐθνομάρτυρα, Καλλίνικον τὸν Πρεσπῶν, Ἀθανάσιον τὸν Κρήτης, Διονύσιον τὸν σοφόν, ἐν Ἀγίᾳ Ἄννῃ τοῦ Ἀθωνοῦ μονάσαντα, Σεραφεῖμ τὸν Ἀγιοταφίτην, Γεώργιον τὸν Νευροκοπίου, Κωνσταντῖνον Πετρίδην προηγουμένον Βατοπεδίου καὶ ἄλλους ἀγνώστους ἡμῖν.

Κατὰ τὰ μέσα δὲ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος διέμεινε ἐν Καλλιπόλει καὶ ὁ μοναχὸς Καισάριος Δαπόντες λόγιος καὶ συγγραφεύς. Τοῦτο ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως πληροφοροῦντος ὅτι ὁ ὑπ' ἀρ. 12 κῶδιξ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς Καλλιπόλεως ἦτο αὐτόγραφον τοῦ Δαπόντε, περιελάμβανε δὲ τὸ τμήμα τοῦ ἐμμέτρου ἔργου του «Ἄνθη νοητά» τὸ ἀναγράφον ὀνομαστὰς ἐκκλησίας καὶ μονάς.

Σημειῶνω τέλος ὅτι ἐν Καλλιπόλει παρέμεινε ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας κατὰ Μάιον τοῦ 1910 λόγῳ βλάβης τοῦ Γαλλικοῦ ἀτμοπλοίου «Νίγηρ» δι' οὗ ἐτα-

Ξείδευσεν, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Σμύρνην, καὶ ὁ κατόπιν ἔθνομάρτυς Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος ὁ Καλαφάτης. Ὅστερα ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν εἰσαγωγὴν εἶναι καιρὸς πλέον νὰ περιορίσω τὸ θέμα μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου.

Ἡ ἐκκλησία αὐτὴ ἔκειτο εἰς τὴν μεγαλυτέραν τῶν δύο Ἑλληνικῶν συνοικιῶν τῆς Καλλιπόλεως καταλαμβάνουσαν τὸ ΒΔ μέρος τῆς πόλεως καὶ διαιρουμένην εἰς τὰς ἐνορίας Ἁγ. Γεωργίου, Ἁγίου Νικολάου καὶ Ἁγίου Δημητρίου. Ὑπῆρχε καὶ μικροτέρα Ἑλληνικὴ συνοικία, χωριζομένη ἀπὸ τὴν προλεχθεῖσαν, ἀπὸ Τουρκικὴν, Ἀρμενικὴν καὶ Ἑβραϊκὴν τοιαύτας, καὶ ὀνομαζομένη Μανιάζιον ἢ Μπαλοῦκ Παζάρ καταλαμβάνουσα τὸ ΒΑ μέρος τῆς πόλεως μὲ μίαν ἐνορίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἡ θέσις τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ἦτο τόπος ὑψηλὸς ἔχων ὄριζοντα εὐρύν. Ἀπὸ τὰς τρεῖς πλευρᾶς τῆς περιοχῆς τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρχαν δρόμοι ἀρκετὰ εὐρεῖς, ἡ μόνη δὲ πλευρὰ πού συνώρευε μὲ οἰκίας, ἦτο ἡ Νοτιοανατολική. Εἰς τοὺς δρόμους αὐτοὺς ὑπῆρχαν σπίτια ἀρχοντικά πού ἔδιδαν αἴγλην εἰς τὴν περιοχὴν, πρὸ τῆς Δυτικῆς δὲ κυρίας πύλης τοῦ Ναοῦ ὑπῆρχε μικρὰ λιθόστρωτος πλατεῖα, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἤρχιζαν μὲ κατεύθυνσιν ΒΔΝΑ οἱ ἑξῆς δρόμοι: 1) πρὸς ἐνορίαν Ἁγίου Δημητρίου, 2) πρὸς ἐνοριακὸν τμήμα Ξενοδοχείου, 3) πρὸς ἐνοριακὸν τμήμα Ἀγγειοπλαστῶν (τσουκαλαργιό), 4) πρὸς ἐνοριακὸν τμήμα Καραμανίου καὶ 5) πρὸς ἐνορίαν Ἁγίου Νικολάου. Τὰ ὑπ' ἀριθ. 2, 3 καὶ 4 ἐνοριακὰ τμήματα ἀνήκον εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Διὰ τὴν χρονολογίαν τῆς ἀρχικῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ἁγίου Γεωργίου δὲν ἔχομεν κανένα στοιχεῖον, φαίνεται ὅμως ὅτι ἀνηγέρθη πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν ΙΗ' αἰῶνα καὶ ἦτο μοναστήριον, ἐπιδοτούμενον μάλιστα ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως, ὡς διεπίστωσεν ὁ κατὰ τὸ 1840 μητροπολίτης Ἡρακλείας Διονύσιος. Οὗτος συζητήσας τὸ θέμα μετὰ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Γρηγορίου προκάλεσε τὴν ἑξῆς, ἐπιστολὴν τούτου:

«Ἰερὰ Ἐπισκοπὴ
Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου.

Πρὸς

τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἁγίου Ἡρακλείας
κ. κ. Διονύσιον.

.....

Τὸ ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν Καλλιουπόλει ἱερὸν μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὸ πάλαι ἐλάμβανε διὰ Ρωσικοῦ αὐτοκρατορικοῦ Χρυσοβούλου κατ' ἔτος παρὰ τῆς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς

αὐλῆς μέσῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικῆς Πρεσβείας 70, ρούβλια ἔλεος, τὰ ὅποια ἤδη πρὸ πολλῶν χρόνων στερεῖται ἀφροντισία τῶν πρὸ ἡμῶν ἐπιτροπευσάντων καὶ τοῦ Ἐπισκόπου. Ἦδη δὲ οἱ ὑποφαινόμενοι παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα, ὡς κυρίαρχον τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης Καλλιουπόλεως, νὰ ἐνεργήσῃ οἷς οἶδε τρόποις διὰ νὰ ληφθῇ τὸ τοσοῦτων ἐτῶν μὴ ληφθὲν ἔλεος. Σὰς εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἱερός Ναὸς οὗτος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀνεκαινίσθη πρὸ μικρῶν χρόνων (ἐννοεῖ τῷ 1832) καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὑπόκειται εἰς χρέος χρηματικὸν οὐ μικρὸν, διὰ τε τὴν ἀνεγερσιν αὐτοῦ καὶ τοῦ μοναστηρίου, ἀνακαινισθέντος καὶ γενομένου ἤδη οἰκήματος τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἰς μέρος τῆς περιοχῆς αὐτοῦ οἰκοδομηθέντος σχολείου, πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς πωχῆς νεολαίας ἡμῶν. Τὸ χρυσόβουλον τοῦτο ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἀπώλεσεν ἀλλ' ἢ πρᾶξις φαίνεται κατεστρωμένη εἰς τοὺς περὶ ἐλέους κώδικας τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς ἴσως δὲ καὶ εἰς τοὺς τῆς Πρεσβείας».

1841 Αὐγούστου 1

+ ὁ Καλλιουπόλεως Γρηγόριος

Οἱ προεστῶτες: Γιάγκος Βουλγαρίδης, ὁ Λογοθέτης Κωνσταντῖνος, ὁ Σκευοφύλαξ Νικόλαος, ὁ Ρήτωρ Νικόλαος, ὁ Ταβουλάρης Νικόλαος, ὁ Χατζῆ Χριστόδουλος, ὁ Χατζῆ Γαβριήλ.

Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ ζήτημα δὲν εὗρηκε τὴν λύσιν του διότι μετὰ 27 ἔτη καὶ πάλιν ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος γράφει πρὸς τὸν Ἅγιον Ἡρακλείας:

«1868 Ὁκτωβρίου 4

Τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο ἱερὸν τοῦ Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου μονύδριον, ἐτοιμόρροπον ἐκ τοῦ χρόνου γενόμενον ἐδέησε νὰ ἀνακαινισθῇ (ἐννοεῖ τῷ 1832) ἀλλὰ, μετὰ τινα χρόνον ἔγινε παρανάλωμα τοῦ πυρὸς κατὰ τῷ 1843 καὶ μετὰ τούτου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν Χρυσόβουλον. Ἐκ θεμελίων δὲ καὶ πάλιν ἀνεγερθὲν μετεβλήθη ἀπὸ ἱεροῦ μονυδρίου εἰς ἐνοριακὸν ναὸν διατηρήσαντα μέχρι σήμερον τὸ ὄνομα τοῦ ἀνέκαθεν προστάτου αὐτοῦ Ἁγίου Γεωργίου, παρὰ τῷ ὅποιῳ καὶ ἀλληλοδιδασκτικῆ Σχολῆ ὠκοδομήθη».

Ἐν σχέσει μὲ τὸ ἔγγραφον αὐτὸ καταχωρίζω κατωτέρω καὶ τὰς ἐξῆς πληροφορίας:

«1843 Αυγούστου 14 ημέρα Σάββατον πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μὲ τὸ νὰ ἀφῆκαν εἰς τὸ γυναικεῖον τῆς ἐκκλησίας κηρὶ ἀνημμένον ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ἀπὸ τὸ μανουάλι ἔπεσεν εἰς τὰ σανίδια καὶ ἦναψαν καὶ ἀνέβη ἡ φλόξ εἰς τὸ ταβάνι ὄντας ἄνεμος σφοδρὸς καὶ ἀφοῦ ἐκάη ἡ νεόδμητος αὕτη ἐκκλησία (ἐννοεῖ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ 1832) ἐκάη καὶ ἡ μεγαλοπρεπῆς, νεόδμητος Ἐπισκοπὴ καὶ σὺν αὐτοῖς 5 ἄλλα ὀσπίτια. Κατὰ δὲ τὸ 1847 ὠκοδομήθη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐπειδὴ οὐκ εἶχε τόπον εἰς τὸ μεγαλυνθῆναι, προσετέθη αὐτῇ ὁ τόπος τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ ἐγένινεν εὐρύχωρος καὶ περικαλλής. Ἐπισκοπὴ δὲ ἦ ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖνῳ ἢ εἰς ἄλλο μέρος οὐκ ἐγένετο, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς οἰκοῦσεν εἰς οἶκον δι' ἐνοικίου».

Εἰς τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1872 ἐγένε ἐπισκευὴ τοῦ Ναοῦ, διότι ἡ χρονολογία αὕτη ἦτο ἀνάγλυφος εἰς τὸν δεξιὸν παραστάτην τῆς νοτίας πύλης τοῦ περικειχίσματος αὐτοῦ. Τέλος ὁ προαναφερθεὶς Εὐστρ. Δράκος κατὰ τὸ 1892 γράφει ὅτι «ὡς τῶν ἐν τῇ Βασιλευούσῃ Ναῶν, εἶναι περικαλλὴς καὶ ὁ καθεδρικός ναὸς τῆς πόλεως ἀνατεθειμένος τῷ Τροπαιοφόρῳ».

Κατὰ τὸ ἔτος 1910, ὡς ἐνθυμοῦμαι, κατεδαφίσθη τὸ μετρίου ὕψους κωδωνοστάσιον τοῦ Ναοῦ καὶ ἀνηγέρθη ἄλλο ἀπὸ ροδόχρουν γρανίτην ἐν συνδυασμῷ μὲ λίθον Μάλτας διὰ τὰ κοσμήματα, κατεσκευάσθη δὲ ἀπὸ ὀμάδα ἐιδικῶν μαστόρων μετακληθέντων ἀπὸ τὸ Αἰβαλῆ, καὶ ἀπετελέσθη ἀπὸ ἰσόγειον πῶν ἐχρησίμευε ὡς προπύλαια τοῦ Ναοῦ καὶ ἀπὸ τρεῖς ὀρόφους τῶν ὁποίων ὁ τελευταῖος κατέληγεν εἰς τροῦλλον μὲ κατάλληλον καμπύλωσιν τῶν ὑψηλοτέρων τεμαχίων τοῦ ροδόχρου γρανίτου τὰ ὁποῖα συνηντῶντο εἰς ἓνα κιονίσκον πῶν τὸ κιονόκρανόν του ἦτο εἰς σχῆμα κάψας μήκωνος καὶ ἐσημείωνε τὸ τέλος τῆς κατασκευῆς. Ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ κιονοκράνου ὑπῆρχε ὑποδοχὴ εἰς ἣν ἐτοποθετήθη ἐπίχρυσος Ρωσικὸς σταυρὸς ὕψους ἄνω τοῦ 1 μέτρου, λάμπων εἰς τὸ ἡλιακὸν φῶς καὶ περίοπτος ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Τὸ ὄλον ὕψος τοῦ κωδωνοστασίου αὐτοῦ ἦτο περὶ τὰ 15 μέτρα, ὑψώθη δὲ πρὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τῆς Δυτικῆς του πλευρᾶς. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἐμβαδὸν τῶν ὀρόφων ἐσμικρύνετο ὅσον ἀνήρχετο τὸ κωδωνοστάσιον, καὶ ἔτσι παρουσιάζετο γενικὰ ὡς μία χαριτομένη κατασκευὴ. Ὁ σεισμὸς τῶν Γανοχώρων τῆς 27 Ἰουλίου 1912 π. ἡ., λίαν αἰσθητὸς καὶ καταστρεπτικὸς καὶ εἰς Καλλιόπολιν, συνετέλεσεν εἰς τὴν κατάρρευσιν τοῦ ἀνωτάτου τρουλοειδοῦς ὀρόφου. Κατὰ τὴν κατεδάφισιν τοῦ ναοῦ ὑπὸ τῶν φανατικῶν Τούρκων κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1915* δὲν κατωρθώθη καὶ ἡ τοῦ ἀπο-

* Κατὰ τὸν οἰκονόμον Κωνστ. Λουίζον ἐπιρρολήθη ὑπὸ τοῦ Τεπε Κεπιλῆ Ἀλῆ Κουζοῦ.

μείναντος τμήματος, τοῦ κωδωνοστασίου κατεδάφισις, παρέμεινε δὲ τοῦτο μεγαλοπρεπὲς ἐν τῇ εἰρηλώσει του μέχρι τῆς κατὰ Νοέμβριον 1922 ὁμαδικῆς ἐξόδου τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν. Σήμερον δὲν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος του, ὡς διεπίστωσαν οἱ ὡς ἐκδρομεῖς μεταβάντες εἰς τὴν ὑπόδουλον πατρίδα κατὰ τὸ 1962 καὶ 1963 Καλλιπολίται.

Ἡ ὅλη περιοχὴ τῆς ἐκκλησίας ἦτο ἄνω τῶν δύο στρεμμάτων, καὶ ἦτο περιτειχισμένη μὲ τοῖχον ὑψηλὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχαν ἡ κυρία Δυτικὴ πύλη πρὸς τὴν ὁποίαν ἀνηρχόμεθα μὲ πέντε ἡμικυκλικὰς βαθμίδας (εἰς τὸν ἀριστερᾶ τῷ ἀνερχομένῳ ᾠδὸν ὑπῆρχε ὠραία θύρα), ἡ δευτέρα Νοτιὰ πύλη ἡ φέρουσα χρονολογίαν 1872, μικρὰ πύλη πρὸς Βορρᾶν καὶ ἄλλη μικρὰ πρὸς Ἀνατολᾶς. Αἱ μεγάλαι πύλαι, ἦσαν δίφυλλοι ἀπὸ βαρεῖαν ἀνθεκτικὴν ξυλείαν ἡ κυρία μάλιστα ἦτο ἀψιδωτὴ, αἱ μικραὶ ἦσαν μονόφυλλοι. Μετὰ τὸν σεισμόν τοῦ 1912 τὸ ὑψηλὸν περιτειχισμα ὑπεβιβάσθη εἰς τὸ ἓν μέτρον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπερθεν κατεσκευάσθησαν ὠραῖα σιδηρᾶ κιγκλιδώματα, τῶν ὁποίων ἐκάστη κατακόρυφος ράβδος κατέλιγεν ἄνω εἰς λόγχην μὲ ἀνάγλυφον σταυρόν. Τὰ κιγκλιδώματα ἐβάφησαν λευκὰ αἱ λόγχαι ἀργυραὶ καὶ οἱ σταυροὶ κόκκινοι.

Διὰ μέσου τῶν κιγκλιδωμάτων τώρα, ὁ διαβάτης ἔβλεπεν ὅλην τὴν περιοχὴν τοῦ Ναοῦ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ κτίριόν του. Αἱ πύλαι Δυτικὴ καὶ Βορρεῖα ἀντικατεστάθησαν μὲ σιδηρᾶς κιγκλιδωτάς, ἡ Νοτιὰ καὶ ἡ μικρὰ Ἀνατολικὴ παρέμειναν ὅπως ἦσαν καὶ πρὶν, τμήμα δὲ τοῦ παλαιοῦ ὑψηλοῦ τοίχου ἔμεινεν ὡς παραστάτης αὐτῶν.

Τὸ ἡμισυ περίπου τῆς ἐκτάσεως τῶν δύο στρεμμάτων ἔμεινε πρὸς Ν. καὶ ἐκαλλιεργεῖτο, ὑπὸ τοῦ νεωκόρου, ὡς λαχανόκηπος, εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρᾶν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον 4 κελλῖα τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ α'. διὰ τὴν ἀπόθεσιν βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν, παλαιῶν εἰκόνων κλπ., τὸ β'. διὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς πυροσβεστικῆς ἀντλίας τῆς ἐνορίας καὶ τῶν ἐξαρτημάτων της, τὸ γ'. ὡς ἐργαστήριον κατασκευῆς κηρίων καὶ λαμπάδων καὶ τὸ δ'. ὡς ἀποθήκη γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ διαφόρων ἄλλων ἀντικειμένων καθαρισμοῦ κλπ. Εὐθὺς μετὰ τὸ δ'. κελλίον ὑπῆρχε ἡ Ἀνατολικὴ μικρὰ πύλη ὁδηγοῦσα εἰς δρόμον ἀπόκεντρον.

Ἐκ τῆς νοτίας πύλης εἰσῆρχετὸ τις μὲ 2 - 3 βαθμίδας εἰς τὸν περίβολον, ὅστις ἐν εἴδει δρόμου χωριζομένου ἀπὸ τὸν λαχανόκηπον ἀπὸ χαμηλὸν τοῖχον ἔβαινε κατὰ μῆκος τῆς ἐκκλησίας μέχρι τῆς κόγχης καὶ πέραν, στρεφόμενος ὅμως ἀπὸ τῆς πύλης ὀλίγον πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὁ θέλων νὰ ἐκκλησιασθῆ, εὗρισκε τὰ προπύλαια καὶ τὴν κυρίαν εἰσοδὸν τῆς ἐκκλησίας. Ὁ ἐκ τῆς Δυτικῆς πύλης εἰσερχόμενος εἶχεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο πελώρια κυπαρίσσια, ἐν συνεχείᾳ δὲ τούτων παρτέρια, πλάτους 1 μέτρον περίπου γεμᾶτα ἀπὸ ἄνθη ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς. Καταντικρὺ του εἶχε τὸ κτίριον τῆς ἐκκλησίας ἀριστερᾶ τῆς ὁποίας

ὁ περιβόλος διεμορφώνετο εἰς δρόμον ὅστις ἔβαινε κατὰ μῆκος αὐτῆς καὶ ἔφθανε μέχρι τῆς κόγχης καὶ πέραν. Ἡ κυρίως ἐκκλησία κατελάμβανε τὸ Βόρειον μέρος τοῦ περιβόλου ἔκειτο μεταξὺ τῶν προλεχθέντων δύο δρόμων, τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ σχηματιζομένων, καὶ ἐξετείνετο ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς καταλήγουσα εἰς τὴν κόγχην τοῦ Ἁγίου Βήματος. Πέραν τῆς κόγχης ὑπῆρχεν ἀκόμη περιβόλος, ἐν ᾧ ὑπῆρχον μερικοὶ τάφοι ἀρχιερέων καὶ προυχόντων, ἐπίσης μικρὸν κτίριον μὲ βαθὺ ὑπόγειον χρησιμεῦον ὡς ὀστεοφυλάκιον, ὑπῆρχον καὶ περὶ τὰς 10 φιλλύραι (φλαμουριαὶ) μὲ ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθοφορίας τῶν διέχυνον τὸ ἄρωμά των εἰς μεγάλην ἔκτασιν.

Εἰς τὰ προπύλαια, ἀποτελούμενα ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἀπὸ τὸ ἰσόγειον τοῦ κωδωνοστασίου ἀνήρχετό τις μὲ δύο βαθμίδας, δεξιὰ δὲ τῶν προπυλαίων ὑπῆρχε πηγάδι βαθύ, μὲ κυκλικὸν μαρμαρινὸν στόμιον κεκαλυμμένον καταλλήλως καὶ ἀνέμη. Ὁ Ναὸς ἦτο μία τρίκλιτος Βασιλική, χωρὶς τρουῖλλον, πλάτους 20 μέτρων καὶ μήκους 30 καὶ πλέον μ., εἰς τὸν νάρθηκα δὲ προεξείχε ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸ πλάτος κατὰ 3 μέτρα, οὕτως ὥστε ἡ κάτοψις νὰ ἐμφανίζῃ ἓνα κεφαλαῖον Ἰ ἀνεστραμμένον, ἐν συνεχείᾳ τῶν προεξοχῶν τούτων ὑπῆρχον στοαὶ πλακόστρωτοι, τῶν ὁποίων αἱ δοκοὶ - κίονες ὑπεβάσταζον τὰς δύο πτέρυγας τοῦ γυναικωνίτου, οὕτως τὸ κεντρικὸν τμήμα ἦτο ἀκριβῶς ἄνωθεν τοῦ νάρθηκος. Εὐθὺς μετὰ τὰ προπύλαια, ὑπῆρχε σιδηρᾶ δίφυλλος θύρα, πού ἔφερεν εἰς τὸν πλακόστρωτον μὲ μάλτες νάρθηκα. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν τῆς θύρας ὑπῆρχαν μόνιμοι σταθεροὶ καναπέδες, εἰς δὲ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ νάρθηκος προθῆκαι καὶ ἐρμάρια, μὲ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ἀντικείμενα, πρὸς δὲ καὶ θύρα ὀδηγοῦσα εἰς τὴν προεξοχὴν ἣτις εἶχεν ὄψιν δωματίου μὲ κλίμακα ὀδηγοῦσαν εἰς τὸν γυναικωνίτην, καὶ μὲ κρύπτην κεκαλυμμένην μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἦσαν ἀποτεθειμένα τὰ ἀργυρᾶ καὶ λοιπὰ πολύτιμα σκεῖη τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐπενδύσεις εἰκόνων, ἀργυροὶ μεγάλοι δίσκοι, κανδήλαι, θυμιατήρια, ραντιστήρια, σταυροί, ἑξαπτέρυγα, δισκοπότηρα, ἀφιερῶματα κλπ. Ἡ προεξοχὴ εἶχε καὶ μικρὰν θύραν φέρουσαν πρὸς τὸ Β. τμήμα τοῦ περιβόλου. Εἰς τὴν Νοτίαν πλευρὰν τοῦ νάρθηκος ὑπῆρχαν ἐπίσης ἐρμάρια καὶ προθῆκαι ὡς εἰς τὴν Βορείαν, καθὼς καὶ ἡ προεξοχὴ καταλαμβάνομένη ἀπὸ κλίμακα ὀδηγοῦσαν εἰς τὸν γυναικωνίτην, ἐπικοινωνοῦσαν ἅμως διὰ θύρας ἀπ' εὐθείας μὲ τὸν πρὸς Νότον περιβόλον, ἄλλη θύρα εἰς τὸ Α μέρος τῆς προεξοχῆς ἔφερε πρὸς τὴν Νοτίαν στοάν. Τέλος, εἰς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Νάρθηκος ἦτο ὁ διαχωριστικὸς τοῖχος τοῦ κυρίως ναοῦ μὲ τρεῖς διφύλλους σιδηρᾶς θύρας μίαν διὰ κάθε κλίτος τοῦ Ναοῦ, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκαλύπτοντο μὲ τάπητας τύπου τσάντας διὰ νὰ διατηρῆται κάπως θερμὴ ἡ ἀτμόσφαιρα διότι θερμάστραι δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Κατὰ τ' ἀνωτέρω ὁ νάρθηξ εἶχε πλάτος

26 μέτρων με τὰς προεξοχάς, ἡ δὲ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς θύρας, εἰσόδου τοῦ νάρθηκος μέχρι τῆς θύρας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ ἦτο μέτρων 5.

Ὁ κυρίως ναὸς ἦτο ἐστρωμένος με μαρμάρινες πλάκες. Δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ ἦτο τὸ παγκάριον, ἔνθεν καὶ ἔνθεν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν τοίχων ὑπῆρχον στασιδία ὑπερυψωμένα, τὰ δὲ κλίτη ἐσχηματίζοντο ἀπὸ σειρᾶς στασιδίων ἀρχομένας ἀπὸ τῶν χορῶν καὶ ληγούσας εἰς σημεῖον ἀφῖνον ἐλευθέραν δίοδον πρὸς τὰ κλίτη. Τὴν δεξιάν σειρὰν στασιδίων ἐκοσμοῦσε ὁ ἀρχιερατικὸς θρόνος, τὴν δὲ ἀριστερὰν ὁ ἄμβων. Οἱ χοροὶ ἦσαν ὑπερυψωμένοι καὶ περιβάλλοντο ἀπὸ σιδηρᾶ κικλιδώματα. Τὰ ἀναλόγια ἦσαν κοιμφά.

Ἀπὸ τὴν ὄροφὴν τοῦ Ναοῦ εἰς τὴν ὁποίαν ἐκυριάρχει ὁ Παντοκράτωρ ἦσαν ἀνηρητημένοι ὠραῖοι κρυστάλλινοι πολυέλαιοι, κανδήλαι ἀπὸ κρύσταλλον ταγιέ θυσιινί, ἐπίσης δύο σειραὶ πολυκάνδηλα εἰς σχῆμα Λ, ἡ μία παρὰ τὸν ἀρχ. θρόνον, ἡ ἄλλη εὐθὺς μετὰ τὸν ἄμβωνα, ἀναβοκατεβαζόμενα με μηχανισμόν τροχαλίας ἀοράτου ὡς κεκλεισμένης ἐντὸς τῆς στέγης. Μανουάλια ἀπὸ μπρουντζον ὑπῆρχον μετὰ τὸν χορῶν καὶ τέμπλου, μεγάλου μεγέθους, καθὼς καὶ μικρότερα φορητά. Τὸ τέμπλον ἦτο βασικῶς ξύλινον, ἡ διακόσμησις τοῦ ἦτο λευκὸ φόντο με χρυσᾷ ἀνάγλυφα στολίδια παριστῶντα ἄμπελον, ἀπὸ Β. πρὸς Ν. εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀετώματός του εἶχε ταινίαν ἀνάγλυφον ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ τέμπλου χαριέντως ἐλισσομένην ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεγράφοντο τὰ ρητά. «Τῷ οἴκῳ Σου πρέπει ἁγίασμα Κύριε εἰς μακρότητα ἡμερῶν. Ἄγιασον Κύριε τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου Σου». Πλὴν τῆς ὠραίας πύλης τῆς ὁποίας τὰ δύο φύλλα ἀπήστραπτον χρυσᾷ με γλυφάς, εἶχε καὶ εἰς τὰ δύο κλίτη ὁμοιοτάτας, μικροτέρας ὅμως, ὠραίας πύλας, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν τοιαύτην μικρὰν ὠραίαν πύλην, παραπλευρῶς, εἶχε πύλην με ἀρχάγγελον, χρησιμεύουσαν διὰ τὴν συνήθη ἐπικοινωνίαν Βήματος - Κυρίου Ναοῦ, καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου ἦσαν κανονικῶς διατεταγμέναι καὶ πολὺ καλῆς τέχνης, εἶχον βεβαίως καὶ τὰς μικροτέρας τῶν ἃς προσεκίνοιν οἱ Χριστιανοί. Ὑπερθεν τῶν μεγάλων εἰκόνων ἦτο ἓνα τμήμα τοῦ τέμπλου με ἐπιχρυσούς γλυφάς καὶ ὑψηλότερον δύο σειραὶ εἰκόνων τοῦ Δωδεκαόρτου κλπ. Εἰς δὲ τὸ ἄκρως ὑψηλὸν μέρος τοῦ ἀετώματος ἦτο ἡ Σταύρωσις, χρυσοποιίκιλτος, με ἑκατέρωθεν τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Ἅγιον Ἀπόστολον Ἰωάννην καὶ με ὅλα τὰ χρεῖώδη τῆς σταυρώσεως, δηλ. κλίμακα, λόγχην, σπόγγον, δοχεῖον ὄξους κλπ., καθὼς καὶ ἓναν ἀλέκτορα. Καὶ εἰς τὰ ἀετώματα τοῦ τέμπλου κατὰ τὰ κλίτη ὑπῆρχον ἱερὰ ἀντικείμενα.

Τὸ Ἅγιον Βῆμα ἦτο εὐρύχωρον. Ἡ Ἅγία Τράπεζα με τὰ ἱερὰ της θόμια καὶ σκεύη καὶ τὴν ὑπερθεν ἀκοίμητον κανδήλαν ἀπήστραπτε ἀπὸ καθαριότητα καὶ ἁγιωσύνην, εἶχε ξυλόγλυπτον οὐρανὸν στηριζόμενον εἰς 4 κιονίσκους. Ὅπισθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης χωριζόμενον ἀπ' αὐτῆς, με διαδρομίσκον ἦτο τὸ σύνθρονον καὶ ὄπισθεν τούτου ἡ Σταύρωσις, τὰ ἑξαπτέρυγα κλπ.

Εἰς τὸ ἀριστερὸν τμήμα τοῦ Ἁγ. Βήματος ἦτο ἡ Ἱερὰ Πρόθεσις, μετὰ τὰς ἀναλόγους εἰκόνας καὶ τὰ ἱερά της σκεύη, ἀριστερότερον ταύτης νικτήρ, ἀνηρημένα θυμιατήρια, πύραυρα, ἐρμάρια, φιάλαι νάματος κλπ. Εἰς τὸ δεξιὸν τμήμα τοῦ Ἁγ. Βήματος, τὸ διακονικὸν δηλαδή, ὑπῆρχον ἐρμάρια περιέχοντα ἄμφια, βιβλία κλπ., μικρὰ δὲ πύλη ὠδηγοῦσε ἐκ τοῦ διακονικοῦ κατ' εὐθείαν εἰς τὸν περίβολον τοῦ Ναοῦ.

Τέλος ὁ γυναικωνίτης ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὰ ὑπερθεῖν τῶν στοῶν δύο κλίτη, συνδεόμενα μετὰ τὸ κίριον ὑπὲρ τὸν νάρθηκα τμήμα του. Τὸ τμήμα τοῦτο διηρεῖτο εἰς δύο μέρη, τὸ ἕν ἔχον εὐθὺς κάτωθεν του τὸν ναὸν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς δυσμὰς ὑπερῶψιμον καὶ τὸ ὅποῖον ἀπεκαλεῖτο «Χελιδονάκεια». Ξύλινα δικτυωτὰ ἦσαν τοποθετημένα, ὑπερθεῖν τοῦ στηθαίου ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, καμπυλούμενα πρὸς τὰ ἐμπρός. Αἱ γυναῖκες παρηκολούθουν τὰς ἀκολουθίας κρυπτόμεναι ὀπισθεν τῶν δικτυωτῶν. Εἰς τὸν κάτω κυρίως ναὸν, ἰδίᾳ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ μεγάλας ἑορτὰς, γυνὴ δὲν ἐκκλησιάζετο. Εἰς τὸν γυναικωνίτην ὑπῆρχον ὠραῖα εἰκόνες, μικρὸν παγκάριον διὰ τὴν διάθεσιν κηρίων κλπ. Τὰ δικτυωτὰ κατηργήθησαν καὶ ἀφηρέθησαν κατὰ τὸ 1911. Αὕτη εἶναι μία κατὰ τὸ δυνατὸν ἀκριβὴς περιγραφή τοῦ Ναοῦ. Ἐὰν ἦτο ὅμως δυνατὸν νὰ παρευρίσκετο ὁ ἀναγνώστης τῶν γραμμῶν αὐτῶν εἰς μίαν ἐπίσημον λειτουργίαν, π.χ. τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἀσφαλῶς θὰ συνεκινεῖτο βαθύτατα ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τοῦ ναοῦ καὶ τὴν ἱεροπρέπειαν τοῦ Κλήρου, καθὼς καὶ τὴν εὐλάβειαν τοῦ ἐκκλησιάσματος. Τὴν παραμονὴν ἠνοίγετο ἡ κρύπτη καὶ ἐτίθεντο εἰς χρῆσιν ὅλα τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη τοῦ Ναοῦ, τὰ φυλασσόμενα ἐν αὐτῇ. Τὰ μανουάλια, οἱ πολυέλαιοι, αἱ κανδήλαι καὶ τὰ πολυκάνδηλα ἦσαν κατάφωτα. Ὁ ἀρχιερεὺς, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι ἔφερον ἄμφια ὠραιότατα, οἱ ψάλται καὶ οἱ κανονάρχαι μελωδικῶς ἔψαλλον, οἱ ἐπίτροποι ἐπέβλεπον τὰ πάντα, ὁ νεωκόρος ἐξετέλει τὴν ὑπηρεσίαν του μετὰ ἀκριβείαν καὶ οἱ μικροὶ βοηθοὶ του μετὰ τὰ πολύχρωμα ὠραῖα τῶν ἄμφια ἐκράτουν τὸν χρυσοῦν σταυρόν, τὰ ἑξαπτέρυγα καὶ τὰς λαμπάδας μετὰ πολλὴν σοβαρότητα καὶ εὐλάβειαν. Ἄλλη ἐκκλησία δὲν ἐλειτούργει εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Εὐλόγως, λοιπὸν ὁ ναὸς ἦτο γεμάτος ἀπὸ χριστιανούς καὶ ἀπὸ τὸν μαθητόκοσμον καὶ ὁ γυναικωνίτης ἀπὸ εὐλαβεῖς κυρίας. Ἡ λειτουργία μετὰ Βυζαντινὴν μεγαλοπρέπειαν ἐξετελεῖτο, καὶ ἐτελείωνε δημιουργοῦσα ἀγνὰ χριστιανικὰ συναισθήματα καὶ κατάνυξιν εἰς τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν.

Ἡ τελευταία λειτουργία εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν Ναὸν ἔγινε εἰς τὰς 19 Ἀπριλίου 1915 (π. ἡ.) ἡμέραν Κυριακὴν ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν τηλεβόλων τοῦ Συμμαχικοῦ στόλου ὅστις ἀπὸ τοῦ Μέλανος Κόλπου ἐβομβάρδιζε τὴν Καλλιόπολιν. Μετὰ 4 ἡμέρας ἦτοι τὴν 23ην ἰδίου ἡμέραν πανηγύρεως τοῦ Ναοῦ, ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων ἀπηλαύνετο ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς Μ. Ἀσίαν. Μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας μῆνας, ὁ Ναὸς κατεδαφίσθη ὑπὸ

τῶν Τούρκων, πλὴν τοῦ κωδωνοστασίου ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν. Μετὰ ἐν ἔτος ἐπυρπολήθη ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ βραδύτερον κατεδαφίσθησαν αἱ ἐκκλησῖαι Ἁγ. Δημητρίου, Ἁγ. Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἄλλου Ἁγίου Νικολάου τοῦ ἐν Μανιαζίῳ. Ἐπιτικός παρέμεινε ἢ ἐν Μανιαζίῳ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου χάρις εἰς ἓνα Δυτικομακεδόνα ὅστις ὑποκρινόμενος τὸν Βούλγαρον, καὶ ἐν Καλλιπόλει παρέμεινε μετὰ τὴν ἐξορίαν τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς, καὶ τὴν ἐκκλησίαν διέσωσε κειμένην παραπλεύρως τῆς οἰκίας του. Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου καὶ τὴν παλιννόστησιν τῶν ἐκ τῶν διωγμῶν διασωθέντων Ἑλλήνων, ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ἀνηγέρθη μικρότερος ναὸς τιμηθεὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγ. Τριάδος, ἀλλὰ καὶ οὗτος μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν ἐξηφανίσθη κατεδαφισθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς καὶ τὸ κωδωνοστάσιον. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου ὑπάρχει ἀκόμη, χρησιμοποιουμένη ὡς ἀποθήκη. Λοιπὸν τώρα δὲν ἔμειναν ἴχνη τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς ζωῆς, τῆς ὡραίας Καλλιπόλεως. Δὲν ἀκούεται πλέον ἢ Ἑλληνικὴ γλῶσσα οὔτε οἱ μελωδικοὶ χριστιανικοὶ ὕμνοι. Ἡ σκυθρωπὴ ξένη κατάκτησις βαρύνει τὸν τόπον. Ἀλλὰ τοῦ Ζεφύρου τὸ θρόισμα καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ὁ φλοῖσθος ἀντιλαλοῦν τοὺς Ἑλληνοχριστιανικοὺς ἤχους ποῦ ἐπὶ αἰῶνας ἐκυριάρχουν ἐκεῖ, καὶ περιμένουν νὰ τονωθοῦν, νὰ ἐνισχυθοῦν νὰ ζωντανεύσουν, μὲ τὴν ἐπάνοδον τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὰς ἀρχαίας ἐστίας των.

Καβάλα Ἰανουάριος 1967

II. ΤΟ ΕΝ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΙ ΜΕΤΟΧΙΟΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ

Ἀπὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν νὰ καθορίσω τὰ ἀφορῶντα τὸ ἐν Καλλιπόλει παρεκκλήσιον τῆς Παναγίας τῶν Ἰβήρων ἐορτάζον κατὰ τὴν 23ην Αὐγούστου, ὅπερ, προφανῶς εἰς παλαιὰν ἐποχὴν, ἦτο ἀκμάζον Μετόχιον τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, ἔχον πλὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ τινα κελλῖα καὶ λοιποὺς χώρους. Ἐν Καλλιπόλει ἀσφαλῶς διέμενε καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς κυριάρχου Μονῆς, κατὰ δὲ τὸ 1863 ἀναγράφεται μετὰ τῶν ἐκ Καλλιπόλεως συνδρομητῶν ἐκκλησιαστικοῦ τινὸς βιβλίου καὶ ὁ Μισαὴλ Ἰβηρίτης, ὅστις ὡς νομιζόμεν ἦτο ὁ τοῦ Μετοχίου διαχειριστὴς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Πρὸς διευκρίνισιν τοῦ ζητήματος ἐζήτησα πληροφορίας περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τοῦ Μετοχίου ἐκ τῆς ὡς ἀνωτέρω Μονῆς, τῆς ὁποίας οἱ σεβάσμιοι Ἐπίτροποι προθύμως ἀπήντησαν διὰ τοῦ κατωτέρω ἐγγράφου των, χωρὶς δυστυχῶς νὰ καθορίσωσι τὰ ἀφορῶντα τὸ Μετόχιον, δι' οὗς λόγους ἐκθέτουσιν ἐν τῷ ἐγγράφῳ:

Ν. Σμύρνη Ἀθηνῶν, Σεπτέμβριος 1970

«Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἱδίων

Ἁγίου Ὄρους

Ἀθῶ

Ἀριθ. Πρωτ. 328.

Ἐν Ἱερῶ Μονῇ τῶν Ἱδίων τῇ 11)24 Σεπτεμβρίου 1970

Πρὸς

τὸν κ. Κωνστ. Δ. Βαφεΐδην

Πλατεῖα Βασιλέως Κων)τίνου 12

Ν. Σμύρνην — Ἀθήνας.

Ἐγενόμεθα κάτοχοι τῆς ἀπὸ 10)23.8.1970 ἐπιστολῆς σας, δι' ἧς αἰτεῖτε στοιχεῖα περὶ τοῦ ἐν Καλλιπόλει τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης Μετοχίου τῆς Ἱερῶς ἡμῶν Μονῆς καὶ εἰς ἀπάντησιν γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι πράγματι ἡ Μονὴ διετῆρει ἐκεῖ Μετόχιον, πλὴν ὅμως δὲν ὑπάρχουν σαφεῖς στοιχεῖα νὰ σᾶς παρᾶσχωμεν, παρὰ τὴν καλὴν διάθεσιν ἡμῶν, διότι δυστυχῶς ἀπολέσθησαν ταῦτα, κατὰ τὴν γενομένην διαδικασίαν διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἀπαλλοτριωθέντων Μετοχίων τῆς Μονῆς, μὲ τὸ ἀποτέλεσμα μὴ ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ τούτου, εἰς μεγίστην ζημίαν διὰ τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μονὴν καθὼς καὶ ἄλλων ἀδελφῶν Ἱ. Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Μετὰ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως καὶ εὐχῶν πρὸς Θεὸν

Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἱερῶς Μονῆς τῶν Ἱδίων

+ Προηγούμενος Μεθόδιος

+ Γέρον Ἀθίμος

+ Γέρον Γερβάσιος».

III. ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Πραγματοποιῶν τὴν ἐπιθυμίαν μου, ὅπως δώσω μίαν εἰκόνα τῶν σχολείων τῆς πατρίδος μου Καλλιπόλεως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας, ἐπιχειρῶ κατωτέρω μίαν περιγραφὴν αὐτῶν. Ἡ ἀκμὴ των πρέπει νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1832 μέχρι καὶ τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1915 ὅτε οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς ἐξετοπίσθημεν ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ εἰς Ραιδεστόν, διὰ λόγους πολεμικοῦς ἐπιφανειακῶς, οὐσιαστικῶς ὅμως πρὸς ἐξόντωσιν. Ὡς περίοδος ὅμως πλήρους ἀκμῆς δέον νὰ θεωρηθῇ ἢ ἀπὸ τοῦ 1880 καὶ ἐξῆς. Μετὰ τὴν ἀνακατῆν τοῦ 1918 ὅτε ἐπανήλθομεν εἰς τὰς ἐστίας μας μέχρι καὶ τοῦ Νοεμβρίου 1922 ὅτε

λόγω τῆς ἀτυχίας μας ἐν Μ. Ἀσίᾳ προσεφύγαμεν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, τὰ σχολεῖα ἐλειτούργησαν βεβαίως, κατὰ τρόπον ὅμως ὅμοιον μὲ τὸν τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος καὶ συνεπῶς δὲν θὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν περίοδον αὐτήν. Ἄλλως τε, ἡ παροῦσα περιγραφή θὰ ἀσχοληθῇ ἰδίως μὲ τὰ σχολικὰ κτίρια, πλὴν ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ πραγματευθῶμεν ἐν πάσῃ συντομίᾳ καὶ τὸ συντελεσθὲν ἐν αὐτοῖς ἔργον.

Πρὸ τοῦ 1832 ἡ παιδεία ἐν Καλλιπόλει παρέιχετο εἰς τοὺς νάρθηκας τῶν ἐκκλησιῶν ὅπου ἐδιδάσκοντο ἡ Ὀκτώηχος καὶ τὸ Ψαλτήριον ἀπὸ ἱερεῖς καὶ ἓνα διδάσκαλον, ἴσως ἕξ ἀκμαζούσης τινὸς Σχολῆς τῆς ἐποχῆς προερχόμενον, οἱ δὲ μαθηταὶ καὶ αἱ ἐλάχισται μαθήτριαι, ὅταν ἐμάθονον τὴν ἀλφάβητον, τὸν συλλαβισμόν, τὸν σχηματισμόν τῶν λέξεων, καὶ τὴν γραφήν εἰς τὸ διάμμιον ἐπεδίδοντο περαιτέρω εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἀποστήθισιν περικοπῶν ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων, καὶ ἠκροῶντο τὰ ἠθικὰ διδάγματα εἴτε τοῦ ἱερέως, εἴτε τοῦ μοναδικοῦ διδασκάλου καὶ ἐβάσιζον ἐπ' αὐτῶν τὴν ἐν τῇ θρησκείᾳ, τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ θέσιν καὶ πολιτείαν αὐτῶν. Λὲν ἔλειπον βεβαίως καὶ οἱ εὐρύτερον πεπαιδευμένοι Καλλιπολίται κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀλλ' ἦσαν πολὺ ὀλίγοι, τὴν δὲ μόρφωσίν των ἀπέκτων εἴτε ξενιτευόμενοι, εἴτε διδασκόμενοι κατ' ἰδίαν ἀπὸ συγγενεῖς των, μορφωθέντας ἔξω, χάρις εἰς τὸν πλοῦτον των, εἰς τὸ ἐμπόριον κλπ. Ἐξ ἐπισήμων στοιχείων (ἐπιστολὴ τοῦ ἐπισκόπου Γρηγορίου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας Διονύσιον ὑπὸ χρονολογίαν 1ης Αὐγούστου 1841) προκύπτει ὅτι κατὰ τὸ 1832 ὠκοδομήθη σχολεῖον πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου. Τὸ σχολεῖον τοῦτο ἦτο ἀλληλοδιδασκτικόν, ὡς κτίριον δέ, δὲν διετηρήθη ἐπὶ πολὺ καὶ τοῦτο διότι τὴν 14ην Αὐγούστου 1843 πυρκαϊὰ ἀπετέφρωσε τὸν Ναὸν καὶ τὰ ἐν τῇ περιοχῇ του οἰκήματα. Μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην ἐλειτούργησαν σχολεῖα τόσον ἀρρένων, ὅσον καὶ θηλέων εἰς ἰδιωτικὰ οἰκήματα ἢ εἰς νάρθηκας ναῶν πλὴν ὅμως σαφεῖς περὶ αὐτῶν εἰδήσεις ἡμεῖς τουλάχιστον δὲν κατέχομεν. Κατὰ τὸ ἔτος 1892 ὁ Εὐστράτιος Δράκος Μοσχονήσιος μᾶς παρέχει συγκεκριμένα στοιχεῖα περὶ τῶν σχολείων τῆς Καλλιπόλεως, ἀναφέρων ὅτι «ὠραῖον μὲν οἰκοδόμημα τυγχάνει τὸ Σχολαρχεῖον, παλαιὰ δὲ τὰ λοιπά, πλὴν τῆς δημοτικῆς τῆς μικρᾶς συνοικίας. . . ἰχθυοπωλείου καλουμένης, τὸ σχολεῖον ὠκοδομήθη πρὸ τινος (ἠωνε')» 1855 (;). Ὁ αὐτὸς παρέχει καὶ τὰ κατωτέρω στοιχεῖα περὶ τῶν μαθητῶν, τῶν διδασκάλων καὶ τῆς ἀμοιβῆς των κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς Καλλιπόλιν (1892).

α) Σχολαρχεῖον, ἔχον καὶ Γυμνασιακὴν τάξιν μαθηταὶ 60, διδάσκαλοι 2.

β) Δημοτικόν. Μαθηταὶ 180, Διδάσκαλοι 2.

γ) Παρθεναγωγείον (Νηπιαγωγείον, Δημοτικόν, Ἑλληνικόν).
Μαθήτριά 190, Διδασκάλισσαι 2.

δ) Δημοτικόν μικτὸν συνοικίας Ἰχθυοπωλείου.
Μαθηταὶ 53, Μαθήτριά 20, Διδάσκαλοι 1.

Ἔτησία ἀμοιβὴ ὄλων τῶν διδασκάλων, Λ.Τ. Χρ. 350.

Τέλος ἃς σημειώσωμεν ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ὑπῆρχε καὶ βιβλιοθήκη ἐντὸς κελλίου τοῦ καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, περιλαμβάνουσα 28 χειρογράφους κώδικας καὶ 396 ἐντύπους, ὡς ἀναφέρει ὁ αὐτὸς Ε. Δράκος. (Θρακικά, Ἀθῆναι 1892).

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ Εὐστρ. Δράκος ἔγραψε ταῦτα μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1915 περὶ ἧς ἀνωτέρω, διέρρευσαν ἔτη 23. Τούτων τῶν 23 ἐτῶν τὸ τελευταῖον τρίτον (1908 — 1915) ὁ γράφων τὸ διήνυσεν ὡς μαθητῆς ἐν Καλλιπόλει, ὅσα δὲ ἀφηγεῖται ἐφεξῆς προέρχονται ἐξ ἰδίας του ἀντιλήψεως, ἐπικουρουμένης, ὅμως ἐξ ἀφηγήσεως τῶν γονέων του καὶ προσώπων μεγαλυτέρων του κατὰ τὴν ἡλικίαν. Σπουδαιότατον γεγονός πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1905 ἀνέγερσις ἐκ θεμελίων τοῦ περικαλλοῦς Παρθεναγωγείου Καλλιπόλεως, ἐν συναρτήσει δὲ πρὸς τὰ προϋπάρχοντα κτίρια τοῦ Σχολαρχείου καὶ τοῦ Συνοικιακοῦ Σχολείου Ἰχθυοπωλείου (Μπακόνκ Παζάρ), θὰ πραγματοποιηθῶμεν περαιτέρω αὐτὰ τὰ τρία διδακτήρια.

Ἀλλὰ πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὴν περιγραφὴν των, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐξιστορήσωμεν ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ τὸ ἐν αὐτοῖς συντελούμενον ἔργον, ὡς εἵπομεν ἐν τοῖς πρόθετον.

Ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἱερατεῖον, οἱ δημογέροντες, οἱ ἔφοροι, οἱ ἐπίτροποι τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ προύχοντες καὶ ὁ λαός, μὲ ἱερὸν ζῆλον ἐνήργουν, εἰργάζοντο, συνεισέφερον διὰ νὰ ἔχωσι τὰ σχολεῖα διδακτικὸν προσωπικὸν πλήρες καὶ ἱκανὸν ὅπως ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας. Διευθυντῆς τοῦ Σχολαρχείου ἀρρένων ἦτο κατὰ κανόνα πτυχιούχος τῆς Φιλολογίας τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸ διδασκαλικὸν προσωπικὸν περιλαμβάνοντο πτυχιούχοι ἢ προλῦται τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς καὶ ἀπόφοιτοι Γυμνασίων. Μ. Ἐμπορ. Σχολῶν καὶ ξενογλώσσων Λυκείων. Τὸ προσωπικὸν τοῦτο ἀπετελεῖτο ἀπὸ πέντε διδασκάλους, σημειωτέον ὅμως ὅτι καὶ τινες εὐπαίδευτοι εὔποροι συμπατριῶται ἐδίδασκον ἀμισθὶ ἔνια μαθήματα, γνωρίζομεν δὲ καὶ περιπτώσιν ἀρχιερέως διδάξαντος τὰ Θρησκευτικὰ τῶν ἀνωτέρων τάξεων. Παραλλήλως, δύο Τοῦρκοι διδάσκαλοι ἐδίδασκον τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν καθ' ὠρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας, ὁ μὲν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ὁ δὲ εἰς τὰς κατωτέρας. Τέλος ἃς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ὑπῆρχον καὶ δύο παιδονόμοι μὲ ἀρκετὴν κατάρτισιν, ἐπιστατοῦντες κατὰ τὰς ὥρας τῆς

μελέτης βοηθοῦντες κατὰ τὸ δυνατὸν τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην βοηθείας μαθητὰς καὶ ἐποπτεύοντες διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐπρεπειας, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Σχολείου. Τοῦτο εἶχεν ὀκτὼ τάξεις, ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ βραχεῖαν περιόδον λειτουργίας του μὲ ἑννέα τάξεις. Περιελάμβανε δηλαδή, Δημοτικόν, Ἑλληνικὸν καὶ μίαν ἢ δύο Γυμνασιακὰς τάξεις. Οἱ ἀποφοιτῶντες ἐκ τοῦ Σχολείου τούτου κατετάσσοντο εὐχερῶς εἰς τὴν 6' τάξιν τῶν Γυμνασίων. Εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐδιδάσκοντο ἡ μητρικὴ γλῶσσα ἀρχαία καὶ νέα. Γραμματικὴ, Συντακτικόν, Ἑκθέσεις κλπ., Λατινικά, Μαθηματικὰ μέχρι καὶ θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς, Ἐμπορικὰ, Λογιστικά, Φυσικὴ, Φυσ. Πειραματικὴ, στοιχεῖα Χημείας, Κοσμογραφία, Γεωγραφία, Ἱστορία, Θρησκευτικά, Καλλιγραφία, Ἰχνογραφία, Ὠδικὴ, Γυμναστικὴ Σουηδικὴ καὶ ἐνόργανος, ἐπίσης δὲ ἐδιδάσκοντο καὶ ἡ Γαλλικὴ ὡς καὶ ἡ Τουρκικὴ γλῶσσα. Οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Σχολείου τούτου, πολλάκις προσελαμβάνοντο ὡς διδάσκαλοι εἰς χωρία.

Τὸ Παρθεναγωγεῖον εἶχε μίαν τάξιν Νηπιαγωγείου, τέσσαρας Δημοτικῶν καὶ δύο Ἑλληνικῶν. Ἡ Διευθύντρια ἦτο κατὰ κανόνα Ζαππὶς αἱ δὲ λοιπαὶ 3-4 διδασκάλισσαι ἦσαν ἢ Ζαππίδες, ἢ τῶν Ἀρχιγενεῶν ἢ τοῦ Ἰωακείμιου, ἐνίοτε ὁμοῦ καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ Παρθεναγωγείου Καλλιπόλεως, περαιτέρω αὐτοδίδακτοι καὶ πεπειραμένα. Ἐπῆρχε καὶ μία ἐπιστάτρια. Τὰ διδασκόμενα μαθήματα ἦσαν τὰ τοῦ Σχολείου ἀρρένων ἀναλόγως ἠλαττωμένα, μὲ προσθήκην Οἰκιακῆς Οἰκονομίας καὶ τῶν ἐργοχειρῶν ἅτινα ἦσαν κομφοτεχνήματα καὶ προεκάλουν τὸν θαυμασμόν διὰ, κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἐξετίθεντο εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Παρθεναγωγείου.

Τέλος εἰς τὸ συνοικιακὸν σχολεῖον τῆς παραθαλασσίας συνοικίας Μπαλοῦκ Παζάρ (Μανιάζι ἢ Ἰχθυοπωλείου) ἔχον τέσσαρας τάξεις Δημοτικῶν, ἐδίδασκεν εἰς διδάσκαλος, οἱ δὲ ἀποφοιτῶντες μαθηταὶ καὶ μαθήτριά του μικτοῦ τούτου Σχολείου, ἐσυνέχιζον τὴν φοίτησίν των εἰς τὴν Ε' τάξιν τοῦ Ἀρρεναγωγείου ἢ Παρθεναγωγείου τῆς Ἄνω Συνοικίας τῆς πόλεως.

Δὲν ἦτο ἄσχετος πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων καὶ ἡ ὑπαρξίς ἐν Καλλιπόλει σημαντικῶν Γαλλικῶν Σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων, διευθυνομένων ὑπὸ καλογήρων καὶ καλογραιῶν τοῦ Καθολικοῦ Τάγματος τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου de l' Assomption, εἰς τὰ ὁποῖα οὐκ ὀλίγοι μαθηταὶ καὶ μαθήτριά ἐξεμάνθανον τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ ἐμορφώνοντο συμπληρωματικῶς μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν των ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων. Ἐπῆρχον δὲ καὶ περιπτώσεις φοιτήσεως μαθητῶν εἰς τὸ Τουρκικὸν Γυμνάσιον τῆς πόλεως πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Τουρκικῆς.

Ἴδου μερικὰ ὀνόματα διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν τῶν Γαλλικῶν Σχολείων, δηλαδή ἱερέων καὶ καλογραιῶν :

Α'. Κλήμης, Γιβούρτσιος, Λέανδρος, Βερτίνος, Ήσαϊας, Νικηφόρος, Στέφανος.

Β'. Μαρία - Αύγουστίνα, Θαδδαία, Εὐαγγελία, Βεατρίκη, Καλλίστη, Εὐγενία, Στεφανία.

Καὶ τώρα συνεχίζομεν μὲ τὴν περιγραφὴν τῶν Ἑλληνικῶν διδακτηρίων.

Α'. Περιγραφὴ τοῦ Ἀρρεναγωγείου Καλλιπόλεως

Ἐκεῖτο εἰς τὸ ΒΔ τμήμα τῆς ἄνω συνοικίας ἦτο λιθόκτιστον κεραμοσκεπὲς κτίριον αὐστηροῦ ρυθμοῦ καὶ ἀνηγέρθη κατὰ τὸ 1881 μὲ ἡμιῦπόγειον καὶ ἕνα ὄροφον, βραδύτερον δέ, ἦτοι τῷ 1892, προσετέθη καὶ εἰς ὄροφος ἀκόμη, ταῦτα δὲ ἀρχιερατεούτων Ἀβερκίου κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν καὶ Δωροθέου κατὰ τὴν δευτέραν, ἀνδρῶν εὐπαιδευτῶν καὶ ἐμπορουμένων ἀπὸ τὰ Ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸ Σχολεῖον ἐγένετο ἀπὸ ὠραίαν μαρμαρίνην κλίμακα, ἡ ἐξῴθυρα ἦτο δίφυλλος σιδηρᾶ, ἀψιδωτὴ μὲ δύο ὠραίους μαρμαρίνους κίονας ἑκατέρωθεν. Ὁ εἰσερχόμενος εὐρίσκετο ἀμέσως εἰς εὐρὴν διάδρομον καὶ ἠτένιζεν εἰς τὸ βάθος τὸ γραφεῖον τοῦ παιδονόμου μὲ τὰ ἐμβλήματα τῆς ἀρμοδιότητός του κώδωνα, ὠρολόγιον κλπ., ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ γραφείου, δύο ὠραῖαι ἐλικοειδεῖς κλίμακες ὀδηγοῦσαι εἰς τὸν ἄνω ὄροφον. Ὁ κάτω ὄροφος περιελάμβανε τέσσαρας εὐρυχώρους αἰθούσας διδασκαλίας διὰ τὰς κατωτέρας τάξεις, μεταξὺ δὲ τῶν δύο νοτίων αἰθουσῶν ὑπῆρχε διάδρομος ὀδηγῶν εἰς χῶρον ὅπου τὰ τῆς ὑγιεινῆς χρειάδῃ, κρουνοὶ νεροῦ κλπ. Ὁ ἄνω ὄροφος περιελάμβανε εὐρείαν αἰθουσαν συγκεντρώσεως τῶν μαθητῶν διὰ ὀμιλίας, προσευχὴν, ὠδικὴν κλπ., ὡς ἐπίσης καὶ τέσσαρας αἰθούσας διδασκαλίας διὰ τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Τέλος δὲ τὸ Διευθυντήριον, εὐρύχωρον γραφεῖον διευθυντοῦ καὶ διδασκάλων, περιέχον βιβλιοθήκην, τὸ ἀρχεῖον τοῦ Σχολείου καὶ εἰς εἰδικὴν προθήκην ὄργανα Φυσικῆς Πειραματικῆς καὶ Χημείας. Εἰς τὸ ἡμιῦπόγειον ὑπῆρχεν ἀποθήκη καυσοξύλων καὶ μέσων θερμάνσεως, παλαιῶν ἐπίπλων καὶ θρανίων καὶ ἰδιαιτέρα ἀποθήκη ὀργάνων γυμναστικῆς, ἦτοι κοντῶν, ἀλτήρων, κορινῶν κλπ.

Ἐμπροσθεν τοῦ Σχολείου ὑπῆρχε χῶρος εὐρύς καὶ περιορισμένος ἀπὸ τοὺς τοίχους τῶν πέριξ ἰδιοκτησιῶν, χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν μαθημάτων. Αὕτη εἶναι ἓν συντομίᾳ ἡ περιγραφὴ τοῦ Ἀρρεναγωγείου Καλλιπόλεως. Τοῦτο κατεστράφη ὀλοσχερῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ἴδου καὶ τὰ δνόματα διδασκάλων τινῶν διδαξάντων εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἀνεγέρσεως αὐτοῦ: Κάπας, Ἱεροδιάκονος Δανιὴλ Κωνσταντινίδης, Ἀθ. Μίναρετζῆς, Δῆμος διδάσκαλος, Ἀναγνώστης Τσεσμελῆς,

Οικονομίδης, Ἄνδρουτσος, Καλλιπολίτης, Σπυρίδης, Κασιγόνης, Πατῆρ Λουίζος, Γιαννακάκης, Καλφόπουλος, Ξένος, Νικολ. Γεωργιάδης, Ἀχιλλ. Παχὺς, Κωνστ. Φίλανδρος, Χαράλ. Θεοδωρίδης, Θεμιστ. Χρυσοθέργης, Δημ. Ἀλτιπαρμάκης, Κωνστ. Κωνσταντινίδης Ἀναστ. Βιδούρης, Ἰω. Ζιζῆκος, Λεων. Μόρφης, Ἀλέξ. Μαστραλέξης, Ι. Ἰσαακίδης, Δημ. Σουτόπουλος, Ἰω. Ὀνουφριάδης, Ἀχιλ. Ὀνούφριος, Πέτρ. Παπαπέτρου, Πέτρ. Ἀρσενίου, ΙΙ. Πολυχρονιάδης, Δημ. Καρανταγιόγλου, Ἀναστ. Μπακάλμπασης, Στυλ. Βαφείδης, Δημ. Κασάπης, Ἰω. Χατζηκοσμᾶς, Δημήτρ. Λουίζος, Κωνστ. Σαραγιώτης. Παιδονόμοι: Παναγ. Καλαμπόκης, Στυλ. Χαλαμπάλας, Νικ. Χαμούρης. Τοῦρκοι: Ἀσῆμ Βέης, Νετζμεδίν Ἐφέντης.

Β'. Περιγραφή τοῦ Παρθεναγωγείου Καλλιπόλεως

Ἐκεῖτο εἰς τὸ κέντρον τῆς ἄνω συνοικίας, ἦτο λιθοκτιστον κεραμοσκεπὲς πρόστυλον κτίριον ὄραίου ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ καὶ ἀνηγέρθη κατὰ τὸ 1905 μὲ ἡμιῦπόγειον καὶ ἓνα ὄροφον μεγάλου ἐμβαδοῦ, ἀρχιερατεύοντος Ἱερωνύμου ρέκτου ἱεράρχου πολλαπλῶς ὑπηρετήσαντος τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Πρὸ τοῦ Σχολείου ὑπῆρχε μικρὸς κγκλιδόφρακτος ἀνθόκηπος μὲ σιδηρᾶν δίφυλλον θύραν, εὐθὺς μετὰ τὴν ὁποίαν, μαρμαρινὴ κλίμαξ ὠδήγει εἰς πλακόστρωτον στοᾶν διήκουσαν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς προσόψεως τοῦ Σχολείου, τῆς στέγης ὑποβασταζομένης ὑπὸ κιόνων, καθιστώντων τὸ Σχολεῖον πρόστυλον. Ὑπερθεν τῆς στοᾶς ὑπῆρχεν ἀέτωμα τριγωνικὸν μὲ τὰς γωνίας τῆς θάσεως ὀξείας καὶ τὴν τῆς κορυφῆς ἀμβλείαν. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τριγώνου ὑπῆρχον καλλιτεχνικώτατα ἐξωγραφισμένοι ἀκτίνες ἡλίου φωτίζουσαι γλαῦκα ἐνώπιον ληκύθου, μὲ τοὺς πόδας τῆς ἐστηριγμένους ἐπὶ ἀνοικτοῦ βιβλίου, κατὰ μῆκος δὲ τῆς θάσεως τοῦ τριγώνου, ἐπὶ καλλιτεχνικῆς ταινίας ἦσαν ἀναγεγραμμένα τάδε: Ἀνηγέρθη δαπάναις τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Καλλιπολιτῶν ἐπὶ Ἱερωνύμου Α' Μητροπολίτου Καλλιπόλεως τῷ 1905.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς στοᾶς ὑπῆρχεν ἡ κυρία εἴσοδος τοῦ Σχολείου, ὁ δὲ εἰσερχόμενος εὐρίσκετο εἰς διάδρομον σταυροειδῆ μὲ καταλλήλως διατεταγμένας ἑπτὰ αἰθούσας διδασκαλίας, γραφεῖον διευθυντρίας καὶ διδασκαλιστῶν καὶ χώρους ὑγιεινῆς εἰς τὴν Βορείαν πλευρὰν τοῦ Σχολείου. Ἐν συνεχείᾳ τῶν Δυτικῶν αἰθουσῶν παραδόσεως, ὑπῆρχεν εὐρυτάτη αἴθουσα τελετῶν κλπ. καθισταμένη ἔτι εὐρυτέρα διὰ τῆς ἀποξηλώσεως, ὅταν συνέτρεχε λόγος, καὶ τῶν ξυλίνων τοιχωμάτων τῶν ὡς ἀνωτέρω Δυτικῶν αἰθουσῶν, τῶν ὁποίων τοιχωμάτων ἡ κατασκευὴ ἦτο κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον ἐκτελεσμένη. Ἡ αἴθουσα αὕτη τῶν τελετῶν εἶχε καὶ θεατρικὴν σκηνήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδίδοντο θεατρικαὶ μαθητικαὶ παραστάσεις, ἀλλὰ καὶ σπουδαιότεραι τοιαῦται ὑπὸ ἐρασιτε-

χνικῶν θιάσων, τῆς — ἀναλόγως κατηρητισμένης — νεολαίας τῆς πόλεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Πάντως αἱ λαμπρότεροι ἡμέραι ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῇ ἐορταζόμενοι ἦσαν ἢ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ἢ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ὅτε ἐπεδίδοντο τὰ ἐνδεικτικὰ καὶ τὰ ἀπολυτήρια εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ μαθητρίδας. Σημειωτέον ὅτι οἱ τοῖχοι τῆς αἰθούσης ἦσαν καλλιτεχνικῶς ἐστολισμένοι μὲ ζωγραφικὴν ἀνθέων κλπ., ἢ δὲ ἀξιόλογος ὁροφωγραφία — φιλοτεχνηθεῖσα κατ' ἀπομίμησιν τῆς ἐν Μονάχῳ καὶ ἐν τῷ Ὁδεῖῳ ὑπὸ τοῦ Κάουλμπαχ ζωγραφηθείσης τοιαύτης — παρίστανε τὸν Ἀπόλλωνα μεταξὺ τῶν Μουσῶν καὶ ἦτο ἔργον ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ζωγραφήματα τοῦ Σχολείου, τοῦ δοκίμου ζωγράφου τῆς ἐποχῆς τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Σχολείου ἀειμνήστου Νικολάου Συκάκη. Τέλος τὸ ἡμιῦπγειον, ὡς εἰκός, ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἀποθήκη. Εἰς τὸ Δυτικὸν μέρος τοῦ κτιρίου καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν αἴθουσαν τελετῶν ὑπῆρχεν ἐξώθυρα ὁδηγοῦσα εἰς τὸν αὐτὸν χῶρον διαλειμμάτων τοῦ Ἀρρεναγωγείου ὅστις διὰ νοητῆς γραμμῆς ἀνῆκε κατὰ τὸ τὸ ἡμισυ εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἡμισυ εἰς τὰς μαθητρίδας, σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐξετελεῖτο καὶ ἡ γυμναστικὴ ἀμφοτέρων τῶν Σχολείων.

Αὐτὴ εἶναι ἐν συντομίᾳ ἡ περιγραφὴ τοῦ Παρθεναγωγείου Καλλιπόλεως. Διεσώθη ἀπὸ τὸν Α' Παγκ. Πόλεμον μὲ σοβαρὰς ζημίας, ἐπεσκευάσθη καὶ ἐχρησιμοποιήθη ὡς Σχολεῖον μέχρι τοῦ Νοεμβρίου 1922, ὅτε ἐγκατελείφθη εἰς τοὺς Τούρκους, ὑφιστάμενον μέχρι σήμερον ὡς πληροφοροῦμεθα.

Ἴδου καὶ τὰ ὀνόματα μερικῶν διδασκαλισσῶν τοῦ Σχολείου τούτου:

Σοφία Τεργιακίδου, Κοραλία Μακρῆ, Ἑλπίς Βλάχου, Ἰάνθη Οἰκονομίδου, Παρασκευὴ Ἀράβογλου, Χαρίκλ. Δαβαδᾶ, Δέσποινα Σιδερίδου, Κατίνια Τράπανη, Εὐφημία Πούμπουρα, Βασιλικὴ Βαφειδου, Εὐριδίκη Κεχαγιά — Μεγάλου, Εὐανθία Δράκου — Μαργαριτιάδου, Εἰρήνη Γεωργ. Δράκου, Σοφία Θεοφιλίδου.

Γ'. Περιγραφὴ τοῦ Μικτοῦ Σχολείου τῆς συνοικίας Μπαλοῦκ Παζὰρ (Μανιαζίου) Καλλιπόλεως.

Ἔκειτο εἰς Ἀνατολικὴν παράλιον συνοικίαν τῆς πόλεως, ἦτο ἰσόγειον ἐπίμηκες λιθόκτιστον κεραμοσκεπὲς ἀπέριττον οἶκημα διῆκον ἀπὸ Δ πρὸς Α, ἀνηγέρθη δὲ κατὰ τὸν Εὐστράτιον Δράκον (Θρακικὰ, Ἀθῆναι 1892) κατὰ τὸ ἔτος 1855 ἀρχιερατεύοντος Γρηγορίου, σοφοῦ καὶ ἱεροπρεποῦς κληρικοῦ. Πρὸ τοῦ Σχολείου ὑπῆρχε μικρὸς κήπος κιγκλιδόφρακτος μὲ θύραν σιδηρᾶν, παραπλευρῶς δὲ αὐτῆς βρύσις. Δύο μαρμάριναι βαθμίδες ὑπῆρχον πρὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Σχολείου, ἦν διασκελίζων ὁ ἐπισκέπτης εὐρίσκετο εἰς τὴν μοναδικὴν εὐρυτάτην αἴθουσαν τοῦ Σχολείου, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας ὑπῆρ-

χεν ἔξαρισς τοῦ ξυλίνου πατώματος ἐν εἶδει σκηνῆς ὅπου ἡ ἔδρα τοῦ μοναδικοῦ διδασκάλου. Αἱ 4 τάξεις τοῦ Σχολείου κατεῖχον ἰδιαιτέρους χώρους, ἐν

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ 1900

Ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ. Γραφεῖον ΤΤΤ, Πύργος ὥρολογίου, Διοικητήριον.

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ : Ἡ τοποθεσία «Φανάρι» χιονισμένη.

τῆ αἰθούσῃ, οἱ δὲ μαθηταὶ τῶν προσήρχοντο ἐκ περιτροπῆς ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου τῶν πρὸς ἐξέτασιν τῶν καὶ διδασκαλίαν. Ὅπισθεν τῆς διδασκαλικῆς ἔδρας ὑπῆρχε χῶρος ἀποθηκευτικὸς καὶ θύρα ὀδηγοῦσα εἰς τὸν τόπον τῶν διαλειμμάτων καὶ τῆς γυμναστικῆς, ὅπου ὑπῆρχε καὶ χῶρος ὑγιεινῆς.

Αὕτῃ εἶναι ἡ σύντομος περιγραφή τοῦ Γ' Σχολείου Καλλιπόλεως. Τοῦτο διεσώθη ἀπὸ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον, ἐχρησιμοποιήθη μετ' αὐτὸν καὶ μέχρι Νοεμβρίου 1922 ὡς σχολεῖον καὶ ἐγκατελείφθη εἰς τοὺς Τούρκους σωζόμενον μέχρι σήμερον.

Ἐκ τῶν διδασκάλων τοῦ ἐνθυμοῦμαι μόνον τὸν ἀείμνηστον ἱερομόναχον Παρθένιον Σαβδόπουλον.

Ἐργαφον ἐν Καβάλα κατὰ Δεκέμβριον 1968.

VI. ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝΟΣ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Μὲ τὸ πέρασμα τῶν ἐτῶν, φεύγουν γιὰ τὸ αἰώνιο ταξεῖδι πολλοὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔχουν σαφῆ εἰκόνα τῶν πατρίδων ποὺ ἔμειναν στοὺς Τούρκους ἐδῶ καὶ σαράντα τόσα χρόνια. Ὅσοι ἐπιζοῦν πρέπει νὰ συντελέσουν στὸ νὰ διατηρηθοῦν στὰ γραπτά, ὠρισμένα χαρακτηριστικὰ τῶν πατρίδων αὐτῶν, οὕτως ὥστε νὰ μὴ περιπέσουν στὴ λήθη οἱ προσφιλεῖς αὐτοὶ τόποι, καὶ οἱ περιγραφῆς αὐτὲς συναρμολογούμενες νὰ δίδουν μία κατὰ προσέγγισιν εἰκόνα τῶν. Οἱ σκέψεις αὐτὲς ἀπὸ χρόνια ἀπασχολοῦν τὸ μυαλό μου καὶ μὲ φέρνουν στὴν ἀπόφαση νὰ περιγράψω ἓνα σχολεῖο, μιὰ ἐκκλησία, ἓνα ἀρχοντικό, ἓνα ὁποιοδήποτε κτίριο τῆς γενέτειράς μου τῆς ἱστορικῆς νύμφης τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς ἀλησμόνητης Καλλιπόλεως.

Στὸ παρὸν γραπτὸ μου θὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν περιγραφή ἑνὸς ἀρχοντικοῦ σπιτιοῦ.

Στὴν ὀνομαστὴ αὐτὴ πόλιν ἔζησαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας μέσα στὸν πληθῆ λαὸ καὶ ἄρχοντες πολυάριθμοι μὲ μεγάλα ὀνόματα, μὲ ἀριστοκρατικὴ καταγωγή καὶ χαρακτῆρα, μὲ περιουσίες σημαντικῆς, καταδεχτικοὶ καὶ ἐνεργητικοὶ πρὸς τὸ λαό, καὶ φυσικοὶ προστάτες του σὲ κάθε δύσκολη περίσταση. Οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ ἐτιλοφοροῦντο τσελεμπήδες καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος μας διεσώζοντο οἱ τελευταῖοι γέροντες τέτοιοι τιτουῶχοι. Ἀργότερα τὰ παιδιὰ τους, τὰ ἐγγόνια καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόγονοι κατέβηκαν πρὸς τὸν λαόν, ὁ λαὸς ἀνέβηκε ψηλότερα, ἔσθησαν αἱ διακρίσεις καὶ ἀπέμειναν τὰ ὀνόματα, ἢ ἀρχοντιὰ τοῦ χαρακτῆρος καὶ οἱ περιουσίες, ὅσες δὲν ἐξανεμισθίσθησαν ἀπὸ τὰ πολλὰ μερίδια, καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ ξερρῖζωμα ποὺ ἔγινε στὸν Ἑλληνικὸ πληθυσμὸ τῆς Τουρκίας μὲ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν. Οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ

κατοικοῦσαν ὅπως εἶναι φυσικὸ σὲ σπίτια μεγαλόπρεπα καὶ ἀχανῆ με ὑπηρετικὸ προσωπικὸ, με ἀνέσεις, με ἐπιπλώσεις πολυτελεῖς κλπ. Κοντὰ στὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκα, στὴν Καλλιπὸλη καὶ ἔζησα ἕως τὰ 1915, ἦτο τὸ ἀρχοντικὸ του τσελεμπῆ Γιάνκου Βουλγαρίδη. Στὸν καιρὸ μου, στὸ ἀρχοντικὸ ποὺ διετηρεῖτο θαυμάσια, κατοικοῦσε ἡ κόρη τοῦ ἀρχοντος κυρία Ἀγλαΐα, σύζυγος τοῦ ἔξ Ἄνδρου ἱατροῦ κυρίου Ἰωάννου Πούμπουρα, ποὺ κατοικοῦσε καὶ αὐτὸς φυσικὰ ἐκεῖ, τυφλὸς ἀπὸ ἐτῶν. Τὰ παιδιά τους ἐνήλικα καὶ ἀποκατεστημένα ἦσαν: Τζώρτζης (σύζυγος Εἰρήνη), Μιμῆκος (σύζυγος Ἀγγελικῆ), Ἀχιλλεὺς (σύζυγος Εὐμορφία), Ἀλέξανδρος (ἄγαμος), Εὐθαλία (σύζυγος Θεμιστοκλῆς, Κωνσταντινίδης). Οἱ τρεῖς υἱοὶ καθὼς καὶ ὁ γαμβρὸς Θεμιστοκλῆς, ἦσαν γιατροί, ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο ὑπάλληλος τοῦ Ἑπισημοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσσίας, σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἀρχοντικὸ ἦτο προξενεῖον τῆς Ρωσσίας καὶ ὕψωνε Ρωσικὴν σημαίαν. Πρόξενος ἦτο ὁ γέρον Ἰωάννης Πούμπουρας. Ἐπίσης ἄς σημειώσωμεν ὅτι κλάδος τῆς οἰκογενείας Βουλγαρίδη με ἀρχηγὸν τὸν Πέτρον, υἱὸν τοῦ ὡς ἀνωτέρω τσελεμπῆ Γιάνκου Βουλγαρίδη, ἐγκατεστάθη ἀπὸ ἐτῶν εἰς Καβάλαν τῆς ὁποίας ὠρισμένη περιοχὴ με ὠραῖον ἀρχοντικὸν εἰς τὸ μέσον της, εἶναι γνωστὴ με τὸ ὄνομα «στοῦ Βουλγαρίδη». Ἀσφαλῶς δὲ καὶ ἄλλοι κλάδοι ἔζησαν σὲ ἄλλα μέρη. Τέλος ἀναφέρομεν ὅτι δύο ἐπίσκοποι Καλλιπόμεως, ὁ Ἰωακείμ Βουλγαρίδης, ἀρχιερατεύσας ἀπὸ 1795 - 1835, ἦτο θεῖος τοῦ ἀρχοντος τσελεμπῆ Γιάνκου, ὁ δὲ Γρηγόριος Πούμπουρας ἀρχιερατεύσας ἀπὸ 1835 - 1881 ἦτο θεῖος τοῦ εἰς ταῖς ἡμέραις μας γέροντος ἱατροῦ Ἰωάννου Πούμπουρα, τοῦ τυφλοῦ.

Τοῦτου τοῦ ἱατροῦ καὶ τῆς Κας Ἀγλαΐας τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα τέκνα κατοικοῦσαν ἄλλα στὴν Καλλιπὸλη, ἄλλα σὲ ἄλλες πόλεις, εὐρίσκοντο δὲ συχνὰ κοντὰ στοὺς γονεῖς των ἀλλὰ δὲν ἔμεναν μονίμως μαζύ των. Τὸ ζεῦγος τῶν γερόντων ἔζουσε στὸ ἀρχοντικὸ, ἀπολαῦον ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ ἐκ μέρους ὄλων τῶν Καλλιπολιτῶν ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος. Τὸ ἀρχοντικὸ ἦτο τόπος τῆς συναντήσεως τῶν διανοουμένων τῆς πόλεως Ἑλλήνων καὶ ξένων καὶ ἡ φιλοξενία τῶν ἀρχόντων ἦτο ὀνομαστή. Ἀλλὰ οἱ ἀρχοντες αὐτοὶ εἶχαν μεγάλην οἰκειότητα καὶ ἀγάπην καὶ πρὸς τοὺς γείτονας ποὺ ἀνῆκαν στὴν μέση ἢ στὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ ἡ πύλη τοῦ ἀρχοντικοῦ δὲν ἐκλείετο σὲ κανένα, καὶ μποροῦσε ὁ καθένας νὰ μπῆ μέσα εἴτε γιὰ νὰ κάμη συντροφιά στοὺς γέρους, εἴτε γιὰ νὰ ζητήσῃ τίς συμβουλές τους, γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς ἀκόμη καὶ γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴ βοήθειά τους σὲ μιὰ ἀνάγκη, καὶ κανένας δὲν ἔφευγε δυσαρεστημένος. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος, οἱ ἱερεῖς, οἱ δημογέροντες, οἱ διδάσκαλοι κλπ., ἦταν ἀπὸ τοὺς τακτικὸς ἐπισκέπτας τοῦ ἀρχοντικοῦ. Θυμᾶμαι ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦ σπιτιοῦ ἀπετελεῖτο ἀπὸ μιὰ οἰκονόμο, δύο θαλαμηπόλους, μιὰ μικρὴ διαγγελέα (βλέπετε τότε δὲν ὑπῆρχαν τηλεφω-

να) μία μαγειρίσα, ένα φροντιστή και ένα σταυλίτη — άμαξηλάτη — νυκτοφύλακα.

Τὸ ἀρχοντικὸ αὐτὸ ἐγκαταλειφθὲν τὸ 1915 μὲ τὴν ἐκτόπισι τῶν Ἑλλήνων Καλλιπόλεως, δὲν ἀνευρέθη κατὰ τὴν ἐπιστροφή μας κατὰ Νοέμβριον 1918. Ἦτο ἓνα οἰκόπεδο καὶ τίποτε δὲν ἐπρόδιδε τὴν προγενέστερή του δόξα.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησι τῶν Ἑλλήνων πληθυσμῶν κατὰ τὸ 1922, τὸ γηραιὸ ζεῦγος Ἰωάννου καὶ Ἀγλαίας Πούμπουρα εὐρέθηκε στὴ Μυτιλήνη, ὅπου καὶ οἱ δύο ἀπεβίωσαν. Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη των.

Καὶ τώρα ἰδοὺ ἡ περιγραφή τοῦ ἀρχοντικοῦ:

Ἡ περιοχὴ τοῦ στή Συνοικία Ἀγίου Γεωργίου εἶχε ἔκτασι δύο στρέμματα περίπου καὶ ἐκαλύπτετο ἡ ἔκτασι αὐτὴ ἀπὸ 4 κήπους, ἀπὸ τὴν κατοικία, στὰ Ἀνατολικά τῆς ὁποίας ἦτο κολλητὸ τὸ μαγειρεῖο, καὶ ἀπὸ μιὰ σειρὰ μικροοικημάτων ἀνατολικότερα τοῦ μαγειρείου, τὰ ὁποῖα ἦσαν, 1) λουτρος, 2) ἀποθήκη χορτονομῆς, 3) ἀποθήκη διαφόρων ἐργαλείων, εἰδῶν σαγῆς κλπ., ἔξω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε πηγὰδι μὲ ἀντλίαν καὶ 4) εὐρύχωρος σταῦλος καὶ ἀμαξοστάσιον. Τὸ σχῆμα τῆς περιοχῆς ἦτο τετράγωνον, ἀλλὰ ἡ ΒΑ γωνία τοῦ ἐκαλύπτετο ἀπὸ τὴν οἰκίαν Χατζηκοσμᾶ, ἐμβαδοῦ περίπου 200 μ². Τὸ ἀρχοντικὸν ἐκτίσθη, ὅπως ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὰ ὑλικά κατασκευῆς καὶ ἀπὸ τὴ διαρρῦθμισή του, κατὰ τὸ 1850, καὶ ἦτο λιθόκτιστον. Ἡ βορεινὴ τοῦ πλευρὰ ἦτο περιτειχισμένη μὲ χαμηλὸν τοῖχον καὶ σιδερένια κικλιδώματα, πρὸς τὸ Δυτικὸν τῆς δὲ μέρος, ἦτο ἡ κυρία εἴσοδος μιὰ σιδερένια καγκλωτῆ δίφυλλη πύλη. Εὐθὺς ὡς ἐμβαίναμε ἀπὸ τὴν πύλη, αὐτὴ βρισκαμε τὸν ὑπ' ἀριθ. 1 κῆπο, ὃχι μεγάλου ἐμβαδοῦ, στρωμένον μὲ χαλίκια στρογγυλά καλλιτεχνικὰ μπηγμένα στὸ χῶμα. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἶχε παρτέρια φάρδους 1 μέτρου γεμάτα ἄνθη, δεξιὰ μάλιστα ἐπειδὴ ἐτελείωνε ἡ περιοχὴ καὶ ὑψώνετο ἡ οἰκία Καλέ, εἶχε πέραν τοῦ παρτέρ τοῖχον σκεπασμένον μὲ κισσό, ἀριστερά, μετὰ τὸ παρτέρ ὑπῆρχε χαμηλὸς τοῖχος μὲ σιδερένια κάγκελα καὶ πόρτα καὶ ἔβγαζε εἰς τὸν κῆπον ὑπ' ἀρ. 2 πού ἦτο ἀρκετὰ ἐκτεταμένον, ἀνθόσπαρτος καὶ τόπος διαμονῆς 2 - 3 ζευγαριῶν παγωνιῶν, πού τὸν ὠμόρφαιναν μὲ τὰ ὠραῖα τους πετρώματα, καὶ τοὺς φανταχτεροὺς περιπάτους των. Τελειώνοντας ὁ χαλικόστρωτος κῆπος ἀριθ. 1, ὑπῆρχαν 4 - 5 μαρμάρια σκαλοπάτια καθόδου πού ἔφθαναν στὴν εἴσοδο τῆς κατοικίας, γιὰ τὴν ὁποίαν θὰ μιλήσωμε τελευταῖα. Νοτιῶς τοῦ ἀνθοκήπου Νο 2, ὑπῆρχε τοῖχος καὶ κάτωθεν αὐτοῦ ὁ κῆπος ὑπ' ἀριθ. 3 πλαισιωμένος ἀπὸ Νότου καὶ Ἀνατολῶν ἀπὸ τὰ μικροοικήματα πού εἶπαμε παραπάνω, ἀπὸ Δυσμῶν δὲ ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον τοῦ ἀρχοντικοῦ. Ὁ κῆπος αὐτὸς δὲν ἦτο τῆς φηγούρας, ἀλλὰ τῆς λάτρας. Εἰς τὸ βόρειον τοῦ μέρος καὶ κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου τοῦ χωρίζοντος αὐτὸν ἀπὸ τὸν ἀνθόκηπον Νο 2

ὑπῆρχε μεγάλος ὀρνιθῶν μεγᾶτος ἀπὸ πουλερικά παντὸς εἶδους, ὑπῆρχαν καὶ κάτι σπάνια Ναγκασάκι καὶ πετεινοί, πανύψηλοι μαχηταὶ κλπ., εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ κήπου ἕνας περιστερῶνας. Εἰς αὐτὸν τὸν κήπον Νο 3 ἄνοιγαν ὄλαι αἰ πόρται μαγειρείου, λουτροῦ, ἀποθηκῶν, σταύλου, ὑπῆρχε δὲ καὶ πόρτα φέρουσα εἰς τὸν πρὸς Α δρόμον Καραμανίου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πόρταν ἐγίνετο τὸ πῆγαινε - ἔλα τῶν ὑπηρετῶν, ἢ εἰσαγωγή βαρέων πραγμάτων, ξύλων, χορτονομῆς, ἀλόγων κλπ. Καὶ διὰ νὰ τελειώσωμε μὲ τοὺς κήπους ἀναφέρομε τὸν ὑπ' ἀριθ. 4 ὁ ὁποῖος κατελάμβανε ὅλο τὸ πρὸς Ν. μέρος τῆς περιοχῆς καὶ ἦτο δενδρόκηπος, εἶχε καὶ πηγᾶδι καὶ σιντριβάνι καὶ κιάσκι πρὸς ἀναφυχὴν τῶν ἐνοίκων καὶ ἦτο περιτειχισμένος μὲ τοῖχον ὕψους 2 μ. καὶ θὰ εἶχε ἐμβαδὸν ἕως 600 μ².

Καὶ τώρα ἐρχόμεθα εἰς τὴν κυρίως κατοικίαν. Αὕτη κατελάμβανε οἰκόπεδον 200 μ² περίπου καὶ ἀποτελεῖτο ἀπὸ ἰσόγειον καὶ ἕνα ὄροφον, εἶχε τὰ νῶτα πρὸς Δυσμάς, ἐπὶ τοῦ συνόρου. Πρὸς Β. εἶχε τὸν κήπον Νο 1 καὶ μέρος τοῦ κήπου Νο 2, πρὸς Α. εἶχε τὸ συνεχόμενον μαγειρεῖον ἐμβαδοῦ περίπου 25 τ.μ. καὶ ἀνατολικώτερα τὸν κήπον Νο 3 καὶ πρὸς Ν. εἶχε τὸν κήπον Νο 4. Εἶπαμε ἀνωτέρω ὅτι σκαλοπάτια καθόδου ἀπὸ τὸν κήπον Νο 1 ὠδηγοῦσαν στὴν εἴσοδο τῆς κυρίως κατοικίας. Αὕτη ἡ εἴσοδος ἦτο ὑαλόφρακτος καὶ ἔφερενε σὲ ἕνα προχῶλ μικρᾶς ἐκτάσεως, τζαμωτό. Εὐθύς κατόπιν ἐμβαίναμε στὸ κυρίως χῶλ. Δεξιᾶ τῶ εἰσερχομένῳ, ἦτο ἡ σκάλα πού ὠδηγοῦσε στὸν ὄροφον καὶ ἀριστερὰ πόρτα, ὠδηγοῦσα εἰς τὸ μαγειρεῖον. Καθέτως πρὸς τὸ χῶλ αὐτὸ πού εἶχε διεύθυνσι Α. πρὸς Δ. ὑπῆρχε ἄλλο χῶλ μὲ διεύθυνσι Β. πρὸς Ν. οὕτως ὥστε τὰ δύο χῶλ ἐσχημάτιζαν ἕνα ἀνεστραμμένο Τ. Λοιπόν, ἀριστερὰ τοῦ χῶλ ΒΝ ὑπῆρχε, α) τὸ δωμάτιο καθημερινῆς διαμονῆς τῆς κυρίας καὶ β) ὅμοιον δωμάτιον τοῦ κυρίου. Δεξιᾶ δὲ α) χῶρος βοηθητικός, WC κλπ., β) τραπεζαρία καὶ γ) σαλόνι ὑποδοχῆς ξένων. Τὸ χῶλ ΒΝ εἰς τὸ τέρας του εἶχε δίφυλλη πόρτα τζαμωτῆ πού ἔφερενε σὲ ὠραία βεράντα καταλαμβάνουσαν ὅλο τὸ Ν. τμήμα τοῦ σπιτιοῦ εὐρυτάτη καὶ περιτριγυρισμένη μὲ πλίνθινα κάγκελα, εἰς δὲ τὸ Ἀνατολικὸν τῆς μέρος εἶχε μαρμάρινη σκάλα καθόδου εἰς τὸν κήπον Νο 4. Καὶ τώρα μένει νὰ περιγράψωμεν τὸν ὄροφον, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν καὶ τί τὸ ἐξαιρετικὸν νὰ ποῦμε. Εἶχε μιὰ κατεύθυνσι Β. πρὸς Ν., 6 δωμάτια διατεταγμένα ἀνὰ τρία καὶ εἰς τὸ μέσον εὐρὺ χῶλ. Τὸ πρῶτον δεξιᾶ δωμάτιον ἦτο διαρρυθμισμένο εἰς παρεκκλήσιον μὲ ὠραίας εἰκόνας κλπ., ἄλλα δύο δωμάτια ἦσαν γιὰ τὴν διαμονὴν τῶν θαλαμηπόλων καὶ τόποι ἐργασίας των διὰ ραψίματα, σιδερώματα κλπ. καὶ τὰ ὑπόλοιπα δωμάτια ἦσαν κοιτῶνες. Ἡ μαγειρῖσα ἔμενε εἰς ἕνα τμήμα τοῦ ἀπεράντου μαγειρείου τῆς, ὁ σταυλῆς - νυκτοφύλαξ σὲ ἕνα τμήμα τῆς ἀποθήκης, τὸ δὲ ζεῦγος φροντιστοῦ - οἰκονόμου καὶ ἡ διαγγελεύς στὰ σπίτια τους πού ἦσαν κοντὰ εἰς τὸ ἀρχοντικόν. Εἰς τὴν ΒΑ γων

νίαν τοῦ ὀρόφου ὑπῆρχε σκάλα ὀδηγοῦσα σὲ ἓνα ξύλινον ἐξώστην ποῦ ἦταν κατασκευασμένος ἐπάνω ἀπὸ τὴν κεραμοσκεπὴ στέγην. Εἰς ἓνα ἄκρον τοῦ ἐξώστου ὑπῆρχε ὑψηλὸς ἴστος ὅπου ὑψώνετο ἡ σημαία. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω, ἡ θέα πρὸς πᾶσαν κατεύθυνση ἦτο ἀνεμπόδιση καὶ ὠραία. Ἐπίπλωσις γενικὰ καὶ νοικοκυριό, τελειότατα.

Ἴδου λοιπὸν μιὰ σύντομη περιγραφή ἑνὸς ἀρχοντικοῦ τῆς πατρίδος μου, ποῦ σᾶς τὸ ξετύλιξα σὰν ἄψυχο κομμάτι γῆς καὶ σὰν κτίριον. Ἡ ψυχὴ ποῦ ἔπαλλε μέσα του χρόνια καὶ χρόνια, ἡ πατριωτικὴ ἐθνικὴ φλόγα, ἡ θρησκευτικότης, ἡ ἐλπίδα τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, τὰ εὐγενικὰ συναισθήματα οἱ χαρὲς καὶ οἱ λῦπες ἐκείνων ποῦ ἔζησαν μέσα, καὶ ποῦ πέρασαν ἀπ' αὐτό, καὶ ἐκείνων ποῦ πέθαναν μέσα, ἀκόμα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ ἐλαττώματα ποῦ ἀσφαλῶς ἐκδηλώθηκαν μέσα στὸν κόσμον τοῦ ἀρχοντικοῦ, ἀφήνω νὰ τὰ φαντασθῇ ὁ ἀναγνώστης, γιατί δὲν ξεκίνησα μὲ τὴν πρόθεσι τέτοιας ἐργασίας ἀλλὰ μόνον περιγραφικῆς ἑνὸς κτιρίου. Πάντως ἡ σημερινὴ ἀνυπαρξία ὄλων ὅσα κατὰ δύναμιν περιέγραψα ἀνωτέρω, ἐμψύχων καὶ ἀψύχων, δικαιώνει τὸ ρητὸν τῆς Γραφῆς «Ματαιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης».

Ἐγγραφον ἐν Καβάλα κατὰ μῆνα Μαῖον 1965.

V. Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ ΑΒΕΡΚΙΟΣ Ο ΘΑΣΙΟΣ

Τὴν 22αν Ὀκτωβρίου 1967 ἡμέραν Κυριακὴν ἀκροώμενος ἐκ τοῦ ραδιοφώνου τὴν θεϊαν λειτουργίαν μεταδιδομένην ἐκ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν, ἀντελήφθην ἐκ τῶν τροπαρίων ὅτι ἦτο ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀβερκίου.

Τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς μὲν τοὺς λαϊκοὺς Ἑλληνας Χριστιανοὺς δὲν συναντᾶται ποτέ, εἰς δὲ τοὺς μοναχοὺς καὶ ἀγάμους κληρικοὺς συναντᾶται σπανιότατα.

Ὁ Ἅγιος Ἀβέρκιος ὁ Ἰσαπόστολος ἦτο ἐπίσκοπος τῆς ἐν Φρυγίᾳ Ἱεραπόλεως καὶ ἔζη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀντωνίου τῷ 186 μ. Χ. Τὸν τίτλον τοῦ ἰσαποστόλου ἀπέκτησε, διότι εἰργάσθη μὲ ἀποστολικὸν ζῆλον πρὸς ἐπέκτασιν καὶ διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Νοτιοδυτικῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, συνεγράψε δὲ καὶ βίβλον ἀρίστην καὶ σοφὴν πλήρη χριστιανικῶν διδασκαλιῶν. Ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 72 ἐτῶν, ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου του ἐτέθη ἐπιγραφή θεωρουμένη ὡς ἡ βασίλισσα τῶν παλαιοχριστιανικῶν ἐπιγραφῶν, τῆς ὁποίας περισωθὲν τμῆμα εὑρεθαι ἐν τῷ Λατερανῷ Μουσεῖῳ τῆς Ρώμης. Ἀργότερον κατετάγη εἰς τοὺς ἁγίους.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἑορτῆς ταύτης ἐνεθυμήθην ὅτι εἰς τὴν γενέτειραν μου

Καλλιπολιν, ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ τὸ 1881 μέχρι τοῦ 1891 ἦτοι ἐπὶ μίαν δεκαετίαν ἐπίσκοπος ὀνόματι Ἀβέρκιος, Θάσιος τὴν πατρίδα, ὅστις ἀφῆκεν ἐποχὴν διὰ τὴν δραστηριότητα ἣν ἀνέπτυξεν, πρὸς τὸ καλὸν τοῦ τόπου, ἰδίᾳ εἰς τὸν τομέα τῆς παιδείας. Ἡ ἀείμνηστος μήτηρ μου, νεαρὰ τότε μαθήτρια τοῦ Παρθεναγωγείου τῆς πατρίδος ἡμῶν, πολλάκις μοῦ περιέγραψε τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τὸ Σχολεῖον τῆς καὶ τὴν διενέργειαν ὑπ' αὐτοῦ ἐλέγχου τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων, τὴν ἀνάπτυξιν ἐκ μέρους του διαφόρων θεμάτων ἐθνικοῦ, ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ περιεχομένου, τὴν παροχὴν συμβουλῶν καὶ ὑποθηκῶν ὑψίστης σημασίας, ἀκόμα δὲ καὶ τὴν χιονοριστικὴν του διάθεσιν ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ.

Εἰς τὸν τομέα διοικήσεως τῆς ἐπαρχίας του, εἰς τὰς σχέσεις του μὲ τοὺς Τούρκους κυριάρχους καὶ τοὺς λοιποὺς ἄλλοεθνεῖς, εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἐκδηλώσεις, εἰς τὴν ἱεροπρεπῆ καὶ ἐπιβλητικὴν τέλεσιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ γενικῶς εἰς πᾶσαν περίστασιν χρῆζουσαν τῆς παρουσίας του, ὑπῆρξεν ἀφθαστος ὁ Ἐπίσκοπος Ἀβέρκιος.

Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ καὶ τὰ κατωτέρω κείμενα τὰ ἀφορῶντα τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον ἃς ἀποτελέσωσι πενιχρὸν μνημόσυνον τοῦ ἀνδρός, ὅστις, τοσαύτας πολυτίμους ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὴν πατρίδα μου:

Ὁ Εὐστρ. Δράκος Μοσχονήσιος εἰς τὰ «Θρακικὰ» του (Ἀθῆναι 1892) γράφει: «οἱ ἡμέτεροι (Ἕλληνες τῆς Καλλιπόλεως) ἔχουσι τὴν ὑψηλὴν βαθμίδα (τῆς μορφώσεως) καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν τῶν πολιτῶν, ἐν μέρει ὁμῶς ἢ κάρπως εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ βελτιώσεις τοῦ πρό τινος Καλλιπόλεως ἱεράρχου Ἀβερκίου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἔλαβεν ὀκτακοσίας λίρας παρὰ τοῦ τότε διοικητοῦ Νουρῆ πασᾶ, ἐκείνου ὑπὸ τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς, καὶ τῇ χορηγίᾳ χωρικῶν τε καὶ πολιτῶν ἴδρυσεν σχολεῖα καὶ βελτιώσεις ἐπέφερε σημαντικὰς καὶ εἰς τὴν ἔδραν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν, ἥτις νῦν ἔχει δημοτικὰ σχολεῖα, ὧν ἕστερεῖτο πρὶν, καὶ διδασκάλους πραγματικούς ἐμισθοδότησε ἄνω τῶν τριάκοντα ἕξ λιρῶν ἕκαστον. Ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος διετέλεσεν ἄλλοτε ὑπὸ τὸν τίτλον λεύκης βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Ἡρακλείας Ἰωαννικίου, καὶ φημίζεται ὑπὸ τῶν ποιμνίων Ἡρακλεωτῶν καὶ Καλλιπολιτῶν ὡς δίκαιος, ρέκτης, δραστήριος καὶ διδακτικός».

Ὁ Στ. Β. Ψάλτης εἰς τὸ ἔργον του «Ἡ Θράκη καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἐν αὐτῇ ἑλληνικοῦ στοιχείου», (Ἀθῆναι 1919), γράφει:

«Τὴν στατιστικὴν ταύτην (πληθυσμοῦ, σχολείων, μαθητῶν, διδασκάλων καὶ δαπανῶν) φαίνεται συνέταξε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐπιθεώρησιν πρὸς δημοσίευσιν ὁ Ἐπίσκοπος Καλλιπόλεως Ἀβέρκιος. Τοῦτο τοῦλάχιστον δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ σημειώσεως τῶν Θρακικῶν τοῦ Δράκου ἐν σελ. 123 ἐν ἣ ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς: «Ὁ δὲ φιλόπατρις Καλλι-

πόλεως ἐπίσκοπος Ἀβέρκιος κατὰ τὸ θέρος 1885 συνέταξε στατιστικὴν περὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐπαρχίας του κλπ.».

Τέλος ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος καὶ πνευματικὸς πατήρ, οἰκονόμος Κωνστ. Λουίζος εἰς τὸ ἔργον του «Ἱστορία Καλλιπόλεως» (Θρακικὰ τόμ. ΚΕ' Ἀθήναι 1956) γράφει: «Τὸν παραιτηθέντα Γρηγόριον Πούμπουραν διεδέχθη τὸ 1881 ὁ τέως Ἐπίσκοπος Εἰρηνοπόλεως Ἀβέρκιος, ὅστις ἐπειδὴ ἐγνώριζε νὰ καλλιεργῇ ἀρίστας σχέσεις μὲ τοὺς κρατοῦντας, κατώρθωσε δι' αὐτῶν νὰ ὠφελῇ παντοιοτρόπως τοὺς Χριστιανούς. Καὶ κατὰ μὲν τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς ποιμαντορίας τοῦ ἀπήνησε πολλὰς δυσκολίας εἰς τὸ ἔργον του, διότι ἡ μερὶς τοῦ παραιτηθέντος Γρηγορίου ἀντέδρα καὶ δὲν ἤθελε νὰ πλησιάσῃ τὸν νέον ἐπίσκοπον. Ἀργότερον ὅμως διὰ τῆς καλῆς του συμπεριφορᾶς προσεῖλκυεν ὅλους τοὺς παράγοντας Καλλιπόλεως καὶ περιχώρων εἰς συνεργασίαν μετ' αὐτοῦ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, Μουτσαρλίφης Καλλιπόλεως ἦτο ὁ πολὺς Νουρῆ πασᾶς, ἄνθρωπος προοδευτικώτατος καὶ ἐραστὴς τῶν καλῶν, ὅστις καὶ ἵδρυσεν ἐν Καλλιπόλει ἡμιγυμνάσιον (Ἰθαδιέ) ἐνῶ μέχρι τοῦδε ὑπῆρχε μόνον Σχολαρχεῖον (Ρουσιέ). Τῇ φιλοτίμῳ συνεργασίᾳ τοῦ Νουρῆ πασᾶ, ὁ ἐπίσκοπος Ἀβέρκιος, ἔδωκεν ὄθρησιν εἰς τὰ γράμματα καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν του. Ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας του ἰδρύθη τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον (Σχολαρχεῖον) ἐν Καλλιπόλει. Ἐπίσης ἰδρύθησαν καὶ σχολικὰ κτίρια ἐν Πλαγιαρίῳ, Νεοχωρίῳ, Περγαζίῳ, Ταΐφυρίῳ, Καβακλῇ καὶ Γαλατᾶ. Μετὰ δεκαετῆ ποιμαντορίαν μετετέθη ἄκων τὸ 1891 εἰς τὴν Μητρόπολιν Μογλενῶν (Φλωρίνης) ὅπου ὅμως μετὰ τινα καιρὸν ἔπαθεν ἐγκεφαλικὴν συμφορῆσιν. Ἐπανελθὼν εἰς Καλλίπολιν ὡς πρῶτην Μογλενῶν ἰδιώτευσεν. Ἀπέθανεν ἐν Καλλιπόλει».

Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη του.

Ἐγγραφον ἐν Καβάλα τῇ 13ῃ Νοεμβρίου 1967

VI. ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ ΦΩΤΗ

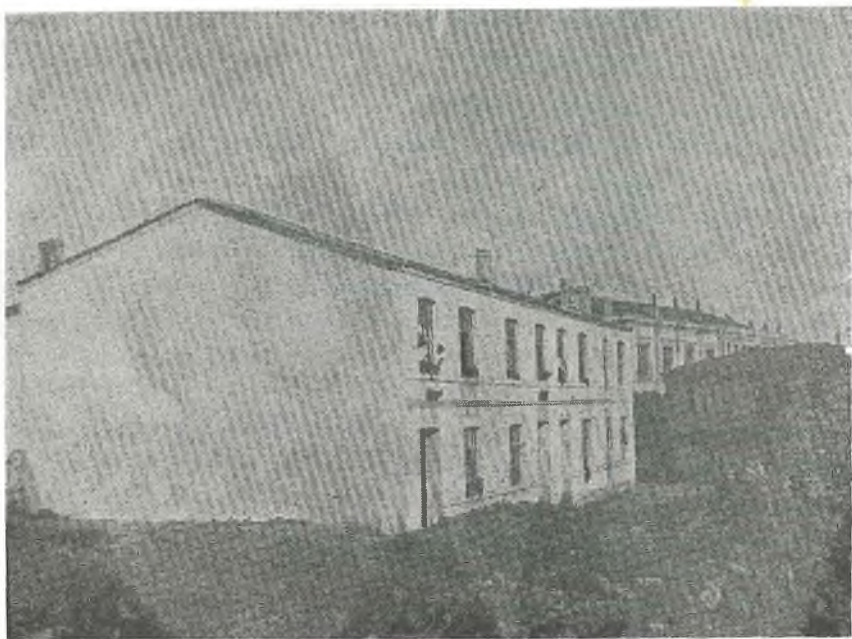
Καλλιπόλις 1912

Τὸ μεσημέρι τῆς Μεγάλης Τετάρτης ἔγινε στὴ μεγάλη σάλλα τοῦ σχολείου γενικὴ συγκέντρωση τῶν μαθητῶν. Στὸ βάθος μπροστὰ στὴν εἴσοδο τοῦ Διευθυντηρίου εἶχανε θάλει ἓνα μεγάλο τραπέζι καὶ ἐπάνω του κάτι χαρτιά ἓνα κουδοῦνι καὶ μία βέργα, γύρω στὸ τραπέζι καθίσματα γιὰ τοὺς δασκάλους καὶ μία πολυθρόνα γιὰ τὸν Διευθυντή. Οἱ παιδονόμοι τακτοποίησαν τοὺς μαθητὲς κατὰ τάξεις, κάπου τετρακόσια παιδιὰ καὶ κατόπιν ἔπιασαν ἀπὸ μιὰ γωνιὰ τῆς σάλλας ἐπιβλέποντάς τα καὶ κρατῶντας στὰ χέρια τους τὰ σημάδια τῆς ἔξουσας τους, βέργα καὶ σφυρίχτρα.

Ἦστερα ἀπὸ τὸ θόρυβο τῆς τακτοποίησης ἄκρα σιωπὴ κυριάρχησε καὶ

σέ λίγο άνοιξε ή πόρτα τοῦ Διευθυντηρίου καί βγήκε ὁ Διευθυντής ἀκολουθούμενος ἀπό πεντέξη δασκάλους. Κάθισαν στίς καρέκλες καί μόνος ὁ Διευθυντής ἔμεινε ὄρθιος, χτύπησε τὰ κουδούνι τάχα γιά νά ἡσυχάσουν τὰ παιδιά, ξερόβηξε καί «ἤρξατο τοῦ λόγου».

Ἐπί τήν ὥρα αὐτή ἄρχιζαν ή Πασχαλινές διακοπές πού κρατοῦσαν μιὰ

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ 1919

Μετά τήν καταστροφήν τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἀναγεννᾶται ἐπί τῶν εἰρείπων.

ἑβδομάδα. Δόθηκαν συμβουλές γιά καλή συμπεριφορά, γιά τακτικό ἐκκλησιασμό, γιά καθαρό ντύσιμο, γιά κόσμια ψυχαγωγία καί τελικά ἔγιναν συστάσεις γιά εὐγενικιά καί πολιτισμένη συμπεριφορά «πρός τοὺς ἄλλοεθνεῖς συμπολίτας» καί ὑπενθύμισις τῶν «κυρώσεων κατὰ τῶν παραβατῶν» μέ ταυτόχρονο χαίδευμα τῆς βέργας.

Οἱ Διδάσκαλοι, οἱ παιδονόμοι καί τὰ παιδιά παρηκολούθησαν μέ κατάνυξι τήν ὁμιλία τοῦ Διευθυντοῦ καί ὅταν στό τέλος εὐχήθηκε πρὸς ὅλους Καλὸ Πάσχα καί «κατέστρεψε τὸν λόγον» μιὰ ἀνακουφιστικὴ ἀνάσα βγήκε ἀπὸ τὰ στήθη τοῦ ἀκροατηρίου.

Δὲν εἶπε ὅμως ὁ Διευθυντής τὸ πολυπόθητον «τοὺς ζυγοὺς λύσατε», ἀλλὰ ξεύροντας τήν πάστα πολλῶν ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς του, ξεύροντας ἀκόμα ὅτι

τὴν πρώτη μεταπασχαλινὴ ἐργάσιμη ἡμέρα θὰ δεχότανε τὴν ἐπίσκεψι τοῦ σφρολογιωτάτου ραββίνου καὶ τὴ διατύπωσι πικρῶν παραπόνων γιὰ διάφορα κατορθώματα τῆς «μαθητιώσης νεολαίας» εἰς βάρος «τῶν ἄλλοθενῶν συμπολιτῶν», ἐστράφη πρὸς τοὺς παιδονόμους καὶ εἶπε μὲ δυνατὴ φωνὴ «Παρακαλῶ ἐνεργήσατε ἀφοπλισμὸν τῶν μαθητῶν». Ἡ ἔρευνα ποὺ ἐπηκολούθησε ἔφερε εἰς φῶς ποικιλίαν πιστολιῶν καὶ πυρομαχικῶν, ποὺ ἀρκετοὶ ἀφελεῖς εἶχαν τὴν ἀπρονοησία νὰ κρύβουν μέσα στὶς τσέπες ἢ στὶς σχολικὲς τσάντες προετοιμαζόμενοι γιὰ τὶς Πασχαλινὲς ἐκδηλώσεις.

Ὅλοι ὁμοῦ οἱ ζωηροὶ καὶ σεσημασμένοι ταραξίαι εὐρέθηκαν ἄοπλοι, αὐτὸ δὲ προκάλεσε τὰ εἰρωνικὰ εὖγε τῶν παιδονόμων καὶ ἀνάλογα χαμόγελα τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν δασκάλων.

Κατόπιν ὁ Διευθυντῆς, βλέπων ἐπάνω στὸ τραπέζι τὴν συγκομιδὴν τοῦ ἀφοπλισμοῦ εἶπε ὅτι ἀποφεύγει νὰ ἐπιβάλῃ τιμωρίας στοὺς ὀπλοφοροῦντας καὶ ἐλπίζει ὅτι καὶ μετὰ τὸ Πάσχα δὲν θὰ ἀναγκασθῇ γιὰ κάτι τέτοιο. Τέλος ὕστερα ἀπὸ μιὰ σύντομη προσευχὴ ἔδωκε τὴ διαταγὴ τῆς διαλύσεως τῆς συγκεντρώσεως λέγοντας «Γεῖά σας παιδιά, καλὴ ἀντάμωσι μετὰ μιὰ βδομάδα, καὶ ναρθῆτε μελετημένοι. Καὶ ὄχι συμπάρα».

Τὰ παιδιά κατέβηκαν τὰ σκαλιὰ μὲ σχετικὴ τάξι, βγῆκαν στὸ δρόμο, χωρίστηκαν σὲ ομάδες ἀνάλογα μὲ τὴν κατεῦθυνσι τῶν σπιτιῶν τους καὶ μόλις ἔστριψαν τὴν πρώτη γωνία ξέσπασαν σὲ γέλια, σὲ τραγουδία καὶ σὲ χαρούμενες λαχές, ἐγκαινιάζοντας τὴν ἐβδομαδιαία πασχαλινὴ φέστα.

Δὲν θὰ τοὺς παρακολουθήσωμε ὅλους σ' αὐτὸ τους τὸ γλέντι. Ἐνα μελίσσι μπορεῖ νὰ τὸ παρακολουθήσῃ ἓνα μάτι; Ἀδύνατον. Ἐμεῖς θὰ ξεχωρίσουμε, ἀπὸ τὸ παιδομάνι ποὺ εἶχε νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ ἀτομικὸ καὶ ὁμαδικὸ πρόγραμμα δράσεως τῆς Πασχαλινῆς περιόδου, ἓνα ἔφηβο καὶ θὰ ἐξιστορήσωμε ἓνα του κατόρθωμα.

Ἦταν ὁ Φώτης τοῦ Σταμάτη ἓνα γεροδεμένο παλληκαράκι δεκάξι χρονῶν ποὺ πῆγαινε γιὰ δευτέρη χρονιὰ στὴν τρίτη τάξι Σχολαρχείου. Κάτι τέτοιες δευτέρες χρονιὲς συνετέλεσαν, ὥστε ὁ Φώτης, μὲ ἀρκετὰ ἐμφανὲς μουστακάκι καὶ γενειάδα ποὺ ξυριζότανε ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, νὰ μὴ βρίσκεται σὲ κανένα γυμνάσιο τῆς Πόλης ἢ στὸ κρεοπωλεῖο τοῦ πατέρα του. ἀλλὰ νὰ «σπουδάξῃ» ἀκόμα στὸ Σχολαρχεῖο. Ἦταν νοικοκυρόπαιδο, μέτριος μαθητῆς, ἄσσοσ στὴ Γυμναστικὴ, περιζήτητος βαρύτονος στὴν ὠδικὴ καὶ ἄφθατος στὰ ἐξωσχολικὰ παιχνίδια.

Μόλις βγῆκε ἀπὸ τὴ σχολικὴ συγκέντρωση τῆς Μεγάλης Τετάρτης ὁ Φώτης, ἔτρεξε στὸ σπίτι του, γευμάτισε ἄφθονα μὲ σαρακοστιανὰ φαγητὰ καὶ ὕστερα βγῆκε στὸν κῆπο. Πῆρε βαθειὰ ἀναπνοὴ ἀπολαμβάνοντας τὴν ὥραία θεὰ ποὺ ἀντίκριζε. Μέσα στὴν ἀνοιξιάτικη ὁμορφιά, σὰν ζωγραφικὸί πίνακες

ἐφάνταζαν στὰ δυτικά μερικὰ ἐξοχικά σπίτια, ἓνα παλῆ πέτρινο γεφύρι μὲ ὠραία καμάρα πὸν ἀπὸ κάτω του κυλοῦσε ἓνα ποταμάκι καὶ τὸ παρεκκλήσι τῆς Παναγίας τοῦ Καβάλου μέσα σὲ κάτι ἰτιές. Ἡ συγκίνησι τοῦ Φώτης ἀπὸ τὸ θέαμα ἦταν πολὺ σύντομη. Βιαστικὸς κατευθύνθηκε στὸ παραγκάκι πὸν ἦταν στὴν ἄκρη τοῦ κήπου. Ἐκεῖ μέσα φύλαγε ὅλα τὰ σύνεργα τῆς ψυχαγωγίας του: βεργιά, φοῦρες, μπίλιες, καμτσίκια, κουκούτσια καὶ ἓνα σωρὸ ἑτερόκλητα πράγματα πὸν ἀναγάλιαζε ἡ ψυχὴ του ὅταν τὰ καμάρωνε.

Ἐκεῖ μέσα στὸ παραγκάκι ὁ Φώτης ἐργάστηκε ἐντατικά ἕως τὸ Μεγάλον Σάββατο. Ὅταν πῆγαινε στὶς ἀκολουθίες τὸν ρωτοῦσαν οἱ φίλοι του γιατί χάθηκε καὶ ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε πὸς βοηθοῦσε τὸν πατέρα του στὸ μαγαζὶ.

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ὁ Φώτης ἐφάνηκε στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὅπου σὲ μονοκκλησιὰ γινότανε ὁ ἐσπερινὸς τῆς ἀγάπης μὲ ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια, μέσα σὲ κοσμοσυρροὴ καλοντυμένων χριστιανῶν καὶ τοῦ μαθητόκομου. Δεσπότης καὶ πολλοὶ ἱερεῖς καὶ διάκοι διάβαζαν τὸ Εὐαγγέλιο σὲ διάφορες γλώσσες. Ὁ Φώτης ξέκοψε μὲ τρόπο ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ καὶ βγῆκε στὴν δενδροστόλιστη ἀπὸ ψηλὲς ἀκακίες πλατεῖα. Οἱ μικροπωλητὲς εἶχαν ἐκτεθειμένα τὰ τερψιλαρύγγια ἐμπορεύματα τῶν σεκεράκια, ματζούνια, χαλβάδες, λεμονάδες, κουλούρια, παντεσπάνια καὶ ἄλλα καὶ περιμέναν μετὰ τὴν ἐκκλησιὰ τὰ παιδιὰ-πελάτες πὸν στὸν τριήμερο ἑορτασμὸ θὰ ξώδευαν τὰ χαρτζιλίκια τῶν κάμνοντας κατανάλωσι τῶν εἰδῶν τους.

Ὁ Φώτης ἀδιαφορῶντας κατευθύνθηκε στὶς καρότσες πὸν ἦταν ἀραδιασμένες μπροστὰ στὸ σπίτι τῶν Κουτραίων περιμένοντας τοὺς μικροὺς ἐπιβάτες πὸν μὲ μιὰ δεκάρα θὰ τοὺς ἔκαμναν ἓνα μεγάλο περίπατο σὲ κεντρικοὺς δρόμους τῆς πόλεως. Φώναξε παράμερα τὸ Νουρῆ ἓνα εἰκοσάχρονο ζωηρὸ ἄμαξᾶ τὸν γιὸ τοῦ Οὔσειν ἀγᾶ, τοῦ ἐπιλεγομένου «Μαρμαρένια Σκούφια» καὶ κουβέντιασαν ἀρκετά, γελῶντας κάπου-κάπου δυνατά, καὶ τὴν ὥρα πὸν χώριζαν, εἶπε ὁ Φώτης: «ὅπως εἶπαμε, Νουρῆ, αὔριο μιὰ ὥρα πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι».

Λίγο πρὶν ἔρθῃ ἡ ὥρα τοῦ ραντεβοῦ τους τὴν ἄλλη μέρα Δευτέρα τοῦ Πάσχα, ὁ Νουρῆς προφασιζόμενος πὸς κάποια βλάβη τοῦ ἄξονος τῆς καρότσας ἔπρεπε νὰ διορθῶσῃ, ὅλο καὶ ἀνέβαλλε τὴν ἑναρξί τοῦ δρομολογίου του σιβάζοντας ἐν τῷ μεταξύ μέσα στὴν καρότσα πανηγυριστὰς ὅσο τὸ δυνατόν πὸν ἀνδρείους καὶ παραπέμποντας τοὺς μικρούληδες καὶ τὰ κοριτσάκια στὶς ἄλλες καρότσες. Ἡ καρότσα γέμισε τὴν ὥρα πὸν ξεπρόβαλε καὶ ὁ Φώτης ἀπὸ ἓνα δρόμο κρατῶντας στὸ χέρι του ἓνα καλάθακι μεγάτο, ὅπως ἔδειχνε, μὲ κόκκινα αὐγά. Μπῆκε στὴν πολύβη πλατεῖα, ἀγόρασε ἓνα ξυλάκι πολύχρωμο καρυδάτο ματζοῦνι γιὰ εἴκοσι παράδες καὶ γλύφοντάς το σάλταρε στὸ πίσω μέρος τῆς

καρότσας, και κάθισε κρεμώντας τὰ πόδια του κουνιστά. Μὲ τὸ ἓνα χέρι κρατοῦσε τὸ καλάθι καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὸ ματζοῦνι. Ἀλλαλαγμοὶ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς καρότσας ὑπεδέχθησαν τὸν τελευταῖο ἐπιβάτη πού μὲ φωνὴ στέντορος διέταξε «Ἐμπρὸς μάρς».

Ὁ Νουρῆς πλατάγιασε τὸ καμτσίκι του, ἡ καρότσα ξεκίνησε καὶ μπῆκε στὸν πρῶτο δεξιὰ δρόμο καὶ οἱ ἐπιβάται ἄρχισαν νὰ ψάλλουν στὴ διαπασῶν «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...». Ὅταν περνοῦσαν ἀπὸ τὸν ἐπάνω φουῆρο τοῦ Βελόνη καὶ μπαίνανε στὴν ἀγορά, τὸ ψαλτικὸ μένος λιγότευε, τὸ ματζοῦνι τοῦ Φώτη τελείωσε καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχη λόγος, γύρισε πρὸς τὰ μέσα καὶ εἶπε στὰ παιδιὰ: «Πάω στὴ θειά μου τὴν Κατερίνα, πού κάθεται στὸ δρομίσκο (γιολτζίκι), ἓνα καλάθι Πασχαλιάτικα δῶρα». Τὰ παιδιὰ φώναξαν ἓνα «Ζήτω», χωρὶς λόγο καὶ καθὼς ἡ καρότσα βρισκότανε τώρα μπροστὰ στὸ «Ἰδροχαρὲς Ξενοδοχεῖον» (Σουλοῦ Χάνι) τοῦ Σαρδέλλα, ἄρχισαν πάλι ψηλόφωνα νὰ ψάλλουν Πασχαλινὰ τροπάρια, ὥσπου ἡ καρότσα ἔστριψε ἀριστερὰ καὶ μπῆκε στὸ Μαῦρο Λιθόστρωτο (Καρᾶ Καλντερίμ), ἓνα φαρδὺ δρόμο, λιγάκι ἀνηφορικὸ, πλαισιωμένο δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μὲ μαγαζιά ἐβραϊκά, ταβέρνες, μπακάλικά, μανάβικα, παπλωματάδικα, παληατζίδικα κ' ἄλλα. Ὅλα ἦταν ἀνοιχτά, πολλοὶ μαγαζάτορες στεκόντουσαν στὶς πόρτες τους μὲ ὕφος μᾶλλον μελαγχολικὸ, πολλὲς καρότσες εἶχαν διασχίσει ἀπὸ τὸ πρῶτὸ τὸ δρόμο τους, πού ἦταν στρωμένος μὲ τσόφλια κόκκινων ἀγῶν, καὶ τ' αὐτιά τους θοῦίζαν ἀπὸ τὸ Πασχαλινὸ θριαμβικὸ τροπάριο. Ἡ καρότσα τοῦ Νουρῆ βρισκόταν τώρα στὸ μέσον τοῦ δρόμου. Τὰ πέταλα τῶν ἀλόγων, χτυπώντας τὸ λιθόστρωτο, πετοῦσαν σπίθες, οἱ φωνὲς τῶν εὐσεβῶν πανηγυριστῶν ἐπιβατῶν μὲ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...» τρυποῦσαν τ' αὐτιά τῶν ἀλλοεθνῶν συμπολιτῶν», χουφτιὲς κόκκινα ἀγύτσοφλα πετιοῦνταν ἀπὸ τὶς θυρίδες τῆς καρότσας καὶ σὲ μιὰ στιγμή ὁ Φώτης τοῦ Σταμάτη ἄφισε τὸ καλάθι νὰ πέση ἀπὸ τὸ χέρι του, τὸ καλάθι πού ἄφινε ἓνα λεπτὸ καπνὸ.

Ξαφνικά, ἓνας δαιμονιώδης κρότος τάραξε τὴν περιοχὴ, σὰν νὰ ἔσκασε καμμιὰ ὀβίδα, φωνὲς εἰς ἄπταιστον Ἰσπανικὴν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πού πρόβαλλαν ἀπὸ τὰ παράθυρα ἀκούστηκαν, ἓνας καπνὸς πού ἔγινε ἀπὸ τὴν ἔκρηξι σιγὰ - σιγὰ διαλύθηκε καὶ φάνηκαν σκορπισμένα σὲ μιὰ μεγαλούτσικη ἀκτίνα ἀπὸ τὸ κέντρο τοῦ δρόμου, καμμιὰ πενηνταριά αὐγὰ Πασχαλινὰ κατακόκκινα. Μετὰ τὴν πρώτη σαστιμάρα, οἱ «συμπολίτες» πλησίασαν στὸν τόπο τῆς ἐκρήξεως καὶ μὲ θυμὸ ξέσπασαν στ' αὐγὰ, κλωτσώντας καὶ χτυπώντας τα μὲ τὰ παπούτσια τους, ἀλλὰ τ' αὐγὰ δὲν ἔσπαζαν, ἦσαν πέτρινα, προϊόντα τοῦ παραγκοειδοῦς ἐργαστηρίου τοῦ Φώτη, καθὼς καὶ ἡ ὀορυβώδης καὶ ἀκίνδυνη μπόμπα, πού ἦταν κρυμμένη στὸ καλάθι καὶ πού ἐνέσπειρε τὸν πανικὸ στὸ Μαῦρο Λιθόστρωτο, αὐτὴ τὴ δευτέρη μέρα τοῦ Πάσχα. Ἔως τὴν

Τρίτη βράδυ, πού θά τέλειωνε ὁ ἑορτασμός, κάτω τέτοιες λαχτάρες ἦταν πολὺ πιθανές. . . .

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ καρότσα ἔτρεχε μέσα ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς Ἑλληνικῆς συνοικίας τοῦ Μανιαζιοῦ, ὁ Νουρῆς μαστιγώνοντας τ' ἄλογα γελοῦσε πλατεία, τὰ παιδιὰ μέσα στὴν καρότσα οὔτε κατάλαβαν τὴν ἔκρηξι παίζοντας καρπαζιῆς καὶ ψάλλοντας συνέχεια, καὶ ὁ Φώτης κουνούσε τὰ πόδια του, κρατῶντας στὸ χέρι του τὸ. . . καλάθι πού περιεῖχε τὰ Πασχαλινὰ δῶρα καὶ αὐγὰ τῆς θείας Κατερίνας.

Πῶς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα; Ἀπλούστατα, ἓνα δεῦτερο πανόμοιο καλάθι μὲ πραγματικὰ τσουρέκια (χτινιές) καὶ αὐγά, κρυμμένο μέσα στὴν καρότσα, ἐξησφάλιζε τὸ ἄλλοθι τοῦ Φώτη καὶ τὸ πήρε στὰ χέρια του, ἀμέσως μόλις ἀμόλυσε τὸ ἄλλο στὸν Ἑβραιομαχαλᾶ.

Ἡ καρότσα ἀφίνοντας δεξιὰ τὸ Μανιάζι καὶ τὰ Ἀρμένικα, ἀριστερὰ τὰ χρυσᾶ μνήματα καὶ πάλι δεξιὰ τὸ Φανάρι μὲ τοὺς δυὸ ἀνεμόμυλους καὶ τὸ Παγοφυλάκιο, (Μπουζχανᾶ) καὶ συνέχεια μακρυνὰ τὸ Κεφαλόβρυσο (Μπάς τσεσμέ) μὲ τὴν σαπφειρίνη θάλασσα καὶ τὰ περιθόλια τῆς Πυριτιδαποθήκης (Μπαρουτχανᾶ), χῶθηκε μέσα σ' ἓνα Τουρκομαχαλᾶ. Ἀριστερὰ φάνηκε σὲ λίγο ὁ δρομίσκος (γιοιτζίκι). Ὁ Φώτης πετώντας ἓνα «γεια σας» στὸν ἀμαξᾶ καὶ στοὺς ἐπιβάτες, πήδηξε στὸ δρόμο κρατῶντας τὸ καλάθι του, καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι τῆς θειᾶς Κατερίνας, σιγοψάλλοντας τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Σὲ πέντε λεπτὰ χτυποῦσε τὴν πόρτα καὶ λίγο ἀργότερα, μέσα στὴν καλὴ κάμαρα, ἐπρόσφερε τὰ δῶρα στὴ θειά του, παρουσίᾳ καὶ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν παιδονόμων πού, ἔχοντας κάποιο συμπεθεριό, βρισκότανε γιὰ Πασχαλινὴ ἐπίσκεψι στὸ σπίτι της, μαζί μὲ τὴ γυναῖκα του.

Ὁ Φώτης δέχθηκε ἀπὸ ὄλους ἓνα σωρὸ εὐχῆς καὶ ἐπαίνους, ἐκαμάρωνε σὰν γύφτικο σκεπάρνι καὶ ταυτόχρονα ἀπὸ μέσα του ἔδινε συχαρίκια στὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὴν σιγουριά τοῦ ἄλλοθι, πού τοῦ ἔδινε ὁ παιδονόμος.

Δὲν ἐκάθισε πολὺ ὁ Φώτης στὴ θειά του, τῆς βούτηξε ἓνα δίγροσο γιὰ ρεγάλο καὶ τράβηξε γιὰ τὴ συνοικία τῶν Ἀγγειοπλαστῶν (τσουκαλαριό), φροντίζοντας γιὰ σεργιάνι νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν συνοικία Μόρλου. Εὐχαριστήθηκε ἀπὸ τοὺς γλυκοὺς σκοποὺς τῆς λατέρνας, ἐξάξιψε βλέποντας τὰ παλληκάρια καὶ τὶς κοπέλλες πού χόρευαν, καὶ καθὼς ἄρχισε νὰ σουρουπῶνῃ, ἔβαλε ἓνα ζωηρὸ τροχάδην, πέρασε σὰν ἀστραπὴ ἀπὸ τὸ σταυροδρόμι τῆς Βαθειᾶς Βρύσης (Τσεκουρ Τσεσμέ), ἀπὸ τὴν Πλατεία Ἀγ. Νικολάου, πού βοῦιζε ἀκόμα ἀπὸ παιδικῆς πανηγυρικῆς φωνῆς, ἀπὸ τὴ μητροπολιτικὴ ὠραία ἐκκλησία τοῦ Ἀη Γιώργη καὶ βρέθηκε σκαρφαλωμένος στὸ ἀέτωμα τῆς μεγάλης βρύσης τῶν Ἀγγειοπλαστῶν, ἔχοντας μπροστά του τὴν πλατεία, τὴν ἐξέδρα μὲ τὴ μουσικὴ, τοὺς χορευτὰς καὶ τοὺς θεατὰς πού ἦταν καθισμένοι

σὲ καρτέλες ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ τὰ καφενεῖα. Τέσσερα - πέντε «λουῆς» ἐφώτιζαν τὴν ὠραία ὀμήγουρι, πὺν διαλύθηκε κατὰ τὰ μεσάνυχτα. Ἐκεῖ ἄκουσε ὁ Φώτης, κάπως παραφουσκωμένα βέβαια, ὅτι πρὶν μερικὲς ὥρες βομβαρδίστηκε τὸ Μαῦρο Λιθόστρωτο καὶ ὅτι δὲν μαθευτῆκαν οἱ ἀπώλειες. Χαμογέλασε κάτω ἀπὸ τὸ μουστάκι του, τράβηξε στὸ σπίτι του καὶ κοιμήθηκε μὲ ἡσυχὴ συνείδησι... Τὴν ἐπομένη, Τρίτη τοῦ Πάσχα, ἀσχολήθηκε μὲ ἀθλοπαιδιές, τὴν Τετάρτη πῆγε στὸ σχολεῖο ἀδιάβαστος, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Σὲ λίγες μέρες ἀκούστηκε ὅτι, ὁ Σοφολογιώτατος ραββῖνος διετύπωσε πικρὰ παράπονα στὸν Διευθυντὴ τοῦ Σχολείου γιὰ τὸν βομβαρδισμό, ἀλλὰ ὁ Διευθυντὴς μὲ εὐγένεια τοῦ ἀπήντησε ὅτι «τοῦτο δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ἔργο παιδιῶν», τοῦ προσέφερε ἓνα καφεδάκι καὶ τὸν προέπεμψε ἕως τὴν κυρία θύρα τοῦ σχολείου.

Εὐνόητον ὅτι δὲν παρέστη ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ Φώτης τὸ ἄλλοθι.

Ἔσπερα ἀπὸ χρόνια διηγείτο τὸ κατόρθωμά του αὐτὸ μέσα σὲ μιὰ ταβερνούλα τοῦ Μαύρου Λιθόστρώτου (Καρὰ Καλντεριμ) καὶ γελοῦσαν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι, Ἕλληνες καὶ μὴ.

Καβάλα, Ἀπρίλιος 1964

ΚΑΛΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΣ

«Ἡ μακαρίτισα ἡ γιαγιά μου — ἀπὸ μητέρα — Ἑλένη Κυριακάκαινα, πὺν πέθανε στὴ Ραιδεστὸ στὰ 1917, μοῦ διηγήθηκε κάποτε μιὰν ἱστορία καλλικαντζαρέικη, πὺν συνέβη — ὅπως ἔλεγε — στὸν παπποῦ της Θεοδωράκη. Ἡ γιαγιά μου αὐτὴ, λογαριάζω πὺς γεννήθηκε στὰ 1830, ἄρα ἡ ἱστορία πρέπει νὰ τοποθετηθῇ — ἂν τὴν πάρουμε ὡς γεγονὸς — στὰ 1790 — 1800!!

Λοιπὸν ἦτανε δωδεκάμερο... Μιὰ ἀπὸ τίς δώδεκα μέρες του. Ὁ πρόγονός μου ὁ Θεοδωράκης μυλωνᾶς, τεχνίτης σπουδαῖος, κοιμήθηκε ἀποβραδὺς δυὸ ὥρες μετὰ τὸ ἡλιοβασιλεμα, καὶ ξύπνησε — πολὺ φυσικὰ — δυὸ ὥρες μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Ἔσθησε τ' αὐτὶ του καὶ στοχάσθηκε ἓνα ἀεράκι ἀρκετὰ δυνατὸ γιὰ τὸ γύρισμα τῶν φτερῶν τοῦ ἀνεμόμυλου. Ἐτοιμάσθηκε λοιπὸν γιὰ φευγάλα, μὰ ἡ γρηά του ἡ Παναγιώτα, πὺν εἶχε τὸ νοῦ της σ' ὅλα, τὸν ἀντίκοψε. «Ποῦ θὰ πᾶς, βλογημένε, τέτοια ὦρα! Τὰ κακόρια δὲ λαλῆσαν. Θὲς νὰ σὲ καβαλλικέψουν τὰ ξωτικά;» «Ἄσε με κυρὰ νὰ βγάλω καναδυὸ ἀλέσματα κι' ὁ κόσμος βαρέθηκε νὰ καρτερῇ. Καλὸ βράδυ». Καὶ καβαλλικεύοντας τὸ γαιδουράκι του χάρθηκε μέσα στὰ στενοσόκακα τὰ σκοτεινά.

Τὸ ἀεράκι δλοένα καὶ δυνάμωνε κι' ὁ γέρος ἀνάλαφρος κι' εὐχαριστημέ-
νος κεντοῦσε τὸ γαϊδουράκι του γιὰ νὰ περπατᾷ γρηγορώτερα, ὅταν, μὲ μιὰ
δυνατώτερη πνοὴ τοῦ ἀέρα καὶ μὲ μιὰ βοή καὶ τὸ μαλλιαρὸ καὶ ζεστὸ κά-
θησε πάνω στὸ σθέρκο του. Πολύπειρος καὶ ψύχραιμος ὁ γέροντας, φαίνεται
πὼς ἤξερε ἓνα εἰδικὸ πιάσιμο πού παρέλυε τοὺς καλλικαντζάρους. Τὸ ἐφήρ-
μοσε ἀμέσως κι ἄκουσε ἀπὸ πάνω του μιὰ παράξενη φωνὴ νὰ τοῦ λέγῃ:
«Ματάπιασέ με, γέρο». «Μιὰ φορὰ μὲ γέννησε ἡ μάνα μου, μιὰ φορὰ σὲ
ματαπιάνω». Ὁ διάλογος αὐτὸς ἐπαναλήφθηκε τρεῖς φορές. Τὸ ξωτικὸ σώ-
πασε κι ὁ γέρος μὲ κατάλληλες κινήσεις τῶν ποδιῶν, γύρισε ξοπίσω τὸ γαι-
δουράκι κι ἄρχισε νὰ κατευθύνεται στὸ σπίτι, μαζί μὲ τὸ πρωτότυπο φορ-
τίο του.

«Ἄνοιξε κυρά, ἐγὼ εἶμαι». «Συφορὰ μας—σκέφθηκε ἡ Παναγιώτα—
τὴν ἔπαθε ὁ παληόγερος». «Τί εἶναι χριστιανέ μ';» «Φέρε ἓνα ψαθόσκιοιο
καὶ μὴ μιλάς πολλά». Ἄγουροξυπνημένη ἡ γριά, τράβηξε ἓνα ψαθόσκιοιο
ἀπὸ τὴν ψάθα, κατέθηκε τρέχοντας τὴ σκάλα καὶ τὸ πέταξε στὸ μαῦρον
ὄγκο, πού στεκότανε μπροστὰ στὴν πόρτα καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἓναν γαῖδαρο,
ἓναν ἄνθρωπο κι ἓναν καλλικάντζαρο. Ὁ γέρος ἄρπαξε τὸ ψαθόσκιοιο μὲ
τὸνα χέρι καὶ τύλιξε τὸν καλλικάντζαρο, παραλύοντάς τον τελειωτικά, ξεπέ-
ζεψε καὶ τραβώντας τον προσεκτικὰ σὰν πολύτιμο ζωντανό, τὸν ἔδωσε στὸν
μεσαῖο στύλο τοῦ χαγιατιοῦ. «Δὸς του κι ἓνα κόσκιοιο κυρὰ στὰ χέρια, νὰ
γλεντήσῃ ὁ φτωχὸς ὥσπου νᾶρθ' ἡ ὥρα του». Τοῦ δώσανε καὶ τὸ κόσκιοιο
στὸ χέρι καὶ ἑκεῖνος, ψηλὸς καὶ μαῦρος σὰν δαυλός, ἄρχισε νὰ τὸ παῖζῃ σὰν
ντέρι καὶ νὰ χοροπηδᾷ παράξενα. Οἱ γέροι ἀνέβηκαν ἐπάνω μελαγχολικοί.

Μὲ τὸ πρῶτο λάλημα τοῦ κόκορα, ὁ θόρυβος πούρχόταν ἀπὸ κάτου ἔπαψε.
Λιγάκι ἀργότερα ἀκούστηκε ἓνας ἀναστεναγμὸς — ξελάφρωμα, καὶ κατόπιν
οἱ γέροι, πού εἶχαν τ' αὐτί τους στὸ καντίνι, ἄκουσαν μιὰ γερὴ ἀνδρική φωνὴ
νὰ λέῃ φωναχτά: «Ἐ! πατέρα! Ἐ! μάνα! Κατεβῆτε κάτω νὰ φιλήσω τὰ
χέρια σας». Στὸ θαμπὸ φῶς πού ἔρριχνε τὸ λυχνάρι πού κρατοῦσε ἡ γερὰ
Παναγιώτα, οἱ δύο γέροι ἀντίκρισαν ἓνα ὠραῖο παλληκάρι, ὡς τριάντα χρο-
νῶ, δεμένο μὲ τὸ ψαθόσκιοιο στὸν μεσαῖο στύλο τοῦ χαγιατιοῦ. Τοὺς φίλησε
τὰ χέρια καὶ τοὺς εἶπε σύντομα τὴν ἱστορία του. Ἦταν Μυτιληνὸς γεννημέ-
νος Δωδεκάμερο (ἀντίχριστος). Κάθε χρόνο ὑπόφερερ αὐτὲς τίς μέρες καλ-
λικαντζαρεύοντας. Τώρα ὅμως, πού ὁ γέρο-Θοδωράκης τὸν ἐπιθάσσεψε μὲ
τὸ μαγικὸ ψαθόσκιοιο, δὲν εἶχε πειὰ ἀνάγκη. Κάθε χρόνο, τέτοιον καιρὸ, θᾶ-
βαζε στὴ μέση του σὰ ζουνάρι ἓνα τέτοιον σκιοινὶ καὶ δὲν εἶχε πειὰ νὰ φοβηθῇ
τίποτα. Ἦταν κι ἀπὸ φαμιλιὰ ἀρχοντική.

Ὁ γέρο-Θοδωράκης χρόνια πολλά δὲν ψώνιζε ἀπὸ τοὺς μπακάληδες
οὔτε λάδια, οὔτε σαπούνια. Τοῦρχόντανε ἀπὸ τὴν Μυτιλήνη μὲ τὸν τενεκέ

καὶ μὲ τὸ σακκί, δῶρα ἀπ' τὸν παλλήκαρο, ποὺ γλύτωσε ἅπῃνα μεγάλο βᾶσανο.

Καβάλλα 5 - 1 - 36

ΜΙΑ ΕΠΙΤΕΙΟΣ
 Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ ΤΩ 1920

Πρὶν τριάκοντα χρόνια

«Ταχυδρόμος», Καβάλας, 21.7.50

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνακωχὴν Τουρκίας — Συμμάχων τὴν ὑπογραφείσαν εἰς Μοῦδρον κατὰ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1918, σημαντικαὶ συμμαχικαὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Στενῶν ἀνεπτυγμένα ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ ἀσιατικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν πρώτην (Χερσόνησος Καλλιπόλεως) ὑπερεῖχον αἱ γαλλικαὶ δυνάμεις, μὲ συμμετοχὴν ὀλίγων ἀγγλικῶν, εἰς τὴν δευτέραν ἡ κατοχὴ ἤσκειτο μόνον ἀπὸ ἀγγλικά στρατεύματα. Παραλλήλως πρὸς τὴν εἴσοδον τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων, ἤρχισε καὶ ἡ ἐπάνοδος τοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1915 ἐκτοπισθέντος ἑλληνικοῦ στοιχείου. Τοῦτο, μολοντί εὐρέθη πρὸ ἐρειπίων δημιουργηθέντων ἐκ τῶν πολεμικῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐπιχειρήσεων καὶ ἐκ διαρπαγῶν τῶν ἐγκαταλειφθεισῶν κατὰ τὸν ἐκτοπισμὸν περιουσιῶν του, ὑπὸ τοῦ παραμείναντος τουρκικοῦ στοιχείου καὶ τῶν μυριάδων τοῦ διελθόντος στρατοῦ, ἀναζωογονηθὲν ἀπὸ τὴν πνεύσασαν αὔραν τῆς ἐλευθερίας, ἐπέδθη μὲ ζέσειν εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τόπου, ἐνισχυόμενον εἰς τὴν προσπάθειάν του ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν καὶ ἀπὸ τὴν βεβαιότητα τῆς ἀπαλλαγῆς του, πολὺ συντόμως, ἀπὸ τὴν ἐναπομείνας ἐν τῷ τόπῳ σκιώδη πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν τουρκικὴν διοίκησιν.

Πράγματι, ἡ ἑλληνικὴ Διοίκησις ἀνεμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐναγωνίως ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, ἀλλ' ἐπέρασε 1½ ἔτος διὰ νὰ γίνῃ πραγματικὴ τὸ ὄνειρον τῶν αἰώνων.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς περιοχῆς, ἡ ὡραία Καλλιπόλις, μὲ τὴν μακρὰν ἱστορίαν της, ὡραία καὶ μέσα στὰ ἐρείτιά της ἀκόμη, ἐσκιροῦσε ἀπὸ χαρὰν ὅταν τὰ ἑλληνικὰ πολεμικὰ διέσχίζαν τὸν Ἑλλήσποντον, ὅταν ὁ ἐπίαιτρος Χατζηράκης, ἐπιβαίνων τῆς «Αἴγλης», ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν πρὸς ἐγκατάστασιν ἰατρείων, ὅταν ὁ ἀνθ)γὸς Βολονάσης ἐπὶ κεφαλῆς διμοιρίας τηλεγραφητῶν, παρέμεινεν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα ἐκεῖ δι' ὑπηρεσίαν, ὅταν ὁ Διοικητὴς τοῦ ἠρωϊκοῦ 30οῦ Συντάγματος Πετροπουλάκης τὴν ἐπεσκέφθη διὰ νὰ θαυμάσῃ τὸσον τὴν ὡραιότητα τῆς φύσεώς της, ὅσον καὶ τὴν ἀγνότητα καὶ εὐλικρίνειαν τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων τῶν κατοίκων της, ὅταν τὸ θωρηκτὸν «Κίλικς»

κατέπλευσεν εις τὸν λιμένα, φέρον εἶδη βοηθείας καὶ εἰς κάθε ἄλλην κατά-
ληλον περιστασιον.

Οἱ Σύμμαχοι ὁμως δὲν ἠθέλησαν νὰ δώσουν πλήρη τὴν χαρὰν τῆς ἐ-

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ 1921. Ἑλληνικὴ Διοίκησις. Μέρος τοῦ προσωπικοῦ Τ.Τ.Τ. πρὸ
τῆς κυρίας εισόδου τοῦ Τ.Τ.Τ. Καταστήματος. Ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ
Καθήμενοι: Ἄντ. Μηλιάδης, Χαρ. Καρυοφύλλης Δ/ντής, Κων. Θεοδοσιά-
δης. Ὀρθιοὶ: Μπεκίρ ἐφέντης, Ἰωακείμ Ματσάγγος, Κωνστ. Βαφείδης,
Γρηγ. Στραβοπόδης, Σαμπάν ἐφέντης, Εὐάγγ. Χωματᾶς, Τζεμάλ ἐφέντης.

λευθερίας εἰς τὴν χερσόνησον. Ζηλοτύπως ἐκράτησαν τὴν στρατιωτικὴν τῆς
διοίκησιν. Ἀπηγόρευσαν τὴν παραμονὴν ἐν τῷ τόπῳ, ἀκόμη καὶ ἐλαχίστης
ἐλληνικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως. Ἐταλαιπώρησαν τὸν ἐλληνικὸν πληθυσμὸν
μὲ παζαρεύματα, παλινωδίας κλπ., καὶ τέλος, περὶ τὸ μεσημέρι τῆς 21ης Ἰου-

λίου 1920, τὸ ἀντιτορπιλικὸν μας «Πάνθηρ», ἀπαστράπτων — ἀπὸ χαρὰν θὰ ἔλεγε κανεὶς—ἀπεβίβασε τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ λόχον Χωροφυλακῆς, τὰς ὁποίας ὑπεδέχθησαν ὁ Μητροπολίτης κ. Κων)νος Κοιδάκης, ὁ κληρὸς, οἱ δημογέροντες καὶ ἔφοροι, οἱ διδάσκαλοι, οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριά τῶν σχολείων καὶ ὁ ἐνθουσιῶν καὶ πάλλων ἀπὸ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν ἑλληνικὸς λαός.

Αἱ γαλλικαὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ συμμετέσχον μὲ εὐγένειαν καὶ λεπτότητα εἰς τὴν ὑποδοχὴν. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἔγινεν ἡ ὑποστολὴ τῆς τουρκικῆς σημαίας ἀπὸ τὸ Λιμεναρχεῖον καὶ ἡ ἔπαρσις τῆς ἑλληνικῆς, ἐνῶ ἀπέδιδον τιμὰς τιμῆμα χωροφυλακῆς μας, ναυτικὸν ἄγλημα τοῦ «Πάνθηρος» καὶ λόχος γαλλικοῦ στρατοῦ.

Ἐπικολούθησεν ἡ παράδοσις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἀναπληρωτὰς τῶν προϋσταμένων κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀξίζει δὲ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τοὺς ἀριστεῖς τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον ὑπηρεσίαν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεως, ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ κ.κ. Καλλίας Νομάρχης, Μακρόπουλος Δ)ντής, Σαρρῆς τμηματάρχης, Δημάκης δικαστής, Παπαθεοδώρου Μοίραρχος, Νικολόπουλος ἀνθ)χος, Μηλιάδης τηλεγραφετής, Φικιώρης Εἰσαγγελεὺς, Ἰωαννίδης Οἶκον. Ἐφορος, Γεωργιάδης Ταμίας, Καρλιαύτης Τελώνης, Κουρμπέλης Λιμεναρχῆς κ.ἄ., τελοῦντες ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Γεν. Γραμματέως τῆς Ὑπ. Ἄρμοστείας Θράκης κ. Καραθεοδωρῆ. Ἐπικολούθησε παρέλασις τοῦ λόχου τῶν εὐσταλῶν χωροφυλάκων, δοξολογαί, ἐορταί, δεξιώσεις κλπ., καὶ ἡ ἑλληνικὴ διοίκησις ἐπὶ δύο ἔτη καὶ τέσσαρας μῆνας, κατὰ τρόπον ἄψογον ἐκυβέρνησε τὸν τόπον, ἀλλὰ ἡ ὥραία αὕτη περίοδος ἐπέπρωτο νὰ σβύσῃ τὴν 7ην Νοεμβρίου 1922, κατόπιν τῆς ἀνακαυχῆς τῶν Μουδανιῶν.

Κ.Δ.Β.

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Ἡ δρᾶσις συμμαχικοῦ στόλου πρὸ 50 ἐτῶν
καὶ αἱ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τοῦ Ἑλλην. πληθυσμοῦ

«Ταχυδρόμος» Καβάλας, 2 - 5 - 1965

Τοῦ κ. Κων. Βαφεῖδη

«Εἰς τὸ Πασχαλινὸν «Βῆμα» δημοσιεύεται σύντομον ἄρθρον τοῦ κ. Τρέβορ Μπλόρ, συνεργάτου τοῦ Πρακτορείου Ρώυτερ, ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἀμφιβίους ἐπιχειρήσεις τῶν συμμάχων τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου, κατὰ τῆς Χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως, κατὰ τὸ ἔτος 1915, αἱ ὁποῖαι κατέληξαν εἰς ἀποτυχίαν, καὶ γίνεται ἀπολογισμὸς τῶν συμμαχικῶν ἀπωλειῶν, αἱ ὁποῖαι, ὡς γνωστόν,

ἦσαν σημαντικαὶ καὶ εἰς πολεμικὰ πλοῖα καὶ εἰς ὑλικὸν καὶ κυρίως εἰς ἄνδρας.

Ὁ ἀρθρογράφος χαρακτηρίζει τὸ πολεμικὸν αὐτὸ γεγονός ὡς τραγωδίαν, εὐρίσκει δὲ συμφώνους εἰς τοῦτο καὶ πολλοὺς ἄλλους πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς συγγραφεῖς τῶν ὁποίων ἀπομνημονεύματα, σχόλια καὶ κριτικαὶ ἀθρόως, ἐδημοσιεύθησαν καὶ δημοσιεύονται διὰ τοῦ Τύπου.

Εἰς τὰς γενικότητας τῶν δημοσιευμάτων ὅμως περικλείονται λεπτομέρειαι αἰτινες συνετάραξαν κόσμον πολὺν καὶ ἴδια τοὺς πληθυσμοὺς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι φύσει ὄντες φίλοι τῶν συμμάχων, ἦσαν κάτοικοι ἐχθρικῶν πρὸς αὐτοὺς χωρῶν ἐκτεθειμένοι εἰς τὸ μῖσος τὰς καταδιώξεις καὶ τὰ ἐξοντωτικὰ κατ' αὐτῶν μέτρα τῶν κυριάρχων των. Τοῦτο συνέβαινε εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἐν Τουρκίᾳ. Σχετικῶς πρὸς τὴν ἀφορῶσαν τὸ παρὸν ἄρθρον ἐπέτειον ἀναφέροντες ὅτι ὁ Ἕλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως ἀνήρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1915 εἰς 30.000 περίπου εὐρισκόμενος εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον ὑπ' ὅλας τὰς ἐποχεῖς, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Τούρκους.

Τὴν 2αν Μαΐου 1915 (ν. ἡ.) ἡμέραν Κυριακὴν καὶ περὶ τὴν 7ην πρωινήν ὥραν ἡ πρωτεύουσα τῆς Χερσονήσου Καλλίπολις ἐβομβαρδίσθη σφοδρῶς ἀπὸ τὰ συμμαχικὰ πολεμικὰ βάλλοντα ἐκ τοῦ Μέλανος Κόλπου. Ἀρχικῶς αἱ βολαὶ ἦσαν μακρὰι φθάνουσαι εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ δημιουργοῦσαι πίδακας μεγάλου ὕψους· συντόμως ὅμως οἱ πυροβοληταί, καθοδηγούμενοι ἀπὸ παρατηρητὰς ἐγκατεστημένους ἐντὸς ἀεροστάτου συνδεδεμένου μὲ τὰ συμμαχικὰ πλοῖα, ἐβράχυναν τὴν βολὴν καὶ ἔθεσαν ὑπὸ τὰ πυρὰ των τὸν λιμένα καὶ τὴν πόλιν. Εἴκοσι δύο πολεμικὰ, μεταγωγικὰ καὶ φορτηγὰ πλοῖα εὐρισκόμενα ἐντὸς τοῦ λιμένος διεσκορπίσθησαν ἐγκαίρως πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος διαφυγόντα τὸν κίνδυνον καταβυθίσεως, πολλὰι ζημίαι καὶ πυρκαϊαὶ ἐπροξενήθησαν εἰς τὴν πλήρη στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων πόλιν καὶ θύματα οὐκ ὀλίγα ἐσημειώθησαν μεταξὺ τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν πολιτῶν. Ἡ διάρκεια τοῦ βομβαρδισμοῦ ἦτο ὀλιγόωρος, ἀλλὰ τ' ἀποτελέσματα ἀπὸ ἀπόψεως ὑλικῆς καὶ πρὸ παντὸς ψυχολογικῆς ἦσαν ἀξιόλογα πρὸς ὄφελος τῶν συμμάχων.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς κατέφυγεν εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ παρέμεινε ἐκεῖ ὑπὸ σκηνὰς ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διὰ τὸν φόβον ἐπαναλήψεως τοῦ βομβαρδισμοῦ. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἐπωφελήθη ἡ Τουρκικὴ Διοίκησις διὰ νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ ἀπὸ μακροῦ κατηρτισμένον σχέδιον ἐξοντώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ πολιτικὸς διοικητὴς ἐπισκεφθεὶς τὸν Μητροπολίτην ἀείμνηστον Κωνσταντῖνον Κοιδάκην εἰς τὴν σκηνὴν του ἐγνωστοποίησεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπιθυμοῦσα νὰ προφυλάξῃ τοὺς Ρωμηοὺς ὑπηκόους τῆς ἀπὸ τὰς τालαιπωρίας τοῦ πολέμου ἀπεφάσισε νὰ τοὺς μεταφέρει εἰς ἀσφα-

λείς περιοχάς τῆς χώρας. Αἱ ἀντιρρήσεις τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῶν δημογερόντων καὶ τὸ ἀκαταμάχητον ἐπιχείρημά των ὅτι κατὰ τὴν λογικὴν τοῦ Διοικητοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ μετακινηθῇ ὅλος ὁ πληθυσμὸς καὶ οὐχὶ οἱ Ἕλληνες μόνον, δὲν μετέβαλον τὴν κοινοποιηθεῖσαν ἀπόφασιν, ἥτις ὡς εἶναι εὐνόητον ἀφεώρα ἐκτόπισιν μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ἐξόντωσιν καὶ οὐχὶ ἐξασφάλισιν ἀπὸ πολεμικοὺς κινδύνους.

Ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας καὶ ἐν μέσῳ σφοδρᾶς κακοκαιρίας μὲ ἐλαχίστας ἀποσκευάς, μὲ ταλαιπωρίας ἀπειργάστους τὴν 6ην Μαΐου 1915 (ν. ἡ.) ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Καλλιπόλεως καὶ τῶν περὶ αὐτῆς ἀνθούτων χωριῶν μετεφέρετο διὰ μικρῶν ἀτμοπλοίων εἰς τὴν ἔναντι Ἀσιατικὴν ὄχθην τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἐπεβιάζετο μεγάλων πλοίων προοριζομένων διὰ Πάνορμον. Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι Μαδύτου καὶ Κριθιάς αἵτινες εἶχον βομβαρδισθῆ καὶ πυρποληθῆ πρὸ ἐβδομάδος περίπου, ἀπὸ συμμαχικὰς πολεμικὰς ἐνεργείας. Ἡ παρουσία Ἀγγλικῶν ὑποβρυχίων ἐντὸς τῆς Προποντίδος συνετέλεσεν ὥστε ἐν τῶν ὡς ἀνωτέρω ἀτμοπλοίων νὰ ἀποβιάσῃ τοὺς ἐπιβάτας του εἰς Ραιδεστόν, ὁπόθεν δὲν μετεκινήθησαν μέχρι τῆς ἀναχωχῆς καὶ ἔζησαν μᾶλλον ἠρέμως.

Οἱ ἀποβιασθέντες ὅμως εἰς Πάνορμον προωθήθησαν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀνατολῆς καὶ διεσκορπίσθησαν τῆδε κακεῖσε. Αἱ κακουχίαι, αἱ ἐπιδημίαι, ἡ πείνα, ἡ βάρβαρος μεταχείρισις ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἐπέφεραν τὸν ἀφανισμόν τῶν ταλαιπώρων αὐτῶν ἀδελφῶν μας, καὶ ὅταν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου ἐπέστρεψαν εἰς τὰς ἐρημωμένας καὶ ἐρειπωμένας πόλεις καὶ χωριά τῆς Χερσονήσου ἦσαν κατὰ μέγα ποσοστὸν ὀλιγώτεροι ἀπὸ ὅσοι ἦσαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκτοπίσεώς των, τὴν 6ην Μαΐου 1915.

Αὕτῃ ἐν συντομίᾳ ἡ τραγωδία ἐνὸς τμήματος τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου, τραγωδία τὴν ὅποιαν ἔζησε καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας, μικρὸς τότε μαθητῆς τοῦ Ἡμιγυμνασίου Καλλιπόλεως».

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΜΝΗΜΗ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

«Ταχυδρόμος» Καβάλλας, 31.10.1968

Τοῦ κ. Κ. Βαφεῖδη

«Ἐπὶ τῇ 46ῃ ἐπετείῳ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ἐνδόξου θανάτου τοῦ Ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου, ὁ διαπρεπῆς Σμυρναῖος λόγιος καὶ πρῶν ὑπουργὸς κ. Χρῆστος Σολομωνίδης, ἔδη-

μοσίευσεν εἰς τὴν ἑβδομαδιαίαν Ἀθηναϊκὴν ἑφημερίδα «Προσφυγικὸς Κόσμος» ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, περιγραφὴν τῆς δράσεως τοῦ ἱεράρχου ὡς Μητροπολίτου τῆς Ἰωνικῆς πρωτεύουσας ἀπὸ Μαρτίου 1910 μέχρις Αὐγούστου 1922.

Τὸ δημοσίευμα τοῦτο παρέχει τὴν ἀφορμὴν ὅπως ἐξιστορήσωμεν κατωτέρω δύο περιστατικὰ τῆς αὐτῆς περιόδου τῆς ζωῆς τοῦ Ἐθνομάρτυρος ἀρχιερέως πρὸς συμπλήρωσιν τῶν λοιπῶν γνωστῶν γεγονότων τοῦ βίου του.

Α'. Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀνάδειξίν του, κατὰ Μάρτιον 1910, εἰς τὸν θρόνον Σμύρνης, ὁ Μητροπολίτης Χρυσόστομος, ἐπεβιβάσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἀτμοπλοίου «Νίγηρ» μεταβαίνων εἰς τὴν νέαν του ἐπαρχίαν. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁμως τὸ πλοῖον συνεκρούσθη μετ' ἄλλου, ἢ πρῶρα του κατεκερατίσθη εἰς ὕψος 6 μέτρων καὶ ὁ κίνδυνος παρίστατο ἄμεσος. Ὁ Μητροπολίτης Χρυσόστομος εὐρέθη ἀμέσως ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, συνεκέντρωσε περίξ αὐτοῦ τοὺς ἐντρόμους ἐπιβάτας καὶ διὰ τῆς ἡρέμου στάσεως καὶ τῶν συμβουλῶν του ἀπέτρεψε τὸν πανικὸν καὶ εὐθὺς ἀνέπεμψε δέησιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας των καὶ ἀνέγνωσε ἐκ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὴν περιγραφὴν τοῦ τρικυμιώδους πλοῦ εἰς Μελίτην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πρὸς ἐμψύχωσίν των. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ πλοίαρχος ἀπηλλαγμένος τοῦ περισπασμοῦ καὶ τῆς συγχύσεως τῶν τριακοσίων ἐπιβατῶν, τοὺς ὁποίους συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν ὁ Μητροπολίτης, ἠδυνήθη νὰ ἐπιδοθῆ εἰς προχείρους ἐπισκευὰς οὕτως ὥστε ὁ «Νίγηρ» νὰ ἐκκινήσῃ βραδέως περὶ τὴν χαραυγὴν καὶ νὰ προσορμισθῆ εἰς τὴν πατρίδα τοῦ γράφοντος Καλλιπόλιν. Κατὰ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ Ἑλλήνος Ἱεράρχου, ὁ Γάλλος πλοίαρχος παρέταξε τιμητικῶς δόλοκληρον τὸ πλήρωμα τοῦ σκάφους, ἀποχαιρετῶν δὲ τοῦτον ἐξέφρασε τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὴν ψύχραιμον καὶ σωτηρίαν παρέμβασίν του κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην περίστασιν. Ἡ ἐν Καλλιπόλει παραμονὴ ὑπῆρξε βραχεῖα, μετὰ τινα δὲ χρόνον ὑπεδέχετο τὸν Ἱεράρχην ἢ Σμύρνη «ὁμοιάζουσα μὲ ἀρχαίαν πόλιν τιμῶσαν ἐπιστρέφοντα νικητὴν ἀθλητὴν τῆς καὶ πρόθυμος νὰ κρημνίσῃ τὰ τεῖχη της, ἐὰν ὑπῆρχαν, διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ νέος Μητροπολίτης» ὡς ἔγραφεν ὁ εὐρισκόμενος τότε ἐκεῖ, ἀνταποκριτὴς τοῦ «Μαγχεστριανοῦ Φύλακος».

Β'. Ὡς γνωστὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ὁ Ἐθνομάρτυς Χρυσόστομος ἀπεμακρύνθη βιαίως ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκ τῆς Μητροπόλεως του καὶ διέμεινεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου 1914 μέχρι τέλους τοῦ πολέμου. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἠσχολήθη εἰς τὴν συγγραφὴν διαφόρων βιβλίων θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ περιεχομένου, τόσον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὥσον καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ Ἀγγλικὴν. Εὐνόητον ὅτι ἡ σκέψις του διαρκῶς ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τὸ ποίμνιόν του καὶ ἐφρόντι-

ξε πάντοτε δι' αὐτό. Ὁ γράφων ἐνθυμεῖται δι μίαν Κυριακὴν τῶν ἀρχῶν τῶν ἔτους 1917 ὃ σептὸς ἱεράρχης ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῶ, ὠμίλησε δὲ πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, κατὰ τὸν τρόπον ἀνδρείον καὶ Ἑλληνοπρεπῆ, ἣ δὲ ὁμιλία του συνήρπασε τοὺς ἀκροατάς, ἐστήριξε καὶ ἐνεψύχωσεν αὐτοὺς εἰς τὰς σκοτεινὰς καὶ δυσκόλους ἐκείνας ἡμέρας.

Ἡ μνήμη του ἔστω αἰωνία».

Σημείωμα

Ἐκ τῶν κατωτέρω ἐγγράφων τὰ μὲν πρῶτα δύο εἶναι ἰδιωτικῆς φύσεως ἀνήκοντα εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς οἰκογενείας μου, ἦτοι:

1) πωλητήριον ἀμπέλου (1881) μὲ ἀγοραστὴν ἀδελφὸν τῆς μάμμης μου. 2) πωλητήριον οἰκίας μὲ ἀγοραστὴν τὴν μητέρα μου (1912) τὸ γ'. 3) πρόσκλησις Ὁμίλου Δεσποινίδων Καλλιπόλεως πρὸς τὸν Κυβ. ἀντιπρόσωπον Ἀχιλλέα Μάντζαρην ἵνα παραστῆ εἰς θεατρικὴν παράστασιν τῆς 27ης Ἰουλίου 1920, μετὰ σχετικοῦ ποιήματος, τὸ δὲ τέταρτον εἶναι δημοσίας φύσεως, ἦτοι, 4) Ἀναφορὰ συνελύσεως Καλλιπολιτῶν προκληθεῖσα κατ' ἀνάγκην ἐκ τοῦ Πατριαρχείου, γραφεῖσα τὴν 25ην Μαρτίου 1821 καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην (Γρηγόριον Ε') δι' ἧς ἐπικρίνεται ἡ ὑποφώσκουσα Ἐθνικὴ Ἐπανάστασις καὶ δίδεται ὑπόσχεσις μὴ συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν τῶν Καλλιπολιτῶν καὶ καταγγελίας τῶν τυχόν συνεργασθησομένων.

Ὡς ἀπόδειξις τῆς εἰκονικότητος τῆς ἀναφορᾶς ταύτης καὶ τῆς συμμετοχῆς πολλῶν Καλλιπολιτῶν εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐπακολουθεῖ ἄρθρον τοῦ ἀνωτέρου ἐκπαιδευτικοῦ Καλλιπολίτου κ. Γεωργ. Μαμέλη ἀναφερόμενον εἰς ἓν μόνον περιστατικόν — ἐκ τῶν πολλῶν ἀγνώστων — συμμετοχῆς Καλλιπολιτῶν εἰς τὸν Ἐθνικὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821, δημοσιευθὲν εἰς τὴν ἐφημερίδα «Πρόοδος» Κομοτηνῆς τῆς 11ης Μαρτίου 1961.

Νέα Σμύρνη Ἀθηνῶν Ὀκτώβριος 1970.

Πωλητήριον

«Διὰ τοῦ παρόντος τῆς ἐν Καλλιπόλει Ἐπισκοπῆς πωλητηρίου ἐγγράφου, δῆλον γίνεται ὅτι οἱ ὑποφαινόμενοι μήτηρ καὶ τέκνα, Ζαφειρίτσα σύζυγος τοῦ ποτὲ Σταυράκη Μυλωνᾶ, μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς Ἰωάννου Ἰωακείμ Ἀριστίδου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἄννης ἐπώλησαν πρὸς τὸν Ἀπόστολον Κυρια-

κάκη τὰ ἐν τῷ Ὁκ Μειδᾶν κείμενα αὐτῶν ἴδια κτήματα ἐν ἀμπέλιον φυτεῖαν ἐμπεριέχον κλήματα ἀριθ. 1.200 ἤτοι χίλια διακόσια καὶ ἐν χωράφιον πλησίον τῆς φυτείας κείμενον ἐξ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ζευγαρίου τὰ πλησίον ὄντα ἀφ' ἑνὸς μέρους τοῦ ἀμπελίου τοῦ ἀγοραστοῦ Ἀποστόλου Κυριακάκη καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Μουστᾶ ἐφέντη Τουρμπεδάρου ἀπέναντι δὲ τοῦ Θεοδώρου Γεωργου καὶ Χατζῆ Θεοφάνου διὰ γρόσια ἀρ. 500, ἤτοι πεντακόσια, ἅτινα ἔλαβον παρ' αὐτοῦ δι' ὃ καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸ παρὸν πωλητήριον ἔγγραφον ὅπως δυνάμει τούτου καὶ τῶν παρὰ πόδας ἰδιοχείρων αὐτῶν ὑπογραφῶν καὶ τῶν ἀξιόπιστων μαρτύρων νὰ λαμβάνη καὶ τὸ Χοτζέτιον παρὰ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ὅταν αὐτὸς ἤθελεν εὐκολυνθῆ καὶ εἰς ἔνδειξιν.

Ἐν Καλλιπόλει τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1881

Διὰ τὴν ἀγράμματον Ζαφειρίτσαν καὶ Ἄνναν, ποτὲ Σταυράκη, γράφω ἐγὼ Γεώργιος Ἀρσενίου καὶ μαρτυρῶ:

Ἰωάννης Σταυράκης

Οἱ μάρτυρες

Ἰωακείμ Σταυράκης

A. N. Ταβουλλαριδῆς

Ἀριστείδης Σταυράκης

Π. Ν. Σκεμπές

Γ. Α. Ἀρσενίου

Πωλητήριον

«Οἱ ὑποφαινόμενοι Διαλεκτὴ χήρα Ἀποστόλου Κυριάκου, ἐνεργοῦσα ἐκ μέρους ἑαυτῆς καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς Μαριγίτσας, Ἑλένη χήρα Κωνσταντίνου Εὐθυμίου, Κυριακίτσα Ἀποστ. Κυριάκου καὶ Γεώργιος Δήμου Παπάζογλου ἐνεργῶν ἐκ μέρους τῆς ἐνηλίκου θυγατρὸς τοῦ Ἑλένης, ἔχοντες ἐνταῦθα ἡμίσειαν οἰκίαν ἐκ κληρονομίας τοῦ μακαρίτου συζύγου, πατρὸς καὶ πενθεροῦ αὐτῶν Ἀποστόλου Κυριάκου κειμένην ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ γειτνιάζουσαν μὲ τὰς οἰκίας Ἰωάννου Γλάρου, Καπετὰν Στουλιᾶ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη μὲ δρόμον, τοῦ ἑτέρου ἡμίσεος ἀνήκοντος εἰς τὴν Ἑλένην Κυριακάκη, πωλοῦμεν τὴν ἡμίσειαν ταύτην οἰκίαν εἰς τὴν Παντσούλαν (Σημ. Παναγιώταν) σύζυγον Δημητρίου Βαφείδου ἀντὶ γροσίων τεσσάρων χιλιάδων πεντακοσίων ἀριθ. 4.500 πληρωθέντων σήμερον εἰς μετροπὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς προλεχθέντας συνιδιοκτῆτας.

Ἀπὸ σήμερον δὲ κηρύττοντες τὴν εἰρημένην Παντσούλαν Δημητρίου Βαφείδου τελείαν ἰδιοκτήτριαν τῆς εἰρημένης ἡμισείας οἰκίας ὑποχρεούμεθα ἐπὶ τῇ προσκλήσει τῆς, νὰ δώσωμεν τὸ νενομισμένον ἰκράριον διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν νομίμων τίτλων.

Ἐφ' ᾧ καὶ ἐγένετο τὸ παρὸν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καλλιπόλει τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1912.

Διὰ τὴν ἀγράμματον Διαλεκτὴν Ἀποστόλου Κυριάκου κατ' αἰτησίαν τῆς ὑπογράφου καὶ μαρτυρῶ Κωνσταντῖνος Λουΐζος Πρωτοπρεσβύτερος, αὐτὴ δὲ σταυροσημειῖ ἰδιοχειρῶς +.

Διὰ τὴν ἀγράμματον Ἑλένην Κ. Εὐθυμίου κατ' αἰτησίαν τῆς ὑπογράφου καὶ μαρτυρῶ Κωστῆς Π. Ζωγράφου, αὐτὴ δὲ θέτει τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ +.

Ἐπογράφω διὰ τὴν κόρην μου Ἑλένην ὁ πατὴρ Γεωρ. Δήμου Παπάζογλου.

Διὰ τὴν ἀγράμματον Κυριακίτσαν Ἀποστόλου ὑπογράφω ἐγὼ Παρασκευᾶς Ἀνδρέου αὐτὴ δὲ σταυροσημειῖ +.

Οἱ Μάρτυρες

Ἰωάννης Κωνσταντίνου

Ἀνέστης Πέτρου Γαλατιανὸς »

Ὁμιλος

Δεσποινίδων Καλλιπόλεως.

Ἀριθ. πρωτ. 47.

Ἐν Καλλιπόλει τῇ 26ῃ Ἰουλίου 1920

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Κυρίῳ Ἀχιλ. Μάντζαρη

Ἐνταῦθα.

Μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανείας καὶ βαθείας συγκινήσεως ὁ Ὁμιλος τῶν Δεσποινίδων Καλλιπόλεως, σπεύδει νὰ προσκαλέσῃ ὑμᾶς εἰς θεατρικὴν παράστασιν ἣτις διωργανώθη ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἀπελευθερώσεώς μας καὶ ἣτις θὰ δοθῇ αὐριον 27ην τρέχοντος τὴν 9ην ἀκριβῶς μ.μ. ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου «Ἑλλήσποντος».

Ὁ Ὁμιλος τῶν Δεσποινίδων Καλλιπόλεως ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης θὰ τιμήσῃ τὴν παράστασιν ταύτην διὰ τῆς παρουσίας τῆς, δι' ἧς καὶ ἐκφράζει, ἐκ τῶν προτέρων τὰς θερμὰς τοῦ εὐχαριστίας καὶ τὴν ἀκραν ὑπόληψιν καὶ τιμὴν.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε, Ἐξοχώτατε, τὴν ἔκφρασιν τοῦ σεβασμοῦ μας.

Ἐξ ὀνόματος τῶν Δεσποινίδων Καλλιπόλεως.

Βασιλικὴ Δ. Βαφείδου

Ἑλένη Ἰ. Παντερμαλῆ

Ἀλεξάνδρα Β. Δροσιάδου.

Ποίημα συντεθὲν ὑπὸ τῆς Μαρίας συζύγου Ἰωάννου Παντερμαλῆ τὸ γένος Δημ. Γεωργιάδου, κατὰ τὴν 22 Ἰουλίου 1920 ἡμέραν ἀπελευθερώσεως τῆς

Καλλιπόλεωσ καὶ ἀπαγγελθὲν ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τῆς Ἑλένης, νῦν συζύγου τοῦ ἱατροῦ Παρασκευᾶ Ἀθανασιάδου, κατὰ τὴν δεξιῶσιν τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν.

Π ρ ὸ ς τ ο ὗ ς ἑ λ ε υ θ ε ρ ω τ ᾶ ς μ α ς

Μὰ εἶσθε Ἕλληνες ἔσεῖς, οἱ λεβεντιὰ γεμᾶτοι;
 Ἦ μήπως εἶναι ὄνειρον; Μὴ μᾶς γελᾷ τὸ μάτι;
 Ὅχι! Ἀγάλλεσθ' οὐρανοί! Ν' ἀναστηθῆ ἡ χώρα.
 Ἦλθεν ὁ τίμιος καιρὸς κι' ἡ εὐλογημένη ὥρα!
 Πετᾶ τὴν Τούρκικη στολή ἡ μετημφιεσμένη.
 Ἑλληνικὴ Καλλίπολις καὶ γαλανοντυμένη.
 Μὲ δάφνη στέφει τῆς φυλῆς τὸν λατρευτὸ πατέρα
 καὶ τὸν στρατὸν, τῶν στρατιῶν τοῦ κόσμου, τὸν αἰθέρα!
 Μὲ δάκρυα δ' εὐγνώμονα γιὰ τὴν ἐλευθερίαν της.
 Καὶ μὲ χαρὰν ποῦ πλημμυρεῖ σὰν λάβα τὴν καρδιά της.
 Σᾶς εὐχετ' Ἑλληνόπουλα νὰ φθάσετε δρομαῖα.
 Στὴν Πόλι νὰ ὑψώσητε τὴν ἔνδοξη σημαία.
 Κι' ἄς φωτίσῃ ὁ ἀστράφας τῆς Ἑλλάδος οὐρανός
 τὴν ὑφήλιον καὶ πάλιν. Ζήτω ὁ ἐκλεκτὸς λαός,
 Ζήτω ὁ μέγας Βενιζέλος μάγος καὶ θαυματουργὸς
 τῆς Ἀνατολῆς δικτάτωρ τῶν Ἑλλήνων ὁ Θεός.
 Ζήτω ὁ Βασιλεὺς μας, ζήτω ὁ στόλος μας καὶ ὁ στρατός.
 Ἦ ἐλεύθερη πατρίδα καὶ ὁ Τίμιος Σταυρός!

Δ' Ἀναφορὰ πρὸς Πατριαρχεῖον

«Τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην καὶ Σεβασμιωτάτην ἡμῖν Παναγιότητα σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἀγία καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ δουρικῶς προσκυνοῦμεν καὶ πανευλαβῶς τὴν παναγίαν καὶ χαριτόβρυτον αὐτῆς δεξιὰν ἀσπαζόμεθα.

Ἦν καὶ διατηροῖη ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἄκρωσ ὑγιαίνουσαν καὶ πανευνημεροῦσαν ἀμεταπτώτως μετὰ μακροβιότητος καὶ δαψιλοῦς ἐπιτεύξεως πάντων ὧν ἐφίεται ἀγαθῶν καὶ σωτηριωδῶν πρὸς σύστασιν, ἀντίληψιν καὶ περιθάλψιν τῶν πτωχῶν καὶ ταπεινῶν ἡμῶν δούλων αὐτῆς καὶ παντὸς τοῦ Γένους, ἀπάντων πιστῶν ρεαγιάδων καὶ δούλων εὐτελῶν τῆς κραταιοτάτης βασιλείας (ἧς τὸ κράτος εἶη διαιωνίζον καὶ θριαμβεῦον εἰς αἰῶνας). Μετὰ δὲ τὰς δουλικὰς ἡμῶν προσκυνήσεις ἀναφέρομεν τῇ Ὑμετέρῃ Θειοτάτῃ Παναγιότητι ὅτι ὑπταίαις χερσὶν ἐκομισάμεθα τὰς ὑμετέρας πατριαρχικὰς καὶ συνοδικὰς προσκυνητὰς ἡμῖν ἐπιστολὰς συμβουλευτικὰς διὰ τὴν θεάρεστον καὶ σωτήριον εὐτελῆ πίστιν καὶ σαδακάτι ὁποῦ μετ' ἄκρας ὑποταγῆς πρέπει νὰ διασώζωμεν ἔχοντες εἰς τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι (οὗ τὸ κράτος εἶη διαιωνίζον καὶ θριαμβεῦον εἰς

αἰῶνας) καὶ νὰ ἀποδεικνύωμεν τὴν ἀθωότητα ἡμῶν ἄμεμπτον κατὰ τε τὸ ρεαγιαδικτὸν ἡμῶν χρέος καὶ ὡς ἱεραὶ παραγγέλλουσιν ἡμῖν γραφαὶ ἀντίθεον ἀντικρυς ἀποφαίνουσαι τὸν μὴ πειθόμενον τῇ παρὰ Θεοῦ τεταγμένη ἡμῖν βασιλείᾳ καὶ ἐξουσίᾳ. Ἰδεοποιοῦν προσέτι ἡμᾶς αἱ ρηθεῖσαι ἐπιστολαὶ καὶ περὶ τοῦ ἄθεοι τολμηθέντος τολμήματος καὶ πάσης γέμοντος μιαρίας ἀχαριστίας καὶ κακονοίας τοῦ προχρηματίσαντος, ὡς μὴ ὄφειλε, ἡγεμόνος Μολδαβίας κακοβούλου Μιχαήλ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου καὶ ὅτι διέσπειραν οὗτοι καὶ γράμματα καὶ ἀποστόλους ἀπέστειλαν αὐτῶν εἰς διάφορα μέρη διὰ νὰ ἀπλώσῃσι λόγους εἰς τὸ πλῆθος νὰ διαταράξῃσι τὴν κοινὴν εἰρήνην νὰ ἐξαπατήσῃσι καὶ νὰ ἐφελκύσῃσι εἰς τὸν ἴδιον τῆς ἀπωλείας κρημνὸν ἂν δυνηθῶσι καὶ τινες τῶν ὁμογενῶν ἀπλουστέρους τὸν τρόπον ἢ μὴ γινώσκοντας τὸ εἶναι αὐτῶν οὐδὲ τὸ συμφέρον ἑαυτοῖς. Προσεταττόμεθα ἐπομένως κατὰ τὸν ὑψηλὸν προσκυνητὸν ὁρισμὸν ὡς ἂν πιασθῶσι γράμματα αὐτῶν ἢ ἂν φανῶσι τοιοῦτοι ἐνταῦθα νὰ προσέχωμεν ἀτενῶς καὶ νὰ πιάνωμεν αὐτοὺς καὶ νὰ παραδίδωμεν εἰς τὸν ἀρχιερέα ἡμῶν ἢ εἰς τὴν ἱερὰν βασιλικὴν κρίσιν καὶ νὰ ἐμφανίζωμεν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν τὰ περὶ αὐτῶν, ὑποδεικνύοντες οὕτως ἐμπράκτως σταθερὰν τὴν πίστιν ἡμῶν, εἰλικρινῆς τὸ ρεαγέλικον καὶ εὐχάριστον διάθεσιν εἰς τὰ ἅπειρα ἑλέη καὶ εὐεργεσίας καὶ χάριτας ὁποῦ καθ' ἑκάστην ἀπολαμβάνομεν παρὰ τῆς εὐσπλαχνικωτάτης κραταιᾶς βασιλείας. Εὐθύς οὖν ὁποῦ ἐλάβαμεν τὰς ἐπιστολάς ταύτας, συναχθέντες ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν ἀνέγνωμεν αὐτάς εἰς ὑπήκοον πάντων καὶ εἰς τὰ περίξ χωρία ὁμοίως διενηργήσαμεν ὧν καὶ ἀναγινωσκομένων πάντων ὡς πιστότατοι καὶ εὐγνωμονέστατοι δούλοι καὶ ρεαγιάδες, γνόντες ἀκριβῶς τὰ γραφόμενα ὑπεκλίναμεν τὸν αὐχένα καὶ τὰ πρόσωπα ἡμῶν ἐγγίσαντες πρὸς τὴν γῆν καὶ προσκυνοῦντες ὑψώσαμεν φωνὰς ἱκετηρίους πρὸς τὸν Παντάνακτα Θεὸν δεόμενοι αὐτοῦ ὀλοκαρδίως ἵνα διαιωνίξῃ τὸ κράτος τῆς βασιλείας θριαμβεῦον εἰς αἰῶνας, περιέπη τε καὶ διατηρῆ τὸν πολυχρόνιον καὶ κραταιότατον παγκόσμιον ἄνακτα γαληνότατόν τε καὶ εὐσπλαχνικώτατον βασιλέα καὶ σεφεκετλῆ ἐφέντην ἡμῶν Σουλτὰν Μαχμούτ Χὰν εἰς αἰώνιον διαμονὴν κράτος τε καὶ στερέωσιν ἀνώτερον παντὸς ἀνιαροῦ νικητὴν θριαμβευτὴν καὶ τροπαιοῦχον κατὰ πάντων τῶν ἀντικειμένων τῷ αὐτοῦ κράτει ἐνισχύων καὶ ἐφαπλῶν τὰ θριαμβευτικὰ αὐτοῦ ὄπλα ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης καὶ τὸ ἄμην εὐθύς ἐπισυνάψαντες, ἀνεπέψαμεν πρὸς τὸν ἐπουράνιον Κύριον φωναῖς ἀναβαινούσαις ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν προσεπιδεόμενοι τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος ἵνα ἀξιοῖ ἡμᾶς κατὰ τὸν διακαῆ πόθον ἡμῶν νὰ μένωμεν στερεοὶ εἰς τὸ ρεαγέλικον καὶ ἀπαρασάλευτον αἰωνίως καὶ νὰ ἀπολαμβάνωμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἀπόγονοι ἡμῶν ἀείποτε τὰ ἅπειρα ἑλέη, τὰς χάριτας καὶ εὐεργεσίας, ὡς καὶ ἐξέχεε καὶ ἐκχέει πρὸς ἡμᾶς εὐμενῶς ὡς ἀπὸ ἀκενώτου πηγῆς εὐσπλαχνίας ἢ τροφὸς

καὶ εὐεργέτις ἡμῶν κραταιὰ καὶ ἀήττητος βασιλεία καὶ ἐπομένως ὅ,τε ἀρχιερεὺς καὶ πιστὸς δούλος τῆς κραταιᾶς βασιλείας μετὰ τοῦ ἱερατείου οἱ πρόκριτοί τε καὶ προεστῶτες καὶ πάντες οἱ ρεαγιάδες συνελθόντες αὐθις ἀπὸ τε Καλλιουπόλεως ὁμοίως καὶ τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐγενόμεθα ἐγγυηταὶ καὶ μοντεκεφίληδες εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου καὶ οὕτως ἀναπέμφαντες καὶ αὐθις εὐχὰς πρὸς Κύριον ὑπὲρ τῆς κραταιᾶς βασιλείας ἵνα διαωνίζῃ καὶ θριαμβεύῃ εἰς αἰῶνας ὑποσχόμεθα διὰ τῆς παρουσίας κοινῆς ἡμῶν ἀναφορᾶς νὰ διατηρῶμεν πίστιν καὶ σαδακάτι στερεὸν καὶ ἀπαρασύλευτον ὡς ἀπαιτεῖ ὁ χαρακτήρ τοῦ ρεαγικίου εὐπειθειαν καὶ ὑποταγὴν σταθερὰν εἰς τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι ὄντες πιστοὶ ρεαγιάδες καὶ μοντεκεφίληδες εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου καὶ ὑπερευχαριστοῦντες τῇ κραταιᾷ βασιλείᾳ καὶ διὰ τὰ ἤδη δειχθέντα πρὸς ἡμᾶς ἐλέη καὶ διὰ τὰς ἀπείρους χάριτας καὶ εὐεργεσίας ὡς καθ' ἑκάστην ἀπολαμβάνομεν παρὰ τῆς εὐσπλαγχνικωτάτης αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς περιθάλψεως, τοὺς δὲ ἀντιπράττοντας εἰς τὸ κραταῖον καὶ ἀήττητον δεβλέτι ἀντιθέους ἀπολαμβάνοντες τὰς παλαγγαιοτάτας ἀρὰς κατ' αὐτῶν καὶ αὐτὸ τὸ ἀνάθημα προσεπιφωνοῦμεν καὶ προσεκτικωτάτην τὴν ἐπιμέλειαν καταβάλλομεν, ἵνα πιάσωμεν γράμματα ἢ τοιοῦτους ἀσεβεῖς κακόνους καὶ παραδῶμεν τοῖς πολυχρονίοις ἡμῶν αὐθένταις. Ὅμως ἐνταῦθα εἰς τὸν καζᾶν μας ἐλέει θεῖῳ τοιοῦτοι κακοήθεις ἀχάριστοι ὥστε μὴ γινώσκειν ἑαυτοὺς καὶ τὸ χρέος τοῦ ρεαγικίου, οὐδεὶς εὐρίσκει, πάντες ταπεινοὶ καὶ εὐγνώμονες εἰσὶ καὶ πιστοὶ εὐπειθεῖς ρεαγιάδες, ἐνεργοῦντες ἐμπράκτως τὰ χρέη τοῦ ρεαγικίου τιμῶντες τοὺς ἀχλῆ ἰσλάμηδες καὶ μετ' αὐτῶν συμφώνως καὶ κοσμίως συναναστρεφόμενοι καθὼς πρὸς πλείω πληροφορίαν τοῦ ρεαγικίου ἡμῶν ἂν ἀγαπᾷ τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι ἐρωτᾷ τὸν τε ἐνδοξότατον καὶ πανέκλαμπρον ἀγιάννην ἡμῶν καὶ τοὺς ἀχλῆ ἰσλάμηδες περὶ ἡμῶν, οἵτινες καὶ ἤδη ὅσοι πραγματευόμενοι περιερχόμεθα εἰς τὰ ἔξω καὶ διὰ τοῦτο μεταχειριζόμεθα ὄπλα τινὰ καὶ ἄρματα πρὸς διαφύλαξιν τῆς πορείας ἀκούσαντες τὰ τρέχοντα χωρὶς νὰ αἰτηθῶμεν αὐτὰ αὐτοπροαιρέτως προσήλθομεν πρὸς τὸν ἐνδοξότατον καὶ πανέκλαμπρον ἀγιάννην ἡμῶν Χασὰν πῆν ἐφέντη μας καὶ παρακαλέσαντες ἐνεχειρίσαμεν αὐτὰ τῇ αὐτοῦ ἐνδοξότητι ἵνα μένωσι παρ' αὐτῷ καὶ ἂν ποτὲ μέλλομεν ἐξακολουθήσειν ταξειδίων νὰ λαμβάνωμεν αὐτὰ πρὸς καιρὸν. Προσπίπτοντες δὲ εἰς τὰ φιλόθροπα σπλάγγνα τοῦ ὑψηλοῦ δεβλετίου δεόμεθα θερμοτάτοις τοῖς δάκρυσιν ἵνα γνωρίζῃ ἡμᾶς δούλους εὐπειθεῖς καὶ πιστοὺς ρεαγιάδες αὐτοῦ καὶ διασώξῃ ἀπαραμείωτον τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐσπλαχνικωτάτην εὐμένειαν καὶ νὰ ἐκχέῃ ἐφ' ἡμᾶς ἄφθονα τὰ ἐλέη καὶ τὰς συνήθεις εὐεργεσίας καὶ χάριτας τῆς Θεοδώρητου μεγαλοδωρίας αὐτοῦ οὗ τὸ κράτος εἶη ἀήττητον διαωνίζον καὶ θριαμβεῖον εἰς αἰῶνας, αἱ δὲ πανάγιοι καὶ θεοπειθεῖς πατρικαὶ ἡμῖν εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς Ἐμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος εἶησαν ἡμῖν φύλακες καὶ ἀρωγοὶ διὰ βίου παντός.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος δούλοι ταπεινοὶ καὶ ἐγγυηταὶ καὶ μοντεκεφίληδες εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου.

αῶκα Μαρτίου 25».

Θράκες Ἀγωνιστὰι τοῦ 1821

Νικόλαος Τσακίρης - Ὁ Καλλιπολίτης

«Πρόοδος» — 11.3.1961

«... μαχόμενος πάντοτε μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστῶν ἐπληρώθη δίς ... καὶ ἐτελεύτησεν...».

Ἀημοσιεύοντας πρὶν ἀπὸ 7 περίπου χρόνια μιὰ ἱστορική μου μελέτη γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς Θράκης στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 21 στὴν «Πρωία» Κομοτηνῆς, στὸ κεφάλαιο τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τῶν Θρακῶν στὸν μεγάλον ἀγῶνα ἀνέφερα, ὅτι παρὰ τὶς δυσμενεῖς συνθήκες ποὺ δὲν ἐπέτρεπαν τὴν ἐξέγερση στὸ θρακικὸ χῶρο καὶ τὴν διεξαγωγὴν ἐνόπλου ἀγῶνα, οἱ Θράκες ἔσπευσαν στὴ φωνὴ τῆς ἀγωνιζομένης Πατρίδας, πῆραν ἐνεργὸ μέρος σ' αὐτὸν καὶ πρόσφεραν στὸ βωμὸ τῆς Ἐλευθερίας τὸ αἷμα τους.

Ἀπὸ τὰ «Ἀρχεῖα τοῦ Ἀγῶνος», ἰδιαιτέρα ἀπὸ τὶς ἔρευνες τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ μου τῆς μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Βασ. Μυστακίδου, τῆς θρακιώτισσας λαογράφου Ἑλληνίκης Σταμούλη, τοῦ ἱστορικοῦ Λημ. Γατοπούλου κ. ἄ. ἀπεκαλύφθησαν τὰ ὀνόματα ἑκατοντάδων ἀγωνιστῶν, ποὺ πολέμησαν κι ἔπεσαν στὸ πεδίο τῆς τιμῆς ἢ, ἀφοῦ ἔκαμαν τὸ χρέος τους, βρέθηκαν στὸ τέλος τῆς ἐπτάχρονης πάλης μέσα στὰ ἐρείπια ποὺ ἔφερρεν αὐτὴ, φτωχοί, ἀγνοημένοι ἄστεγοι καὶ μὴ μπορώντας νὰ ξαναγυρῶσιν πίσω στὴ Θράκη ἔσθησαν ἀνώνυμοι ἦρωες σ' ἄγνωστους τάφους!».

Θράκας ἀγωνιστὰς βρίσκουμε στὰ κάστρα καὶ τὰ νησιὰ στοὺς κάμπους καὶ τὰ πέλαγα, στὰ Ψαρὰ καὶ στὸ Ναναρίνο, στὸ Κάστρο τῆς Ἐργιπὸς καὶ τὴν Ἀταλάντη στὰ Βρουσάκια καὶ τοὺς Μύλους τοῦ Ἄργους, στὸ Μεσολόγγι καὶ τὴν Ἀράχωβα, στὴν Τριπολιτσὰ καὶ τὴν Χαλκιδική, στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Κάρυστο, στὸ Ζητούνι (Λαμία) καὶ τὸ Τρίκκερι, στὸ Νιόκαστρο καὶ στὸ Πέτα, στὴ Χίο καὶ τὴν Κρήτη, τὴ Σύμη καὶ τὴν Κάλυμνο...

Τελευταῖα χάρις στὶς ἔρευνες ἑνὸς ἐκλεκτοῦ λευίτου ἀπὸ τὴ Μάδυτο τῆς Ἄν. Θράκης τοῦ αἰδεσιμώτατου Ν. Παπαδοπούλου ἤρθαν πολὺτιμα ἔγγραφα στὸ φῶς. Δυὸ νέες ἐπιβλητικὲς γιὰ τὴν προσφορὰ τους, μὰ σεμνὲς παρὰ τὰ κατορθώματά τους μορφὲς ξεπετάχθηκαν λαμπρὲς καὶ πανώριες μέσα ἀπὸ τὴ σκόνη τῆς λησμονιᾶς κι ἀποδόθηκαν στὴν Ἱστορία. Νέα φύλλα δάφνης προστέθηκαν στὸ ματωμένο στεφάνι τῆς Θράκης!

Μιὰ τέτοια μορφὴ εἶναι ὁ Νικόλαος Τσακίρης ἀπὸ τὴν Καλλιπολίη τῆς

Θρακικῆς Χερσονήσου. Αὐτοῦ τὴ δράση θὰ προσπαθήσουμε ν' ἀναπαραστή-
σουμε μὲ τὰ ἐλάχιστα στοιχεῖα, πὺ ἔχουμε στὴ διάθεσή μας καὶ τὰ ἱστορικά
συμβάντα τῆς περιόδου αὐτῆς.

Τὸ μήνυμα τοῦ ξεσηκωμοῦ εἶχε συνταράξει τὸ σκλάβο Γένος. Οἱ ἀγριότη-
τες τοῦ τυράννου, οἱ σφαγές καὶ οἱ κρεμάλες στὴν Πόλη, στὴν Ἀγκιάλο, στὸ
Διδυμότειχο, στὴν Ἀδριανούπολη καὶ ἄλλοῦ, συμπίεσαν τὴν ἐκρηκτικὴν δρμὴ τῶν
ὑποδούλων. Ἡ σιωπὴ εἶχε σφραγίσει τὰ χεῖλη τους, μὰ ἡ καρδιά ρύθμιζε τοὺς
χτύπους τῆς μὲ τὴ μυστικὴ λαχτάρα τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ὁ νοῦς πετοῦσε
ἐκεῖ, πὺ ἀγωνίζοταν «οἱ ἀδερφοί!».

Ἡ Καλλιπὸλη ἢ μεγαλύτερη καὶ σημαντικώτερη πόλη τῆς Θρακικῆς
Χερσονήσου μὲ τὴν πλούσια ἀλλὰ καὶ γεμάτη αἵματα καὶ πένθη Ἱστορία — οἱ
Καταλανοὶ στὰ 1307 κατέσφαξαν τοὺς κατοίκους τῆς, οἱ Τοῦρκοι τὴν κούρ-
σεισαν πολλὰς φορὰς καὶ τέλος πρώτη πάνω στὴν Εὐρώπη τὴν κατέλαβαν —
παίρνει πρώτη τὰ μηνύματα, πὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴ θάλασσα. Χτισμένη πάνω
σὲ δύο πλαστικώτατους λόφους μὲ τὰ δυὸ λιμάνια τῆς τῶνα μέσα στ' ἄλλο,
μὲ τὸν ἐπικρατοῦντα στὴν πόλη ἑλληνικὸ πληθυσμὸ τῆς μὲ τὰ περισσότερα γύ-
ρω χωριὰ ἑλληνικά, εἶναι κέντρο μυστικοῦ ἐπαναστατικοῦ ὄργανοῦ, παρ' ὅλο
πὺ στὸ λιμάνι τῆς εἶναι ἀραγμένες οἱ γαλέρες καὶ ἄλλα πολεμικὰ πλοῖα τούρ-
κικα καὶ ὁ Δεσπότης μὲ μίαν πανταχοῦσαν τοῦ ἐξώρκιζε τοὺς Ἑλληνας τῆς
ἐπαρχίας του νὰ μὴ κινηθοῦν κατὰ τοῦ Πατισάχ!!

Ὁ Τσακίρης ἀπ' τὰ δραστηριώτερα μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας πὺ εἶ-
χεν ἀπλώσει παντοῦ τὰ πλοκάμια τῆς, κινεῖται τώρα ἀκατάπαυστα. Κατηχη-
τῆς ἀπὸ τοὺς πῶ ἐπιδέξιους, ζυγίζει μὲ τὸ μάτι, διαλέγει, παρακολουθεῖ δοκι-
μάζει. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ μιλάει σκυφτὸς μὲ τὴν ὑποβλητικότη-
τα τῆς πίστεώς του καὶ φλογίζει τὶς νεανικὰς καρδιὰς. Γίνεται ὁ πυρήνας, πὺ
ὀλόγυρά του μαζεῦνται οἱ πιστοί, αὐτοί, πὺ συγκινοῦνται ἀπὸ τὸ μυστικὸ κή-
ρυγμά του, αὐτοί, πὺ πιστεύουν, ὅτι τὰ ὄνειρα θὰ γίνουν πραγματικότητες,
ἂν τὸ θελήσουν. . .

Πουλáει σιγά - σιγά τὴν περιουσία του, ζητáει τὴ συνδρομὴ «τῶν πα-
τριωτῶν» συγκεντρώνει ἕνα σεβαστὸ ποσὸ. Θέλει νὰ κατέβῃ στὸν ἀγῶνα αὐ-
τοδύναμος, νὰ μὴν ἐπιβαρύνῃ κανένα. Ἡ θυσία πρέπει νὰ προσφερθῇ ὀλά-
καιρη!

Ἔστερα ἀναζητεῖ τὸ καράβι, πὺ θὰ σαλπάρῃ ἀπὸ τὸν Πίσω Γιαλὸ (τὸν
κόλπο τοῦ Ξηροῦ) γιὰ τὰ φλεγόμενα νησιά. Τὸ βρίσκει. Ἀνήσυχος, δὲν κοι-
μᾶται ὀλόκληρες νύχτες, σχεδιάζει, τροποποιεῖ τὰ σχέδιά του καὶ τέλος ἀπο-
φασίζει, ὀρίζει τὴν ἡμέρα, τὴν νύχτα γιὰ τὸ ξεκίνημα. . .

Τὰ 20 διαλεχτὰ παλλικάρια του φτάνουν στὸν Πίσω Γιαλὸ περπατώντας
τὴν ὀρισμένη νύχτα, τὸ καθένα ἀπὸ τὸ δικὸ του δρόμο. Νοέμβρης 1821. Τοῦς

δέρνει ὁ θρακιᾶς μέσα στο σκοτάδι, τοὺς ὀδηγεῖ ὁμως τὸ ἀνέσπερο φῶς, πρὸ φέγγει ἀπόμακρο μιᾶς μέρας, πὸν θάρθη!

Ἐκεῖ στὸν μικρὸν ὀρμίσκο συγκεντρώνονται καὶ περιμένουν. Περιμένουν τὸν ἀρχηγό, πὸν ἔρχεται σὲ λίγο μὲ τὴ νεαρὴ γυναῖκα του καὶ τὰ δύο παιδία του. Μπαίνουν. . . Τὸ καρᾶβι ξεκινᾶει. Τὸ πέλαιος τώρα εἶναι δικό τους. Ζοῦν τὶς πρῶτες στιγμὲς τῆς ἐλεύθερης ζωῆς! Ἄφοῦ νίκησαν τὸ ραγιά πὸν εἶχε φωλιάσει μέσα τους κινοῦν γιὰ τὸν ἀγῶνα. Θὰ πολεμήσουν ἀδιάκοπα μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, μὲ τὴν πείνα καὶ τὴ στέρηση, μὲ τοὺς ἀνείπωτους κόπους καὶ τὴν ἀρρώστεια, μὲ τὸν σωματικὸ πόνο, μὲ τὸν πόνο τῆς ψυχῆς γιὰ τὸ χαμὸ τῶν συντρόφων, γιὰ τὸ αἷμα τῶν ἀθῶων καὶ ἀνυπεράσπιστων γιὰ τὸν ὄλεθρο καὶ τὰ ἐρείπια, πὸν σπέρνει ὀλόγυρά τους ὁ τύραννος. . .

Θὰ πολεμήσουν τέλος μὲ τὸ θάνατο, πὸν θὰ εἶναι πάντα παρῶν, πὸν θὰ τοὺς ἀκολουθῆ καὶ θ' ἀντιζυγιάζεται μὲ τὴ ζωὴ τους καὶ ἀπ' αὐτὸν θὰ παίρνῃ τὴν ἀξία τῆς.

Τὸ καρᾶβι σχίζει τὰ κύματα τοῦ θρακικοῦ πελάγους, φθάνει στὶς Β. Σποράδες καὶ ἀράζει στὴ Σκίαθο. Βγαίνει ἔξω νὰ μάθῃ, τί γίνεται παρακάτω. Ἐκεῖ βρίσκει τὰ Σώματα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Ὀλύμπου, πὸν εἶχαν συγκεντρωθῆ μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Χαλκιδικῆς, καὶ μαθαίνει, πὸς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοπέδου στὰ Βρυσᾶκια τῆς Εὐβοίας Ἀγγελῆς Γοβγίνας τὰ καλοῦσε νὰ τὸν βοηθήσουν ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποτυχία 1) τῆς ἐκστρατείας ἐναντίον τῆς Καρύστου, πὸν ὠργάνωσεν ὁ ἐπίσκοπὸς τῆς Νεόφυτος καὶ 2) τῆς μάχης στὰ Στύρα, κατὰ τὴν ὁποία σκοτώθηκεν ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης, ὅταν ἡ ἐπανάσταση στὴν Εὐβοία κινδύνευε νὰ σβύσῃ.

Ὁ Νικόλαος Τσακίρης εὗρισκεν ἀμέσως πεδίο δράσεως. Ἡ Εὐβοία ἦταν ἓνα νευραλγικὸ καὶ μαζί καίριον στρατηγικὸ σημεῖο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Οἱ δρόμοι, πὸν περνοῦσαν ἀπὸ τὴ Θεσσαλία καὶ διευθυνόταν στὴν Ἀνατολικὴ Στερεὰ ἦταν πάντα κάτω ἀπὸ τὴ φοβέρα τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, πὸν βρισκόταν στὴν Εὐβοία. Ἐκεῖ ἄλλωστε δροῦσαν δύο θρακιώτικα πλοῖα, πὸν μετέφεραν ἄνδρες, πολεμοφόδια καὶ τροφίμα στοὺς μαχομένους καὶ σύγχρονα κρατοῦσαν σὲ ἀποκλεισμὸ τὰ δύο κάστρα τῆς Καρύστου καὶ τῆς Χαλκίδας ἐμποδίζοντας τὴν παροχὴ ἐνισχύσεων καὶ τὴ δράση τῶν προδοτῶν καὶ κατασκοπῶν. Τὰ δύο ἐξωπλισμένα καρᾶβια ἦταν Α ἰ ν ἰ τ ἰ κ α καὶ ἀνῆκε τὸ ἓνα στὸ ζευγάρι τοῦ Ἀντώνη καὶ τῆς Δόμνας Βιζβίζη καὶ τὸ ἄλλο στὸν Καπετάν - Γιάννη Καραβέλη.

Ἐρχεται στὸ Ξηροχώρι τῆς Εὐβοίας καὶ ἐκεῖ — ἀλλ' ἄς ἀφήσουμε τὸ σχετικὸν ἔγγραφο νὰ μιλήσῃ — «ἐπὶ κεφαλῆς τῶν 20 ἀνδρείων πατριωτῶν ἐμβήκεν εἰς τὸ δυσχερὲς τῶν πολέμων ἐκείνων στάδιον κατὰ τὸ 1822, καθ' ὃ ἔτος ἐτέθη ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν ἐμοῦ τοῦ Ἰωάννου Βελέντζα εἰς Ξηροχώρι. . .» τοῦ ὀπλαρχηγοῦ δηλ. Ἰωάννου Δούμα, πὸν ἔφυγεν ἀπὸ τὸ χωριὸ του Τσεγκέλι τῆς

Θεσσαλίας ὕστερα ἀπὸ τὴ σφαγὴ δολοκλήρης τῆς οἰκογένειάς του ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἦρθε γυμνὸς τυλιγμένος σὲ μιὰ βελέντζα, ἀπ' ὅπου πῆρε, ὅπως λένε, καὶ τὸ παρατσούκλι Βελέντζας.

Ὁ Βελέντζας εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ὑπαρχηγούς, ποὺ ἀνῆκαν στὸ στρατόπεδο τῶν Βρυσακίων τοῦ ὁποίου γενικὸς ἀρχηγός, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ὁ Ἀγγελῆς Γοβγίνας. Οἱ ἄλλοι δύο κάτω ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπηρετήσεν ὁ Τσακίρης ἦταν ὁ Βάσος Μαυροβουνιώτης καὶ ὁ Νικολ. Κριεζώτης. Ὁ πρῶτος ἀπὸ τὸ Μπελοπαύλις τοῦ Μαυροβουνίου ἦρθε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσία, ὅπου εἶχε καταφύγει καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Πελώριος μ' ἀθλητικὴ διάπλαση καὶ ἀρρενωπὴν ὁμορφιά. Ὁ δεῦτερος, καταγόμενος ἀπὸ τὰ Κριεζὰ τῆς Εὐβοίας, γιὰ τὸν ἴδιο λόγο βρέθηκε στὴν Πέργαμο τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου ἐγίνε τσομπάνος καὶ ἐκεῖ συνδέθηκε στενὰ μὲ τὸν Βάσο Μαυροβουνιώτη. Περήφανος, τολμηρός, δυνατὸς καὶ ἐπιβλητικός. Σ' αὐτοὺς τοὺς δύο κοντά — ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Βελέντζα — ὑπηρετήσε μὲ τὴν ὁμάδα τῶν 20 Θρακῶν ἀγωνιστῶν ὁ Νικόλαος Τσακίρης, τοὺς ὁποίους — λέγει τὸ ἔγγραφο — «ἰδίαις δαπάναις διετήρει».

Μετὰ τὴν ἦττα στὰ Στύρα καὶ τὸ θάνατο τοῦ Ἡλία Μαυρομιχάλη ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοπέδου Ἀγγελῆς Γοβγίνας ἀνασυντάσσει τίς ἐπαναστατικὰς δυνάμεις τῆς Εὐβοίας — στίς ὁποῖες ἀνῆκε καὶ ἡ ὁμάδα — μὲ σκοπὸ ν' ἀποκλείσῃ τὴ Χαλκίδα καὶ τὴν Κάρυστο. Ἀλλὰ πρὶν προφτάσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιό του, στίς 28 Μαρτίου 1822 βγῆκεν ἀπὸ τὴν Χαλκίδα ὁ Κινὰν Ἀγῶς καὶ κατέλαβε μιὰν ἐπικαιρὴ θέσι «τὰ Δύο Βουνά». Ὁ Γοβγίνας τοῦ ἐπετέθηκε καὶ ὕστερα ἀπὸ ἓνα δραματικὸν ἀγῶνα ἔπεσε. Ὁ χαμὸς τοῦ ἱκανοῦ αὐτοῦ ἥρωος ἀγωνιστοῦ καὶ ἀρχηγοῦ συγκλόνησε τὴν Εὐβοία, ὥστε κανεὶς νὰ μὴν ἐπιχειρήσῃ τίποτε ὧς τὸν Ἰούνιο τοῦ 1822.

Ἀλλὰ στίς ἀρχὰς Ἰουνίου ἔφθασε στὴ Χαλκίδα, ἐνῶ τμήμα τοῦ στρατοῦ τοῦ Δράμαλη, κατέβαινε στὴν Πελοπόννησο ὑπὸ τὸν Ταρκατζῆ Ἀλῆ πασᾶ γιὰ νὰ καταπνίξῃ τὴν Ἐπανάστασι στὴν Εὐβοία. Ὁ Ταρκατζῆ πασᾶς ἐπετέθηκε κατὰ τοῦ στρατοπέδου στὰ Βρυσάκια. Ἡ μάχη ἦταν σφοδρὴ. Οἱ Ἕλληνες κρῆτησαν τίς θέσεις των καὶ ἔφεραν μεγάλη καταστροφὴ στοὺς Τούρκους.

Ὁ Τσακίρης πολεμᾷ στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ πληγώνεται. Οἱ Τούρκοι ἀνώτεροι σὲ ἀριθμὸ καὶ ὄπλισμὸ ἐξετόπισαν στὸ τέλος τοὺς Ἕλληνας...

Κι ὅταν πιά σ' δολοκλήρη τὴ χρονιά τοῦ 1822 δὲν μπόρεσαν οἱ δυνάμεις ποὺ ἀπόμειναν, νὰ ἐπιτύχουν τὴν κατάληψιν τῶν δύο φρουρίων τῆς Χαλκίδος καὶ τῆς Καρύστου, ὁ Τσακίρης μεταφέρει τὴν ὁμάδα του στὴν ἀπέναντι ξηρὰ καὶ συνεχίζει καὶ ἐκεῖ τὸν ἀγῶνα μὲ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμὸ καὶ τὴν ἴδια ἀκατάβλητη παλληκαριά καὶ πληγώνεται γιὰ δευτέρην φορὰ στὸ στήθος στὴ μάχη τῆς Ἀταλάντης...

Ἄλλ' ἄς δοῦμε πόσο λιτὰ ἀλλὰ καὶ ἐκφραστικὰ ἐκθέτει τὰ πράγματα τὸ ἔγγραφο. «... καὶ ἐξηκολούθησε καθ' ὅλον τὸ διάστημα ἐκεῖνο τοῦ ἀγῶνος πάν-

τοτε ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ομάδος ἐκείνης, δεικνύων ἀπαρδειγμάτιστον ἀνδρείααν καὶ ἐνθουσιασμόν μέγαν, διὰ τὸν ὁποῖον μαχόμενος πάντοτε μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστῶν ἐπληγώθη δις εἰς τε τὰ Β ρ υ σ ά κ ι α καὶ τὴν Ἀταλάντην...».

Πότε γύρισε στὴν Ἀθήνα ὁ Νικόλαος Τσακίρης, ὅπου ἔμεινε ἡ γυναίκα του Ἄννα δὲν ξέρομε, ὅπως δὲν ξέρομε μ' ἀκρίβεια καὶ πότε πέθανε. Ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν του μόνο κι ἀπ' τὴν ἡμερομηνία, ποὺ ἔχει τὸ πιστοποιητικὸ, τὸ ὁποῖον διασώθηκε μὲ τὶς ὑπογραφὰς τοῦ Ἰ. Βελέντζα, Β. Μαυροβουνιώτου καὶ Ν. Κριεζώτου (15 Ἰουνίου 1845) συμπεραίνουμε, ὅτι ἔζησε καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ὅτι πέθανε ἀπὸ μακρὰ ἐξαντλητικὴ ἀρρώστεια φτωχὸς κι ἀγνοημένος ἀφήνοντας τὴν οἰκογένειά του ἀπροστάτευτη κι ἐρημὴ νὰ τὴ δέρῃ ἡ πείνα: «ὑπομείνας — λέγει τὸ ἔγγραφο — ἐκ τῶν πληγῶν του πολὺ καὶ μὴ ἀνθέξας, διὰ τὰ ὁποῖα ὑπέφερε δεινά, ἀπέθανεν ἐνταῦθα ἀφήσας τὴν δυστυχῆ σύζυγόν του εἰς ἀθλιεστάτην κατάστασιν μὴ δυναμένην ν' ἀπαντήσῃ τὰ ἔξοδα τῆς οἰκογενείας της...».

Ἡ γυναίκα του μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της ὑποβάλλει αἴτηση, ποὺ διασώθηκε κι αὐτὴ, στὴν «ἐπὶ τῶν Ἀγωνιστῶν Ἐπιτροπὴν» ἀναφέροντας ἀνάμεσα σ' ἄλλα: «ὁ σύζυγός μου ἀποθανὼν ἐγκατέλιπέ με εἰς παντελῆ ἀπορίαν μετὰ τεσσάρων τέκνων, ὧν τὸ ἓν θῆλυ, ὧραν γάμου μάλιστα ἔχον, μένει ἀνύπανδρον ἐνδείας ἔνεκεν» καὶ ζητεῖ «νὰ λάβῃ τὴν δέουσαν πρόνοιαν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν δυστυχῶν καὶ ἀπόρων...».

Ἡ ἐπιτροπὴ κατέταξε τὸν Τσακίρη στὴ Β' τάξη τῶν Ὑπαξιωματικῶν καὶ θὰ ἐχορήγησεν ἸΣΩΣ στὴ χήρα τοῦ ἀγωνιστοῦ τὴν ἀναλογοῦσα πενιχρὴ σύνταξη τῶν 10 - 12 δραχ. κατὰ μῆνα καὶ στὸ κ ο ρ ί τ σ ι τὸ καθιερωμένον «προικοδοτικὸν γραμματίον».

Τὶ ἔγιναν ὁμως οἱ ἄλλοι συναγωνιστές του, τὰ 20 παλληκάρια ἀπὸ τὴν Καλλιπὸλη; «Γύριζαν ξυπόλυτοι καὶ γυμνοὶ μέσα στὰ σοκκάκια αὐτηνῆς τῆς πατρίδας, γιὰ τὴν ὁποῖαν ἀγωνίστηκαν — ὅπως λέγει σι' Ἀπομνημονεύματά του ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης;».

Ποιὸς ξέρει! Καὶ τί ἔμεινε γιὰ νὰ θυμῆζι τὴ θυσία τους; Δυὸ κτριμισμένα φύλλα χαρτιοῦ (ἓνα πιστοποιητικὸ καὶ μιὰ αἴτηση) ἐπάνω στὰ ὁποῖα φαίνονται μισοσβυσμένες λίγες λέξεις:

Ὁ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ ἐκ Καλλιπόλεως, ἅμα ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐτοιμάσθη καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς εἰκοσι (20) ἀνδρείων πατριωτῶν...

Ἄς εἶναι οἱ λίγες κι ἀπέριττες αὐτὲς γραμμὲς εὐλαβικὸ μνημόσυνο στὴν ἱερὴ μνήμη τους!

Γ. ΜΑΜΕΛΗΣ

Ἐπίτιμος Γεν. Ἐπιθεωρητῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως.

Σ η μ ε ί ω μ α

Τὰ ἀκολουθοῦντα ἔγγραφα προέρχονται ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιμανδρίτου Παρθενίου Σαββοπούλου. Οὗτος γεννηθεὶς ἐν Καλλιπόλει περὶ τὸ 1880 ἐκ γονέων εὐσεβῶν ὑπηρέτησεν εἰς τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν διατελέσας διδάσκαλος ἐν χωρίῳ Καβακλῆ καὶ ἐν Καλλιπόλει ἐν τῷ μονοθεσίῳ Δημοτικῷ Σχολείῳ Μανιαζίου, εἶτα δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἱερωσύνην χειροτονηθεὶς διάκονος κατὰ τὸ 1910 καὶ μετὰ τινὰ ἔτη ἱερεὺς. Διετέλεσε Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου καὶ ἐπὶ βραχὺ χρονικὸν διάστημα Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς πατρίδος ἀπομάκρυνσιν ἡμῶν κατὰ τὰ τέλη 1922 ἐγκατεστάθη ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ὑπηρέτησεν εἰς τὰς Μητροπόλεις Τριφυλλίας καὶ Ὀλυμπίας ὡς καὶ Ἡλείας ὡς ἀρχιμανδρίτης μέχρι τοῦ θανάτου του. Οὗτος διεκρίνετο διὰ τὸ γλυκὺ καὶ μελίχιον ὕφος του, διὰ τὴν ἐργατικότητα, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν πραότητά του. Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη του.

«Νέα Σμύρνη», Ἀθηνῶν — Ὀκτώβριος 1970

Ἐ γ κ ὑ κ λ ι ο ς

«Εὐλογημένοι Χριστιανοί,

Γνωστόν, ὅτι συνφῶς τῇ ἀποφάσει τῆς Συνδιασκέψεως ἐπεδικάσθη καὶ ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἴσως προσεχῶς θὰ ἔλθωσι τὰ ἔνδοξα Ἑλληνικὰ στρατεύματα νὰ καταλάβωσι τὴν Θρακικὴν χερσόνησον. Ἡ χαρὰ ἀπάντων ἡμῶν εἶναι εὐλογος καὶ δικαία καθ' ὃ θεία βουλῆ ἱκανοποιοῦνται οἱ Ἑλληνικοὶ ἡμῶν πόθοι καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἡμῶν δίκαια. Ἡ χαρὰ ὅμως ἡμῶν δέον νὰ ᾖ σώφρων καὶ λελογισμένη καὶ νὰ μὴ ὑπερβῆ τὰ ὅρια αὐτῆς. Συνιστᾶται σοβαρῶς ἡ προσοχὴ εἰς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας. Προσοχὴ μὴ τυχὸν κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς χαρᾶς ἡμῶν ἐν καιρῷ τῆς ἀφίξεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Ἑλλήνων προβῆ τις οὐ μόνον εἰς κακοποίησιν Τούρκου ἀλλ' οὐδὲ εἰς ὕβριν τινά. Ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία καὶ δικαιοσύνη καὶ εὐνομία δὲν ἐπιτρέπει κατὰ τὸν μᾶλλον αὐστηρότατον τρόπον οὐ μόνον αὐτοδικίας, ἀλλ' οὐδὲ τὴν παραμικρὰν ὕβριν ἐναντίον οἰουδήποτε πολίτου. Ἔστω γνωστόν, ὅτι ὅστις θέλει ἐκτραπῆ καὶ κακοποιήσῃ ἢ ὑβρίσῃ οἰονδήποτε πολίτην καὶ δὴ Τούρκον, οὗτος θὰ ὑφίσταται βαρεῖαν ποινὴν. Ἔστω πρὸς γινῶσιν ὄλων ὑμῶν. Οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες νὰ συμβουλευσθε τὰ τέκνα σας μὴ τυχὸν καὶ κακοποιήσωσιν ἢ ὑβρίσωσι τὰ τουρκόπαιδα. Δέον νὰ φανῶμεν καὶ ὡς Ἕλληνες καὶ ὡς χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἐπιλήσμονες τῶν δεινῶν μας καὶ νὰ δεῖξωμεν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα, ὅτι εἴμεθα πεπολιτισμένοι καὶ ἱκανοὶ εἰς τὸ νὰ κυβερνήσωμεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἄλλους λαοὺς. Ἐλπίζομεν, ὅτι

θὰ λάβητε ὅλοι ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν τὴν συμβουλὴν ἡμῶν. Εἶεν δὲ τὰ ἔτη ὑμῶν ὡς πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια.

Ἐν Καλλιπόλει τῇ 22α Ἀπριλίου 1920
 Ὁ Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου, Κωνσταντίνος».

Ἐ τ έ ρ α ἔ γ κ ύ κ λ ι ο ς

«Εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν Κφ ἀγαπητὰ καὶ λίαν περισπούδαστα, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δ' εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ἄσμενοι ἀνακοινοῦμεθα, ὅτι χθὲς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει ὁ κυβερνήτης τοῦ ἀναχωρήσαντος καὶ μέλλοντος αὖριον ἐπανελθεῖν Γαλλικοῦ Πολεμικοῦ πλοίου καὶ ὅτι κατὰ τὴν γενομένην συνέντευξιν ἀφῆκεν ἑαυτὸν νὰ ἀναγγεῖλῃ ἡμῖν ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς λίαν προσεχῶς ἔσται εὐτυχῆς καὶ εὐδαίμων· ἐπέστησεν ὅμως σοβαρῶς τὴν προσοχὴν ἡμῶν, ὅπως οὐχὶ μόνον κατὰ τὸ εὐτυχὲς γεγονός, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦδε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δέον νὰ μὴ ἐκδηλοῖ τὴν ἑαυτοῦ χαρὰν ἀπερισκέπτως καὶ ἀτάκτως προσβάλλων εἴτε δι' ἔργου συμπολίτην ἡμῶν καὶ δὴ Τούρκον. Ἐὰν ἀπὸ τοῦδε συμβῆ παρέκτροπὸν τι ἐδήλωσεν ἡμῖν, ὅτι οὐ μόνον θὰ τιμωρηθῆ βαρύτερα ὁ παρεκτρεπόμενος, ἀλλὰ καὶ θὰ βλάβῃ ἡμᾶς ἔθνικῶς. Ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἔμπλεοι χαρᾶς εὐχαριστήσαμεν τὸν ὑψηλὸν ἐπισκέπτην διὰ τοὺς πανευφροσύνους ὑπαινιγμοὺς τῆς μελλούσης ἔθνικῆς ἡμῶν εὐτυχίας διεβεβαιώσαμεν αὐτόν, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι λίαν συνετὸς καὶ ἱπποτικὸς τόσον ἐν τοῖς δεινοῖς ὅσον καὶ ἐν τοῖς χαρμοσύνοις καὶ ὅτι ἐγγυώμεθα ἐν ὀνόματι αὐτοῦ, ὅτι οὐδὲν μέλλει νὰ συμβῆ παρέκτροπον ἐκ μέρους αὐτοῦ ἐναντίον οἰουδήποτε πολίτου καὶ δὴ Τούρκου. Στῶμεν λοιπὸν τέκνα μου ἀγαπητά, στῶμεν ἀδελφοί μου καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου! Συμβουλευόμεν ὑμᾶς καὶ πάλιν καὶ πολλάκις ὅπως φανῆτε συνετοί, ὅπως φανῆτε σώφρονες. Ἐπίστη προσοχὴ ἀπαιτεῖται ἐκ μέρους ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Μὴ τυχόν, συμβουλευόμεν, παρακαλοῦμεν, εἴτε δι' ἔργου, εἴτε διὰ λόγου εἴτε καὶ δι' εἰρωνικοῦ ἀκόμη ὑπαινιγμοῦ προσβάλλῃ τις οἰονδήποτε Τούρκον. Μανθάνομεν ἀτυχῶς, ὅτι ἔνιοι ἀπερισκέπτως ἐκτοξεύουσι ἐπικινδύνους ὑπαινιγμοὺς εἰς διαφόρους Τούρκους. Οἷτοι οὐ μόνον ἑαυτοὺς θὰ βλάβωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθνος, διότι ἡ ἐνταῦθα γαλλικὴ στρατιωτικὴ κατοχὴ θὰ εἶναι μάρτυς παντὸς οἰουδήποτε ἐκτρόπου, ἐὰν ὁ μὴ γένοιτο ἤθελε συμβῆ τοιοῦτο. Ἐὰν λοιπὸν δὲν θέλετε νὰ τιμωρηθῆτε καὶ νὰ βλάβῃτε ἀφ' ἑτέρου καὶ τὸ ἔθνος, δέον νὰ εἰσθε ἦσυχοι, ἀτάραχοι, καὶ φρόνιμοι καὶ τώρα καὶ κατὰ τὸ μέλλον εὐτυχῆς γεγονός. Εἴμεθα ἀπολύτως βέβαιοι, ὅτι θὰ συμμορφωθῆτε πρὸς τὴν συμβουλὴν ἡμῶν καὶ δὲν θὰ θελήσητε νὰ ἐκθέσητε τὸν πνευματικὸν ἀρχηγὸν σας καὶ

Μητροπολίτην σας διὰ τὴν εὐθύνην τὴν ὁποίαν ἐν ὀνόματι τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ λαοῦ ἀνέλαβεν. Ἐἴεν δὲ τὰ ἔτη ὑμῶν ὡς πλεῖστα ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια.

Ἐν Καλλιπόλει τῇ 26ῃ Ἀπριλίου 1920
Ὁ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου Κωνσταντῖνος.»

Π ρ ὀ ς

Τὸν ἐνδοξότατον Διοικητὴν τοῦ 13ου Πεζικοῦ Συντάγματος
Συνταγματάρχην κ. Παναγιωτάκην.

«Μεθ' ὑψηλῆς καὶ ἀνεκφράστου χαρᾶς τε καὶ συγκινήσεως ἐκομίσαμεν τὴν ὑπὸ ἡμερομ. 2ας Ἰππεύοντος ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος, δι' ἧς τόσον πανευφροσύνως τὸ 13ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα δι' ὑμῶν εὐλαβῶς ὑποβάλλει τὰς ἑαυτοῦ ἐγκαρδίους προσορῆσεις πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα Καλλιπόλεως, ἣτις λίαν προσεχῶς θὰ ἀποτελῇ μίαν τῶν ὄραιότερων Ἑλληνικῶν πόλεων. Ἡ ἐπιστολή σας κ. Συνταγματάρχα μὲ κατέστησεν ἰδανικὸν μὲ ἐπυρπόλησε καὶ ἦναιε κάμινον ὑψηλὴν ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Ἔλαβον ἐπιστολὴν Ἑλληνοσυνταγματάρχου ἐκ Δαρδανελλίων! Χριστέ μου! Ἡ ψυχὴ μου διὰ τῶν φρικτῶν δοκιμασιῶν ἐπὶ πενταετίαν καὶ διὰ τῆς ἀποπνικτικῆς ἀγωνίας μεθ' ἧς ἀναμένομεν τοὺς πανέλληνας, νομίζεις ὅτι ἀπέκαμεν. Διὰ τῆς ἐπιστολῆς σας ἀνέλαβε τὰς ἑαυτῆς πτέρυγας καὶ ἐξυψώθη εἰς τὰ ἀπρόσιτα ὕψη τοῦ ἑλληνικοῦ ἰδεώδους. Πόσον σᾶς εὐχαριστῶ! Πόσον σᾶς εὐγνωμονῶ. Εὐχαριστῶ καὶ εὐγνωμονῶ τὸ ἄλλκιμον καὶ ἔνδοξον 13ον Σύνταγμα, τὸ εὐλογῶ διὰ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ μας καὶ τὸ καταφιλῶ ὑπερῆδιστα. Εὐχομαι νὰ αἴρη νίκας ἐπὶ νικῶν καὶ νὰ κατατροπώσῃ τὴν κτηνώδη δύναμιν τοῦ βρωμεροῦ Ἀμαλήκ. Μὲ ὑψηλὴν καὶ ἀγίαν ἀγαλλίασιν σᾶς προσφωνῶ καὶ ἐκ μέρους μου καὶ ἐκ μέρους τῆς Καλλιπόλεως καὶ ἀπάσης τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου τὸ ὡς εὖ παρέστη τὸ 13ον Σύνταγμα ἐν Δαρδανελλίοις. Ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος συντετριμμένη καὶ τετραυματισμένη σᾶς ἀναμένει. Σᾶς εὐχαριστεῖ διὰ τὰς προσορῆσεις σας, καταφιλεῖ καὶ ἀναμένει μὲ ἀγωνίαν τὸ Σύνταγμα σας.

Προχθὲς τὴν Κυριακὴν προσκληθεῖς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοῦτος Λαμπράκου ἐτέλεσα τὴν ἱερὰν λειτουργίαν καὶ δοξολογίαν ἐπὶ τῇ καταλήψει τῆς Λαμπράκου. Θεέ μου! τί χαρὰ, τί ἀγαλλίασις! Ὅποια φρενίτις! Ὅποια ἀνεξιχνίαστα δάκρυα συγκινήσεως ὑπερκοσμίου. Πιστεύω ὅτι, ὁ κ. Ἀντισυνταγματάρχης Χ. Ροδόπουλος ἐπληροφόρησεν ἤδη ὑμᾶς περὶ τούτου. Δὲν ἠξιώθην ἀκόμη νὰ ὑποδεχθῶ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω, τῷ ἀξιώσαντί με νὰ ὑποδεχθῶ τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν

ἐν Λαμψάκῳ. Ὄταν ψαλλομένου τοῦ πολυχρονισμοῦ τοῦ βασιλέως ἡμῶν, ἤρ-
χισαν τὰ Ζήτω, ὅταν ἐκστὰς μὲ ῥίγη φρίκης εἶπον ζήτω, Θεέ μου!, ὅταν κατὰ
τὴν διέλευσιν τῶν Τιμίων Δώρων ἐπαρουσίασεν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ὄπλα, ὅταν
κατὰ τὴν δοξολογίαν εἶπον ὅ,τι ἦτο δυνατόν πρὸς ὑμνολογίαν τῶν Ἑλληνικῶν
κατορθωμάτων καὶ νικῶν καὶ εἶπον ὅτι εἶδομεν τὸν ἄστέρα τῆς ἑλληνικῆς δό-
ξης ἐν Ἀνατολῇ καὶ διήλθομεν ἕως Λάμψακον ἵνα προσκυνήσωμεν αὐτόν,
ἡμεῖς οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου εἰσέτι καθήμενοι καὶ ἵνα ἀνοίξωμεν τοὺς
Θησαυροὺς ἡμῶν καὶ προσενέγκωμεν χρυσὸν καὶ λίθον καὶ σμύρναν, ἀγνοῶ
τὶ ἔγεινε καὶ τὸ τί συνέβη. Μόνον ἐν Οὐρανοῖς δύναται νὰ ὑπάρξῃ τὶ ὠραιό-
τερον!

Εὐαρεστηθῆτε, παρακαλῶ, νὰ δεχθῆτε τὰς διαπύρους εὐχὰς μου καὶ
προσφέρατε ἀτίμητον φίλημα εἰς τοὺς τιτάνας, τοὺς ὁποίους ἔχετε ὑπὸ τὰς
διαταγὰς ὑμῶν.

Ἐν Καλλιπόλει τῇ 23 Ἰουνίου 1920

Διάπυρος ἐν Κυρίῳ εὐχέτης

† Ὁ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου, Κωνσταντῖνος.»

Ἀπόσπασμα

«Τῆς προσφωνήσεως τοῦ Μητροπολίτου Καλλιπόλεως Κων)ίνου Κοιδά-
κη κατὰ τὴν δεξίωσιν τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας μετὰ τὴν
ὑπ' αὐτῶν ἀνάληψιν τῆς Διοικήσεως τοῦ τόπου καὶ ὅτε παρεδόθησαν αἱ κλει-
δες τῆς πόλεως καὶ ὅλης τῆς Θρακικῆς χερσονήσου εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ
Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρου Α' κ. Σ. Καραθεοδωρῆν κατὰ τὴν 22
Ἰουλίου 1920.

Καὶ νῦν στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ
Ἐκκλησία μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ κλεινοῦ Βυζαντίου, ἀνέλαβεν ὀδυνηρὰν ἐντο-
λήν, ἵνα διαφυλάξῃ καὶ διατηρήσῃ τὸ δουλωθὲν Ἑλληνικὸν Γένος. Ἡ ὀρθόδο-
ξος ἑλληνικὴ ἐκκλησία ἐξωογόνει ἐν ἀγκάλαις μητρῶας στοργῆς αὐτὸ καὶ διε-
φύλαξε πιστῶς τὴν ὑψηλὴν ταύτην παρακαταθήκην, ἵνα παραδώσῃ αὐτὴν ἐν
καιροῖς καιρῶν. Ὁ δέδωκε τὸ Ἔθνος τῇ Ἐκκλησίᾳ τηρεῖσθαι, τετήρηκεν.

Ἴδου λάβε, ὦ Ἕλλην Στρατηγέ, ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων,
ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Μητρὸς ἐκκλησίας σώαν καὶ εὐλογημένην τὴν ἐμπιστευθεῖ-
σαν παρακαταθήκην. Λάβε αὐτήν, ἵνα ἐπαληθεύσῃ ἡ ἐμπεινευσμένη φωνὴ τοῦ
ποιητοῦ εἰρηκότος.

«Πάλιν μὲ χρόνους μὲ καιροὺς πάλιν δικά μας θᾶναι». Τὸ μυστήριον
λοιπὸν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν Πανελληνίων πόθων συνετελέσθη. Κλίνομεν

τὰς κεφαλὰς ἡμῶν μετὰ πολλῆς εὐσεβείας πρὸ τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ εὐγνωμονήσωμεν τῇ θείᾳ ἀγαθωσύνῃ ψάλλοντες ἐν καταύξει.

«Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σὲ εὐχαριστοῦμεν Κύριε καὶ δεόμεθά σου ὁ Θεὸς ἡμῶν».

Προσφώνησις τοῦ Μητροπολίτου Καλλιπόλεως Κωνσταντίνου, πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀλέξανδρον κατὰ τὴν διεύλευσίν του κατὰ τὸ θῆρος 1920.

Μεγαλειότατε

«Μεθ' ὑψηλῆς χαρᾶς καὶ μὲ ὑψηλὸν ἐνθουσιασμόν, οἱ Ἕλληνες τῆς Καλλιπόλεως καὶ ἀπάσης τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑθνῶν, Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ Τούρκων ὑποδέχονται τὴν ἐκ Καλλιπόλεως διέλευσιν τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ὑποβάλλουσι δι' ἐμοῦ, ὅστις ἔχω τὴν τιμὴν ταπεινῶς νὰ προϊσταμαι αὐτῶν πνευματικῶς, τὴν ἑαυτῶν χαρὰν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν, εἰς τὸν ὑψηλὸν καὶ πανένδοξον θρόνον τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Δόξαν ἐχέτω ὁ Θεός, ὅστις κατόπιν τρομερᾶς μακροαίωνος δουλείας, ἠλευθέρωσε τὸ Ἑλληνικὸν Γένος καὶ ἠξίωσεν ἡμᾶς ἵνα ἐνωθῶμεν μετὰ τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἑλλάδος καὶ ἀποκτήσωμεν τὸν ὄνειροπολούμενον βασιλέα ἡμῶν. Κύριος ὁ Θεὸς ποιῆσαι πολυχρόνιον τὴν ὑμετέραν Μεγαλειότητα καὶ δοξᾶσαι καὶ αὐθις τὸ εὐλογημένον Ἑλληνικὸν Γένος».

Ἄρ.θ. Πρωτ. 1405.

Δήλωσις

Εὐλογημένοι Χριστιανοί

«Ἡ Διοίκησις Καλλιπόλεως ἐσχάτως, δυνάμει ἀνωτέρας διαταγῆς τῆς ὑπάτης Ἀρμοστείας Θράκης, ἐγνώρισε ἡμῖν γραπτῶς καὶ ἐπομένως ἐξαπέστειλε δύο ἀντίτυπα προκηρυξέων τῆς στρατιᾶς Θράκης, ὅτι προσκαλοῦνται οἱ ὑπήκοοι Ἕλληνες τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης τῶν κλάσεων 1915 ἕως 1921, δηλαδὴ ὅσοι ἐγεννήθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900 καὶ 1901, οἱ ὅποιοι δὲν προσῆλθον εἰσέτι, ὅπως ὑπηρετήσωσι κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ἐθελουσίως. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὅσοι δὲν ἔδειξαν τὴν καλὴν θέλησιν ἵνα προσέλθωσι πρὸς τὰς στρατιωτικὰς Ἀρχὰς καὶ καταγραφοῦν ἐθελουσίως, ὅπως προσῆλθον καὶ αἱ ἄλλαι ἐπαρχίαι τῆς Θράκης αἵτινες ἔσπευσαν αὐθρομήτως, ἵνα ὑπηρετήσωσι, λέγω, κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον, διὰ ταῦτα ἡ Ἱ. Μητροπόλις παρακαλεῖ καὶ προτρέπει καὶ συμβουλεύει αὐτούς, ὅπως δείξωσι τὰ αὐτὰ Ἑλληνικὰ αἰσθήματα τὰ ὁποῖα ἔδειξαν οἱ ὑπήκοοι Ἕλληνες τῶν ἄλλων

ἐπαρχιῶν Θράκης πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ἤδη, ὅτι οἱ καλούμενοι Χριστιανοὶ τῆς Ἐπαρχίας ἡμῶν μετὰ τὰς συμβουλὰς ἀνυπερθέτως θὰ σπεύσωσι νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης πρὶν αἱ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ προβοῦν νὰ ἐφαρμόσωσι βίαια μέσα. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μεθ' ὑμῶν.

Ἐν Καλλιπόλει τῇ 29 Αὐγούστου 1920

Ὁ τοῦ Ἁγίου Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος + Ἱερομόναχος Παρθένιος Σαββόπουλος.»

Εὐστρατίου Δράκου Μοσχονησίου

Θ Ρ Α Κ Ι Κ Α — Ἀθήναι 1892

Ἀπόσπασμα ἀφορῶν εἰς τὴν Καλλιπολιν (Καβάλα 7 Μαΐου 1962)

*Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἀναδημοσίευσιν
μέρους τῶν «Θρακικῶν» τοῦ Εὐστρατίου Δράκου*

(Ἀθήνησι 1892).

Ἄφ' ἧς ἐποχῆς, πρὸ ἐτῶν, ἀνέγνωσα τὸ περισπούδαστον βιβλίον τοῦ Στ. Β. Ψάλτη «Ἡ Θράκη καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἐν αὐτῇ Ἑλληνικοῦ στοιχείου» (Ἀθήναι 1919 Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων) καὶ εἶδον ἐν αὐτῷ παραπομπὰς εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Εὐστρ. Δράκου «Θρακικά» τυπωθῆν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1892, ὅπερ βιβλίον χαρακτηρίζεται ὡς ἀξιόλογον καὶ πολύτιμον, διηγέρθῃ ἡ ἐπιθυμία μου ὅπως ἀποκτήσω τοῦτο, καὶ δὲν παρέλειψα ἔρυναν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας μου ταύτης. Παρῆλθον ἔτη πολλὰ χωρὶς νὰ καρποφορήσουν αἱ ἀναζητήσεις μου, ὁπότε πρὸ δεκαετίας περίπου ὁ σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς μοι κ. Γεώργιος Μαμέλης, ἐπίτιμος, Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ συμπατριώτης μου, γνώστης τῆς ἀνωτέρω ζωηρᾶς μου ἐπιθυμίας, μοὶ ἀπέστειλεν ἐπὶ ἐπιστροφῇ, μικρὸν βιβλίον, ὅπερ ἦτο αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπὶ τόσα ἔτη παρ' ἐμοῦ ἀναζητούμενον. Ἀντέγραψα πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς του, τὸ μέρος τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν γενέτειράν μου Καλλιπολιν καὶ ὑποβάλλω τὸ ἀντίγραφον τοῦτο εἰς τὸ Θρακικὸν Κέντρον, μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως καταχωρισθῇ εἰς τὰ «Θρακικά» καθόσον περιέχει στοιχεῖα τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἀκριβῆ καὶ λίαν ἐνδιαφέροντα, οὐ μόνον περὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλοεθνῶν κατοίκων τῆς Καλλιπόλεως.

Ὁ Εὐστράτιος Δράκος, Μοσχονήσιος τὴν πατρίδα, ἀνὴρ πνευματικός, φλεγόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν δυναμικότητα τῶν Ἑλλήνων τῆς περιοχῆς καὶ νὰ φέρῃ ταύτην εἰς τὴν δημοσιότητα, ἀνέλαβε περιοδεῖαν μακρᾶς διαρκείας κατὰ τὴν ρηθεῖσαν ὡς ἀνωτέρω χρονικὴν περίοδον καὶ ἐδαπάνησεν ἐξ ἰδίων σημαντικὸν χρηματικὸν ποσὸν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ του, μὲ ἀπο-

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ 1900. Ἐσωτερικὸς λιμὴν ἱστιοφόρων.

τέλεσμα τὴν δημοσίευσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Γὰ Θρακικά», ἥτοι «διάλεξις περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπαρχιῶν Σηλυβρίας, Γάνου καὶ Χώρας, Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου».

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀναμφίβολον ἱκανοποίησιν, ἣν ἠσθάνθη ὁ συγγραφεὺς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ βιβλίου του, ἄς δεχθῆ ἡ ψυχὴ του ὡς μνημόσυνον καὶ τὴν παροῦσαν ἀναδημοσίευσιν μέρους αὐτοῦ, ἀφορῶντος εἰς τὴν ὑπόδουλον σήμερον πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλλησπόντου, Καλλιπόλιν.

Ἐγγραφον ἐν Ν. Σμύρῃ Ἀθηνῶν κατὰ Νοέμβριον 1970

Ἡ ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΜΑΔΥΤΟΥ

«Πολλοὶ ὑπάρχουσιν οἱ λόγοι οἵτινες βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπαρχία Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου εἶναι ἔξοχος, σπουδαία καὶ ἱστορικὴ, διότι ὅλη

ὅλως κείται ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐκείνης ἥς ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης τοῦ ἰσθμοῦ ἠσφάλιζε τεῖχος, δηλαδή ἐκ Καρδίας εἰς Πακτῦν· τοῦτο πρῶτον ἠγέρθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων Μιλτιάδου καὶ πολλάκις κατεστράφη, καὶ ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, ὅστις καὶ Λυσιμαχίαν ἔκτισεν, ἣτις Ἐξαμίλλιον μετωνομάσθη κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὡς καὶ ὁ ἰσθμὸς μέχρι σήμερον· ἄλλο δὲ ἦν τὸ τεῖχος ὃ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐψώθη. Ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς, ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ Σόλωνος, ἐστόλιζον πόλεις σημαντικαὶ τὴν Θρακίαν χερσόνησον αἱ δε: Καρδία, Ἰδη, Παιῶν, Ἀλωπεκόννησος, Ἀράπλος, Ἐλαιοῦς, Ἀβυδος, Σηστός· ἐντὸς δὲ Αἰγὸς ποταμοί, Κρήσσα, Κρηθωτή, Πακτῦ, καὶ ἐν μέσῳ Ἀγορὰ πόλις. Κατὰ δὲ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ Ἀντωνίων, ἐκόσμουσαν ταύτην αὐταὶ ἡ Καρδία πρὸς δυσμάς, ἡ Ἐλαιοῦς πρὸς νότον· ἡ Κύλλα, ἡ Σηστός, ἡ Καλλιπολις πρὸς ἀνατολὰς τῶν ἑλλησποντίων παραλίῳ· ἡ Πακτῦ τὸ ὄριον τῆς Χερσονήσου καὶ μεσογειῶς ἡ Κριθέα καὶ ἡ Μάδος· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ βυζαντινῶν χρόνων ἡ Ἀφροδισιάς, ἡ Θῆσκος, ἡ Κίθρις, Χερρόνησος καὶ τοὶ ἐκ τῶν ρηθειῶν ἤλλαξαν ὀνόματά τινες. Νομίματα καὶ ἐπιγραφαὶ καὶ μαρτυρίαι συγγραφέων καὶ ἄλλαι πηγαὶ δύνανται ἵνα ἀπαρτίσωσι ἰδίαν ἱστορίαν τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου· διότι τίνα πόλιν νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ μὴ εὔρη ὕλην ἀξιόλογον; τὴν Σηστόν; αὕτη ἐγένετο τὸ σημεῖον ὡς καὶ ἡ Ἀβυδος δι' ὧν ἔξευξεν ὁ Ξέρξης τὸν Ἐλλησποντον, καὶ περίφημος διὰ τὸν ἔρωτα τῆς Ἥροῦς καὶ τοῦ Λεάνδρου· τὴν Καρδίαν; τὴν πόλιν τὴν μεγίστην τῶν Χερρονησιτῶν, κατὰ τὸν ρήτορα, τὴν πατρίδα τοῦ στρατηγοῦ Εὐμένους· τὴν Μάδυντον; ἐκείνη ἣτις ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, τιμὴν ἣν δὲν ἀπέλαυσαν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ αὐτῶν αἱ χερρονησιτίδες, καὶ νῦν ἡ εὐανδροτέρα τῶν νοτίων θρακικῶν· τὴν Καλλιπολιν; τὸν λιμένα τῶν δύο θαλασσῶν, τὸ κέντρον τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς ἐμπορίας, τὴν κλεῖδα τοῦ Ἐλλησπόντου κατὰ τὸν Μεσαιῶνα. Καὶ μήπως ὅλη ἡ Χερσόνησος καὶ νῦν δὲν εἶναι ὁ ἰσχυρότατος κατὰ θάλασσαν προμαχὼν τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Ἄλλ' ἄλλις τούτων, διότι φειδωλὸς δέον ἵνα δεικνύεται εἰς τὰς σχετικὰς παρεκβάσεις πᾶς ἱστοριογράφος, καθὼς δὲν πρέπει καὶ τῶν συγγραφέων αὐτολεξεῖ τὰς μαρτυρίας ἵνα θέτῃ ἄνευ μεγίστης ἀνάγκης· οἱ πολλοὶ συγχρόνων ὁμως αὐτὸ τὸ σύστημα κρατοῦσιν, ἵνα λέγωνται ὡς θέλουσι σοφοὶ καὶ ἐξογκοῦσι τὰ ἔργα διὰ περιττῆς ὕλης, ἐνῶ ὁ λέγων ταῦτα, ἐὰν ἤθελεν ὁμοίως ἵνα πολιτευθῇ, θὰ ἐφιλοτέχνη βιβλίον ἑκατονταπλάσιον τοῦ ἀνὰ χεῖρας.

Α'. Ἡ Καλλιπολις. Μεσημβρινῶς τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Χερσονήσου παρὰ τὴν Λυσιμαχίαν καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἐλλησπόντου ἀκμαία καὶ σπουδαία σώζεται ἡ Καλλιπολις. Ἡ ὠραιότης τῆς θαλάσσης καὶ αἱ πολυπόικλοι καλλοναὶ τοῦ τόπου ἔδωκαν φαίνεται αἰτίαν εἰς τοὺς πρώτους ἰδρυτὰς ταύτης νὰ τὴν ὀνομάσωσιν οὕτως. Ὁ Στράβων Καλλιπολιν λέγει, ὡς καὶ ὁ Πτολε-

μαῖος, ὁ Ἱεροκλῆς ὁ γραμματικός, ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, ὁ Ἐπιφάνιος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἐν ἐπισκοπικοῖς καταλόγοις, καὶ ἐπὶ τῆς ἐνεστώσης ἡμῶν ἐποχῆς ὁμοίως λέγεται καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἑαυτῆς, προϋόντων ἐκ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἐφ' ὧν ἴσεται κιθαρωδὸς ὁ Ἀπόλλων ὕρθιος καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου δαφνοστεφῆς κεφαλῇ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ ὡς νῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ αὐτοῦ ἄστεως, ἕξ δὲ τὸν ἀριθμὸν. Μόνοι οἱ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς λέγουσι ταύτην Καλλιούπολιν καὶ Καλλίου πόλιν ὡς εἰ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Καλλίας ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὡς νομίζει τις ἱστορικὸς καὶ μέχρι τοῦδε ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία οὕτω καλεῖ τὴν ἐπισκοπὴν «Καλλιουπόλεως» καὶ ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος ὅλου σχεδόν· καὶ ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς οὕτω γράφεται καὶ λέγεται καὶ ἐν ἐγγράφοις καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ ἐν φήμαις μετὰ τῆς ἠνωμένης νῦν Μαδύτου.

Εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς ἐπίσημος ἐγένετο πρώτην φορὰν γνωστὴ ἐν τῇ ἀλώσει αὐτῆς ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο, ἐχθροῦ τῶν Ῥωμαίων· μάλιστα δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ γεωγράφου, ἦν πολίχνιον ἢ Καλλιπόλις, ἀξιόλογον δὲ καὶ εὐλίμενον λέγει τὴν Λάμψακον ὁ ἴδιος. Πόσοι δὲν ἦλθον ἐνώπιον ταύτης τῆς πόλεως ὡς κλειδα Προποντιδὸς καὶ Εὐξείνου; μὴ ὁ Ἀττίλας δὲν ἐφθασεν εἰς ἑκατέρας τὰς θαλάσσας τοῦ τε Πόντου καὶ τῆς πρὸς τὴν Καλλιπόλιν καὶ Σηστόν, πᾶσαν πόλιν καὶ φρούρια δουλόμενος πλὴν Ἀδριανουπόλεως καὶ Περίθου; Ἀμυδρὸν τὸ ἄστρον τῆς πόλεως ταύτης ἐνεφανίζετο εἰς τὸν ἱστορικὸν ὀρίζοντα καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα, φαινότατον δὲ φθίνοντος αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἔκτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος ἦν πολίχνιον ἐλάχιστον καὶ ἀκαλλῆς οὐδὲν ἐπέραστον ἔχον, φέρον ὅμως τὸ αὐτὸ ὄνομα ὡς καὶ νῦν, πρῶτος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς στερεώτατα ἐτειχίσατο αὐτὴν, τέως ἀτειχιστον οἶσαν καὶ εἰς τὴν Σηστόν φρούριον ἤγειρεν ὡς καὶ εἰς τὴν Ἐλαιούντα δυσπάριτον καὶ ἄμαχον· ὁ δὲ Σουλτὰν Βαγεζήτ, ὁ κεραινός, τέλος τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἐκ βάθρων ἄλλο φρούριον καινὸν ὠκοδόμησεν ἐν ταύτῃ καὶ ὀρητήριον ὡς φυλακὴν τῶν τριήρεων καὶ πύργον ὑπερμεγέθη ἱστάμενον ἄνω τοῦ λιμένος πρὸς ὑπεράσπισιν, διότι ἐθεώρουν τὴν πόλιν ταύτην οἱ τοῦρκοι τότε λαίμῃ τῶν μουσουλμάνων καταρροφῶντα πᾶν τὸ χριστιανικόν. Πόλισμα ἦν κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα. Ἐν τῇ Καλλιπόλει ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης Δούκας καὶ ὁ κρατῶν τῶν Βουλγάρων Ἰωάννης Ἀσὰν σπονδὰς συμβιβάσεως ἐποίησαν. Καὶ οἱ Βενετοὶ ἐκυρίευσαν αὐτὴν τὸ 1205. Ἀλλ' ἄς κρούσωμεν κάλλιον τὸ μέγαρον τῆς ἱστορίας, ὅπως δώσῃ ἡμῖν — οὐχὶ ψυχία — ἀλλ' ὀλίγην ἀξιόζηλον τροφήν περὶ τῆς πόλεως ταύτης. Οἱ Λατῖνοι εἶχον κυριεύσει τὰ παράλια τῆς Χερσονήσου καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν τὴν Καλλιπόλιν, Σηστόν καὶ τὴν Καρδιανῶν καὶ ὅποσαι τῶν ἀστυγειτόνων ἦσαν· ἦλθε δὲ τότε βασιλεὺς ἐκ Πελοποννήσου μετὰ πλείστων

τριήρεων. Καί μετὰ πάροδον χρόνων τινῶν Ροντζερίος τις ἢ Ρηγήριος ἦλθε μετὰ λατινικοῦ στρατοῦ εἰς ταῦτα τὰ μέρη καὶ ἀντὶ νὰ λεηλατήσῃ τοὺς ὀθωμανοὺς ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐλλήνων καὶ πεφορτωμένος λάφυρα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Καλλιπόλιν ἔνθα ἀφῆκε τοὺς Κατελάνους καὶ ἔλαβε διακοσίους ἀνθρώπους καὶ διέβη εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαήλ, διάγοντα τότε ἐκεῖ μετὰ στρατοῦ, ἵνα μισθὸν ληστείας αἰτήσῃ, ἀλλ' ἀπεκεφαλίσθη. Ὡς ἐκ τοῦ φόνου τοῦ Ροντζερίου κατέσφαξαν οἱ Κατελάνοι πάντας, ὅποσοι ρωμαῖοι ἦσαν ἐν τῇ Καλλιπόλει καὶ τὰ νήπια, καὶ τὰ τείχη λαμπρῶς ὀχυρώσαντες, κράτιστον εἶχον ὀρμητήριο καὶ φρούριον.

Φιλοπάτριδες καὶ ἀνδρεῖοι στρατιωτικοὶ διέτριβον τὸ πλεῖστον ἐν τῇ Καλλιπόλει, διότι ἐθεώρουν τὸ μέρος ὡς ἀρμόδιον πρὸς τὰς ἐφόδους κατὰ τῶν τούρκων, καὶ ὅλον τὸ ναυτικὸν καὶ τὰ πληρώματα ἦσαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλ' ἡ Κλωθὴ ἄλλα ἐκλώθεν. Ἡ περιφανεστάτη κατὰ τὴν ΙΒ' καὶ ΙΓ' ἑκατονταετηρίδας τῶν κατὰ τὴν Θράκην πόλεων, ἡ Καλλιπόλις, ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος.

Διαφωνοῦσιν οἱ ἱστορικοὶ ὡς πρὸς διάβασιν τῶν Τούρκων ἐξ Ἀσίας εἰς Ἑυρώπην. Φρονοῦσί τινες ὅτι ἐκυριεύθη ἡ Καλλιπόλις ὑπὸ τῶν ὀθωμανικῶν στρατῶν κατὰ τὸ 1336 διότι ὁ τότε Σουλτὰν Μουράτ ὁ Α' διαπεράσας ἀπὸ τὰ Λαμνακηνὰ παράλια ἦλθεν εἰς τὰ Καλλιπολιτικὰ μετὰ ἑξήκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν διὰ δύο νηῶν γενουησιῶν, πρὸς ἃς ἔδωκεν ὡς ἐπιβατικά, φλωρία ἰσάριθμα μ' ὄσους εἶχε στρατιώτας· ὁ δὲ θυζαντινὸς αὐτοκράτωρ ἐνόμισεν ὅτι ἀπώλεσεν ἀμφορέα οἴνου καὶ σταῦλον χοίρων, ὅτε ἔμαθε τὴν κατοχὴν ταύτην. Ἄλλοι πιστεύουσιν ὅτι ἐκ θεομηνίας ἡ ἄλωσις τῆς πόλεως ταύτης ἐγένετο τὸ 1357, διότι σεισμὸς μέγας κατέστρεψε τὰς παραλίους τῆς Θράκης πόλεις καὶ ἐκ θεμελίων ἔπεσαν τὰ φρούρια· τὴν αὐτὴν τύχην ἔπαθε λοιπὸν καὶ ἡ Καλλιπόλις τότε καὶ ὁ δῆμος διεσώθη ἐν τοῖς πλοίοις, ὁ δὲ Σουλεϊμὰν υἱὸς τοῦ σουλτὰν Ὁρχάν, ἔπεμψεν ἐξ Ἀσίας ἀραβικὰς καὶ τουρκικὰς ἀποικίας, ἃς κατώκισεν ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις καὶ ἀνώρθου τὰ πεσόντα τείχη καλλίτερα, καὶ ἐπιφανεῖς ὤκισεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ στρατὸν ἐγκαθίδρυσεν ἀρκετὸν· ὁ δὲ πατὴρ του, ὁ Ὁρχάν, ἀνήγγειλε χαρμοσύνως πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Ἀσίας τὴν ἄλωσιν τῆς Καλλιπόλεως.

Ἄμα εἰσέβαλον οἱ Τούρκοι εἰς τὴν πόλιν, λέγει ἡ παράδοσις, οἱ Καλλιπολίται ὤρμησαν ἐναντίον αὐτῶν καὶ ἐφόνευσαν τοὺς πρώτους ἐπιδρομεῖς, ὧν οἱ ὀμόφυλοι αὐτῶν ἵδρυσαν ἔπειτα μνημεῖον, τῶν τεσσαράκοντα λεγόμενον, διότι τὸ τάγμα τοῦτο ἦν ἀδιάφθορον ὡς ἐξ ἀντικαταστάσεως· σώζεται δὲ ὁ τάφος ἐγγὺς τοῦ παλαιοῦ ὀθωμανικοῦ τεμένους, ὃ ἦν καὸς περικαλλῆς ὑπὸ μὲν τῶν τούρκων θεωρούμενος ὡς ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Σοφίας, ὑπὸ δὲ τῶν ἐλλήνων τοῦ Προδρομοῦ· μετετράπη δ' οὗτος ὑπὸ τοῦ σουλτὰν Μουράτ, υἱοῦ τοῦ Ὁρχάν, κατὰ τὸ 787 Ἑγείρας, ὡς δεικνύει τουρκικὴ ἐπιγραφὴ παλαιά.

Εἰς τὸν χειμᾶρρον δὲ τῶν τούρκων δὲν ἠδυνήθησαν ἵνα ἀνθέξωσιν οἱ Ἕλληνες καὶ παρεδόθησαν, ὁ πορθητῆς δὲ τοῦ φρουρίου Καλλιπόλεως ὑπῆρξεν ὁ δευ-
 βίσης Καλενδὲρ μπαμπᾶς οὗ ὁ τάφος σώζεται καὶ δείκνυται εἰς τὸ βορειοανα-
 τολικὸν μέρος τῆς πόλεως, εἰς τὰ χρυσᾶ μνήματα οὕτω προσαγορευόμενα. Λέ-
 γεται ὅτι συμπαθητικοὶ ἐφάνησαν οἱ νικηταὶ πρὸς τοὺς ἠττηθέντας. Ἄλλ' ἄλ-
 λοι λέγουσιν ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ σεισμοῦ κατέλαβον τὴν πόλιν ὁ Ἀτζῆ θέης καὶ ὁ
 Γαζῆς Φασήλ· ὁ δὲ πρίγκηψ Σουλεϊμὰν ἔδραν ἐποιήσατο τὴν Καλλιπόλιν· οὗ-
 τος δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἔφιππος ἠκολούθει ἰέρακα, χῆνας διώκοντα καὶ ἔπε-
 σεν ἐκ τοῦ ἵππου καὶ ἀπέθανεν. Ἐπὶ δολόκληρον δὲ αἰῶνα ὁ τάφος τούτου ἔμει-
 νε τὸ μόνον λείψανον ὀθωμανοῦ βασιλόπαιδος ἐπὶ ἐδάφους εὐρωπαϊκοῦ, καὶ οἱ
 ἄσιανοὶ τοῦρκοι μετὰ μεγίστης εὐλαβείας προσκυνοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ ὁ σουλ-
 τὰν Ἀχμέτ θηρεύων εἰς Καλλιπόλιν κατὰ τὸ ἔαρ 1613 ἐπεσκέφθη τὸν εἰς τὴν
 κώμην Πλαγιάρι τάφον τοῦ εὐκλεοῦς προγόνου αὐτοῦ Σουλεϊμὰν, διὰ χρυσοῦ-
 φροῦς ὑφάσματος δέ, ἀνενέωσε τὸ μασωλεῖον, εἶτα ἐπεσκέφθη καὶ τὸν ἐν Καλ-
 λιπόλει τάφον τοῦ περιωνύμου θεολόγου Ἰαζιτισῆ Μεμέτ ἐφέντη, καὶ τὴν δευ-
 τέραν Μαῖου, ὡς ἐκ τῶν γενεθλίων τοῦ Μωάμεθ, ἐώρτασεν ἐπὶ τοῦ τάφου
 τούτου καὶ ἐψάλη ὁ ὕμνος. Πάνυ δὲ καὶ νῦν τιμᾶται τὸ εἰς τὰ χρυσᾶ μνήματα
 εὐρισκόμενον μασωλεῖον τοῦ θρησκευτικοῦ ποιητοῦ, ὃ ποιηταὶ καὶ λόγιοι ἐπι-
 σκέπτονται, ὡς τοῦ Αἰσχύλου ποτέ, ἵνα ἐμπνευσθῶσιν· ὁ ἄνθρωπος δὲ οὗτος
 διέμενεν ἐντὸς σπηλαίου μικροῦ εὐρισκομένου ἐν χαράδρᾳ παρὰ τὸν φάρον
 νῦν, ἔνθα καὶ γραφικὸν σώζεται μονύδριον, μιμούμενος τὸν ἐν Πάτμῳ γρά-
 ψαντα τὸ εὐαγγέλιον· καὶ συνέγραψεν οὗτος ἀραβοπερσικὸν ποίημα θεολογι-
 κὸν καὶ ἠθικὸν, καλούμενον μουχαμηδιὲς κατὰ τὸ 852 Ἐγείρας· διηγοῦνται δὲ
 οἱ φίλοι αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως λέξεων πρὸς ἔπαινον καὶ διάγνωσιν
 τῆς θεότητος, ἀναστεινάξας ὡς θεολόγος, ἔκαυσε διὰ τοῦ ἀχνοῦ τὸ ὑπόλοιπον
 ἄγραφον τῆς βίβλου. Σώζεται τὸ χειρόγραφον ἐν κιβωτίῳ ἐν τῷ μασωλεῖῳ
 καὶ ἐδημοσιεύθη κατ' αὐτὰς ὡς εἶδον μετὰ φιλοκαλίας. Ἐκ τῶν παλαιῶν δὲ
 χρόνων μέχρι τοῦδε, τὸ ἐν Πλαγιαρίῳ μασωλεῖον τοῦ βασιλόπαιδος διατηρεῖ
 πτωχοκομεῖον. Καὶ ἐν γένει ὡς ἐκ τῶν πολλῶν μνημείων ὀθωμανικῶν, ἁγίων
 θεωρουμένων, ἡ Καλλιπόλις νομίζεται, ὡς μοι εἶπεν ἀββᾶς τις τοῦρκος, ὁ Ἄθως,
 τοῦθ' ὅπερ θεωρητέον ὑπερβολὴ καὶ ἄγαν εὐσέβεια, διότι τί λεκτέον περὶ Πρού-
 σης καὶ Ἰκονίου; . . .

Θεατῆς τραγικοῦ δράματος ἐγένετο ἡ Καλλιπόλις κατὰ τὴν 29 Μαῖου
 1416. Ναυμαχία βενετικοῦ στόλου μετὰ τουρκικοῦ συνέβη εἰς τὴν παραθα-
 λασσίαν αὐτῆς. Ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ πολιορκήσῃ τὴν Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας ὁ
 τουρκικὸς στόλος, ὁ συγκαίμενος τότε ἐκ 42 πλοίων, αἴφνης πρὸ τούτου ὁ Λο-
 ρεδάνος καταλαμβάνει τὴν ἐχθρικήν ναυαρχίδα, ἕξ νῆας καὶ ἑννέα βάρεις, ὧν
 τὰ πληρώματα ἔσφαξεν, ἐνῶ τὰ παιδιά καὶ αἱ γυναῖκες ἐκ τῶν παραλίων τῆς
 πόλεως ἔβλεπον τὴν ναυμαχίαν ταύτην. Ὁ νικητῆς ἐκυρίευσεν τὸ ὄλον εἰκοσιν

ἑπτὰ πλοῖα καὶ πέντε ἐκάησαν ἐνώπιον τῆς Καλλιπόλεως, ἣς τὰ φρούρια ἐσίγησαν ἀπέναντι τοῦ πυρὸς τοῦ στόλου. Ὁ ἀντάρτης δελῆ Χουσεῖν διεπράξατο ἐν Καλλιπόλει φόνους καὶ λεηλασίας κατὰ τὸ 1604. Οἰκτίρμονες δὲ ἐφάνησαν οἱ τοῦρκοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸ 1822· ὁ τουρκικὸς στόλος τότε ἐξήγαγε τοὺς λαζοὺς οἵτινες ἐφόνευσαν πᾶν ἑλληνικόν, ἀλλ' οἱ ἡμέτεροι ἔδραμον ὡς ἰκέται εἰς τὸ μέγαρον βεζύρου ἐξορίστου αὐτόθι καὶ ὁ διοικητὴς Μουσταφᾶς πασᾶς εἶπεν ἐντόνως τῷ ἀρχιναυάρχῳ, ἵνα περισυλλέξῃ τοὺς ἀτακτοῦντας, ἀφοῦ δὲν ἔχει βασιλικὴν ἄδειαν ὅπως καταστρέψῃ τὴν πόλιν, ὡς καὶ ἐγένετο.

Ἡ ἐνεστώσα Καλλιπολις κείται ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας, ἀπέναντι Λαμφάκου κωμοπόλεως, ἐπὶ γήινης ράχεως καὶ ἐκ τοῦ πελάγους φαίνεται ὠραία καὶ χαρίεσσα, ἀλλὰ καὶ ἔσωθεν κοσμεῖται ποικίλως καὶ εἶναι συμπάρεδρος τῆς Παιδεστοῦ, διότι μόναι αἱ πόλεις Παιδεστός, Καλλιπολις, καὶ Λαρδανέλλια εἶναι αἱ τρεῖς νύμφαι αἵτινες στολιζοῦσι διὰ τῶν ἀπεριγραπτῶν φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων καλλονῶν τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τὴν θρακικὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος· καὶ δὲν ἐννοῶ πόλεις ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκότερον, ἀλλὰ σχετικῶς ὁμιλῶ ὡς πρὸς ἀσιανάς. Ἐνοικεῖται ἡ Καλλιπολις ὑπὸ 15.000 ψυχῶν, ἢ 700 ἑλληνικῶν, 200 ἀρμενικῶν, 300 ἑβραϊκῶν καὶ 1500 ὀθωμανικῶν οἰκογενειῶν· ἐὰν δὲ τις θεωρήσῃ καὶ τὸν κινητὸν πληθυσμὸν ὡς, ναυτιλλομένων, περιοίκων, στρατευμάτων, θὰ ὑπολάβῃ ὅτι διπλάσιός ἐστίν ὁ πληθυσμὸς τοῦ ὀρισθέντος. Ἐπὶ τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμφάσης ἀκροπόλεως ὑπερηφάνως ἴδρυνται τὸ ὠρολόγιον, τὸ διοικητήριον, τὸ τηλεγραφεῖον, τὸ δικαστήριον, τὸ δημαρχεῖον, τὸ τουρκικὸν γυμνάσιον, τὸ πολυτεχνεῖον καὶ ὀσημέραι ἐξωραΐζεται ὁ χῶρος τῆς ἀκροπόλεως διὰ δενδροφυτειῶν καὶ πλατειῶν· εἰς δὲ τὰ νότια κράσπεδα ταύτης οἱ τεχνητοὶ λιμένες εἰσὶ καὶ εἰς τὸ κέρασ τοῦ στομίου τοῦ λιμένος τὸ τελωνεῖον, ὑγειονομεῖον, λιμεναρχεῖον ὠραία δὲ κτίρια, ὁ ρηθεις πύργος ὡς προμαχῶν σώζεται εἰς τὴν ἀριστερὰν τοῦ ἔσωθι λιμένος, διότι καὶ τότε καὶ νῦν ἔχει ἡ πόλις δύο λιμένας κτιστούς, ἐντὸς ἑνὸς ἐπιμήκους τετραγώνου ὁ κυρίως λιμὴν καὶ σήμερον παραλαμβάνει ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν πλοίων τῶν δισχιλίων κοιλῶν * ἐὰν πλησίον τεθῇ τὸ ἕν μετὰ τοῦ ἄλλου, ὡς γίνεται· ὁ δὲ ἔσωτερικὸς εἶναι περικεκλεισμένος ὑπὸ τοίχων συνήθως, ἰδία δὲ τὸ βόρειον μέρος ἐσκαμμένον γήϊνον τοῖχον μέγαν ἔχει, καὶ στόμιον στενὸν ὡς καὶ ὁ ἄλλος, διὰ ξυλίνου γεφυριδίου συγκοινωνοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, εἶναι δὲ ἔμπλεως θαλάσσης ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰλύος, ὥστε σμικρὰ ἀράττουσι μόνον. Ἡ ἐκτενὴς παραλία τῆς πόλεως ἔχει μῆκος ὡσεὶ τεσσάρων σταδίων μετὰ τοῦ γηλόφου τοῦ φάρου, καὶ καλύπτεται ἡ πλείστη ὑπὸ οἰκιῶν ἢ καταστημάτων, ἀλλ' ἡ πρόσσις εἶναι πρὸς μεσημβρίαν. Ἡ ἀγορὰ ἄρχεται γαυριῶσα ἀπὸ τοῦ λιμένος καὶ μετὰ διακλαδώσεων ἑκατέρωθεν, περιορίζεται μέχρι τῆς ἀκροπό-

* Μονὰς βάρους σιτηρῶν ἀντιστοιχοῦσα πρὸς 58 χιλιόγραμμα.

λεως· ἀπαρτίζεται δὲ ἐκ τετρακοσίων περίπου καταστημάτων τῶν πλείστων βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν σμικρᾶς ἀξίας, ἐξ ὧν τρία ἢ τέσσαρα ἔχουσι περιουσίαν φαινομένην 500 λιρῶν, καὶ σιταποθήκαι καὶ δύο ἐργοστάσια ἀλεύρων. Τὸ σπουδαιότερον δὲ κατὰστημα εἶναι τῶν Ἀποστόλου, Μηγᾶ καὶ Στυλιανοῦ Παντερμανλῆ ὡς ἀρχαιότερου καὶ γνωστοτάτου κυρίως ἐπὶ τιμότητι· ἐπίσης δὲ καὶ τοῦ Νικολάου Οὐζουνοπούλου καὶ Δημητρίου Κώστα. Ἐν ἀγορᾷ δὲ εἰσιν ὑποδηματοποιεῖα 42, ἐξ ὧν διακρίνεται τοῦ Κωνσταντίνου Ἀποστόλου, σιδηρουργεῖα 25, φανοποιεῖα 7, βαρελοποιεῖα 5, κλίβανοι 15 ἐξ ὧν 6 ἀρτοποιεῖα, ζαχαροπλαστεῖα 5, χρυσοχοεῖα 6 ἐξ ὧν τὸ κυριώτερον τοῦ Ἀναγνώστου Καμπουράκη· τὸ δὲ πρακτορεῖον Λούδ διευθύνεται ὑπὸ τοῦ ἀξιεπαίου Θεμιστοκλέους Α. Σιδηρίδου, καὶ τὸ τῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας τοῦ Ἑλλησπόντου, ὑπὸ τοῦ δραστηρίου Ἰωάννου Κ. Παντερμανλῆ. Καὶ αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ἔχουσιν ὑποπροξένους ὡς καὶ ἡ Ἑλλάς, ἥτις πρεπόντως ἀντιπροσωπεύεται ὑπ' ἀρχαίου λειτουργοῦ τοῦ κράτους, Πέτρου Τζαννέτου ἐκ Λακεδαιμόνος, Φαρμακεῖα δὲ τρία εἰσὶ ἐξ ὧν τὸ ἕν δημοτικὸν καὶ ἔχουσι τέσσαρας ἰατροὺς τὸν Ἰωάννην Παπαδόπουλον, τὸν Ἰωάννην Μπούμπουραν, τὸν Δημήτριον Μπούμπουραν, τὸν Γεώργιον Μεγαρέα, τὸν Κυριακὸν Κ. Παντερμανλῆν ὡς καὶ τέσσαρας στρατιωτικούς.

Τὰ πλείονα κτίρια τῆς Καλλιπόλεως, 4.000 δὲ ἅπαντα, εἶναι μεμιγμένα μετὰ δένδρων, ἰδία δὲ ἀμυγδαλῶν καὶ ξύλινα, καίτοι εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς πόλεως, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει ὡς τὸ Σούνιον, ὑπάρχει λατομεῖον περιέργον ὡς ἐκ τῆς γεωλογικῆς ἰδιοσυγκρασίας αὐτοῦ· διότι ὅλον τὸ ἀπότομον σῶμα τοῦτο σύγκειται ἐξ ὄστρέων, ἄμμου, λευκῶν λιθαρίων καὶ ἐμφορεῖται ὑπὸ ἰδιαζούσης μεγάλης στερεότητος. Κατέστησε πόλιν καλὴν τὴν Καλλιπόλιν ὁ φίλος τῶν καλῶν ἔργων Νουρῆς πασᾶς, διοικητῆς αὐτῆς πρὸ ἑπταετίας μέχρι τοῦ 1888, Κρής δὲ τὴν πατρίδα· ὅ,τι ὠραῖον καὶ κοινωφελὲς οἰκοδόμημα εἶναι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, ἢ παρέκει σχολεῖα, ἢ δενδροφυτεῖα κανονικαί, ἢ δημαρχιακοὶ κῆποι, ἢ ἄμαξιτοί, ἢ ἄλλα εἶναι καλοκαγαθίας τοῦ ἀνδρὸς τούτου μάρτυρες. Τὸ μέγιστον μὲν κτίριον τῆς πόλεως εἶναι τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, βορειοανατολικῶς ἐπὶ ἀπαραμίλλου τοποθεσίας, τὸ ἀρχαιότερον δὲ, βωμὸς ἀφιερωμένος εἰς τὰς Νύμφας καὶ ἔργον κάλλιστον διατηρούμενον εἰσέτι ἐν τῇ πόλει καὶ μαγευτικώτατον τὸ τοπεῖον τοῦ φάρου, ἑνὸς ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Μαρμαρηνῆς θαλάσσης· ἐν τῷ τοπείῳ διατρίβουσι τὰς δροσερωτέρας ὥρας τῆς ἀναπαύσεως οἱ κάτοικοι, ἔνθα γίνεται καὶ ὁ περίπατος· ἐνταῦθα ἔχει ἐνώπιόν του ὁ θεατῆς ἀπέραντον θάλασσαν, ὠραῖαν πόλιν, καὶ κάποτε μόλις πνεύσει ὁ ἐμβάτης, ὁρᾷ σωρηδὸν καὶ πετρηδὸν ἵνα ἐξέρχωνται ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς εἰ ἐκ δεξαμενῆς, πλοῖα διακόσια, ἢ τριακόσια, ἢ καὶ πεντακόσια· ἐνίοτε δὲ ὁ ἄπιστος καὶ ἀσθενὴς ζέφυρος νὰ τὰ καταλιμπάνη, ἀντικαθιστάμενος διὰ νηνεμίας, ὅτε μὲν παρὰ τὴν Δάρδανον ἢ Ἀβυδον, ὅτε δὲ καὶ παρὰ τὴν Καλλιπόλιν·

ὦ! νομίζει τις ὅτι βλέπει μοναδικὸν μεγαλεῖον καὶ τὴν Θάλασσαν αὐτοκρατορῖσαν· δὲν ὑπάρχουσι πολλὰ μέρη εἰς τὸν πλανήτην ἡμῶν, ἵνα ἔχωσι τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἀνέξοδα πανοράματα, πολλάκις τοῦ ἔτους ἐκτυλισσόμενα ἐνώπιον αὐτῶν. Δικαίως οἱ Ἑλλησπόντιοι ἀγαπῶσι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὡς θελκτικὰς καὶ τερψικαρδίους πρὸ πάντων, διότι συμβάλλει πρὸς τὴν ἀγάπην καὶ ἡ καλλονὴ κατὰ τοὺς ψυχολόγους, ὅχι ὁμως καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικούς, οἵτινες εὐρίσκουσι τὴν φιλοπατρίαν εἰς θράχους καὶ εἰς χιόνας ἀνυποφόρους. Πολλὰς κρήνας ἔχει ἡ πόλις, ἀλλὰ σπουδαία εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ λιμένος ἱσταμένη μαρμαρίνη, εὐεργεσία τοῦ αὐτόθι ἀφιχθέντος Σουλτάν Μαχμούτ τοῦ Β' καὶ ἐν τοσοῦτῳ τὸ ὕδωρ δὲν ἀφθονεῖ ἐν τῇ πόλει καὶ ὑπὸ λειψυδρίας θὰ ἐπαισθεν, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἀένναος καὶ πολύκρονος βρύσις ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ ἀνατολικοῦ ὀρμίσκου, ἔνθα καὶ τὰ ταφεῖα τῶν ἠμογενῶν καὶ τῶν Γάλλων, τῶν κατὰ τὰ Κρμαϊκὰ ἀποθανόντων.

Παρὰ τὴν βορειοδυτικὴν πτέρυγα τῆς πόλεως εἶναι ἡ μεγάλη συνοικία τῶν Ἑλλήνων καὶ παρὰ τὴν ἀντίθετον τῆς εἰρημένης, ἡ ἄλλη καὶ ἡ μὲν πρώτη ἔχει ναοὺς τρεῖς καὶ ἡ ἄλλη ἓνα. Ὡς τῶν ἐν τῇ Βασιλευούσῃ ναῶν εἶναι περικαλλῆς καὶ ὁ καθεδρικός ναὸς τῆς πόλεως ἀνατεθειμένος τῷ Τροπαιοφόρῳ, ἀνεκαινίσθη δὲ τὸ 1832 καὶ κατακαεὶς αὐθις ἀνηγέρθη κατὰ τὸ 1846. Ἀποκτᾶ τέμπλον ἐξαιρετὸν ὁ ναὸς τῷ ἁγίῳ Νικολάῳ ἀφιερωμένος, ἀνωκοδομήθη δὲ τὸ 1759 καὶ 1832. Ἐπιστάσις καὶ συμβοηθεῖα Κωνσταντίνου Ταβουλλαρίου καὶ Νικολάου τῶν υἱῶν Ἀγγελῆ Λογοθέτου, ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων τὸ 1832 ὁ ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου σεβόμενος ἐν τῇ μικρᾷ καὶ καλλίστῃ συνοικίᾳ, ἐκτίσθη τὸ 1832 καὶ παρὰ τοῦτον, ἀξιόλογος ἐκκλησία τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ ἀφιερωμένη. Λοιπὸν εὐσεβέστατον ἦν τὸ ἔτος 1832 ἐν τῇ Καλλιπόλει. Καὶ ἑπτὰ δὲ ἱερεῖς ἐφημερεύουσιν εἰς τὰς τέσσαρας ἑνορίας τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ ναὸς τῶν Ἀρμενίων ἀνηγέρθη τὸ 1868 καὶ ἀνατεθειμένος ἐστὶ τῷ ἁγίῳ Θεοδώρῳ, οἱ δὲ Ἑβραῖοι ἔχουσι δύο ἀκόμψους συναγωγὰς· καὶ οἱ ὀθωμανοί, ἐπέκεινα τῶν τριάκοντα προσκυνημάτων ὅλων ὅλων πεπαλαιωμένων, ἐξ αὐτῶν δὲ ἑννέα τεμένη καὶ ἕξ μοναστήρια, ἐκ τῶν τεμενῶν περίφημον εἶναι τὸ Ἑσκή τσαμί, περὶ οὗ τὰ δέοντα ἐλέχθησαν ἐν τοῖς πρόσθεν, καὶ νῦν οἰκοδομεῖται περικαλλέστερον· τὸ δὲ ἀξιόλογον μοναστήριον τῶν δερβισῶν κεῖται παρὰ τὴν βορειοανατολικὴν ἄκρην καὶ ἐνόργανον τελετὴν μετὰ χοροῦ ποιῶσιν οἱ μονασταὶ καὶ πᾶσαν Πέμπτην τῆς ἐβδομάδος, ὡς οἱ ἐν Πέρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνάδελφοι αὐτῶν, γνωστοὶ καὶ εἰς τοὺς εὐρωπαίους· καὶ πρὸ πάντων ἀγιωτάτῃ πόλις θεωρεῖται ἡ Καλλιπολις ὑπὸ τῶν τούρκων, ὡς ἐλέχθη.

Ὁραῖον μὲν οἰκοδόμημα τυγχάνει τὸ σχολαρχεῖον, παλαιὰ δὲ τὰ λοιπά, πλὴν τῆς δημοτικῆς τῆς μικρᾷς συνοικίας· φοιτῶσιν εἰς μὲν τὸ σχολαρχεῖον, ὃ ἔχει καὶ γυμνασιακὴν τάξιν, ἐξήκοντα παῖδες καὶ δύο διδάσκαλοι, εἰς δὲ τὸ

δημοτικὸν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ δύο διδάσκαλοι καὶ εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον παιδεύονται ἑκατὸν ἑννεήκοντα κοράσια, ὑπὸ δύο διδασκαλισσῶν ποδηγετούμενα, τοῦτο δὲ μετὰ τοῦ δημοτικοῦ κτᾶται καὶ ἑλληνικοῦ μίαν τάξιν καὶ νηπιαγωγεῖον, εἰς δὲ τῆς ἄλλης συνοικίας, Ἰχθυοπωλείου καλουμένης, τὸ σχολεῖον ὠκοδομήθη πρό τινος (αὐνέ) καὶ ἔντροφῶσιν ἑβδομήκοντα τρία παιδιά, ἕξ ὧν εἴκοσι κοράσια μετὰ διδασκάλου, ὄλων δὲ τὰ διδασκάλια ἑτησίως ἀνέρχονται εἰς τὰς τριακοσίας πεντήκοντα λίρας. Ὑπάρχει καὶ βιβλιοθήκη ἐντὸς κελλίου τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ, μετὰ εἴκοσιν ὀκτῶ χειρογράφων καὶ τριακοσίων ἑννεήκοντα ἕξ ἐντύπων.

Παρὰ τὸν ναὸν τῶν Ἀρμενίων εὐρίσκονται καὶ παιδαγωγεῖα αὐτῶν, σμικρά, ἀλλ' ἀνιδύονται λαμπρά' ὀγδοήκοντα παιδιά καὶ δύο διδασκάλους ἔχει τὸ τῶν ἀρρένων, καὶ τριάκοντα κοράσια μετὰ διδασκαλίσης τὸ τῶν θηλέων. Νεοδμουσί δὲ καὶ οἱ Ἑβραῖοι σχολεῖα, ἅτινα πρώην εἶχον διακόσια πεντήκοντα παιδιά ἀμφοτέρων τῶν γενῶν, ὑπὸ πέντε τλημόνων, ὧν αἱ εἰσπράξεις ἀθλιώταται.

Τὸ περικαλλέστατον λίθινον γυμνάσιον τῶν τούρκων ἐκτίσθη τὸ 1888 καὶ ἔχει βιβλιοθήκην ἕκ χιλίων τόμων' φοιτῶσι δὲ μαθηταὶ τεσσαράκοντα ἕξ καὶ ἕξ καθηγηταί, οἵτινες παραδίδουσιν, ἐκτὸς τῆς ἀραβικῆς, περσικῆς, τουρκικῆς, καὶ γαλλικῆν μετὰ τῶν ἐγκυκλίων, ἡ δὲ μαθητεία εἶναι πενταετής. Ὑπὸ τοῦτο δὲ σῶζεται καὶ τὸ ἀριστύτερον πολυτεχνεῖον * τὸ ὁποῖον διηρημένον εἰς τέσσαρά ἔστι τμήματα: λεπτουργικῆς, σιδηροδρομικῆς, ὑποδηματοποιίας καὶ ὑφαντικῆς· ἠρίθμησα ἐργαζομένους πεντήκοντα μαθητιῶντας, καὶ ἀξιόπαινον ἐθεώρησα τὸ τῆς ὑφαντουργίας, διότι ἐκ τῶν δέκα καὶ τεσσάρων ἀργαλειῶν, τὰ μὲν ἕνδεκα ἐργάζονται πανικὰ καὶ τὰ τρία κασμίρια ἀξιόλογα, ὡς πρὸς τὴν δύναμιν καὶ χρῶμα, ταῦτα δὲ πωλοῦνται ἐν τῇ ἀγορᾷ. Τὸ σχολαρχεῖον, ρουσιῆς δὲ τουρκιστί, εἶναι καὶ αὐτὸ ἕν ἐκ τῶν ὠραίων δημοσίων οἰκοδομημάτων, καὶ ἰδρύθη τὸ 1886, μαθητεύουσι δὲ ἑξήκοντα πέντε πρόσωπα ὑπὸ διδασκάλων τεσσάρων, ἕξ ὧν ὁ τῆς καλλιγραφίας καὶ ὁ τῆς γαλλικῆς γλώσσης. Τρία εἶναι τὰ προκαταρκτικὰ ἐνταῦθα· τὸ μὲν παρὰ τὸ Ἑσκή τσαμί, εἰς ὃ ἐκπαιδεύονται ἑξήκοντα ὑπὸ δύο, τὸ δὲ εἰς συνοικίας σουγιᾶχ ἐν ᾧ διδάσκονται ἑκατὸν δύο ὑπὸ δύο, καὶ τὸ εἰς τὴν παραλίαν παρὰ τὰ ζεφύρεια τῆς πόλεως μέρη, λαμπρὸν ἔνθα μαθητεύουσιν ἑκατὸν ὀκτῶ ὑπὸ δύο, καὶ εἰς τὸ τῶν παρθένων ἐν ᾧ διαπαιδαγωγοῦνται ἑξήκοντα κόραι, ὑπὸ δύο διδασκαλισσῶν· σπουδαιότερον δὲ εἶναι ὅτι κατηγορήθησαν παρὰ τῆς ἀρχῆς τὰ ἐν τοῖς τεμένεσι γραμματεῖα. Συνελόντι εἰπεῖν ἐν τῇ Καλλιπόλει διαμορφοῦνται 1231 ὑπὸ 32, οἱ δὲ ἡμέτεροι ἔχουσι τὴν ὑψηλὴν βαθμίδα καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν

* Προφανῶς Τεχνικὴ Σχολή, καταρτίζουσα τεχνίτας.

φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν τῶν πολιτῶν, ἐν μέρει ὁμως ἢ κάρπωσης εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ βελτιώσεις τοῦ πρό τιος Καλλιπόλεως ἱεράρχου Ἀβερκίου· ὁ ἀνὴρ οὗτος ἔλαβεν ὀκτακοσίας λίρας παρὰ τοῦ τότε διοικητοῦ Νουρῆ πασᾶ, ἐκείνου ὑπὸ τῆς γεωργικῆς τραπέζης καὶ τῆ χορηγία χωρικῶν τε καὶ πολιτῶν ἴδρυσε σχολεῖα καὶ βελτιώσεις ἐπέφερε σημαντικὰς καὶ εἰς τὴν ἔδραν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν, ἣτις νῦν ἔχει δημοτικὰ σχολεῖα ὧν ἔστερεῖτο πρὶν, καὶ διδασκάλους πραγματικὸς ἐμισθοδότησεν ἄνω τῶν τριάκοντα ἕξ λιρῶν ἕκαστον. Ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος διετέλεσε ἄλλοτε ὑπὸ τὸν τίτλον Λεύκης, βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Ἡρακλείας Ἰωαννικίου καὶ φημίζεται ὑπὸ τῶν ποιμνίων Ἡρακλεωτῶν καὶ Καλλιπολιτῶν ὡς δίκαιος, ρέκτης, δραστήριος καὶ διδακτικὸς.

Τὸ ἀγλαΐσμα ἐλλήνων Καλλιπολιτῶν εἶναι ὁ ἐπισκοπικὸς αὐτῶν θρόνος, πρωτοβάθμιος τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας· ἡ ἐπισκοπικὴ ἔδρα αὕτη ἐφίσταται ὅλον τὸν μεσαιῶνα καὶ μέχρι τοῦδε· ἠνώθη δὲ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ Μάδυτος ἐν τέλει τοῦ μεσαιῶνος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τιτλοφορεῖται «Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου» μέχρι σήμερον· ἡ δὲ ἐπιχορηγήσις εἶναι 420 λίραι ἕξ ὧν τὰς εἴκοσι λίρας τῷ πατριάρχῃ δίδει ὁ Καλλιπόλεως, ἐνῶ ὁ Σηλυβρίας μόνον δέκα, ὁ Μυριοφύτου δέκα τρεῖς καὶ ἡμίσειαν, ὁ Μετρῶν ἑπτὰ καὶ ἡμίσειαν ὁ δὲ Γανοχώρας ἕνδεκα. Ἰδοὺ δὲ οἱ ποιμένες καὶ οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου: Μακεδῶν (Μαδύτων) 451, παρῆν ἐν τῇ Δ' οἰκουμενικῇ συνόδῳ. Ἀρμόνιος (Καλλιουπόλεως) 553, συνεδρίασεν ἐν τῇ Ε' οἰκουμενικῇ συνόδῳ. Μελχισεδὲκ (Καλλιουπόλεως) 783, ἐν τῇ Ζ' οἰκουμενικῇ συνόδῳ. Λέων (Μαδύτου) 703, συνεδρίασε ἐν τῇ Ζ' οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ὑπογραφομένος ὅτε μὲν Λέων Μαδύτων καὶ Κοίλης (τανῦν Κοίλια παρὰ τῇ Μαδύτῳ), ὅτε δὲ Κοίλης Λεωνίδης. Κωνσταντῖνος (Μαδύτων) παρῆν ἐν τῇ Φωτίου, 879. Εὐθύμιος (Μαδύτων), ἅγιος 944 - 989. Νικηφόρος (μητροπολίτης Μαδύτων) 1060 ἀνώνυμος 1087, ἀνώνυμος μητροπολίτης Μαδύτων 1143. Θεοφάνης (Μαδύτων) 1193 - 1196, ἀνώνυμος ὑποψήφιος μητροπολίτης Μαδύτων 1324. Ἐπεβλήθη τῇ μητροπόλει Μαδύτων βόηθεια ὑπὲρ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἕξ ὑπερπύρων τριάκοντα ἕξ. Ἰσαὰκ (Μαδύτων μητροπολίτης) 1343. Μελέτιος (Καλλιουπόλεως) 1654. Μακάριος (Καλλιουπόλεως) 1668. Φιλόθεος 1676, καθαιρεῖται. Ἀθανάσιος 1676. Ἱερεμίας 1680 - 1711. Τούτω, μεσιτεία τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ Κων)πόλεως Ἀθανασίου Ε'. ἀμφιένυσθαι ἐν τῇ λειτουργίᾳ σάκκον ἀρχιερατικόν, ἐκκλησιαστικῆς ἔνεκεν τιμῆς πρὸς αὐτόν, διὰ τὸν ἐνάρετον βίον του. Ἰωακείμ 1835 θνήσκει. Γρηγόριος ὁ Ἄνδριος ὁ ἀπὸ Τυρολόης, 1835 - 1881, παραιτεῖται. Ἀβέρκιος 1881 - 1890, εἶτα Μογλενῶν. Φώτιος Βουγιούκας Δαρδανέλλιος, 1890 - 1892. Δωρόθεος Μαμμέλης 1892. Ἱστορίαν δὲ κρύπτουσι τὰ ὀνόματα τούτων.

Ὁ Καλλιπόλεως Φώτιος Βουγιούκας ἦν εἰς ἐκ τῶν τροφίμων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀνάστημα δὲ τοῦ τρισεβάστου μητροπολίτου Δέρκων Καλλι-

νίκου τοῦ ἐκ Δαρδανελλίων, διέπρεψε πρῶτον ὡς ἱεροκῆρυξ ἐν Βρουύλοις τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου, ὡς διευθυντῆς δὲ κατόπιν τῆς ἐν Βαθυρρούακι σχολῆς, εἶτα καθηγητῆς καὶ ἱεροκῆρυξ ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδιότητα καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει· τὴν δὲ 16 Φεβρουαρίου 1891 ἐνεκρίθη ἀρχιερεὺς Καλλιπόλεως, ἀλλὰ δὲν ἐχάρη ἐπὶ πολὺ τὸν θρόνον, ἐν ᾧ ἐνετάφη.

Ὁ Καλλιπόλεως Δωρόθεος τοῦπικλῆν Μαιμέλης, κατάγεται ἐκ Σιγῆς τῆς Βιθυνίας, υἱὸς ἐμποροπλοιάρχου, ἐπεδόθη εἰς τὰ ἱερά καὶ ἀπεπεράτωσε τὰς θεολογικὰς σπουδὰς ἐν τῇ Χάλκῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Χαλκηδόνας Καλλινίκου ὅστις καὶ ἀρχιδιάκονον εἶχεν αὐτόν. Ἡ ὠραιότης τοῦ προσώπου του καὶ ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του καὶ ὁ ἱεροπρεπὴς χαρακτῆρ του καὶ ἡ στωμυλία τῶν ρητορικῶν λόγων του, οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλεύουσαν, κατέστησαν γνωστὸν καὶ περιζήτητον· τὰς ἀρετὰς δὲ δὲν παρεῖδε καὶ ὁ νῦν διαπρεπὴς Χαλκηδόνας Ἰωακείμ Εὐθυβούλης ὁ καλοκάγαθος, καὶ τὸν ἀρχιδιάκονον τοῦτον ὅχι μόνον διετήρησεν εἰς τὴν θέσιν του, ἀλλὰ καὶ πρωτοσύγκελλον τῆς ἐπαρχίας ἀνέδειξε καὶ ὁπότε ἐψηφίσθη τριακονταετῆς παρὰ τῶν πατριαρχείων ἐπίσκοπος Καλλιπόλεως ὁ Δωρόθεος, ἐν τῷ ναῶ τῷ ἀφιερωμένῳ τῇ ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ ἐν Χαλκηδόνι ἐχειροτόνησε, συλλειτουργούντων τῶν μητροπολιτῶν Κορυτσᾶς Φιλοθέου καὶ Ἐλασσῶνος Νικοδήμου, κατὰ τὴν δεκάτην πέμπτην Μαρτίου 1892.

Ἐδρα καὶ διοικητοῦ εἶναι ἡ Καλλιπόλις καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς νομαρχίας Ἀδριανουπόλεως, τέσσαρες δὲ πολιτικαὶ ἐπαρχίαι ὑπόκεινται εἰς τὴν διοίκησιν οἷον, ἡ Κεσσάνης, ἡ Μυριοφύτου, ἡ Περιστασῆς, ἡ Μαδύτου καὶ ὁ δῆμος Ἐβροσε· κεῖται δὲ ὁ τελευταῖος παρὰ τὴν Κεσσάνην καὶ ἔδραν ἔχει τὸ Καδῆ-κιοὶ πρὶν συμπεριελάμβανεν ἡ διοίκησις περὶ ἧς ὁ λόγος, τὰ διαμερίσματα Κιουμουρτσίνας, Δεδὲ ἀγάτς, Μαλγάρων, καὶ ἦδη ὅλος ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, ἀνέρχεται ὑπεράνω τῶν 132.000 ψυχῶν.

Ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία εἶναι αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν Καλλιπολιτῶν· φαιδρότης διαλάμπει ἐπὶ τῶν μετώπων τῶν ἀστῶν, αἱ δὲ δέσποναι οἴκαδε ἐργαζόμεναι ἄδουσι καλλιφώνως καὶ μάλιστα αἱ Ἕλληνίδες, τοῦτο δὲ θεωρεῖται σημεῖον εὐτυχίας· ἀλλὰ πεντακόσιοι νέοι μὴ ἐπιθυμούντες τὸ δρέπανον καὶ τὸν σκαπτήρα ξηνητεύονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς Σμύρνην καὶ Ἀλεξάνδρειαν, μετερχόμενοι τὸν ὑπάλληλον· πατήρ τις μοὶ ἔλεγεν ὀδυνηρῶς ὅτι ἔχει ἕξ τέκνα, ἐξ ὧν τὰ τέσσαρα ἄρρενα ἠλικιωθέντα, τὸν ἐγκατέλειπον ὀλοτελῶς καὶ ὡς ἐνθῦμιον τῆς υἱικῆς εὐγνωμοσύνης, τῷ ἀφῆκαν τὰς θυγατέρας, ἵνα αὐτὸς φροντίσῃ περὶ τῆς τύχης τούτων. Ἐν γένει μεμψιμοίρους βλέπει τις ὄλους τοὺς κατοίκους, διότι θέλουσιν ὅλοι νὰ εἶναι ἐκτὸς ἀνάγκης, φαίνεται ὅτι δὲν γνωρίζουσι τὸν κοινωνικὸν ἐκεῖνον ὄρισμὸν ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀνθρωπότητος ταλαιπωρεῖται. Ἡ γῆ ἦν κατοικοῦσι καὶ τὰ περίξ δίδουσι ἄφθονα τὰ ἀγαθὰ· παράγει δὲ ἡ πόλις οἶνον 200.000 ὀκάδων καὶ μετὰ τῶν

περιχώρων ἕως 1.000.000, λαμπρότερος ὅμως καὶ νοστιμώτερος εἶναι ὁ τοῦ Ἄγγελοχωρίου σίτον δὲ ἡ πόλις 40.000 κοιλῶν καὶ ἕκαστος νοεὶ ὅτι συνωδὰ τῷ πληθυσμῷ ἀπαιτεῖ ἐτησίως σίτον 100.000 κοιλῶν, ὅθεν ἔρχονται ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκ τῆς Κεσσάνης ἀφθονώτατοι καρποὶ δημητριακοί, καὶ προϊόντα τῆς τυροκομίας, βάμβακες δὲ ἐκ τῶν νοτίων Χερσονησιωτῶν. Κριθὴν δὲ παράγει 10.000 καὶ καναρόσπορον, κοινῶς κούσουτον, ἕως 25.000 κοιλῶν, ἐκτὸς πεπονίων ἀφθόνων καὶ καλοκαιρινῶν προϊόντων, ὡς κρομμύων ἐκ τοῦ Γαλαταρίου μόνον 20.000 στατήρων. Ἡ δεκάτη τῆς πόλεως ὡς πρὸς τὰ προϊόντα, ἐπωλήθη διὰ 120.000 γροσίων. Πωλεῖται δὲ ἡ δεκάτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὕτω: Καλλιπόλεως 110.000, Πλαγιαρίου 120.000, Γενί-κιοῖ 75.000, Παῖρι 45.000, Γαλαταρίου 44.000 (Κουζλοῦτερέ 12.000, Πράνκιοῖ 18.000, Τσομαλῆ 14.000, Παζαρλί 22.000, ὅλα ταῦτα ὑπὸ τούρκων ἐνοικοῦνται μετὰ 250 οἰκογενειῶν), Ἄγγελοχωρίου 55.000, Περγάζ 27.000, Ταϊφύρι 40.000, Καβακλή 12.000 ἤτοι 594.000 γροσίων ἐκτὸς τινων ἐπαύλεων. Εἰσάγονται ἀποικιακὰ ἐν τῇ πόλει 3.000 σάκκοι ζακχάρεως, 500 καφφέ, 1000 δρυζίου καὶ 10.000 κιβάτια πετρελαίου. Ἐκ Λέσθου περὶ τὰς δύο χιλιάδας στατήρας ἔλαιου ἔλαιῶν καθ' ὅτι χρησιμοποιοῦσι τὸ τῶν σησαμίων ἀφθονωτάτων ἐνταῦθα. Τὰ βυρσοδεφεῖα τῆς πόλεως καὶ τὰ καραβοπανοποιεῖα ἐνεκρώθησαν ἕνεκα τῆς εἰσαγωγῆς ὁμοειδῶν εὐρωπαϊκῶν, περίφημος δὲ ἦν ἡ πόλις, διὰ τὰ ὠραῖα μαροκίνια καὶ πανία εἰς τὸν πέριξ κόσμον καὶ ἐνῶ πρὶν ἦσαν τριάκοντα βυρσοδεφεῖα καὶ πεντήκοντα τῶν πανίων, μόλις σήμερον ἐργάζονται ὀκτὼ καὶ τέσσαρα καθ' ἕκαστον εἶδος, νῦν δὲ φημίζεται διὰ τὴν ἐντεχνον καὶ γλυκεῖαν γαλέτταν, ἧς ἡ ἐξαγωγή ὑπερβαίνει τῶν πέντε χιλιάδων στατήρων κατ' ἔτος, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῶν καταστημάτων Γεωργίου Δράκου, Γεωργίου καὶ Δημητρίου Βελόνη. Ἄλλὰ καὶ ἡ εὐχαρις παραθαλασσία, δωρεῖται τοῖς Καλλιπολίταις ὄστρεῖδια γλυκέα καὶ ἀφθονα, κτένια καὶ πίννας καὶ ἰχθύς μυρίους τε καὶ μεγάλους, καὶ μάλιστα τριχίας δι' ἃς ἐπίτηδες ἔμποροι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης ἔρχονται καὶ ἀλατίζουσι ποσὸν σπουδαῖον, κάποτε δὲ καὶ πέρα τῶν τριακοσίων ἢ πεντακοσίων χιλιάδων ὀκάδων· διότι ἀλιευτήρια εὐρίσκονται ὅχι μόνον εἰς Καλλίπολιν, ἀλλὰ καὶ εἰς Λάμψακον καὶ εἰς Τσαρδάκι καὶ ἔσθθεν τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἡ Καλλίπολις εἶναι καὶ αὕτη ἐκ τῶν ἀξιολόγων ναυτικῶν πόλεων καθὼς ἡ Ἀρτάκη καὶ τὸ Μυριόφυτον· ἠρίθμησα ἐν χειμῶνι ἐν τῷ λιμένι ἐξήκοντα δύο πλοῖα χωρητικότητος τῶν 2.000 ἕως 1.500 κοιλῶν καὶ ὀλίγα τῶν 800, ἀλιευτικά, δὲ πεντήκοντα περίπου ἐξ ὧν καὶ 5 σπογγαλευτικὰς μηχανάς· ὅλα ταῦτα εἶναι ἰδιοκτησίαι τῶν ὀθωμανῶν, οἵτινες καὶ τὰ ναυπηγοῦσι· δὲν ἔχουσι τὰ πλεῖστα ἐκ τούτων κεφάλαια χρηματικά, ἀλλὰ ναυλοῦνται καὶ μεταφέρουσι ὅτε μὲν ξυλείαν ἐκ Πριάπου (Καράποα), ὅτε δὲ ἀπὸ τὰ Ἀδραμυττηνὰ μέρη ἄπια καὶ πέπονας ἐκ τῶν ἐγγύς τῆς πατρίδος αὐτῶν, καὶ τὸ φθινόπωρον μετακομίζουσι ἐκ Καλλιπόλεως εἰς Λάμψακον περὶ

τάς 200.000 πρόβατα καὶ τὸν χειμῶνα κάθηνται, ἐν οἰκονομίᾳ διάγοντες οἱ ναῦται τοῦρκοι, μὴ μμοῦμένοι τοὺς ἡμετέρους, οἵτινες τὴν μέθην ἔχουσιν ἐκ τῶν ὄν οὐκ ἄνευ. Εἰς Καλλιπόλιν ὑπελογίζετο τὸ 1890 ὅτι θὰ καταβῶσιν ἐκ Βουλγαρίας προσωρισμένα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, 200.000 πρόβατα, ἐνῶ τὸ 1889 ἐπέρασαν 187.000 καὶ τὸ 1888 διήλθον 217.000. Τὰ πρόβατα ταῦτα ὡς ἐλέχθη διαπεραιοῦνται εἰς τὴν ἀντιπέραν Ἀσίαν καὶ διὰ ξηρᾶς φθάνουσιν εἰς τὴν Πάνορμον, διὰ δὲ ρυμουλκῶν μετακομίζονται εἰς τὸ Βυζάντιον· ἡ Δημαρχία Καλλιπόλεως τότε εἰσπράττει δέκα παράδες κατὰ κεφαλήν, πλὴν δὲ τούτου καὶ ἕκαστον πρόβατον εἴκοσι πέντε διὰ τὴν διάβασιν καὶ πέντε δι' ἄλλα μικρὰ ἔξοδα· ὥστε κατ' ἔτος εἰσπράττει ἐκ τῶν δικαιωμάτων τῶν προβάτων ἡ δημαρχία Καλλιπόλεως περὶ τὰς δύο χιλιάδας λίρας. Τὴν διασημότητα τῆς πόλεως ταύτης ὡς ἐκ τῆς ἐμπορικῆς καὶ γεωγραφικῆς θέσεως, ἐφ' ἧς εἴκοσιν ἀτμόπλοια προσορμίζονται καθ' ἑβδομάδα (καίτοι κατέκοψεν ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τοῦ Δεδὲ ἀγάτς) λαβοῦσα ὑπ' ὄψει ἑταιρία τις, προέτεινε πρό τινος ἵνα σχηματισθῇ ἐναέριος σιδηρόδρομος ἐκ Καλλιπόλεως μέχρι Λαμψάκου, ἄλλος δὲ κλῶνος ἀπὸ Ἐσκή μπαμπᾶ μέχρι Καλλιπόλεως, ὡς γνωρίζει τὸ μέγα δημόσιον.

Εἰς τὴν στοὰν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης ἔχουσιν ἄνδρας τινὰς ἵνα δεῖξωσι καὶ οἱ Ἕλληνες Καλλιπολίται ὡς γνησίους συμπολίτας: Τὸν Διονύσιον Ἱερομόναχον· οὗτος ἐγεννήθη τὸ 1733, ἔμαθε δὲ τὰ γράμματα εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς Ἀθῶνα, ἔμεινε ἐν τῇ σκῆτῃ τῆς ἁγίας Ἄννης καὶ ἐδιώρθωσε τὰ ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν λάθη ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις, καὶ κώδικας μοναστηριακοὺς καὶ ὄλα ἀπέστειλεν εἰς τὸν πατριάρχην Σωφρόνιον. Τὸν Πενταπόλεως ἱεράρχην Νεῖλον· τὸν γνωστὸν διὰ τὰ ἐν Ρουμανίᾳ μοναστηριακὰ καὶ τὴν πολυγλωττίαν του· ὁ δαιμόνιος οὗτος ἀνὴρ ἐφάνη εὐεργετικὸς πρὸς τὴν πατρίδα του, δωρησάμενος τοῖς παιδαγωγείοις πεντακοσίας χρυσᾶς κριμίσσας καὶ τὴν βιβλιοθήκην του· καὶ τὴν μᾶλλον σπουδαιότητα τῆς δημοσίας βιβλιοθήκης ἔχουσι τὰ δοθέντα ὑπὸ τούτου· οἱ δὲ συμπολίται του πρὸς αἰδίδιον εὐγνωμοσύνην, ἔχουσιν ἐντὸς τοῦ σχολαρχείου τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχιερέως τούτου ἀνηρητημένην. Τὸν Στυλιανὸν Παντερμανλὴν· τὰς ἐγκυκλίους καὶ νομικὰς ἀπεπεράτωσεν ἐν Ἀθήναις, εἶναι γαμβρὸς τοῦ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν Κυζικηνοῦ καὶ διαμένει ἐν τῇ πατρίδι του. Τὸν Ἰωάννην Π. Παπαδόπουλον· ἐτελείωσεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Γερμανίᾳ τὰς ἰατρικὰς σπουδὰς καὶ ἰάτρευσεν ἐν τῇ πατρίδι δεκαετίαν, ἀγαπώμενος ὑφ' ὄλων τῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ ὡς ἰατρὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος, νῦν δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποκατεστάθη. Τὸν Κωνσταντῖνον Α. Σιδηρίδην, οὗτος ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ πανεπιστημίῳ καὶ ἐν Παρισίοις δὲ συνεχίζων τὴν ἐπιστήμην, ὁ θάνατος τὸν ἐθέρισε πρό τινος. Τὸν Ἀριστοτέλην Ἰ. Τσαννέτον· καὶ οὗτος ἀποπερατώσας τὰ νομικὰ Ἀθήνησιν, εἰς ΑΙΧ τῆς Γαλλίας ἐξακολουθεῖ ἀκροώμενος τὰ τῆς ἐπι-

στήμης. Τὸν Δημήτριον Πούμπουραν τὰ τοῦ Ἱπποκράτους ἠκροάσθη τελείως ἐν Ἀθήναις καὶ τὴν ἐπιστήμην μετέρχεται ἐν τῇ πατρίδι, σεβόμενος διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειαν καὶ τὴν ἱκανότητα ὡς καὶ ὁ πατὴρ του ἱατρὸς Ἰωάννης, Ἄνδριος τὴν πατρίδα. Τὸν Ἀναστάσιον Ἀ. Παπαδόπουλον ἱατρὸν ἀξιόλογον ἐν Πανόρμῳ. Τὸν Γεώργιον Ἀ. Σιδηρίδην, τελειόφοιτον τοῦ ἀθηναϊκοῦ πολυτεχνείου τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, νῦν δὲ διατελοῦντα ἐν τῇ πατρίδι του μηχανικὸν τοῦ δημαρχείου. Τὸν Ἀριστείδην Ἀ. Σιδηρίδην, τὴν ζωγραφικὴν τελειώσαντα ἐν τῷ ἐθνικῷ πολυτεχνεῖῳ καὶ νῦν διαμένει ἐν τῇ πατρίδι του καταγινόμενος εἰς μελέτας. Τὸν Νικόλαον Τσιμισιρόπουλον, φοιτητὴν τῆς ἱατρικῆς, τὸν Εὐστράτιον Τσαννέτον, φοιτητὴν τῆς ἱατρικῆς, τὸν Γεώργιον Κωνσταντινίδην, φοιτητὴν τῆς φιλολογίας.

Καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ κανχῶνται διὰ τὸν Μουσταφᾶν Ἀλῆν, ὁ εὐγενὴς οὗτος ἐγεννήθη ἐν Καλλιπόλει τὸ 1542 μ. Χ. καὶ μεγάλων φιλοσόφων ἤκουσε μαθήματα καὶ ἀφῆκε πολλὰ ἀξιόλογα συγγράμματα.

Εἰς τὴν στήλην δὲ τῶν Ἑλλήνων εὐεργετῶν συναριθμεῖ ἡ πόλις τὸν λαϊκὸν Ἰωακεῖμ Δ. Σκαρλατίδην τὸν μέγαν εὐεργέτην τοῦ ἑλληνικοῦ Σμυρναϊκοῦ νοσοκομείου, ὑποχρεοῦται δὲ τὸ κατάστημα τοῦτο, κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ διαθέτου φέρουσαν χρονίαν ἐνάτην Δεκεμβρίου 1887, νὰ συστήσῃ ἐκ τῆς κολοσσιαίας περιουσίας τοῦ μακαρίτου, φαρμακεῖον ἐν Καλλιπόλει καὶ δωρεὰν φάρμακα νὰ δίδῃ τοῖς πάσι, νὰ διατηρῇ ἐπιστήμονα ἱατρὸν σπουδάσαντα ἐν Εὐρώπῃ, ὅστις δωρεὰν νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ κατὰ τὰς ἑορτὰς Χριστουγέννων καὶ Πάσχα ὁ κατὰ καιρὸν ἀρχιερεὺς Καλλιπόλεως, νὰ διανέμῃ εἰς τοὺς πολίτας καὶ περὶ ξηλοῦς, τρεῖς ἕως τέσσαρας χιλιάδας γροσίων· ἀλλὰ μέχρι τοῦδε οὐδεμία ὑποχρέωσις ἐξετελέσθη ὥστε παρεπονήθησαν τινες δημοσίαι· ἐγὼ δὲ ἠρώτησα τοὺς ἐφόρους τὴν αἰτίαν τῆς ἀναβολῆς καὶ μοι ἀπεκρίθησαν, ὅτι μετὰ ὀκταετίαν θὰ καθαρισθῇ ἡ περιουσία τοῦ ρηθέντος καὶ τότε θὰπραχθῶσι τὰ δέοντα. Ἐπὶ τῆς κυρίας δὲ προσόψεως τοῦ ναοῦ τοῦ Σμυρναϊκοῦ νοσοκομείου εἰς μνημόσυνον ἀνάκειται πλὰξ μαρμαρίνη, ἐφ' ἧς γεγλυμμένα δρῶνται, χρυσοῖς γράμμασι τάδε:

Οἰχομένων ψυχὰι ἀγγέλλετε πᾶσιν ἐν Ἀΐδου,
Σκαρλατίδην κλέος ὡς οὐρανόμηκες ἔχει.

Χαίρει πᾶς φιλόπατρις βλέπων ὅτι, ἡ Καλλιπόλις, ἡ μία ἐκ τῶν μεγάλων πόλεων καὶ σημαντικῶν τῆς Θράκης, ἔχει περιφανεῖς σελίδας ἐν τῇ σημερινῇ Θρακικῇ ἱστορίᾳ καὶ ὑπερέχει κατὰ πολλὰ τῆς μεσαιωνικῆς ἐκείνης».

Ἕμμετρον κατηγορητήριον ἐναντίον ἄρχοντος τινὸς

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

«Ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας κατέχω παλαιὸν χειρόγραφον τιτοφορούμενον «Ρημάδα κατὰ τοῦ εὐγενοῦς γένους τοῦ Τουρτζαπιλιμέζη, περιέχουσα ἔτι καὶ τὸν τοῦ Πετράκη θάνατον». Πρόκειται περὶ ἕμμετρον φιλιππικὸν κατὰ τοῦ ὡς ἀνωτέρω ψευδωνύμου γένους, ὅπερ ὁ ποιητὴς δὲν κατονομάζει ρητῶς, ἀλλὰ εἶναι διαφανὴς ἢ πραγματικὴ ὀνομασία, διὰ τοὺς Καλλιπολίτας τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν συντετέθη τὸ στιχοῦργημα, οὐχὶ ὅμως καὶ δι' ἡμᾶς.

Τοῦτο ἀποτελεῖται ἀπὸ 298 στίχους, δεκαπεντασυλλάβους κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐκ τῶν ὁποίων 130 «στολίζουσι» τὴν οἰκογένειαν Τουρτζαπιλιμέζη, οἱ δὲ λοιποὶ 168 στρέφονται κατὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς οἰκογενείας Κωνσταντίνου, ὃν καὶ κατηγοροῦσι ὡς ἠθικὸν αὐτουργὸν τοῦ φόνου Πετράκη τινὸς πραγματευτοῦ τὸ ἐπάγγελμα.

Ὁ φόνος διεπράχθη μεταξὺ Καλλιπόλεως καὶ Ἐξαμιλίου, τὰ δὲ ἀναφερόμενα ὀνόματα Καλλιπολιτῶν Γεωργ. Βουλγάρογλου, Τσελεμπῆ Ἀντωνάκη καὶ Χατζηδημήτρη, ὡς καὶ τοῦ Ἐξαμιλιῶτου γεωργοῦ Σαρημπουγιούκη, καὶ τοῦ ἀνωνοῦμου γέροντος προεστοῦ Ἐξαμιλίου, οἱ τίτλοι τῶν Τούρκων ἀρχόντων Καλλιπόλεως ἀγιάνη καὶ βοεβόδα, τέλος δὲ ἡ μεσαιωνικὴ, οὕτως εἰπεῖν, γραφὴ τοῦ χειρογράφου, παρέχουν τὴν δυνατότητα ἵνα χρονολογηθῇ τὸσον τὸ ἕμμετρον τοῦτο ἱστορῆμα, ὅσον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενα γεγονότα καὶ πρόσωπα, εἰς τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Δυστυχῶς οὔτε ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, οὔτε χρονολογία ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ χειρογράφου πρὸς ἀκριβῆ χρονολόγησιν, καίτοι τοῦτο διατηρεῖται καλῶς.

Κατωτέρω παρατίθεται τὸ στιχοῦργημα, ἀξιοπρόσεκτον καὶ διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἐκτιθέμενα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ λογοτεχνικῆς ἀπόψεως, ὡς νομίζω».

**Ρημάδα κατὰ τοῦ εὐγενοῦς γένους τοῦ Τουρτζαπιλιμέζη,
περιέχουσα ἔτι καὶ τὸν τοῦ Πετράκη θάνατον.**

Πολλὰ εἶναι τὰ αἷτια ποῦ μ' ἔκαμαν ν' ἀρχίσω
Τουρτζαπιλιμέζ τὸ δόλιον γένος νὰ ἱστορήσω.
Τὰ ψεύματά του τᾶμετρα τὴν ἄκραν κολακειάν
τὴν ἀθυροστομίαν του καὶ τὴν κακοτροπίαν.
Καὶ δότε μου συγχώρησιν καὶ ἄδειαν νὰ μιλήσω
τὰ προτερήματα αὐτοῦ καὶ νὰ κοινολογήσω.

Στοχάζομ' ὅμως μερικοί πὼς θὰ παραφρονήσουν
 ὅταν τ' ἀκούσουν ἢ ἰδοῦν καὶ θὰ παραλαλήσουν.
 Πλὴν οἱ τοιοῦτοι φαίνεται μ' αὐτοὺς νὰ συμφωνοῦσι
 καὶ νὰ φρονοῦν τὰ ἴδια ὅπου κι' αὐτοὶ νοοῦσι.
 Κ' ἐκ τούτου εἶμαι βέβαιος πὼς θὲ νὰ μὲ μισήσουν
 καὶ κατ' ἐμοῦ ὅσα μποροῦν, ἔχουν νὰ ἐκστομίσουν.
 Πλὴν δὲν μὲ μέλλει παντελῶς τ' αὐτί μου δὲν ἰδρώνει
 μονάχ' ἀρχίζω καὶ λαλῶ γλυκὰ σὰν τὸ ἀηδόνι.
 Ἄν θέλω τὴν ἀγάπη τους δὲν θέλω τὴν τιμὴν τους
 δὲν θέλω τοὺς ἐπαίνους των καὶ συναναστροφὴν τους.
 Μακρὰν, μακρὰν ἀπὸ ἐμὲ κι' αὐτοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα
 μακρὰν καὶ ἡ ἀγάπη τους εἰς τὸ ἐξῆς καὶ πάντα.
 Πλὴν πάλιν ἄς ἡξεύρουσι πὼς καὶ δὲν ἤμποροῦσι
 νὰ κάμουν ὅτι θέλουσι εἶναι δὲν ἐρωτοῦσι.
 Κι' ἀκούσατε παρακαλῶ, τὴν μόνην σας φιλίαν,
 τὰς ἀρετὰς του τὰ πολλὰς μὲ κάθε προθυμίαν.
 Ὅλον τὸ σόγι αὐτουνοῦ ἐδόθη εἰς κακίαν,
 σικοφαντίας, σκάνδαλα, εἰς μῖσος κι' ἀδικίαν.
 Νὰ πραγματεῦετ' ἔμαθε ψεύματα, φλυαρίας,
 φθόνον, ζηλείαν, ἀρπαγὰς καὶ τὰς λοιπὰς κακίας.
 Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ γι' αὐτὸ καὶ μαθητὰδες
 νύμφες, γαμπροὶ καὶ ἀδελφοί, ἔγιναν μασκαράδες.
 Ἀλήθειαν δὲν ἔμαθαν ποτέ τους νὰ λαλοῦσι
 μικροί, μεγάλοι, ὅλοι τους πάντοτε τὴν μισοῦσι.
 Τὸ ψεῦδος ὅλοι τους φιλοῦν, τὸ ψεῦδος προτιμοῦσι
 ἀλήθειαν τὸ λέγουσι καὶ τὸ κοινολογοῦσι.
 Ροῦχα λαμπρὰ καὶ ἐκλεκτὰ εἶναι ἐνδεδυμένοι
 τζουπέδες καὶ πενίσια αὐτοὶ οἱ συγχαμένοι.
 Ὅποιος τοὺς δὴ ἀπὸ μακρὰν χωρὶς νὰ τοὺς ἡξεύρει
 θαρρεῖ πὼς εἶναι κάτι τί αὐτοὶ οἱ σαλταφέροι.
 Τὰ ροῦχα τί τοὺς ὠφελοῦν σὰν εἶν' αὐτοὶ γαδάροι
 ἐκ φύσεως καὶ κάκιστοι, ὀργὴ πού νὰ τοὺς πάρη;
 Κρίμα στὰ φαρδομάνικα κρίμα εἰς τὰ καλπάρια
 κρίμα εἰς τὰ τζακτζίρια, κρίμα στὰ λαχουράκια.
 Ἀνάξια κι' ἀνάρμοστα εἶν' ὄντως τὰ τοιαῦτα
 εἰς κλέπτην, ψεύτην, πονηρόν, ὃ Νόμου παραβάτα.
 Τίποτες ἄλλο δὲν ἀκοῦς αὐτοὶ νὰ διηγοῦνται
 μόνον πὼς εἶναι εὐγενεῖς ὅλοι τους νὰ καυχοῦνται.
 Λίσκολα ἤμπορεῖ τινὰς νὰ μάθη τῶνομά τους

μέ τὸ νὰ κράζουσι ὄλοι τοὺς μὲ τὰ ἐπίθετά τοὺς.
 Τὰ τέτοια ὄλοι τ' ἀγαποῦν ὄλοι τοὺς τὰ ζητοῦσι
 δὲν πιάνονται, ψηλὰ πετοῦν, ὁπότεν τὰ ἀκοῦσι.
 Μ' αὐτὰ θαρροῦν οἱ εὐγενεῖς πὼς θὲ νὰ τιμηθοῦσι
 καὶ μὲ αὐτὰ οἱ βάρβαροι πὼς θὲ νὰ ὑψωθοῦσι.
 Νομίζουσι, φαντάζονται, μ' αὐτὰ πὼς θὲ νὰ ζήσουν
 μ' αὐτὰ καὶ τὸν παράδεισον πὼς θὰ κληρονομήσουν.
 Εἰς ἐπισήμους ἑορτὰς σὰν πετεινοὶ φρουσκώνουν
 τραβοῦν τὴν γενειάδα τοὺς, σὰν κάταις καμαρώνουν.
 Καὶ τὸ πιστεύω λέγουσι μ' ὄλα τὰ σοβαρά τοὺς
 ἔτι καὶ τὸ πάτερ' ἡμῶν μ' ὄλα τὰ ἡλνικὰ τοὺς.
 Μὲ ταῖς πλατειαῖς μανίκαις τοὺς εἰς κάθε ἐκκλησίαν
 αὐτὰ τὰ δυὸ στραβὰ κουτσὰ λέγουν μὲ προθυμίαν.
 Ν' ἀκούσης τότε προφοράς, σχηματισμούς, γλυκάδα,
 εὐφράδειαν ρητορικῆς καὶ ἄλλην νοστιμάδα.
 Αὐτὰ εἶναι ἡ μάθησις, αὐτὰ ἡ προκοπή τοὺς
 καὶ μὲ αὐτὰ φαντάζονται πὼς ἠῦραν τὴν τιμὴν τοὺς.
 Νομίζουν πὼς κατήντησαν αὐτοὶ τ' ἀρχοντολόγι
 νὰ εἶναι τῆς Καλλιπόλης πού νᾶχουν μοιρολόγι.
 Ἄξις, δόξας καὶ τιμὰς καὶ πρωτοκαθεδρίας
 Ὅλας αὐτοὶ νὰ λάβωσι, πάσχουν, τῆς πολιτείας.
 Δύω γαδάρων ἄχυρον δὲν ξεύρουν νὰ μοιράσουν
 κι' ὀφρίκια γυρεύουσι πού ἄμποτε νὰ σκάσουν.
 Καὶ τί καλὸν θὰ κάμουσι ἄνθρωποι μελπαγάδες
 καὶ ὀποῦ εἶν' τὸ μάτι τοὺς πάντα εἰς τοὺς παράδες.
 Ἄπαιδευτοὶ, ἀγρόμαστοι, τὸ ἄλφα δὲν γνωρίζουν
 καὶ λογιωτάτοι ἔγιναν μὲ τὸ νὰ σαλιαρίζουν.
 Ἄς ἡξεύρουν σὰν τὸ μάθη ἡ Θεὰ ἡ Ἄθηνᾶ
 ἡ μητέρα τῆς σοφίας θὰν τοὺς κάψῃ ἀληθινὰ.
 Γαλλιαῖε, μέγα Νεύτων, κι' ὄλοι λέγω οἱ σοφοὶ
 μάθετε τοὺς ξυλοσόφους πὼς τινὰς φιλοσοφεῖ.
 Τὸ ἴσον καὶ τὸ ἐλαφρὸν τῆς μουσικῆς δὲν ξεύρουν
 θαρροῦν πὼς εἶναι ἔντελεις πὼς ταῖρι νὰ μὴν εὔρουν.
 Κι' ὡς φαίνεται τὴν ἔμαθαν ὄτ' ἔπαιζαν τὸ τέφι
 στὸν πλάτανο καὶ χόρευαν γιὰ τῶν λοιπῶν τὸ κέφι.
 Ὅ Ἄπόλλων σὰν τὸ μάθη ἄς ἡξεύρουν φανερὰ
 πὼς θὰ τοὺς καταδικάσῃ νέους, γέρους, τρομερὰ.
 Χοροστατοῦν στὴν ἐκκλησιά, ἔχουν πολὺ καμάρι
 ξερὸ μόνον τὸ τερερεμ φωνάζουν σὰν γαδάροι.

Ὅλα θαρροῦν πὼς τᾶμαθαν σ' ὅλα πὼς ἐπιβάλλει
 νομίζ' καθέννας ἀπ' αὐτούς, γιὰ δὲς ἐκεῖ κεφάλι.
 Καὶ τί θὰ μάθῃ ἄνθρωπος καλὸς ἀπὸ κιοτζέκι
 κι' ἀπὸ τζιποῦκι πόδιδε τὸν βόιβοδα στὸ ζευκι.
 Καὶ μάλιστα ὅταν ἐλθῇ εἰς μίαν ἡλικία
 πᾶσπρίζουσι τὰ γένεια κι' ἔχει πολλὰ παιδιά;
 Ὅποιος τὸ καλοστοχασθῇ κι' ἔχει κι' ὀλίγην γνῶσι
 γιὰ ποῖον εἶν' ἡ πετριάς ἀμέσως θὰ τὸ νοιώσῃ.
 Ἔξ' ἀπ' τὴν περηφάνειαν ἄλλο καλὸ δὲν ἔχουν
 κ' εἰς τοῦτο βεβαιότατα ὄλους τοὺς ὑπερέχουν.
 Μὰ δὲν ἀκοῦν οἱ εὐγενεῖς μιὰ κοινὴ παροιμία
 ποὺ ἀληθεύει φανερὰ χωρὶς ἀμφιβολία.
 Ὅποιος πετᾶ στὰ ὑψηλὰ καὶ μεγαλοκρατεῖται
 γλήγορα πέφτει χαμηλὰ κι' ἀπ' τὸν Θεὸν μισεῖται.
 Μὲ ὄλους νᾶσαι ταπεινός, ταπεινώσις ὑψώνει
 ἢ ἔπαρσις ὀλέθριος κρημνίζει ταπεινώνει.
 Καθέναν περιπαίξουσι στὸ κεσιντὶ τὸν πέρνον
 τύφλαις λοιπὸν στὰ μάτια τοὺς γι' αὐτὸ ποὺ κατασέρνον.
 Αὐτὴ εἶν' ἡ εὐγένεια αὐτὴ ἡ ἀρχοντιά τους
 καὶ εἰς αὐτὰ ἐπαίρονται ἢ ἀφεντοξυλιά τους.
 Τοιαῦτα παραδείγματα βλέπουν καὶ τὰ παιδιά τους
 καὶ γίνονται χειρότερα ἀπὸ τὴν ἀφεντιά τους.
 Μὲ ξένους ὅταν εὐρεθοῦν κόφτουν πολλαῖς παλάβραις
 καὶ σὰν Ἑβραῖοι ὄλοι τοὺς φωνάζουν μέσ' σταῖς χάβραις.
 Μετάνοιαις κάμνουσι πολλαῖς, μεγαλοπροσκυνοῦσι
 τὸν κόσμον, μὰ ταῖς κάμνουσι διὰ νὰ ἀπατοῦσι.
 Εἰς σκύλον πέτραν δὲν πετοῦν, μέρμηκα δὲν πατοῦσι
 φοβούμενοι μὴ σκοτωθοῦν, κ' ὕστερα κολασθοῦσι.
 Καὶ μάλιστα ὅταν εὐρεθοῦν καμμιὰ φορὰ μὲ ξένους
 μὴ πρὲ μικρὲ, φωνάζουσι, πατεῖς τοὺς καυμένους.
 Τὴν κάμηλον τζαλαπατοῦν τὴν νύκτα σὰν τὴν βροῦσι
 στὸ σπήτι τους τὴν κουβαλοῦν στὸ τάμι τὴ σφαλοῦσι.
 Καὶ τότε δὰ νὰ τοὺς ἰδῆς τί λογιά χορατάδες
 γιὰ τὴν καμήλα πῶχουσι σὰν τοὺς ἀρβανιτάδες.
 Τὸ δίκαιον τοῦ ἄλλουνοῦ νὰ φάγουν δὲν τοὺς νοιάζει
 ἂν ἠμπορεῖς, λέγουν, καὶ σὺ κάμε το δὲν πειράζει.
 Εἶν' ἐλεήμονες πολλὰ, τοὺς πτωχοὺς βοηθοῦσι
 μὲ ξένα ὄσπρα γίνονται, μ' ἄλλων πτερὰ πετοῦσι.
 Εἶν' ἐπιτήδειοι πολλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ χωρίζουν

ἄρβωνιασκούς κι' ἀνδρόγυνα μὲ τὸ νὰ παπαρίζουν.
 Καὶ τοῦτο εἶναι φανερόν καὶ ἀποδεδειγμένον
 ἀπ' τοὺς γαμπροὺς ποὺ ἔκαμαν καὶ μεμαρτυρημένον.
 Ὅσοις γαμπροὺς κι' ἂν ἔκαμαν καὶ ἄνδρας ποὺ ἐπῆραν
 μὲ τέτοιον τρόπον ὄλουνοὺς στὰ δίχτυα τοὺς ἐσύραν.
 Λογάκια ἔχουσι γλυκὰ πολλὰ τζελεπηλίκια
 πλαστὰ ὅμως καὶ δόλα, ὅποι' εἶναι ἀλτζακλίκια.
 Καὶ μάλιστα ὁ εὐγενὴς γαμπρός τοὺς Κωνσταντίνους
 εἰς ὅλα τοὺς ἐπέρασεν ὁ τζελεπῆς ἐκεῖνος.
 Δὲν ἤμπορῶ καταλεπτῶς τὰ σφάλματα νὰ γράψω
 ὁλόκληρα τοῦ τζελεπῆ καὶ νὰ τὰ περιγράψω.
 Φθάνει νὰ σᾶς διηγηθῶ ἀπ' ὅλα ἓνα μόνον
 ποὺ ἔκαμεν ὁ δόλιος τὸν τοῦ Πετράκη φόνον.
 Νὰ δῆτε νὰ γνωρίσετε ὅλη του ἡ φιλία
 στὰ χεῖλη του πῶς στέκεται καὶ ὄχι στὴν καρδιά.
 Ἄνθρωπος μέγας καὶ πολὺς κι' ὅπου θεὸν λατρεύει
 γιὰ τοὺς παρὰδες ἐρωτῶ, τὸν φίλον του φονεύει;
 Αὐτὸ ὅμως ἡ φιλία Κωνσταντίνου ἡ θολή,
 ἡ πλαστή καὶ ἡ δολία διέτε πῶς τὸ ἐκτελεῖ.
 Ὁ καλὸς ὁ Κωνσταντίνος ἀφοῦ χρόνους μερικοὺς
 κρότον ἔδωκε καὶ φίρμαν στοὺς μακρὰν καὶ ἰδικούς.
 Καὶ ἀπόκτησε καὶ πλούτη ἄρκετὰ μὲ σοφισμοὺς
 καὶ μὲ τρόπους ἀπεκρύφους καὶ μυρίους στοχασμούς.
 Δὲν εὐχαριστήθ' ὁ φίλος σ' ὅσα εἶχεν ἀποκτήσει
 ἀλλ' ἠθέλησεν ἀκόμη ἔτι νὰ αἰσχροκερδήσῃ.
 Ὅθεν θάνατον καὶ φόνον κατ' αὐτοῦ τοῦ ποθητοῦ
 ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ κι' ἀληθοῦς πραγματευτοῦ.
 Γιὰ ν' ἀρπάξῃ ὅσα εἶχε γιὰ νὰ μείνουν εἰς αὐτὸν
 κι' ὅσα ἄσπρα ἐχρεώσται, φίλον του τὸν ποθητόν.
 Καὶ λοιπὸν ἀμέσως στέλλει εἰς Καλλίπολιν ἐδῶ
 δυὸ ἀνθρώπους ἐδικούς του καὶ τοὺς λέγει νὰ σᾶς δῶ.
 Ἄνθρωποι συνηθισμένοι κι' ἄσπλαγχν' ὑπερβολικά
 στὸ νὰ χύνουν καὶ νὰ κάμουν αἵματα τυρανικά.
 Καὶ ἀπὸ μέρος ἐδικόν του προσκαλοῦν μὲ σοφισμὸν
 φίλον του τὸν κῆρ Πετράκη, πὼς θὰ δῆ λογαριασμόν.
 Ὁ δὲ φίλος του Πετράκης ἐστοχάζετ' ἐν ταῦτῳ
 τὸ τί πρέπει γιὰ νὰ κάμῃ, νὰ πεισθῇ καὶ εἰς αὐτό;
 Ἴσως γνώριζε τοὺς δόλους καὶ τὰ ἦθη τὰ κακὰ
 τοῦ κακίστου Κωνσταντίνου καὶ πανούργου φυσικά.

Τέλος πάντων κατεπέσθη τελευταῖον στανικῶς
 ἀπεφάσισε νὰ πάγη πρὸς αὐτὸν προσωπικῶς.
 Κι' ἐν τῷ ἅμα μιὰ σακκοῦλαν μ' ἄσπρα μέσα μερικὰ
 εἰς Χατζῆ Δημήτρη χεῖρας τὴν ἀφήνει βιαστικά.
 Κι' ἐγὼ λέγει ἐπιστρέφω φίλε μου ἀγαπητὲ
 μετὰ δύο τρεῖς ἡμέρας καὶ τὰ πέρνω ποθητέ.
 Καὶ μετέπειτα κινουῦσι καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ κοινῶς
 κι' Ἐξαμίλιον περνοῦσιν εὐτυχῶς κ' ὑγιεινῶς.
 Καὶ ὡς ἔφθασαν ἀμέσως εἰς τὸ ρεῦμα ἴγεινῶς
 μὲ μαχαῖρι τὸν κτυποῦσι στὸ αὐτὶ ἔλεινῶς.
 Κι' ἐκεῖ χύνουσι τὸ αἷμα τ' μὲ μανίαν καὶ ὀργὴν
 τὸν φονεύουν, τὸν κουρσεύουν καὶ τὸν σέρνουν εἰς τὴν γῆν.
 Παρευθὺς λοιπὸν ἐκεῖνος ἀπ' τὴν δυνατὴν πληγὴν
 ἐκεῖ κάτω ἐκυλίσθη, πλεόν ἔμεινε στὴν γῆν.
 Καὶ μετέπειτα ἐκεῖνοι ἀπ' ἐκεῖ βιαστικά
 εἰς τὸν δρόμον τοὺς κινουῦσι σιγανὰ καὶ τακτικά.
 Καὶ τὴν εἶδησιν ἀμέσως δίδουν τὴν χαροποιὰν
 εἰς τὸν ὄσιον ἐκεῖνον τὴν ἐπίγειον θεάν.
 Ὅθεν παρευθὺς ἐκεῖνος τοὺς ἐδέχθη μὲ χαρὰν
 τοὺς ἐτίμησε μὲ δῶρα καὶ μὲ γνώμην ἱλαράν.
 Κωνσταντῖνε τί ἐλπίζεις καὶ τί τάχατε νομίζεις
 καὶ κακὸν ἀποφασίζεις καὶ τὸν φίλον σου κρημνίζεις εἰς τὸν Ἄδην
 τὸν σκληρόν;
 Τὸν σὸν φίλον θανατόνεις μὲ μαχαῖρι τὸν καρφόνεις
 στὸ αὐτὶ καὶ τὸν πληγώνεις, κι' ἀπ' τὸ θεῖον πῶς γλυτώνεις,
 καρτερεῖς τὸ φοβερόν;
 Τοὺς ἀνθρώπους ἂν γελάσης μ' ἀποδείξεις κι' ἀντιστάσεις
 καὶ μὲ ψευδοπαραστάσεις, τὸν θεὸν δὲν ἠμπορεῖς!
 Καὶ λοιπὸν πρὸς τί φροντίδες, πρὸς τί φόβοι καὶ ἐλπίδες
 καὶ πρὸς τί τόσοι σαῖδες, σὲ ρωτῶ. Μὴν ἀπορεῖς.
 Λέσποτα θεῆ τῶν ὄλων, Βασιλεῦ παντοτεινὲ
 τῆς πιστῆς φιλίας Πάτερ, καὶ ὑπέριμαχε κοινέ.
 Πῶς αὐτὸν τὸν ὑποφέρεις νὰ σὲ βρίζη τρομερὰ
 κι' οὐρανόθεν δὲν ἀστράπτεις νὰ τὸν καύσης φλογερά;
 Ἴδὲ πῶς τὰς ἐντολάς σου παρανόμως ἄθετεῖ
 καὶ τοὺς φίλους ὡς ἐχθροὺς τοῦ ἀχαρίστως θανατοῖ.
 Ἴδὲ χάρις, ἰδὲ φίλος, ἰδὲ ἀγάπη θαυμαστῆ
 ἰδὲ ἄδολη φιλία καὶ εἰλικρινῶς πιστή;
 Ἄφ' οὗ οἱ δύο φονεῖς μὲ τάχος καὶ μὲ βίαν

ἔφυγαν πλέον ἀπ' ἐκεῖ καὶ μ' ἄκραν ἀπονίαν
 ἐπῆγε ὁ Γεώργιος ἀπὸ τὸ Ἑξαμίλι
 σαρὴ πουγιούκ λεγόμενος γιὰ κλάδους καὶ τριφυλλί
 καὶ κατὰ τύχην εὔρισκε τὸ σῶμα τοῦ Πετράκη
 νεκρὸν, γυμνὸν καὶ ἄταφον, μέσα στὸ χορταράκι
 καὶ μιὰν ζυγὴν ποδήματα, τὸ ἓνα κρεμασμένον
 εἰς δένδρον ὑψηλότατον καὶ τ' ἄλλο πεταμένον.
 Τὸν εἶδε τὸν λυπήθηκε, πολλὰ τὸν εὐσπλαγχνίσθη
 καὶ σκέπασε τὸ σῶμα του μὲ κλάδους ἀφ' οὗ πρόσθη.
 Ἦψε προσέτι καὶ μισὴν ἄσπρη σακκοῦλα μία
 ὅτι ξερὴ καὶ ἄδεια, δὲν εἶν' ἀμφιβολία
 καὶ λυγμένην μάχαιραν, ὄλην αἱματωμένην,
 καὶ σκούφιαν ἀπὸ πετζὶ ἐκεῖ κοντὰ ριχμένην.
 Κι' ἔπειτ' ἀμέσως ὁ ρηθεὶς τρέχει μ' ὀρμὴν μεγάλην
 καὶ λύπην ὑπερβολικὴν, κι' ὄλος σχεδὸν μὲ ζάλην
 καὶ διηγεῖται παρευθὺς τὸ πρᾶγμα σαφεστάτως
 εἰς τοῦ χωριοῦ τὸν Γέροντα, καθ' ἓνα κατὰ πλάτος.
 Κ' οἱ Γέροντες φοβούμενοι μήπως κοινολογήσῃ
 τὸ πρᾶγμα τὸ συμβεβηκὸς καὶ τοὺς κατασυγχίση
 ἢ μήπως δῶσῃ εἰδήσιν τοὺς πρώτους τοὺς ἀγάδες
 κι' ἀπ' τὸ χωριὸ ζητήσωσιν ὡς ἄλλοτε παράδες
 συμφώνως τὸν ἐχάρισαν τὸ τοῦ κρασιοῦ μισθὸν
 ὅπου χρεώσται εἰς αὐτοὺς γιὰ σιωπῆς σημεῖον.
 Αὐτὰ λοιπὸν ὁμολογεῖ εἰς ὄλους καὶ κηρύττει
 καὶ ὅτι ὅσα ἔλαβε φυλάττει εἰς τὸ σπῆτι
 καὶ ἂν μὲν εἶναι ψεύματα, ἢ θεῖα λέγει δίκη
 νὰ τὸν εὐρῆ κι' ἐδῶ, καὶ κεῖ καὶ νὰ τὸν κατακρίνην.
 Πλὴν οἱ κακοὶ καὶ πονηροὶ καὶ ὅλοι οἱ οἰκεῖοι
 πλάσμα αὐτὸ καὶ μηχανήν, τὸ λέγουν οἱ ἀχρεῖοι.
 Τὸ νὰ τοὺς πῶ κατ' ὄνομα τώρα δὲν εἶναι χρεία
 ἄς στέκονται γιὰ ἄλλοτε, ἂν μόνον εἶν' ὑγεία.
 Αὐτοὶ λοιπὸν κοινολογοῦν ὅλοι τοὺς ἐκ συμφώνου
 γιὰ ν' ἀθώωσιν τὸν κακὸν τὸν αἴτιον τοῦ φόνου
 τὸ ὅτι ὁ Βουλγάρογλους ὁ τζελεπῆς Γεωργάκης
 ὁμοῦ καὶ ὁ λογιώτατος Κύριος Ἀντωνάκης
 τὸ μαγαζί του ἄνοιξαν ἀπὸ ζηλοφθονίαν
 καὶ ἔλαβον καὶ ἔκρυψαν αὐτὰ στὴν ἐρημίαν.
 Καὶ λοιπὸν ὅσοι τὰκοῦτε, εἶναι βέβαια ψευδὲς
 καὶ δὲν πρέπει νὰ πεισθῆτε εἰς τοιοῦτον ἀναιδὲς.

Ὁ τζελεπής και λόγιος, μεγάλη ἀπορία,
 νά γένωσιν ἐξάπαντος, αὐτοὶ κλοπῆς αἰτία.
 Πλὴν Σὺ τῶν ὄλων Κύριε, Θεὲ καρδιογνώστα
 και δικαιοῦτατε Κριτά, κι' ἀλάνθαστε Προγνώστα.
 Σὺ και καλὸν και πονηρὸν κι' ἀληθινὸν και ψεύτην
 ὁποῦ γνωρίζεις κι' ἄδικον και δίκαιον και κλέπτην
 και τοῦτο βεβαιοῦτατα πανσόφως τὸ γνωρίζεις
 πλὴν σὺ κατὲ κι' ἀχάριστε τί ἔχεις και μονοκρίζεις;
 Ὡ τί μεγάλη ἀπονία μεγάλη ἀσπλαγχνία
 ὅπου ἐκατασπλήρυνε τοῦ πλάνου τὴν καρδία;
 Και πάσχισε μὲ σοφισμοὺς διὰ νά κατορθώσῃ
 ὁποῦ μὲ μέσον τῶν κακῶν, τρεῖς ἄλλους νά σκοτώσῃ.
 Και τί κακὸν τὸν ἔκαμαν, ὦ δίκαιοι λαλεῖτε
 και κατ' αὐτῶν ὡς ἄγριον Θηρίον νά κινῆται;
 Ὡς φαίνεται δὲν χόρτασε τὸ πονηρὸν του πνεῦμα
 και διὰ τοῦτο πάσχισε νά χύσῃ κι' ἄλλων αἶμα
 ἰδοὺ και τὰ ὀνόματα τοῦ καθ' ἑνὸς γραμμένα
 διὰ νά γίνωσι γνωστοὶ τίνες εἰς τὸν καθ' ἕνα.
 Βουλγάρογλου τὸν εὐγενῆ και πρώτιστον τῶν ἄλλων
 και λογιώτατον μαζί, τὸν ἐντιμὸν μας μᾶλλον.
 Τρίτον τε δὲ και ἔσχατον και τὸν Χατζῆ Δημήτρη
 νά ἐξαλείψῃ ἐκ τῆς γῆς, νά σύρῃ μὲ καπίστρι.
 Πρὸς τοῦτοις ἐπαρήγγειλε κάποιον Μουσουλμάνον
 τζελέκπεη λεγόμενον, παρὰ τῶν Ὀθωμάνων
 εἰς τὸ Κριτήριον νά βγῆ νά ψευδομαρτυρήσῃ
 κι' ὡς ἀληθὲς και βέβαιον αὐτὸς νά παραστήσῃ
 πῶς εἶδεν εἰς τῆς Ἐντρενὲ τὰ περίξ τὸν Πετράκη
 μὲ τὸν Χατζῆ Δημήτρη κατα τὸ γεφυράκι.
 Κι' αὐτὸς τὸν ἀπεκρίθηεν ὅτι δὲν εἶναι κτῆνος
 ἀνόητον κι' ἀπάνθρωπον, καθὼς νομίζ' ἐκεῖνος
 ἀλλ' ἄνθρωπος ἀμέτοχος, ὅπως ἀπὸ τοιαῦτα
 και Μουσουλμᾶνος καθ' αὐτὸ και ἀληθῆς εἰς πάντα.
 Και λοιπὸν ὅς μὴν ἐλπίζῃ τίποτες ἀπὸ αὐτόν
 μόνον ἄλλον ὅς κοιτάξῃ μήπως εὔρη μισθωτόν.
 Κι' ἀπ' τὴν Ἀδριανούπολιν ὁ φίλος κατορθώνει
 κι' ἀπόδειξαις τὸν ἔρχονται μ' αὐτὰ και βεβαιώνει.
 Ραμαζανίου τέσσαρες, ἔκαμαν συμφωνίαν
 κι' ἔφυγαν πλέον ἀπ' ἐκεῖ μ' ὄρμην πολλὴν και βίαν.
 Ὅθεν ὁ Χατζῆ Δημήτρης πρέπει νά ἐξετασθῆ

ἀκριβῶς καὶ κατὰ πλάτος, κί' ἀπ' αὐτὸν νὰ ζητηθῆ.
 Ἐκεῖνος ὅμως φίλε μου πρὸ τοῦ Ραμαζανίου
 ἑπτὰ ἡμέρας ἔμπροστὰ ἦλθεν εἰς τὴν Καλλιπὸλι.
 Κί' ὁ ἐνδοξὸς μας παρευθὺς ἀγιάνης τὸν φωνάζει
 κί' ὁ βοεβόδας μας ὁμοῦ, καὶ τὸν κατεξετάζει.
 Πῶς ἔχει πῶς εὐρίσκεται ὁ μέγας στρατηγὸς μας
 καὶ τί δὲ ψιθυρίζεται ἐκεῖ μὲ τὸν ἐχθρόν μας.
 Καὶ ἄλλ' ἀμέτρητοι πολλοὶ καὶ Τοῦρκοι καὶ Ρωμαῖοι
 καὶ ἱερεῖς καὶ γείτονες καὶ μερικοὶ Ἀρμεναῖοι
 ὅλοι αὐτοὶ τὸ μαρτυροῦν ὅλοι τὸ βεβαιώνουν
 καὶ μὲ αὐτὸν τὸν ἐρχομὸν ὅλοι τὸν ἀθωώνουν.
 Καὶ τί ματαίως τὸ λοιπὸν πάσχεις νὰ ἀθωώσης
 τὸν ἑαυτὸν σου δόλιε, κί' ἄλλον νὰ ζημιώσης.
 Πρῶτος ὁποῦ εἰς τὸν κοινὸν ἐξέδωκε τὸν λόγον
 ὁ γιουρμουκτζής ἐστάθηκε ἄνθρωπος χωρὶς νόμον.
 Ὅθεν καὶ διὰ νὰ κοπῆ τὸ λακιρτῆ, νὰ παύσῃ
 ἀπὸ τὸ νὰ κοινολογῆ εἰς τὸ ἐξῆς τοῖς πᾶσι,
 πολῦτιμα χαρίσματα λαμπρὰ ὀλίγα δῶρα
 ἐπρόσφερεν ἐχάρισεν τὸν ἔδωκεν ὡς τώρα
 καλὴν ναφὲ μιὰ γούναν τους πιστόλια καὶ ρολόγια
 καὶ ναρκιλὲν ἕνα καλὸν ποῦ ν'ἄχη μοιρολόγια.

**ΣΥΝΟΙΚΙΑΙ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ
 ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ**

- Ἀγ. Γεωργίου, Ξενοδοχείο, Τσουκαλαργιό, Καραμάνι, Γκλαβᾶς.
- Ἀγ. Νικολάου, Νημόρια, Τσεκούρτσεσμες, Γιολτζίκι.
- Ἀγ. Δημητρίου, Μόρολος, Μεταξόνες, Μύλοι, Τζαμόγλα.
- Κοιμήσεως Θεοτόκου, Μανιάζι.
- Φράγκικα (περιοχὴ Γαλλικῶν Σχολείων καὶ Προξενείων).
- Ἀρμένικος μαχαλᾶς.
- Ἑβραϊκὸς μαχαλᾶς.
- Περιοχὴ Ἰνταρέ.
- Λιμνιώνας (Περιοχὴ λιμένος).
- Καλὲς (Περιοχὴ δημοσίων κτιρίων).
- Ἴτς Λιμὰν καὶ Τσεκί Ντιμπῆ (κάτωθεν Καλὲ).
- Τσαρσί - Γκιγουμάκια - Ἰντιφᾶς (Ἀγορά).
- Σεμερτζιλὲρ γιοκουσοῦ (συνδέον Καραμάνι μὲ Ἀγοράν).

- Παζάρ Γερή και Μπεζεστένι.
- Τούρκικοι Μαχαλάδες.
- Ντουζ μεζαρλίκ.
- Χρυσά μνήματα.
- Καρά κалντιрiм ('Εβραϊκή αγορά).
- Καντί Ισκελεσί (περιοχή άλευρομύλων).
- Ταμπάκικα (Βυρσοδεψεία).
- Ταρσανάς (Ναυπηγείον).
- Ζαλχανάς (Σφαγεία).
- Νεκροταφεία διαφόρων θρησκευμάτων.

ΕΞΟΧΙΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΟΠΟΙΑΣ ΕΓΙΝΟΝΤΟ ΕΚΔΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΙΣ
 Κατεύθυνσις ΑΒΑΝΑ

Φανάρι — Πέτρες — Βλαχέρνα.
 Πυριτιδαποθήκη (Μπαρουτχανάς).
 Κεφαλόβρυσον (Μπάς Τσεσιμές) ἢ Γλυφοί.
 Μοναστήρι Δερβισῶν Μπεκτασι (Τεκές).
 Πεδίον τοξοτών ('Οκ μειδάν).
 Στραβόπετρα.
 Μύλοι.

Μάνα τοῦ νεροῦ.
 Πηγάδα ἢ Γεράνι.
 Περιβόλι Μέγαλου.
 Τρεῖς δρόμοι.
 Τσαρακλή.

Μυγδαλιές ἢ Καρυδιές.
 Ἅγιος Κωνσταντῖνος.
 Χαβουζάκια.
 Καραμανλήδικα.
 Τρία Γεφύρια.

ΑΓΡΟΙΚΙΑΙ

Τοῦ Ἄθαν. Κώστα τὸ τσιφλίκι.
 Τοῦ Χατζῆ Δράκου ὁ κοῦλες.
 Τοῦ Μαρκόπουλου τὸ τσιφλίκι.
 τοῦ Ὀνούφριου τὸ τσιφλίκι.
 καὶ ἄλλαι Τούρκων ἰδιοκτητῶν.

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΑ ΘΕΡΜΑ ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ*ιδιωτικής ἐκμεταλλεύσεως*

Ἵ λουτρὸς τοῦ Πασᾶ.

Ἵ λουτρὸς τοῦ Ἰσεγκέλη.

Ἵ λουτρὸς τοῦ Ὁρούτζογλου.

Ἵ λουτρὸς ὁ Ἑβραϊκός.

Ἵ λουτρὸς τοῦ Καμπάνη.

ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ ΞΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΕΝ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΙ

Πρὸ τοῦ 1915.

Ρωσίας Πρόξενος Ἰω. Πούμπουρας.

Ἀγγλίας Πρόξενος Οὐίλλιαμ Γκρέκ.

Γαλλίας Πρόξενος Κάρολος Δάντρια.

Αὐστρίας Πρόξενος Θεμιστ. Σιδερίδης.

Ἰσπανίας Πρόξενος Σινιὸρ Παρουσιάντι.

Σημ.: Ἑλληνικὸν Πρόξενεῖον λειτουργοῦν ἐν Καλλιπόλει δὲν ἐνθυμούμεθα, ἦτο ὅμως ἐπισήμως ἰδρυμένον, καὶ εὐθὺς μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον ἀνεγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας ὁ διορισμὸς τοῦ κ. Βασιλ. Δενδραμῆ ὡς προξένου Καλλιπόλεως. Ὁ ἐκ τῶν ἐγκρίτων Καλλιπολιτῶν Δημήτριος Κολύμβας ἦτο, ὡς ἠκούσαμεν, διερμηνεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πρόξενείου.

ΙΑΤΡΟΙ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Ἰω. Πούμπουρας.

Ἀχιλλ. Πούμπουρας.

Γεώργ. Μεγαρεὺς.

Ἰω. Λαζαρίδης.

Δημ. Πούμπουρας.

Νουρῆ βέης.

Θεμιστ. Κωνσταντινίδης.

Γιαχιγᾶ βέης.

Α. Καροῦζος

Καὶ τινες στρατιωτικοὶ Ἕλληνες καὶ Τούρκοι τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου.

ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΙ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Ἀντώνιος Ρωσιίδης.

Βασίλειος Βουτσάκης.

Νικόλαος Πετρίδης.

Ἡλιόδωρος Ρωσιίδης.

Ἰωάννης Μαγκανίδης.

Ἔνας Ἑβραῖος, οὕτινος δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸ ὄνοματεπώνυμον, καὶ οἱ φαρμακοποιοὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου.

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Εἷς Ἴραφ ἀγνώστου ὀνόματος.

Ἀσματικὴ πρόσκλησις

πρὸς προσέλευσιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὰς μεταμεσονυκτίους ἀκολουθίας Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Ἐπιταφίου καὶ Ἀναστάσεως.

Ἄδεται ὑπὸ ὁμάδος νέων, τῶν ὁποίων προηγείται νεωκόρος κρατῶν φανὸν πέντε κηρίων, κρούων μὲ ράβδον τὰς ἐξωθύρας τῶν ἀρχοντικῶν ἰδία οἰκιῶν τῆς Καλλιπόλεως.

- » Καιρὸς ἐπέστη ὦ ἀδελφοί μου
- » Ἴνα προσδράμητε εἰς τὸν Ναὸν
- » Ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει
- » Τὴν θείαν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

ΔΙΑΛΑΛΗΜΑ ΚΗΔΕΙΑΣ

γινόμενον ὑπὸ τοῦ νεωκόρου εἰς σημεῖα τινὰ τῆς ἐνορίας.

Ἄδελφοί,

«Τοῦ μακαρίτου Χατζῆ Παρθένη, ἡ σύζυγος Φωτεινὴ πρὸς Κύριον ἀπεδήμησε. Παρακαλεῖσθε ὅπως τιμήσητε τὴν κηδεῖαν αὐτῆς, γενησομένην περὶ ὥραν 4 μ.μ. ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, σήμερον».

ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

Ἀτμοπλοῖα Ἀθ. Κώσια: Ἔδρα Καλλιπόλις

«Τὸ ὑπὸ Ἑλληνικὴν σημαίαν ταχύπλοον καὶ ἠλεκτροφώτιστον ἀτμόπλοιον «Κώσια» ὑπὸ πλοίαρχον τὸν κ. Κωνστ. Κραλίδην ἀναχωρεῖ σήμερον 3 Ἰουνίου 1920 ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 6 μ.μ. διὰ Περίστασις, Μυριόφυτον, Ραιδεστόν, Ἡράκλειαν, Σηλύβριαν καὶ Κωνσταντινούπολιν, δεχόμενον ἐπι-

βάτας και ἔμπορεύματα. Εἰσιτήρια, φορτωτικά, πληροφορίες, εἰς τὸ Πρακτορεῖον, πλησίον Τελωνείου».

Καλλίπολις 3.6.1920

Ἐκ τοῦ Γραφείου

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΤΛΟΙ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Κληρικῶν	Κληρικολαϊκῶν	Λαϊκῶν ἐπισκοπῆς
Ἄρχιμανδρίτης	Ἀναγνώστης	Λογοθέτης
Ἱερομόναχος	Πρωτοψάλτης	Ρήτωρ
Πρωτοπαπᾶς	Λαμπαδάριος	Ταβουλάριος
Σύγκελος	Δομέστικος	Πριμικήριος
Οἰκονόμος	Κανονάρχης	Δημογέρων
Σακελλάριος	Νεωκόρος	Ἐφορος
Ἐξομολόγος		Ἐπίτροπος
Ἱεροκῆρυξ		Σκευοφύλαξ
Ἀρχιδιάκονος		
Διάκονος		

Σημ.: Εἰς ἓκ τῶν κληρικῶν Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος καὶ ἕτερος, ὡσαύτως κληρικός, Γραμματεὺς Ἐπισκοπῆς.

Οἱ τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἀπεκαλοῦντο τσελεμπήδες.

Οἱ ὑπηρεσιακῶς μετὰ τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν ἐπικοινωνοῦντες Ἕλληνες Καλλιπολίται πλην τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Ἐπιτρόπου του, ἦσαν:

Οἱ Νομαρχιακοὶ σύμβουλοι.

Οἱ Δημοτικοὶ σύμβουλοι.

Οἱ Δικαστικοὶ πάρεδροι.

Οἱ Μουχτάρηδες.

Ἐπὶ τῶν Ἕλληνας τὴν Ἐθνικότητα Δικασταί, Δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀξιωματικοί, ὄπλιται, ἀστυνομικοὶ καὶ χωροφύλακες ὡς καὶ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΩΝ

Καίτοι ἀπὸ τοῦ β' ἡμίσεως τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἤρχισε νὰ ἐπικρατῇ ἡ Εὐρω-

παϊκή ένδυμασία, έν τούτοις μέχρι του α' τετάρτου του Κ' αιώνος ύπῆρχον και αί παλαιότεραι, επί μακρά ἔτη κυριαρχήσασαι, ένδυμασίαι.

Ἄ ν δ ρ ι κ α ί : Ἐσώρρουχα: Ὑποκάμισον λεπτόν, φανέλλα, λευκόν ἐσώβρακον σχήματος θράκας. Ἐξώρρουχα: ὑποκάμισον, γελέκο σταυρωτὸ διαγωνίως, μικρὸς ἐπενδύτης, τὸν δὲ χειμῶνα πλὴν τούτων τζουμπές ἢ γοῦνα, θράκα με σέλλαν ὀλιγόπτυχος τῶν κατωτέρων τάξεων, πολύπτυχος τῶν ἀρχόντων, φθάνουσα μέχρι γονάτων, εἰς τὴν μέσην ζώνη ἢ ζωνάρι, κάλτσες ἀπὸ γονάτων και κάτω, ὑποδήματα κοντούρια ἢ ἐλαφρότερα γεμενιά. Κάλυμμα κεφαλῆς κελεπὸς λευκόν και ἐπ' αὐτοῦ φέσιον ἐρυθρόν, περιβαλλόμενον ἐνίστε εἰς τὸ κάτω μέρος αὐτοῦ, ἀπὸ τσαλιῶν (λεπτόν τουλιπάνινον σαρίκιον), τὸ δὲ καλοκαῖρι, ἰδίως οἱ ἔφιπτοι, ἐπὶ τοῦ φεσίου ἐφόρουν και κροσσωτὴν κομφίαν. Οἱ φέροντες Εὐρωπαϊκὴν ένδυμασίαν ἀρχοντες και λόγιοι, ἐπὶ τοῦ ἐπενδύτου κατὰ τὸν χειμῶνα, ἔφερον σάλιον - μπέρταν - λαχοῦρι, τριγωνικῶς διατεταγμένον, με βραχεῖς κροσσούς πέριξ. Οἱ ἀσχολούμενοι με ἀγροτικὰς - γεωργικὰς ἐργασίας, ἀντὶ θράκας ἔφερον ποτοῦρι ἢ τσαξίρι φθάνον ἀπὸ ὀσφύος μέχρι ἀστραγάλων, δι' εὐχέρειαν κινήσεων. Ὑφάσματα χρώματος μαύρου ἢ μπλε βαθέος ἢ πρασίνου βαθέος ἀμπὰς, τσόχα, κασιμίρι. Οἱ ἱερεῖς μετὰ ἐλαφρὰν πολιτικὴν ὡς ἀνωτέρω περιβολὴν ἔφερον ἀντερί, ζώνην, κοντὸν ράσον ἢ γοῦνα και ἐπ' αὐτῶν τὸ κύριον ράσον. Κάλυμμα καμηλαύκιον με κασπαστί (σαρίκιον εἰς τὴν βάσιν) ἀντικατασταθὲν βραδύτερον με σάλι - γραβάταν (κασκόλ) περιβάλλον κατὰ τὸν χειμῶνα βάσιν καμηλαυκίου, ὄτα, λαιμόν. Νυχτικὰ ἀνδρῶν σκοῦφος, ρόμπα, κατὰ τὸν χειμῶνα δὲ και χιρκὰς (ἀντερί καπιτονὲ με γέμισμα βάμβακος).

Γ υ ν α ι κ ε ῖ α ι : Πολὸ ἐνωρίτερον τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες ἔφερον Εὐρωπαϊκὰς ένδυμασίας. Μέχρι τοῦ α' ἡμίσεος τοῦ ΙΘ' αιώνος διεσώζετο ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τὸ φέσιον με χρυσᾷ σειρήτια ἢ και μικρὰ φλουριά, ἀντικατασταθὲν βραδύτερον με καλύπτρας, κιουρ και με καπέλλα διὰ τὴν ἀνωτέραν τάξιν, διετηρήθη ὁμως ἐπὶ πολὺ ἢ γοῦνα ἀπὸ βελούδον διαφόρων ὠραίων χρωματισμῶν με ἐξέχον περιθώριον «μῆλο», καθὼς και τὰ σάλια (λαχοῦρια). Τὰ κοσμήματα ἔφεροντο με ἐπιδεικτικὴν χάριν και οὐδεμία γυνὴ ἐστερεῖτο τούτων ὀλίγων ἢ πολλῶν ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς τῆς θέσεως. Ἐσώρρουχα και νυχτικὰ ἀπὸ λεπτὰ ὑφάσματα σπιτικὰ ἢ Εὐρωπαϊκὰ, ὑποδήματα σκαρπίνια ἢ μποτινια, ὀμπρελίνα κλπ.

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Ἡ και σήμερον εἰς τὴν μέσην κοινωνικὴν τάξιν χρησιμοποιουμένη πανελληνίως μαγειρικὴ ἦτο ἐν χρήσει και ἐν Καλλιπόλει. Κρέατα, πουλερικά, ψά-

ρια, λαχανικά, ζυμαρικά ἐμαγειρεύοντο, ὡς καὶ σήμερον. Ἐν τούτοις ὑπῆρχον καὶ εἰδικὰ τινα φαγητὰ τοπικῆς σημασίας ὡς τὸ μαντί, τὸ μπουμπάρι, τὰ πιλάφια μὲ θαλασσινὰ (χταπόδια, χτένια, μύδια, πίννες κλπ.) κ. ἄ. Ἐπίσης ἐγένετο χρῆσις, κατὰ τὸν χειμῶνα ἰδίως, τῶν παραγῶγων τοῦ καθαρισμένου, πλυμένου καὶ ἀποφλοιωμένου διὰ κοπανισμοῦ εἰς τὰ μαρμάρια ντουμπέκια σιταριοῦ καὶ τοῦ ἀλεύρου, ἦτοι γιοφκάδων, μαγκιρίων, κουσκουσίον, γκιουτζέ, νεσεστέ, τραχανᾶ γλυκοῦ ἢ ξυνοῦ κλπ. Τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ τραπέζι ἐσερβίροντο πουλερικά, ἀπαραιτήτως δὲ καὶ ριγανᾶτο ἢ λεμονᾶτο χοιρινὸ κρέας. Τὸ Πάσχα δλόκληρο ἀρνὶ φουρνιστὸ παραγεμισμένον μὲ ρύζι, κουκουνάρι, σταφίδα, ἄνιθο, φιλοκομμένα ἐντόσθια κλπ.

Ὡς πρὸς τὴν ζαχαροπλαστικὴν, κατὰ τὸ ἐβδομαδιαῖον ζύωμα τοῦ ψωμοῦ τῆς οἰκογενείας, ἀπαραιτήτως ἐγένετο καὶ ἓνα γλυκίσμα ἐκ τῆς ζύμης, τὸ πλακωτό, ἢ τὰ κουλίκια, ἢ τὸ ρεβανὶ (μὲ ψιλὸν γκιουτζέ) ἢ τὰ ψωμάκια ἀπὸ καλαμποκάλευρο, ὅλα αὐτὰ ζυμωμένα μὲ καλὸ λάδι, ἢ σησαμέλαιον, μετὰ δὲ τὸ ψήσιμο ἐπεριχύνοντο μὲ σιρόπι ἢ πετμέζι. Κατὰ τὸν τρύγο ἐγένοντο μουσταλευριές, μουστολαμπάδες καὶ μουστοκούλικα. Ἐπισημότερα γλυκίσματα ἦσαν οἱ κουραμπιέδες, τὰ ἀμυγδαλωτά, τὸ κανταίφ, ὁ μπακλαβάς, ἡ γαλατόπιττα (γαλακτομπούρεκο ἄλλοτε μὲ κουρκούτι, ἄλλοτε μὲ φύλλο) τὰ Χριστουγεννιάτικα ψαθούρια (ἄρθιον σαραγλί), ριζόγαλα, κρέμες, μouxαλεμπί, διάφορα γλυκὰ κουταλιοῦ. Τὴν πρωτοχρονιά βασιλόπιττα, τὸ Πάσχα ψωμιὰ Πασχαλινὰ ὀνομαζόμενα χενιές εἰς σχῆμα λύρας μουσικῆς μὲ ὠραία κεντήματα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἐπάλειψιν αὐγοῦ καὶ σησαμοῦ καὶ μὲ ἐμπηγμένα κόκκινα αὐγά.

Πίττες : Κρεατόπιττα, σπανακόπιττα, κολοκυθόπιττα, κρεμμυδόπιττα, τυρόπιττα, ρυζόπιττα, τυρόψωμον. Ροφήματα : Γάλα, καφές, τσάι, φλαμουῖρι, φασκόμηλο, σάψυχος, χαμομήλι, δυόσμος. Ἀναψυκτικά : Βυσινάδα, πορτοκαλλάδα, λεμονάδα, σουμάδα, χοσάφι, γκαζόζα, ντοντουρμάς, σερμπέτια. Βουτήματα : Παντεσπάνι, κουλουράκια, κουσμπουρούνια. Κράσματα ἐορτῶν : Κονιὰ ἢ ροσόλι. Κρασιά, οὔζα : Ἐντόπια, τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, Εὐρωπαϊκά.

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ — ΣΧΟΛΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

Προσευχή

Ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου
Ἐν πάσῃ Κύριε τῆ γῆ
Ὁ οὐρανὸς τὰς καλλονάς σου
Ἀπεικονίζει κι' εὐλογεῖ.

Ἐκ θηλαζόντων σοι χειλέων
 Αἶνον ἐξάγεις βρεφικόν
 Ἐχθρὸν κ' ἐκδικητὴν ἀρχαῖον
 Καταδαμάζων καὶ νικῶν.

Ἑτέρα προσευχή

(Στίχοι Στ. Βαφείδη Μουσική Τιτανικοῦ)

Προσεύχου ἄνθρωπε τῷ Θεῷ
 Ὑμνεὶ τὴν δόξαν Του
 Τὰ μεγαλεῖα Του
 Τὴν ἀγαθότητα Αὐτοῦ
 Μὴ λησμονεῖς.
 Σῶσον Θεὲ πιστοὺς λαοὺς (δίς)
 Λάτρας τῆς Σῆς τρανῆς σοφίας. (δίς).

Προσευχή διὰ τὸν Βασιλέα

(Στίχοι Στ. Βαφείδη)

Θεὲ Σὺ ὁ δεσπότης
 Νόων καὶ καρδιῶν
 Τὸν βασιλέα σῶζε
 καὶ πάντα τὸν λαόν
 Σῶζε τὸν Κυβερνήτην
 Ἐθνῶν, λαῶν, φυλῶν
 (Τίθεται τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως)
 μονάρχην κραταίον. (δίς)

Ὑμνος ἑορτῆς Τριῶν Ἱεραρχῶν

Τὴν φαιδρὰν ἑορτὴν τῶν Τριῶν
 Τῆς μεγάλης Τριάδος ποιμένων
 Ἐκτελοῦντες φαιδρῶς πρὸς Θεὸν
 Ἀναπέμπομεν δόξαν καὶ αἶνον.

Μαθηταὶ τῆς αὐτῶν διδαχῆς
 Ὡσπερ οὗτοι ἡμεῖς τὴν παιδείαν

Ἐζητήσαμεν νύμφην ψυχῆς
 Νύμφην ἄσπilon, νύμφην πλουσίαν.

Ἐκ τῆς ἄνω ἀπλέτου Πηγῆς
 Τοῦ φωτός ἡ Παιδεία πηγάζει
 Καὶ σὺν σκόληκα τοῦτον τῆς γῆς
 Τὰ οὐράνια δείκνυσι φάη.

Τῆς παιδείας ἀνέχου θνητὲ
 Καὶ ζωῶν ἀμφοτέρων κρηπίδος
 Καὶ ἀθάνατος ἔσει ποτὲ
 Δεδραγμένος χρηστῆς τῆς ἐλπίδος.

Ἡ παιδεία ἀνυποῖ ταπεινοὺς
 Καὶ πλησίον καθίζει ἡγεμόνων
 Τὸν ἀνόνημον, αἶρει κλεινὸν
 Καὶ γεραίρει εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Συνημμένη τῇ θεῖᾳ ἀρετῇ
 Εὐτρεπίζει ψυχὰς παναμώμους
 Βασιλείους Μεγάλους αὐτῇ
 Γρηγορίους γενναῖ, Χρυσοστόμους

Ὡ φωστῆρες τοῦ Κόσμου τριτοὶ
 Θεῖοι πόλοι τῆς ἄνω λατρείας
 Πρωτανεύσατ' ἐκεῖθεν ἡμῖν
 τοὺς ὀραίους πυρσοὺς τῆς Παιδείας.

Ἐνισχύσατ' ἡμᾶς ἐκ Θεοῦ
 Ὡ προστάται θερμοὶ τῶν ἀπόρων
 Κι' εὐλογήσατε ζῆλον λαοῦ
 Διδασκάλων, ποιμένων, ἐφόρων.

Ἕγνος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τὴν αἴθουσαν

Εὐφημεῖτε, Εὐφημεῖτε
 Μουσοπόλοι προσοχῇ
 Τὴν σχολὴν μας εὐλογία

Ἐπισκέπτεται κι' εὐχή
 Τὸν αἰθέρα ἄς ἐρεθίῃ
 Ὁ παιὰν διαπασῶν
 Ζῆθι Ζῆθι Ἱεράρχα
 Ὁ Προστάτης τῶν Μουσῶν.

Σχολικά ἄσματα

Μαύρη νυχτιὰ κι' ἀνάστερη, τὰ κύματα μουγκρίζουν
 Βροντᾶ κι' ἀστράφτει. Οἱ κεραυνοὶ τὰ σύννεφα ξεσχίζουν,
 Σὰν φεῖδια λαμπερά.

Βοήθα Χριστέ τριζοβολᾶ, θ' ἀνοίξῃ τὸ καράβι
 Βοριάς κακὸς κι' ἀλύπητος, Μνήματα χίλια σκάβει (δίς).
 Στὰ μαῦρα τὰ νερά.

Κι' ἐγὼ μικρὸ ναυτόπουλο
 Γεννήθηκα στὸ κύμα
 Στὴ θάλασσα μεγάλωσα
 Κι' ἂν εὔρω τώρα μνήμα
 Στὸν μαῦρο τῆς βυθό.

Στὰ φύκια, στὰ κοράλια τῆς
 καὶ στὰ μαργαριτάρια
 Γλυκὰ θὰ κοιμηθῶ. (δίς)

Ἔτερον

Προσοχή, Προσοχή, Προσοχή.
 Προσοχή κωπηλάται ἀνδρειωμένοι
 καὶ τὴ θάλασσα βλέπω ὠργισμένη
 Τρικυμία μᾶς ἔρχεται μαύρη
 Γὰ κουπιὰ σας βαστᾶτε γερά. (δίς)
 Τὴ στεριά ἢ βαρκούλα μας ναῦρη
 μὴ χαθοῦμε σ' αὐτὰ τὰ νερά. (δίς)

Ἔτερον

Τὸ χορικὸν «Ἀκτὶς ἀελίου» τῆς Ἀντιγόνης
 τοῦ Σοφοκλέους, ἀρτίως μελοποιημένον.

6 Ἰουνίου 1822

ἽΟ Κανάρης πρὸς τοὺς ναύτας του

Ὡ φίλοι! Αὐγῆς ἰδοὺ ἡ ὄρα
 Μᾶς κράζει στήν ἀκρογιαλιά
 Στῆ βάρκα σας ἐμβᾶτε τώρα
 Μὲ φρόνησι καὶ μὲ χαρά.

Μέσα στῆς Χίου τὸ λιμάνι
 ἡ Τούρκικη ἀρμάδα ἀγκυροβολεῖ
 Νὰ τῆς ἀνάψουμε φωτιά
 —θαρρεῖτε παιδιά —
 χωρὶς νὰ πάρουν μυρωδιά. (δις)

ἽΟ ναύτης τοῦ Αἰγαίου

Ἐγὼ εἶμαι ὁ ναύτης τοῦ Αἰγαίου
 Κρεββάτι ἔχω τὰ πλατειὰ νερά
 Καὶ γιὰ τὴν ἐνδοξὴ Πατρίδα
 Εἶμαι ὄλος φλόγα καὶ φωτιά.

Μὲ τὴν ἀνδρεία τοῦ Κανάρη
 Καὶ μὲ τοῦ Βότση τὴν ψυχὴ
 Τὸν δυστυχῆ ἐχθρόν τρομάζω
 Καὶ δὲν τολμᾷ νὰ κινηθῆ.

Εἶμαι τῆς θάλασσας δελφίνοι
 Τὶς τρικυμίες ὄλες ἀψηφῶ
 Καὶ περιμένω τὴν ἀρμάδα
 Νὰ ἰδῆς πῶς παίζουσι τὸ κρυφτό.

Νὰ τῆς ἀνάψω μία τορπίλλα
 Τὸ ἔταξα στήν Παναγιά
 Κι' ἕνα καρᾶβι της νὰ θάψω
 Στοῦ Ἑλλησπόντου τὰ νερά.

Ἐ τ ε ρ ο ν

Τὰ ρόδα τὰ τριαντάφυλλα

τῆς ἀνοιξης τὰ κάλλη
τὰ λουλουδα οἱ ζέφυροι
ὁ ἥλιος τὸ φεγγάρι
χάνουν τὴν ἐμορφάδα τους
στὴ σκλαβωμένη γῆ.

Ἔτσι κι' ἐδῶ ἀνθίζανε
τὰ θέλγητρα τὰ κάλλη
μὰ μέρα ἡ Πατρίδα μας
ἦτο λαμπρὰ μεγάλη
μὰ πῶς τὴν ἐφαρμάκωσε
ἡ μαύρη ἡ σκλαβιά.

Ἔ τ ε ρ ο ν

Στοῦ Ἑβρου τὰς ὄχθας
ἀκούεται ἰαυρὰ
φωνὴ ἐλευθέρᾳ
καὶ ψάλλει δυνατά.

Εἶναι φωνὴ Ἑλλήνων εὐγενῆς
Κι' ἐξέρχεται ἀπὸ βάθους καρδίας ἀγνῆς.
Ἡ αὔρα τὴν φέρει
μακρὰν καὶ σταματᾷ
Στὸ πέλαγος πέραν
Τῆ Μάνα χαιρετᾷ (Μάνα = Ἑλλάς).

Εἶναι φωνὴ Ἑλλήνων εὐγενῆς
Κι' ἐξέρχεται ἀπὸ βάθους καρδίας ἀγνῆς.

Ἔ τ ε ρ ο ν

Ἐμπρὸς παιδιὰ, καλὴ καρδιά, (τρις)
Ἐμπρὸς, ἔμπρὸς, ἔμπρὸς, ἔμπρὸς
Ἐμπρὸς παιδιὰ, καλὴ καρδιά
Ἐμπρὸς, ἄς τραγουδοῦμε
αὐτὴ τὴν παιδικὴν χαρὰ
ποῖὸς ξέρει ἄλλη μιὰ φορὰ
ἂν θὰ τὴν ξαναβροῦμε,
Τραλαλά, Τραλαλά, Τραλαλαλαλά, Τραλαλά.

Ἔτερον

Τί τιμὴ στό παλληκάρι,
 Ὄταν πρῶτο στή φωτιά
 Σκοτωθῆ γιὰ τὴν Πατρίδα
 Μὲ τὴν σπάθα στή δεξιὰ

Πόσο λυπηρὸ ν' ἀφίσῃ
 Τὴν πατρίδα τὴ γλυκειὰ
 Τὰ καλὰ του τὰ χωράφια
 Καὶ νὰ ζῆ μὲ διακονία

Μὲ γονιὸ νὰ παραδέρνη
 Μὲ γυναῖκα μορφονιά
 Μὲ γερόντισα μητέρα
 Καὶ μ' ἀνήλικα παιδιὰ

Κι ἀπ' τὴ στέρησι καὶ φτώχεια
 Ὅπου πάει κι ὅπου σταθῆ
 Νὰ γνωρίζῃ ὅτι εἶναι
 Ἡ ζωὴ του μισητή.

Ἔτερον

Σὰν τὴ σπίδα κρυμμένη στὴ στάχτη
 Ἐκρουβόταν γιὰ μᾶς λευτεριά
 Ἦρθε μέρα πετιέται ἀνάφτει
 Σηκωθῆτε φωνάζει παιδιὰ
 Τρέχουν τ' ἄρματα ἀρπάζουν μὲ βία
 Τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ πάντες ποιοῦν κλπ.

Ἐμβατήριον Γυμναστικῆς

Ἡ γυμναστικὴ κρατύνει
 Σῶμα ἀνδρίζει καὶ ψυχὴν
 Τίς μακρὰν αὐτῆς θὰ μείνη;
 Παιῖδες, κάμετε ἀρχήν. Ἐν, δύο, ἔν.
 Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ μεγίστη τῶν στολῶν
 Καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχὼν
 Ἐν, δύο, ἔν.
 Ὁ δὲ ρυπαρὸς τὸ σῶμα ἔχει ρυπαρὰν ψυχὴν
 Καὶ ἀνήκει εἰς τῶν χοίρων τὴν ἀκάθαρτον φυλὴν.
 Ἐν, δύο, ἔν.

"Ετερον έμβατήριον πολεμικόν

Έμπρός κροτεῖ τὸ τύμπανον
 Ἡ σάλπιγξ ἀντηχεῖ
 Έμπρός ἡ μάχη ἤρχισε
 Τὸ βήμα μας ταχύ.
 Μυρῖζει πυρῖτις
 Καὶ σφαῖρα ἀντιλαεῖ
 Κ' ἡ βροντερὰ φωνή της
 Εἰς μάχην μᾶς καλεῖ.
 Καὶ πάλιν ὁ 1ος στίχος: «Έμπρός κροτεῖ τὸ τύμπανον».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος
 1904—1908

"Άσμα Ἑλληνοπαίδων Βορ. Ἑλλάδος

Εἶμαι Ἕλλην, τὸ γνωρίζω
 Ξεύρω τὴν καταγωγὴν μου
 Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ μου
 Ἐλευθέρα πάντα ζῆ (δις)

Τοῦ Βουλγαρισμοῦ ἡ ψώρα
 Μακεδόνας δὲν μολύνει
 Οὔτε τοὺς ἀπομακρύνει
 Ἐπὸ τὸν Ἑλληνισμό (δις)

Τῶν ἐχθρῶν μισῶ τὰ δῶρα
 Δὲν τὰ θέλω, ἄς τὰ κρατοῦνε
 Τοὺς μισῶ κι ἄς μὲ μισοῦνε
 Προτιμῶ τὴ φυλακὴ (δις)

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς

Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία
 Βαστᾶ εἰκόνα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι
 Τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί ἀναγνώνει
 Βασίλη μ' πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόθεν κατεβαίνεις
 Ἐπὸ τὴ μάνα μ' ἔρχομαι καὶ στὸ σχολεῖο πηγαίνω

Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ τραγουδήσης
 Ἐγὼ γράμματα ἔμαθα, τραγούδια δὲν ἤξεύρω
 Ἄφου ἤξεύρεις γράμματα, πές μας τὴν ἀλφαβῆτα
 Καὶ στὸ ραβδί ἀκούμπησε νὰ πῆ τὴν ἀλφαβῆτα
 Καὶ τὸ ραβδί ἦταν ξερό, χλωρὰ βλαστάρια θγάζει
 Κι ἄπάνω στὰ βλαστάρια του πέρδικες κελαιδοῦσαν
 Δὲν ἦταν μόνο πέρδικες, ἀλλὰ καὶ περιστέρια
 Καὶ ραΐναν τὸν ἀφέντη μας τὸν πολυχρονεμένο
 Ξαναπετᾶν οἱ πέρδικες καὶ ραΐνουν τὴν κυρά μας
 Ξαναπετᾶν οἱ πέρδικες καὶ ραΐνουν τὴν κόρη, τὸ γυιὸ κλπ.
 Ἄν εἶν' ἡ κόττα σας παχειὰ κ' ἡ πίττα σας καθάρια
 Ἄν ἔχετε γλυκὸ κρασί, κερνάτε τὰ παλληκάρια.

Καλὴ χρονιά

Καὶ εἰς ἔτη πολλὰ καὶ τοῦ χρόνου.

ΕΠΩΝΥΜΑ ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΩΝ

Ὁ ἀκολουθῶν κατάλογος ἐπωνύμων Καλλιπολιτῶν, εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν πλήρης. Σημειωτέον δέ, ὅτι μὲ τὸ αὐτὸ ἐπώνυμον, ὑπῆρχον περισσότεραι τῆς μιᾶς οἰκογένειαι, λόγῳ συγγενείας ἢ συνωνυμίας.

Καβάλα, Δεκέμβριος 1968

A
 Ἄρσενίου
 Ἀναγνώστου
 Ἀναγνωσταρᾶς
 Ἀγιῶς
 Ἀλτιπαρμάκης
 Αἰκιρῆς
 Ἀργυρόπουλος
 Ἀλεβίζος
 Ἀλμπάνης
 Ἀντωνίου
 Ἀργυρίου
 Ἀλέκαινας
 Ἀσημιάδης
 Αὐτιάς
 Ἀξαρχῆς

Ἄλευρᾶς
 Ἀλμαλιώτης
 Ἀράβογλου
 Ἀνδρεάδης
 Ἀσπροίτης
 Ἀσανάκης
 Αὐγερινὸς
 Ἀλεποῦς
 Ἀγγουρᾶς
 Ἀζγκίνης
 Ἀνθούλης

B
 Βαφείδης
 Βαφειάδης
 Βελόνης

Βουτσᾶς
 Βραζίνης
 Βλαχοῦς
 Βάκος
 Βέργος
 Βλάχος
 Βακαλόπουλος
 Βουτηχτής
 Βανέζης
 Βαρσάμης
 Βαρθολομαῖος

Γ
 Γιαννακάκης
 Γεγές
 Γλᾶρος

Γκοράνης
Γρηγοριάδης
Γκίρτσος
Γαρίτσος
Γιαμαλής
Γιαβάσης
Γεωργιάδης
Γαλανής
Γιαριμιτζές
Γιαντούρης
Γιαντσέλος
Γάτος
Γιακαμόζης
Γῶγος
Γαριβάλης
Γκιουζέλης
Γιαμπόντης

Δ

Δημητριάδης
Δηλιάνας
Δεμέστιχας
Δάνδριας
Διαλεγμένος
Διαμαντάκης
Δημοδάσκαλος
Δαβαδάς
Δράκος
Δρόσος
Δροσιάδης
Διγκαθές
Δασουκίδης
Δαμασκηνίδης
Δόστογλου
Διαλεκτός

Ε

Εύγενής
Έδιρνελης
Εύστρατίου
Έφέντογλου

Ζ

Ζαφείρογλου
Ζεμπέκης

Ζαφειράκης
Ζωγραφίδης
Ζωγράφος
Ζαφειρίου
Ζούζουλας
Ζαφειριάδης
Ζωζιάδης

Θ

Θεοδωρίδης
Θεοδοσίου
Θεοδωράκης
Θερίος
Θεολόγου

Ι

Ίωαννίδης
Ίντζές

Κ

Κώστας
Κορωναίος
Κολύμβας
Καμπουράκης
Κωνσταντινίδης
Κωνσταντάρας
Καραβασίλης
Κούμας
Κουντουρατζίδης
Καλαμπόκης
Καμπανιώτης
Καρπούζης
Καπετανάκης
Κούτρας
Κατσίκας
Κρητικός
Κυριαζέλος
Κερεσπετζής
Καραβέλας
Καρέλης
Κιουτσούκης
Καπετάνιος
Καλογήρου
Καραγιαλάνης
Κρηνίδης
Καραντίγκας

Καρβουνάρης
Κονκέζος
Καρμπόνης
Καρκαβίλιας
Κακαλής
Καραγιάννης
Καρασμάνης
Καραμπουρούνης
Κασάπης
Καραμανλής
Καραγιαννόπουλος
Κάλφας
Καϊδόγλου
Καλαφάδης
Κραλίδης
Καμαριανός
Κορδέλης
Κανταρτζής
Κόκκινος
Καπχίνας
Καπτανδημητράκης
Καμποής
Καλές
Κατσαρίδης
Κρητικόπουλος
Κυριακάκης
Καστάνης
Κάζδαγλης
Καραγιώργης
Καρούζος
Κοϊδάκης

Λ

Λουτζος
Λογοθέτης
Λιουντούδας
Λαζίδης
Λίβας
Λάγγας
Λαμπρινός
Λύκος
Λάσκος
Λιμάνης
Λασκαράκης

Μ

Μπάκας

Μπόνος
Μπακαλούμης
Μπακαλάκης
Μπαλαμπάνης
Μαλκότσης
Μυκονιάτης
Μαμής
Μιχαλίτσης
Μαζαράκης
Μινέφος
Μαρῖνος
Μυλωνᾶς
Μακεδών
Μαγκανίδης
Μαυροδόγλου
Μιγκριδίτσος
Μελισσιδης
Μέγαλος
Μπόγερος
Μπέμπος
Μαντάνης
Μουτκούρης
Μόνος
Μπελακόζας
Μεγαρεὺς
Μιναρετζής
Μαυρουδής
Μπόζος
Μπαλατσαδάκος
Μπαργιαμίτσος
Μαρτσιώκος
Μουμιτζής
Μητσός
Μπιμπίκας
Μουρλός
Μπεχτσής
Μαλγαρινός
Μπουσμπούρης
Μωραίτης
Μήτσου
Ματσάγγος
Μπακάλμπασης
Μάρθας
Μπαχάρης
Μπαγιάτης
Μπουσδρούκης
Μαυρόπουλος

Μαμέλης
Μπουραζάνης
Μακαρόνης
Μπαλιμπάλης
Μουτσος

Ν

Νικολαΐδης
Ντόστογλου
Νεοφώτιστος
Νεοχωρίτης
Νταγκούλης
Νέμτσας
Νάσος
Νόβιας
Ντουμάνης
Νικολάου

Ξ

Ξενοφώντος

Ο

Όνούφριος
Όνουφριάδης
Ούζουνόπουλος

Π

Παπαδόπουλος
Παπαϊωάννου
Παπαγεηγορίου
Πούτης
Πετάρβρατζης
Παμπούρης
Πεντούσης
Παρόγλου
Πούμπουρας
Παχὺς
Παντίρης
Παρίσης
Ποπῶφ
Πατλιάς
Πατίνας
Πετράκης
Πετρίδης
Παντερμαλής
Πουρής

Πορώτης
Πασπατής
Πισκιουλλής
Πρωτοψάλτης
Πολυζώης
Πεπέκης
Πατσαρέλλης
Παπαδάκης
Πολυζωνᾶς
Ποῦλος
Ποντίκης
Παλάβρατζης
Πατάκος
Πίκολος
Παπουτσής
Πέτρου
Ποντικοῦδας
Παπαευσταθίου
Πόλιος

Ρ

Ρανάκης
Ρήτορος
Ροῦσσος
Ρωσσιδης
Ρετιμπᾶς
Ρόμτσος
Ρογκάτσος

Σ

Σεβαστόπουλος
Σμυρλής
Σιμισής
Σμυρνιός
Σταυρακάκης
Σωτηρίου
Σαρρής
Σάρκος
Σίσκας
Στεφανίδης
Σαβδόπουλος
Σάββογλου
Σκαρλατίδης
Σαμιώτης
Σιδερίδης
Σωτηράκης
Σιναπίδης

Στέφος
 Σαρδέλλας
 Στουλιάς
 Στράντζας
 Στεφανάκης
 Σαραγιώτης
 Στυλιανίδης
 Σαραντής
 Σταμάτης
 Σπίντζογλου
 Σκεμπές
 Σουγιολτζής
 Σκαρτάδος
 Σταυρίδης

Τ

Ταμπουολής
 Τσίλιτκλής
 Τοπούζης
 Τσαμαλίκος
 Τρύφωνος
 Ταβουλάριος
 Τερζόγλου
 Τσός
 Τσουκαλᾶς
 Τσαβδαράκης
 Τσαλκαντούρας
 Τζούρος
 Τζίμος
 Τενεκετζής
 Τσίτσος
 Τζιφρής

Τρανακίδης
 Τσανάκαλης
 Ταπαντζᾶς
 Τζαναβάρης
 Τσιτανίδης
 Τρομαρίδης
 Τζάντζαλος
 Τζανεράκης
 Τζιβανάκης
 Τσακίρης
 Τοπούρης
 Τσακίνης
 Τσαλαβούτας
 Τσεσμετζόγλου
 Τσεσμελής
 Τζώνης
 Τριανταφυλλίδης
 Τσακινγιάννης

Φ

Φωτιάδης
 Φωτεινός
 Φωτίου
 Φῦτος
 Φελεμεντζής
 Φίλανδρος
 Φασουλᾶς
 Φουτσουτζόγλου
 Φουντούκος

Χ

Χη = Χατζή

Χη Χαράλαμπος
 » Κοσμάς
 » Δαμιανός
 » Ζεμπέκης
 » Ψεύτης
 » Ἄντρεας
 » Γιάννης
 » Χριστόδουλος
 » Μαλκότσης
 » Νικολής
 Χρυσός
 Χαρδαλούπας
 Χαλαμπάλας
 Χρηστέλλης
 Χρυσοβέργης
 Χαμούρης

Χη Δημήτρης
 » Κωνσταντίνου
 » Δημητρίου
 » Γρηγόρης
 » Γεωργίου
 » Δήμος
 Χαϊδάρης
 Χη Νικολαΐδης
 » Ἰωαννίδης
 » Στρατής
 Χωματᾶς
 Χάμος
 Χρυσόπουλος
 Χαρβάτης

Π ρ ο σ θ ῆ κ η : Καλλιοντζής, Καρμίρης, Μιρασγετζής, Σταυράκης, Παύλου, Ἀθανασιάδης, Ἀναστασιάδης, Χατζηαναγνώστου, Ζαχάρογλου.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Εἰσαγωγή	35
Πρόλογος	37
Περιγραφή Ἁγίου Γεωργίου	39
Μετόχιον Ἰδίων	49
Σχολεῖα Καλλιπόλεως	50
Περιγραφή ἄρχοντικοῦ	58
Ἐπίσκοπος Ἀβέρκιος	62
Τὸ Πάσχα τοῦ Φώτη (διήγημα)	64
Καλλικάντζαρος (διήγημα)	70
Ἀπελευθέρωσις Καλλιπόλεως (ἀπόκομμα ἑφημερίδος)	72
Βομβαρδισμὸς Καλλιπόλεως (ἀπόκομμα ἑφημερίδος)	74
Μνήμη Χρυσοστόμου (ἀπόκομμα ἑφημερίδος)	76
Ἐγγραφα ἰδιωτικῆς καὶ δημοσίας φύσεως (μετ' ἀποκ. ἑφημ.)	78
Ἐγγραφα ἀρχείου ἀρχιμ. Παρθενίου (θέρος 1920)	89
Ἀναδημοσίευσις Ὀρατικῶν Εὐστρ. Δράκου	94
Ἐμμετρον κατηγορητήριον ἐναντίον ἄρχοντος τινὸς	109
Συνοικίαι Καλλιπόλεως	117
Ἐξοχικαὶ τοποθεσίαι — Ἀγροικίαι	118
Θερμὰ λουτρά	119
Προξενεῖα — Ἴατροι — Φαρμακοποιοὶ	119
Ἀσματικὴ ἐκκλησιαστικὴ πρόσκλησις	120
Διαλάλημα κηδείας	120
Θαλάσιον δρομολόγιον	120
Διακρίσεις καὶ τίτλοι	121
Ἐνδυμασίαι	121
Μαγειρικὴ — Ζαχαροπλαστικὴ	122
Σχολικὰ ἄσματα	123
Ἐπώνυμα Καλλιπολιτῶν	131

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ Κ. Π. ΦΩΤΑΚΙΔΗ - ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Με τὴν μελέτην μας αὐτὴ θέλουμε νὰ δώσωμε οὐσιαστικὰ ἄγνωστα χαρακτηριστικὰ τῆς σημερινῆς Θράκης γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ ἐξαλείψωμε τὶς πλάνες, μετὴν ἀναζήτησιν καὶ ἓνα προβληματισμὸ μακρυνὰ ἀπὸ τὰ καθημερινὰ στατικὰ γεγονότα. Νὰ ριζώσωμε μιὰ ἐρευνητικὴ, ψυχρὴ ματιὰ εἰς τὴν Θράκην τῶν ἀριθμῶν.

Θὰ μᾶς δοθῆ ἡ εὐκαιρία, ἀνάλογα μετὰ τὰ δεδομένα στοιχεῖα, νὰ σχεδιάσωμε μετὰ εὐστοχὴ πρόβλεψιν τὴν πορείαν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς ἢ τουλάχιστον νὰ τὴν ρυθμίσωμε σὲ τέτοιον σημεῖον ὥστε νὰ μὴν ἔρχεται τὸ αὐριο τυχαῖα.

Ἐφ' ὅσον ἐπιτύχωμε νὰ ἔχωμε τὶς γνώσεις τῆς σημερινῆς καταστάσεως, ἔξω ἀπὸ τὰ φαινόμενα, ὡμὰ καὶ βαθειά, ὁ ροῦς τῆς αὐριου θὰ κυλήσῃ εἰς τὸ αὐλάκι ποῦ θὰ χαράξωμε σήμερον.

Ἡ ἀνάγκη νὰ προσφέρωμε εἰς τὸν ἑαυτὸν μας αὐτὸ τὸν προγραμματισμὸν καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμε τὰ ἀγαθὰ ποῦ ἔχομε ἀνάγκη γιὰ μακρύτερον δυνατὸ χρονικὸ διάστημα, κατέστη ἐπιτακτικὴ. Ἡ ἀτομικὴ ἐπιβίωσις ἔχει λάβει ὀξείαν μορφήν μέσα σὲ μιὰ ὁμαδικὴ ἐργώδη ζωὴ, ποῦ πολλὰς φορὰς χάνεται ἡ προσωπικότης. Τὸ οἰκονομικὸ συμφέρον τείνει νὰ καταστῆ μέτρον κάθε ἐνεργείας καὶ κατευθύνσεως. Καὶ τὸ κοινωνικὸ τοῦτο φαινόμενον ἔχει ἐπιδράσει εἰς ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ λειτουργήματα. Πάντοτε ὁμῶς ἐπιδιώκει ὁ ἄνθρωπος τὸ ὀφελίμον καὶ τὸ συμφέρον. "Ὅλοι οἱ νόμοι καὶ τὰ συστήματα, αὐτὸν τὸν στόχον ἔχουν. Ἄλλως εἶναι ἢ ἐπικίνδυνον ἢ ἄχρηστον. Χρήσιμοι δὲ ὄταν ὑπηρετοῦν τὸ γενικὸν συμφέρον.

Ἐμεῖς οἱ Θράκες, διαθέτομε τὶς πρὸ ὑγιεῖς καὶ ἀφθορὰς πνευματικὰς, ἠθικὰς καὶ ἐργατικὰς δυνάμεις καὶ θέλομε νὰ τὶς χρησιμοποιήσωμε. Ἡ γνώσις τοῦ ἑαυτοῦ μας πρέπει νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν γνωριμίαν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τέλος νὰ ἐντάξωμε τὴν Θράκην εἰς τὴν ἀνάλογον θέσιν, σ' ἀρμονίαν μετὰ τὴν ἀξίαν τῆς τὴν πραγματικὴν καὶ ὄχι τὴν κατεστημένην.

Καὶ θὰ χρειασθοῦν ἀγῶνες καὶ θυσίαι· γιὰ νὰ ὑπάρξῃ θέλησις γιὰ ἀγῶνα καὶ νίκη, πρέπει νὰ ριζώσῃ μέσα μας ἡ πίστις καὶ ἡ κοινὴ πεποίθησις, ὅτι ἀνα-

μένει τὴν Θράκη μας καλύτερη μοῖρα πού θὰ ἐξασφαλισθεῖ μὲ τὶς προσπάθειές μας.

Ἡ σημερινὴ διαμόρφωση τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ ἡ ἐξέλιξη στὸ χῶρο τῶν Βαλκανίων, πρέπει νὰ πείσει πολλοὺς, ὅτι ὁ ρόλος τῆς Θράκης γίνεται ὀλοένα σημαντικώτερος, λόγω καὶ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως.

Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ χερσόνησος τοῦ Αἴμου ἔχει μιὰ πολυτάραχη ἱστορία. Ποτὲ δὲν ἔλειψαν ἐπιδρομὲς καὶ πόλεμοι. Ἡ νευραλγικὴ θέσις τῆς στὴν ἄκρη τῆς Εὐρώπης, ὑπῆρξε αἰτία νὰ γίνῃ τὸ πέρασμα κάθε φυλῆς ἢ ἔθνους ποὺ ξεκινοῦσε ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ ἢ τὸ Βορρᾶ, γιὰ νὰ κατέβῃ στὴ Μεσόγειο. Καὶ οἱ κάτοικοί τῆς οὐδέποτε ἔμειναν ἡσυχοί. Καὶ γιὰ τοῦτο συνεργάσθησαν μεταξὺ τους, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτοῦσε καὶ πάντα ἀγωνίζονται νὰ ζήσουν, ὅσο μποροῦν ἀνεξάρτητοι.

Παρατηροῦμε καὶ σήμερα νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἴδια ἱστορία. Οἱ Ἀλβανοὶ μισοῦν τοὺς Γιουγκοσλάβους, ὄχι γιὰτὶ πιστεύουν στὸ ρεβιζιονισμὸ τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀλλὰ γιὰτὶ στὴν ἐπαρχία τοῦ Κοσουφοπεδίου κατοικοῦν 800.000 περίπου Ἀλβανοί, ὑπήκοοι ἄλλοτε τοῦ βασιλείου τῆς Σερβίας καὶ σήμερα τοῦ Τίτο. Ἴσως ἀκόμη, γιὰτὶ οἱ Ἀλβανοὶ δὲν εἶναι σλαῦοι, ὅπως οἱ γείτονες Γιουγκοσλάβοι (Νοτιοσλάβοι) καὶ οἱ Βούλγαροι. Γιὰ τὴν ἴδια αἰτία καὶ οἱ Ρουμάνοι διαφέρουν καὶ τονίζουν αὐτὴ τὴν διαφορὰ τους, ὅσο μποροῦν.

Οἱ Βούλγαροι πιστοὶ στὴ Ρωσία μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο δὲν μπόρεσαν νὰ συνεργασθοῦν οὔτε μὲ τὴν Ρουμανία, οὔτε μὲ τὴν Γιουγκοσλαβία. Γι' αὐτὸ ἡ Βουλγαρία φοβούμενη τὴν ἀπομόνωση ἐπιζητεῖ δειλὰ φιλία μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκία, χωρὶς στὸ βάθος νὰ πιστεῖ σ' αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ γνωρίζει τὰ στεγανὰ ὄρια, ποὺ ἔχει θέσει ὁ μέγας κηδεμόνας τῆς.

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καμμιά χώρα ἀπ' αὐτὲς δὲν εἶναι ἀσφαλῆς φίλη. Μ' ὅλες ὑπάρχουν ἀνοιχτοὶ λογαριασμοί. Μὲ τὴν Ἀλβανία τὸ Βορειοσηπειρωτικὸ, τὴν Γιουγκοσλαβία τὸ Μακεδονικὸ, τὴν Τουρκία τὸ Κυπριακὸ καὶ ἡ δημογένεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μὲ τὴν Βουλγαρία οἱ ἀποζημιώσεις, παληές καὶ καυτὲς πληγές. Μόνον μὲ τὴν Ρουμανία δὲν ἔχομε τίποτε, ἀλλὰ καὶ ἡ φιλία εἶναι σχεδὸν πλατωνική.

Γίνεται λοιπὸν ζωντανὰ ἀντιληπτὸ, ὅτι στὰ Βαλκάνια κατοικοῦν ἔθνη μὲ δική τους προσωπικότητα, γλῶσσα, παραδόσεις, ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ ἱστορία. Ἕλληνες, Ἀλβανοί, Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Σέρβοι, Τοῦρκοι. Καμμιά ἄλλη περιοχὴ τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου δὲν παρουσιάζει παρόμοια ἐθνολογικὴ ἀνομοιότητα.

Στὴν Ἀμερικὴ καὶ στὴν Ἀγγλία, ὁ βαλκανισμὸς, δὲν ἔχει καθόλου καλὴ ἔννοια. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλη λέξη, ποὺ νὰ ἀποδίδῃ τὴν κυριολεξία τῆς. Καὶ πρόβαλε μὲ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους καὶ σημαίνει περίπου φιλονικῶ ἀλό-

γιστα και για κάτι ασήμαντο, εξοργιστικό και παράλογο, χαράζω σύνορα μεταξύ κρατιών, που δημιουργούν αστάθεια και κίνδυνο στη διεθνή τάξη.

Δέν θέλουν και δέν μπορούν νά καταλάβουν τήν πραγματικότητα όλοι οί άλλοι, που βρίσκονται μακρὰ ἢ κοντὰ στήν χερσόνησο τοῦ Αἴμου. Δικαιολογεῖται αὐτή ἡ ιδιόμορφη κατάσταση. Γιατί ὄχι μόνο στό χῶρο αὐτό συναντῶνται ἔθνη μέ διαφορετική καταγωγή και ἱστορία, ἀλλά κυριαρχοῦν και παλαίον ἰσάριθμες ἰδεολογίες και συστήματα.

Μποροῦσε κανεῖς νά πιστέψει σέ μιὰ μορφή ἐνώσεως τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν. Ἄλλὰ αὐτό γίνεται δύσκολο, καθὼς συμβαίνει τις διαφορές και τις ἀντιθέσεις νά τις ἐκμεταλλεύωνται, ὅσοι προσδοκοῦν συμφέροντα και ἐνσπείρουν τὸ πνεῦμα τῆς διαιρέσεως. Πρέπει νά ἀντιληφθοῦν οί κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ὅτι ἔχουν μιὰ κοινὴ γῆ και συνεπῶς ἓνα κοινὸ συμφέρον, τὴν ἀνάπτυξή της.

Εἶναι παράλογο ἡ ὀφέλεια αὐτὴ νά μεταβιβάζεται σ' ἄλλους. Ἄς διαφυλάξουν τὴν χώρα τούτη ἀκέραιη. Νά ὑπάρξη ἀλληλεγγύη και ρεαλισμός, μακρὰ ἀπὸ τοὺς φανατισμοὺς και τις ἱερὲς συμμαχίες, που κρατοῦν διηρημένους τοὺς λαοὺς τῆς Χερσονήσου, γιὰ νά τὴν ἐκμεταλλεύονται.

Ἡ Θράκη ζωτικὸν πεδίου τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου

Πέρασε μισὸς αἰῶνας ἀπὸ τότε που ἡ σημερινὴ Θράκη ἐντάχθηκε στήν Ἑλλάδα. Κανεῖς δέν ἔδωσε τὴ σημασία που τῆς δημιουργεῖ ἡ θέση της. Ὅχι τόσο γιατί δέν μποροῦσε νά συλλάβῃ τὴν σπουδαία γεωπολιτικὴ της θέση, κοντὰ σέ δύο γειτονικὲς χώρες, ὅσο γιατί θὰ χρειαζόταν δύσκολους ἀγῶνες και ἐργασία γιὰ νά φθάσωμε στήν ἀνάπτυξη τοῦ τόπου αὐτοῦ, ἀλλὰ λαθεμένες ἀπόψεις, δέν ἐπιτρέπουν νά γίνῃ κάτι σοβαρό.

Ἡ νέα γενιά μέ τὸ υγιές, ἠθικό, πνευματικὸ και ἐργατικὸ δυναμικὸ, ἔχει ἀντιληφθῆ, διαγνώσει και μελετᾷ τις δυνατότητες τῆς Θράκης ἀπὸ κάθε ἀποψη. Ἄλλὰ δυστυχῶς, πέρασε πολλὸς χρόνος, γιὰ νά ἔχωμε ἐμεῖς οί Θράκες τὸ «γνώθι σαυτόν». Ἄλλως, τώρα μόλις μπαίνουμε μέ θετικώτερο τρόπο στό νόημα τοῦ ζητήματος, γιὰ νά μπορέσωμε νά χαράξωμε τὸ μέλλον και νά ἐντάξωμε τὴ Θράκη στήν ἡγετική της θέση. Ἡ Ἑλλάδα ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Βορρᾶ. Εἶναι ἱστορικὴ ἀλήθεια, που ἡ στενὴ και κοντόφθαλμη ἀντίληψη μερικῶν παρέβλεψε. Σύντομα θὰ διέλθωμε τὴν καμπή. Ὁ δύσκολος δρόμος τῆς ἀνόδου εἶναι γνωστός. Θὰ φθάσωμε στό τέρας μέ πλήρη και σαφῆ γνώση τῆς ἐξελικτικῆς διαχρονικῆς πορείας. Δέν θὰ ἀλλάξῃ στό ἄμεσο αὔριο ἡ Θράκη. Ἡ μεταβολὴ ὅμως θᾶναι ριζικὴ και τὸ σημαντικώτερο θὰ ἀξιοποιήσῃ τις πρῶ-

τες και βασικές, φυσικές και γεωπολιτικές της δυνατότητες. Το μεγάλο εργα-^ο τικό δυναμικό της Θράκης, που μετανάστευσε, θα επιστρέψη με σύγχρονες εμπειρίες ωφέλιμες για τις ιδιαίτερες συνθήκες της Θρακικής γης. Ή δὲ πνευματική νέα γενιά, είναι έτοιμη να συνεργασθῆ και να επιτύχη τὴν οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της Θράκης. Είναι ζήτημα χρόνου, ὅλο αὐτὸ τὸ υγιέστατο πνευματικὸ ἐργατικὸ και ψυχικὸ θρακικὸ δυναμικὸ, να μπορέση να ὀδηγήση τὴ Θράκη στὴν πρόοδο και τὴ συγχρονισμένη ἀνάπτυξη.

Ἀνισότητα χωροταξικῆς σημασίας

Δυστυχῶς ἐπεκράτησε ἡ ἀντίληψις να θεωρηται ἡ Θράκη διαμέρισμα με ὀλιγότερη σημασία και ἀξία. Ἀπόδειξη, πὼς ἀκόμα και σήμερα, Θεωρητικά μόνο βρίσκεται στὸ πρόγραμμα τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως. Μόλις πρὸ καιροῦ δόθηκε ἐспеυσμένη ἐντολή, να γίνουν σύντομα οἱ σχετικὲς προετοιμασίες. Ὁρισμένες ἀδικίες και παραλείψεις, πὼν ἔχουν γίνει κατεστημένα, δυσκολεύουν στὴν ἀναγνώριση τοῦ ἀτόπου πὼν δημιουργησαν.

Κοινὴ ὁμολογία και πεποίθησι, εἶναι ὅτι ἡ Θράκη ὑπέφερε πολλά. Πάντα πρώτη προέταξε τὰ στήθη της και στὴν Ἀνατολή και στὸ Βορρῶ. Καὶ για τοῦτο φοβιάζει ὁ φόβος τῶν δειλῶν, ὅτι κάθε στιγμή βρίσκεται ἡ Θράκη στὸ στόχο τῶν ὀπλων τῶν ἐχθρῶν. Καὶ σὰν συνέπεια ἔρχεται τὸ συμπέρασμα, πὼς ὅ,τιδήποτε κάνομε, δὲν μπορεῖ να σταθῆ πολύ. Οἱ ἄτομες και ἀνεδαφικὲς αὐτὲς σκέψεις ἐπεκράτησαν κι ἔτσι ἡ Θράκη πάραμερίσθηκε. Ἔπρεσε σὲ δεύτερη μοῖρα παρὰ τις δυνατότητες πὼν προσφέρει. Μοιάζει τελικὰ με τὸ φοβισμένο και ἡλίθιο, πὼν θεωρεῖ καλὸ να χάση τὸ ἕνα χέρι του ἀρκεῖ να γλυτώση τελικά.

Πρέπει πια οἱ σκέψεις αὐτὲς νάβαι ξεπερασμένες και ἡ Ἑλλάδα ἰσχυρή, να δῆ τὴν Θράκη ἀγέρωχη. Ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμὸς ἀναγνωρίζει και παραδέχεται, ὅτι ὁ θρακικὸς λαὸς εἶναι θετικὸς, ἐργατικὸς και τίμιος και για τοῦτο ἀμείβεται και στὸ ἐξωτερικὸ. Οἱ Θραῖκες πὼν μετανάστευσαν, εἶναι περισσότεροι ἀπὸ κάθε ἄλλο διαμέρισμα τῆς Ἑλλάδος. Δὲν εἶναι κάτι τυχαῖο αὐτό. Δὲν μποροῦσε να κάθεται, να ὑποσιτίζεται ἢ να ζῆ παρασιτικά. Καὶ ἐξήτησε τὴν ὁδὸ τῆς ἐργασίας και τῆς προόδου και τὴν πέτυχε. Στὴν Γερμανία οἱ Θραῖκες ἔχουν γίνει ὑποδείγματα καλῶν και τιμῶν ἐργατῶν και οἰκογενειάρχῶν. Καὶ τοῦτο ὀφείλεται στὴν ἀγνότητα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς και τὴν καθαρότητα τοῦ θρακικοῦ πνεύματος.

Ἡ ἀνάγκη τῆς σημερινῆς θετικῆς προσαρμογῆς

Ἡ Θράκη σήμερα ἔχει μιὰ καλὰ μορφωμένη, ἐπιστημονικὰ και τεχνικά,

γενιά. Τὸ ἐπίκαιρο καὶ τὸ ζωτικὸ σημεῖο, ποὺ κατέχει στὰ Βαλκάνια, τῆς δίνει τὴ βάση γιὰ τὴν πρόοδο. Μόνο ἐθελουφλοῦντες, στενοκέφαλες καὶ ἀνθελληνικὲς δυνάμεις θὰ ἔχουν τὸ φόβο καὶ τὴ ζηλοφθονία νὰ ἐμποδίσουν καὶ νὰ ἐκφυλίσουν τὴν πνευματικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀνάπτυξι τῆς Θράκης, ποὺ πρέπει νὰ φέρῃ πίσω ὄλο τὸ ἐργατικὸ δυναμικὸ τῆς, ποὺ προσωρινὰ μετανάστευσε καὶ εἰδικεύθηκε. Καὶ θὰ τὸ φέρει πίσω στὶς ἐστίες του μὲ πρόγραμμα, νὰ ἐπενδύσει ὄλα τὰ κεφάλαιά του σὲ παραγωγικὲς ἐργασίες.

Ἄλλά, ὡς Θράκες, ζητοῦμε τὴν συμπαράστασι, στὴν ἱστορικὴ μας πορεία, τοῦ Κράτους.

Τὸ ὑγιὲς πνεῦμα, ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ ἐργατικότητα τῶν Θρακῶν θὰ ἐπιτύχουν τὴν προσαρμογὴ στὴν ἀλματώδη σύγχρονη ἐξέλιξι. Πρέπει τέλος πάντων, νὰ προσαρμοσοῦμε στὴν ἰδέα τῆς ἀναπτύξεως σ' ὄλο τὸ νόημά τῆς.

Ἡ ὥρα τῆς θέσεως. Ἡ ἀντίθεση καὶ ἄρνησι εἶναι χαρακτηριστικὰ συντηρητισμοῦ καὶ περιορισμένης ἀντιλήψεως ἀνθρώπων. Ἡ οἰκονομία δὲν ἔχει σύνορα. Ἡ πολιτικὴ καὶ διπλωματικὴ εὐελιξία, πρέπει νὰ μᾶς ὀδηγήσουν στὴν κορυφή. Θὰ χρειασθῆ νὰ περάσωμε τίς στενὲς πύλες τῆς πρώτης προσπάθειας. Δὲν θὰ εἶναι ὁ Δούρειος ἵππος. Ἡ δύναμη τῆς προόδου καὶ τὸ σύγχρονο πνεῦμα θὰ ὑποτάξουν κάθε διστακτικὴ ψυχὴ.

Ἡ Θράκη καὶ ἡ Τουρκία

Ἡ πολιτικὴ μας θέσι στὶς σχέσεις τῆς Θράκης μὲ τὴν Τουρκία χαράχθηκε ὅπωςδήποτε γιὰ μᾶς ἀνθαίρετα ἀπὸ ἄλλους καὶ πειθαρχημένα στὴ θέλησι βέβαια τῶν ἄλλων. Ἡ Θράκη εἶναι τὸ ἀνώτερο παρατηρητήριον κοντὰ στὴν Τουρκία. Γιὰ πολλοὺς λόγους ἡ Θράκη μας ἔπρεπε νὰ ἦτο ὀ,τι καλύτερο τῆς Ἑλλάδος.

Πρέπει νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα, ποὺ τὰ σύνορα τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Θράκης θὰ καταργηθοῦν. Ἡ τεταμένη κατὰ καιροὺς ἔξαρσι βλάπτει πολὺ τοὺς Θράκες καὶ ἰδιαίτερα τὸ Νομὸ Ἐβρου. Τὸ ἐμπόριό μας πρέπει νὰ φθάσῃ πάλι στὴν Πόλη.

Ἄν, ὅπως πιστεύομε, συμφέρῃ νὰ ἔχωμε καλὴ γειτονία, πρέπει νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι γιὰ δουλειὰ δημιουργικὴ. Ἡ ἀνεκτικότητά μας ὁμως, πρέπει νὰ φθάσῃ μέχρις ἐκεῖ, ποὺ ἡ Ἐθνικὴ ἀξιοπρέπεια κρατιέται ἀπρόσβλητη.

Ἡ Τουρκία παρουσιάζει πολλὰ κοινὰ σημεῖα μὲ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι μία χώρα, ποὺ ἀγωνίζεται νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ πέλμα τῶν ὑπαναπτύκτων. Ὁμολογημένα ἀγωνίζεται σκληρά, ἀλλὰ καὶ ὑπουλα πρὸς κάθε κατεύθυνσι, καὶ πρέ-

πει να την προλάβωμε. Ἐάν μᾶς ξεπεράσῃ, τότε θὰ εἶναι πιὸ ἀπειλητικὴ καὶ κατ' οὐσίαν ἐπικίνδυνη. Ἄλλὰ ἐμεῖς ἔχουμε καλύτερο ἀνθρώπινο ὕλικό.

Ἡ Τουρκία ἔχει σήμερα πραγματικὴ ἀνάγκη τῆς φιλίας καὶ συμμαχίας μας. Ἐάν τὴν εὐρύνωμε, νὰ πάρῃ οὐσιαστικὴ ὑπόστασι, μὲ σειρὰ ἐλευθέρων δασμολογικῶν καὶ τελωνειακῶν διευκολύνσεων, μέχρις ἐλευθέρως μετακινήσεως.

Εἶναι μία εὐχὴ πολὺ μακρυνή. Ἐάν παύσωμε τὶς ἔριδες καὶ ἄς ἐκμεταλλευθοῦμε τὰ κοινὰ σημεῖα συνεργασίας. Ὁ Ἑβρος δὲν πρέπει νὰ εἶναι διαχωριστικὴ, ἀλλὰ ἐνωτικὴ γραμμὴ.

Ἡ Θράκη καὶ ἡ Βουλγαρία

Ὅλοι οἱ γείτονες ἐποφθαλμιοῦν τὴ χώρα μας καὶ ὅλοι ἔχουν ἀνοικτοὺς λογαριασμοὺς. Καὶ μὲ τὴ Βουλγαρία εἶναι ἀρκετὰ πρόσφατοι καὶ περισσότερο νωποὶ στὴ Θράκη.

Τὸ ὑπέροχο Ἑλληνικὸ πνεῦμα, μετὰ τὸ πέρας κάθε πολέμου λησμονεῖ. Δὲν μνησικακεῖ. Τεῖνουμε τὰ χέρια μὲ καλὴ θέληση συνεργασίας στὸ πεδίο τῆς Εἰρήνης, στὴν εὐγενῆ ἀμίλλα καὶ τὸν θεμιτὸν ἀνταγωνισμό. Ἐπανειλημμένα συνεργάσθηκε ἡ Ἑλλάδα μὲ τοὺς γείτονες, παρὰ τὴ δυσπιστία ποὺ ἐμπνέουν. Καὶ τούτῃ τὴ φορὰ, ἐνῶ μόλις τὸ 1952 ἔκλεισε ἡ ἐμπόλεμος κατάστασι, ἤδη κανένας Ἑλληνας δὲν κρατεῖ μέσα στὴν ψυχὴ του τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδικητικότητά.

Εἶναι φυσικὸ νὰ ὑπάρχῃ μιὰ δυσπιστία στὸ ἀνοιγμα τῶν σχέσεων, ἐμπορικῶν καὶ ἐκπολιτιστικῶν, ἐξ αἰτίας τῶν διαφόρων ἰδεολογικῶν κόσμων ποὺ ἀνῆκουμε. Καὶ τὸ δόγμα «Μπρέζνιεφ», εἶναι σήμερα πολὺ περισσότερο ἱερὸ στὴν ἡγεσία τῆς Βουλγαρίας. Ἐάν τὰ κράτη δὲν βρίσκονται σ' ἀντίθετα στρατόπεδα, ποὺ ὑποχρεώνουν μιὰ θέση - ἀντίθεση, σὰν λαοὶ θὰ εἴμαστε πολὺ κοντὰ σήμερα.

Πρέπει νὰ συμφωνήσωμε ὅτι στὴ Βουλγαρία ἀπὸ τὸ 1944 ὡς σήμερα, ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ Βουλγαρικῶ λαοῦ, σὲ ἀξιόλογο ποσοστό, ἔλαβε ὀπωσδήποτε μιὰ μέση ἐκπαίδευσι, τεχνικὴ, ἐπαγγελματικὴ, καθὼς καὶ ἐκπολιτιστικὴ. Ἡ κουλτούρα αὐτὴ ἔχει λεπτύνει τὸν χαρακτῆρα τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ ἔδωκε τὴ δυνατότητα νὰ διαβάσῃ, νὰ μελετᾷ καὶ νὰ παρακολουθῇ τὴν γύρω ἐξέλιξι. Καὶ ἡ δυνατότητα αὐτὴ εἶχε δύο συνέπειες. Νὰ καταλάβῃ μόνος του τὸ ψῆμα τῆς ψυχρῆς λευκῆς καὶ μαύρης προπαγάνδας περὶ ἐθνικισμοῦ του, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸν κόσμον τῆς Δύσεως. Σὰν ἄτομο σήμερα ὁ Βούλγαρος νοιώθει τὴν ἀνάγκη νᾶχῃ περισσότερες ἀπολαύσεις, νὰ ζήσῃ περισσότερο τὴ ζωὴ του. Καὶ αὐτὴ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἀναζητᾷ. Καὶ θὰ τὴν ἔχει μιὰ μέρα.

Μὲ τις σκέψεις αὐτὲς τῶν νέων συνθηκῶν, ἃς ἀνοίξωμε τις πύλες ὀλίγο ἀπὸ τὸ Βορρᾶ.

Ἐς τοὺς καλέσωμε ἑμεῖς νὰ πάρουν τὸ μπάνιο τους στὰ ἀερογιάλια τοῦ Αἰγαίου. Ἐς κατασκευάσωμε τοὺς δρόμους ἀπὸ τὴν Ὀρεσιὰδα στὸ Σβίλιγκραντ, Φιλιππούπολι, Πύργο-Βάρνα. Ἄλλὰ, γιὰ νὰ τοὺς χαρίσωμε μιὰ τέτοια τουριστικὴ φιλοξενία, θὰ ἀπαιτηθῆ καὶ ἀνάλογος ἐξοπλισμός, γιὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦμε καλύτερα καὶ νὰ ἔρχωνται κάθε καλοκαίρι.

Πέραν αὐτῶν, ἃς μὴ λησμονοῦμε, ὅτι ἀκόμη ὑπάρχουν ἀρκετοὶ Ἕλληνες μὲ Βουλγαρικὴ ὑπηκοότητα, ποὺ θὰ ἤθελαν νὰ δοῦν τὴ γῆ τους καὶ νὰ πεθάνουν σ' αὐτή.

Ἐ ὁ λόγος καὶ ὁ ἀντίλογος

Σὰν μιὰ ἀπόδειξη γιὰ τὴ σημασία τῆς Θράκης ποὺ προσπαθοῦμε νὰ προβάλωμε, εἶναι καὶ ὁ λόγος ποὺ ἀπηύθυνε τὴν 31ην Ὀκτωβρίου 1969, στὴν Ἀλεξανδρούπολι, ὁ ἀείμνηστος Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Δ. Πατίλης.

Εἶχε πεῖ ὁ Ἀντιπρόεδρος: «Ἡ Θράκη ἀποτελεῖ τὰς πλέον προκεχωρημένες κεραίας τοῦ Ἑλλαδικοῦ σώματος πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς ἀνατολάς. Ἀποτελεῖ τὰς πλέον προκεχωρημένα ραντάρ, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασίζεται τὸ δίκτυον τῆς κεντρικῆς ἐνημερώσεως, διὰ τὴν ἀσφάλειαν ὁλοκλήρου τῆς χώρας. Ἀποτελεῖ κατὰ συνέπειαν ὁ Ἔβρος καὶ τὰς γενικὰς προφυλακὰς τῆς χώρας. Καὶ ἐπειδὴ αἱ μάχαι δὲν δίδονται σήμερον εἰς τὰ μετόπισθεν, ἀλλὰ εἰς τὰς προφυλακὰς, ἀντιλαμβάνεσθε ὅλοι σας τὴν ἰδιαιτέραν σημασίαν τὴν ὁποίαν δίδομεν ἅπαντες εἰς τὸν χῶρον Θράκη, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἐβρου.

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν Θράκην, διότι ἐκεῖ ἀπαιτεῖται, ἐκεῖ ἐπιβάλλεται καὶ διότι, ἂν παραστῆ ἀνάγκη, εἰς τὴν Θράκην καὶ διὰ τὴν Θράκην θὰ ἀγωνισθῶμεν καὶ ἐκεῖ θὰ πέσωμεν. Ἄλλὰ δὲν θὰ πέσωμεν, διότι ὅταν ὅλοι οἱ πιθανοὶ ἀντίπαλοί μας γνωρίζουν τὴν πρόθεσίν μας αὐτὴ, δὲν θὰ τολμήσουν ποτὲ νὰ πλήξουν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν χῶρον αὐτόν».

Κάθε Θρακιώτης χαίρεται ποὺ τ' ἀκούει αὐτὰ καὶ μετριάζεται ἢ πίκρα, ποὺ τοῦ δημιουργήσε ὁ παραμερισμός μέχρι σήμερα. Καὶ ἡ χαρὰ του δὲν θὰ ἦταν μιᾶς στιγμῆς, ὅταν τὰ λογικὰ αὐτὰ συμπεράσματα παίρνανε μιὰ ὑλοποίησι.

Ἄλλὰ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι, ὄχι ἀπὸ παράπονο, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀνάγκη αὐτῶν τούτων τῶν πραγμάτων νὰ σημειώσωμε μὲ νοῦμερα ἀδιάσειστα, ὅτι ἡ Θράκη χάνει τὸν πληθυσμὸ τῆς καὶ ἔρημη ἀπομένει. Τὸ 1969 μετανάστευσαν 7.000 στὸ ἐξωτερικόν, ποὺ εἶναι σεβαστὸς ἀριθμὸς. Καὶ κατὰ κύριον λόγον πηγαινουν στὶς μεγάλες πόλεις. Ἔτσι ἡ Θράκη ἀπογυμνώνεται, γιὰτὶ δὲν ἀξιοποι-

εἶται. Ἀλλὰ γιὰ τοὺς δύο ἄλλους Νομοὺς πέραν ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν γίνονται τὰ μεγάλα βήματα ἀναπτύξεως καὶ προσαρμογῆς, ἔχομε καὶ τὸν κίνδυνο τῆς τουρκικῆς μειονότητος.

Ἑδαφολογικὰ κλπ. γνωρίσματα τῆς Θράκης

Τὸ 1967 στὸ σταθμὸ Ἀλεξ)πόλεως σημειώθηκε μέση θερμοκρασία 7,9 C° ἐνῶ τὸ 1968 6,0 C°. Ἡ ἀπολύτως μεγίστη τὸ 1967 ἀνῆλθε σὲ 17,0 C° ἐνῶ τὸ 1968 σὲ 18,6 C°. Ἡ ἀπολύτως ἐλαχίστη τὸ 1967 κατῆλθε σὲ — 7,6 C°. Τὸ 1968 σὲ — 3,6 C°.

Ὁ σταθμὸς Ὀρεσιιάδος ἄρχισε νὰ λειτουργῇ ἀπὸ τὸ 1968 καὶ τὰ στοιχεῖα ἀναφέρονται ὅλα σ' αὐτό. Ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸ μῆνα Δεκέμβριου ἦταν 3,8 C°. Ἡ ἀπολύτως μεγίστη ἔφθασε στοὺς 17,00 C° καὶ ἡ ἀπολύτως ἐλαχίστη κατέθηκε στοὺς — 6,5 C°. Ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸ 1966 ἦταν 16,30 C°. Ἡ ἀπολύτως μεγίστη ἔφθασε στοὺς 26,40 C° τὸν Αὐγούστο καὶ ἡ ἀπολύτως ἐλαχίστη κατέθηκε στοὺς — 3,9 C° τὸν Ἰανουάριο. Ἐνῶ τὸ 1967 ἡ ἀπολύτως ἐλαχίστη κατέθηκε στοὺς — 9,20 C° τὸν Ἰανουάριο, ἡ ἀπολύτως μεγίστη ἔφθασε στοὺς 35,20 C° τὸν Ἰούλιο καὶ Αὐγούστο.

Βροχή.

Στὰ ἐνδεικτικὰ στοιχεῖα πού δίδομε παρακάτω ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις τοῦ Σταθμοῦ Ἀλεξανδρουπόλεως φαίνεται καθαρὰ τὸ ὀλικὸ ὕψος βροχοπτώσεως σὲ χιλιοστὰ καὶ ἡ συχνότητα τῶν ἡμερῶν τῆς βροχῆς κατὰ μῆνα καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1966 καὶ 1967.

Τὸ συνολικὸ ὕψος βροχῆς τὸ 1966 ἀνῆλθε στὰ 776,4 χιλ. μὲ συχνότητα 123 ἡμέρες. Τὸ μεγαλύτερο ὕψος σημειώθηκε τὸν Νοέμβριον μὲ 231,7 χιλιοστὰ καὶ ἡ μεγαλύτερα συχνότητα τὸν Ἰανουάριον μὲ 19 ἡμέρες. Τὸ μικρότερον ὀλικὸ ὕψος σημειώθηκε τὸν Ἰούλιον, πού ἔτεινε στὸ 0,0 χιλιοστὰ μὲ συχνότητα 3 ἡμέρες βροχῆς.

Κατὰ τὸ 1967 τὸ ὀλικὸ ἐτήσιον ὕψος βροχῆς ἀνῆλθε στὰ 460,9 χιλιοστὰ καὶ ἡ συχνότητα σὲ ἡμέρες βροχῆς 107. Τὸ μεγαλύτερον ὀλικὸ ὕψος σημειώθηκε τὸν Μάρτιον μὲ 84,0, ἡ δὲ μεγαλύτερα συχνότητα βροχῆς τὸν Δεκέμβριον μὲ 16 ἡμέρες. Τὸ μικρότερον ὀλικὸ ὕψος, τὸν Αὐγούστο μὲ 3,9 χιλιοστὰ καὶ ἡ μικρότερα συχνότητα βροχῆς τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγούστο μὲ 4 ἡμέρες ἀντίστοιχα.

Τὸ Ἑδαφος.

Ἡ Θράκη, ἀπὸ τὸ Βορρᾶ, καλύπτεται σ' ὅλη τῆς τὴν ἑκτασί

ἀπὸ τὴν Βουλγαρία, ἀπόστασι πὺ φθάνει τὰ 360 χιλιόμετρα περίπου, καὶ ἀπὸ Ἀνατολὰς ἔχει τὴν Τουρκία σὲ μιὰ ἀπόστασι 203 χιλιόμετρα μῆκος, διαχωριστικὴ δὲ γραμμὴ εἶναι ὁ ποταμὸς Ἐβρος.

Ἡ σημερινὴ Θράκη ἔχει ἔκτασι 8.578 τ. χιλιόμετρα, δηλαδὴ εἶναι τὸ 6,3% τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας μας καὶ σ' ἀναλογία μὲ τὴν Πελοπόννησο εἶναι 2,5 φορές μικρότερη καὶ 4 φορές ἀπὸ τὴν Μακεδονία. Ἔχει τὴν ἴδια ἔκτασι περίπου μὲ τὴν Κρήτη. Ἡ Θεσσαλία εἶναι 1,5 φορὰ μεγαλύτερη σ' ἔκτασι καὶ ἡ Στερεὰ Ἑλλάς 4 φορές.

Ὁ Νομὸς Ἐβρου ἔχει ἔκτασι 4.242 τ. χιλιόμετρα. Ὁ Νομὸς Ροδόπης 2.543 τ. χιλιόμετρα καὶ ὁ Νομὸς Ξάνθης 1.793 τ. χιλιόμετρα.

Ὁ Νομὸς Ἐβρου ἀπὸ ἔδαφολογικῆς πλευρᾶς εἶναι σχεδὸν πεδινός. Ἀπὸ τὰ 4.242.000 στρέμματα, τὰ 2.577.600 στρέμματα εἶναι πεδινά, τὰ 1.030.000 στρέμματα ἡμιορεινὰ καὶ τὰ 634.400 στρέμματα ὄρεινά.

Ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω συνολικὴ ἔκτασι τοῦ νομοῦ Ἐβρου τὰ 1.381.900 στρέμματα εἶναι γεωργικὴ γῆ, τὰ 1.227.000 στρέμματα εἶναι βοσκότοποι καὶ τὰ 1.218.600 στρέμματα, δάση. Ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς γεωργικῆς γῆς, μόνο τὸ 2% δηλαδὴ τὰ 30.000 στρέμματα εἶναι ἀρδευόμενα. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι ξηρικά, αἰτία πὺ σοβαρὰ ἐπιδρᾶ στὴν διάρθρωσι τῶν καλλιεργειῶν καὶ ἀναπροσαρμογὴν τῶν.

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Ἡ σημερινὴ Θράκη μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου καὶ Νέστου, εἶναι ἓνα μέρος τῆς Μεγάλης Θράκης. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἠπειρωτικοῦ τῆς τμήματος ἔχει ἔκτασι 8.397,7 τ. χμ. καὶ τοῦ νησιωτικοῦ τμήματος 180,25 τμ. χιλ.

Οἱ ἐκτάσεις πὺ ἐκαλλιεργοῦντο στὴ Θράκη τὸ 1967 ἀνῆλθον σὲ 2.794.585 στρέμματα, τὸ 1968 σὲ 2.723.925 στρέμματα καὶ τὸ 1969 σὲ 2.764.778. Στὴν Θρακικὴ αὐτὴ ἔκτασι ζοῦν (1961) 356.553 ἄτομα. Πιὸ ἀναλυτικὰ θὰ μιλήσουμε παρακάτω.

Θὰ σημειώσωμε μόνο ἐδῶ τὴν πληθυσμιακὴ κίνησι ἀπὸ 1963 μέχρι 1969. Στὸ χρονικὸ τοῦτο διάστημα γεννήθηκαν στὴν Θράκη 48.945. Πέθαναν 21.333. Δηλαδὴ ἔχομε μιὰ αὔξησι τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ 27.512. Τὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα μετανάστευσαν στὸ ἐξωτερικὸ ἀπὸ τὴν Θράκη 39.981 δηλαδὴ ἔχομε μείωσι τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ 12.469. Στὸν ἀριθμὸ ὅμως αὐτό, ἂν προσθέσωμε καὶ τὴν ἐσωτερικὴ μετανάστευσι τῆς Θράκης, τότε θὰ γίνη αἰσθητὴ ἡ ἐγκατάλειψι, ἡ ἀπογύμνωσι, ἡ ἀποδυνάμωσι τῆς Θράκης, πὺ θέλομε νὰ τὴν ἔχομε πρῶτη καὶ δυνατὴ ἔπαλξι τοῦ Βορρᾶ.

Στὸν νομὸ Ροδόπης, τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ ἀνέρχεται σὲ 109.201 :

Ἀστικός πληθυσμὸς	31.845	ἤτοι	ποσοστὸν	29,2%
Ἡμιαστικός »	13.290	»	»	12,2%
Ἀγροτικός »	64.066	»	»	58,6%

Παρατηροῦμε ὅτι ὁ ἀγροτικός πληθυσμὸς εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Σήμερα, μετὰ μιὰ δεκαετία θὰ ἔχη ὀπωσδήποτε ἐλαττωθῆ. Βασικὰ ὅμως ἡ διαφορὰ δὲν θὰ εἶναι μεγάλη, ἂν καὶ ἡ μετανάστευση, ἐσωτερικὴ καὶ περισσότερο ἢ ἐξωτερικὴ, συντέλεσανε στὴ μείωση τούτη. Δηλαδή, συνέβη νὰ φύγει ὁ ἀγροτικός πληθυσμὸς καὶ νὰ μείνῃ στὸ αὐτὸ ὕψος, ὁ ἀστικός καὶ ἡμιαστικός. Τοῦτο ὅμως δὲν συνέβη στὸ νομὸ Ροδόπης ὅπου δὲν ὑπάρχει μεγάλη μετανάστευση. Φεύγει ὁ ἡμιαστικός πληθυσμὸς. Τὸ δὲ ὑψηλὸ ποσοστὸ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ὀφείλεται στὸ τουρκικὸ στοιχείο, πὺν συνήθως παραμένει ἀμόρφωτο καὶ καθυστερημένο. Οἱ δυὸ ἄλλοι Νομοὶ Ξάνθης καὶ Ἐβρου δὲν ἔχουν καὶ σοβαρὲς διαφορὲς.

Τὸ πρόβλημα ὅμως παραμένει σχεδὸν ὅπως ἦταν τὸ 1960. Ὁ ἀγροτικός πληθυσμὸς χρειάζεται νὰ βρῆ διέξοδο σ' ἄλλες ἐργασίες. Ἡ μετανάστευση καὶ μόνον ἀναστέλλει τὴν πληθυσμιακὴ κρίση καὶ πρέπει νὰ ὑπάρχει ἐκμετάλλευση τῶν εὐνοϊκῶν συνθηκῶν πὺν δημιούργησε ἡ μετανάστευση.

Συμπληρωματικά, παραθέτουμε καὶ μιὰ ἐνδεικτικὴ κίνηση τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ 1966 μὲ ἓνα ἀπλὸ πῖνακα.

Στὸν πῖνακα πὺν ἀκολουθεῖ φαίνονται οἱ γάμοι πὺν ἔγιναν τὸ 1966, μὲ βάση τὴν μόνιμον κατοικίαν τοῦ νεονύμφου γαμπροῦ.

	Ἀστικές περιοχές	Ἡμιαστικές περιοχές	Ἀγροτικές περιοχές	Σύνολο κάθε περιοχῆς
Θράκη	674	384	1964	3022
N. Ἐβρου	275	230	786	1291
N. Ροδόπης	216	127	631	974
N. Ξάνθης	183	27	547	757

Οἱ γάμοι πὺν ἔγιναν μὲ βάση τὴν μόνιμον κατοικίαν τῆς νύμφης, ἔφθασαν τὸ ἴδιο ἔτος στὴν Θράκη τοὺς 3125.

	΄Αστικές περιοχές	΄Ημιαστικές περιοχές	΄Αγροτικές περιοχές	Σύνολον
Θράκη	722	345	1765	2832
N. Έβρου	267	180	632	1079
N. Ροδόπης	254	133	607	994
N. Ξάνθης	201	32	526	759

Τò 1966 οί γάμοι σέ αστικές περιοχές έφθασαν τούς 674, σέ ήμιαστικές περιοχές τούς 384 και σ' άγροτικές περιοχές τούς 1964.

Οί περισσότεροι γάμοι τò 1966 σημειώθηκαν τόν Μάιον (379). ΄Ακολουθεί ó Άπρίλιος με 370 και ó Φεβρουάριος με 313. Οί λιγώτεροι γάμοι σημειώθηκαν κατά τò ίδιο έτος τόν Αύγουστο (167), τόν ΄Ιούνιον με 170 και τόν Μάρτιον 171.

΄Ακολουθούν δύο πίνακες, ένας για τò 1966, άναφερόμενοι στους γάμους πò έγιναν στην Θράκη με βάση τήν μόνιμη κατοικία τού γαμβρού, τήν ήλικία τους και τήν προηγούμενη οικογενειακή κατάσταση.

΄Ηλικία γαμβρού	Γάμοι	άγαμοι	χῆροι	χωρισμένοι
15 - 19 έτών	422	415	2	5
20 - 24 »	1195	1177	1	17
25 - 29 »	807	782	8	17
30 - 34 »	341	319	8	14
35 - 39 »	141	118	7	16
40 - 44 »	53	40	7	6
45 - 49 »	17	10	4	3
50 - 54 »	12	2	8	2
55 - 59 »	7	—	5	2
60 - 64 »	9	2	6	1
65 - 69 »	11	2	8	1
75 και άνω »	3	1	1	1

Θά ακολουθήση πίνακας που σημειώνει τους γάμους που τελέσθηκαν τὸ ἴδιο ἔτος στὴ Θράκη, τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν προηγούμενη κατάσταση τῆς νύμφης, με βάση τὴν μόνιμη κατοικία τῆς.

Ἡλικία νύμφης	Γάμοι	Ἄγαμες	Χῆρες	Χωρισμένες
Κάτω τῶν 15 ἐτῶν	40	40	—	—
15 - 19 »	1254	1241	1	12
20 - 24 »	1186	1159	7	20
25 - 29 »	400	388	5	7
35 - 39 »	58	50	1	7
40 - 44 »	25	12	10	3
45 - 49 »	11	3	6	2
50 - 54 »	9	3	4	2
55 - 59 »	8	2	5	1
60 - 64 »	5	2	2	1
65 - 69 »	3	—	3	—

Δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα γιὰ γυναῖκες ἄνω τῶν 69 ἐτῶν.

Ἐρχόμαστε τώρα στὶς γεννήσεις καὶ στοὺς θανάτους τοῦ 1966. Αἱ γεννήσεις ὑπολογίζονται με βάση τὴν μόνιμη κατοικία τῆς μητέρας, οἱ δὲ θάνατοι με βάση τὴν μόνιμη κατοικία ἐκείνου ποὺ πεθαίνει.

1966

	Γεννήσεις σ' ἀστικές περιοχές	Θάνατοι σ' ἀστικές περιοχές	Γεννήσεις σ' ἡμιαστ. περιοχές	Θάνατοι σ' ἡμιαστ. περιοχές	Γεννήσεις σ' ἀγροτ. περιοχές	Θάνατοι σ' ἀγροτ. περιοχές	Σύνολον γεννήσεων	Σύνολον θανάτων
Θράκη	1538	811	870	372	4349	1821	6757	3004
N. Ἐβρου	658	267	504	243	1451	698	2613	1208
N. Ροδόπης	425	287	292	104	1414	602	2131	993
N. Ξάνθης	455	257	74	25	1484	521	2013	803

1967

	Γεννήσεις σ' αστυκές περιοχές	Θάνατοι σ' αστυκές περιοχές	Γεννήσεις σ' ήμιστ. περιοχές	Θάνατοι σ' ήμιστ. περιοχές	Γεννήσεις σ' άγροτ. περιοχές	Θάνατοι σ' άγροτ. περιοχές	Σύνολον γεννήσεων	Σύνολον θανάτων
Θράκη	1762	865	918	373	4789	1818	7469	3056
N. Έβρου	743	272	519	206	1667	714	2929	1192
N. Ροδόπης	494	315	304	134	1520	577	2318	1026
N. Ξάνθης	525	278	95	33	1602	527	2222	838

Τò 1968 ἔχομε 7.148 γεννήσεις καὶ 3.159 θανάτους. Παρατηροῦμε ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 1966, 67, 68 παρουσιάζεται αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ, ἀντίστοιχα 3.753, 4.413 καὶ 3.989. Ἀλλὰ τò 1966 ματανάστευσαν στὸ ἐξωτερικὸ 5.408, ἄρα ἔχομε μείωσι τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ 2.653, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμε τὴν ἐσωτερικὴ ματανάστευσι. Τò 1967 εἶναι τὸ μόνο ἔτος ποῦ ἔχομε τὴν ἐλαχίστην ματανάστευσι, ἐξωτερικὴ, ὁπότε θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι, εἴχαμε κάποια αὐξησι πληθυσμοῦ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ ἦταν σίγουρο, γιατί ἡ ἐσωτερικὴ ματανάστευσι ὑπερέβη κάθε προηγούμενο. Ματανάστευσαν 1.568, ἄρα εἴχαμε αὐξησι 2.845 κατοίκους.

Θὰ δώσωμε μερικὰ ἀκόμη στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὶς γεννήσεις στὴν Θράκην· αὐτὰ μὲ βάσι τὴν μόνιμη κατοικία τῆς μητέρας. Περισσότερες γεννήσεις εἴχαμε τὸν Ἰανουάριον 716. Ἀκολουθεῖ ὁ Μάρτιος μὲ 658, ὁ Φεβρουάριος μὲ 618. Οἱ λιγώτερες γεννήσεις ἐσημειώθησαν τὸν Δεκέμβριον 449, ἀκολουθεῖ ὁ Σεπτέμβριος μὲ 491 καὶ τέλος ὁ Νοέμβριος μὲ 488.

Ἀπὸ τὶς 6.757 γεννήσεις, ποῦ σημειώθηκαν τὸ 1966 στὴν Θράκην,

Οἱ 3522 ἔγιναν στὸ σπίτι
 Οἱ 3213 » στὸ νοσοκομεῖο
 Οἱ 6 » σὲ ἴδρυμα
 Οἱ 15 » σ' ἄλλο μέρος

καὶ τέλος, μία γέννησι δὲν δηλώθηκε.

Στὶς 1360 γεννήσεις παραστάθηκε γιατρός
 Στὶς 3351 » παραστάθηκε μαία
 Στὶς 3 » παραστάθηκε νοσοκόμος
 Στὶς 2040 » παραστάθηκε ἄλλο πρόσωπο
 καὶ στὶς τρεῖς (3) δὲν δηλώθηκε τίποτε.

Ἐπίσης, κατὰ τὸ 1966, τὰ νόμιμα μικρὰ ἦσαν 6.713· ἀγόρια 3.456 καὶ κορίτσια 3.257. Ἐξώγαμα 44, ἀγόρια 26 καὶ κορίτσια 18. Δηλ., τὸ 1966 γεννήθηκαν 3.482 ἀγόρια καὶ 3.275 κορίτσια. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξωγάμων εἶναι σχετικὰ ἀσήμαντος, δεῖγμα ὅτι οἱ Θραῖκες δὲν ἔχουν κρυφές ἐρωτικές σχέσεις.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΩΝ

Οἱ θάνατοι στὴν Θράκη τὸ 1966 ἔφθασαν τοὺς 3004. Οἱ περισσότεροι σημειώθηκαν τὸν Ἰούλιον μὲ 286. Ἀκολουθεῖ ὁ Μάρτιος μὲ 282, ὁ Ἰανουάριος καὶ Δεκέμβριος μὲ 275. Οἱ ὀλιγώτεροι συνέβησαν τὸν Μαῖο μὲ 195. Ἀκολουθεῖ ὁ Σεπτέμβριος καὶ ὁ Ὀκτώβριος μὲ 222 καὶ τέλος, ὁ Ἀπρίλιος μὲ 227.

Παρατηροῦμε, ὅτι ἓνας μικρὸς ἀριθμὸς τόσοσ γεννήσεων, ὅσων καὶ θανάτων, συμβαίνουν ἔξω ἀπὸ τὴν Θράκη.

Ἀπὸ τοὺς 3004 θανάτους τοῦ 1966:

Οἱ 2182 πιστοποιήθηκαν ἀπὸ τὸ θεράποντα γιατρό

Οἱ 358 » ἀπὸ ἄλλο γιατρό

Οἱ 462 δὲν πιστοποιήθηκαν ἀπὸ γιατρό

καὶ γιὰ δύο (2) δὲν ἔγινε πιστοποίηση.

Ἀπὸ τοὺς θανάτους τοῦ 1966:

Οἱ 2338 συνέβησαν σὲ ἰδιωτικὲς κατοικίες

Οἱ 546 » σὲ νοσοκομεῖα

Οἱ 14 » σ' ἄλλο ἴδρυμα

Οἱ 105 » σ' ἄλλο μέρος

καὶ τέλος 1 θάνατος δὲν ἐδηλώθη.

Ἀκολουθεῖ πῖνακας, ὅπου φαίνεται ἡ ἡλικία ἐκείνων ποὺ πέθαναν κατὰ τὸ 1966 στὴ Θράκη.

Οἱ Θραῖκες ζοῦν πολλὰ χρόνια καὶ εἶναι ὑγιεῖς καὶ δυνατοί.

Θὰ προσπαθήσωμε νὰ ἔχωμε διαφορετικὰ στοιχεῖα γιὰ τοὺς γάμους, γεννήσεις καὶ θανάτους μὲ τὴν τροποποίηση τῆς βάσεως τοῦ ὑπολογισμοῦ:

Ἔτσι, παρατηροῦμε νὰ τελοῦνται στὸν Ν. Ἐβρου 1291 γάμοι τὸ 1966 μὲ βάση τὴν μόνιμο κατοικία τοῦ γαμβροῦ καὶ 1359 μὲ βάση τὴ μόνιμο κατοικία τῆς νύμφης.

Ἔχομε μιὰ διαφορὰ ποὺ μποροῦμε νὰ τὴν ἐξηγήσωμε ἂν προσέξωμε λίγο.

Ηλικία	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολον *
Κάτω του 2ου έτους	284	223	507
1 - 2 »	31	36	67
2 - 3 »	6	7	13
3 - 4 »	2	9	11
4 - 5 »	2	3	5
5 - 19 »	40	32	72
20 - 29 »	85	62	142
40 - 49 »	64	38	102
50 - 59 »	173	93	266
60 - 69 »	263	174	437
70 - 79 »	268	332	600
80 - 84 »	142	180	322
Άνω των 85 ετών	201	254	455

Οι γεννήσεις στο Ν. Έβρου του 1966 είναι 2613 με βάση τη μόνιμη κατοικία της μητέρας ενώ είναι 2576 με βάση τον τόπο που έλαβε χώρα η γέννηση.

Οι θάνατοι, το ίδιο έτος στο Ν. Έβρου, έφθασαν τους 1208 με βάση τη μόνιμη κατοικία εκείνου που πέθανε. Ένώ 1171 με βάση τον τόπο όπου έλαβε χώρα το γεγονός. Το ίδιο επαναλαμβάνεται και στους λοιπούς νομούς, που δεν υπάρχει ανάγκη να το σημειώσωμε.

Ας δώσωμε όμως μια εικόνα για όλη τη Θράκη. Το 1966 οι γάμοι που έτελέσθησαν με βάση τη μόνιμη κατοικία του γαμβρού ανέρχονται σε 3.022 και με βάση τη μόνιμη κατοικία της νύμφης σε 3.125.

Οι γεννήσεις σε 6757 με βάση τη μόνιμη κατοικία της μητέρας, και σε 6782 με βάση τον τόπο που έλαβε χώρα η γέννηση.

Οι θάνατοι σε 3.004 με βάση τη μόνιμη κατοικία εκείνου που πέθανε και σε 2.957 με βάση τον τόπο που έγινε ο θάνατος.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Προκειμένου όμως να ολοκληρώσωμε το θέμα του πληθυσμού, παραθέτομε πίνακα, που αφορά την κίνηση των γεννήσεων, θανάτων και γάμων του

1963. 'Επί πλέον θέτομε και τήν μετανάστευση ὥστε νά γίνεται αἰσθητή ἡ πληθυσμιακή διακύμανση καὶ ἀπογύμνωση τῆς Θράκης. Πρέπει νά γίνη σαφές ὅτι, ἐδῶ καὶ μιὰ δεκαετία ἔχομε μιὰ συνεχῆ μείωση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης. Ἡ δὲ συνέχεια θὰ ἔχει σὰν συνέπεια τὴν οἰκονομικὴ στασιμότητα καὶ παρακμὴ τῆς.

Στὸ νομὸ Ἐβρου, τὸ 1963 γεννήθηκαν 2.733, πέθαναν 1.265 μιὰ αὔξηση κατὰ 1468 ἄτομα. Μετανάστευσαν ὅμως 5.270, ἄρα ἔγινε μιὰ σημαντικὴ μείωση κατὰ 3802 ἄτομα. Ἄν ὑπολογίσουμε καὶ τὴν ἐσωτερικὴ μετανάστευση, τότε ἡ μείωση γίνεται μεγαλύτερη.

Στὸ Ν. Ροδόπης γεννήθηκαν τὸ ἴδιο ἔτος 2.079 καὶ πέθαναν 918. Ἔχομε δηλ. μιὰ αὔξηση κατὰ 1161 ἄτομα. Μετανάστευσαν ὅμως 1261, ἄρα ἔχομε πάλι μείωση πληθυσμοῦ κατὰ 100 ἄτομα.

Στὸ Ν. Ξάνθης γεννήθηκαν τὸ ἴδιο ἔτος 2.115 καὶ πέθαναν 864. Ἔχομε μιὰ αὔξηση κατὰ 1251. Μετανάστευσαν ὅμως 1643 καὶ φθάνουμε πάλι στὴν μείωση κατὰ 392 ἄτομα.

Γενικὰ ἡ Θράκη κατὰ τὸ 1963, μετὰ ἀπὸ τὶς 6.927 γεννήσεις καὶ τοὺς 3.047 θανάτους εἶχε αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς κατὰ 3.880. Ἀλλὰ μετανάστευσαν στὸ ἐξωτερικὸ 8.174 καὶ τελικὰ σημειώθηκε μείωση κατὰ 4.294 ἄτομα.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Θράκης τὸ 1940 ἔφθανε στοὺς 359.923 κατοίκους. Ἡ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ νομοὺς ἦταν ὡς ἑξῆς:

Νομὸς	Ἐβρου	154.945.
»	Ροδόπης	106.403.
»	Ξάνθης	98.575.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1951 παρατηροῦμε νὰ μειώνεται ὁ πληθυσμὸς τῆς Θράκης στοὺς 336.954 κατοίκους, δηλαδὴ κατὰ 6,4%. Εὐκόλα διαπιστώνομε, ὅτι ὁ πόλεμος ἐπέφερε τὴ σοβαρὰ αὐτὴ μείωση.

Ὁ Ν. Ἐβρου	νὰ ἔχη	141.340 κατοίκους	μείωση	8,8%
Ὁ Ν. Ροδόπης	» »	105.723	» »	0,6%
Ὁ Ν. Ξάνθης	» »	89.891	» »	8,8%

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961 ἔχομε μιὰ σχετικὴ αὔξηση, πού ὅμως δὲν ἔφθασε τὸ συνολικὸ πληθυσμὸ τῆς Θράκης τοῦ 1940. Τὸ 1961 ἔχομε στὴ Θράκη 356.555 κατοίκους, δηλαδὴ μιὰ αὔξηση κατὰ 5,8% μὲ τὸ 1951. Ἀναλυτικώτερα ἔχομε 94.542 ἀστούς τὸ 26,5% τοῦ πληθυσμοῦ, 46.601 ἡμιαστοὺς τὸ 13,1% καὶ τέλος 215.372 ἀγρότες τὸ 60,4% τοῦ πληθυσμοῦ.

Ειδικότερα, ο πληθυσμός του Έβρου το 1961 ξεπέρασε και τον αντίστοιχον του πληθυσμού του 1940. Έτσι έφθασε σε 157.760. Ένώ κατά την δεκαετία του 1940 - 51 είχε την μεγαλύτερη μείωση, κατά την δεκαετία 1951 - 61 είχε την μεγαλύτερα αύξηση. Ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται σε 34.935 και αποτελεί το 22,10%, ο ήμισιατικός σε 30.042, δηλαδή ποσοστόν 19,1% και τέλος ο αγροτικός σε 92.783 δηλαδή ποσοστό 58,8%.

Το ίδιο συνέβη και στο Ν. Ροδόπης όπου έχουμε αύξηση κατά 3,3%, σε σχέση με το 1951. Έφθασε να έχει 109.201 κατοίκους. Ο αστικός πληθυσμός είναι 31.845, δηλαδή το 29,2%, ο ήμισιατικός 13.290, δηλ. το 12,27% και ο αγροτικός 64.066 το 58,67%.

Ο πληθυσμός του Ν. Ξάνθης έχει μία συνεχή μείωση. Κατά την δεκαετία 1951 - 61 η μείωση ήταν άσημαντη δηλαδή 0,3%. Το 1961 έχει πληθυσμό 89.594 κατοίκους. Ο αστικός πληθυσμός φθάνει στους 27.809 κατοίκους, δηλαδή το 31,05% του πληθυσμού, ο ήμισιατικός 3.262, δηλ. 3,65% ο αγροτικός 58.523 δηλαδή το 65,30%.

Το αξιοπαρατήρητο είναι ότι ο Ν. Ξάνθης έχει μεγάλο ποσοστό αστικού πληθυσμού σε σχέση με τους δύο άλλους νομούς, δηλ. πολύ μικρό ποσοστό ήμισιατικού πληθυσμού και πάρα πολύ μεγάλο ποσοστό αγροτικού πληθυσμού. Η διαφορά αυτή δεν είναι αισθητή στην καθημερινή ζωή του νομού. Όπωςδήποτε η εμπορική κίνηση και η πνευματική της ζωή είναι αρκετά ζωηρή, χωρίς όμως να σημαίνει τούτο ότι οι άλλοι νομοί υπολείπονται από το νομό Ξάνθης.

ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Πρωτεύουσα της Θράκης, ως γνωστόν, είναι η Κομοτινή, που το 1940 αριθμούσε 31.217 κατοίκους. Το 1951 μειώθηκαν στους 29.734 κατοίκους και εξακολούθησε να μειώνεται για να φθάση το 1961 τους 28.355 κατοίκους. Από τα άνωτέρω, προκύπτει η μείωση του πληθυσμού της Θράκης, κατά 4,8% δηλαδή 1483 κατοίκους κατά την δεκαετία 1940 - 1951 και 1379 κατοίκους κατά την δεκαετία 1951 - 61 δηλαδή 4,6%.

Η δεύτερη πόλις της Θράκης, η Ξάνθη το 1940 αριθμούσε 28.961 κατοίκους. Τούτο εσήμαινε ότι η Ξάνθη βρισκόταν σε οικονομική ανάπτυξη. Το 1951 ο πληθυσμός της μειώθηκε στους 25.700 δηλαδή κατά 11,30%. Το 1961 αύξηθηκε κατά 677 κατοίκους σε σχέση με το 1951 και ανήλθε ο πληθυσμός της στους 26.377, ποσοστό αύξήσεως 2,6%, χωρίς όμως να φθάση τον πληθυσμό του 1940.

Η Άλεξανδρούπολις, η τρίτη πόλις της Θράκης σε πληθυσμό και πρωτεύουσα του Ν. Έβρου, το 1940 αριθμούσε 15.472 κατοίκους. Το 1951 πα-

ρατηρείται αύξηση του πληθυσμού κατά 1160 κατοίκους, δηλαδή ποσοστό 7,5%, που ανέρχεται σε 16.632 κατοίκους. Η αύξηση αυτή συνεχίσθηκε και κατά το 1961 ο πληθυσμός της φθάνει τους 18.712, δηλαδή ποσοστό 12,5% και είναι η πόλη που αυξάνει τον πληθυσμό της και παράλληλα αναπτύσσεται και η οικονομία της. Ίσως η Κομοτινή και η Ξάνθη να μὴν ἔχουν αύξηση του πληθυσμού κατά τὴν 10ετία 1961 - 1970, ἡ Ἀλεξανδρούπολις ὁμως θὰ συνεχίση τὴν αύξηση του πληθυσμού της και τὴν ἀνάπτυξή της.

Μία ἄλλη πόλη τῆς Θράκης που αυξάνεται και αναπτύσσεται καταπληκτικὰ εἶναι ἡ Ὁρεσιὰδα. Τὸ μέλλον της διαγράφεται ὄχι μόνο αἰσιόδοξο ἀλλὰ και λαμπρό. Ἡ Ὁρεσιὰδα τὸ 1940 ἀριθμοῦσε 6.652 κατοίκους. Τὸ 1951 σημειώθηκε αύξηση του πληθυσμού κατά 1067, δηλαδή ποσοστό 16% που συνεχίσθηκε γιὰ νὰ φθάση τους 10.281 κατοίκους τὸ 1961, ποσοστό 33,02 σε σχέση με τὸ 1951.

Ἡ ἐξέλιξη τῆς σημερινῆς οἰκονομίας στὴ Θράκη εὐνοεῖ πάρα πολὺ τὴ θέση της. Ἡ αύξηση του πληθυσμού της θὰ συνεχισθῆ. Ἀπὸ καιρὸ τώρα, δύο πόλεις του Ἑβρου ἀναπτύσσονται, ἡ Ἀλεξανδρούπολη και ἡ Ὁρεσιὰς. Τὸ Λιδυμότειχον, τὸ Σουφλί και αἱ Φέρραι με τὶς περιφέρειές τους φθίνουν και ἀπογυμνοῦνται. Σὲ λίγα χρόνια θὰ χάσουν τὴν παλαιὰ ἱστορικὴ αἴγλη τους. Ἡ ζωὴ θὰ εἶναι πολὺ περιορισμένη χωρὶς νὰ σημαίνει τοῦτο ὅτι θὰ χαθοῦν. Φυσικὰ μπορεῖ και νὰ δημιουργηθοῦν κάτω ἀπὸ ἄλλες συνθῆκες.

ΣΤΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ

Ὁ πλέον ἀμιγῆς στὴ σύνθεσή του πληθυσμὸς τῆς Θράκης εἶναι τοῦ νομοῦ Ἑβρου. Ἀπὸ τοὺς 157.760 κατοίκους του μόνο 6.250 εἶναι μουσουλμάνοι. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ 1223 εἶναι Πομάκοι, 1726 Τοῦρκοι και 3.301 τουρκόγυφτοι. Ὁ καθαρὰ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τοῦ Ἑβρου δὲν εἶναι κατὰ τὴν πλειοψηφία του γηγενῆς, ἀλλ' ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ πρόσφυγες που ἦλθαν ἀπὸ τὴν Τουρκία και ἐγκαταστάθηκαν στὰ χωριά που ἐγκατέλειψαν Τοῦρκοι και Βούλγαροι, μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν. Οἱ δύο ἄλλοι νομοὶ τῆς Θράκης παρουσιάζουν ἰδιάζουσας ἰδιομορφίας.

Ἡ ἀτομικὴ δραστηριότης στὸ Ν. Ἑβρου εἶναι καθαρὰ γεωργικὴ. Μόνο 3.000 ἄτομα περίπου ἀσχολοῦνται σὲ ὑποτυπώδη βιομηχανία και βιοτεχνία.

Ἡ γεωργικὴ καλλιέργεια εἶναι τὸ σιτάρι που καλύπτει τὸ 50% τῆς ἔλης καλλιεργημένης ἐπιφανείας, τοῦ Ν. Ἑβρου, 736.000 καλλιεργητικὰ στρέμματα, με μέση στρεμματικὴ ἀπόδοση 180 κιλά. Ἀκολουθοῦν τὸ κριθάρι, τὸ τριφύλλι και τὸ καλαμπόκι, με 100.000 καλλιεργητικὰ στρέμματα γιὰ κάθε

προϊόν, τὰ φασόλια μὲ 44.000 καλλιεργητικὰ στρέμματα, τὸ σαρωθρόχορτον, 40.000 καλλιεργητικὰ στρέμματα καὶ τέλος οἱ μουριές, στὴν περιοχὴ Σουφλίου μὲ 3.000 καλλιεργητικὰ στρέμματα. Ἐδῶ πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ὅτι τὰ κύρια βιομηχανικὰ φυτὰ, καπνὸς καὶ βαμβάκι, καλλιεργοῦνται σὲ πολὺ μικρὲς ἐκτάσεις 7.000 καὶ 5.000 καλλιεργητικὰ στρέμματα ἀντιστοίχως.

ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης ἐνεφάνιζαν τὴν ἀκόλουθη κατὰ τετραγωνικὸ χιλιόμετρο πυκνότητα κατὰ τὰ ἔτη 1940 - 1961. Ἔτσι, ἡ Θράκη εἶχε πυκνότητα πληθυσμοῦ κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον τὸ 1940 42, τὸ 1951, 39,3 καὶ τὸ 1961 41,6. Ἀναλυτικὰ, ὁ Ν. Ἐβρου τὸ 1940 36,5, τὸ 1951 33,3 καὶ τὸ 1961 37,2.

Ὁ Ν. Ροδόπης τὸ 1940 41,8, τὸ 1951 41,6 καὶ τὸ 1961 42,9.

Ὁ Ν. Ξάνθης τὸ 1940 55, τὸ 1951 50,1 καὶ τὸ 1961 50 κατοίκους ἀνὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Στὴν 20ετίαν 1940 - 1961 παρατηρεῖται νὰ παραμένῃ μιὰ μείωση τοῦ θρακικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ 0,6%.

Ὁ Ν. Ἐβρου παρ' ὅτι εἶναι σὰν περιοχὴ πρὸ εὐρύχωρη καὶ πλούσια ἔχει τὴν μικρότερη πληθυσμιακὴ πυκνότητα. Ἐνῶ ὁ Ν. Ξάνθης ἔχει τὴν μεγαλύτερη. Δυστυχῶς ὁ Ν. Ἐβρου ἐμείωσε τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ του.

Γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ κάνωμε μιὰ σύγκριση ὡς πρὸς τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τετραγωνικὸ χιλιόμετρο παραθέτομε πίνακα γιὰ τὴν πληθυσμιακὴ πυκνότητα τῶν ἄλλων διαμερισμάτων τῆς χώρας.

Διαμερίσματα	1940	1951	1961
Νησιὰ τοῦ Αἰγαίου	60,5	58,3	52,2
Μακεδονία	51,4	49	55,4
Πελοπόννησος	53,9	52,7	51,1
Κρήτη	52,	55	56,4
Θεσσαλία	42,5	49,9	49
Θράκη	42	39,3	41,6
Στερεὰ Ἑλλάς	37,1	37,1	39,7
Ἡπειρος	36,5	35	38

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Ἡ μετανάστευση διακρίνεται σὲ μόνιμη καὶ προσωρινή.

Μόνιμη μετανάστευση θεωρεῖται, ὅταν Ἕλληνες ὑπήκοοι, πού ἔχουν μόνιμη κατοικία στὴν Ἑλλάδα πηγαίνουν σὲ μιὰ χώρα τοῦ ἐξωτερικοῦ γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν γιὰ χρονικὸ διάστημα περισσότερο ἀπὸ ἓνα χρόνο.

Προσωρινή μετανάστευση θεωρεῖται, ὅταν Ἕλληνες ὑπήκοοι ἐνῶ εἶναι μόνιμοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος μεταβαίνουν σὲ χώρα τοῦ ἐξωτερικοῦ μὲ σκοπὸ τὴν ἐργασία γιὰ χρονικὸ διάστημα μικρότερο ἀπὸ ἓνα χρόνο, ἢ ἀναχωροῦν ἐξ αἰτίας ναυτολογήσεώς τους.

Ἐμεῖς θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴ μόνιμη μετανάστευση τῆς Θράκης. Ἡ προσωρινὴ δὲν παρουσιάζει γιὰ τὴ Θράκη καὶ μεγάλο ἐνδιαφέρον.

Πρέπει νὰ σημειώσωμε καὶ τὴν ἐσωτερικὴ μετανάστευση, τὴν μετοίκηση ἀπὸ τὰ χωριά στὶς πόλεις, πού πῆρε ὀπωσδήποτε μεγάλη ἔκταση.

Ἀπὸ τὴν ἔρευνα πού ἔκανε ἡ Ἑλληνικὴ ἐταιρεία προγραμματισμοῦ προέκυψαν τὰ παρακάτω ἀποτελέσματα:

Κατὰ τὴν διάρκεια 1950 - 1960 μετώκησε ἀπὸ τὴν Θράκη τὸ 5% τοῦ συνόλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Ἀπ' αὐτὸ τὸ 0,5 στὴν περιοχὴ τῆς πρωτεύουσας, τὸ 4,5% σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ τὸ 6,3% στὸ ἐξωτερικὸ μόνον.

Μεταναστευτικὴ κίνησις 1957 - 1967

Τὸ 1957 μετανάστευσαν ἀπὸ τὴ Θράκη 3.042 ἄτομα. Τὰ 896 ἀπὸ τὸν Ν. Ἐβρου, τὰ 1.109 ἀπὸ τὸ Νομὸ Ροδόπης καὶ τὰ 1.037 ἀπὸ τὸν Ν. Ξάνθης. Παρατηροῦμε ὅτι ὁ Νομὸς Ἐβρου ἔχει τὴν μικρότερη μετανάστευση.

Τὸ 1958 μετανάστευσαν 2990 ἄτομα ἀπὸ τὴν Θράκη. Μόνον 302 ἀπὸ τὸ Νομὸ Ἐβρου, τὰ 1839 (μιὰ αὔξησις αἰσθητὴ) ἀπὸ τὸ Νομὸ Ροδόπης καὶ τὰ 1349 ἀπὸ τὸ Νομὸ Ξάνθης.

Τὰ 1959 ἔχομε σημαντικὴ μείωσις τῆς μεταναστεύσεως. Περιορίσθηκε μόνον στοὺς 749 ἀπὸ ὅλη τὴ Θράκη.

Τὸ 1960 ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστῶν ἀπὸ τὴ Θράκη πῆρε μιὰ ἀνοδικὴ πορεία καὶ θὰ συνεχισθῇ. Ἀρχίζοντας τὸ ἔτος τοῦτο μὲ 1967, τὸ 1961, 2032, τὸ 1962 μὲ 3.388, τὸ 1963 μὲ 8.174, τὸ 1964 μὲ 6.596, τὸ 1965 μὲ 7.413, τὸ 1966 μὲ 5.408, καὶ τὸ 1967 μὲ 1.508, δηλαδὴ τὸ σύνολο τῆς δεκαετίας ἀνῆλθε σὲ 43.727 μετανάστες.

Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν μεταναστῶν τὰ 2)3 εἶναι ἄρρενες. Ὅλοι σχεδὸν ἀνήκουν στὴν ὁμάδα τῶν ἡλικιῶν 15 - 44 ἐτῶν.

Ἐκ τῶν ὑπάρχοντα στοιχείων τῆς στατιστικῆς συμπεραίνεται ὅτι: α) Ἐπιμεταναστεύουν γηγενεῖς καὶ ἀκραιφνεῖς Ἑβραῖοι. β) Ἐπιμεταναστεύουν οἱ Σαρακατσαναῖοι, οἱ Πομάκοι οὔτε καὶ οἱ Τοῦρκοι, ἐκτὸς ἀπὸ ὀρισμένους ποὺ φεύγουν εἰς τὴν Τουρκία.

Τὸ 1963 μετανάστευσαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα συνολικὰ 8174. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς μεταναστῶν. Ἐκ αὐτῶν 4.965 εἶναι ἄνδρες καὶ 3.209 γυναῖκες. Δηλαδή ἡ διαφορὰ εἶναι σχεδὸν μικρὴ. Ἐκ τῶν νομῶν Ἑβραίου μετανάστευσαν 5.270, δηλαδή τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν. Ἐκ τῶν τελευταίων, 3.160 ἄνδρες καὶ 2.110 γυναῖκες. Ἐκ τῶν νομῶν Ροδόπης μετανάστευσαν 1.261, δηλαδή τὸ μικρότερον ποσοστὸν. Ἐκ αὐτῶν, 843 ἄνδρες καὶ 418 γυναῖκες.

Ἐκ τῶν νομῶν Ἑλλάδος μετανάστευσαν 1.641 συνολικὰ.

Τὸ 1964 ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς μεταναστῶν ἀνῆλθε εἰς 6.596 ἄτομα ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἐκ αὐτῶν 4.005 εἶναι ἄνδρες καὶ 2.591 γυναῖκες. Ἐκ τῶν νομῶν Ἑβραίου τὸν ἴδιον χρόνον μετανάστευσαν πάλιν οἱ περισσότεροι, δηλαδή 4.396, ἄνδρες 2.611 καὶ 1785 γυναῖκες. Ἐκ τῶν νομῶν Ροδόπης πάλιν οἱ λιγότεροι, δηλ. 1.063 καὶ ἐκ αὐτῶν 712 ἄνδρες καὶ 351 γυναῖκες. Ἐκ τῶν νομῶν Ἑλλάδος 1.137, καὶ ἐκ αὐτῶν 682 ἄνδρες καὶ 455 γυναῖκες.

Παρατηροῦμε μίαν μείωσιν ἀπὸ τὸν προηγούμενον χρόνον.

Τὸ 1965, μετὰ τὴν ἀναφερθεῖσαν μείωσιν τῆς μεταναστεύσεως κατὰ τὸ 1964, συνεχίζεται πάλιν ἡ ἀύξησιν μετὰ συνολικὸν ἀριθμὸν μεταναστῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸ 1965 εἰς 7.413. Ἐκ αὐτῶν 4.102 ἄνδρες καὶ 3.411 γυναῖκες. Παρατηρεῖται μίαν ἀύξησιν τῶν γυναικῶν ποὺ εἶναι ἡ μεγαλύτερη τῆς δεκαετίας.

Ἐκ τῶν νομῶν Ἑβραίου 4.842 μεταναστεύσαντες (2.656 ἄνδρες καὶ 2.186 γυναῖκες).

Ἐκ τῶν νομῶν Ροδόπης, πάλιν ὁ μικρότερος ἀριθμὸς δηλαδή 1.177 (618 ἄνδρες καὶ 559 γυναῖκες).

Ἐκ τῶν νομῶν Ροδόπης ἐν ὅλῳ 898 (ἄνδρες 485 καὶ 413 γυναῖκες).

Τὸ 1966 ἔχομε μείωσιν τῆς μεταναστεύσεως εἰς σχέσηιν μετὰ τὰ τρία προηγούμενα χρόνια, δηλαδή ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν μεταναστῶν ἀνέρχεται εἰς 5.408, δηλαδή 2.755 ἄνδρες καὶ 2.653 γυναῖκες. Εἶναι ἡ πλεονεξία μικρὴ διαφορὰ (102 ἄνδρες περισσότεροι).

Ἐκ τῶν νομῶν Ἑβραίου 3.704 εἶναι πάλιν ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς μεταναστῶν εἰς ἀναλογίαν μετὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτοῦ. Ἐκ αὐτῶν 1897 ἄνδρες καὶ 1807 γυναῖκες.

Ἐκ τῶν νομῶν Ροδόπης ἐν ὅλῳ 898 (ἄνδρες 485 καὶ 413 γυναῖκες).

Ἐκ τῶν νομῶν Ἑλλάδος 806 ἄτομα, ἀπὸ αὐτῶν 373 ἄνδρες καὶ 433 γυναῖκες. Ὁ πρῶτος χρόνος ποὺ προηγούνται οἱ γυναῖκες εἰς τὴν μεταναστεύσιν!

Τὸ 1966 σημειώθηκε γιὰ πρώτη φορὰ εἰς τὴν χώραν μίαν μείωσιν τοῦ μετα-

ναστευτικού ρεύματος ύστερα από συνεχή άνοδο σ' όλοκληρη τήν δεκαετία. Δέν αποκλείεται τó φαινόμενο αυτό νά οφείλεται, κατά κάποιον τρόπο, και στην άνοδο του Έλληνικού βιοτικού επιπέδου αλλά και στην βαθμιαία εξάντληση του έργατικού δυναμικού για μετανάστευση, τουλάχιστον σέ ώρισμένες περιοχές τής Θράκης. Καθώς επίσης και στίς συνθήκες πού διαμορφώθηκαν έν τῷ μεταξύ στην άγορά εργασίας. Έτσι, για νά μορφώσει κανείς πληρέστερη αντίληψη τῶν αιτίων τής μείωσης του μεταναστευτικού ρεύματος, θα πρέπει, παράλληλα μέ τίς συνθήκες πού επικρατοῦν στην Ελλάδα (άνοδος ήμερομισθίων, βελτίωση συνθηκῶν διαβιώσεως, βαθμιαία εξάντληση του μεταναστευτικού δυναμικού), νά εξετάσει τίς υπάρχουσες και διαρκῶς εξελισσόμενες συνθήκες στίς χώρες πού απορροφοῦν τοὺς Έλληνες μετανάστες.

Σύμφωνα μέ τὰ τελευταία στοιχεία φαίνεται ότι ή ζήτηση έπαψε νά παρουσιάζη τήν ένταση, πού παρουσίαζε στον παρελθόν, ιδιαίτερα δέ στην Δυτική Γερμανία. Ό αριθμός τῶν προσφερομένων θέσεων έχει μειωθεί, είναι δέ γνωστό ότι αρκετοί κλάδοι οικονομίας αντιμετώπιζουν δυσκολίες στην εξεύρεση ειδικευμένων εργατῶν.

Οι εξελίξεις αυτές έχουν άμεση επίδραση στην πρόσληψη και άπασχόληση ξένων εργατῶν.

Τό 1967 έχουμε μιá μεγάλη μείωση, δηλαδή ό συνολικός αριθμός τῶν Θρακῶν μεταναστῶν περιορίσθηκε στους 1568. Από αυτούς 727 άνδρες και 841 γυναίκες. Πρώτη φορά πού μεταναστεύουν περισσότερες γυναίκες από όλη τή Θράκη. Και άπαγορεύεται ή μετανάστευση από τή Θράκη.

Προσκαλοῦνται μόνο οι παντρεμένες γυναίκες και όσες άλλες τὰ καταφέρουν. Έτσι, από τó νομό Έβρου μεταναστεύουν 1046 άτομα, από αυτά 436 άνδρες και 610 γυναίκες, περισσότερες κατά 184 .

Από τó νομό Ροδόπης μεταναστεύουν 280 άτομα, από αυτά 172 άνδρες και 108 γυναίκες.

Από τó νομό Ξάνθης, μεταναστεύουν 242, πού είναι ό μικρότερος αριθμός μεταναστεύσεως από τή Θράκη. (119 άνδρες και 123 γυναίκες).

Μεταναστευτική κίνηση τής Ελλάδος τó 1966

Παραθέτομε μερικά στοιχεία από τήν μεταναστευτική κίνηση τής Ελλάδος τῶν διαφόρων περιοχῶν για μιá γενική αντίληψη.

Τό σύνολο τῶν μεταναστῶν τής Ελλάδος τó χρόνο αυτό ανήλθε σέ 60.538 άτομα. Έτσι, από τήν Πελοπόννησο μετανάστευσαν 11.325 άτομα και τήν Στερεά Ελλάδα 4.259 άτομα, από τήν Θεσσαλία 4.257, τήν Ήπειρο 5.495, τήν Μακεδονία 7.293, τήν Κρήτη 2.501, τήν Θράκη 5.408.

Κατὰ νομούς, ὁ νομὸς Ἑβρου ἔχει 3.704 μετανάστες. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς νομούς τῆς Ἑλλάδος ἂν ἐξαιρέσωμε τὸ νομὸ Θεσσαλονίκης.

Διάφορες παρατηρήσεις ἀπὸ τὰ μέχρι τώρα ὑπάρχοντα στοιχεία

Ἡ μετανάστευση στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1964 πρέπει νὰ ἔφτασε τὶς 120.000 σύμφωνα μὲ τοὺς στατιστικὸς ὑπολογισμοὺς τῆς Διεθνoῦς Ἑργατικῆς Ὄργανώσεως (I.L.O.). Ὅταν οἱ γεννήσεις ὑπερβαίνουν τοὺς θανάτους κατὰ 100.000, εὐλόγα μπορεῖ νὰ γεννηθῆ ἡ γνώμη ὅτι στὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε μία πληθυσμιακὴ κάμψη. Ὅταν ἡ ἐτήσια αὔξηση τῶν γεννήσεων ἀνέρχεται σὲ 1% καὶ τῆς μεταναστεύσεως σὲ 1,2% ὀδηγοῦμεθα καὶ πάλι στὸ ἴδιο συμπέρασμα.

Κατὰ τὴν ἐξαετία 1959 - 1964 μετανάστευσαν ἀπὸ τὴ χώρα μας περίπου μισὸ ἑκατομμύριο ἐργάτες ἡλικίας 18 - 35 ἐτῶν.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι τὸ μεταναστευτικὸ ρεῦμα θὰ εἶχε πάρει ἀκόμα μεγαλύτερες διαστάσεις ἂν τὸ κράτος μὲ διοικητικὰ μέτρα δὲν προσπαθοῦσε νὰ τὸ περιορίσῃ. Ἔτσι οἱ τοπικὲς ἀρχὲς δὲν ἐπιτρέπουν τὴν μετανάστευσι στοὺς κατοίκους ποὺ ἔχουν προικοδοτηθῆ ἀπὸ τὸ κράτος μὲ γῆ καὶ χρήματα. Ὡς πρὸς τὴν ἔκδοση τουριστικῶν διαβατηρίων μὲ σκοπὸ τὴν ἐξεύρεση ἐργασίας στὸ ἐξωτερικὸ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ προσκόμιση πιστοποιητικοῦ τοῦ προέδρου τῆς κοινότητος ὅτι τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τοῦ αἰτοῦντος δὲν ὑπερβαίνουν τὶς 100.000 δρχ. Τελευταῖα, ἡ βιομηχανικὴ μας παραγωγή ηὔξηθη κατὰ 10% καὶ οἱ ἰδιωτικὲς ἐπενδύσεις κατὰ 25% καὶ μία αὔξηση τῆς μεταναστεύσεως δὲν θὰ ἐδικαιολογεῖτο, ἔστω κι' ἂν παραδεχτοῦμε μιὰ χρονικὴ καθυστέρηση ὡς τὴ στιγμή ποὺ τ' ἀποτελέσματά της θὰ γίνον αἰσθητὰ στὴν οἰκονομία τοῦ τόπου.

Παρατηροῦμε ὅτι ἡ Θράκη ἔχει τοὺς περισσότερους μετανάστες ἐν ἀναλογίᾳ μὲ τὸν πληθυσμὸ τῆς. Ὁ ἀνέκαθεν χαμηλὸς ρυθμὸς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τοῦ νομοῦ μὲ ἀνάλογες ἐπιπτώσεις στὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα καὶ στὸ ποσοστὸ ἀπασχολήσεως τῶν κατοίκων, ὅπως καὶ ἡ ἀνάγκη κοινωνικοοικονομικῆς ἐξελίξεως ποὺ ἀντιμετώπιζε τὸ πνευματικὸ δυναμικὸ τῆς Θράκης ἐξηγοῦν τὸ ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως.

Κατὰ τὴν δεκαετίαν 1959 - 1969, μετανάστευσαν ἀπὸ τὴ Θράκη¹ συνολικὰ 42.128 ἄτομα.

(1) Ἰδὲ ἀναλυτικὸ στατιστικὸ πῖνακα Νο IV σελ. 3.

Αιτίες τῆς μεταναστεύσεως ἀπὸ τῆ Θράκης

Ἡ μετανάστευση, ιδιαίτερα στὴ Δυτικὴ Γερμανία, ἀπετέλεσε γιὰ τοὺς Θράκες μιὰ λύση, μιὰ προσπάθεια ἐπιτεύξεως, ἔστω καὶ προσωρινά, κάποιας ἀνετώτερης ζωῆς.

Τὸ αἰσθητήριον τῶν Θρακῶν, ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ τακτοποίηση δὲν ἦταν ἰκανοποιητικὴ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ ἀνάγκη ἐξελίξεως (οἰκονομικῆς - κοινωνικῆς) ἀφ' ἑτέρου, ὠδήγησαν σὲ μετανάστευση ἀκόμα καὶ ἀνθρώπους ποὺ εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ ζήσουν στὸ νομό, ἔστω καὶ κάπως συντηρητικά. Κι ἔτσι, φύγανε ἐπιστήμονες, τεχνίτες, γεωργοὶ μὲ κτήματα. Παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ἔχουν δημιουργηθῆ σὲ πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς οἱ προϋποθέσεις γιὰ ἐπιστροφή, ἐν τούτοις δὲν ἀποφασίζουν, παραδειγματιζόμενοι ἀπὸ προηγούμενες περιπτώσεις, στὶς ὁποῖες ἡ ἐπιστροφή δὲν ἄλλαξε οὐσιαστικὰ τὴν κατάσταση στὴν ὁποία εὐρίσκοντο πρὶν φύγουν. Διότι ἔκαναν ἐπενδύσεις κατὰ τρόπον πρόχειρο, ἀσύμφορο, ὄχι παραγωγικὸ, γιὰ τοποθέτησαν ὅλα τὰ χρήματά τους γιὰ ἀγορὰ ἀκινήτων στὴν Ἀθήνα καὶ στὴ Θεσσαλονίκη.

Σὲ μιὰ ἐπιτόπια ἔρευνα σὲ 8 κοινότητες τῆς Θράκης 2 χαμηλῆς μεταναστεύσεως καὶ 6 ὑψηλῆς (ἀνὰ 2 πεδινές, ἡμιορεινές καὶ ὄρεινές) μᾶς ἀπασχόλησαν δύο προβλήματα:

- α) Οἱ αἰτίες τῆς μεταναστεύσεως.
- β) Οἱ κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς ἐπιπτώσεις αὐτῆς στὸ νομό, καὶ
- γ) Οἱ δυσμενεῖς καὶ εὐμενεῖς, γενικά, ἐπιπτώσεις στὸ Ἑλληνικὸ Κράτος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὶς αἰτίες τῆς μεταναστεύσεως, διαπιστώθηκε ὅτι ὁ βασικὸς λόγος ἦταν καθαρὰ οἰκονομικὸς (χαμηλὸ ἡμερομίσθιο, ἡ ἀνεργία καὶ ὑποαπασχόληση).

Θὰ ἀναλύσωμε ὅλους αὐτοὺς τοὺς οἰκονομικοὺς λόγους:

Ἡ ἀνεργία καὶ ὑποαπασχόληση ποὺ ὑπῆρχε πρὸ τῆς μεταναστευτικῆς ἐξόδου αὐξήθηκε ἀργότερα λόγω τῆς μηχανοκαλλιέργειας καὶ τῆς ἐπεκτατικῆς μορφῆς καλλιιεργειῶν. Ἔτσι, οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν παραγωγή σίτου ποὺ καλύπτει τὸ 50% τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως ἀσχολοῦνται πλήρως 45 ἡμέρες ἐτησίως, κατὰ τὸν ὑπόλοιπο δὲ χρόνον ἐργάζονται 2-3 ὥρες τὴν ἡμέρα καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν κτηνοτροφία.

Δὲν ὑπῆρξε δυνατότης ἐπαρκοῦς χρησιμοποίησεως καὶ ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐργατικοῦ καὶ πνευματικοῦ δυναμικοῦ τῆς Θράκης. Καὶ ὁ ἐπιδοτισμὸς ἔφερε τὸν παρασιτισμὸ.

Χαμηλὸ ἡμερομίσθιο. Μὲ τὸ χαμηλὸ ἡμερομίσθιο ἦταν δύ-

κολη ἂν ὄχι ἀδύνατη ἢ ἱκανοποίηση τῶν διαρκῶς αὐξανομένων, λόγω τῆς προόδου, ἀναγκῶν τῶν Θρακῶν.

Χ α μ η λ ὀ ἐ τ ῆ σ ι ο ε ἰ σ ὄ δ η μ α. Κάτω ἀπ' αὐτές τὶς συνθῆκες τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐτήσιο μικτὸ εἰσόδημα ἀνήρχετο σὲ 7.265 δραχμὲς περίπου.

Τὸ κατὰ οἰκογένεια μικτὸ εἰσόδημα μόλις ἔφθανε τὶς 25.000. Ἐν ἀπὸ αὐτὸ ἀφαιρεθοῦν τὰ καλλιεργητικὰ ἔξοδα (σπόρος, λίπασμα, ἐνοικίαση τρακτέρ, οἱ φρόροι ΟΓΑ 3% καὶ οἱ διάφορες δαπάνες κτηνοτροφίας, ὑδρεύσεως καὶ ἠλεκτρισμοῦ, καθὼς καὶ τὸ τμῆμα παραγωγῆς ποῦ καταναλίσκουν, τὸ κατὰ οἰκογένεια ἐκχρηματιζόμενο εἰσόδημα μόλις ἔφθανε τὶς 12 - 15.000 ἐτησίως. Καὶ ἔτσι ἀποδεικνύεται πὼς ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχει χαμηλὸς ρυθμὸς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἡ μετανάστευση ἀποτελεῖ μίᾳ λύση.

Δευτερογενεῖς αἰτίες τῆς μεταναστεύσεως

Στὸν ἀνωτέρω βασικὸ οἰκονομικὸ παράγοντα θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ὡς αἰτίες μεταναστεύσεως καὶ ἄλλοι παράγοντες.

α) Κοινωνικοί :

Χαμηλὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο ποῦ ἐπικρατοῦσε στὴν ὑπαιθρο. Τελεῖα ἔλλειψη κοινωνικῆς ἐξελίξεως καὶ μέριμνας στὸ χωριό, δηλαδὴ ἔλλειψη παροχῆς πλήρους ἰατροφαρμακευτικῆς καὶ νοσοκομειακῆς περιθάλψεως, συγκοινωνίας καὶ ψυχαγωγίας.

β) Ψυχολογικοί :

Τὸ πικρὸ συναίσθημα, ὅτι στὸ χωριὸ δὲν ὑπάρχει μέλλον, δὲν ὑπάρχει διέξοδος καὶ ποῦ αὐτὸ εἶναι ἀποτέλεσμα οἰκονομικῶν παραγόντων.

Ἡ ἐπιθυμία τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως τῶν χωριῶν καὶ κομπούλεων, ποῦ ταυτίζεται μὲ τὴν ἰδέα ποῦ ἔχουν σχηματίζει γιὰ τὸν τρόπο ζωῆς μεταναστῶν ἢ στὸ ἐξωτερικὸ ἢ στὴν πρωτεύουσα ἢ σὲ ἄλλες μεγάλες ἐπαρχιακὲς πόλεις.

Παρατηροῦμε ἀκόμη ὅτι πέρα ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ αἰτία, τὴν ἀνάγκη κοινωνικῆς ἐξελίξεως καὶ βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως εἶχαν ἐνστερνισθῆ καὶ οἱ γυναῖκες. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις οἱ μετανάστριες εἶναι περισσότερες τῶν μεταναστῶν¹ καὶ αὐτὴ ἦταν μίᾳ ὑγιῆς καὶ ὄχι ἀδιάφορος αἰτία τῆς ἀνάγκης ἀναπτύξεως τῆς Θράκης.

Ἡ κοινωνικὴ ἀνακατάταξις. Οἱ μετανάστες ποὺ ἀνῆκαν σὲ χαμηλότερα κοινωνικὰ στρώματα ἐπέστρεψαν οἰκονομικῶς καὶ κοινωνικῶς ἐξελιγμένοι μὲ συνέπεια ἢ ἐπιθυμία τῶν ἄλλων γιὰ μίμησι μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, δηλαδὴ τὴ μετανάστευσι, νὰ λάβῃ διαστάσεις ἐπιδημίας.

Ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἀπαραίτητου ἀνάγκης ἐξασφαλίσεως σταθερῆς ἐργασίας μὲ εὐνοϊκοὺς ὄρους, (κανονικὴ ἄδεια, μὲ πλήρη ἱατροφαρμακευτικὴ καὶ νοσοκομειακὴ περίθαλψι καὶ δυνατότητα ψυχαγωγίας).

Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ἀναγκαιότητα τῶν εὐνοϊκῶν ὄρων ἐργασίας καὶ διαβιώσεως ἔγινε συνειδησι ὄλων καὶ αὐτὸ βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ μιὰ προσπάθεια προόδου.

Οἱ δευτερογενεῖς αὐτὲς αἰτίες μεταναστεύσεως μὲ τὸν καιρὸ ἔγιναν ὄλο καὶ περισσότερο ἀποφασιστικὲς καὶ ὅπωςδὴποτε θὰ παίξουν πρωτεύοντα ρόλο στὴν ἐπιστροφὴ τῶν μεταναστῶν.

Ἐπιπτώσεις τῆς μεταναστεύσεως

Ἡ μετανάστευσι ἔχει ἀφήσει τὰ ἴχνη τῆς στὴν Ἑλληνικὴ κοινωνία. Οἱ ἐπιπτώσεις τῆς εἰδικότερα στὴ Θράκη εἶναι κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς.

1) Μιὰ δυσάρεστη διαπίστωση στὰ χωριὰ καὶ ἄλλου εἶναι ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Θράκης ἄρχισε νὰ φθίνῃ ὄχι μόνο ποσοτικά, ἀλλὰ καὶ ποιοτικά. Ἄρχισε νὰ γίνεται γεροντικὸς, διότι ἡ μετανάστευσι ἀπορροφᾷ τὶς παραγωγικὲς ἡλικίες. Ἡ δὲ ἐπιλογὴ γίνεται ὄχι μόνο ὡς πρὸς τὴν ἡλικία καὶ τὸ φύλο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως υγείας, ἐπαγγελματικῆς, τεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως, μὲ δυσμενεῖς ὅπωςδὴποτε ἐπιπτώσεις στὴν ἀναλογία τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ πρὸς τὸν συνολικὸ πληθυσμὸ.

2) Μιὰ ἄλλη ἀνησυχητικὴ διαπίστωση εἶναι ὅτι συνήθως μεταναστεύουν ἀπὸ τὴ Θράκη οἱ περισσότεροι προοδευτικοί, οἱ τολμηροί, οἱ ἀνήσυχοι καὶ οἱ ἐργατικοί. Εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ αἰσθάνονται βαθειὰ τὸ τοῦ Ἡσιόδου «Ἄεργίη τ' ὄνειδος».

Τὴν ἀρχὴ ἔκαναν οἱ ἀκτῆμονες χωρικοὶ τῆς Θράκης μας, οἱ ἀνειδίκευτοι ἐργάτες τῶν πόλεων, ὕστερα ὄμως ἡ μετανάστευσι ἐπεκτάθηκε στοὺς κληρικούς καὶ ἐπαγγελματίες τοῦ χωριοῦ, στοὺς ἰδιοκτῆτες γεωργικῶν μηχανημάτων, ἀκόμη καὶ στοὺς εἰδικευμένους ἐργάτες, ποὺ ἐπροτίμησαν τὴν δυναμικὴ ἄνοδο ἀπὸ τὴν στατικὴ πρόοδο. Καὶ εἶχαν δίκαιο. Ὁ Ἕλληνας ἀγαπᾷ τὴν πρόοδο. Λίγοι Ἕλληνες εἶναι ἄνθρωποι τῆς «ἡσσοнос προσπαθείας». Κι' αὐτοὶ οἱ λίγοι δὲν βρίσκονται ἀνάμεσα στοὺς Θραῖκες.

3) Λόγω τῆς φυγῆς τῶν νέων οἱ κοπέλλες δύσκολα εὕρισκαν σύντροφο καὶ ὁ γάμος γινόταν δύσκολος. Σήμερα δὲ ἀποτελεῖ ἓνα δυσεπίλυτο πρόβλημα μὲ κοινωνικὴ ἐπέκταση. Μιὰ αἰτία τῆς μαζικῆς φυγῆς τῶν γυναικῶν ἀπὸ τὴ Θράκη εἶναι ἡ ἀναζήτησις συντρόφου. Εὐτυχῶς οἱ περισσότερες προσπάθειες ἐπέτυχαν, ἐδημιούργησαν ὠραῖες καὶ συνταιριασμένες οἰκογένειες. Ἀντίθετα στοὺς ἐγγάμους ἐδημιούργησε δράματα μὲ τὴν δλοκληρωτικὴ διάλυση τῆς οἰκογενείας. Ἐφευγε ὁ σύζυγος καὶ ὕστερα ἀπὸ κάποιον χρονικὸ διάστημα ἔπαυε τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν σύζυγον καὶ τὰ παιδιὰ, σταματοῦσε τὴν οἰκονομικὴ βοήθεια καὶ ἔτσι ἐδημιουργοῦντο καταστάσεις οἱ ὁποῖες δύσκολα περιγράφονται.

Τὸ φαινόμενο εἶχε πολλὰς ἐπιπτώσεις. Στις περιπτώσεις ποὺ ἐργαζόταν καὶ αἱ σύζυγοι σὲ διαφορετικὰς πόλεις ἢ ἀκόμα καὶ ἐργοστάσια, ἡ πρώιμη χειραφέτησις αὐτῶν ὠδηγοῦσε στὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ συζύγου.

Πολλὰς τέτοιαις περιπτώσεις ἔχουν νὰ διηγηθοῦν οἱ κοινωνικοὶ λειτουργοὶ τῶν ξένων χωρῶν.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι πολλοὶ παντρεμένοι διέλυσαν τὸν γάμον τους.

4) Πρέπει νὰ παρατηρήσωμε καὶ ἓνα κοινωνικὸ φαινόμενο. Ἐφυγαν πολλοὶ χωρὶς χρήματα, καὶ αὐτοὶ σήμερον βρίσκονται μὲ αὐτοκίνητα, ποὺ προσφέρουν κάποιον εἰσόδημα. Ὁ μετανάστης, ποὺ κοπίασε γιὰ νὰ ἀπολαύσῃ αὐτὸ τὸ εἰσόδημα προτιμᾷ νὰ κἀν μιά δευτερεύουσα καὶ ὄχι κοπιαστικὴ ἐργασία γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἀνετώτερη ζωὴ, ὁπότε θεληματικὰ ὑποαπασχολεῖται.

Ὁ νεοπλουτισμὸς μὲ τὶς ἐπιπτώσεις αὐτὰς δὲν δημιουργεῖ βέβαια σοβαρὰ προβλήματα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν μέτρα, ὥστε νὰ μὴ προσλάβῃ μεγάλας διαστάσεις καὶ τὴν μορφή ταξικῆς διαφορᾶς. Εἶναι ἀνάγκη νὰ προληφθῇ τὸ χειρότερον, διότι κλείνουν στὰ χωριὰ πολλὰ σπίτια. Εἶναι ἄστοχο νὰ βλέπωμε νὰ ὑψώνονται μὲ τὶς οἰκονομίας τῶν ἐργατῶν ὠραῖα σπίτια, τὰ ὁποῖα μετὰ μένουσιν ἔρημα.

Γενικά, μόνο προγραμματισμένα θὰ μπορέσωμε νὰ κατευθύνωμε τὸν λαὸν στὴ γενικὴ προσπάθεια.

5) Αὐτοὶ ποὺ ἀπόμειναν στὰ χωριὰ, ζοῦν μόνον ἀπὸ τὰ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν. Οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ ἔχουν ἀδρανῆσει καὶ οἱ διοικήσεις τους δὲν εἶναι ἱκανὲς γιὰ καμμιάν ἀξιοπρόσεχτη δραστηριότητα. Οἱ σύλλογοι τῶν νέων, ἀγροτικοί, ἀθλητικοὶ καὶ μορφωτικοί, ἔχουν νεκρωθῆ, διότι δὲν ὑπάρχουν νέοι καὶ οἱ κοινοτικὲς βιβλιοθηκὲς εἶναι οὐσιαστικὰ ἄχρηστες. Οἱ κάτοικοι ἀφιερώνουν πολλὰς ὥρας στὸ καφενεῖο.

Οικονομικές επιπτώσεις τῆς μεταναστεύσεως στὴ Θράκη

Οἱ οἰκονομίες τῶν μεταναστῶν ἐπενδύοντο σχεδὸν ὅλες σὲ ἀκίνητα (διαμερίσματα καὶ οἰκόπεδα) καὶ αὐτὰ κυρίως στὶς μεγάλες πόλεις Ἀθήνα καὶ Θεσσαλονίκη. Αὐτὴ ἡ μορφή τῆς ἐπενδύσεως δὲν θεωρεῖται παραγωγικὴ, ἀντίθετα κρίνεται ἀσύμφορη καὶ ἄστοχη. Ὅσες προσπάθειες ἔγιναν γιὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς στὴ γεωργία καὶ σὲ ἄλλες μικροεπαγγελματικὲς καὶ τεχνικὲς ἐργασίες δυστυχῶς ἀπέτυχαν. Ἡ ἀγορὰ τρακτέρ ἔγινε ἐσπευσμένη, ὥστε παρουσιάστηκε καὶ σὲ ἄλλα χωριά τῆς Θράκης τὸ φαινόμενο, πού ἐμφανίστηκε στὸ χωριὸ Πτελέα Ὁρεσιάδος, ὅπου τὰ τρακτέρ ἦταν περισσότερα ἀπὸ τὶς οἰκογένειες. Αὐτὸ ὅμως, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπογοητεύη, μιὰ καὶ ὁ ἀγρότης τῆς Θράκης ὑπῆρξε ἐπιχειρηματίας. Οἱ ἀποτυχίες του θὰ τὸν διδάξουν. Πάντως ἡ κρατικὴ παρέμβαση καὶ ὁ προγραμματισμὸς γιὰ ὀρθότερη κατανομὴ τῶν μηχανικῶν καὶ οἰκονομικῶν μέσων εἶναι ἀναγκαῖα.

Ἀκόμη, σημειώνουμε ὅτι διαφορετικὰ ἀντιμετωπίζεται τὸ πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς μετανάστες καὶ ἄλλοιῶς παρουσιάζεται ἀπὸ τὸ ἐπίσημο κράτος.

Γιὰ τοὺς ἐργάτες ἴσως ν' ἀποτελεῖ μιὰ εὐλογία, μιὰ κάποια λύση, μιὰ προσπάθεια ἀπολαύσεως μᾶς περισσότερο συγχρόνου σὲ μέσα ζωῆς στὶς μεγαλουπόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ. Γιὰ τὸ Ἔθνος μας ὅμως ἀποτελεῖ μιὰ παρατεταμένη αἱμορραγία μὲ ἄμεσα ἀποτελέσματα, διότι ἤδη παρουσιάζεται ἔλλειψη ἐργατικῶν χερῶν σὲ βασικοὺς, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ δραστηριότητα, κλάδους, ἐνῶ ἀντιθέτως, οἱ Γερμανοὶ, οἰκοδομοῦν τὴ χώρα τους μὲ ἐργάτες ξένους καὶ αὐξάνουν τὸ ἐθνικὸν τους εἰσόδημα.

Ἔτσι, χάνουμε τὸ δραστήριο καὶ προοδευτικὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ μας, ὁ τόπος φθίνει ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ.

Εὐμενεῖς ἐπιπτώσεις:

1) Ὅσοι ἐπιστρέφουν εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰδικευμένοι καὶ πεπειραμένοι στὶς σύγχρονες τεχνολογικὲς προόδους. 2) Ἐπίλυσι τῆς ἀνεργίας καὶ ὑποαπασχολήσεως. 3) Ἐνίσχυση τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἀπὸ τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα καὶ ἰδιαίτερα τῶν ἐργατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Τὰ τελευταῖα αὐτὰ ἐμφανίζονται στὸ ἰσοζύγιο πληρωμῶν μὲ τὸν τίτλο ἀμειβαλ - μισθοί. (Τὸ 1960 ἀνῆλθον σὲ 4 ἑκατομμύρια δολλάρια, τὸ 1964 σὲ 63 ἑκατ. δολλάρια καὶ τὸ 1965 σὲ 78 ἑκατ. δολλάρια).

Μέτρα ἐπιστροφῆς μεταναστῶν

Ἡ μετανάστευση εἶχε δώσει σὲ πολλοὺς μιὰ αἰσιοδοξία. Μετὰ ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ ἔχουμε στὴν Ἑλλάδα μας ἀπ' ἐνὸς μὲν ἐργάτες εἰδικευμένους καὶ κοινωνικῶς ἐξελιγμένους καὶ ἀπ' ἑτέρου ἀρκετὸ οἰκονομικὸ δυναμικόν. Κι' αὐτὸ θὰ ἦτο ἀληθινὸ καὶ πραγματικὸ ἂν εἶχαν ληφθῆ μέτρα ἐπανόδου ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισε ἡ μετανάστευση.

Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς θέλουν νὰ ἐπιστρέψουν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐπιθυμοῦν:

α) Ἐξασφάλιση μόνιμης ἐργασίας στὴ Θράκη. β) Ἐργασία στὸ ἐργοστάσιον ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ ἀπασχόληση. γ) Κοινωνικὴ πρόνοια — ἰατροφαρμακευτικὴ καὶ νοσοκομειακὴ περίθαλψη καὶ χορήγηση ἱκανοποιητικῆς συντάξεως.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, ἐμεῖς ποὺ θέλομε νὰ ἐπιστρέψουν πρέπει νὰ δώσουμε σ' αὐτοὺς κατάλληλες συνθήκες ἐργασίας ἀνάλογα μὲ τὴν εἰδικότητα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καθενός. Αὐτὸ εἶναι θέμα μελέτης καὶ προγραμματισμοῦ, διότι ὑπάρχουν δυνατότητες νὰ ἐπιστρέψουν ἀρκετοὶ ἀπ' αὐτοὺς στὰ χωριά τους γιὰ νὰ καλλιεργηθῆ ἡ γῆ. Ὅμως, ἐπειδὴ ἡ βιομηχανοποίηση τῆς γεωργίας δὲν ἀπαιτεῖ πολλὰ ἐργατικά χέρια, οἱ ὑπόλοιποι θὰ πρέπει νὰ ἀπασχοληθοῦν σὲ ἄλλους κλάδους (ἐμπόριον - βιοτεχνία - ἐπεξεργασία τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς χώρας μας, βιομηχανία).

Ἄλλωστε δὲν εἶναι ὅλοι ποὺ ἐπιθυμοῦν τὴν ἐπιστροφήν στὰ χωριά τους, διότι ἔχουν μάθει μιὰ τέχνη, ἔχουν ἀποκτήσει κάποια εἰδικότητα καὶ ἐπὶ πλέον διαθέτουν κεφάλαιον.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι παρουσιάζεται ἔλλειψη ἐργατικῶν χειρῶν σὲ ἀρκετοὺς κλάδους τῆς οἰκονομικῆς μας δραστηριότητος.

Γενικώτερη ἐπισκόπηση τοῦ θέματος

Ἡ συνέχιση τῆς μεταναστεύσεως συμφέρει οἰκονομικὰ ὠρισμένες χώρες μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν Γερμανία καὶ τὸ Βέλγιον, ποὺ δέχονται ἀναλογικὰ τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν μεταναστῶν, διότι ἐκμεταλλεύονται τὴν ἐργασία των, ἡ δὲ ὑπεραξία ἀπομένει σ' αὐτές.

Ἡ Δυτικὴ Γερμανία κατανοώντας καλύτερα ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες χώρες, ὅτι ἡ κατεστραμμένη Εὐρώπη ἔχει ἀνάγκη ἀνοικοδομήσεως καὶ ἐπειδὴ ἡ ἴδια ὑπῆρξε ἡ πρώτη κατεστραμμένη, ἀνοίξε τὶς πύλες τῆς πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις καὶ μάλιστα κατὰ τρόπο δελεαστικόν. Ἔτσι ἡ Ἑλλάς ἀκολούθησε τὸ ἀναγκαῖον κακόν.

Ἡ Ἑλλάς ἀποτελοῦσε γι' αὐτὲς τὶς χῶρες μιὰ πηγὴ ἀνειδικεύτων ἐργα-
τῶν, ποὺ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ συμπληρώσουν τὸ κενὸ ποὺ ἄφηναν οἱ δικοὶ τους
ἐργάτες, ὅταν ἀποκοῦσαν εἰδίκευση.

Ἐὰν ἡ μετανάστευση ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄλλες χῶρες σταματή-
ση, τότε θὰ εἶναι πολὺ δύσκολο γιὰ τὴ Γερμανία ν' ἀντισταθῇ στὶς πιέσεις
τῶν ἐργατικῶν τῆς συνδικάτων γιὰ αὔξηση τῶν ἡμερομισθίων. Μιὰ τέτοια
αὔξηση τῶν ἡμερομισθίων ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ τὸ ποσοστὸ τῶν κερδῶν δια-
τηρεῖται σταθερὸ, θὰ ἔχη σὰν ἀποτέλεσμα νὰ χάσουν τὰ Γερμανικὰ προϊόντα
τὴν συναγωνιστικότητά τους στὶς διεθνεῖς ἀγορές. Ἀλλὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα οἱ
οἰκονομικοὶ κίνδυνοι ἀπὸ ἓνα φθίνοντα πληθυσμὸ, ὅπου τὸ βάρος τῆς συντη-
ρήσεως τῶν παιδιῶν καὶ γέροντων πέφτει διαδοχικὰ σὲ μικρότερο ποσοστὸ τοῦ
ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, παραμένουν.

Ἡ μετανάστευση δὲν φαίνεται νὰ εἶναι εὐλογία Θεοῦ. Φαίνεται πὼς εἶναι
ἡ ἄλλη πλευρὰ τοῦ κίβδηλου νομίσματος ποὺ σερβίρουν πολλοὶ φίλοι μας Εὐ-
ρωπαϊοὶ λέγοντας ὅτι θέλουν νὰ κάνουν τὴν Ἑλλάδα μας κῆπο τῆς Εὐρώπης.
Θὰ χρειασθοῦν λίγοι κηπουροὶ καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἄς ἐργασθοῦν στὰ ἐργοστά-
σια καὶ τὶς οἰκοδομὲς μας. Ἡ Ἑλλάς δὲν χρειάζεται νὰ οἰκοδομηθῇ, μιὰ καὶ
θὰ εἶναι ἓνα περιβόλι!

Προβληματισμοὶ ἐπιστροφῆς

Συνεχίζεται ἡ μετανάστευση μέχρι σήμερα. Ἡ Γερμανία δέχτηκε κατὰ
τὸ 1969 ἀρκετὲς χιλιάδες ἐργάτες ἀπὸ τὴ Θράκη (7.579). Καὶ οἱ μετανά-
στες δημιουργοῦν τὴ δική τους ζωὴ στὴ νέα χῶρα. Προσαρμύζονται ἄνετα
στὶς νέες συνθῆκες ζωῆς καὶ τὴ Εὐρωπαϊκὴ νοοτροπία. Παρ' ὅλα αὐτὰ βασι-
κὰ ἀντιμετωπίζουν τὰ προβλήματά τους μὲ τὴν ἀρχὴ ὅτι «ὅλα εἶναι προσωρι-
νὰ ἔξω».

Ἡ ἐπιστροφή τους ἔχει προγραμματισθῆ πρὶν σχεδὸν ἀκόμα φθάσουν.
Καὶ ἡ σκέψη αὐτὴ διατηρεῖται πάντα σὲ ἀναμονή. Πολὺ λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι
ποὺ ἀπεφάσισαν νὰ μὴν ἐπιστρέψουν, νὰ μείνουν πάντα ἔξω. Ἡ συναισθημα-
τικὴ ἔξαρση, ποὺ ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὴν ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν
ἐπιστροφή σ' αὐτή.

Σήμερα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι διαμορφώνονται οἱ ἐξῆς τάσεις στοὺς
μετανάστες.

α) Σ' ἐκείνους ποὺ δημιούργησαν ἓνα σεβαστὸ κεφάλαιο καὶ θέλουν μ'
αὐτὸ νὰ κάνουν μιὰ ἐργασία στὸν τόπο τους, ἢ μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο νὰ τὸ
ἀξιοποιήσουν, ὥστε νὰ ἔχουν ἓνα εἰσόδημα — καὶ μὲ λίγη προσωπικὴ ἐργα-
σία τους.

β) Σ' εκείνους που δεν έχουν κάνει χρήματα αλλά ζουν μιὰ άνετη ζωή στο έξωτερικό, έχουν οικογένεια και σπουδάζουν παιδιά. Δηλαδή αντιμετωπίζουν ένα περιοδικό πρόβλημα, που μόλις λείψη θά επανέλθουν στον τόπο τους.

γ) Σ' εκείνους που έχουν τακτοποιηθῆ πολὺ καλά ἢ ἀρκετὰ καλά ἔξω, νοιώθουν εὐχάριστα και ἔχουν ἀποφασίσει τὴ μόνιμη οικογενειακὴ ἐγκατάσταση στὴν ξενιτειὰ και σὲ κείνους που εἶτε ἔχουν καλὴ ἐργασία και ἀποταμιεύσεις εἶτε ὄχι και δὲν μποροῦν νὰ μείνουν στὴν ξένη χώρα για λόγους ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τὴ θέλησή τους.

Γενικά τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῶν μεταναστῶν ἐπιθυμοῦν και ἐπιδιώκουν τὴν ἐπάνοδο. Ἐάν θέσωμε τὸ ἐρώτημα, ὑπάρχουν οἱ προϋποθέσεις οἱ οικονομικὲς σήμερα νὰ δεχτῆ, πίσω τοὺς μετανάστες ἡ Ἑλλάδα και ἰδιαίτερα ἡ Θράκη; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀρνητικὴ. Γιατί, ἐνῶ συνεχίζεται ἡ μετανάστευση, που σημαίνει ὅτι δὲν ἐλήφθη κανένα μέτρο ἀνασταλτικὸ ἐδῶ και μιὰ 15ετία, οὔτε νὰ ἀναχαιτισθῆ, οὔτε νὰ περιορισθῆ, δὲν μποροῦμε νὰ μιλοῦμε για ἐπάνοδο. Δυστυχῶς ἡ μετανάστευση ἦλθε τυχαία και τὸ φαινόμενο τοῦτο δὲν μελετήθηκε και δὲν θὰ ὑπάρξῃ προγραμματισμός.

Σημειώνουμε πὼς ἡ μόνη πρόχειρη μελέτη τῶν μεταναστῶν εἶναι τοῦ συνδέσμου Νέων Θρακῶν Ἐπιστημόνων.

Ὁ σύνδεσμος κατήρτισε ἕνα ἐρωτηματολόγιο και διὰ μέσου τῶν οικογενειῶν ἔστειλε στοὺς μετανάστες. Ἡ ἐργασία αὐτὴ ὅμως βρίσκεται στὴν ἀρχή. Εἶναι πρόχειρη και δὲν ἔχει τὰ μέσα νὰ φθάσῃ ἐκεῖ που θέλομε.

Ἡ παιδεία στὴ Θράκη

Ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς τῆς Θράκης, ἀπὸ 10 χρονῶν και πάνω, εἶναι 280.567. Ἀπὸ αὐτοὺς 197.704 θεωροῦνται ἐγγράμματοι, δηλαδή ποσοστὸ 70,47% και οἱ 82.863 εἶναι ἀγράμματοι, δηλαδή ποσοστὸ 29,53%. Τὸ ποσοστὸ αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἑλλάδος και δὲν εἶναι καθόλου τιμητικὸν για μᾶς τοὺς Θραῖκες. Νομίζω ὅμως, ὅτι τὸ μεγάλο αὐτὸ ποσοστὸ ὀφείλεται ὄχι καθαρὰ στοὺς Θραῖκες, ἀλλὰ στὴν μειονότητα τῶν Τούρκων, που εἶναι ὅλοι ἀγράμματοι.

Ἀπὸ τὸν συνολικὸ ἀριθμὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης με ἡλικία πάνω ἀπὸ 10 χρονῶν οἱ 136.431 εἶναι ἄνδρες. Οἱ 110.363 που θεωροῦνται ἐγγράμματοι, δηλαδή ποσοστὸ 80,60% και οἱ 26.068 ἀγράμματοι, δηλαδή ποσοστὸ 19,11%.

Ἀπὸ τὶς 144.407 γυναῖκες οἱ 87.341 θεωροῦνται ἐγγράμματες, δηλαδή ποσοστὸ 60,68% και οἱ 56.795 εἶναι ἀγράμματες, δηλαδή ποσοστὸ 39,40%.

Αυτό το μεγαλύτερο ποσοστό δημιουργείται, διότι οι χανούμισσες δέν γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή.

Δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγη ὅτι πέρασε μιὰ δεκαετία, καὶ ἓνα μεγάλο ποσοστό ἐγγραμμάτων παρουσιάστηκε, πράγμα πολὺ ἐλπιδοφόρο.

Ἄν δέν ἐξαλειφθῆ ὁ ἀναλφαθητισμὸς καὶ δέν ἀνέλθῃ τὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο στὴν τεχνοκρατικὴ ἐποχὴ μας πού ὄλα τὰ προγράμματα βασίζονται στὰ σχέδια καὶ στὶς σύνθετες σκέψεις, ἢ ἐξέλιξη καὶ ὁ συγχρονισμὸς μας θὰ βρῆσκονται πολὺ πίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαούς.

Ἡ μετανάστευση ἔδωσε ἐπίσης τὴ δυνατότητα, ἓνα μεγάλο ποσοστὸ νὰ μορφωθῆ, ἀκόμη κι' ἂν εἶναι καὶ ἀγράμματοι καὶ νὰ προσαρμοσθῆ στὴ σύγχρονη Εὐρωπαϊκὴ σκέψη.

Κι' ἂν δέν μποροῦν μόνοι τους νὰ ἐνεργήσουν ἐπιβάλλεται νὰ παρακολουθήσουν καὶ νὰ συλλάβουν στὸ ἀκέραιο κάθε προγραμματισμὸ καὶ νὰ τὸν ἐφαρμόσουν μὲ ἔμπνευση καὶ πρόβλεψη.

Στοιχειώδης ἐκπαίδευση

Στὴν προσπάθειά μας νὰ δώσωμε μιὰ παραστατικὴ εἰκόνα σχετικὰ μὲ τὴ μόρφωση στὴ Θράκη, θὰ παραθέσωμε στοιχεῖα ἀπὸ τὸ σχολικὸ ἔτος 1963—64, καὶ στὴ συνέχεια ἓνα ἀπὸ τὰ προηγούμενα σχολικὰ ἔτη.

Στὴν Θράκη, κατὰ τὸ σχολικὸ τοῦτο ἔτος, ἐλειτούργησαν 597 ἡμερήσια δημοτικὰ σχολεῖα. Ἀπὸ αὐτά, 321 εἶναι δημόσια καὶ 276 ἰδιωτικά. Σαφὴς εἶναι ἡ πρωτοβουλία τῆς ἰδιωτικῆς ἐκπαιδύσεως, ἀλλὰ καὶ περιέργη. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ἡ Τουρκικὴ μειονότητα ἔχει δικά της σχολεῖα, πού θεωροῦνται ἰδιωτικά, ἀφοῦ τὰ συντηροῦν οἱ ἴδιοι.

Τὰ νυκτερινὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἀνέρχονται σὲ 20. Ἀπὸ αὐτὰ ἓνα μόνο εἶναι ἰδιωτικὸ, στὸ Νομὸ Ροδόπης. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι δημόσια, πού σκοπὸ ἔχουν τὴ μείωση τοῦ ἀναλφαθητισμοῦ κατὰ κύριο λόγο.

Τὰ νηπιαγωγεῖα τῆς Θράκης εἶναι 45 τὸ σχολικὸ τοῦτο ἔτος. Εἶναι ὄλα δημόσια μὲ 22 στὸ νομὸ Ἐβρου, μὲ 7 στὸ νομὸ Ροδόπης καὶ μὲ 16 στὸ νομὸ Ξάνθης.

Μιὰ πῶ ἀναλυτικὴ εἰκόνα κατὰ νομούς, κατὰ τὸ ἴδιο σχολικὸ ἔτος.

Στὸ νομὸ Ἐβρου λειτούργησαν 191 δημόσια ἡμερήσια καὶ 18 ἰδιωτικά σχολεῖα. Τὰ νυκτερινὰ σχολεῖα εἶναι 13 ὄλα δημόσια.

Στὸ νομὸ Ροδόπης λειτούργησαν 68 δημόσια ἡμερήσια καὶ 148 ἰδιωτικά σχολεῖα, πού συντηρεῖ ἡ τουρκικὴ μειονότητα. Νυκτερινὰ σχολεῖα δημόσια 2 καὶ 1 ἰδιωτικὸ σχολεῖο.

Τέλος στο νομό Ξάνθης λειτούργησαν 30 δημόσια ημερήσια σχολεία και 110 ιδιωτικά. Νυκτερινά, 4 δημόσια σχολεία.

Κατά το ίδιο σχολικό έτος ύπηρετούν στη Θράκη 1478 διδάσκαλοι, που αντιστοιχούν σε 43.788 μαθητές, δηλαδή ένας διδάσκαλος σε 30 περίπου μαθητές.

Από αυτούς οι 857 στα δημόσια σχολεία με 30.068 μαθητές δηλαδή ένας διδάσκαλος αντιστοιχεί σε 35 περίπου μαθητές. Ένώ οι διδάσκαλοι των ιδιωτικών ανέρχονται σε 601 με 13.720 μαθητές, δηλαδή ένας διδάσκαλος έχει στη διάθεσή του 23 μαθητές.

Οι διδάσκαλοι των νυκτερινών είναι 20 και αντιστοιχούν σε 382 μαθητές, δηλαδή ένας διδάσκαλος σε 382 μαθητές. Μια εξαιρετική περίπτωση όπωσδήποτε.

Τέλος οι νηπιαγωγοί ανέρχονται σε 49 και αντιστοιχούν σε 1753 νήπια, δηλαδή μία νηπιαγωγός έχει 36 περίπου νήπια να τους μάθη τα πρώτα γράμματα, πράγμα πολύ δύσκολο.

Ἡ ἀναλογία κατὰ νομούς κατὰ τὸ σχολικὸ ἔτος 1963 - 64

Στο νομό Έβρου ύπηρετούν στο σχολικό τουτο έτος 531 δασκάλοι και σπουδάζουν 19.748 μαθητές, δηλαδή ένας δάσκαλος απασχολείται με 40 περίπου μαθητές. Ειδικότερα διδάσκαλοι που ύπηρετούν σε δημόσια σχολεία είναι 504 με 19.260 μαθητές και οι διδάσκαλοι των ιδιωτικών 27 με 488 μαθητές, δηλαδή ένας διδάσκαλος των ιδιωτικών σχολείων αντιστοιχεί σε 18 περίπου μαθητές.

Για τα νυκτερινά δημόσια σχολεία είχαν διατεθει 13 δασκάλοι, προκειμένου να μάθουν γράμματα σε 291 μαθητές, δηλαδή ένας δάσκαλος για 23 μαθητές.

Τέλος στο νομό Έβρου ύπηρετήσαν 26 νηπιαγωγοί για να μορφώσουν 1036 νήπια, δηλαδή μία νηπιαγωγός για 40 νήπια.

Στο νομό Ροδόπης ύπηρετούν 480 διδάσκαλοι και φοιτούν 12.465 μαθητές, δηλαδή ένας δάσκαλος ασχολείται με 26 μαθητές. Άλλά του δημοσίου δασκάλοι είναι 159 και αντιστοιχούν σε 5.059 μαθητές, δηλαδή ένας διδάσκαλος ασχολείται με 32 περίπου μαθητές. Οι δασκάλοι των ιδιωτικών σχολείων ανέρχονται σε 321 και αντιστοιχούν σε 7.406 μαθητές, ένας διδάσκαλος ασχολείται με 20 μαθητές. Οι διδάσκαλοι των νυκτερινών είναι 2 του δημοσίου και 1 του ιδιωτικού με 18 μαθητές του δημοσίου και 7 του ιδιωτικού.

Οι νηπιαγωγοί ανέρχονται σε 7 και αναλογούν σε 707 νήπια.

Στό νομό Ξάνθης υπηρετούν 411 δασκάλοι με 11.575 μαθητές, δηλαδή ένας δάσκαλος με 28 περίπου μαθητές. Τοῦ δημοσίου οἱ δασκάλοι εἶναι 171, οἱ δὲ μαθητὲς 5.079, δηλαδή ἕνας διδάσκαλος με 35 μαθητὲς. Στὰ ἰδιωτικά σχολεῖα υπηρετοῦν 240 δασκάλοι καὶ φοιτοῦν 5.826 μαθητὲς, δηλαδή ἕνας δάσκαλος ἀσχολεῖται με 14 μαθητὲς.

Οἱ δασκάλοι ποὺ υπηρετοῦν στὰ νυκτερινὰ σχολεῖα εἶναι 4 καὶ φοιτοῦν 66 μαθητὲς.

Τέλος οἱ νηπιαγωγοὶ εἶναι 16 με 510 νήπια, δηλαδή κάθε νηπιαγωγὸς ἀσχολεῖται με 32 νήπια.

Με τὴν παράθεση τῶν στοιχείων σχετικὰ με τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευση καὶ μάλιστα τοῦ ἔτους 1963 - 64 ἔγινε μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῆς ἐξελικτικῆς ἀναπτύξεως στὴν 10ετία 1960 - 1970.

Θὰ δώσωμε καὶ στοιχεῖα ἐνὸς ἀπὸ τὰ τελευταῖα σχολικὰ ἔτη, ὥστε νὰ εἶναι σαφὴς ἡ πορεία ἀπὸ ἀπόψεως προσωπικοῦ διδασκόντων καὶ μαθητῶν.

Μέση ἐκπαίδευση

Δίνουμε μερικoὺς ἀναλυτικoὺς πίνακες γιὰ τὴν Μέση Ἐκπαίδευση τὸ σχολικὸ ἔτος 1963 - 64.

Στὴ Θράκη κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ λειτούργησαν 21 γυμνάσια με 234 καθηγητὰς. Ἀπὸ αὐτοὺς 137 ἄνδρες καὶ 67 γυναῖκες. Οἱ μαθητὲς ποὺ σπουδάζουν ἀνέρχονται σὲ 7.305, καὶ εἶναι 4.081 ἀγόρια καὶ 3.224 κορίτσια.

Στὸ νομὸ Ἐβρου λειτούργησαν 10 γυμνάσια με 112 καθηγητὲς, 68 ἄνδρες καὶ 44 γυναῖκες. Καὶ φοίτησαν 3.632 μαθητὲς, 1967 ἀγόρια καὶ 1656 κορίτσια.

Στὸ νομὸ Ροδόπης λειτούργησαν 7 γυμνάσια με 70 καθηγητὲς, 38 ἄνδρες καὶ 32 γυναῖκες. Φοίτησαν 1922 μαθητὲς, 1125 ἀγόρια καὶ 799 κορίτσια.

Στὸ νομὸ Ξάνθης λειτούργησαν 4 γυμνάσια με 52 καθηγητὲς, 31 ἄνδρες καὶ 21 γυναῖκες. Φοίτησαν 1751 μαθητὲς, 980 ἀγόρια καὶ 771 κορίτσια.

Γενικά, στὴ Θράκη, ἕνας καθηγητὴς ἀντιστοιχεῖ σὲ 81 μαθητὲς κατὰ τὸ σχολικὸ αὐτὸ ἔτος. Ἡ ἀναλογία αὐτὴ ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς νομοὺς με ἐλάχιστες διαφορὲς εὐνοίας στὸ νομὸ Ροδόπης, ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ ἔδρα τῆς Γενικῆς Ἐπιθεωρήσεως.

Κατὰ μέσον ὄρον ἀπεφοίτησαν ἀπὸ κάθε Γυμνάσιο 40 μαθητὲς, δηλαδή συνολικὰ περίπου 800 ἀπὸ ὅλα τὰ γυμνάσια τῆς Θράκης.

· Η Παιδαγωγική 'Ακαδημία 'Αλεξανδρουπόλεως ·

Τὸ μοναδικὸ ἀνώτερο πνευματικὸ φυτώριο τῆς Θράκης εἶναι ἡ Ζαρίφειος Παιδαγωγικὴ 'Ακαδημία 'Αλεξανδρουπόλεως. Μᾶς ἔκανε ἓνα καλὸ, γιατί πάρα πολλοὶ φτωχοὶ νέοι ἐσπούδασαν σ' αὐτὴν καὶ ἔγιναν δασκάλοι. 'Αλλὰ καὶ μεγάλο κακό, γιατί πάρα πολλοὶ νέοι μὲ προσόντα καὶ κλίσεις, διαφορετικὲς παρασύρθηκαν καὶ ἔγιναν δασκάλοι. 'Όταν ἔνοιωσαν τὸ λάθος τους, ἦταν πιά πολὺ ἄργά.

Θὰ παραθέσωμε μερικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν κίνηση τῆς 'Ακαδημίας τὸ σχολικὸ ἔτος 1965 - 66.

Τὸ σχολικὸ αὐτὸ ἔτος ὑπηρετοῦν 14 καθηγητές, 12 ἄνδρες καὶ 2 γυναῖκες. Σπουδάζουν δὲ 228 σπουδαστές, 132 νέοι καὶ 96 νέες.

'Απεφοίτησαν κατὰ τὸ ἴδιο ἔτος 107 διδάσκαλοι, 63 ἄνδρες καὶ 44 γυναῖκες.

'Η παιδαγωγικὴ 'Ακαδημία μας μπορεῖ νὰ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ σπουδάσουν πολλὰ φτωχὰ παιδιά, ἀλλὰ ταυτόχρονα ἀπετέλεσε καὶ τὴν εὐκολὴ λύση μιᾶς σταδιοδρομίας, μ' ἀποτέλεσμα δυνατὰ πνεύματα, ποὺ μποροῦσαν νὰ διαπρέψουν ὁπουδήποτε ἄλλοῦ, ἔθαψαν τὴν ὅλη ἐνεργητικότητά τους καὶ ζωτικότητα ἀναγκάζοντας τὴν φτιαγμένη γιὰ ἄλλα πράγματα καὶ δημιουργίες προσωπικότητά τους νὰ περιορισθῇ καὶ ἀτονίση στὰ στενὰ πλαίσια κάποιου χωριοῦ.

"Ἐτσι ἡ Θράκη μας ἄργησε νὰ δώσει ἐπιστήμονες σ' ἄλλους τομεῖς μὲ συνέπεια νὰ ὑπάρξῃ μιὰ γενικὴ καθυστέρηση σ' ὅλη τὴν οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐξέλιξη τῆς Θράκης.

Τεχνικὲς Σχολὲς στὴ Θράκη

Στὴ Θράκη λειτουργοῦν 3 σχολές. 'Απὸ αὐτὲς ἡ μία δημοσία καὶ οἱ ἄλλες ἰδιωτικὲς.

Οἱ μαθητὲς ποὺ ἐγγράφηκαν σ' ὅλες τὲς τεχνικὲς σχολὲς τὸ 1962, ἀνῆλθαν σὲ 513, 464 ἄγόρια καὶ 49 κορίτσια. Παρέμειναν γραμμένοι 463, 414 ἄγόρια καὶ 49 κορίτσια. 'Απερρίφθησαν 59 ἄγόρια καὶ 10 κορίτσια. 'Ἐλαβαν τὰ πτυχία του 46 ἄνδρες καὶ 23 γυναῖκες.

Στὴν ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ Ξάνθης κατὰ τὸ σχολικὸ ἔτος 1962 - 63 ἐνεγράφησαν 67 καὶ παρέμειναν ἐγγεγραμμένοι 60. 'Απεφοίτησαν 12.

Σὲ καλλιτεχνικὲς σχολὲς κατὰ τὸ ἴδιο ἔτος ἐγράφησαν καὶ παρέμειναν ἐγγεγραμμένοι 10 ἄγόρια καὶ 10 κορίτσια. 'Ἐνῶ στὴν τεχνικὴ σχολὴ 'Αλεξίπολεως μέσης ἐκπαιδεύσεως ἐνεγράφησαν 86.

Δυστυχῶς σ' δλόκληρη τή Θράκη δέν λειτουργεῖ καμμιά Γεωργικὴ Σχολή, ἢ Ἐμπορικὴ ἢ Οἰκιακῆς οἰκονομίας, οὔτε παροχὴ κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἦσαν ἀναγκαῖες οἱ σχολές αὐτές, γιατί τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι γεωργοὶ καὶ μία γνώση τῆς σύγχρονης βιομηχανικῆς καλλιεργείας ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ ρόλου τοῦ ἀτόμου ἀποτελεῖ τὴν ὑποδομὴ κάθε προόδου.

Ἡ γεωργία στὴ Θράκη

Τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης εἶναι γεωργοί. Ἡ ἐκβιομηχάνιση τῆς γεωργίας, ἐδημιούργησε μεγάλο ἀριθμὸ ἀναγκῶν. Καὶ ἀντιμετωπίζομε ὀλοφάνερα τὸ θέμα τῆς μειώσεως τῶν γεωργῶν. Οἱ ἀγρότες θὰ μείνουν πολὺ ὀλίγοι σὲ σχέση μὲ τοὺς σημερινούς, ἀλλὰ καὶ μὲ πολὺ περισσότερες γνώσεις. Καὶ μάλιστα αὐτὸ γίνεται ἀπὸ ἀνάγκη καὶ χωρὶς κανένα προγραμματισμό, κανένα σχέδιο. Οἱ ἄνεργοι γεωργοὶ ἀντὶ νὰ βροῦν ἐργασία στὴ βιομηχανία, στὸ ἐμπόριο, στὴ θάλασσα ἀκολουθοῦν τὸ ἐπικρατέστερο ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως. Καὶ ἡ Θράκη ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ μὴν ἔχη τὰ ἀναγκαῖα γεωργικὰ χέρια γιὰ μιὰ ἐντατικὴ καλλιέργεια.

Θὰ παραθέσωμε μερικὰ στοιχεῖα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1961 καὶ ὠρισμένα τῶν ἐπομένων ἐτῶν μέχρι τοῦ 1969 γιὰ νὰ ἔχωμε μιὰ πλήρη εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς γεωργίας.

Ἡ ἐκμεταλλεύσιμη ἔκταση γεωργικῆς γῆς ἀνέρχεται τὸ 1961 σὲ δλόκληρη τὴ Θράκη σὲ 2.506.938 στρέμματα. Ἀπὸ αὐτὰ 1.364.798 στρέμματα στὸν νομὸ Ἐβρου, 385.329 στρέμματα στὸ νομὸ Ξάνθης καὶ 756.811 στὸ νομὸ Ροδόπης.

Ἡ συνολικὴ ἔκταση δενδροκαλλιέργειας στὴ Θράκη εἶναι 51.751 στρέμματα. Ἀπὸ αὐτὰ στὸ νομὸ Ἐβρου 39.763, στὸ νομὸ Ξάνθης 3.892 στρέμματα καὶ στὸ νομὸ Ροδόπης 8.516 στρέμματα.

Ἡ ἔκταση τῶν ἀμπέλων ἀνέρχεται σιὰ 41.108 στρέμματα σ' ὄλη τὴ Θράκη. Ἀπὸ αὐτὰ στὸ νομὸ Ἐβρου 24.464 στρέμματα, στὸ νομὸ Ξάνθης 4.510 στρέμματα καὶ στὸ νομὸ Ροδόπης 12.134 στρέμματα.

Οἱ ἐκμεταλλεύσεις χωραφιῶν μὲ ἐτήσια φυτὰ σ' ὄλη τὴν Θράκη εἶναι 63.220. Ἐνῶ ἡ ἔκταση χωραφιῶν μ' ἐτήσια φυτὰ ἀνέρχεται σὲ 2.176.012 στρέμματα.

Στὸ νομὸ Ἐβρου ἔχομε 29.185 στρέμματα ἐκμεταλλεύσιμα, ἐνῶ ἡ καλλιεργήσιμη γῆ μπορεῖ ν' ἀνέλθει σὲ 1.161.792 στρέμματα. Στὸ νομὸ Ξάνθης π.χ. ἔχουν ἀξιοποιηθεῖ 14.175 στρεμμάτων ἐνῶ ἡ ἔκταση ἀνέρχεται σὲ 343.490 στρέμματα.

Στὸ νομὸ Ροδόπης καλλιεργοῦνται μόνο 19.860 ἐνῶ ἡ ἔκταση ἀνέρχε-

ται σέ 670.750. Οί εκμεταλλεύσεις με άγροναπαύσεις σ' όλη τή Θράκη καλύπτουν 14.959, ένώ οί εκτάσεις άγροναπαύσεων φθάνουν τά 175.847 στρέμματα.

Οί εκτάσεις τών «κοφτολίθιαδων» είναι 62.220 στρέμματα. Στο νομό Έβρου 24.457, Ξάνθης 16.114 και στο νομό Ροδόπης 21.649 και τών βοσκοτόπων σ' όλη τή Θράκη σέ 58.475 στρέμματα. Στο νομό Έβρου 37.874 στρέμματα, Ξάνθης 8.733 και στο νομό Ροδόπης 11.868 στρέμματα.

Οί εκμεταλλεύσεις με ιδιόκτητο γεωργική γή άνέρχονται σέ 64.468 στρέμματα. Στο νομό Έβρου 30.425, Ξάνθης 13.926 και στο νομό Ροδόπης 20.117 στρέμματα.

Ένώ ή έκταση τής ιδιοκτήτου γεωργικής γής είναι σ' όλη τή Θράκη 2.243.853 στρέμματα. Στο νομό Έβρου 1.222.114, Ξάνθης 333.589 και στο νομό Ροδόπης 668.150 στρέμματα.

Οί εκμεταλλεύσεις άρδευομένης γεωργικής γής στη Θράκη κατά την άπογραφή του 1961 ήταν 5070 στρέμματα, ένώ ή έκταση φθάνει τά 45.964 στρέμματα. Τά έλαιόδενδρα είναι 2.966 στρέμματα σ' όλη τή Θράκη. Στο νομό Έβρου 1996, Ξάνθης 95 και στο νομό Ροδόπης 875 στρέμματα.

Οί εκμεταλλεύσεις με έσπεριδοειδή σ' όλη τή Θράκη φθάνουν τά 430 στρέμματα. Στο νομό Έβρου 175 στρέμματα, στο νομό Ξάνθης στα 47 και στο νομό Ροδόπης 208 στρέμματα. Έχει δέ σύνολο περίπου 15.000 δένδρα. Τά υπόλοιπα καρποφόρα φθάνουν τά 1272 δένδρα.

Κ α λ λ ι ε ρ γ η θ ε ι σ α έ κ τ α σ η τ ο 1 9 6 4

Η έκταση γής που καλλιεργήθηκε στη Θράκη κατά τó 1964 έφθασε στα 2.778.779 στρέμματα. Από αυτά άροτρία 2.634.766, Λαχανικά 38.513 και λοιπές κηπευτικές καλλιέργειες 10.650 στρέμματα. Άμπελοι και σταφιδάμπελοι 42.054 στρέμματα. Κανονικοί δενδρώνες 52.796 στρέμματα.

Τó σύνολο τής γής που καλλιεργήθηκε σ' όλη τή Θράκη τó 1965 έφθασε τά 2.763.402 δηλαδή 15.377 στρέμματα λιγώτερο άπό τó 1964.

Άπό αυτά, άροτριώσιμα ήσαν 2.623.030. Λαχανικές 85.000 στρέμματα. Λοιπές κηπευτικές καλλιέργειες 10.586 στρέμματα. Άμπελοι και σταφιδάμπελοι 42.790. Κανονικοί δενδρώνες 51.996.

Τó 1966 καλλιεργήθηκαν σ' όλη τή Θράκη συνολικά 2.768.528 στρέμματα. Άροτριώσιμα 2.627.741 στρέμματα. Άναλυτικότερα, σιτηρά 630.632 στρέμματα, όσπρια 123.457 στρέμματα. Βιομηχανικά φυτά 268.606 στρέμματα. Κτηνοτροφικά φυτά 356.396. Πεπονοειδή 48.628 στρέμματα, γεώμηλα 17.138. Λαχανικά 36.176. Λοιπές κηπευτικές καλλιέργειες 10.842. Άμπελοι και σταφιδάμπελοι 43.105. Κανονικοί δενδρώνες 30.664 στρέμματα.

Κατὰ τὸ 1967 ἡ ἔκταση ποῦ καλλιεργήθηκε ἔφθασε σὲ 2.803.185 στρέμματα. Ἡ ἔκταση ποῦ καλύφθηκε ἀπὸ ἀροτριώσιμες καλλιέργειες, ἔφθασε σὲ 2.662.259 στρέμματα. Λαχανικὰ 38.597. Σημειώθηκε αὐξηση.

Λοιπὲς κηπευτικὲς καλλιέργειες: ἄμπελοι καὶ σταφιδάμπελοι ἔφθασαν σὲ 41.135 στρέμματα. Κανονικοὶ δενδρῶνες 50.000.

Τὸ σύνολο τῶν ἐκτάσεων ποῦ καλλιεργήθηκε ἔφθασε στὰ 2.723.925 στρέμματα. Σημειώθηκε μείωση ὡς πρὸς τὸν προηγούμενο χρόνο. Οἱ ἀροτριώσιμες ἐκτάσεις κάλυψαν 2.578.712 (μείωση). Λαχανικὰ καλλιεργήθηκαν 38.918 στρέμματα (αὐξηση). Ἄμπελοι καὶ σταφιδάμπελοι 37.954 στρέμματα (μείωση). Κανονικοὶ δενδρῶνες 68.341 στρέμματα (αὐξηση) κατὰ 18.341 στρέμματα.

Οἱ ἐκτάσεις μὲ ἀροτριαῖες καλλιέργειες τοῦ 1968 ἔχουν ἀναλυτικώτερα κατὰ κατηγορίαις:

Σιτηρὰ 1.787.477 στρ. Τὸ μεγαλύτερο μέρος καταλαμβάνει τὸ σιτάρι.

Γιὰ βρώσιμα ὄσπρια 79.006 στρέμματα. Γιὰ βιομηχανικὰ φυτὰ 250.579. Γιὰ κτηνοτροφικὰ φυτὰ 398.246 στρέμματα. Πεπονοειδῆ, 42.232. Γεώμηλα 16.423 στρέμματα.

Ἐὰν θελήσωμε νὰ συγκρίνωμε τίς ἀροτριαῖες ἐκτάσεις τοῦ 1968 μὲ τὸ 1967 θὰ παρατηρήσωμε, 7.477 στρέμματα περισσότερα. Γιὰ βρώσιμα ὄσπρια τὸ 1967 (ἔχομε περισσότερα 36.060 στρέμματα) κτηνοτροφικὰ φυτὰ περισσότερα 78.071 στρέμματα τὸ 1968. Γιὰ πεπονοειδῆ ἔχομε περισσότερα 8.135 τὸ 1967. Καὶ γεώμηλα ἔχομε περισσότερα 640 στρέμματα τὸ 1968.

Ἡ κτηνοτροφία

Θὰ ἐπαναλάβωμε ἐδῶ μερικὰ χιλιοειπωμένα. Ἡ λεπτομερὴς καὶ σὲ βάθος ἐμπειρία τοῦ κτηνοτροφικοῦ προβλήματος δίδαξε πολλὰ καὶ στοὺς πιὸ ἀνίδεους.

Ἡ κτηνοτροφία στὴ Θράκη ἄρχισε τὰ πρῶτα ἄτακτα καὶ ἀσταθῆ βήματά της. Ὑπάρχει πολὺς χῶρος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας, γιατί ἔχομε τὴν δυνατότητα νὰ παραγάγωμε ἀφθονα ζωοκομικὰ προϊόντα καὶ ζωτροφές. Καὶ μόνο ἡ πρόσθετη συμμετοχὴ ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας στὸ συνολικὸ ἀγροτικὸ προϊόν θὰ ἔδιδε τὴ βάση γιὰ μιὰ αὐξηση τοῦ εισοδήματος. Ὁ συνδυασμὸς καλλιεργείας ζωτροφῶν γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ συνέχεια ἀποτελεῖ μιάν ἀπασχόληση τίς χειμερινὲς περιόδους, ὅταν ὄλοι οἱ γεωργοὶ κάθονται.

Στὴ Θράκη, παρὰ τὴν καλὴ θέληση τῶν ἀγροτῶν μας καὶ τὴν προσπάθεια τῶν γεωπόνων, ἡ πρόοδος ποῦ σημειώθηκε, ὅπως καὶ στὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα, εἶναι ἀσήμαντη. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποῦ ὑπάρχουν στὸ δελτίο τῆς Τρα-

πέξης τῆς Ἑλλάδος προκύπτει, ὅτι παρὰ τὴν αὐξηση τῆς ἐγχώριας παραγωγῆς κρέατος μὲ μέσο ρυθμὸ 6% μεταξὺ 1955 - 64 οἱ εἰσαγωγές αὐξήθηκαν μὲ μέσο ρυθμὸ 16%, γιὰτὶ ὑπάρχει σημαντικὴ αὐξηση καταναλώσεως κρεάτων.

Ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς ἀμφισβητεῖται ἡ δυνατότητα νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἐγχώρια παραγωγή στὸ ἐπίπεδο αὐταρκείας μὲ ἀνταγωνιστικὰς τιμὰς κρέατος. Ἡ ἀποψη ὅμως αὐτὴ δὲν ἰσχύει γενικὰ καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὴ Θράκη μὲ τὶς τόσες μεγάλες ἐκτάσεις καλλιεργείας ποὺ ἔχει. Μάλιστα δὲ μὲ τὴν ἄρδευση ἢ δαπάνη γιὰ τὴν παραγωγή ζωοτροφῶν θὰ εἶναι ἐλαχίστη μὲ συνέπεια τὸ κόστος τῶν νὰ μειωθῇ. Καὶ ἡ περίπτωση πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ μὲ ἄμεσες ἐμπειρίες καὶ ὄχι μὲ ἐπιδοτήσεις καὶ ἄλλες βοηθητικὰς παροχές, προκειμένου νὰ δημιουργήσωμε τὶς προϋποθέσεις μιᾶς συγχρονισμένης γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἡ συναλλαγματικὴ δαπάνη γιὰ εἰσαγωγὰς κρέατος γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς χώρας εἶναι πολλὴ σημαντικὴ καὶ αὐξάνει μὲ ταχὺ ρυθμὸ ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης τάσεως γιὰ κατανάλωση τῶν εἰδῶν αὐτῶν.

Ἴδου μερικὰ στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν κτηνοτροφία. Κατὰ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1961 δηλώθηκαν γιὰ ἐκμετάλλευση σ' ὅλη τὴ Θράκη 58.419 ζῶα. Καὶ συγκεκριμένα, στὸ νομὸ Ἐβρου 27.692, στὸ νομὸ Ξάνθης 12.728 καὶ στὸ νομὸ Ροδόπης 17.999. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι: ἵπποι 6.456. Στὸ νομὸ Ἐβρου 3.293, στὸ νομὸ Ξάνθης 1756 καὶ στὸ νομὸ Ροδόπης 1485. Ἡμίονοι (σ' ὅλη τὴ Θράκη) 3.326. Στὸ νομὸ Ἐβρου 848, Ξάνθης 1744 καὶ Ροδόπης 734.

	Σ' ὅλη τὴ	Θράκη	— Ἐβρου	— Ξάνθης	— Ροδόπης
Ἄνοι		25.681	8.797	6.992	9.892
Μοσχίδες		42.839	20.715	8.676	13.448
Ἀριθμὸς ζώων		142.839	74.369	25.039	43.431
Βούβαλοι		12.738	738	5.178	6.822
Ἐκμεταλλεύσεις προβάτων		17.527	8.799	3.658	5.070
Ἀριθμὸς ζώων		495.675	234.727	118.361	342.587
Ἐκμεταλλεύσεις μὲ αἴγες		12.688	5.943	3.244	3.501
Ἀριθμὸς ζώων		267.233	112.265	59.185	95.783
Χοῖροι ὄλων τῶν εἰδῶν		14.081	14.786	1.201	1.094
Πουλερικὰ ὄλων τῶν εἰδῶν		506.751	278.985	86.920	140.846
Κυνέλες μελισσῶν		322.609	310.678	4.174	7.757

Τὸ συνολικὸν βάρος τῶν σφαγίων, ποὺ μετεφέρθησαν στὰ κρεοσκοπικὰ κέντρα γιὰ κρεοσκόπηση εἶναι:

1963	8.578	τ.
1964	7.955	»
1965	6.686	»

Ἡ κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης, κατὰ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1961 εἶχε, ὅπως ἀναφέραμε, ὡς ἑξῆς:

Ἀστικὸς πληθυσμὸς	94.582	ἴτοι	ποσοστὸ	26,5%
Ἡμιαστικὸς »	46.601	»	»	11,1%
Ἀγροτικὸς »	215.372	»	»	60,4%

Ἀναλυτικώτερα κατὰ Νομοὺς ἔχει:

Στὸ νομὸ Ἐβρου, τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ ἀνέρχεται σὲ 157.760 :

Ἀστικὸς πληθυσμὸς	34.935	ἴτοι	ποσοστὸ	22,1%
Ἡμιαστικὸς »	30.042	»	»	19,1%
Ἀγροτικὸς »	92.783	»	»	58,8%

Στὸ νομὸ Ξάνθης τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ ἀνέρχεται σὲ 89.594.

Ἀστικὸς πληθυσμὸς	27.802	ἴτοι	ποσοστὸ	31,0%
Ἡμιαστικὸς »	3.269	»	»	3,7%
Ἀγροτικὸς »	58.523	»	»	65,3%

Η ΟΙΚΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Σὰν ἰδιωτικὸ νοικοκυριὸ ὀρίζεται ὁμάδα ἀπὸ πρόσωπα, ἢ ἀκόμα ἓνα καὶ μόνον πρόσωπο, ἀνεξάρτητα ἀν ὑπάρχη ἢ ὄχι συγγένεια μεταξὺ τους καὶ συνδέονται μὲ κοινὴ μέριμνα ὡς πρὸς τὴν στέγαση καὶ διατροφή.

Ἀρχηγὸς τοῦ νοικοκυριοῦ θεωρεῖται τὸ μέλος τοῦ νοικοκυριοῦ ποὺ μὲ τὴν παραδοχὴ ἀπ' ὄλα τὰ μέλη αὐτοῦ, φέρει τὴν εὐθύνη ν' ἀποφασίζη, νὰ διοικῆ καὶ νὰ διαχειρίζεται τὸ νοικοκυριό.

Σὰν οἰκονομικὰ ἐνεργὰ μέλη θεωροῦνται ἄτομα ἡλικίας 14 ἐτῶν καὶ πάνω ποὺ κατὰ τὴν διάρκεια μιᾶς ἐβδομάδος καὶ εἰδικώτερα τὴν προηγουμένη

από την έναρξη της έρευνας σε κάθε νοικοκυριό (περίοδος αναφοράς) συμμετείχαν με αμοιβή ή κέρδος σε οργανωμένη δραστηριότητα παραγωγής.

Ύποθυθέντα από την εργασία είναι τα μέλη που έξ αιτίας της ηλικίας, υγείας κλπ. έπαυσαν οριστικά να εργάζονται.

Δαπάνη του νοικοκυριού μπορεί να θεωρηθί ή χρηματική αξία των αγαθών και υπηρεσιών που αποκτήθηκαν με οποιοδήποτε τρόπο από το νοικοκυριό για την ικανοποίηση των αναγκών του κατά την περίοδο της αναφοράς.

Δωμάτιο θεωρείται κάθε ιδιαίτερος χώρος της κατοικίας που μπορεί να περιλάβη το κρεβάτι ενός ενήλικου προσώπου και να χρησιμοποιηθί για φαγητό, ύπνο κλπ. Έτσι δέν θεωρούνται δωμάτια, τα πλυντήρια, τα λουτρά και διάφοροι άλλοι βοηθητικοί χώροι.

Δωμάτια εκτός οίκιας άφορούν κατ' αρχήν καταναλώσεις που γίνονται σ' έστιατόρια, καφενεΐα κλπ. που περιλαμβάνουν σημαντικό ποσοστό υπηρεσιών.

Στή Θράκη τó 1951 έλειτούργουν 920 οικότεχνίες, δηλαδή ποσοστόν 3,5%. Άπ' αυτές οι 610 στο Ν. Έβρου ποσοστό 2,3%.

Ειδικότερα οι 220 οικότεχνίες βρίσκονται στις πόλεις δηλαδή ποσοστό 23,5%, 251 σε κωμοπόλεις δηλαδή ποσοστό 27,30, 449 στα χωριά 18,8.

Σαν άπασχολήσεις δέν άφορούν πλατύτερα την οικότεχνίαν, δηλαδή της οικονομίας (Economie domicile) μολονότι και αυτές έπωφελούνται καμμιά φορά από τις ευκαιρίες να πωλήσουν την παραγωγή τους που πλεονάζει.

Τó σύνολο των ατόμων, που άπασχολούνται στην οικότεχνία της Θράκης άνέρχεται σε 1581 δηλαδή ποσοστό 3,6% και μάλιστα τα 1043 στο Ν. Έβρου δηλαδή ποσοστό 2,4. Άπό την άποψη της κατανομής στις πόλεις άπασχολούνται στη Θράκη 440 άτομα, δηλαδή ποσοστό 27,8% στις κωμοπόλεις, 479 δηλ. 30,3% και στα χωριά 662, ποσοστό 41,9.

Ό αριθμός του πληθυσμού στην Θράκη με ηλικία 10 - 64 είναι 241.049. Και ό αριθμός που άπασχολείται σε οικότεχνίες είναι 1581 άτομα δηλαδή ποσοστό 0,66. Πρόκειται περι άσημάντου ποσοστού και τούτο είναι μία άλλη λυπηρή πλευρά από τις πολλές που υπάρχουν. Ειδικότερα στον Έβρο σε πληθυσμό με ηλικία 10 - 64 ετών, οι 101.026 άπασχολούνται σε οικότεχνίες 1043 άτομα δηλαδή (ποσοστό 1,03). Με τέτοια δεδομένα γίνεται κατανοητό εύκολα γιατί ή μετανάστευση πήρε τεράστιες διαστάσεις.

Ό πληθυσμός της Θράκης με ηλικία 10 - 64 ετών που κατοικεί στις πόλεις φθάνει τις 58.433 άτομα. Άπό αυτά μόνο 440 άτομα άσχολούνται σ' οικότεχνίες δηλαδή ποσοστό 0,8. Στις κωμοπόλεις κατοικούν 41.940 και άπασχολούνται 479, δηλαδή ποσοστό 1,1. Και στα χωριά κατοικούν 140.668 και άπασχολούνται σε οικότεχνίες 662 άτομα δηλαδή ποσοστό 0,5.

Στή Θράκη οι 469 οικότεχνίες άπασχολούνται με ήματιισμό και υπόδηση

δηλαδή ποσοστό 51%, οι 54 είναι ύφαντικές με ποσοστό 17%, οι 23 ταπητουργικές με ποσοστό 2%. Οι 211 ξυλουργικές και επιπλοποιίας με ποσοστό 23% και οι ύπόλοιπες 63 αντιπροσωπούν το 7% και δέν έχουν χαρακτηρισθῆ.

Στις οικότεχνίες απασχολούνται 390 ἄρρενες (ποσοστό 24,7%) και 1191 θήλειες (ποσοστό 75,3%). Οι μέχρι 15 ἐτῶν πού απασχολούνται σ' οικότεχνίες ἀνέρχονται σὲ 220 (ποσοστό 13,9%).

Στὸ Ν. Ἔβρου λειτουργοῦν 29 ὑφαντικὲς ἐπιχειρήσεις καὶ απασχολοῦνται 139 ἄτομα. Εἰδικώτερα λειτουργοῦν ἓνα ὑφαντήριον μετάξις, 2 ὑφαντήρια θάμβακος, ἓνα ὑφαντήριον κανάβεως, τρεῖς ταπητουργίες, ὀκτὼ βαφεῖα καὶ λευκαντήρια, πλεκτήρια 36. Πλεκτικὴ μικτὴ μετὰ συναφῆ 1, καλτσοποιία 11, καλτσοποιία μικτὴ μετὰ συναφῆ 3. Λοιπὰ πλεκτήρια γιὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα 5. Ὑφαντήρια 12.

1) Ὑποδηματοποιία, ἀπὸ κάθε ὕλη (ἐκτὸς καουτσούκ) 5. 2) Ραπτικὴ γιὰ ἐξωτερικὰ ἐνδύματα 46. 3) Ραπτικὴ γιὰ γυναικεῖα ἐξωτερικὰ ἐνδύματα 226. 4) Ραπτικὴ γιὰ ἀνδρικὰ καὶ γυναικεῖα ἐξωτερικὰ ἐνδύματα μικτὴ μετὰ συναφῆ 1, διὰ κεντήματα 7. 6) Στρωματοποιία καὶ ἐφαπλωματοποιία 1. Βιομηχανία ξύλου ἢ φελλοῦ, ἐπιπλοποιία 2. Οἰκοτεχνίες γιὰ δέρματα 4 καὶ γιὰ μὴ μεταλλικὰ ὄργανα 20.

Οἰκοτεχνίες γιὰ τὴν κατασκευὴ μεταλλουργικῶν προϊόντων ἐκτὸς ἀπὸ μηχανές, εἶδη ἠλεκτροτεχνίας 9. Οἰκοτεχνίες, γιὰ τὴν κατασκευὴ μεταφορικῶν μέσων 4. Διάφορες ἐργοστασιακὲς βιομηχανίες 13.

Στὸ νομὸ Ξάνθης: Λειτουργοῦν οἰκοτεχνίες γιὰ τρόφιμα 39. Ὑφαντικὲς, ταπητουργίες 11, ταπητουργίες μετὰ συναφῆ 1, πλεκτικῆς 10, καλτσοποιίας 3, φανελλοποιίας μετὰ συναφῆ 1. Λοιπὰ πλεκτήρια γιὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα 2. Ὑφαντήρια 8 καὶ γιὰ εἶδη ἐνδυμασίας καὶ ὑποδήσεως καὶ ἀπὸ διάφορα ὑφάσματα καὶ ὑφαντικὲς ὕλες 113.

α) Ὑποδηματοποιία ἀπὸ κάθε ὕλη (ἐκτὸς καουτσούκ) 1. 6) Ἐπισκενὴ ὑποδημάτων 1. γ) Ραπτικὴ γιὰ ἀνδρικὰ ἐξωτερικὰ ἐνδύματα 11. δ) Ραπτικὴ γιὰ γυναικεῖα ἐξωτερικὰ ἐνδύματα 92. ε) Ραπτικὴ γιὰ ἀνδρικὰ καὶ γυναικεῖα ἐξωτερικὰ ἐνδύματα μικτὴ μετὰ συναφῆ 1, γιὰ παιδικὰ ἐξωτερικὰ ἐνδύματα 19. στ) Ραπτικὴ γιὰ ἐσώρουχα 1 καὶ γιὰ κεντήματα 3. Γιὰ κεντήματα μικτὰ μετὰ συναφῆ 1. ζ) Στρωματοποιία καὶ ἐφαπλωματοποιία 1. Ξύλου καὶ φελλοῦ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπιπλοποιία 8. Οἰκοτεχνίες γιὰ δέρματα 1 καὶ χημικὲς οἰκοτεχνίες 1. Οἰκοτεχνίες γιὰ μὴ μεταλλικὰ 1, γιὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (ἐκτὸς ἀπὸ μηχανές καὶ εἶδη ἠλεκτροτεχνίας) καὶ μεταφορικὰ ὕλη 2.

Διάφορες ἄλλες ἐργοστασιακὲς βιομηχανίες 2.

Στὸν νομὸ Ροδόπης μετὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961: 39 ὑφαντικὲς οἰκοτεχνίες, 9 ταπητουργίες καὶ 13 πλεκτικὲς, 3 καλτσοποιίες, 2 φανελλοποιίες,

4 λοιπά πλεκτήρια για εξωτερικά και εσωτερικά ενδύματα, 1 για την κατασκευή σχοινίων και σπάγγων και 6 ύφαντήρια.

Οικοτεχνίες για είδη ένδυμασίας και υποδήσεως και για διάφορα είδη με ύφασμα και ύφαντικές ύλες 70 και υποδηματοποιίας από κάθε ύλη (έκτός από καουτσούκ).

Ραπτική οικοτεχνία για εξωτερικά και εσωτερικά ενδύματα 8, για γυναικεία εξωτερικά ενδύματα 56, για ανδρικά και γυναικεία εξωτερικά ενδύματα μικτή με τὰ συναφή 1. Ραπτική εσώρουχα 1. Κεντήματα 3.

Οικοτεχνίες ξύλου και φελλού (έκτός από την επιπλοποιία) 30, μεταλλουργικά προϊόντα (έκτός από μηχανές και είδη ηλεκτροτεχνίας) και μεταφορικά ύλικα 1. Τέλος σημειώνομε ότι στον νομό Έβρου οι οικοτεχνίες είναι εγκατεστημένες ως εξής: Στην έπαρχία Άλεξ)πόλεως 108. β) Στην έπαρχία Διδυμοτείχου 310. γ) Όρεσιιάδος 96. δ) Σαμοθράκης 15 και Σουφλίου 81. Στο νομό Ξάνθης 170 και στο νομό Ροδόπης 126. Βρίσκονται στην Κομοτινή και οι 14 οικοτεχνίες στις Σάπες.

Δ Ι Ο Ι Κ Η Σ Η

Ή σημερινή διοικητική διαίρεση τής Θράκης αποτελείται από τους εξής 3 νομούς: 1) Νομός Έβρου με πρωτεύουσα τήν Άλεξανδρούπολη. 2) Νομός Ξάνθης με πρωτεύουσα τήν Ξάνθη και 3) Νομός Ροδόπης με πρωτεύουσα τήν Κομοτινή.

Ή Θράκη έχει 8 έπαρχίες στις οποίες αντιστοιχοῦν 8 Δῆμοι, 152 κοινότητες και τέλος 556 οικισμοί. Οι 8 έπαρχίες τής Θράκης κατανέμονται ως εξής:

Ό νομός Έβρου περιλαμβάνει 5 έπαρχίες: 1) Τῆς Άλεξανδρουπόλεως, 2) του Διδυμοτείχου, 3) τῆς Όρεσιιάδος, 4) τῆς Σαμοθράκης και 5) του Σουφλίου. Ό νομός Έβρου περιλαμβάνει 4 δήμους αντιστοιχους τῶν 3 πρώτων έπαρχιῶν και τῆς έπαρχίας του Σουφλίου. Οι κοινότητες του ίδιου νομού ανέρχονται σε 81, οι δὲ οικισμοί σε 184.

Ό Νομός Ξάνθης αποτελείται από τήν έπαρχία τῆς Ξάνθης και από 2 δήμους: 1) Τῆς Ξάνθης και τῆς Σταυρουπόλεως. Οι κοινότητες ανέρχονται σε 35 και οι οικισμοί σε 188.

Ό Νομός Ροδόπης περιλαμβάνει 2 έπαρχίες: 1) Τῆς Κομοτινῆς και 2) τῶν Σαπῶν. Σ' αὐτὲς αντιστοιχοῦν 2 δήμοι που φέρουν τὰ ἴδια ὀνόματα. Οι κοινότητες ανέρχονται σε 36 και οι οικισμοί εἰς 184. Θεωροῦμε χρήσιμο νὰ δώσωμε περισσότερα στοιχεία στην ὑπάρχουσα διοικητική διαίρεση, για μία

ριζική αναπροσαρμογή και μεταρρύθμιση, σύμφωνα με τις εξελίξεις και τις νέες απαιτήσεις.

1) Έπαρχία Άλεξ(ξ)πόλεως: Σ' αυτήν ανήκουν ο Δήμος Άλεξ(ξ)ανδρουπόλεως, ο πληθυσμός του οποίου ανέρχεται εις 20.989 κατοίκους και οι επόμενες κοινότητες:

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

1.	Άβαντος	μέ	1072	κατοίκους
2.	Αϊσύμης	»	1035	»
3.	Άνθείας	»	1303	»
4.	Δορίσκου	»	945	»
5.	Δωρικοῦ	»	457	»
6.	Καθησοῦ	»	817	»
7.	Κίρκης	»	597	»
8.	Λουτροῦ	»	1668	»
9.	Μάκρης	»	1371	»
10.	Νίφης	»	800	»
11.	Παλαγίας	»	220	»
12.	Πυλαίας	»	1049	»
13.	Συκορράχης	»	1404	»
14.	Φερρῶν	»	4600	»

Συνολικά οι κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς ανέρχονται σὲ 38.327.

2) Έπαρχία Διδυμοτείχου: Σ' αυτήν ανήκουν ο Δήμος Διδυμοτείχου πού ο πληθυσμός του φθάνει τούς 7.894 κατοίκους και οι επόμενες κοινότητες :

1.	Άλεποχωρίου	μέ	876	κατοίκους
2.	Άμορίου	»	1111	»
3.	Άσβεστάδων	»	593	»
4.	Άσημένιου	»	1024	»
5.	Άσπρονερίου	»	1181	»
6.	Βρυσικῶν	»	1021	»
7.	Έλαφοχωρίου	»	3384	»
8.	Έλληνοχωρίου	»	1982	»

9.	Θουρίου	»	3098	»
10.	Ίσαακίου	»	874	»
11.	Καρωτῆς	»	722	»
12.	Κουφοβούνου	»	828	»
13.	Κυανῆς	»	1441	»
14.	Κυριακῆς	»	473	»
15.	Λαβάρων	»	2611	»
16.	Μάνδρας	»	423	»
17.	Μάνης	»	1991	»
18.	Μαυροκκλησίου	»	989	»
19.	Μεταξάδων	»	1825	»
20.	Μικροῦ Δερείου	»	2035	»
21.	Παλιουρίου	»	1189	»
22.	Πετράδων	»	1038	»
23.	Ποιμενικοῦ	»	732	»
24.	Πραγγίου	»	1120	»
25.	Πρωτοκκλησίου	»	1001	»
26.	Πυθίου	»	2261	»
27.	Σιτοχωρίου (Σκουροχωρίου)	»	752	»

Συνολικά οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Διδυμοτείχου ἀνέρχονται εἰς 44.169.

3) Ἐπαρχία Ὀρεστιάδος : Ὁ πληθυσμὸς φθάνει τῆς 12.981 κατοίκους.

1.	Ἄμπελακίων	μὲ	1025	κατοίκους
2.	Ἄρτου	»	861	»
3.	Βάλτου	»	932	»
4.	Δικαίων	»	2329	»
5.	Ἐλαίας	»	845	»
6.	Ζώνης	»	2220	»
7.	Καβύλης	»	1186	»
8.	Καστανεῶν	»	2072	»
9.	Κομάρων	»	1119	»

10.	Κυπρίνου	»	2372	»
11.	Μαρασιών	»	654	»
12.	Νέας Βύσσης	»	4517	»
13.	Νέου Χειμωνίου	»	967	»
14.	Νεοχωρίου	»	1661	»
15.	Όρμενίου	»	1347	»
16.	Πενταλόφου	»	1615	»
17.	Πετρωτών	»	1510	»
18.	Πλάτης	»	591	»
19.	Πτελέας	»	867	»
20.	Ριζίων	»	1963	»
21.	Σπηλαίου	»	1009	»
22.	Στέρνας	»	1018	»
23.	Φυλακίου	»	1284	»
24.	Χανδρᾶς	»	678	»

Συνολικά ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας Ὀρεστιάδος ἀνέρχεται εἰς 47.624 κατοίκους καὶ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα σὲ πληθυσμὸν ἐπαρχία τῆς Θράκης.

4) Ἐπαρχία Σαμοθράκης, μὲ μία καὶ μόνο κοινότητα ἐκ 3.830 κατοίκων.

5) Ἐπαρχία Σοφλίου. Ὁ Δῆμος Σουφλίου ἔχει 7.586 κατοίκους. Ἀκολουθοῦν οἱ κοινότητες.

1.	Ἄρδανίου	μὲ	1161	κατοίκους
2.	Δαδιᾶς	»	1349	»
3.	Κορνοφωλιᾶς	»	1117	»
4.	Λαγυνῶν	»	1379	»
5.	Λευκίμης	»	938	»
6.	Λυκόφωτος	»	811	»
7.	Λύρας	»	681	»
8.	Πέπλου	»	3180	»
9.	Προβατῶνος	»	1200	»
10.	Τριφυλίου	»	742	»

11. Τυχερού (Τυχίου)	»	2851	»
12. Φυλακτού	»	815	»

Συνολικά ή έπαρχία αυτή έχει 23.810 κατοίκους.

ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ

Ο πληθυσμός του νομού Ξάνθης ανέρχεται εις 89.594. Είς αυτόν ανήκουν 2 δήμοι, τής Ξάνθης με 27.802 κατοίκους και ο Δήμος Σταυρουπόλεως με 1962 κατοίκους και οι επόμενες κοινότητες :

1. Άβάτου	μέ	1080	κατοίκους
2. Άβδήρων	»	2062	»
3. Γενιοέας	»	2650	»
4. Ιέρρακα	»	1007	»
5. Δαφνώνος	»	831	»
6. Διομηδείας Χιονίστρας	»	3102	»
7. Τεοχής (Γκιζίλας)	»	2160	»
8. Έρασμίου	»	1602	»
9. Εύλάλου	»	3964	»
10. Εύμοίρου	»	1013	»
11. Έχίνου	»	3269	»
12. Θερωών	»	1779	»
13. Καρυοφύτου	»	600	»
14. Κιμμερίων	»	3109	»
15. Κομνηνών	»	776	»
16. Κοτύλης	»	2080	»
17. Κοντού	»	1235	»
18. Κρωμνικοῦ	»	656	»
19. Μαγγάνων	»	860	»
20. Μαγκού	»	894	»
21. Μάνδρας	»	966	»
22. Μύκης	»	4694	»
23. Μυρωδάτου	»	827	»
24. Νέας Κεσάνης	»	1610	»

25. Νεοχωρίου	»	1377	»
26. Όλβίου	»	621	»
27. Πασχαλιάς	»	856	»
28. Πηγαδίων	»	594	»
29. Πολυσίτου	»	4634	»
30. Σατρῶν	»	2652	»
31. Σελέρου	»	3447	»
32. Σουνίου	»	892	»
33. Σπαίου	»	2088	»
34. Τοξοτῶν	»	2837	»

Συνολικά ἡ ἐπαρχία τῆς Ξάνθης ἔχει 89.594 κατοίκους πού συνιστοῦν καὶ τὸν πληθυσμὸν τοῦ νομοῦ.

ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ

Διαιρεῖται σὲ 2 ἐπαρχίες: τῆς Κομοτηνῆς καὶ τῶν Σαλπῶν. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι 102.201 κάτοικοι.

1. Ἐπαρχία Κομοτινῆς. Ὁ Δῆμος Κομοτινῆς ἔχει 31.845 κατοίκους. Ἀκολουθοῦν οἱ κοινότητες:

1. Ἀγίων Θεοδώρων	μέ	654	κατοίκους
2. Αἰγείας, Ν. Καβάλας	»	1501	»
3. Ἀμαξιάδων	»	1119	»
4. Ἀμαράντων	»	2895	»
5. Ἀμβροσίας	»	2149	»
6. Ἀσωμάτων	»	3108	»
7. Τρατίνης	»	3030	»
8. Θουλορίου	»	1455	»
9. Ἰάσμου	»	4975	»
10. Ἰμέρου	»	513	»
11. Καλαμοκάστρου	»	2480	»
12. Κάλχαντος	»	1862	»
13. Καρδιᾶς	»	380	»
14. Κοσμίου	»	2275	»

15.	Μαρωνείας	»	1250	»
16.	Μιράνων	»	1677	»
17.	Νέας Καλλίσης	»	682	»
18.	Ξυλαγανής	»	2752	»
19.	Ώργάνης	»	3859	»
20.	Παγουρίου	»	2504	»
21.	Πανδρόσου	»	1043	»
22.	Πελαγίας	»	335	»
23.	Πολυάνθου	»	1820	»
24.	Προσκυνητών	»	1771	»
25.	Σάλπης	»	950	»
26.	Σώστου	»	4247	»

Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας Κομοτινῆς ἀνέρχεται σὲ 82.531.

Σ α π ῶ ν. (Δῆμος), 5.563 κατοίκους.

1.	Ἀράτου	μέ	1964	κατοίκους
2.	Ἀρίσθης	»	2983	»
3.	Ἀρριανῶν	»	5768	»
4.	Κέχρου	»	1910	»
5.	Κρηβύλης	»	1066	»
6.	Λοφαρίου	»	1076	»
7.	Νέας Σανίας	»	656	»
8.	Στρυμνης	»	1249	»
9.	Φιλλύρης (Δοκοῦ)	»	4435	»

Συνολικὰ ἡ Ἐπαρχία Σαππῶν ἔχει 26.670 κατοίκους.

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΓΥΓΙΑ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Σ' ὀλόκληρη τὴν περιφέρεια τῶν τριῶν νομῶν τῆς Θράκης ὑπῆρχαν τὸ 1967 10 δημόσια νοσοκομεῖα ποὺ περιλαμβάνουν συνολικὰ 390 κλίνες, καὶ 27 ἰδιωτικὲς κλινικὲς μὲ 284 κλίνες.

Τὰ νοσοκομεῖα καὶ οἱ κλινικὲς κατὰ νομὸ κατανέμονται ὡς ἐξῆς:

	Νοσοκομεία—Κλινικές	Κλίνες
Νομός Έβρου	18	295
» Ξάνθης	11	227
» Ροδόπης	8	152
Σύνολον	37	674

Ἡ νοσηλευτικὴ κίνησις ἔχει ὡς ἐξῆς: Νοσηλεύθησαν κατὰ τὸ 1967 ἀσθενεῖς 21.603 καὶ 21.557 ἐθεραπεύθησαν.

Στὸ Νομὸ Ξάνθης εἰσαχθέντες ἀσθενεῖς 7.201 καὶ 7.192 θεραπευθέντες ἢ ἐξεληθόντες.

Τέλος στὸ Νομὸ Ροδόπης εἰσηλθὸν 4.037 ἀσθενεῖς καὶ ἐξεῆλθον 4.035.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰατρῶν στὴ Θράκη ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1967 σὲ 172. Σ' αὐτοὺς πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ 58 ὀδοντίατροι, ὅποτε ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ἀνέρχεται σὲ 230. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ 58 ἐξασκοῦν τὸ ἐπάγγελμά τους χωρὶς εἰδικότητα. Ἀκόμη, ὑπάρχουν 29 παθολόγοι, 14 χειρουργοί, 11 μαιευτῆρες — γυναικολόγοι, 10 παιδίατροι, 10 μικροβιολόγοι, 8 ἀκτινολόγοι, 6 καρδιολόγοι, 6 ὠτορινολαρυγγολόγοι, 5 ὀφθαλμιάτροι, 4 νευροψυχίατροι, 4 φυματιολόγοι, 3 ὑγιεινολόγοι, 2 δερματολόγοι — ἀφροδισιολόγοι, 1 ὀρθοπεδικὸς καὶ 1 ἀναισθησιολόγος.

Κατὰ νομοὺς ἡ κατανομὴ τῶν ἰατρῶν (πλὴν τῶν ὀδοντιᾶτρων) εἶναι ἡ ἀκόλουθη: Έβρου 97, Ξάνθης 41 καὶ Ροδόπης 34.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961 λειτουργοῦσαν γενικὰ στὴ Θράκη 29 φαρμακεία: Στὸ Νομὸ Έβρου 14, Ξάνθης 7 καὶ Ροδόπης 8.

Τ ρ ο φ ἔ ς

Κατὰ κεφαλὴ καταναλώθησαν ποσότητες πού ἰσχύουν γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Ἐς ἀρχίσωμε ἀπὸ τὰ δημητριακὰ (ἀλευροποιημένα):

Κατὰ τὰ ἔτη 1954—56 ἡ κατὰ κεφαλὴ μέση ἡμερησίᾳ κατανάλωσις ἀνέρχεται σὲ 451 γραμμάρια.

Κατὰ τὰ ἔτη 1957—59 αὐξάνεται σὲ 461 γραμ.

Κατὰ τὰ ἔτη 1960—62 μειώνεται σὲ 430 γραμ.

Ὡς πρὸς τὰ γεώμηλα ἡ κατὰ κεφαλὴ μέση ἡμερησίᾳ κατανάλωσις κατὰ τὰ ἔτη 1954—56 σὲ 112 γραμ. πού τὸ 1957—59 αὐξάνεται σὲ 120 γραμ., ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ 1960—62 μειώνεται σὲ 108 γραμ. γιὰ νὰ αὐξηθῇ σὲ 137 γραμ. τὸ 1963. Ἡ κατανάλωσις ζάχαρης τὰ ἔτη 1954—56 ἔφθασε τὰ 35 γραμ. τὸ 1957—59 σὲ 37 γραμ., τὸ 1960—62 ἀνῆλθε σὲ 42 γραμ. καὶ ἔφθασε τὸ 1963 τὰ 43 γραμ. Ἐς σημειωθῇ, γενικῶς, ὅτι ὁ μέσος Ἕλληνας κατανάλωσε κατὰ τὰ ἔτη 1954—56 ἡμερησίως 44 γραμ. ὄσπρια καὶ τὸ 1957—59 ἡ κατανάλωσις μειώθηκε σὲ 40 γραμ., τὸ 1960—62 σὲ 39, γιὰ νὰ φθάσῃ τὸ 1963 τὰ 37 γραμ.

Ἡ κατ' ἄτομον μέση ἡμερησία κατανάλωση κρέατος ἔφθασε κατὰ τὰ ἔτη 1954—56 τὰ 48 γραμ., τὸ 1957—59 ἀνῆλθε σὲ 60 γραμ. καὶ τὸ 1960—62 ἀνῆλθε σὲ 62 γραμ. καὶ ἔξακολουθεῖ ν' ἀνέρχεται γιὰ νὰ φθάσῃ τὸ 1963 τὰ 89 γραμ. Δηλαδή ἔχουμε αὐξηση κατανάλωσης κατὰ 50% περίπου, ἐν σχέσει μὲ τὸ 1957—59.

Ἡ κατ' ἄτομον μέση ἡμερησία κατανάλωση γάλακτος ἐμφανίζει συνεχῆ αὐξηση, ἔτσι, τὸ 1954—56 ἦταν 311 γραμ., τὸ 1957—59 ἔφθασε τὰ 314 γραμ., τὸ 1960—62 τὰ 350 γραμ. καὶ τέλος τὸ 1963 τὰ 374 γραμ.

Ἡ κατανάλωση σιτῶν δὲν ἐμφανίζει διακυμάνσεις καὶ ἔφθασε τὰ 50, 51, καὶ 52 γραμ. γιὰ τ' ἀντίστοιχα ἔτη 1954—56, 1957—59, 1960—62 καὶ 1963.

Η ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Ἡ Θράκη ἔχει ὀδική, σιδηροδρομική, ἀεροπορική καὶ θαλασσία συγκοινωνία. Δυστυχῶς ὅμως καμμιά δὲν εἶναι τόσο ἀνεπτυγμένη ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς σημερινές ἀνάγκες.

Ἡ ὀδική συγκοινωνία ποὺ συνδέει τὴν Τουρκία τόσο ἀπὸ τὴ Γέφυρα τῶν Κήπων ὅσο καὶ ἀπὸ τὶς Καστανιές Ὁρεστιάδος μὲ τὴν Ἑλλάδα διασχίζει τὴν Θράκη καὶ διέρχεται ἀπὸ τὶς κυριώτερες πόλεις. Ὁ δρόμος αὐτὸς ἔχει κατασκευασθῆ ἀπὸ πολὺ παλαιὰ χρόνια καὶ δὲν προσαρμόσθηκε καθόλου στὶς σημερινές ἀνάγκες. Ἐλπίζεται ὅτι ἡ Ἑγνατία ὁδὸς θὰ ἐξυψηρετήσῃ ὅλες τὶς ἀνάγκες τῆς σημερινῆς οἰκονομίας.

Ἡ σιδηροδρομική γραμμὴ ποὺ συνδέει τὴν Τουρκία καὶ τὴν Ἑλλάδα εἶναι μονῆς διαδρομῆς καὶ ἡ ἀντοχή της δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξη μεγάλης ταχύτητος, μὲ συνέπεια τὴ βραδύτητα.

Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία τῆς Θράκης τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει ἀναπτυχθῆ πολὺ καὶ εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Ὅλα σχεδὸν τὰ χωριὰ ἐπικοινωνοῦν μεταξὺ τους. Ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ γίνουν ἀρκετὰ ἀκόμη ἰδιαίτερα στὴν Σαμοθράκη. Ἡ συγκοινωνία θὰ ἔδιδε κίνηση καὶ θὰ δημιουργοῦσε μεγάλο τουριστικὸ ρεῦμα ἐξ αἰτίας τῶν Ἀρχαιοτήτων τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ.

Ἡ ἀεροπορική συγκοινωνία μέσω τοῦ ἀερολιμένος Ἀλεξανδρουπόλεως κατὰ τὸ 1967 ἦταν : Ἀναχωρήσεις 384, ἀφίξεις 384.

Ἡ μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ἔφθασε τοὺς 37 τόννους (ἀφίξεις 79 τόννους). Στοιχεῖα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιβατικὴ κίνηση δὲν ὑπάρχουν σήμερα. Γνωρίζουμε ὅμως ὅτι τὸ 1964 ἔγιναν 388 ἀναχωρήσεις ἀεροσκαφῶν καὶ ἀφίξεις 389, ἀναχωρήσεις ταχυδρομείου σὲ χιλιόγραμμα 6.611, ἀφίξεις 5.929 σὲ χιλιόγραμμα. Οἱ ἀναχωρήσεις ἐμπραγμάτων ἀντικειμένων ἔφθασαν τοὺς 45 τόννους καὶ οἱ ἀφίξεις τοὺς 121 τόννους. Τὸ ἴδιο ἔτος ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολιν 5.667 ἐπιβάτες καὶ ἔφθασαν ἐκεῖ 5.408.

Δικαιοσύνη

Γενικά μπορούμε να πούμε πως η δικαιοσύνη δέν μας δημιουργεί προβλήματα στην Θράκη, και ούτε οι Θρακιώτες ενοχλούν πολύ την δικαιοσύνην. Τελεσίδικα καταδικάσθησαν στην Θράκη κατά τὰ ἔτη 1961 - 1967:

Τὸ	1961	2.587	ἄτομα
»	1962	2.683	»
»	1963	2.681	»
»	1964	2.380	»
»	1965	2.647	»
»	1966	3.162	»
»	1967	2.723	»

Διαμαρτυρήσεις συναλλαγματικῶν, γραμματίων και ἐπιταγῶν σὲ ὅλη τὴν Θράκη.

Τὸ	1964	ὁ ἀριθμὸς τῶν διαμαρτυρικῶν ἀνῆλθε σὲ	20.229
»	1965	» » »	» » 25.185
»	1966	» » »	» » 28.212
»	1967	» » »	» » 32.193

Ἀριθμητικὴ αὔξηση τῶν διαμαρτυρικῶν σημαίνει ἀστάθεια χρηματικὴ (ταμειακὴ δυσχέρεια) παρὰ πραγματικὴ. Ἡ δικαστικὴ κίνηση στὴν Θράκη τὸ 1967 σὲ συμβολαιογραφικὲς πράξεις τὸ ἔτος αὐτό, καταθέσεις κατασχετητηρίων ἐκθέσεων 227. Ἀκολουθοῦν 6 πλειστηριασμοὶ ἀκινήτων και 14 κινήτων, 3 ἀνακοπὲς κατὰ πινάκων κατατάξεως, 16 παρακαταθέσεις γραμματίων 1676 δημόσιες διαθήκες, (85 μυστικὲς και 6 ιδιόγραφες), 2 ἀπογραφές, 43 συστάσεις προσωπικῶν ἐταιριῶν και μία σύσταση ἀπροσώπου, 92 διαλύσεις προσωπικῶν ἐταιριῶν, 4138 ἀπλὲς ἀγοραπωλήσεις ἀκινήτων και 2 ἐπι ἐξωνήσεις, 96 δωρεές αἰτίᾳ θανάτου, 617 δάνεια και τέλος 22.067 ἄλλες συμβολαιογραφικὲς πράξεις ἀπροσδιόριστες. Ἀξία χρησιμοποιηθέντος χαρτοσήμου δρχ. 6.778.000.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ἡ ἀνάγκη τῆς μορφώσεως.

Ἡ μόρφωση και ὁ ἐκσυγχρονισμὸς εἶναι δύο ἀπαραίτητα πράγματα και ἡ σπουδαιότης και ἀναγκαιότης των σὲ ὅλους φανερὴ. Ἡ ἐπιθυμία νὰ σπουδάσουν τὰ παιδιὰ τους, εἶναι ἔντονη στὸν ἀγροτικὸ πληθυσμὸ ὅπως και σ' ὅλους

τοὺς Ἕλληνες, χωρὶς ἐξαίρεση. Ἄν δὲν μποροῦν νὰ τὰ στείλουν στὰ Πανεπιστήμια ἐπιδιώκουν ὀπωσδήποτε νὰ μάθουν μιὰ κάποια τέχνη στὶς διάφορες τεχνικὲς σχολές. Ἡ θέληση αὐτὴ μπορεῖ νὰ θεωρηθῆῖ καὶ σὰν ἀπωθημένος πόθος ποὺ δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸν κάνουν πραγματικότητα οἱ γονεῖς τῶν. Ἐπιζητοῦν ν' ἀπολαύσουν τὰ παιδιὰ τους αὐτὸ ποὺ οἱ ἴδιοι στερήθηκαν. Αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ ἓνα σοβαρὸ λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο ξενητεύονται ἐγκαταλείποντας ἔστω καὶ προσωρινὰ τὴν πατρίδα.

Ἄλλὰ πέρα ἀπὸ τοῦτο πιστεύουν πὼς τὰ γράμματα θὰ λύσουν τὸ οικονομικὸ πρόβλημα ἀνετώτερα καὶ σίγουρα, χωρὶς νὰ νοιώσουν τὰ παιδιὰ τους τὸ ἄγχος καὶ τὴν ἀβεβαιότητα ποὺ ὑπέστησαν ἐκεῖνοι. Οἱ μορφωμένοι μποροῦν νὰ δοῦν λίγο μακρύτερα, νὰ προβλέψουν μὲ κάποια θετικότητα τὴν πορεία τῶν πραγμάτων καὶ νὰ φτιάξουν τὸ μέλλον τους.

Δὲν πρέπει νὰ πιστεύουμε ὅμως πὼς μᾶς ἀρκεῖ μόνο ἡ δημιουργία μιᾶς πνευματικῆς γενιᾶς γιὰ ἓνα καλύτερο αὔριο, πὼς λύνουμε καὶ τὸ οικονομικὸ πρόβλημα τοῦ τόπου μας. Καθένας ρίχνεται στὴν βιοπάλη γιὰ νὰ κερδίσει μιὰ θέση στὴ ζωὴ κ' ὅταν τὴν ἀποκτήσει ὅλα σταματοῦν καὶ ὁ ἔνθουσιασμός καὶ ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν πρόοδο καὶ ἀνάπτυξη γενικώτερα. Κάτι τέτοιο συνέβη μεταπολεμικὰ καὶ στὴ Θράκη. Ἔτσι, σήμερα βλέπουμε νὰ ἔχουν καλύτερο μέλλον μερικοὶ ἀπὸ τοὺς συγχωριανοὺς ποὺ μεταναστεύουν σὲ ξένες χῶρες.

Κατὰ συνέπεια δὲν πρέπει οἱ προσπάθειές μας νὰ σταματοῦν μόνο στὸ ἐπίπεδο τῆς δημιουργίας μιᾶς πνευματικῆς γενιᾶς. Εἶναι ἀνάγκη νὰ προχωρήσουμε ἀκόμη πιὸ πέρα. Πρέπει νὰ ἐμπνεύσουμε καὶ νὰ ἀναπτύξουμε μιὰ σύγχρονη νοοτροπία γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη καὶ οικονομικὴ πρόοδο τοῦ συνόλου, μόνο μὲ μιὰ γενιὰ ποὺ ἐπιδιώκει τὸ κοινὸ συμφέρον τῆς πατρίδος καὶ στηρίζεται στὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη καὶ οικονομικὴ ἀνοδο τοῦ συνόλου, κατασφαλίζοντας ἔτσι τὸ μέλλον τοῦ τόπου γενικώτερα. Ἡ μόρφωση πρέπει νὰ βασιστῆ στὶς ἀρχές καὶ τὴν τέχνη τοῦ προγραμματισμοῦ. Ὁ καταρτισμός τῶν προγραμμάτων δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπη μόνο στὸ νὰ ἐξυπηρετήση τὶς ἄμεσες ἀνάγκες τῆς χώρας μὲ στενὴ καὶ μακροπρόθεσμος ἀντίληψη, ἀλλὰ νὰ περιλαμβάνει καὶ μακροπρόθεσμα σχέδια δραστηριότητας, ὥστε νὰ προκύπτει μιὰ κάποια πρόγνωση τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ προβλέπεται σὲ συνέχεια κατεύθυνση καὶ συντονισμός τῆς δραστηριότητος τῶν ἀτόμων γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ συνόλου. Ἔτσι, θὰ ἔχουμε τὴ δυνατότητα νὰ γνωρίσουμε καὶ νὰ κατανοήσουμε μὲ σχετικὴ ἠεβαιότητα, τὴν ἐξέλιξη μιᾶς καταστάσεως.

Στὶς ἀναπτυγμένες χῶρες ἡ πρόγνωση ἀποτελεῖ τὴν βασικὴ ἀρχὴ γιὰ τὴν ἐξασφάλιση καὶ ὁμαλὴ ἐξέλιξη τοῦ μέλλοντος. Ἐχουν ὅλη τὴν ἄνεση καὶ θὰ λέγαμε ὅλη τὴν πολυτέλεια νὰ κάνουν προβλέψεις ποὺ γιὰ ἐκείνους ποὺ δὲν γνωρίζουν τὴν σπουδαιότητα καὶ σημασία τους ἴσως νὰ φαίνονται ἀστεῖες.

“Ομως για τις μὴ ἀνεπτυγμένες χώρες ἡ μελέτη τοῦ μέλλοντος εἶναι πιὸ ἐπιτακτικὴ καὶ πολὺ δυσκολώτερη σὲ περίπτωσι πού γιὰ πρώτη φορὰ γίνονται οἱ σχετικὲς μελέτες, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀντικειμενικὴ ἐκτίμησι τῶν προβλημάτων. Στις χώρες αὐτὲς ὑπάρχει βέβαια εὐρὺ πεδίο δράσεως γιὰ τοὺς οἰκονομολόγους καὶ κοινωνιολόγους καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τοὺς εἰδικούς στὴν μελέτη τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Ἄλλ’ ἀπαιτεῖται πνεῦμα ἐπαναστατικὸ, μεταρρυθμιστικὸ, ἀνορθωτικὸ καὶ δὲν πρέπει ν’ ἀκολουθήσουμε τοὺς παλαιούς κλασσικούς δρόμους. Ἡ ἐργασία τῆς ἔρευνας τῆς σημερινῆς καταστάσεως πρέπει νὰ ξεκινᾷ μὲ διάθεσι καὶ ἐπιστημονικὴ μέθοδο.

Ἡ τέχνη νὰ προβλέπη κανεὶς μὲ ἐπιστημονικὴ μεθοδικότητα δὲν εἶναι ἄτακτη κι’ ἀσυναίσθητη πού μπορεῖ ν’ ἀπομακρύνῃ τις προσωρινὰς ἢ ἐπιφανειακὰς σχέσεις πού ὀδηγοῦν μακριὰ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ἀντίθετα πρέπει ἡ πρόγνωση νὰ εἶναι ψυχρὸς ὑπολογισμὸς καθαρὰ μαθηματικὸς, στηριγμένος σ’ ὅλα τὰ δεδομένα, τις πιθανότητες καὶ ἐξελίξεις τῆς σύγχρονης πραγματικότητος.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ χυθῆ περισσότερο φῶς στὰ προβλήματα τῆς Θράκης, πού κι αὐτὴ χαρακτηρίζεται ὑπανάπτυκτη. Οἱ Θραῖκες ἔδειξαν μὲ τις τελευταῖες ἀνησυχίες τους καὶ τὸ μεγάλο ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως ν’ ἀλλάξουν αὐτὴν τὴν κατάστασι, τῆς χρονίας ρουτίνας, καὶ ἀναζητοῦν ἓνα νέο δρόμο καὶ τρόπο γιὰ νὰ ἐπιλύσουν τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα, στὴν πατρίδα τους. Κι’ αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐνῶ ἀπὸ τὴν μιὰ μεταναστεύουν, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὀνειρεῦνται ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὴν ἐπάνοδο στὴν πατρίδα. Στὸν τόπο τους, ὅμως θέλουν νὰ ἐξασφαλίσουν μόνιμη ἐργασία καὶ μὲ τις συνθήκες πού επικρατοῦν στις πιὸ ἀνεπτυγμένες χώρες. Ἔχουν δηλ. σύγχρονο πνεῦμα καὶ θετικὸ πατριωτισμὸ. Ἔτσι οἱ ἀντιδράσεις τους καὶ οἱ μετέπειτα ἐνέργειές τους εἶναι δυνατὸν νὰ προβλεφθοῦν ἐφ’ ὅσον ἔχομε γνώσι τοῦ θρακικοῦ λαοῦ, τὴν παράδοσι καὶ τὴν βαθειὰ πίστι στὴν πατρίδα καὶ πού εἶναι γενικώτερα βίωμα στὸν Ἕλληνα.

Ἡ ἔλλειψι προβλέψεως ὀδηγεῖ τελικὰ σὲ ἀδιέξοδο καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ ξεπεράσουν, χωρὶς ν’ ἀφήσι τὰ ἔχνη του. Ἀντίθετα ἡ πρόγνωση ἐξασφαλίζει τὴ δυνατότητα μιᾶς ἐπιτυχίας.

Καὶ εἶναι ἄπειρα τὰ παραδείγματα τῶν ἀνθρώπων, κομμάτων καὶ ἡγετῶν πού ἀνέθηκαν στὴν ἐξουσία χωρὶς νὰ μπορέσουν σ’ ἓνα συγκεκριμένο θέμα νὰ ἐπιτύχουν, κι’ ἔτσι βρέθηκαν στὴν ἀφάνεια. Ἀντίθετα, ἄνθρωποι ἀφοσιωμένοι σὲ ὀρισμένο πεδίο δραστηριότητος, (ἐπιστημονικὸ, κοινωνικὸ κλπ.), κόμματα καὶ τέλος ἡγέτες μὲ βασικὰς ἀρχές, προγραμματισμένα, ἴσως πέτυχαν γενικὰ ἢ μερικὰ.

Ἄλλὰ καὶ ἡ μὴ συμμετοχὴ τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ στὸν προγραμματισμὸ, τοῦ εἶχε στερήσει τὴν δυνατότητα νὰ γνωρίσι ὀποιο-

δήποτε σχέδιο οικονομικής ανάπτυξεως. Τὰ διάφορα προγράμματα, ανεξάρτητα ἂν ἦσαν τέλεια ἢ ὄχι, ἔμειναν ἄγνωστα σὲ πολλοὺς.

Δὲν μπορούμε νὰ φτιάξουμε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἓνα συγκεκριμένο σχέδιο προγραμματισμοῦ ποὺ νὰ ἰσχύη γιὰ 1 - 2 χρόνια. Πρέπει μέσα στὰ χρόνια αὐτὰ νὰ προετοιμαστοῦμε γιὰ νὰ ἔχουμε τὴ δυνατότητα στὰ ἐπόμενα τρία νὰ σχεδιάσουμε ἓνα συγκεκριμένο καὶ λεπτομερέστερο προγραμματισμό.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ — ΑΝΕΡΓΙΑ

Στὸ βασικὸ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ οἰκονομία πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἀνεργίας εἰδικότερα γιὰ τὴν Θράκη ἔχομε νὰ παρατηρήσωμε τὰ ἑξῆς:

1) Μιὰ κρυφὴ ἀνεργία ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ ἀγροτικὰ ἐπαγγέλματα, γιὰτὶ μὲ τὴ γεωργία ἀπασχολεῖται ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀνθρώπων, ἐνῶ γιὰ τὴν ἴδια παραγωγή ἔφθανε καὶ τὸ ἓνα τέταρτο αὐτῶν. Εἶναι τὸ φαινόμενο ποὺ ὀνομάζεται ἐκβιομηχάνιση τῆς γεωργίας καὶ ἔχει σὰν συνέπεια τὴν ἀντικατάσταση μεγάλου ἀριθμοῦ ἐργατικῶν χειρῶν μὲ μηχανήματα, στὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος εἶναι, θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πῆ, ἐπόπτης.

2) Ἐναν σημαντικὸν παρασιτισμὸν στὰ ἐπαγγέλματα μεταποιήσεως, στὰ διάφορα ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα π.χ. γιαιτρῶν, δικηγόρων κτλ. καὶ σὲ ἄλλους τομεῖς δραστηριότητος. Ὁ παρασιτισμὸς αὐτὸς δὲν μελετήθηκε ὅσο ἔπρεπε, ἀλλὰ πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι ἡ ἀντιμετώπισή του εἶναι δύσκολη.

3) Τέλος εἶναι ἀναπόφευκτη μιὰ κλασσικὴ μορφή ἐνεργείας «τριβῆς», ποὺ ὑπολογίζεται σὲ μικρὸ ποσοστὸ, δηλαδή, 6% τοῦ οἰκονομικὰ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας. Ἄλλ' ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ἔρχονται νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα προβλήματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἀπασχόληση καὶ τὴ μικρὴ ἀπορροφητικότητα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας σὲ διάφορα ἐπαγγέλματα, ἐξ αἰτίας τοῦ ἀρκετὰ σημαντικοῦ ποσοστοῦ τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ. Τὰ ἀνωτέρω σὲ σχέση μὲ τὴν αὐξηση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας καὶ τὴν τεχνολογικὴ ἐξέλιξη ἰδιαίτερα στὸν τομέα τῆς γεωργίας ὀδηγοῦν σὲ ἀδιέξοδο. Πρὸ πάντων ἂν ἀναλογιστοῦμε ὅτι ἡ βαρεῖα βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη στὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τοῦτο δημιουργήθηκε ἡ μετανάστευση, ἡ ὁποία θεωρήθηκε ἀναγκαῖο κακό, μιὰ λύση τοῦ ἀδιεξόδου.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ὁ Καθηγητὴς κ. Α. Sauvy στὸ βιβλίον του «Μυθολογία» ἐξετάζει τὸ θέμα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὴ μηχανὴ καὶ τὸν ἄνθρωπο, καθὼς καὶ τίς μεταμορφώσεις τῆς σημερινῆς κοινωνίας ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς τεχνικῆς.

Τὰ παραδείγματα πού ἀναφέρονται προκαλοῦν τὸν τρόμο. Δέκα ἄνθρωποι θὰ κάνουν δουλειὰ 3.000 ἐργατῶν, πού θὰ καταδικαστοῦν σὲ ἀνεργία. Μιὰ ἐβδομαδιαία ἐπιθεώρηση ἔγραψε ὅτι ὁ αὐτοματισμὸς θὰ προχωρήσῃ τόσο πολὺ στὶς Τράπεζες καὶ στὶς ἀσφαλιστικὲς ἐταιρεῖες, ὥστε σὲ 15 χρόνια δὲν θὰ χρειάζονται ὑπαλλήλους. Καὶ ὅπως συμβαίνει πάντοτε οἱ ἐμπειρογνώμονες ὑποχωροῦν μπροστὰ σ' ἓνα μῦθο σὰν νὰ εἶναι τὸ τέρας πού πρέπει νὰ κατευνάσουν. Καὶ ὅμως 15 χρόνια μετὰ τὸν αὐτοματισμὸ τὰ πράγματα παρουσιάζουν μιὰ διαφορετικὴ εἰκόνα. Ἡ Γαλλία τὸ 1950 εἶχε 18.900.000 ἐργαζόμενους καὶ τὸ 1965 21.000.000 πρᾶγμα πού σημαίνει αὔξηση 13%. Ὁ ἐργαζόμενος πληθυσμὸς τῆς Ἀγγλίας ἔφθανε τὸ 1950 τὰ 22.700.000 ἄτομα, τὸ 1965 ἀνῆλθε στὰ 24.800.000 (αὔξηση 11%). Στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς ἔφθασε τὸ 1950 τὰ 64.749.000 καὶ τὸ 1965 ἀνῆλθε στὰ 78.000.000, (αὔξηση 20%). Στὴν Ὀλλανδία 3.835.000 τὸ 1950, 4.500.000 τὸ 1965 (αὔξηση 7%). Ἰταλία 17.300.000 τὸ 1950, 21.000.000 τὸ 1965 (αὔξηση 21%) καὶ τέλος τὸ Βέλγιο 3.371.000 τὸ 1950, 3.850.000 τὸ 1965 (αὔξηση 14%). Ἔτσι, παντοῦ ὁ ἀπασχολούμενος πληθυσμὸς αὐξήθηκε ἀρκετὰ κι ἐνῶ ὁ αὐτοματισμὸς ἐπεκτείνεται στὶς βιομηχανικὰ ἀνεπτυγμένες χῶρες, παράλληλα αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων καὶ ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή, χωρὶς νὰ ἐντείνεται ἡ ἀνεργία. Τί συμβαίνει λοιπόν;

Στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς ἐμπειρογνώμονες, δημοσιογράφοι καὶ οἰκονομολόγοι συμφωνοῦσαν ὅτι ὁ αὐτοματισμὸς θὰ ὀδηγοῦσε ὀπωδῆστοτε σὲ μιὰ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολούμενων καὶ αὔξηση τῆς ἀνεργίας. Ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ἐντύπωση, πού ὅλοι τὴν θεωροῦσαν σὰν γεγονός ὀριστικὸ καὶ ἀμετάκλητο. Ἀλλὰ εὐτυχῶς ἡ πραγματικότητα ἀπεδείχθη τελείως διαφορετικὴ, γιατί ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες εἶναι τώρα κατώτερος ἀπ' ὅτι ἦταν τὸ 1950, κατὰ 0,3%. Τὸ συμπέρασμα πού προκύπτει εἶναι ὅτι ὁ αὐτοματισμὸς αὐξάνει τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀπασχολούμενων κατὰ ποσοστὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὴν αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ (ὡς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ὀλοένα καὶ περισσότερες γυναῖκες ἐργάζονται σήμερα). Αὐτὸ συμβαίνει γιατί μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ πολιτισμοῦ μας, μὲ τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ μὲ τὴν πρόοδο τῆς τεχνολογίας, ὅλο καὶ δημιουργοῦνται νέες καὶ περισσότερες ἀνάγκες, αὐξάνονται οἱ τομεῖς δραστηριότητας καὶ οἱ εἰδικεύσεις κι ἔτσι δημιουργοῦνται νέα ἐπαγγέλματα.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ παραγωγικὴ ἀξιοποίηση τοῦ ἐργατικοῦ μας δυναμικοῦ ἀποτελεῖ τὴν κύρια προϋπόθεση γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη καὶ τῆς Θράκης μας. Κι ἔτσι, ἡ ζήτηση εἰδικευμένων ἐργατῶν εἶναι φυσικὸ ν' αὐξάνεται παράλληλα

μέ την εξέλιξη τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος καθὼς καὶ μέ την δημιουργία νέων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ μετανάστευση οὐσιαστικά συνετέλεσε στήν αὐξηση τοῦ εἰδικευμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ μας. Ἐάν οἱ εὐρισκόμενοι στό ἐξωτερικό ἐργάτες καὶ γιά ὅποιοδήποτε λόγο, εἶτε ἐξαναγκαστοῦν ἀπό τὸ ἐξωτερικό, εἶτε θελήσουν οἱ ἴδιοι νὰ ἐπιστρέψουν ἐπειδὴ θὰ ἔχουν βρῆ τίς κατάλληλες βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεις, τότε πραγματικά θὰ ἔχουμε ἓνα ἀρκετὰ εἰδικευμένο ἐργατικό δυναμικό στή χώρα μας.

Πρέπει νὰ παρατηρήσουμε μιὰ τάση ἀπροθυμίας καὶ κάποια ἔλλειψη ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ γιά εἰδίκευση σέ παραγωγικῆς ἐργασίας. Ἐχουμε μιὰ ὑπὲρ προσφορὰ ἀποφοίτων μέσης ἐκπαίδευσως χωρὶς ἐπαγγελματική ἐξειδίκευση. Ζητοῦν ἀπασχόληση γραφείου καὶ προκαλοῦν ἐπέκταση τοῦ παρασιτισμοῦ ὄχι μόνον σὸν ἀντίστοιχο δημόσιο ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδιωτικό τομέα, καὶ τοῦ ἀνεκτικῆς ἐργατικοῦ δυναμικοῦ πού εἶναι δυσανάλογο πρὸς τίς παραγωγικῆς ἀνάγκες καὶ ἀναγκάζεται νὰ καταφύγη σέ συμπτωματικῆς καὶ προσωρινῆς λύσεις ἀπασχολήσεως. Γενικά μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ ἐργατικό δυναμικό τῆς χώρας μας παρουσίαζε τὴν ἀκόλουθη σύνθεση:

Σχετική στενότητα ἀπασχολήσεως τοῦ εἰδικευμένου καὶ ὑψηλῆς ποιότητος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ὑπὲρ προσφορὰ ἀπασχολουμένων χωρὶς ἐπαγγελματική ἐξειδίκευση μέ κατάρτιση μέσης γενικῆς παιδείας, πάρα πέρα, ἀνορθολογική χρησιμοποίηση τῆς ἐργασίας στήν παραγωγή, ἐξ αἰτίας τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀντιοικονομικῶν ἐπιχειρηματικῶν μονάδων καὶ τῆς, κατὰ συνέπεια ὄλων αὐτῶν, γραφειοκρατικῆς διογκώσεως. Εἶναι λοιπὸν φανερό ὅτι δύο εἶναι τὰ κύρια προβλήματα πού προκύπτουν: Ἡ βελτίωση τῆς ποιτικῆς στάθμης τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ ἡ ὀρθολογικώτερη κατανομή του γιά νὰ ἀνταποκρίνονται στίς πραγματικῆς παραγωγικῆς ἀνάγκες μέ προοπτική τὴν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας.

Καὶ εἰς ἀπόδειξη παραθέτουμε στοιχεῖα ἀπὸ τὴν κίνηση τοῦ γραφείου εὐρέσεως ἐργασίας. Παρατηροῦμε ὅτι οἱ προσλήψεις πού ἔχουν γίνει στή Θράκη μέ τὰ γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας εἶναι λιγότερες ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνέργων. Τὸ γραφεῖον π.χ. εὐρέσεως ἐργασίας τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως κατὰ τὸ 1964 ἐτοποθέτησε σέ διάφορες ὑπηρεσίαις 344 ἄτομα, δηλαδή 303 ἄνδρες καὶ 41 γυναῖκες. Τὸν ἴδιο χρόνο ἀπολύθησαν 784 ἄτομα, δηλαδή 738 ἄνδρες καὶ 46 γυναῖκες. Ἄρα ὑπάρχουν τὸ 1964 440 ἄτομα πού ζητοῦν ἐργασία. Καὶ μετανάστευσαν ἀπὸ τὸν νομὸ Ἐβρου 4.396 ἄτομα.

Τὸ γραφεῖο εὐρέσεως ἐργασίας Κομοτινῆς τοποθέτησε τὸ 1964 σέ διάφορες ὑπηρεσίαις 711 ἄτομα, δηλαδή 445 ἄνδρες καὶ 266 γυναῖκες. Ἀλλὰ τὸ σύνολο τῶν ἀπολύσεων ἔφθασε τὰ 1185 ἄτομα (763 ἄνδρες καὶ 422 γυναῖκες). Τὸ ἴδιο ἔτος μετανάστευσαν ἀπὸ τὸν νομὸ Ροδόπης 1063 ἄτομα.

Τέλος τὸ γραφεῖο εὐρέσεως ἐργασίας τῆς Ξάνθης ἐτοποθέτησε σὲ διάφορες ὑπηρεσίες 4.845 ἄτομα (2.467 ἄνδρες καὶ 2.378 γυναῖκες). Ἀπολύθηκαν ὅμως 4.026 ἄτομα, 1855 ἄνδρες καὶ 2.171 γυναῖκες καὶ παρέμειναν 819. Τὸ ἴδιο ἔτος μετανάστευσαν ἀπὸ τὸν νομὸν Ξάνθης 1137 ἄτομα.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1965 τὸ γραφεῖο εὐρέσεως ἐργασίας Ἀλεξανδρουπόλεως τοποθέτησε σὲ διάφορες ὑπηρεσίες 289 ἄτομα, δηλαδή, 248 ἄνδρες καὶ 41 γυναῖκες. Ἀπολύθηκαν ὅμως 626 ἄτομα, 595 ἄνδρες καὶ 31 γυναῖκες. (337 ἀπολύσεις περισσότερες τῶν προσλήψεων). Τὸ ἴδιο ἔτος μετανάστευσαν ἀπὸ τὸν νομὸ Ἑβρου 4.842.

Τὸ γραφεῖο εὐρέσεως ἐργασίας Κομοτινῆς τοποθέτησε σὲ διάφορες ἐργασίες 803 ἄτομα, δηλαδή 547 ἄνδρες καὶ 256 γυναῖκες. Ἀπολύθηκαν ὅμως 1081, 723 ἄνδρες καὶ 358 γυναῖκες. Ἄρα ὑπάρχουν 278 ἀπολύσεις περισσότερες ἀπὸ τὶς προσλήψεις. Τὸ ἴδιο ἔτος μετανάστευσαν ἀπὸ τὸν νομὸ Ροδόπης 1117 ἄτομα.

Τὸ γραφεῖο εὐρέσεως ἐργασίας Ξάνθης τοποθέτησε σὲ διάφορες ὑπηρεσίες 3.760 ἄτομα (1978 ἄνδρες καὶ 1782 γυναῖκες). Ἀπολύθηκαν 3.044 ἄτομα, (1618 ἄνδρες καὶ 1426 γυναῖκες). Ἄρα ἀπορροφήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀνεργούς 616 ἄτομα. Τὸ 1965 μετανάστευσαν ἀπὸ τὸν νομὸ Ξάνθης 1394 ἄτομα.

Κατὰ τὸ 1965 ἔγιναν οἱ ἐξῆς ἐπιδοτήσεις ἐξ αἰτίας τῆς ἀνεργίας:

Στὸ Νομὸ Ἑβρου ἐπιδοτήθηκαν ἀνεργοὶ 942.

Στὸ Νομὸ Ροδόπης ἐπιδοτήθηκαν ἀνεργοὶ 499.

Στὸ Νομὸ Ξάνθης ἐπιδοτήθηκαν ἀνεργοὶ 960.

Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν διετέθησαν 5.037.771 δραχμές.

Σ' ὅλη τὴ Θράκη συνολικὰ τοποθετήθηκαν σὲ διάφορες ὑπηρεσίες καὶ ἐργασίες 4.791, δηλαδή 3.137 ἄνδρες καὶ 1.654 γυναῖκες. Ἀπελύθηκαν 4.687, (3.121 ἄνδρες καὶ 1.526 γυναῖκες). Ἐμείναν στὴν ἐργασία τοὺς 104. Ἐπεδοτήθησαν σὰν ἀνεργοὶ 6.484 καὶ διετέθησαν 38.195.970 δραχμές.

ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ἡ Ἑλληνικὴ ἀνεργία εἶναι τῆς μορφῆς ποὺ κατὰ κύριο λόγο παρουσιάζεται στὶς ὑπὸ ἀνάπτυξη χῶρες καὶ ὀνομάζεται «Τεχνολογικὴ ἀνεργία». Ἡ ἀνάπτυξη τῆς τεχνολογίας στὰ ἄλλα κράτη δημιουργεῖ μιὰ τεράστια διαφορὰ τῆς χρησιμοποιουμένης τεχνικῆς μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ἀνταποκρίνεται στὴ δεδομένη προσφορὰ καὶ ὠριακὴ παραγωγικότητα τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς.

Στὶς ὑπὸ ἀνάπτυξη χῶρες δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ υπάρξῃ καλύτερευση τῆς ἀπασχολήσεως σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα παρὰ τὸν ταχὺ ρυθμὸ τῶν ἐπεν-

δύσεων και την αύξηση του κατά κεφαλή εισοδήματος. Τα περισσότερα κεφαλαιουχικά αγαθά εισάγονται από το εξωτερικό κι' έχουν κατασκευασθῆ με τα τεχνικά δεδομένα των ανεπτυγμένων χωρών για ν' ανταποκριθοῦν στις ανάγκες και στις συνθήκες τῆς προηγμένης Δύσεως πού ἔχει ἀφθονες ἀποταμιεύσεις και ὅπου διατίθενται για ἐπενδύσεις φθηνά κεφάλαια και ἀκριβή ἐργασία. Καί τὰ τρία αὐτὰ στοιχεῖα, δηλαδή ἀποταμίευση, φθινό κεφάλαιο και ἀκριβή ἐργασία δέν διαθέτουμε ἐμεῖς ἐπαρκῶς.

Σέ περίπτωση πού δέν ὑπάρχει ἕνας ἐπιστημονικός προγραμματισμός τῶν ἐπενδύσεων ὥστε ν' ανταποκριθῆ τεχνολογικά στήν τρέχουσα παραγωγικότητα και στήν προσφορά τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, τότε ἡ ἀποταμίευση και τὸ κεφάλαιο θά ἐκμεταλλεύονται τήν πληθωρική και φθινή προσφορά ἐργασίας.

Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ἡ μεροληπτική εὐνοια τοῦ κεφαλαίου σέ βάρος τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ἐργασίας ἀυξάνει τήν ἀνεργία ἀκόμη και σ' αὐτές τίς ἀνεπτυγμένες χῶρες

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Ἡ βιοτεχνία και ἡ βιομηχανία θά μπορέσουν νά κρατήσουν τοὺς Θράκες στόν τόπο τους, ἄν ἀναπτυχθοῦν κατάλληλα, ἀλλ' ἀκόμη δέν ἔχουν φθάσει στό σημείο τῆς σύγχρονης ἐξελίξεως.

Για ν' ἀποφύγουμε ὁποιαδήποτε παρανόηση θεωροῦμε χρήσιμο νά καθορίσουμε τί ἐννοοῦμε ὅταν λέμε κατάστημα. Σύμφωνα με τόν ὀρισμό πού δίνει ἡ Ἐθνική μας Στατιστική Ἱπηρεσία, κατάστημα θεωρεῖται ὁ χῶρος στόν ὁποῖο ἀπασχολοῦνται μόνιμα ἕνα ἢ περισσότερα πρόσωπα με ἑνιαία διοίκηση και με σκοπό τήν παραγωγή, ἐπισκευή, συναρμολόγηση ἀγαθῶν ἢ τήν πραγματοποίηση βοηθητικῶν ἐργασιῶν πού εἶναι σχετικές με τ' ἀνωτέρω. Τὰ ἐργαστήρια πού ὑπῆρχαν μέσα στά σπίτια συμπεριελήφθησαν στή σχετική ἀπογραφή μόνον ἐφ' ὅσον εἶχαν ἐνδείξεις για τήν ἀσκηση τῆς δραστηριότητάς τους, ἢ ἦσαν γνωστά στήν περιοχὴ σάν βιοτεχνίες. Καί στήν περίπτωση αὐτή μόνον ἐφ' ὅσον διέθεταν ξεχωριστό στό σπίτι χῶρο πού νά χρησιμοποιῆται ἀποκλειστικά και μόνον για τήν παραγωγή τους.

Ἀριθμός βιοτεχνικῶν και βιομηχανικῶν καταστημάτων:

Σύμφωνα με τήν ἀπογραφή τοῦ 1958 ἡ μέση ἐτήσια ἀπασχόληση ἔφθασε τὰ 8.874 άτομα και γι' αὐτήν ἐλειτούργησαν 3.651 βιοτεχνικά και βιομηχανικά καταστήματα στά ὁποῖα συμπεριλαμβάνονται ἐκτός ἀπό τὰ ἐργοστάσια και ἐργαστήρια, κι' ἄλλοι ἀνεξάρτητοι βοηθητικοὶ χῶροι π.χ. γραφεῖα, ἀποθήκες κ.τ.λ. στή Θράκη.

Τὸ 1963 ὁ ἀριθμὸς τῶν καταστημάτων μειώθηκε καὶ περιορίσθηκε σὲ 3.590 καταστήματα με ἀνάλογη μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολούμενων σ' αὐτὰ δηλαδὴ τὰ 8.217 ἄτομα. Γίνεται λοιπὸν κατανοητὸ πὼς εἶχαμε μιὰ ἕφεση.

Κατὰ νομοὺς ἢ σχετικὴ κίνησι εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Τὸ 1958 λειτούργησαν στὸν Νομὸν Ἐβρου 1.590 βιοτεχνικὰ καὶ βιομηχανικὰ ἐργαστήρια. Οἱ ἀπασχολούμενοι σ' αὐτὰ ἔφθασαν τοὺς 3.496. Τὸ 1963 μειώθηκαν τὰ καταστήματα αὐτὰ κατὰ 42 δηλ. 1.548. Ἀντιθέτως οἱ ἀπασχολούμενοι σ' αὐτὰ αὐξήθηκαν κατὰ 194 καὶ ἔφθασαν τὰ 3.690 ἄτομα.

Στὸν Νομὸ Ξάνθης τὸ 1958 λειτούργησαν 979 βιοτεχνικὰ καταστήματα. Οἱ ἀπασχολούμενοι σ' αὐτὰ ἔφθασαν τοὺς 3.306. Τὸ 1963 μειώθηκαν σὲ 838 καταστήματα, οἱ δὲ ἀπασχολούμενοι κατὰ 1.256 ἄτομα ὅποτε ἔφθασαν τοὺς 2050.

Στὸ Νομὸ Ροδόπης τὸ 1958 λειτούργησαν 1.082 βιοτεχνικὰ καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα με 2.072 ἀπασχολούμενα ἄτομα. Τὸ 1963 αὐξήθηκαν κι' ἔφθασαν τὰ 1.204 καταστήματα, παράλληλα δὲ αὐξήθηκαν καὶ οἱ ἀπασχολούμενοι σ' αὐτὰ κατὰ 415 ἄτομα πὸν συνολικὰ ἔφθασαν τοὺς 2.477. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι στοὺς ἀπασχολούμενους δὲν ἔχουν συμπεριληφθῆ, οἱ ἐργαζόμενοι σὲ διάφορα σπίτια κι' ἀμειβόμενοι κατ' ἀποκοπὴν σὲ καταστήματα, οἱ παραγγελιοδόχοι με βάση τὴν προμήθεια, καὶ οἱ ἐργαζόμενοι πὸν εὐρίσκοντο σ' ἀόριστο ἄδεια καὶ τέλος οἱ στρατεύσιμοι.

Οἱ μεγάλοι κλάδοι βιομηχανίας

Στὴ συνέχεια, παραθέτομε τὸν ἀριθμὸ καταστημάτων, τὴν μέση ἐτήσια ἀπασχόληση καὶ τὴν ἐγκατεστημένη κινητήριω δύναμη σὲ μεγάλους κλάδους οἰκονομίας γιὰ τὸ 1963.

Σὰν παραγωγικὲς μονάδες θεωροῦνται τὰ καταστήματα στὰ ὁποῖα γίνεται, κατὰ περίπτωσι, ἐξόρυξι, παραγωγὴ προϊόντων, ἐπισκευὴ ἢ συναρμολόγησι εἰδῶν. Σὰν βοηθητικὲς μονάδες θεωροῦνται τὰ καταστήματα ἐκεῖνα ὅπου γίνονται μόνο ἐργασίαι βοηθητικὲς τῶν προηγουμένων, ὅπως π.χ. ἰπηρεσίαι διοικήσεως, ἀποθηκεύσεως τῶν προϊόντων κ.λ.π.

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν καταστημάτων βιομηχανικῶν εἰδῶν διατροφῆς, χωρὶς νὰ συμπεριλαμβάνονται τὰ ποτά, ἔφθασε στὴ Θράκη τὰ 687 με 1.730 ἀπασχολούμενους. Ἀπ' αὐτὰ τὰ καταστήματα 683 χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες καὶ μόνο 4 ἀποτελοῦν βοηθητικὲς μονάδες με 6 ἀπασχολούμενους. Τὰ καταστήματα, πὸν ἔχουν κινητήρες με γνωστοποιημένη δύναμη 11.067,6 ἰππων ἀνέρχονται σὲ 326 κι' ἀπασχολοῦν 1.141 ἄτομα.

Εἰδικώτερα κατὰ νομοῦς:

Στό Νομό Έβρου ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν καταστημάτων εἰδῶν διατροφῆς ἔφθασε τὰ 254 μὲ 753 ἀπασχολουμένους. Ἀπ' αὐτὰ 252 χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες καὶ 2 σὰν βοηθητικὲς μὲ 4 ἀπασχολουμένους. Τὰ καταστήματα μὲ γνωστοποιημένη κινητήρια δύναμη 8,2 ἵππων ἀνέρχονται σὲ 4 μὲ 9 ἀπασχολουμένους.

Στὸν Νομὸ Ξάνθης ἔφθασε τὰ 185 μὲ 379 ἀπασχολουμένους. Τὰ 184 χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες μὲ 378 ἀπασχολουμένους καὶ 1 σὰν βοηθητικὴ μονάδα μὲ ἕναν μόνο ἀπασχολούμενο. Ἀπ' αὐτὰ 75 ἔχουν κινητήρια δύναμη 175 ἵππων μὲ 238 ἀπασχολουμένους.

Στὸ Νομὸ Ροδόπης λειτούργησαν 248 καταστήματα μὲ 598 ἀπασχολουμένους. Τὰ 247 χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες καὶ 1 μόνο σὰν βοηθητικὴ μὲ ἕνα ἀπασχολούμενο. Ἰππῆρχαν 110 καταστήματα μὲ κινητήρια δύναμη 3.260,6 ἵππων μὲ 368 ἀπασχολουμένους.

Ὁ συνολικός ἀριθμὸς καταστημάτων τῆς βιομηχανίας ποτῶν ἀνέρχεται στὴ Θράκη σὲ 83 μὲ 242 ἀπασχολουμένους. Ἀπαντα χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες, ἐκτὸς ἀπὸ 1 (βοηθητικὴ μονάδα) ποὺ βρίσκεται στὸ Νομὸ Ξάνθης. Ἀπ' αὐτὰ τὰ 17 ἔχουν κινητήριο δύναμη 1.243 ἵππων κ' ἀπασχολοῦν 119 ἄτομα.

Εἰδικότερα, στὸ Νομὸ Έβρου ἀνέρχονται σὲ 41 μὲ 128 ἀπασχολουμένους, στὸ Νομὸ Ξάνθης σὲ 17 μὲ 50 ἀπασχολουμένους καὶ τέλος στὸ Νομὸ Ροδόπης φθάνουν τὰ 25 καταστήματα μὲ 64 ἀπασχολουμένους.

Ὁ συνολικός ἀριθμὸς τῶν καταστημάτων καπνοβιομηχανίας στὴ Θράκη ἀνέρχεται σὲ 15 μὲ 639 ἀπασχολουμένους. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ 11 χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες καὶ τὰ ὑπόλοιπα 4 σὰν βοηθητικὲς μὲ 24 ἀπασχολουμένους. Τὰ 11 ἔχουν κινητήρια δύναμη 447,3 ἵππων κ' ἀπασχολοῦν 613 ἄτομα.

Εἰδικότερα στὸ Νομὸ Έβρου δὲν ὑπάρχει κανένα κατάστημα καπνοβιομηχανίας.

Στὸ Νομὸ Ξάνθης ὑπάρχουν 13, μὲ 572 ἀπασχολουμένους (τὰ 10 χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες καὶ τὰ 3 σὰν βοηθητικὲς).

Στὸ Νομὸ Ροδόπης ὑπάρχουν 2 καταστήματα καπνοβιομηχανίας μὲ 67 ἀπασχολουμένους (τὸ 1 χαρακτηρίζεται σὰν βοηθητικὴ μὲ 21 ἀπασχολουμένους).

Ὁ συνολικός ἀριθμὸς τῶν καταστημάτων ὑφαντικῶν βιομηχανιῶν ἀνέρχεται σὲ 83 μὲ 306 ἀπασχολουμένους.

Ὅλα χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες ἐκτὸς ἀπὸ 1 (βοηθητικὴ μονάδα) ποὺ βρίσκεται στὸν Νομὸ Έβρου κ' ἀπασχολεῖ 1 μόνο ἄτομο. Τὰ 33 ἀπὸ τὰ καταστήματα ἔχουν κινητῆρες μὲ δύναμη 4.926 ἵππων κ' ἀπασχολοῦν 236 ἄτομα.

Ειδικότερα στο Νομό Έβρου λειτουργούν 50 καταστήματα με 162 απασχολούμενους. Στο νομό Ξάνθης 14 καταστήματα με 32 απασχολούμενους και τέλος στο νομό Ροδόπης 19 καταστήματα με 113 απασχολούμενους.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων βιομηχανίας ειδών ύποδησεως, ειδών ένδυμασίας και διαφόρων άλλων ειδών από ύφασμα στην Θράκη ανέρχεται σε 905 με 1.277 απασχολούμενους. Όλα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες. Τα 33 απ' αυτά τα καταστήματα έχουν κινητήρες με γνωστή δύναμη 56,6 ίππων κι' απασχολούν 143 άτομα.

Ειδικότερα, στο Νομό Έβρου λειτουργούν 334 καταστήματα με 456 απασχολούμενους, στο Νομό Ξάνθης 227 καταστήματα με 333 απασχολούμενους και στον Νομό Ροδόπης 334 με 487 απασχολούμενους.

Καταστήματα βιομηχανίας ξύλου και φελλοῦ (χωρίς να συμπεριλαμβάνεται σ' αυτά και η επιπλοποιία). Στη Θράκη ανέρχονται σε 508 με 1.301 απασχολούμενους. Όλα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες εκτός από μίαν πού βρίσκεται στο Νομό Έβρου κι' απασχολεί 29 άτομα. Τα 291 καταστήματα έχουν κινητήρες με γνωστή δύναμη 2.975 ίππων κι' απασχολούν 707 άτομα.

Ειδικότερα στο Νομό Έβρου λειτουργούν 289 καταστήματα με 848 απασχολούμενους. Στο Νομό Ξάνθης 72 καταστήματα με 158 απασχολούμενους, και στο Νομό Ροδόπης 147 με 295 απασχολούμενους.

Ο συνολικός αριθμός καταστημάτων βιομηχανίας επίπλων και ειδών επιπλώσεως στη Θράκη ανέρχεται σε 87 με 203 απασχολούμενους. Όλα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες εκτός από 2 πού αποτελούν βοηθητικές μονάδες και βρίσκονται στο Νομό Ξάνθης με 4 απασχολούμενους. Τα 59 καταστήματα έχουν κινητήρες συνολικής δυνάμεως 348,9 ίππων κι' απασχολούν 153 άτομα.

Ειδικότερα, στο Νομό Έβρου λειτουργούν 24 καταστήματα με 59 απασχολούμενους. Στο Νομό Ξάνθης 53 με 118 απασχολούμενους και στο Νομό Ροδόπης 10, πού απασχολούν 26 άτομα.

Πέρα πέρα, στη βιομηχανία χάρτου υπάγεται ένα μόνο κατάστημα, πού απασχολεί 4 άτομα. Χαρακτηρίζεται σαν παραγωγική μονάδα κι' έχει γνωστή κινητήριο δύναμη 1,0 ίππων. Λειτουργεί στο Νομό Έβρου.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων εκτυπώσεως, εκδόσεως κι' άλλων συναφών δραστηριοτήτων στη Θράκη ανέρχεται σε 32 με 98 απασχολούμενους. Όλα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες. Τα 23 έχουν γνωστή κινητήριο δύναμη 72 ίππων κι' απασχολούν 82 άτομα.

Ειδικότερα, στο Νομό Έβρου λειτουργούν 17 καταστήματα μ' αυτά τα είδη, κι' απασχολούν 56 άτομα. Στο Νομό Ξάνθης 5 με 11 απασχολούμενα άτομα και στο Νομό Ροδόπης 10 με 31 άτομα.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων βιομηχανιών δέρματος και γουναρικών με τα προϊόντα τους, εκτός από τα είδη ένδυσεως και υποδήσεως, φθάνει στη Θράκη τα 32 με 50 απασχολούμενους. Όλα τα καταστήματα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες. Τα 6 έχουν γνωστή κινητήριο δύναμη 20,5 ίππων κι' απασχολούν 10 άτομα. Ειδικότερα, στο Νομό Έβρου ανέρχονται σε 6 με 7 απασχολούμενους, στο Νομό Ξάνθης φθάνουν τα 11 με 14 άτομα και στο Νομό Ροδόπης τα 15 με 29 απασχολούμενους.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων βιομηχανικών προϊόντων έξι ελαστικού και πλαστικής ύλης ανέρχεται στη Θράκη σε 12 με 20 απασχολούμενους. Όλα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες. Τα 6 έχουν κινητήρες με δύναμη 20,3 ίππων κι' απασχολούν 10 άτομα. Ειδικότερα, στο Νομό Έβρου λειτουργούν 5 με 9 απασχολούμενους, στο Νομό Ξάνθης 2 με 2 απασχολούμενους και τέλος στο Νομό Ροδόπης 5 καταστήματα με 9 απασχολούμενους.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων χημικών βιομηχανιών στη Θράκη ανέρχεται σε 7 με 16 απασχολούμενους. Όλα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες. Ειδικότερα, στο Νομό Έβρου λειτουργούν 4 με 11 απασχολούμενους, στο Νομό Ξάνθης 1 με 2 απασχολούμενους και στο Νομό Ροδόπης 2 με 3 απασχολούμενους.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων βιομηχανικής παραγωγής πετρελαίου και άνθρακος ανέρχεται σε 2 με 9 απασχολούμενους. Το 1 χαρακτηρίζεται σαν παραγωγική μονάδα και το άλλο σαν βοηθητική κι' απασχολεί 2 άτομα. Λειτουργούν και τα δύο στο Νομό Έβρου.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων βιομηχανικών προϊόντων, εκ μη μεταλλικών δορυκτών, εκτός από τα παράγωγα πετρελαίου και άνθρακος, ανέρχεται στη Θράκη σε 223 με 694 απασχολούμενους. Χαρακτηρίζονται όλα σαν παραγωγικές μονάδες, εκτός από 4, 2 στο Νομό Έβρου με 2 απασχολούμενους, 1 στο Νομό Ξάνθης με 3 απασχολούμενους και τέλος 1 στο Νομό Ροδόπης με 1 απασχολούμενο. Τα 4 τελευταία αποτελούν βοηθητικές μονάδες. Τα 60 καταστήματα έχουν κινητήρες με δύναμη 2.824,7 ίππων κι' απασχολούν 425 άτομα. Ειδικότερα, στο Νομό Έβρου λειτουργούν 146 κι' αυτά απασχολούν 461 άτομα (στο Νομό Ξάνθης 33 με 66 άτομα). Και τέλος στο Νομό Ροδόπης 44 με 167 άτομα.

Ο συνολικός αριθμός των καταστημάτων κατασκευής τελικών προϊόντων εκ μετάλλου, εκτός από τις μηχανές και το μεταφορικό υλικό, ανέρχεται στη Θράκη σε 31 κι' απασχολεί 185 άτομα. Όλα χαρακτηρίζονται σαν παραγωγικές μονάδες εκτός από 6, που αποτελούν βοηθητικές μονάδες και κατανέμονται ως έξης: Στο Νομό Έβρου 4 με 23 απασχολούμενους, στο Νομό Ξάνθης 1 με 14 και στο Νομό Ροδόπης 1 με 38 απασχολούμενους. Ειδικότερα, τα 31 καταστήματα κατανέμονται μεταξύ των νομών κατά τον ακόλουθο τρόπο: Στο Νομό

Έβρου λειτουργούν 22 με 86 απασχολούμενους, στο Νομό Ξάνθης 5 με 49 άτομα και στο Νομό Ροδόπης 4 με 50 απασχολούμενους.

Έκ τῶν ἀνωτέρω μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε τὰ ἐξῆς ὅσον ἀφορᾷ τὸ 1963, ἔτος στὸ ὁποῖο ἔγινε ἡ ἀνωτέρω στατιστικὴ μελέτη, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιοτεχνικῶν καὶ βιομηχανικῶν καταστημάτων, τῆς μέσης ἑτησίας ἀπασχολήσεως σ' αὐτὰ καὶ τῆς ἐγκατεστημένης κινητηρίου δυνάμεως σὲ μεγάλους κλάδους τῆς οἰκονομίας.

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν καταστημάτων κάθε κλάδου δραστηριότητος ἀνέρχεται στὴ Θράκη σὲ 3.698 με 8.869 απασχολούμενους. Ἀπ' αὐτὰ χαρακτηρίζονται σὰν παραγωγικὲς μονάδες 3.667. Ἐπὶ πλέον 1.219 διαθέτουν κινητήρες με δύναμη 31.019 ἵππων κι' απασχολοῦν 4.865 άτομα. Καὶ τέλος ὑπάρχουν 31 καταστήματα πού θεωροῦνται βοηθητικὲς μονάδες κι' απασχολοῦν 159 άτομα. Εἰδικότερα, στὸ Νομὸ Έβρου λειτουργοῦν 1.621 καταστήματα πού απασχολοῦν 4.025 άτομα, στὸ Νομὸ Ξάνθης 855 με 2.240 άτομα καὶ στὸ Νομὸ Ροδόπης 1.222 με 2.602 άτομα. Ἀπὸ τὰ καταστήματα πού λειτουργοῦν σὰν βοηθητικὲς μονάδες ὑπάρχουν 16 στὸ Νομὸ Έβρου κι' απασχολοῦν 68 άτομα, 11 στὸ Νομὸ Ξάνθης με 30 απασχολούμενους καὶ τέλος 4 στὸ Νομὸ Ροδόπης με 61 απασχολούμενους.

Η ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΣΑΝ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗΣ

Ἡ σημασία τῆς βιοτεχνίας στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν εἶναι τεράστια. Δὲν μπορεῖ μιὰ ὑπὸ ἀνάπτυξη χώρα νὰ πετύχη ἀμέσως τὴν ἐκβιομηχάνισή της. Ἡ βιοτεχνία ἀποτελεῖ τὸν ἐνδιάμεσο σταθμὸ. τὴν γέφυρα. Μόνο μιὰ ὀργανωμένη βιοτεχνία ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλὲς βῆμα γιὰ μιὰ σταδιακὴ καὶ προγραμματισμένη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη. Μιὰ καλὰ ὀργανωμένη ομάδα βιοτεχνῶν, πού νὰ μπορῆ νὰ καλύψῃ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς μεταπολίτῆσεως, ἀποτελεῖ τὴν θεμελίωση, τὴν βασικὴ κι' ἀναγκαία ὑποδομὴ διὰ τὴν πάρα πέρα βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη. Ἀλλὰ καὶ ἡ βιοτεχνία ὑποκατασκευῶν, δηλαδὴ ἡ βιοτεχνία πού ἀποτελεῖται ἀπὸ μονάδες κατασκευῆς ὀρισμένων ἐξαρτημάτων διὰ τὴν βιομηχανία, καθὼς ἐπίσης κι' ἡ βιοτεχνία συναρμολογήσεων καὶ ἐπισκευῶν μπορεῖ νὰ συμβάλῃ ἀποφασιστικὰ στὴν ἐκβιομηχάνιση τῆς Θράκης.

Ἡ θρακικὴ βιοτεχνία στερεῖται καταλλήλου τεχνικοῦ προσωπικοῦ, με ἀποτελεσμα νὰ παρατηρῆται σ' ὀρισμένους κλάδους ἀνεπάρκεια ἐξ ἀπόψεως ποιότητος κι' ἐμφανίσεως τοῦ παραγομένου προϊόντος. Τὸ τεχνολογικὸ ἐπίπεδο δὲν εἶναι ἀκόμη ὑψηλὸ καὶ ἡ παραγωγικὴ διαδικασίᾳ εἶναι ἀσυντόνιστη.

Ἀπὸ τὸ 1959 μέχρι τὸ 1963 σημειώθηκε μιὰ βαθμιαία αὔξηση τῆς παραγωγικότητος κατὰ 13% δηλαδὴ μιὰ ἑτησία 3,2%. Ἡ αὔξηση αὕτη θὰ ἦταν ἰκα-

νοποιητική αν τὸ σημεῖο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἄρχισε νὰ πραγματοποιηῖται δὲν ἦταν τόσο χαμηλὸ καὶ πὸν ὑπολογίζεται κατὰ τὸ ἔτος 1959 σὲ 27,1 χιλγ. κατ' ἀπασχολούμενο άτομο, ἀφοῦ λάβουμε ὑπ' ὄψη μας ὅτι ἡ παραγωγικότης αὐτὴ εἶναι κατὰ 1)3 χαμηλότερη τῆς μέσης παραγωγικότητος τῶν χωρῶν τῆς Ε.Ο.Κ.

Ἡ ἴδρυση ὀργανωμένων κλασσικῶν βιοτεχνιῶν καὶ κοινοπραξιῶν καθὼς ἐπίσης κ' ἡ συγχώνευση μικρῶν καὶ ἐντελῶς ἀσυμφόρων μονάδων μὲ προοπτικὴ νὰ δημιουργηθοῦν βιώσιμες βιοτεχνίες, εἶναι ἀναγκαῖα μέτρα μὲ πρῶτο στόχο τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος. Ὑπάρχει βέβαια καὶ ἡ πρακτικὴ πλευρὰ τοῦ ζητήματος σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς ἰδιομορφίες τῆς Θράκης.

Ἡ βιομηχανικὴ καὶ βιοτεχνικὴ δραστηριότητα στὸ Νομὸ Ἐβρου εἶναι πάρα πολὺ περιορισμένη. Ἔτσι, ἔχουμε μόνον δύο ἐργοστάσια παστεριώσεως γάλακτος ἓνα στὴν Ἀλεξανδρούπολι καὶ ἓνα στὸ Διδυμότειχο, καὶ δύο σπορelaiωτριβεῖα, πέντε ψυγεῖα (δύο Ἀλεξανδρούπολι καὶ ἀπὸ ἓνα στὸ Σουφλί, Διδυμότειχο, Ὀρεσιτιάδα, καὶ ἓνα ἐκκοκιστήριον ἄμβρακος. Τελευταῖα ἄρχισε νὰ λειτουργῇ τὸ ἐργοστάσιο μετάξης τοῦ Σουφλίου.

Λειτουργοῦν ἐπίσης 22 κυλινδρόμυλοι, 54 ἀλευρόμυλοι καὶ ἀρκετὰ τυροκομεῖα, πὸν ὅμως χρησιμοποιοῦν μόνον 2 ἄτομα, κατὰ μέσον ὄρο τὸ καθένα (συνήθως τὸν ἰδιοκτήτη καὶ ἓνα ἐργάτη).

Ἡ βιοτεχνία μὲ τὴ μορφὴ τῆς οἰκοτεχνίας εἶναι καὶ αὐτὴ ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένη. Στὴ περιοχὴ τοῦ Σουφλίου καὶ στὶς γύρω Κοινότητες Λαδάρων, Ἀμορίου καὶ Μάνδρας, ὑπάρχει παραδοσιακὴ βιοτεχνία ὑφαντῶν, τὰ Σουφλιώτικα ὑφαντά, σ' ἀργαλειοὺς πλεκτὰ κεντήματα, κουκουλάρικα. Ἀλλὰ ἡ διάδοσή των στὸ ἐμπόριο εἶναι περιορισμένη. Καλὴ δουλειὰ ἔκανε ἡ κ. Φιλιππίδου μὲ τὴ σχολὴ χειροτεχνιῶν καὶ ταπήτων στὴν Ἀλεξανδρούπολι.

Η ΘΡΑΚΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Προσπαθήσαμε νὰ δώσωμε ὅσα μπορούσαμε στοιχεῖα γιὰ τὴ Θράκη. Ὅπωςδήποτε παραλείψαμε μερικὰ πὸν δὲν εἶναι καὶ τόσο μειονεκτικὰ σήμερα. Ἔχομε μπροστὰ μας μιὰ ἀνάγλυφη Θράκη μὲ τὴν οἰκονομία της, τὸν πληθυσμὸ της. Γιὰ νὰ πετύχωμε τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνάπτυξιν δὲν εἶναι εὐκόλο. Δὲν ἔχομε τὴν δυνατὸτητα νὰ σχεδιάσωμε ἓνα οἰκονομικὸ ἢ τεχνοκρατικὸ προγραμματισμὸ. Προβάλλει μπροστὰ μας ἓνα πολὺπλοκο ἱστορικὸ, κοινωνικὸ καὶ οἰκονομικὸ βίωμα, πολὺ ἀξεκαθάριστο. Αὐτὴ ἡ ἄλλη ἐξάρτησις καὶ ἡ διαλεκτικὴ σχέση ἀνάμεσα στοὺς στόχους μας καὶ στὰ μέσα τῆς οἰκονομικῆς μας ἀναπτύξεως γίνεται κατανοητὴ. Ἐκεῖνο πὸν πρέπει νὰ προσέξωμε ἰδιαίτερα δὲν εἶναι ν' αὐξήσωμε μόνον τὸ κατὰ κεφαλὴν εισόδημα, ἀλλὰ νὰ κάνωμε καλὴ χρῆσιν στὸν οἶκον. παρα-

γωγικό τομέα (οικονομική ανάπτυξη ύποδομής). "Αν τὸ μεγαλύτερο μέρος αὐτῆς τῆς ἀξίσεως δοθῆ σὲ ἐπενδύσεις παραγωγικὲς τότε θὰ ἔχωμε οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, ἂν ὅμως διατεθῆ σὲ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ — καὶ μάλιστα πολυτελεῖ τότε δὲν θὰ ἔχωμε ἀνάπτυξη, ἀλλὰ ὀπισθοδρόμηση. Καὶ συνέβη αὐτὸ μὲ τοὺς μετανάστας μας. Αὐξήσανε στὸ ἐξωτερικὸ τὸ εἰσόδημά τους, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπενδύσανε κατάλληλα. Ἐναγκαστήκανε νὰ τὸ παγιοποιήσουν σὲ ἀκίνητα. Πολλοὶ πήραν αὐτοκίνητα, τηλεοράσεις, ψυγεῖα καὶ ἄλλα καταναλωτικὰ ἀγαθὰ. Ἀποτέλεσμα νὰ κλειδώσουν ὅλα αὐτὰ στὸ χωριὸ τους καὶ νὰ ξαναφύγουν πίσω.

Γιὰ νὰ πετύχωμε λοιπὸν τὴν οἰκονομικὴ μας ἀνάπτυξη στὴ Θράκη πρέπει νὰ διαφωτίσωμε τοὺς συμπατριῶτες μας, νὰ τοὺς δώσουμε πέρα ἀπὸ τὴν τέχνη τους καὶ εἰδικότητες καὶ οἰκονομικὲς γνώσεις, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ μέσα τὰ οἰκονομικὰ καὶ τὰ ἐργαλεῖα τους. Νὰ τοὺς ἀλλάξωμε τὴν νοοτροπία. Νὰ μὴν ἀναζητᾶ τὴν ἀσφάλεια στὸ νὰ θάβη τὰ χρήματά του, ἀλλὰ νὰ τὰ τοποθετῆ σὲ παραγωγικὲς ἐργασίες. Ὅπωςδήποτε ἀπαιτοῦνται ριζικὲς ἀλλαγές στὴ διοίκηση, καὶ τὴν οἰκονομία τεχνικὴ καὶ παραγωγικὴ διάρθρωση τῆς Θράκης.

Νὰ δώσωμε ὀρθὴ μόρφωση. Νὰ μπορῆ ὁ ἴδιος νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθεια, θέτοντας τὸ ἄτομό του καὶ τὰ κεφάλαιά του σὲ παραγωγικὲς ἐπενδύσεις, προγραμματισμένα. Πρέπει νὰ λείψουν τὰ ἰδιοτελεῖ, παρασιτικὰ συμφέροντα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Γιὰ νὰ ἔχωμε μιὰ σαφῆ εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως τῆς Θράκης, θὰ παραθέσωμε τίς εἰσπράξεις καὶ τίς πληρωμές τῶν Δημοσίων Ταμείων, πὸν ἔγιναν μὲ βάση τὸν Κρατικὸ Προϋπολογισμὸ κατὰ ἔτη 1966, 1967 καὶ 1968—69. Περιλαμβάνονται εἰσφορὲς ἐργοδοτῶν καὶ ἀσφαλισμένων κάθε φύσεως κοινωνικὲς εἰσφορὲς.

Κατὰ τὸ 1966 λοιπὸν στὴ Θράκη αἱ εἰσπράξεις τῶν Δημοσίων Ταμείων ἔφθασαν τὰ 212,6 ἑκατομμύρια δραχμὲς μὲ τὴν τρέχουσα ἀγοραστικὴ δύναμη, ἐνῶ αἱ πληρωμές τὰ 466,8 ἑκατομμύρια δραχμὲς.

Κατὰ τὸ 1967 αἱ εἰσπράξεις ἔφθασαν τὰ 246,7 ἑκατομμύρια δραχμὲς (αὔξηση κατὰ 54,1 ἑκατομμύρια δραχμὲς) καὶ αἱ πληρωμές 536,5 (αὔξηση κατὰ 69,7 ἑκατομμύρια δραχμὲς).

Τὸ 1968 αἱ εἰσπράξεις ἔφθασαν 261.440 καὶ τὸ 1969 τὰ 293.237 ἑκατομμύρια δραχμὲς.

Τὸ 1968 οἱ πληρωμές ἔφθασαν τὰ 584.973 καὶ τὸ 1969 τὰς 529.703.000 δραχμὲς. Ἐναλογία κατὰ νομοὺς ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Νομὸς Ἐβρου: Ἐγιναν εἰσπράξεις τὸ 1966 δρχ. 103,8, τὸ 1967 122,3,

τὸ 1968 130.086 καὶ 1969 145.272 ἑκατ. δραχμῆς. Καὶ πληρωμῆς: Τὸ 1966 231,7, τὸ 1967 272,6, τὸ 1968 291.559 καὶ τὸ 1969 231.455.

Στὸ Νομὸ Ροδόπης ἔγιναν εἰσπράξεις τὸ 1966 53,7 ἑκατ. τὸ 1967 62,7, τὸ 1968 70.959 καὶ τὸ 1969 79.548 καὶ πληρωμῆς τὸ 1966 175,2, τὸ 1967 199,6, τὸ 1968 223.719 καὶ τὸ 1969 219.643 ἑκατ. δραχμῆς.

Στὸ Νομὸ Ξάνθης ἔγιναν εἰσπράξεις τὸ 1966 55,2, τὸ 1967 61,7, τὸ 1968 60,397 καὶ τὸ 1969 68,718 ἑκατ. δραχμῆς καὶ πληρωμῆς τὸ 1966 59,8, τὸ 1967 64,3, τὸ 1968 69,696, τὸ 1969 78,604.

Γιὰ νὰ ὀλοκληρώσωμε τὴν οἰκονομικὴ κίνηση τῆς Θράκης θὰ παραθέσωμε τὶς εἰσπράξεις καὶ πληρωμῆς τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων κατὰ ἔτη 1965 — 1966 — 67.

Τὸ 1965 ἔγιναν εἰσπράξεις 97.685 καὶ πληρωμῆς 94.774 χιλ. δραχμῆς, τὸ 1966 ἔφθασαν οἱ μὲν εἰσπράξεις σὲ 112.501 καὶ οἱ πληρωμῆς 104.351, τὸ 1967 οἱ εἰσπράξεις προχώρησαν σὲ 134.007 καὶ οἱ πληρωμῆς 127.350 χιλ. δραχμῆς.

Κατὰ νομοὺς ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Στὸ Νομὸ Ἑβρου ἔγιναν εἰσπράξεις 34.637 χιλ. δραχμῆς καὶ πληρωμῆς 33.897, τὸ 1966 οἱ εἰσπράξεις αὐξήθηκαν σὲ 50.357 χιλ. δραχμῆς καὶ πληρωμῆς 44.589, τὸ 1967 οἱ εἰσπράξεις σὲ 55.688, ἐνῶ πληρωμῆς 54.410 χιλ. δραχμῆς.

Στὸ Νομὸ Ροδόπης: Εἰσπράξεις τὸ 1965 28.770, τὸ 1966 34.237 καὶ τὸ 1967 αὐξήθηκε σὲ 40.033 χιλ. δραχμῆς, ἐνῶ οἱ πληρωμῆς τὸ 1965 27.645, τὸ 1966 32.414 καὶ τὸ 1967 36.295.

Στὸ Νομὸ Ξάνθης: Εἰσπράξεις τὸ 1965 δρχ. 34.278, τὸ 1966 27.907 καὶ τὸ 1967 αὐξήθηκαν σὲ 38.356, ἐνῶ οἱ πληρωμῆς τὸ 1965 33.232, τὸ 1966 27.348 καὶ τὸ 1967 αὐξήθηκαν σὲ 36.645 χιλ. δραχμῆς.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Θὰ παραθέσωμε στοιχεῖα ἀπὸ τὶς εἰσπράξεις καὶ πληρωμῆς τῶν δημοσίων ταμείων, μὲ βάση τὸν Κρατικὸ Προϋπολογισμὸ τῶν ἐτῶν 1960 — 1964.

Στὴ Θράκη ἔγιναν τὸ 1960 εἰσπράξεις 104,4, πληρωμῆς 192,9, τὸ 1961 εἰσπράξεις 116,8, πληρωμῆς 175 (ὀλιγώτερον τοῦ προηγούμενου), τὸ 1961

125,4 εισπράξεις (αύξηση) πληρωμές 214,3 (αύξηση), τὸ 1963 εισπράξεις 124,5 (σχετική μείωση) πληρωμές 243,7 (αύξηση), τὸ 1964 εισπράξεις 154,4 (αύξηση) πληρωμές 319,7 (αύξηση) — (ὄλα σὲ δισ)ρια).

Καὶ τώρα θὰ παραθέσωμε ἐνδεικτικὰ ἄλλα τέσσαρα διαμερίσματα τῆς Χώρας γιὰ νὰ δῆτε ἂν ὑπάρχει ἰσότης χωροταξικῆς διανομῆς.

Τὸ 1966 στὴ Θράκη εισπράξεις 212.340 πληρωμές 426.941.

Τὸ 1967 στὴ Θράκη εισπράξεις 244.740 πληρωμές 509.905.

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Ἡ σημερινὴ κοινωνία ἔδωσε περισσότερα προνόμια στοὺς ἀνθρώπους τῆς πόλεως. Τὰ παιδιά ἄξια ἢ ἀνάξια πὺν γενιοῦνται στὶς πόλεις λογιζοῦνται καλύτερα. Τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ δὲν στεροῦνται μόνον τὰ συμβατικὰ ἀγαθὰ τῶν συνομηλικῶν τῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ φέρουν τὸ βάρος μιᾶς ταπεινῆς καταγωγῆς. Ὅχι μόνον δὲν τοὺς δίδει ἡ ἰδιότητα τοῦ χωριάτη κάτι θετικὸ στὴν ἀρχὴ τῆς ζωῆς τους, ἀλλὰ πρόσθετα τοὺς βαρύνει μὲ ἀρνητικὰ στοιχεῖα. Ἀσφαλῶς στὴν πραγματικότητα συμβαίνει τὸ ἀντίθετο.

Ὁ ὑποτιμητικὸς χαρακτηρισμὸς «χωριάτης» δὲν σημαίνει τίποτε στὴν πραγματικότητα. Τὸ ἀναφαίρετο δικαίωμα νὰ πλησιάσῃ ὁ νέος τὴ πόλιν νὰ ζῆσιν μέσα σ' αὐτήν, ν' ἀναπτυχθῆ, ἀργότερα ν' ἐνταχθῆ ὀργανικὰ καὶ στελεχωθῆ, σ' αὐτήν, τὸν βρίσκει καθολικὰ ἀπροετοίμαστο.

ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΕΡΗΜΩΝΟΤΝ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Σὲ πολλὰ χωριά τῆς Θράκης πολλὰ σπίτια μένουν ἀκατοίκητα. Σ' ἄλλα πάλι μόνον γέροντες, γρηῆς καὶ παιδιά συναντᾶς. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνηση λιγοστεύουν στὸ χωριό. Πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια πολλοὶ εἶχαν προβλέψει αὐτὸ τὸ φαινόμενο καὶ ζητοῦσαν τὴν ἀντιμετώπισή του. Πρότειναν διάφορες λύσεις ὥστε νὰ μὴν ἀργοπεθαίνουν τὰ χωριά. Δὲν ἐφήρμισαν καμμιά λύση καὶ τὰ ἄφησαν ἔτσι στὴν ἀβεβαιότητα τοῦ αἴριο.

Πολλὰ χωριά πρέπει νὰ λείψουν. Ὁ πληθυσμὸς τους ὅμως δὲν πρέπει νὰ φύγῃ μακριὰ. Ἡ φυγὴ του θὰ ἀναγκάσῃ νὰ φύγουν καὶ ἄλλοι, ὅποτε ἡ ἐπαρχία ἀπογυμνώνεται σὲ σημεῖο νὰ μένῃ ἄγονη καὶ ἀνεκμετάλλευτη ἡ γῆ. Νομίζομε δὲ ὅτι τὸ ρεῦμα τῆς ἀστυφυλίας μὲ τὴ σημερινὴ της μορφὴ δὲν θὰ διαρκέσῃ πολὺ. Θὰ ἔχωμε μιὰ ἐπιστροφή στὴ γῆ. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς συγκοινωνίας μικραίνει τὶς ἀποστάσεις καὶ ὄλα τὰ ἀγαθὰ τῆς πόλεως γίνονται κτῆμα καὶ τῆς

επαρχίας. Ἡ ἀλλαγὴ ὁμως αὐτὴ θὰ ἀπαιτήσῃ μιὰ προετοιμασία μὲ ριζοσπαστικά μέσα.

Στὴ Θράκη θὰ χαθοῦν πολλὰ χωριά. Ἀλλὰ ὁ πληθυσμὸς τους πρέπει νὰ βρῆ πηγὲς ἐργασίας μέσα στὴ Θράκη. Καὶ πάλι φθάνουμε σὲ προβλήματα ποὺ θέλουν λεπτομερῆ ἔρευνα. Πάντως οἱ τελευταῖες μετακινήσεις τοῦ πληθυσμοῦ μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἢ συνεχῆς ἀναζήτησις ἐργασίας ἔδωσαν σὲ πολλοὺς πείρα μεγάλη καὶ γνώση. Προετοιμάσθηκαν συνειδητὰ νὰ ἐνταχθοῦν σ' ὅποιοδήποτε προγραμματισμὸ στὴ Θράκη.

Τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1965 ἔγινε Συνέδριο ἀπὸ τὴν Φοιτητικὴ Ἐνωσις Θρακῶν στὴν Λευκίμη Σουφλίου Ἐβρου μὲ βάση τὶς εἰσηγήσεις πάνω στὰ προβλήματα τοῦ χωριοῦ οἱ κ.κ. Α. Μαρκόπουλος διδάσκαλος καὶ Γ. Καβαρτζῆς ἱατρός ἔδωσαν μιὰ γενικὴ εἰκόνα τοῦ χωριοῦ στὴ Θράκη.

Οἱ ἄμεσες, ἐπείγουσες καὶ βασικὲς ἀνάγκες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ χωριοῦ εἶναι α) ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς καὶ ἡ ὕδρευση. Ὑπάρχει ἀφθονο νερὸ ἔξω ἀπὸ τὴν Λευκίμη. Εἶναι ἀνάγκη νὰ κατασκευασθῆ δίκτυον σωληνώσεων γιὰ νὰ ἔχη κάθε σπίτι καὶ τὴ βρύσι του, γ) νὰ δοθῆ κλήρος στοὺς ἀκτήμονες. Σημειωτέον ὑπάρχουν ἐγκατελειμμένες ἐκτάσεις γῆς ἀπὸ εἰκοσαετίας ἀκαλλιέργητες. Εἶναι κτήματα ὅσων οἱ συμμορίτες μέσα σὲ μιὰ νύκτα ἀπήγαγαν στὴ Βουλγαρία (περίπου 600 οἰκογένειες). Συγχρόνως πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ὁ ἀναδασμὸς τῆς γῆς. Οἱ κάτοικοι εἶναι σύμφωνοι γιὰ τὸ τελευταῖο τοῦτο, δ) νὰ γίνουν γεωτρήσεις γιατί οἱ ὄρειοι ἀγροὶ εἶναι ξηροί, ε) πρέπει νὰ δοθοῦν ἄδειες καπνοκαλλιέργειας. Κατὰ τὸ παρελθὸν σημειώθηκε μεγάλη ἐπιτυχία στὴν καπνοκαλλιέργεια, στ) νὰ ἰδρυθῆ γεωργικὸς κτηνοτροφικὸς πειραματικὸς σταθμὸς στὴν Λευκίμη καὶ ἄλλου γιὰ τὴν ἐπιτυχή ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν στὴ Θράκη καὶ τῶν ἀπὸ κάθε ἄποψη καλλιτέρων προϋποθέσεων καὶ γιὰ τοὺς δύο τούτους σκοπούς. Καὶ τέλος νὰ ἐπεκταθοῦν οἱ ἐργασίες ὑλοτομῆσεως ποὺ ἀπασχολοῦνται πολλοὶ Θραῖκες κατὰ τὴν χειμερινὴ περίοδο, ἐν συνδυασμῶ μὲ τὶς οἰκοτεχνίες καὶ χειροτεχνίες, ποὺ δίνουν στίς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ ἐργασία. Ἡδὴ μὲ τὸ «Σπίτι τοῦ παιδιοῦ» δίδεται ἡ εὐχέρεια μιᾶς ὑποτυπώδους ἀπασχολήσεως.

Ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη καθημερινῆς ἀλληλογραφίας καὶ ὄχι μόνον δυὸ φορὲς τὴν ἐβδομάδα καὶ ἰδρυσις κοινοτικῶν ἱατρειῶν σ' ὄλα τὰ χωριά. Ἐντασι τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας, γιατί οἱ ἀγροφύλακες ποὺ ἔχει τὸ χωριὸ δὲν ἐπαρκοῦν, λόγῳ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων ποὺ ἐποπτεύουν.

Στὴ Θράκη ὑπάρχουν τόποι γιὰ τὴν ἰδρυσις ἰδεώδους κατασκηνώσεως.

Πέρασε μιὰ πενταετία ἀκριβῶς ἀπὸ τότε ποὺ ἐπεσημάνθηκαν ὄλα αὐτὰ καὶ μόνον ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς τοῦ χωριοῦ ἐπραγματοποιήθηκε. Τ' ἄλλα τὰ ζητήματα ἔμειναν ἄλυτα. Καὶ εἶναι αἰτίες ἐγκαταλείψεως τοῦ χωριοῦ ποὺ χρειάζεται:

1) Ἀνάπτυξη συστηματικῆς ὀρνιθοτροφίας — χοιροτροφίας πὺν ἀποτελοῦν πρόσθετο εἰσόδημα.

2) Ἀξιοποίηση τοῦ μεταλλευτικοῦ πλούτου τῆς Λευκίμης. Μιὰ ἔκθεση καθηγητοῦ Πανεπιστημίου ἀναφέρει ὑπαρξὴ μεταλλεύματος σὲ μεγάλη ποσότητα φιλομέλανος καὶ χαλκιδονίου.

3) Νὰ γίνῃ διάνοιξη ἀγροτικῶν ὁδῶν. Ἡ ἀνωμαλία τοῦ ἐδάφους ἐπιφέρει πολλὰς ζημίας καὶ δημιουργεῖ ἄπειρες δυσκολίες.

4) Ἡ ἀνάπτυξη σηροτροφίας καὶ μελισσοκομίας. Τὸ κλίμα καὶ ἡ ἄφθονη βλάστηση — ἀποτελοῦν τοὺς πιὸ κατάλληλους ὄρους γιὰ τὴν ἀποδοτικότητά τους.

5) Περισσότερο ἐντατικὴ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου θὰ αὐξήσῃ τὸ εἰσόδημα τοῦ χωρικοῦ.

6) Νὰ δημιουργηθῇ ἓνας Ξενώνας στὴ Λευκίμη.

7) Νὰ ἀποκτήσῃ τὸ «Σπίτι τοῦ παιδιοῦ» σύγχρονο οἶκημα.

8) Νὰ ἰδρυθῇ ἓνα κέντρον πολιτισμοῦ γιὰ νέους καὶ νέες καὶ τοὺς ἠλικιωμένους, γιὰ ψυχαγωγικοὺς σκοποὺς καὶ γιὰ τὴ μόρφωση τῶν χωρικῶν καὶ ὅπου θὰ γίνεταὶ μιὰ ἀπλὴ ἐνημέρωση πάνω σὲ διοικητικά, ὀργανωτικά θέματα γεωργίας καὶ ὑγείας. Νὰ εἶναι ἐφωδιασμένο μὲ μιὰ βιβλιοθήκη καὶ τμήμα λαϊκοῦ μουσείου.

9) Νὰ παραχωρηθοῦν εἰδικὰ μηχανήματα γιὰ νὰ ἀνοιχθοῦν βόθροι, γιὰτι τὸ ἔδαφος τῆς Λευκίμης εἶναι πετρῶδες.

10) Νὰ κατασκευασθῇ συστηματικὴ ἀποχέτευση τῶν σπιτιῶν ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κατοίκους, κοινοτικὰ λουτρά καὶ νὰ ἰδρυθῇ νηπιαγωγεῖον — ἐπιπλέον, ποδοσφαιρικὸν γήπεδον καὶ νὰ ὑπάρξῃ τακτικὸς κινηματογράφος, γιὰτι τὸ χωριὸ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ψυχαγωγία.

Οἱ μορφωμένοι στὴν ἐπαρχία αὐξάνουν ὀλοένα καὶ εἶναι δύσκολο νὰ κρίνωμε τὸ βαθμὸ τῆς μορφωτικῆς καταρτίσεώς τους. Συμβαίνει ἄνθρωποι τοῦ πιὸ ἀπομακρυσμένου χωριοῦ νὰ ποθοῦν νὰ μάθουν ὅσο τὸ δυνατόν «περισσότερα γράμματα. Ἡ σπουδὴ ἔχει συνταυτισθῇ μὲ τὴν καλλιτέρευση τῶν ὄρων διαβιώσεως. Καὶ ὅπωςδήποτε ἡ ἐνδιάθετη αὐτὴ τάση ἀποτελεῖ μιὰ ὑγιῆ καὶ ὀμαλὴ προδιάθεση γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὴν ἀνάπτυξη. Ἀναπόφευκτα ὁμως δημιουργεῖ καὶ προβλήματα ἐξ αἰτίας τῆς κοινωνικῆς ἀλλαγῆς. Σήμερα συμβαίνει ὅστε ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ, τῆς ἐπαρχίας νὰ ζητοῦν νὰ στελεχώσουν τὴν Κρατικὴ μηχανή. Μοιραῖα δημιουργεῖται διαμάχη. Ὁ ἀγώνας αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι τίμιος καὶ νὰ στηρίζεται σὲ ἀξιολογικὰς ἀρχάς. Ὅμως οἱ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ ἀξιώτεροι πρέπει νὰ ἐπικρατήσουν.

Ἡ θέληση τῆς νέας γενιᾶς τῆς ἐπαρχίας γιὰ μιὰ πιὸ δραστήρια ἀνάμιξη στὸ δημόσιο βίον συνδέεται κι' αὐτὴ μὲ τὸ φαινόμενο τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ἐπαρχίας.

Πρέπει λοιπόν να γνωρίζουμε καλά την αλλαγή που συντελείται με την μετακίνηση του πληθυσμού και από τούτη την αιτία της προβολής, όσον αφορά τους μακροπροθέσμους προσανατολισμούς.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι δεν εγκαταλείπουν οι νέοι μόνο το χωριό και την επαρχία, γιατί δεν μπρούν να κάνουν διαφορετικά, μια που αποφάσισαν να σπουδάσουν.

Σχεδόν όσοι βγάλουν το γυμνάσιο θεωρούν τον εαυτό τους ακατάλληλο να μείνη και να εργασθῆ στο χωριό, αλλά γρήγορα πολλοί προσγειώνονται. Η εργασία πληρώνεται όπου και αν την προσφέρη κανείς, αρκεί να είναι δημιουργικός. Και μόνον ένας υγιής και δυνατός μπορεί να κατευθύνη τον εαυτό του, και πάλι θα καταβάλῃ αρκετή προσπάθεια για να επιτύχη μιὰ εσωτερική αλλαγή που σὲ συνέχεια θα τὸν βάλῃ στο σωστό δρόμο.

Η Θράκη βρίσκεται ὑπὸ ἀνάπτυξη. Δὲν μπορεί μόνη της να ξεπεράση τὸ στάδιο αὐτό. Ἄν δοκιμάση μόνη της θὰ κἀνῃ σφάλματα. Μόνον ὁ προγραμματισμός θὰ δώση στοὺς Θράκες, τὴ σωστὴ κατεύθυνση. Καὶ χρειάζεται μελέτη τῶν δυνατοτήτων της που δὲν εἶναι λίγες. Καὶ ὁ προγραμματισμός εἶναι τὸ πᾶν, καὶ πρέπει νὰ τὸν γνωρίσουν καὶ νὰ τὸ θεωρήσουν σὰν κάτι δικό τους. Ἐλεύθερα ἀλλὰ μὲ πίστη νὰ ὑποστοῦν ὅλες τις θυσίες καὶ τοὺς κόπους γιὰ νὰ φθάσουν σὲ μιὰ ὁμαλὴ ἀνάπτυξη. Πρέπει νὰ δώσωμε στοὺς Θράκες νὰ καταλάβουν τί πρέπει νὰ κάνουν γιὰ νὰ εὐημερήσῃ ὁ τόπος τους που ἔχει, ὅπως εἶπαμε, ὅλες τις προϋποθέσεις ἀναπτύξεως θαυμαστῆς. Φθάνει νὰ κατευθύνωμε καὶ συντονίσωμε ὅλες τις δυνατότητες που μᾶς δίνει ὁ θαυμάσιος αὐτὸς τόπος.

ΟΡΥΧΕΙΑ — ΑΛΥΚΕΣ — ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ κλπ.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Θράκη εἶχε ὀρυχεῖο καὶ μεταλλεῖα ἐκμεταλλεύσιμα. Καὶ ὑπάρχουν λίγα που λειτουργοῦν ὄχι μὲ σύγχρονες μεθόδους καὶ πολλὰ που μένουν ἀνεκμετάλλευτα. Ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἐκμετάλλευση εἶναι ἀσύμφορη. Ἴσως γιὰ τὸ δὲν ἔχομε τὰ μέσα, κι' ἔτσι τὰ μεταλλευτικὰ προϊόντα μας δὲν δοκίμασαν τὰς μεθόδους τῆς σημερινῆς τεχνικῆς. Πιστεῖομε ὅτι ἡ Θράκη ἔχει ἐκμεταλλεύσιμα πολλὰ ὀρυχεῖα, ἴσως ὄχι ἀμέσου ἀποδόσεως, ὅπως ὁποῖοτε ὅμως μακροχρόνιας. Ἄλλὰ ἐὰν προβλέψωμε στὴν πραγματικὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς Θράκης δὲν μπορούμε νὰ τὴν δημιουργήσωμε στο ἄμεσο μέλλον. Οἱ θυσίες μᾶς γενιᾶς γιὰ τὴν αὔριο εἶναι πάντα ἀπαραίτητες σ' αὐτὲς τις περιπτώσεις ἀν θέλωμε ἡ οἰκονομία μας νὰ ἔχη κάποια αὐτάρχεια διαρκείας. Καὶ σ' αὐτὴν θὰ συντελέσῃ ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος μας. Πρέπει νὰ διατεθοῦν ἀρκετὰ κεφάλαια γιὰ τὴν συγκρότηση ἐγκαταστάσεων ἐκμεταλλεύσεως ὄχι ὅμως χωρὶς προγραμματισμὸ ἀπὸ εἰδικούς. Οἱ μετανάστες μας θέλουν νὰ γυρίσουν ὅπως

είπαμε στη Θράκη, αρκεί να έχουν μια σίγουρη και μόνιμη δουλειά, και τότε τα χρήματα που έχουν αποταμιευμένα δεν θα τα δώσουν για οικονομικές εργασίες. Το Κράτος να βοηθήσει με μακροπρόθεσμα δάνεια. 'Αλλά, με την υποχρέωση του μετανάστη τα κεφάλαιά του να τα επενδύσει στην εκμετάλλευση των μεταλλείων της Θράκης και σ' άλλες προσοδοφόρες επιχειρήσεις.

Στην Θράκη υπάρχει μια μόνη άλυκη στην Μέση Κομοτινή. 'Η αποδοτικότητα της είναι:

Το	1962	5.482	τόνους
»	1963	3.638	»
»	1964	6.020	»
»	1965	5.667	»
»	1966	2.987	»
»	1967	7.087	»

ΟΡΥΧΕΙΑ

'Ο αριθμός των ορυχείων άνθρακος σ' όλοκληρη τη Θράκη ανέρχεται σε 13. Οί απασχολούμενοι σ' αυτά 164 (με βάση την απογραφήν του 1963). 'Απ' αυτά 11 στο Νομό Έβρου με 137 απασχολούμενους, ένα στο Νομό Ξάνθης με 25 απασχολούμενους και ένα στο Νομό Ροδόπης με ένα απασχολούμενο.

'Από τα λιγνιτωρυχεία αυτά τα 10 έχουν 161 απασχολούμενους. Τα 9 απ' αυτά έχουν κινητήρες με γνωστή ισχύ 7.079 ίππων και 160 εργαζομένους.

Τέλος ο αριθμός καταστημάτων βοηθητικών μονάδων σ' όλοκληρη τη Θράκη είναι 3 με 3 απασχολούμενους στο καθένα κι' αυτά στο Νομό Έβρου. 'Ως προς τα λιγνιτωρυχεία είναι αρκετά αυτά τα στοιχεία, για να δώσουν μιαν εικόνα της καταστάσεως. Σε ποιό βαθμό εκμεταλλεύσεως βρίσκονται, ποιές δυνατότητες υπάρχουν για επέκτασή τους, είναι άλλο θέμα.

Μ ε τ α λ λ ε ι α. 'Από τα δεδομένα της Στατιστικής 'Υπηρεσίας δεν προκύπτει τίποτε. Θα εξετάσουμε το θέμα από τις διάφορες μελέτες που έχουν γίνει κατά καιρούς.

Λ α τ ο μ ε ι α. Πάντα σύμφωνα με την απογραφή του 1963 τ'ό σύνολο των καταστημάτων των λατομείων ανέρχεται στη Θράκη σε 60 με 264 απασχολούμενους. 'Απ' αυτά στο Νομό Έβρου λειτουργούν 39 καταστήματα με 99 απασχολούμενους, στο Νομό Ξάνθης 9 καταστήματα με 102 απασχολούμενους και στο Νομό Ροδόπης 12 καταστήματα με 64 απασχολούμενους.

Το σύνολο των καταστημάτων, που μπορούν να χαρακτηρισθούν σαν παραγωγικές μονάδες ανέρχεται σ' όλοκληρη τη Θράκη σε 57, τα δε 3 υπόλοιπα θεωρούνται σαν βοηθητικά με 7 απασχολούμενους. 'Απ' αυτά τα καταστήματα τα 23 έχουν κινητήρες με γνωστή ισχύ 1.726 ίππους και απασχολούν 194 άτομα.

Τέλος στο Νομό Έβρου ένα κατάστημα που βρίσκεται μεταξύ λατομείου και μεταλλείου και απασχολεί 13 άτομα, χαρακτηρίζεται συγχρόνως και σαν παραγωγική μονάδα!

Α λ υ κ έ ς. Στη Θράκη λειτουργούν 3 καταστήματα άλυκων με 26 απασχολούμενους. Άπ' αυτά τα 2 δύνανται να χαρακτηρισθουν σαν παραγωγικές μονάδες και απασχολούν 25 εργατοτεχνίτες και το ένα σαν βοηθητική μονάδα και απασχολεί ένα άτομο. Άλυκός βρίσκεται 2 στο Νομό Ξάνθης με 15 απασχολούμενους. Υπάρχει και μιá βοηθητική μονάδα. Η άλλη στο Νομό Ροδόπης με 10 απασχολούμενους (κατά τα στοιχεία του 1964).

Το μεταλλείο γαιανθράκων (λιγνίτου) Ίάννας — Ποταμός Έβρος (επιμετάλλευση Γ. Δρακοπούλου) είχε παραγωγή το 1946 2.252 τόννων και ή αξία του έφθασε τīs 209.216 με μέση τιμή 93 κατά τόννον.

Το σύνολο τών ήμερομισθίων που εκτελέσθηκαν ανήλθε σε 8.000 και οι εργάσιμες ήμέρες δλόκληρο το έτος ήταν 287.

Άπό το 1940 μέχρι το 1945 είχαν υποβληθί στο Νομό Έβρου 9 δηλώσεις και έξεδόθησαν 2 άδειες για έρευνες. Οι υπόλοιπες άπερρίφθησαν. Στο Νομό Ξάνθης το ίδιο έτος έξεδόθη μιá άδεια έρευνών. Στο Νομό Ροδόπης είχαν υποβληθί 9 δηλώσεις και έξεδόθησαν 3 άδειες έρευνών. Οι υπόλοιπες 5 άπερρίφθησαν.

Το 1946 υπεβλήθησαν στο Νομό Έβρου 2 και έξεδόθη 1 έρευνών.

Το ίδιο έτος υπεβλήθησαν στο Νομό Ξάνθης 5, έξεδόθησαν έξι (οι 2 από προηγούμενα έτη) άπερρίφθη 1.

Το ίδιο έτος στο Νομό Ροδόπης υπεβλήθησαν 12 δηλώσεις και έξεδόθησαν 4 άδειες έρευνών.

ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ — ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ

Η έγκατεστημένη ισχύς ήλεκτρικού ρεύματος στη Θράκη (άτμοηλεκτρική ή ύδροηλεκτρική) δέν υπήρχε μέχρι το 1960. Λειτουργούν όμως (1960) μηχανές έσωτερικής καύσεως με συνολική έγκατεστημένη ισχύ 5.808 κιλοβάτ. Ήτοι στο Νομό Έβρου 3.897 κιλοβάτ στο Νομό Ξάνθης 119 και στο Νομό Ροδόπης 1.792.

Η καθαρά παραγωγή ήλεκτρικής ένεργείας στη Θράκη άνέρχεται σε 7.513 κιλοβάτ. Άπ' αυτά στο Νομό Έβρου 3.122. Για οικιακή χρήση 1.071, έμπορική 1.067, βιομηχανική 285 και γεωργική 6, Δημόσιες και Δημοτικές Άρχές 401 και για φωτισμό τών δρόμων 232 κιλοβάτ.

Στο Νομό Ξάνθης σύνολο καταναλώσεως ήλεκτρικής ένεργείας 2.631. Για

οικιακή χρήση 878, έμπορική 796 και για βιομηχανική 574, Δημόσιες και Δημοτικές Άρχες 252, για φωτισμό δρόμων 131 κιλοβάτ.

Στό Νομό Ροδόπης σύνολο 1.760. Για οικιακή χρήση 710, έμπορική 814, βιομηχανική 9, Δημόσιες και Δημοτικές Άρχες 102 και για φωτισμό δρόμων 125 κιλοβάτ.

Η κατανάλωση συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας κατά κεφαλή κιλοβάτ στη Θράκη είναι 21,1 και για οικιακή χρήση (κατά κεφαλή) 7,8.

Συγκριτικά στη Κρήτη 48,7 — 16,5, Θεσσαλία 105,5 — 19,5, Ήπειρο 36,5 — 12.

Θα παραθέσωμε τόν αριθμό καταστημάτων παραγωγής και διανομής ηλεκτρισμού και τή μέση ετησία άπασχόληση σ' αυτά κατά τις άπογραφές τών έτων 1952 και 1963.

Στή Θράκη τó 1958 λειτούργησαν καταστήματα πού άπασχολούσαν 155 άτομα. Τó 1965 έμειώθησαν σέ 31 άλλ' ó αριθμός άπασχολουμένων ηϋξήθη σέ 185. Εϊδικώτερα στό Νομό Έβρου ó αριθμός καταστημάτων ηλεκτρισμού άνήρχετο τó 1958 σέ 28 μέ 82 άπασχολουμένους, τó 1963 σέ 22 μέ 86 άπασχολουμένους. Στό Νομό Ξάνθης τó 1958 έχομε 6 καταστήματα και άπασχολουμένους 34, τó 1963 5 και άπασχολουμένους 49. Στό Νομό Ροδόπης τó 1958 2 και άπασχολουμένους 39, τó 1963 έχομε 39 και άπασχολουμένους 50.

Η ηλεκτρική ενέργεια κατά τó 1966 και 1967 έχει ως άκολουθως: Στή Θράκη τó 1966 ή έγκατεστημένη ισχύς άνέρχεται σέ 6.256 κιλοβάτ, τó δέ 1967 σέ 5.852 κιλοβάτ.

Κατά νομούς έχει ως άκολουθως: Στό Νομό Έβρου τó 1966 ή έγκατεστημένη ισχύς 5.864 κιλοβάτ και τó 1967 5.815. Στό Νομό Ροδόπης τó 1966 έχομε 327 κιλοβάτ, στοιχεία για τó 1967 δέν ύπάρχουν. Στό Νομό Ξάνθης τó 1966 65 κιλοβάτ ένω τó 1967 37. Οί αριθμοί αντιπροσωπεύουν τήν κατά τó τέλος τού έτους ισχύν όλων τών γεννητριών, πού παρήγαγαν ηλεκτρική ενέργεια θερμικής και ύδροηλεκτρικής προελεύσεως για δημοσία χρήση και δέν περιλαμβάνεται ή ισχύς τών βιομηχανικών εργοστασίων, πού παρήγαγαν πρωτογενή ενέργεια για δική τους χρήση.

Θα παραθέσωμε τήν κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας κατά κατηγορίες χρήσεως: έτσι τó έτος 1967 κατηναλώθησαν συνολικά 32.415 κιλοβάτ. Άπ' αυτά 10.140 για οικιακή χρήση, 8.638 για έμπορική και 6.747 για βιομηχανική χρήση, 443 για γεωργική χρήση, 3.935 για Δημόσιες και Δημοτικές Άρχες, 2.512 για φωτισμό.

Στό Νομό Έβρου κατηναλώθησαν 15.582 κιλοβάτ συνολικά. 4.717 για οικιακή χρήση, 4.495 για έμπορική, 2.419 βιομηχανική και 56 για γεωργική χρήση.

Έγκατεστημένη ισχύς κατά γεωγραφικό διαμέρισμα στη Θράκη: Ό άρι-

θμός κιλοβάτ κατά τὸ 1965 ἀνέρχεται σὲ 5.739 μὲ σύνολο καταναλώσεως 21.587 χιλιάδας ΚΒΑ, ἤτοι 6.093 γιὰ οἰκιακὴ χρῆση, 6.873 γιὰ ἐμπορικὴ, 4.618 γιὰ βιομηχανικὴ, 401 γεωργικὴ, 2.121 γιὰ Δημόσιες καὶ Δημοτικὲς Ἀρχές καὶ 1.479 γιὰ φωτισμὸ τῶν δρόμων.

Στὸ Ν. Ροδόπης καταναλώθησαν 8.796. Ἀπ' αὐτὰ 2.520 γιὰ οἰκιακὴ χρῆση, 2.501 ἐμπορικὴ, 2.340 βιομηχανικὴ, 57 γιὰ γεωργικὴ, 730 γιὰ Δημόσιες καὶ Δημοτικὲς Ἀρχές, 648 γιὰ φωτισμὸ δρόμων. Στὸ Στὸ Νομὸ Ξάνθης καταναλώθησαν 8.036. Ἀπ' αὐτὰ 2.903 γιὰ οἰκιακὴ χρῆση, 1.742 γιὰ ἐμπορικὴ, 1.980 γιὰ βιομηχανικὴ, 330 γιὰ γεωργικὴ, 630 γιὰ Δημόσιες καὶ Δημοτικὲς Ἀρχές, 444 γιὰ φωτισμὸ δρόμων.

ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥΤ 1961

Τὸ σύνολο νοικοκυριῶν στὴ Θράκη, ἀνέρχεται σὲ 81.593. Ἀπ' αὐτὰ ἔχουν μαγειρεῖο τὰ 53.234 δηλαδὴ ποσοστὸ 65,26%, λουτρό ἢ ντουζ τὰ 1.332 δηλαδὴ ποσοστὸ 1,63%, ἠλεκτρικὸ φῶς τὰ 20.314 δηλαδὴ ποσοστὸ 24,90% καὶ ἀποχωρητήριο μὲ ὑδραυλικὴ ἐγκατάσταση (W.C.) τὰ 1.766.

Νοικοκυριὰ ποὺ παίρνουν πόσιμο νερὸ ἀπὸ ὑδραγωγεῖο καὶ μὲ βρύση μέσα στὴν κατοικία 10.369, δηλαδὴ ποσοστὸ 12,71%, ἔξω ἀπὸ τὴν κατοικία ἀλλὰ μέσα στὴν οἰκοδομὴ 6.449, δηλαδὴ ποσοστὸ 7,9%, στὸ δρόμο ἢ πλατεῖα 32.594, δηλαδὴ 39,36%, ἀπὸ πηγές ἢ φυσικὴ βρύση 28.839 δηλαδὴ ποσοστὸ 35,35%, ἀπὸ ποτάμι, ρυάκι ἢ λίμνη 2.996, δηλαδὴ ποσοστὸ 3,67%.

Θὰ παραθέσωμε τὸν ἀριθμὸ καὶ τὴν ὀλικὴ ἀξία τεχνικῶν ἔργων ποὺ περατώθησαν κατὰ τὸ 1964. Στὴ Θράκη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἔργων αὐτῶν ἀνέρχεται σὲ 112, ἀξίας 18.127, ὁδοποιίας 43, ἀξίας 5.201 χιλ., ὑδρεύσεως 27 ἀξίας 2.203, ἐγγειοβελτιωτικά, ἀξίας 8.995, οἰκοδομικὰ 31, ἀξίας 1.609 καὶ διάφορα ἄλλα ἔργα 5, ἀξίας 119 χιλ. δρχ.

Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμε τὸ ἐξῆς ἐκπληκτικὸ: Τὸ ἴδιο ἔτος ἀποπερατώθησαν στὴν Πελοπόννησο 1.037 ἔργα, ἀξίας 117.342, δηλαδὴ ποσοστὸ δέκα φορές μεγαλύτερο τῆς Θράκης!

ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΗ

Παραθέτομε πίνακα δαπανῶν ποὺ κατεβλήθησαν γιὰ ἔργα Δημοτικὰ καὶ Κοινοτικὰ καθὼς καὶ τὴν κατηγορία τῶν ἔργων αὐτῶν:

Ἡ συνολικὴ δαπάνη τῶν ἔργων τῆς Θράκης ἀνῆλθε τὸ 1965 στὸ ποσὸ τῶν 38.147.000 δρχ., τὸ 1966 33.926.000 καὶ τὸ 1967 στὸ ποσὸ τῶν 530.170.

Για την ύδρευση διατέθηκαν κατά το 1965 8.407.000 δραχ., το 1966 7.335 και το 1967 8.281 δραχ.

Για την ύδρευση, το 1965 διατέθηκαν 21.160 δραχ., το 1966 14.177 δραχ. και το 1967 31.244 δραχ.

Για έργα υδρευσης, το 1965 2.246 δραχ., το 1966 1.893 και το 1967 3.642.

Για οικοδομικά έργα κατά το 1965 3.317 δραχ., το 1966 6.316 και το 1967 5.162 δραχ.

Τέλος για διάφορα άλλα έργα διατέθηκαν στη Θράκη το 1965 3.017, το 1966 4.235 και το 1967 4.698.

Αναλυτικότερα και κατά νομούς:

Στο Νομό Έβρου κατά το 1963 13.824, το 1966 14.388 και το 1967 23.965.

Για ύδρευση του Νομού Έβρου το 1965 2.674, το 1966 2.468 και το 1967 1.633.

Για ύδρευση του ίδιου Νομού διατέθηκαν το 1965 9.104, το 1966 309, ενώ στη Θράκη 1.311 και το 1967 474, ενώ στη Ξάνθη 2.602.

Για οικοδομικά έργα διατέθηκαν στο Νομό Ροδόπης το 1965 δραχ. 1.233, ενώ στη Ξάνθη 534, το 1966 στον πρώτο 3.852 και στη Ξάνθη 822, το 1967 στο Νομό Ροδόπης 3.852 και στη Ξάνθη 353.

Για διάφορα άλλα έργα στο Νομό Ροδόπης το 1965 551, στο Νομό Ξάνθης 2.012, το 1966 στον πρώτο 646, στο Νομό Ξάνθης 1.833 (το τριπλάσιο) και το 1967 στον πρώτο 1.402 στο Νομό Ξάνθης 1.284.

Παραθέτουμε τα κονδύλια που διατέθηκαν σε άλλα διαμερίσματα της Ελλάδος και για τη σχετική σύγκριση:

Στη Κρήτη το 1965 διατέθηκαν 61.073 χιλιάδες δραχμές, δηλ. 22.826 περισσότερα της Θράκης, το 1966 65.200 δηλ. 31.274 περισσότερα και σχεδόν το διπλάσιο της Θράκης, το 1967 75.964 δηλ. 22.947 περισσότερο της Θράκης.

Στη Πελοπόννησο το 1965 85.629 χιλιάδες δραχμές, δηλ. 47.482 περισσότερα, το 1966 108.934 δηλ. 75.008 περισσότερα της Θράκης, το 1967 130.790, δηλ. 77.773 περισσότερα της Θράκης.

Η Θεσσαλία το 1965 πήρε 58.486 χιλιάδες δραχμές, δηλ. 20.239 περισσότερα της Θράκης, το 1966 72.427, δηλ. 38.501 περισσότερα, το 1967 77.177, δηλ. 25.160 περισσότερα της Θράκης.

Τέλος η Ήπειρος πήρε το 1965 22.486 χιλιάδες δραχμές, δηλ. 15.661 λιγότερες της Θράκης, το 1966 38.242, δηλ. 4.316 περισσότερα της Θράκης, το 1967 35.796, δηλ. 17.221 λιγότερες της Θράκης.

Η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κατά τους μήνες Ιανουαρίου —

Φεβρουαρίου 1969, σε νέες οικοδομές και προσθήκες οικοδομῶν κ.λ.π. με βάση τις σχετικές άδειες έχει ως εξής:

Σ' ὁλόκληρη τὴ Θράκη ἔγιναν 309 νέες οικοδομές. Ἀπ' αὐτὲς στὸ Νομὸ Ἐβρου 66, στὸ Νομὸ Ροδόπης 144, καὶ στὸ Νομὸ Ξάνθης 99. Οἱ ὄροφοι ἀνῆλθαν στὴ Θράκη σὲ 343, δηλ. 80 στὸ Νομὸ Ἐβρου, 153 στὸ Νομὸ Ροδόπης καὶ 110 στὸ Νομὸ Ξάνθης. Ὁ ὄγκος τῶν οικοδομῶν συνολικὰ ἀνῆλθε σὲ 104.634, δηλ. στὸ Νομὸ Ἐβρου 30.912, στὸ Νομὸ Ροδόπης σὲ 34.210 καὶ στὸ Νομὸ Ξάνθης 34.290.

Τέλος ἡ συνολικὴ ἀξία τους ἀνῆλθε σὲ 18.797 χιλιάδες δραχμές, δηλ. στὸ Νομὸ Ἐβρου 6.812, στὸ Νομὸ Ροδόπης 6.230 καὶ στὸ Νομὸ Ξάνθης 5.755.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν προσθηκῶν στὴ Θράκη ἀνῆλθε σὲ 50, με 11 ὀρόφους καὶ συνολικὸ ὄγκο 7.246 καὶ ἀξίας 1.452.000 δραχμές.

Ἡ ἰδιωτικὴ οἰκοδομικὴ δραστηριότητα κατὰ τοὺς μῆνες Ἰανουάριο — Φεβρουάριο τοῦ 1969 σὲ νέες κατοικίες καὶ με βάση τις ἐκδοθεῖσες άδειες οἰκοδομήσεως νέων οἰκοδομῶν καὶ προσθηκῶν σ' ὁλόκληρη τὴ Θράκη ἀνῆλθε σὲ 243.

ΛΟΙΠΕΣ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Στις πλουτοπαραγωγικὲς πηγὲς τῆς Θράκης πρέπει ν' ἀναφέρουμε καὶ τὶς ἱαματικὲς πηγὲς της (καὶ τῆς Σαμοθράκης) καθὼς καὶ τὶς δυνατότητες ποὺ ὑπάρχουν γιὰ τὸν τουρισμὸ ποὺ εἶναι σήμερα σπουδαῖος παράγων γενικωτέρας ἀναπτύξεως ἐνὸς τόπου.

Ἦδη ὁ ἀναγνώστης τούτης τῆς συνοπτικῆς μελέτης ἔχει πλήρη εἰκόνα τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς Θράκης, σὲ ἀδρὲς γραμμὲς καὶ γνωρίζει τι πρέπει νὰ γίνῃ. Καὶ πρέπει νὰ γίνουν πολλὰ γιὰ ν' ἀξιοποιηθῇ ἕνας τόπος τόσο εὐλογημένος ἀπὸ τὴ φύση καὶ ποὺ διαθέτει γερὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ καὶ μπορεῖ νὰ τὴν μεταβάλλῃ σὲ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἂν ὑπάρξῃ ὁ κατάλληλος προγραμματισμός.

Καὶ τώρα πρέπει νὰ περιμένουμε τὴν ἐκτέλεση τῶν ἀρξαμένων μεγάλων ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων ποὺ ἀρχισαν νὰ γίνωνται στὴ Θράκη τελευταῖα καὶ ποὺ ἀπὸ τὸν ὀρθὸ προγραμματισμὸ τους θὰ ἐξαρτηθοῦν πολλὰ.

Ἡ Θράκη πρέπει ν' ἀξιοποιηθῇ καὶ τότε θὰ γίνῃ με τὴν παραγωγικότητά της πηγὴ πλούτου καὶ εὐημερίας γιὰ τὸ σύνολο καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς κατοίκους της.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΑΥΡΟΚΚΛΗΣΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

Τὸ χωριὸ Μαυροκκλήσι, τοῦ ὁποίου περιγράφουμε ἔθιμα, εὑρίσκεται στὴ Θράκη, στὸ Νομὸ Ἐβρου, στὴν Ἐπαρχία Διδυμοτείχου, 33 χιλιόμετρα δυτικὰ τῆς πόλεως Διδυμοτείχου.

Ἔχει 513 κατοίκους, καὶ μαζί με τὸ χωριὸ Κόρυμβο, ἀποτελεῖ μιὰ Κοινότητα, τὴν Κοινότητα Μαυροκκλησίου.

Εἰς τὴν παροῦσαν συλλογὴν περιγράφουμε ἔθιμα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος. Ὅτι διατηρεῖται σήμερα, τὸ ἀναφέρουμε κατὰ τὴν περιγραφή ἐκάστου θέματος.

Εἰδικὰ ἀναφέρουμε τὰ ἑξῆς:

1) Ἰ λ ι κ ὸ ς Β ί ο ς : Τὰ εἶδη τῶν τροφῶν διατηροῦνται καὶ σήμερα. Ἡ ἐνδυμασία διατηρεῖται ἀπὸ τὶς γριές καὶ τοὺς γέρους τοῦ χωριοῦ. Ἀντικατεστάθη εἰς τοὺς νέους, μετὰ τὸν συμμοριτοπόλεμο (τὸ 1948), μετὰ τὴ σύγχρονη ἐνδυμασία.

2) Κ ο ι ν ω ν ι κ ὸ ς Β ί ο ς : Τὰ ἀναγραφόμενα εἰς τὸ κεφάλαιο «γέννησις» δὲν γίνονται σήμερα. Τὰ ἔθιμα τοῦ ἀρραβῶνος καὶ τοῦ γάμου, ποὺ ὑπάρχουν καὶ σήμερα, ἀναφέρουμε εἰς τὸ οἰκεῖο κεφάλαιο.

Τὰ ἔθιμα κατὰ τὴν τελευταίη διατηροῦνται.

3) Ἀ π ὸ τὰ ἔ θ ι μ α τ οῦ λαϊκοῦ ἑορτολογίου, διατηροῦνται τὰ Κάλλαντα τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιάς, τὸ χαρακτηριστικὸ φαγητὸ τῶν Χριστουγέννων «ἡ Μπάμπου», ἡ πίττα μετὰ τὸν «Παρά καὶ τὰ σημάδια», τὸ ἔθιμο τοῦ «μπέη» τὴν Ἀποκριά, τὰ Κάλλαντα τοῦ Λαζάρου. Ὅτι ἄλλο διατηρεῖται σήμερα, τὸ ἀναφέρουμε.

4) Π ρ ο λ ῆ ψ ε ι ς : Ἐπαυσαν νὰ πιστεύουν οἱ νεώτεροι στὶς προλήψεις. Οἱ μεγάλοι ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν στὶς περισσότερες.

Γιὰ τὸ βάσκαμα, ἢ κακὸ μάτι, ἰδίως στὰ μικρὰ παιδιά, πιστεύουν οἱ περισσότεροι σήμερα.

5) Τὰ ἄ σ μ α τ α δὲν λέγονται σήμερα. Οἱ χοροί, μόνο στοὺς γάμους βρῖσκουν τὴν παλαιὰ τους θέση.

6) Τὰ Π α ι γ ν ῖ δ ι α : Παίζονται πολλὰ καὶ σήμερα ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιά.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ένα ἄπλο βλέμμα ἂν ρίξωμε στό Ἑλληνικό Χωριό, διαπιστώνουμε τή μεγάλη ἀλλαγὴ στήν ὕλική, κοινωνική καί πνευματική ζωή.

Δέν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε τήν καλή πλευρά τοῦ «συγχρονισμοῦ», στόν ὕλικό καί πνευματικό τομέα, ἀλλά δέν θά παραβλέψουμε τὸ μεγάλο κίνδυνο τῆς διακοπῆς τοῦ παρόντος, ἀπὸ τὸ παρελθόν.

Ὁ λαϊκὸς πολιτισμὸς ἔχει παράδοση κι' αὐτὴ δέν πρέπει νὰ διακοπῆ, ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις τοῦ παρόντος.

Ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς ποῦ θρῖσκεται ἀκέραιος σὲ περασμένους καιροὺς δέν πρέπει ν' ἀτονίσῃ στὴ λάμψη τοῦ συγχρόνου. Πολλὰ στοιχεῖα του εἶναι χρήσιμα στὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ.

Τὰ ὠραῖα ἔθιμα τοῦ χωριοῦ, ἡ ὁμορφιὰ στὴ λαϊκὴ τέχνη, τὰ μνημεῖα τοῦ λόγου δέν πρέπει νὰ χαθοῦν.

Ἀξίζει ἔτσι — καί προσφέρουμε ὑπηρεσία στό Ἑλληνικό χωριό καί τὸ Ἔθνος — ν' ἀσχοληθοῦμε μὲ τὸν παλιὸ αὐτὸ πολιτισμὸ ὅπως ὑπῆρχε καί ὑπάρχει σὲ πολλὲς ἐκδηλώσεις στό λαὸ μας.

Ἡ μελέτη τοῦ κατὰ παράδοση λαϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἔργο τῆς Λαογραφικῆς Ἐπιστήμης στήν ὁποία σὰν ἐργάτες τῆς λαϊκῆς κοινωνίας ἀξίζει νὰ δώσουμε τὴ μικρὴ μας προσφορά.

Ἀπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ παρακινούμενοι συγκεντρώσαμε σὲ περιβάλλον στενῆς συνεργασίας τὴν παρούσα λαογραφικὴ ὕλη γιὰ τὸ χωριὸ Μαυροκκλησι σὸ ὁποῖο καί ὑπηρετοῦμε.

Γ Ε Ν Ι Κ Α

Μακρυνά ἀπ' τὸ δημόσιο δρόμο, δέκα ὄχτῶ (18) χιλιόμετρα Β.Δ. τῆς πόλεως Σουφλίου, πρὸς τὴν Ἑλληνοβουλγαρικὴ μεθόριο, βρίσκεται τὸ μικρὸ χωριὸ Μαυροκκληῖσι.

Εἶναι κτισμένο στῆ ράχη ὄροπεδίου.

Οἱ κάτοικοί του, ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γεωργία, κυρίως μὲ τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ καὶ σιτηρῶν, καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Παλαιότερα ἦταν ἀνεπτυγμένη ἢ σηροτροφία ἢ ὁποία σήμερα ἐλάχιστο μέρος τῶν κατοίκων ἀπασχολεῖ.

Ἡ παλιὰ ὄνομασία τοῦ χωριοῦ ἦταν «Κίρ' κλησ'» ποὺ σημαίνει ἐξωκκληῖσι γιατί ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ μέσα στὸ δάσος (κίρ) ὑπῆρχε ἓνα ἐκκλησάκι.

Στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας πῆρε τὸ ὄνομα «Καρὰκκλησ'» (Παρερμηνεύτηκε ἢ λέξι κίρ' σὲ καρὰ = μαῦρα).

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση μὲ τὴν μετονομασία τῶν χωριῶν καὶ πόλεων τῆς Θράκης, μεταφραζόμενο πιστὰ πῆρε τὸ ὄνομα Μαυροκκληῖσι (ον).

Γιὰ τὴν ἱστορία του γνωρίζουμε ὅτι παλαιότερα ἦσαν ἐγκατεστημένες σ' αὐτὸ βουλγαρικὲς οἰκογένειες, οἱ ὁποῖες ἀργότερα ἐγκατέλειψαν τὸ χωριὸ.

Οἱ σημερινοὶ του κάτοικοι εἶναι πρόσφυγες ἀπὸ δύο χωριά τῆς Ἄνατ. Θράκης «Κατίχαλα» καὶ «Καράϊλι» καὶ δύο τῆς Ἄνατ. Ρωμυλίας «Μανδρίτσα» καὶ «Ἄκ—Ἄλάν'».

Οἱ ἐγκαταστάσεις τῶν προσφύγων εἶχαν ἀρχίσει ἀπὸ τὸ 1920. Οἱ νέοι πρόσφυγες συγχωνεύτηκαν στὸ νέο χωριὸ, τὸ ἀγάπησαν, κι' ἔγινε πατρίδα τους, ἀλλὰ καὶ σήμερα ἀκόμη ξεχωρίζουν ἀπὸ τὴν καταγωγὴν τους, σὲ Ἀρβανίτες (προερχόμενοι ἀπὸ τὴ Μανδρίτσα), Ἀκαλιανῶτες, Καραιλιῶτες, Κατιχλιῶτες.

Ἐπὶ πολὺ καιρὸ διατήρησαν τὰ διάφορα εἶδη ἐνδυμασίας, τὴ γλῶσσα, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ χωριοῦ τους, καὶ μόλις τὰ τελευταῖα χρόνια δέχτηκαν τὴν ἐπίδραση τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ ὁ ὁποῖος ἔσθησε παλαιὰ, καὶ προσέθεσε νέα στοιχεῖα σὲ κάθε λαϊκὴ ἐκδήλωση.

Στὴν παρούσα λαογραφικὴ συλλογὴ θὰ περιγράψουμε καὶ ἔθιμα τῶν χωριῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα προῆλθαν οἱ σημερινοὶ κάτοικοι.

ΥΛΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

α) Κατοικία.

Σώζονται από παλαιούς χρόνους σήμερα κατοικίες δύο τύπων. 1) Μονόροφες πολύ χαμηλές. 2) Διώροφες μεγάλων διαστάσεων.

Οι μονόροφες είναι κτισμένες με λίθους, έχουν διπλούς τοίχους οι όποιοι μέσα έχουν ξύλα χονδρά κάθετα και δριζόντια.

Ἡ στέγη τῶν σπιτιῶν εἶναι ἐπικλινῆς κατασκευασμένη με χονδρά ξύλα τὰ ὅποια ἔκοβαν ἀπὸ τὸ θουνὸ ὅταν τὸ φεγγάρι ἦταν «γεμᾶτο» (παν—σέληνος) γιὰ νὰ μὴν τὰ φάη τὸ σκουλήκι. Εἶναι σκεπασμένη με κλαδιά λεύκης «σλάμα» (πολὺ χονδρὸ ἄχυρο σίκαλης) καὶ κεραμίδια. Στηρίζεται στοὺς τοίχους.

Παράθυρα ἢ κατοικία αὐτοῦ τοῦ εἴδους δὲν ἔχει. Γιὰ παράθυρο ἔχουν ἓνα ἀνοιγμα στὴν ὀροφή. Ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα, αὐτὸ ἔμπαινε φῶς, γινόταν ὁ ἀερισμὸς καὶ ἔφευγε ὁ καπνὸς, ὅταν ἀναβαν φωτιά.

Οἱ θύρες χονδρές, καρφωμένες με πολὺ χονδρὰ καρφιά γιὰ νὰ μὴ ἀνοίγουν ἀπὸ τοὺς κλέφτες, κλειδώνουν με χονδρὸ ξύλο ποὺ στηρίζεται σὲ δύο ὀπές τῶν τοίχων (ἐκατέρωθεν τῆς θύρας).

Γιὰ τὸ κτίσιμο τῆς οἰκίας δὲν ὑπῆρχαν κτίστες, ὁ καθένας ἔκτιζε τὴν ἰδικήν του.

Ἡ οἰκία τοῦ ἐν λόγῳ τύπου χωρίζεται σὲ 2—3 δωμάτια ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ ἓνα χρησιμοποιεῖται γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκες τῆς οἰκογενείας (μαγειρεμα, διαμονή, ὕπνο). Αὐτὸ τὸ δωμάτιο τὸ χειμῶνα γινόταν καὶ ἀποθήκη καὶ σταῦλος. Τὰ ἄλλα δωμάτια χρησιμοποιοῦνται γιὰ ἀποθήκη καὶ σταῦλος ζώων.

Ὁ τύπος τῆς διωρόφου οἰκίας μοιάζει με τὶς σημερινές κατοικίες. Οἱ τοῖχοι εἶναι χονδροὶ λίθινοι.

Ὁ κάτω ὄροφος χωρίζεται σὲ δύο τμήματα. Τὸ ἔμπροσθεν ἀποτελεῖται ἀπὸ σαλόνι μεγάλο καὶ δωμάτιο, τὸ ὀπισθεν εἶναι ἀποθήκη καὶ σταῦλος.

Ὁ ἄνω ὄροφος χωρίζεται σὲ δωμάτιο καὶ σάλα μεγάλων διαστάσεων. Ἐχρησιμοποιεῖτο στὴ σηροτροφία. Τζάκι σὲ παλαιές οἰκίες δὲν ὑπάρχει. Σὲ νεώτερες ὑπάρχουν τζάκια μεγάλων διαστάσεων.

Σήμερα οἱ κατοικίες ποὺ κτίζονται καὶ ποὺ ἐκτίσθησαν μετὰ τὸ συμμοριτοπόλεμο εἶναι ἔντελῶς σύγχρονες.

Κατὰ τὸ κτίσιμο καὶ σήμερα τηροῦνται τὰ ἐξῆς ἔθιμα:

Κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῶν θεμελίων τίθεται ἁγιασμὸς εἰς τέσσερα σημεῖα (γωνίες). Ὅταν τελειώσῃ τὸ κτίσιμο καὶ ἡ κατασκευὴ τῆς στέγης (τὸ κάρφωμα τῶν ξύλων), οἱ κτίστες ὑψώνουν ἓνα στεφάνι (πλεγμένο ἀπὸ χόρτα) μ' ἓνα ξύλινο σταυρὸ στὴ μέση, ἐπάνω στὸν ὅποιο κρεμοῦν τὸ δῶρο (μανδήλια, πετσέτες, κάλτσες) γιὰ τοὺς μαστόρους. Δῶρα φέρνουν οἱ συγγενεῖς, φίλοι καὶ γει-

τόνοι, ἀλλὰ τὸ δῶρο ποὺ ἔδωσε ὁ νοικοκύρης πρῶτος στὸ σταυρὸ τὸ παίρνει ὁ πρωτομάστορας (συνήθως πουκάμισο). Ἐνα μαστορόπουλο φωνάζει τὸ ὄνομα τοῦ κάθε δωρητοῦ καὶ τὸ σκαλώνει στὸ σταυρὸ, λέγει δὲ τὰ ἑξῆς:

«Κτίριον νέον (τοῦ τάδε) ἐκτίσθη εἰς καλὸν καὶ στερεὸν μέρος καὶ ὁ γείτονας του (τάδε) ἐτίμησε τὸ ἀφεντικὸ καὶ τοὺς μαστόρους καὶ ἔφερε ἕνα μεγάλο δῶρο. Ὁ Θεὸς νὰ τοῦ φυλᾷ τὰ πλούτη καὶ τὰ παιδιά του, νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ πάῃ στὸ Χατζηλίκι, νὰ δῇ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ὁ Θεὸς νὰ τοῦ χαρίσῃ ὑγεία εἰς τὸ σπίτι του, καὶ τὸν ἑαυτοῦ. Ἀμήν — Ἀμήν — Ἀμήν». Ὅταν ἐτοιμάσουν τὸ σπίτι καὶ καθήσουν πλέον σ' αὐτὸ κάνουν ἀγιασμό, καλοῦν τοὺς συγγενεῖς οἱ ὅποιοι πηγαίνουν δῶρα.

Σχετικῶς μὲ τὰ ἔπιπλα τῶν παλαιῶν καιρῶν πληροφοροῦμεθα ὅτι δὲν ὑπῆρχαν. Ἀργότερα τὰ πρῶτα ἔπιπλα ποὺ ἀπόκτησαν οἱ οἰκίαι ἦταν οἱ ξύλινοι καναπέδες καὶ οἱ «σουφράδες» (εἶδος τραπεζίων) ποὺ διατηρήθηκαν ἐπὶ πολὺ χρονικὸ διάστημα.

Τὰ σκεύη ἦσαν πῆλινα καὶ ξύλινα (γκυβέτσια, κοῦπες).

Τὰ εἶδη ρουχισμοῦ εἶναι ὅλα ὑφαντὰ στὸν ἀργαλειό.

Χρησιμοποιοῦν κουβέρτες (μάλλινες καὶ βαμβακερές) γιὰ τὸν ὕπνο, πετσέτες προσώπου, μαντήλες τῆς κεφαλῆς κ.λ.π.

Κάτω στρώνουν ψάθες καὶ γύρω στοὺς τοίχους «μιντέρες» στρώματα γεμισμένα μὲ φύλλα ξερὰ καλαμποκοῦ, καὶ πάνω μαξιλάρια μὲ τὸ ἴδιο γέμισμα.

Ἀργότερα ἐχρησιμοποίησαν ροῦχα γιὰ στολισμό, ὅταν κατασκεύασαν καναπέδες, κρεβάτια ξύλινα, τραπέζια.

Ὅλα τὰ εἶδη στολισμοῦ (κουβέρτες, κουρτίνες, κρεββατόγυρα, τραπεζομάνδηλα κ.λ.π.) ὑφαντὰ.

Σήμερα ἡ οἰκία ἔχει ἀπὸ τὰ πλέον σύγχρονα ἔπιπλα καὶ εἶδη ρουχισμοῦ. Ἰδιαιτέρως βοηθητικὸς χώρος, (ἐκτὸς τῆς οἰκίας) δὲν εἶχαν.

Μόνο ὁ φούρνος ἦτο ξεχωριστός. Εἶχε καὶ ἔχει σήμερα στρογγυλὸ σχῆμα κατασκευάζεται δὲ ἀπὸ πλίνθους καὶ κεραμίδια.

Ἐργαλεῖα τοῦ φούρνου εἶναι: φτυάρι (ξύλινο) «συντράβ'» (ξύλο γιὰ τὸ τρίψιμο τοῦ φούρνου κατὰ τὸ ἄναμα) «γκέλμπιρι» (ξύλινο στηλιάρι μὲ κάθετο σανίδι καρφωμένο ἔμπρὸς γιὰ τὸ τράβηγμα τῆς φωτιάς), πάνα (ξύλο μ' ἕνα πανὶ γιὰ τὸ καθάρισμα τοῦ κάτω τμήματος τοῦ φούρνου).

Ἡ οἰκία ἔχει πάντα μεγάλη, φραγμένη (συνήθως μὲ κλωνάρια δένδρου, τοῦ δάσους) αὐλή.

β) Ἐνδυμα, Ὑπόδησις, Κόμμωσις, Καλλωπισμός.

Οἱ ἐνδυμασίαι εἶναι τεσσάρων εἰδῶν ἀνάλογες πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν χωριῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατάγονται.

Κίριο γνώρισμα όλων τῶν γυναικείων εἶναι τὸ ὅτι εἶναι μακρὰ καὶ φαρδειά.

Ἀναφέρομε ἓνα εἶδος γυναικείας ἐνδυμασίας αὐτὴ πού φοροῦν οἱ Ἀκαλιανώτισσες.

Ἡ ἐνδυμασία τους ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ «φοῦστα» (φόρεμα) μακρὰ ὡς κάτω (κρύβει τὸ πουκάμισο πού ἐσωτερικῶς φοροῦν) πολὺ φαρδειά κάτω, ἐφαρμοστὴ στὴ μέση καὶ κλειστὴ ὡς ἐπάνω. Μανίκια μακρὰ. Ἡ φοῦστα (φόρεμα) εἶναι χρωματιστὴ (κόκκινη, κίτρινη, πράσινη).

Ἐπάνω ἔχουν τὸ «γουνάκι» μιὰ ζακέτα χονδρὴ διαφόρου χρώματος με γούνα στολισμένη γύρω - γύρω (διαφόρου χρώματος). Τὸ «γουνάκι» εἶναι στολισμένο με χρυσὰ «χάρτζια» εἶδος τρέσας καὶ «γαϊτάνια» (στριφτὸ λεπτὸ κορδονάκι ἔτοιμο). Στὴ μέση σφίγγεται ἢ ποδιὰ (συνήθως βελούδινη). Στὸ κεφάλι φοροῦν «γιασμά» χρωματιστό, ὑφαντὸ ἢ ἔτοιμο (τῆς ἀγορᾶς). Οἱ πλούσιες φοροῦν «σκότσια» ἀκριβοὺς «γιασμάδες».

Ὁ «γιασμάς» δένεται ἐπάνω στὸ κεφάλι καὶ στολιζέται στὸ πλάι με καρφίτσες, λουλούδια κλπ. Γύρω ἔραβαν ἀλυσίδα πλεγμένη με βελόνα. Πλέκονταν με μετὰξι καὶ τρίχες ἀλόγου καὶ λεγόταν «σιατσαίκι».

Ἡ ἐνδυμασία εἶναι ἰδιαίτερη γιὰ τὴ γιορτὴ. Ἡ καθημερινὴ ὑφαντὴ, ἢ γιορτερὴ ἀγορασμένη, ἀκριβὴ, (βελούδινη, ἀτλαζένια, διάφορα ὑφάσματα, τσόχινη τὸ χειμῶνα).

Ἐπίσης ἢ καλοκαιρινὴ εἶναι θαμβακερὴ, ἢ χειμωνιάτικη μάλλινη. Γιὰ τὸ χειμῶνα εἶχαν παλτὰ λίγο πῶ κάτω ἀπὸ τὴ μέση με γούνα γύρω - γύρω. Ἡ ἀνδρική ἐνδυμασία γιὰ ὅλους εἶναι ἢ «Βράκα» γαλάζια τὸ καλοκαίρι καὶ τὸ «πουτούρι» (χονδρὴ βράκα) γιὰ τὸ χειμῶνα. Ἐπάνω πουκάμισο, γιλέκο με μανίκια ἢ χωρὶς μανίκια, λεγόμενο «καβάδι» (χρωματιστό) καὶ «σαλταμάρα» ἢ «ἀμπάτ» ἢ ἓνα εἶδος «κουντουγουνιῶ» πού καὶ σήμερα φοροῦν οἱ γέροι. Στὸ κεφάλι φέσι κόκκινο, ἀργότερα καπέλλο.

Στὴ μέση ζουνάρι φαρδύ...

Παπούτσια δερμάτινα οἱ ἄνδρες τὶς λεγόμενες «τουλοῦμπες» φαρδειά, γυριστά, οἱ γυναῖκες τὰ «κουντούρια» βαρειά, χονδροκομένα, δετά...

Στὰ ἄλλα εἶδη ἐνδυμασιῶν τὸ πουκάμισο φαίνεται κάτω, γαρνιρισμένο με δαντέλλα φαρδειά, ἢ «φοῦστα» εἶναι χωρὶς μανίκι (φαίνονται τὰ μανίκια τοῦ ὑποκαμίσου).

Μπροστὰ εἶναι τετράγωνη κομμένη ἢ φοῦστα καὶ φαίνεται πάλι τὸ πουκάμισο πού εἶναι στολισμένο με σειρίτια. Ὅλη ἢ «φοῦστα» στολιζέται με «γαϊτάνια» καὶ σειρίτια.

Ἡ γυναικεία κόμμωσις εἶναι πλεξοῦδες μακρὺς δύο ἢ τρεῖς (οἱ Κατικαλιώτισσες πέντε) εἶναι στολισμένες με χρωματιστὲς κορδέλλες...

Κοσμήματα φοροῦν στὸ λαιμὸ «μποῦρλες» (σειρὲς) φλουριά, «ντοῦμ-

πλες» στο μαντήλι τῆς κεφαλῆς καρφίτσες καὶ λουλούδια ,στ' αὐτιά σκουλαρίκια χρυσά τὰ λεγόμενα «ψαράγκαθα», στὰ χέρια βραχιόλια κοκκάλινα ἢ γυάλινα τὶς λεγόμενες «γκρίμις», στὰ δάχτυλα δαχτυλίδια, διάφορα... Ἰδιαιτέρως οἱ γυναῖκες περιποιῶνται τὰ μαλλιά... Γιὰ νὰ εἶναι «γερά» καὶ νὰ ἔχουν ὠραῖο χρῶμα καὶ λάμψη τ' ἀλείφουν μὲ μίγμα ἀπὸ θρασμένες πράσινες φλοῦδες καρυδιῶν καὶ γίννας, εἰδικῆς σκόνης ποὺ μ' αὐτὴν στοὺς γάμους ἔβαφαν κόκκινα τὰ χέρια..

Ἡ ἐνδυμασία τοῦ γάμου, ὁ στολισμὸς τῆς νύφης εἶναι διάφορος στὸ κάθε χωριό.

Οἱ Ἀκαλιανιώτες γιὰ τὴν ἐνδυμασία τῶν ὁποίων κάναμε λόγο παραπάνω, ἔχουν τὴ νύφη καὶ τὸ γαμπρὸ μὲ τὰ ἴδια ρούχα ποὺ φοροῦσαν τὴ γιορτῆ.

Ὁ χρωματισμὸς διάφορος. Στὸ κεφάλι θάζουν στὴ νύφη πέπλο ποὺ πέφτει ἔμπρὸς καὶ πίσω ὡς κάτω, πολλές καρφίτσες καὶ λουλούδια στὸ «γιασμᾶ» σειρὲς τέλια (ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς κάτω) δεμένα μὲ κόκκινες κορδέλλες κατὰ διαστήματα.

Τὰ τέλια ἔπεφταν ἀπὸ τὸ πρόσωπο, ἀπὸ τὸ πίσω μέρος δὲ τῆς κεφαλῆς, ἔπεφταν ὡς κάτω χρωματιστὲς κορδέλλες.

Ὁ γαμπρὸς φορεῖ ἄσπρο ποικάμισο, πράσινο ἢ κόκκινο, «καβάδι» (γιλέκο). Τὰ ἄλλα εἶναι ὅπως τὰ ρούχα ποὺ φοροῦν οἱ ἄνδρες τὴ γιορτῆ.

Οἱ Καραϊλιώτισσες ἔχουν ντυμένη τὴ νύφη στὰ κόκκινα καὶ μὲ κίτρινα μακρὰ «ὑποδήματα» (σὰν τὶς σημερινὲς μπότες).

Οἱ Κατακαλιῶτες ἔχουν στολισμένη πολὺ τὴ νύφη. Φορεῖ τὴ συνηθισμένη ἐνδυμασία τοῦ χωριοῦ τῆς, «φοῦστα» φαρδεῖα μακρὰ καὶ πάνω μπλουζάκι ἰδιαίτερο, στολισμένο μὲ φλουριά. Στὴ μέση ζουνάρι... Στὸ κεφάλι φορεῖ ἔμπρὸς τὸ «ντουβαλέκ'», στὸ μέτωπο μιὰ στενὴ μαντήλα (γκρέπια) δεμένη, στολισμένη μὲ «σουργκούτσια» (σειρὲς λουλούδια) καὶ καρφίτσες.

Στὴν κορυφὴ φοροῦσε ἓνα κόκκινο φέσι, πάνω στὸ ὁποῖο ἀκομποῦσαν τὸ «τιπιλίκ'» ἓνα μικρὸ μεταλλικὸ πιάτο γιὰ νὰ μὴν πέφτῃ τὸ φέσι.

Τὴ στολίζουν μὲ σειρὲς «τέλια» καὶ τὸ πέπλο ποὺ πέφτει ἔμπρὸς καὶ πίσω.

Τ Ρ Ο Φ Α Ι

Χαρακτηριστικὲς τροφὲς εἶναι:

1) Τ ρ α χ α ν ᾶ ς. Ἀποτελεῖ καὶ σήμερα τὴν πρωϊνὴ τροφὴ τῶν χωρικῶν. Ἐτοιμάζεται τὸ καλοκαίρι μὲ ἀλεύρι, σουσάμι, κολοκύθι, πιπέρια, κρεμμύδια. Ζυμώνομε τὰ ὕλικά αὐτά, κόβουμε κομμάτια τὴ ζύμη, τὴν ξηραίνουμε στὸν ἥλιο καὶ τρίβουμε μὲ τὸ χέρι ὥστε νὰ γίνῃ «ψιλὸς» ὁ τραχανᾶς.

Ἡ καθημερινὴ του παρασκευὴ γίνεται ὡς ἑξῆς:

Σὲ βραστό νερὸ ρίχνουμε ἀνάλογο τραχανᾶ, ὅταν θράση τὸν «τσιγαρίζουμε» (ρίχνουμε λάδι ψημένο μὲ κρεμμυδάκι καὶ πιπέρι κόκκινο). Τρώγεται μὲ «μποῦκες» ψωμοῦ μέσο καὶ τουρσί.

2) Μ π λ ι γ ο ῦ ρ ι. Ἀντικαθιστᾶ τὸ ρύζι. Εἶναι σιτάρι βρασμένο καὶ σπασμένο μὲ χερόμυλο. Εἶναι τὸ φαγητὸ τῶν γάμων. Τὸ βράζουν μὲ κόττα ἢ σκέτο. Ἀπὸ πάνω ρίχνουν «σίβρασ» τὸ «τσιγαρίσμα» πὺ ἀναφέρουμε καὶ στὸν τραχανᾶ.

3) Κ ο υ σ κ ο ῦ σ ι α, π έ τ ο υ ρ α : Ζυμώνεται ἀπὸ πρὶν μὲ γάλα, καὶ πολλὰ αὐγά, δουλεύεται ἢ ζύμη νὰ γίνῃ στρογγυλὴ (κουσκούσια) ἢ πλάθεται καὶ ἀνοίγεται σὲ φύλλα πὺ κόβονται τετράγωνα (πέτουρα) καὶ ἀπλώνονται στὸν ἥλιο νὰ στεγνώσουν. Κατὰ τὸ βράσιμο περιχύνονται μὲ βούτυρο.

4) Ρ ο υ σ ν ί τ σ ι α ἢ Μ α κ α ρ ό ν ι α : Βράζουμε νερὸ καὶ ρίχνουμε κουταλιὰ μὲ κουταλιὰ σ' ἓνα ταψι μὲ ἀλεύρι, πλάθουμε μὲ τὸ χέρι κάνοντας τὰ «Ρουσνίτσια» (μικρὰ κομμάτια ζύμης) τὰ περνοῦμε ἀπὸ τὸ «κόσκινο» νὰ φύγῃ τὸ περιττὸ ἀλεύρι καὶ τὰ ρίχνουμε στὸ νερὸ νὰ βράσουν. Μετὰ τὸ βράσιμο τὰ «τσιγαρίζουμε»...

5) Κ ο υ λ ο υ κ ί θ' : Κόβουμε κολοκύθι μεγάλο σὲ κομμάτια, τὸ βράζουμε ρίχνοντας μέσα γάλα καὶ ζάχαρι.

6) Ρ ι μ π α σ ι ό ρ μ π α : (1) Ἀρβανίτικο φαγητό. Καβουρδίζουμε κομμένο πράσο, χωνεύουμε λίγο ἀλεύρι καὶ ξύδι καὶ τὰ ρίχνουμε σὲ βραστό νερὸ (γίνεται ἀραιό).

7) Π α π ά ρ α : (σοῦπα μὲ σουσάμι). Μέσα σὲ βραστό νερὸ ρίχνουμε κοπανισμένο σουσάμι, ψημένο στὸ φουῖρο. Τρίβουμε «Μπουκιές» στὴ σούπα.

8) Π ί τ τ ε ς : Πίττες διάφορες ἀνάλογα μὲ τὸ γέμισμα παίρνουν καὶ τὸ ὄνομα α) Τ υ ρ ό π ι τ τ α, (μὲ τυρὶ) β) Π ρ α σ ό π ι τ τ α (μὲ πράσο καὶ ρύζι) γ) κ ο υ λ ο υ κ' θ ό π τ α, (μὲ κολοκύθι ψιλὸ καὶ ζάχαρι) δ) μ υ σ ν ί κ ι, (Πίττα μὲ ζωμὸ καὶ κρέας κόττας).

9) Σ κ ο ρ δ α λ ι ᾶ (μὲ καρύδια) τὴ συνηθίζουν οἱ Ἀρβανίτες.

10) Μ π ά μ π ο υ καὶ Π ά π π ο υ ς : Ἡ «μπάμπου» τρώγεται τὰ Χριστούγεννα, ὁ «Πάππου ς» τὰ Φῶτα. Εἶναι ἔντερο ἀπὸ γουρούνι γεμισμένα μὲ σηκώτια ἢ κιμᾶ καὶ λίγο πράσο. Τὰ δένουν καὶ βράζουν σὲ λίγο νερό... Κάνουν αὐγολέμονο... Τὸν «Πάππου ς» (ἓνα χοντρὸ ἔντερο) τὸν γέμιζαν ἀπ' τὴ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων μὲ κιμᾶ χοιρινό, τὸν ἄφηναν νὰ ξεραθῇ καὶ τὴν ἡμέρα τῶν Φώτων τὸν ἔβραζαν, ρίχνοντας μέσα στὸ νερὸ «παστόμοιρες» (χοιρινὸ) καὶ πλιγούρι.

1. «Ρίμπατσιόρμπα» βουλγαριστὶ σημαίνει ψαρὸσουπα.

11) Β α ρ β ά ρ α : Γίνεται την έορτή τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, συνηθίζεται σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι σιτάρι κοπανισμένο σὲ εἰδικὸ γουδι (τὸ κοπανίζουμε γιὰ νὰ θγῆ ἢ φλούδα). Βράζουμε τὸ σιτάρι καὶ ρίχνουμε κοπανισμένο σουσάμι ψημένο, ἀμύγδαλα, καρύδια, κανέλλα καὶ πετιμέξι ἢ ζάχαρι. Γλυκὰ ἄλλα συνηθίζουν στὸ χωριό, τὸ μπακλαβᾶ, τὸ σαραγλί, τὶς «λαγκίτες» καὶ τὰ «μιμίκια». Τὸ σαραγλί εἶναι μπακλαβᾶς γεμισμένος μὲ σουσάμι ζάχαρι καὶ λάδι... Ὁ μπακλαβᾶς ἔχει γέμισμα καρύδι..

Οἱ «λ α γ κ ί ε ς» γίνονται ὡς ἐξῆς: Ζυμώνουμε ζύμη ἀραιὰ καὶ τὴν ἀφήνουμε νὰ γίνη. Βάζουμε στὴ φωτιά τὸ «σάτσι» μιὰ πλάκα λεία, στρογγυλή, πέτρινη καὶ ρίχνουμε ἐπάνω μ' ἓνα κύπελλο τὴ ζύμη ἀπλώνοντάς της μὲ μιὰ καθαρὴ βέργα. Ὅταν κοκκινίσῃ τὴ γυρίζουμε ἀπὸ τὴν ἄλλη κί εἶναι ἔτοιμη. Τρώγεται ἢ «λαγκίτα» μὲ ζάχαρη... Λαγκίτες κάνουν τὴν ἑορτὴ τῶν Σαραντά Μαρτύρων, σὲ γάμο, σὲ γέννηση παιδιοῦ, σὲ ἑορτή..

Τὰ «μιμίκια» εἶναι τρυσητοὶ λουκουμάδες. Τὸ ψωμί ζυμώνεται ἀπὸ τὴ νοικοκυρὰ, ψήνεται στὸ φούρνο τοῦ σπιτιοῦ. Γίνεται μὲ ἀλεύρι σίτου, σίκαλης ἢ μίγματος ἢ καλαμποκιοῦ (παλαιότερα).

Ἀπὸ τὸ ἀλεύρι τῆς νέας ἔσοδειάς τοῦ σίτου κάνουν «φουρνόπιττες» (φραντζιόλες) καὶ μοιράζουν, στὴ γειτονιά.. Εὔχονται: «Καλοφαγωμένο» μὲ γέλια μὲ χαρὰ νὰ τὸ φᾶτε».

Σὲ κηδεῖα, μνημόσυνα, τὰ ψυχρσάββατα, μοιράζουν μικρὰ ψωμάκια τὰ λεγόμενα «κολιτσάκια».

Συνήθη ποτὰ ἄλλοτε καὶ τώρα εἶναι τὸ κρσσί καὶ τὸ οὔζο (ρακὶ τσίπουρο) παραγόμενα ἀπὸ τὰ σταφύλια..

Β Ι Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Γυναικεῖα ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα

Ἡ γυναικεῖα τέχνη στὸ χωριὸ ἄλλοτε καὶ τώρα ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἔργα ὑφαντικῆς, πλεκτικῆς, κεντητικῆς.

Ὅλα τὰ εἶδη ρουχισμοῦ (ἐνδυμασίας, οἰκίας) ὑφαίνονταν ἄλλοτε στὸν ἀργαλεῖο τοῦ σπιτιοῦ. Ὡς ὑφαντικὲς ἴσες χρησιμοποιοῦνταν τὸ βαμβάκι, μαλλί, μετάξι.

Ἀργότερα περιορίστηκε ἡ χρῆση τῶν ὑφαντῶν ἀπὸ τὰ ὑφάσματα τῶν ἐργοστασίων.

Σήμερα «ὑφαντὰ» εἶναι: Οἱ κουβέρτες, ντιβανοσκεπάσματα, τραπεζομάντηλα, πετσέτες (φαγητοῦ), σεντόνια, χαλιά, σὲ διάφορα σχέδια καὶ χρώματα, σὲ μάλλινα καὶ βαμβακερά.

Ἡ πλεκτική ἔχει νὰ ἐπιδείξη τὶς ὠραῖες δαντέλλες ποὺ στολίζουν τὰ πουκάμισα τῶν γυναικῶν (στὸ γῦρο καὶ τὰ μανίκια), τὸ λαιμὸ (εἶδος γιακάδων), τὰ εἶδη ρουχισμοῦ γιὰ στολισμὸ τῆς οἰκίας (κρεββατογύρους, μαξιλαροθήκες, τραπεζομάνδηλα), τὰ σεντόνια, τὶς πετσέτες.

Οἱ δαντέλλες οἱ «φρέζες» ἐγίνοντο μὲ βαμβακερὴ κλωστή γνεσμένη στὸ χέρι ἢ μὲ κουβαρίστρες.

Στὸ χέρι ἔπλεκαν ἐπίσης κάλτσες καὶ ἄλλα εἶδη (μπλουζες, ζακέτες) ἀργότερα.

Ἡ κεντητικὴ τῶν παλαιῶν μᾶς ἔσωσε τὶς βελούδινες καὶ ὑφαντὲς ποδιᾶς μὲ τὰ διάφορα κεντήματα (λουλούδια) καὶ τὶς πούλιες, καὶ τὶς βελούδινες κεντητὲς παντοῦφλες.

Ἐπίσης σώζονται οἱ κεντητὲς μαξιλαροθήκες, οἱ κρεββατόγυροι τὰ τραπεζομάνδηλα, τὰ ταπιά (μπάντες), τὰ κάδρα μὲ κεντητοὺς σταυροὺς καὶ λουλούδια.

Οἱ χρησιμοποιούμενες βελονιᾶς εἶναι ἡ πισοβελονιά, τὸ ψαροκόκκαλο, τὸ ἀνεβατό, τὸ φρεστόνι, ἡ περαστή, ἡ κοφτὴ καὶ ἡ σταυροβελονιά. Κεντοῦσαν μὲ ἄσπρη κλωστή (ἄσπροκέντια) καὶ μὲ χρωματιστὲς κουβαρίστρες. Τὸ κέντημα γινόταν σὲ τελλάρο γιὰ νὰ γίνεται «στρωτό».

Τὰ σχέδια τῶν κεντημάτων εἶναι διάφορα (φυτὰ, φρούτα, ζῶα, ρομαντικὲς εἰκόνες κ.λ.π.). Τὸ σχέδιο γίνεται μὲ μολύβι ἐπάνω στὸ ὕφασμα καὶ κατόπιν κεντιέται στὸ τελλάρο.

Σήμερα οἱ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ ἀκολουθοῦν τὴν μόδα τῆς σύγχρονης κεντητικῆς.

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Ο Σ Β Ι Ο Σ

ΕΘΙΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΗ

α) Γέννησις.

Ἡ ἄτεκνος εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν εὐρίσκετο εἰς μειονεκτικὴν θέσιν μέσα στὴν κοινωνία τοῦ χωριοῦ. Γιὰ ν' ἀποκτήσῃ τέκνο κατέφευγε στὰ πρακτικὰ φάρμακα τῶν γεροντισσῶν, (ζεστά συνήθως). Ἐπίσης ἐθεωρεῖτο καλὸ γιὰ τὴν ἀπόκτηση τέκνου ἢ ἀνατροφὴ ἐξ ὀλοκλήρου ἑνὸς ὄρφανου παιδιοῦ ἀπὸ τὴν ἄτεκνο. Πίστευαν ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἄμοιβε τὸ καλὸ αὐτὸ μὲ τὴ γέννηση ἑνὸς δικοῦ τους παιδιοῦ. Ἡ ἔγκυος πρέπει νὰ δοκιμάζῃ ἀπὸ κάθε φαγητὸ ποὺ βλέπει γιὰ νὰ μὴ «ζηλέψῃ» καὶ ἀποβάλῃ.

Σὲ κηδεῖα δὲν πρέπει νὰ παρευρεθῇ. Τὴν ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς, καὶ τοῦ Ἁγίου Συμεῶν δὲν κάνει καμμιά ἀπολύτως δουλειά.

Σχετικά με την πρόγνωση του παιδιού, (αγόρι ή κορίτσι) έκαναν το έξης: "Όταν τελείωναν ένα πανί στον αργαλειό, ή έγκυος έπαιρνε το «καλαμίδι» (μιὰ βέργα που κρατεί το στημόνι να μη μπερδεύεται), και πήγαινε σ' ένα σταυροδρόμι. "Ό,τι φύλου άνθρωπο θά έβλεπε, τέτοιο παιδί θά γεννοῦσε.

"Όταν έφτανε ή ημέρα τής γέννας μαζεύονταν οι γριές του χωριού «οι μπάμπες» και την έβαζαν πάνω σε ζεστά τουβλά (για να διευκολύνουν τή γέννα). "Όταν έφευγαν έδεναν κόμπο το μαντήλι τους και την έφτυναν εκεί με την ευχή «να γεννήσ' με το καλό». Τα μαντήλια τ' άφηναν εκεί τρεις ήμέρες μετά τή γέννηση, τότε τα έπαιρναν.

"Όταν γεννιόταν το παιδί άφου τ' αλάτιζε ή «γριά» ή μαμή, το τύλιγαν στα ύφαντά σπάργανα που είχαν ετοιμάσει ή μαμά και ή πεθερά. Κοιμόταν κάτω όπως και ή μητέρα. Άργότερα το έβαζαν στην κούνια, μιὰ σκάφη στρωμένη με κουβέρτες και δεμένη με σχοινιά από την όροφή.

Τήν ήμέρα τής γεννήσεως έκαναν «μπουγανίκια» τής Παναγίας το ψωμί, ζεστό ψωμί δηλαδή, φαγητά ιδίως σκορδαλιά, χαλβά με αλεύρι, σιριμπέτι, (νερό με ζάχαρη) και καλούσαν τις νέες τής γειτονιάς, τις φιλενάδες τής λεχώνας να φάνε. Καλούσαν και τή νουνά με γλυκό (σαραγλί).

Στή λεχώ πήγαιναν γλυκά, ιδίως ρύζι, και ό,τι πήγαιναν το άφηναν τρεις ήμέρες. Μετά τρεις ήμέρες, έπαιρναν πίσω το αντικείμενο (πιάτο) με το όποιο πήγαν το γλυκό.

Η λεχώνα δένεται στην κοιλιά, έβαζε στο κεφάλι ένα τσιμπέρι, (μαντήλι) που είχε επάνω μάρτη, (κόκκινη και άσπρη κλωστή) σκόρδο μ' ένα χάνδρο ή δαχτυλίδι ή «παρά» άσημένιο, οι πλούσιες φλουρί. Τα έβαζαν αυτά για ν' αποφύγουν το «μάτιασμα» (βάσκαμα).

Το μαντήλι αυτό το φορεί σαράντα ήμέρες, επίσης δέν λούζεται, δέν πηγαίνει σε ξένο σπίτι, όταν βασιλέψη ό ήλιος κλείνεται στο δωμάτιο και τή θυμιατίζουν μαζί με το παιδί με λουλούδια τής εκκλησιάς.

Το βράδυ δέν αφήνουν να μπή κανένας στο δωμάτιο τής λεχώνας, κι αν παραστή ανάγκη να μπή κάποιος από το σπίτι που έλειπε έξω, τον θυμιατίζουν. Δέν δίνουν από την ώρα που θα βασιλέψη ό ήλιος τίποτα έξω. Αυτά όλα τα κρατούν και σήμερα και τα κάνουν για να μην άρρωστήση ή λεχώνα ή το παιδί, να μη χάση το γάλα της.

Μετά σαράντα ήμέρες πηγαίνει με την πεθερά στην εκκλησιά και διαβάζεται δίνοντας ένα δώρο (πετσιέτα).

"Όποτε από όκτώ ήμέρες βαπτίζοταν το παιδί.

Σήμερα άργούν να το βαπτίσουν. Η βάπτιση σήμερα γίνεται όπως και παλαιότερα.

Ἡ βάπτισις γίνεται στὴν ἐκκλησιά, οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ δὲν πηγαίνουν.
Ἡ γιαγιά μὲ τὴ μαμὴ πηγαίνουν τὸ παιδί στὴν ἐκκλησιά.

Κατὰ τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου ἡ νουνὰ βάζει δῶρα στὸ παιδί (ροῦχα) καὶ δωρίζεται κι' ἐκείνη ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς τοῦ παιδιοῦ.

Στὸ τέλος τοῦ μυστηρίου κερνοῦν τοὺς παρισταμένους οὔζο, καὶ καραμέλλες, ἡ νουνὰ καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ παιδιοῦ.

Ἡ νουνὰ μὲ τὴ συνοδεία τῶν καλεσμένων συγγενῶν πηγαίνει στὸ σπίτι κρατῶντας τὸ παιδί μὲ τὰ δῶρα στὴν ἀγκαλιά. Ἡ μητέρα περιμένει στὴ πόρτα της καὶ παίρνει τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά, κάνοντας στὴ νουνὰ (3) τρεῖς μετανοίες.

Τὴν ὥρα ποὺ ἡ νουνὰ λέγει τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ στὴν ἐκκλησιά (βάζει συνήθως τὸ ὄνομα τῆς πεθερᾶς ἢ τοῦ πεθεροῦ τῆς νύφης) τὰ παιδιὰ τρέχουν νὰ τὸ ἀνακοινώσουν στὴ μητέρα ποὺ εἶναι στὸ σπίτι καὶ περιμένει, καὶ παίρνουν τὸ «μουσόντε» (δῶρο, δραχμές).

Ὅταν τὰ παιδιὰ ποὺ γεννιῶνται πεθαίνουν γιὰ νὰ στεριώσουν παιδί σ' αὐτὸ ποὺ θὰ ζήσει δίνουν τὸ ὄνομα τῆς μάνας.

Τοῦ μωροῦ παραλείψαμε νὰ ἀναφέρουμε προηγουμένως, σαράντα ἡμέρες δὲν τοῦ κόβουν τὰ νύχια καὶ τὰ μαλλιά, καὶ τὰ ρουχαλάκια δὲν τὰ γυρίζουν ποτέ ἀνάποδα. Εἶναι τοποθετημένα, πάντα ἀπὸ τὴν καλή.

Μπάνιο τὸ κάνουν τακτικά. Ὅταν γίνῃ ἐνὸς χρόνου τὸ κλέβουν οἱ γειτόνισσες ἀπὸ τὴ μάνα, τὸ φανερῶνουν δὲ ὅταν τοὺς τάξῃ γλυκά.

Ὅταν γίνῃ 7—9 ἐτῶν ἡ νουνὰ τὸ «ἀλλάζει». Τοῦ ἀγοράζει ἐσώρουχα, ἐξωτερικὰ ροῦχα, παπούτσια, κ.λ.π.

Πηγαίνει στὸ σπίτι τὸ ντύνει μόνη της καὶ τὴ φιλεῖ.

Δωρίζουν καὶ τὴ νουνὰ φόρεμα.

β) Μνηστεία.

Παλαιότερον οἱ νέοι ἐμνηστεύοντο ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν καὶ ἄνω. Σήμερον στὸ χωριὸ τὸ κατώτερο ὄριο ἡλικίας τῶν μνηστευμένων, εἶναι τὸ 16ον ἔτος.

Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς συζύγου ἢ τοῦ συζύγου καὶ παλαιότερον καὶ τώρα τὸν κύριον ρόλον παίζουν οἱ γονεῖς. Αὐτοὶ συνήθως ἐκλέγουν τὸ «γαμπρὸ» ἢ τὴ «νύφη»..., καὶ οἱ νέοι ὑποτάσσονται στὴ θέληση αὐτῶν.

Οἱ γονεῖς, καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρῆς, ἀφοῦ συμφωνήσουν — σὲ μερικὲς περιπτώσεις μεσολαβεῖ καὶ τρίτο πρόσωπο, ὁ προξενητής — δεχτοῦν καὶ οἱ νέοι, δριζεται ἡ ἡμέρα τῶν ἀρραβῶνων.

Παλαιότερα κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ προξενητοῦ ὁ γαμπρὸς ἔταξε τὸ «μπαμπάχακι» χρήματα δηλ. ποὺ θὰ ἔδινε στὴ νύφη γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν προῖκα της.

Στὴ σημερινὴ ἐποχὴ ὁ πατέρας τῆς νύφης τάζει «προϊκα» στὸ γαμπρό, χρήματα ἢ περιουσία σὲ κτήματα καὶ ζῶα κ.λ.π.

Ἡ τελετὴ τῶν ἀρραβῶνων γίνεται ὡς ἐξῆς: Ὁ γαμπρὸς μὲ καλεσμένους συγγενεῖς του, πηγαίνει τὸ βράδυ τῶν ἀρραβῶνων στὸ σπίτι τῆς νύφης, κρατῶντας ἓνα μαντῆλι ποὺ μέσα ἔχει τὰ σημάδια, (βασιλικό, σιτάρι ἀσημένια — παλαιὰ λεφτά — δραχμές) δεμένα σὲ κόμπο.

Τὰ ἴδια σημάδια κρατεῖ στὸ μαντῆλι καὶ ἡ νύφη. Μέσα στὸ μαντῆλι βλέπουν σήμερα καὶ τὰ δαχτυλίδια, (βέρες).

Μόλις τοὺς ὑποδεχτοῦν ἀλλάζουν τὰ σημάδια, ὁ γαμπρὸς κάνει τρεῖς μετάνοιες στὴ νύφη καὶ τῆς δίνει τὸν «κόμπο» ἢ ὁποῖα τὸν παίρνει φιλῶντας του, τὸ χέρι. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ἡ κοπέλλα.

Τὴν ὥρα ποὺ ἀλλάζουν σημάδια ρίχνουν ἔξω τρεῖς σφαῖρες. Σήμερα ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμο κάποιος συγγενῆς ν' ἀλλάξῃ τίς βέρες τῶν νέων σταυρῶν-οντάς τις ἐμπρὸς σὲ μιὰ εἰκόνα. Τὴν ὥρα ποὺ φοροῦν τίς βέρες πατεῖ ὁ ἓνας τὸ πόδι τοῦ ἄλλου (δειγμα ὑπεροχῆς).

Κατόπιν γίνεται γλέντι, χορὸς καὶ μοίρασμα τῶν δώρων, ἡ νύφη δωρίζει τοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ, ὁ γαμπρὸς τοὺς συγγενεῖς τῆς νύφης.

Τὰ ἀτομικὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης, παλαιότερα τὰ πῆγαιναν μέσα σὲ πανέρι ὕστερα ἀπὸ μία ἐβδομάδα. Σήμερα τὰ δίνουν τὸ βράδυ τῶν ἀρραβῶνων. Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἀρραβῶνος ἡ κόρη δὲν πηγαίνει στὸ σπίτι τῆς πεθερᾶς της. Ὁ νέος ἐπισκέπτεται ὅμως τὸ σπίτι τῆς νέας. Δὲν ἔβγαινε ποτὲ μόνη ἢ νέα, μὲ τὸ μνηστῆρα της ἔξω, ἀλλὰ τὴ συνόδευε καὶ ὁ ἀδελφός της ἢ ὁ ἐξάδελφός της.

γ) Γάμος.

Γάμος στὸ χωριὸ καὶ σήμερα σημαίνει ξεφάντωμα, καὶ πανηγύρι μεγάλων καὶ μικρῶν.

Ἐπειδὴ ὅπως ἐλέχθη στὴν ἀρχή, οἱ κάτοικοι εἶναι πρόσφυγες, ἀπὸ χωριά ἄλλοτε Ἑλληνικά, τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου, παρουσιάζονται διαφορετικά. Μὲ τὴν ἐγκατάστασίν τους στὴ νέα τους πατρίδα ἄλλα ἔθιμα τοῦ γάμου διατηρήθηκαν, ἄλλα λησμονήθηκαν καὶ προσετέθησαν νέα. Ἀναφέρομεν τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου ὅπως γινόταν στὴν πρώτη τους πατρίδα.

1) Ἐθιμα γάμου στὴ Μαυροκκλήσια

Ὁ γάμος ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Πέμπτη. Ὁ γαμπρὸς ἢ συγγενῆς τοῦ γαμπροῦ πῆγαινε μὲ λουκούμια καὶ ρακὶ στὸ σπίτι τῆς νύφης καὶ τοὺς καλοῦσε γιὰ τὸ γάμο... Πῆγαινε δὲ πρὶν βγῆ ὁ ἥλιος, νὰ μὴ δῆ ἄνθρωπο στὸ δρόμο.

Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἡμέρα ἡ νύφη δὲν ἔβγαινε ἔξω. Τὴν Παρασκευὴ κοσι-

νιζαν στο σπίτι της νύφης το αλεύρι όλα τα κορίτσια, έπιαναν το προζύμι τραγουδώντας, και έκαναν το «Φλάμπουρο». Το «Φλάμπουρο» ήταν δυο ξύλα δεμένα σε σχήμα σταυρού, στολισμένα μ' ένα κόκκινο πανί, με καλαμπόκια άσπρα ψημένα, περασμένα σαν χάνδρες, κι ένα μήλο, με λουλούδια, τοποθετημένα στο σταυρό.

Την ίδια μέρα ετοίμαζαν τα κορίτσια την προίκα, την έβαζαν στις «μισάλλες» σε ειδικά πανιά. Κατόπιν έστρωναν κάτω φαγητά κι έτρωγαν όλες οι κοπέλλες.

Το Σάββατο έβραζαν στο σπίτι του γαμπρού ένα καζάνι λάχανο κι ένα πληγούρι. Οι συγγενείς του γαμπρού πήγαιναν αυτή την ημέρα φαγητά πίττες, τα έστρωναν όλα κάτω κι έτρωγαν όλοι. Όταν έφευγαν τους έδιναν στο πιάτο λάχανο και πληγούρι.

Πήγαιναν κατόπιν και έπαιρναν με τα όργανα τον κουμπάρο. Άκολουθοῦσε το ξύρισμα του γαμπρού με τραγούδια, και ο γάμος συνεχιζόταν με χορούς ελληνικούς. Ο πρώτος του χορού κρατούσε το «Φλάμπουρο».

Άνάλογο γλέντι γινόταν στο σπίτι της νύφης. Το πρωί της Κυριακής έπαιρναν με όργανα τον κουμπάρο κι έπειτα πήγαιναν στη νύφη που περίμενε στολισμένη... Χόρευαν όλοι με τη νύφη, έπιναν ούζο που έφερναν το πρωί όλοι οι συγγενείς.

Όταν πήγαιναν να πάρουν τη νύφη και την προίκα ντύνονταν άραπάδες, (καρναβάλια) ανέβαιναν σε «γαϊδούρια», χτυπούσαν κουδούνια, χόρευαν στο δρόμο, έπιναν, γινόταν μεγάλο ξεφάντωμα. Άφου χόρευαν πολλή ώρα έπαιρναν τη νύφη που στεκόταν μεταξὺ δύο φιλενάδων της που την τραγουδοῦσαν, έβαζαν στο κεφάλι τις «μισάλλες» με την προίκα και τη μὲν προίκα πήγαιναν στο σπίτι, τη δὲ νύφη στην εκκλησία.

Όταν γύριζαν ἀπὸ την εκκλησία στο σπίτι του γαμπρού έταζαν στους γονείς της νύφης ἀμπέλι και μιὰ κλωσσα με πουλιά για να κρατήσουν τη νύφη δική τους κόρη. Άκολουθοῦσε φαγοπότι, χορός, γλέντι... Επίσης η νύφη δώριζε τους συγγενείς του γαμπρού κι εκείνος ὁμοίως τους συγγενείς της νύφης.

Τη Δευτέρα η νύφη ξυπνοῦσε πρώτη κι ἔρριχνε νερό στον πεθερό, και στην πεθερά να πλυθοῦν, τους δώριζε πετσιέτα.

Την ίδια μέρα το ἀπόγευμα πηγαίνουν με τα όργανα τη νύφη στη βρύση, έπειτα γυρίζουν στο σπίτι και χορεύουν.

Τότερα ἀπὸ ὀκτώ ἡμέρες η νύφη πήγαινε με φαγητά (πίττες, γλυκά), στη μητέρα της, λουζόταν, έτρωγε και κοιμόταν εκεί. Την ἄλλη μέρα έπαιρναν φαγητά ἀπὸ τη μητέρα της νύφης και τα πήγαιναν στην πεθερά της. Η νύφη και ο γαμπρός πηγαίνουν με δῶρα (γλυκά και πετσιέτα), μιὰ Κυριακή στον κουμπάρο, και τους φιλεύει.

Ἐπίσης καλοῦσαν καὶ καλοῦν ἀκόμα τοὺς νεονύμφους γιὰ πολὺν καιρὸ οἱ συγγενεῖς καὶ τοὺς φιλεῖουν. Ἡ νύφη 40 μέρες δὲν πηγαίνει στὴν ἐκκλησιά.*

2) Ἐθιμα γάμου στὸ Ἀκ - Ἀλάν

Τὴν Πέμπτη πολὺ πρωτὶ ὁ γαμπρὸς καλοῦσε τὴ νύφη μὲ οὔζο. Τὴν Παρασκευὴ καλοῦσαν ὅλο τὸ χωριὸ μὲ οὔζο καὶ μαντήλια (ὑφαντά).

Τὸ Σάββατο ἄρχιζε ὁ χορὸς. Τὸ ἀπόγευμα συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ, πηγαιναν τὰ «κόκκινα» τὰ δῶρα τῆς νύφης (φρούστα, πέπλο, παπούτσια κ.λ.π.). Τὰ ἔβαζαν μέσα σὲ «σνια» στὸ ἕνα τὰ δῶρα τῆς νύφης καὶ τῶν συγγενῶν, καὶ στὸ ἄλλο γλυκὰ «μπουγάτσια» (ψωμί), καὶ κουφέτα... Ἐπίσης πηγαιναν στὴ νύφη «γίκινα»...

Τὴ νύφη τὴ στόλιζαν τὸ Σάββατο οἱ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ μὲ τραγούδια σχετικά. Ὅταν τελείωνε τὸ στόλισμα τῆς νύφης ἔβγαине στὴν αὐλὴ καὶ χόρευαν γύρω της.

Φεύγοντας ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς νύφης οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ ἔπαιρναν τὰ δῶρα τὰ δικά της. Μιὰ κόττα ψημένη, πιλάφι, «μπουγάτσια», (ψωμί στολισμένο μὲ ἀμύγδαλα) γλυκὸ σαραγλί καὶ τὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ, πουκάμισο μεταξωτό, «καβάδι» (γιλέκο, ἐσώρουχα).

Τὸ βράδυ γινόταν τὰ ἐξῆς: Ἐνας συγγενὴς γυρνοῦσε τὸ «φιλι» μιὰ φέτα ψωμί πάνω στὴν ὁποία ὁ κάθε καλεσμένος ἔβαζε χρήματα καὶ ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς ὀργανοπαῖχτες τὸ τραγούδι τῆς ἀρεσκείας του. Τὰ χρήματα τὰ ἔπαιρναν οἱ ὀργανοπαῖχτες.

Κατόπιν χόρευαν τὴ «γίκινα»... Σ' ἕνα πιάτο πῆλινο βαθὺ εἶχαν «κνὰ» μιὰ κόκκινη σκόνη, σιτάρι καὶ τρία κερδιὰ ἀναμένα... Ὅποιος «ἔπαιρνε» τὸ χορὸ κρατοῦσε τὴ «γίκινα» στὸ χέρι καὶ ἔριχνε λεπτὰ.

Ὅταν χόρευαν ὅλοι τὴ «γίκινα» βάφονταν μ' αὐτὴν (μὲ τὴ κνὰ) τὰ κορίτσια κι' ἡ νύφη. Ἐβαφαν κόκκινα τὴν παλάμη καὶ τὰ δάχτυλα.

Τελευταία χόρευε ἡ νύφη τὴ γίκινα, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τραγουδοῦσαν:

Μιὰ πέρδικα ἐδῶ στὸ μαχαλᾶ

βουλιέται νὰ κινήση

γκέλ' βαγγιλούδαμ' ἀμὰν

βουλιέται νὰ κινήση.

Ἐχει τὰ νύχια τς' κόκκινα

μὲ τὴν κινὰ θαμένα

γκέλ' βαγγιλούδαμ, ἀμὰν

μὲ τὴν κινὰ στὰ χέρια

χρυσὸς αἰτὸς τὴν καρτερεῖ

στά νύχια νά τήν πάρη
γκέλ' βαγγιλούδ' ἄμᾶν
στά νύχια νά τήν πάρη.

Συνήθιζαν ἀκόμα νά τραγουδοῦν ὄλοι με τή σειρά, ἄλλος μόνος, δύο, τρεῖς
μαζί διάφορα τραγούδια τοῦ γάμου.

Τελευταία τραγουδοῦσε ἡ νύφη τὸ παρακάτω τραγούδι:

Δός μου μάνα μ' τήν εὐχή σου
ἀπὸ τὰ στήθη σου τὰ μητρικὰ
ἦρθε ὥρα πού θά φύγω
μανούλαμ' ἀπὸ σένα μακρού.
Ἔτσι κι' ἐμένα ἡ σκληρὴ
καὶ ἡ μαύρη ξενιτειὰ
γιὰ νά σέ πῶ τὸ ἔχε γειά.
Αἰωνίως θά σᾶς ἔχω στή μνήμη μου
δὲ θά σᾶς ξαναδῶ.
Τώρα ἐγὼ ἀναχωρῶ τόσον μακρὰ ἀπὸ ἐδῶ
καὶ ὑγιάν ἡ Πατρίς.
Ἔχε γειὰ πατρὶς
ἔχε γειὰ πατρίδα μου γλυκειά...

Τὸ πρῶτὴ τῆς Κυριακῆς πῆγαιναν στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ οἱ συγγενεῖς
ρακί... Ἀργότερα ξύριζαν τὸ γαμπρό. Καθόταν σὲ κάθισμα καὶ πατοῦσε σ'
ἓνα ταψί. Καθὼς τὸν ξύριζαν (ὁ κουρέας) ἔριχναν στὸ κεφάλι του λεφτὰ
(τὸν ἀσήμωναν) πού ἔπεφταν μέσα στὸ ταψί, τὰ ἔπαιρνε ὁ κουρέας...

Συγχρόνως τραγουδοῦσαν τὸ ἐξῆς τραγούδι:

Μπιρμπέρι μ' τὰ ξουράφια σου καλὰ νά τ' ἀκονίσης,
νά μὴ μᾶς κόψης τὸ γαμπρὸ καὶ τὸν ἐθανατώσης.
Μπιρμπέρι μ' τὰ ξουράφια σου σκληρὰ νά τ' ἀκονίσης
γιὰ νά ξουρίσης τὸ γαμπρὸ καὶ νά τὸν ὀμορφίνης.

Κατόπιν πῆγαιναν με τὰ ὄργανα κι' ἔπαιρναν με τραγούδια, τὸν «νου-
νό» (κουμπάρο)... Τῆ νύφη τὴν ἔπαιρναν με τραγούδια... Μαζί με τὴ νύφη
ἔπαιρναν καὶ τὴν προίκα πού τὴν ἄπλωναν στὴν αἰλὴ τοῦ γαμπροῦ...

Ὅταν γύριζαν ἀπὸ τὴ στέψη στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ ἡ πεθερά, περιμένε
στὴν πόρτα. Ἡ συνοδεία τῆς ἔλεγε τὸ ἐξῆς τραγούδι.

Ἔβγα, ἔβγα κυρὰ μάνα νά δεχτῆς τὸν κύριο γιὸ σου,
πού σέ φέρνει μιὰ νυφίτσα, μιὰ περδίκα ἀπὸ τὰ πλάγια.

Ἡ νύφη κρατοῦσε ἓνα κουφέτο καὶ σταύρωνε τὴν ἐξώπορτα σὲ τέσσερα σημεία. Ἀφοῦ τὴ χαιρετοῦσε ἡ πεθερὰ τῆς ἔδινε ἓνα ψωμί στὴ μασχάλη, κι' ἓνα μπουκάλι κρασί. Πατοῦσε σ' ἓνα σίδερο (γιὰ νὰ εἶναι σιδερένια) κι' ἔμπαινε στὸ σπίτι.

Ἐν συνεχείᾳ ἄπλωναν κάτω φαγητὰ κι' ἔτρωγαν ὅλο τὸ χωριό.

Πρώτη «μπουκιὰ» ἔπαιρνε ἡ «νοννά» (κουμπάρα) κι' ἔδινε ἔπειτα στὴ νύφη τρεῖς μπουκιές.

Ὁ γάμος συνεχιζόταν μὲ χορὸ ὡς τὸ βράδυ. Τὴ νύχτα ἔμεναν μόνο οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ, ἔπαιρναν μὲ τὰ ὄργανα ἀπὸ τὸ σπίτι ξανὰ τὸν κουμπάρο καὶ τοὺς γονεῖς τῆς νύφης πού ἔφερναν μαζί τους τὰ δῶρα πού δώριζαν στοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ... Πρὶν τὰ δωρίσουν δυὸ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ τὰ χορεύουν...

Ἡ κουμπάρα κερνοῦσε γλυκὸ πού ἔκανε μόνη της. Τὴ Δευτέρα ὁ γάμος συνεχιζόταν. Τὸ πρωτὶ ἓνας συγγενῆς τοῦ γαμπροῦ καλοῦσε μὲ ρακὶ τὸν κουμπάρο, καὶ τὸν πατέρα τῆς νύφης. Ἐκεῖνοι ἀστελευόμενοι τὸν ἔστελναν πίσω μὲ τὴ δικαιολογία πὼς δὲν τοὺς ἄρεξε ὁ μεζές. Αὐτὸ γινόταν ὡς τὴν 10ην πρωϊνῆ.

Ἐπειτα μὲ ὄργανα τοὺς ἔπαιρναν καὶ ἔστηναν γλέντι στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Χάριν ἀστεῖσμοῦ κρεμοῦσαν στὴν πεθερὰ ἀντικείμενα νοικοκυριοῦ (μιτάρια, κουτάλλες, πυροσιτιές) καὶ στὸν πεθερὸ (σκεπάρνι, τσεκούρι) γιὰ νὰ δείξουν πὼς ἔπρεπε νὰ παραδώσουν τὸ νοικοκυριὸ στοὺς νέους ἀφέντες...

Τὸ βράδυ οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ πῆγαιναν στὰ «κανίσια» πῆγαιναν μὲ φαγητὰ καὶ ψωμί κι' ἔτρωγαν ὅλοι μαζί.

Τὴν Τετάρτη πῆγαιναν μὲ ὄργανα τὴ νύφη στὴ βρύση. Τὴν Πέμπτη καλοῦσε τοὺς νεονύμφους ἡ μητέρα τῆς νύφης καὶ τοὺς φίλους.

3) Ἐθιμα γάμου στὰ Κατίκαλα

Τὴν Παρασκευὴ στὸ σπίτι τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμπροῦ ἔκαναν τὸ «Πρωτόψωμο» ἓνα ψωμί δηλ. στολισμένο μὲ ἀμύγδαλα, καὶ κουλούρια. Τὸ ἀπόγευμα στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι γινόταν χορὸς καὶ ἔσπαζαν τὸ «Πρωτόψωμο» στὸ κεφάλι, πηδώντας... Πρῶτα σὲ δύο κομμάτια τὸ ἔσπαζαν, ἐκεῖνα σὲ ἄλλα δύο, κλπ. Ἀπὸ τὸ ψωμί αὐτὸ ἔπαιρναν οἱ κοπέλλες γιὰ νὰ ὄνειρευτοῦν τὴ νύχτα τὸν ἄντρα πὸν θὰ πάρουν...

Τὰ «κουλούρια» ἦταν μικρὰ ψωμάκια πὸν τὰ μοίραζαν στὰ παιδιά. Κατόπιν ἔβαζαν μπογιὰ μαύρη σ' ἓνα πιάτο καὶ ἔβαφαν ὅλες οἱ κοπέλλες, τὰ φρύδια τους νὰ γίνουν μαῦρα.

Τὸ Σάββατο ζύμωναν ψωμί γιὰ τὸ γάμο. Τὸ βράδυ χόρευαν στὸ σπίτι τῆς νύφης τὴ «γίγνα» ὅπως ἀναφέραμε πρὶν.

Τὰ χέρια τῆς νύφης ποὺ ἦταν βαμμένα δένονταν τὸ βράδυ, κοιμόταν δὲ μεταξὺ δύο κοριτσιῶν (νὰ μὴν τὴν κλέψῃ ὁ γαμπρός).

Τὴν Κυριακὴ πρὶν γίνουν οἱ στέψεις ἔπαιρναν μὲ ὄργανα ὅλους τοὺς συγγενεῖς τῆς νύφης καὶ τὸν κουμπάρο.

Τῇ νύφῃ καὶ τὴν προῖκα ἔπαιρναν μὲ ἀμάξια. Ἡ νύφη στέκονταν ὄρθια στὸ ἀμάξι καὶ χαιρετοῦσε σκύβοντας τὸ κεφάλι. Ἡ νύφη δὲν κυττοῦσε δεξιὰ ἢ ἀριστερά, πάντα μπροστὰ καὶ κάτω (δείγμα αἰδοῦς, καὶ σεμνότητος). Μετὰ τὶς στέψεις πῆγαιναν οἱ συγγενεῖς στὸ γαμπρὸ «σὸν» φαγητὰ καὶ ἔτρωγαν ὅλοι.

Πολλὰ ἔθιμα τῶν ἀρραβῶνων καὶ τοῦ γάμου διατηροῦνται σήμερα στὸ χωριό.

Στοὺς ἀρραβῶνες ἀλλάζουν τὰ «σημάδια» ὅπως καὶ παλαιότερα καὶ ρίχνουν ὄπλα.

Στὸ γάμο διατήρησαν πολλὰ. Τὴν Παρασκευὴ καλοῦν μὲ οὔζο ὅλο τὸ χωριὸ κορίτσια ἢ ἀγόρια συγγενικὰ τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης. Τὴν ἴδια μέρα σιδερώνουν στὸ σπίτι τῆς νύφης οἱ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ τὴν προῖκα.

Τὸ Σάββατο τὸ βράδυ τὰ ὄργανα θουίζουν σ' ὅλο τὸ χωριό, γίνεται χορὸς στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Τὴν Κυριακὴ τὸ πρωῖ πηγαίνουν στὸ σπίτι τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμπροῦ, οἱ συγγενεῖς οὔζο καὶ πίνουν.

Ὅταν σχολάσῃ ἡ ἐκκλησία παίρνουν μὲ ὄργανα τὴν προῖκα τῆς νύφης πάνω σ' ἀμάξια. Ἡ προῖκα ἀπλώνεται ὠραῖα στὸ σαλόνι τοῦ σπιτιοῦ νὰ τὴν δοῦν ὅλοι.

Παίρνουν ἀργότερα τὸν κουμπάρο μὲ τὰ ὄργανα, καὶ ἔπειτα τὴ νύφη. Ὅταν φεύγῃ τὴ χαιρετοῦν οἱ δικοὶ τῆς ἐνῶ οἱ κοπέλλες τραγουδοῦν τὸ ἔξῃς τραγούδι:

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα ξεχωρίζονται μάνα καὶ θυγατέρα κλπ.

Ὅταν γυρίζουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ἡ πεθερὰ δίνει στὴ νύφη μιὰ «μπουγάτσια» καὶ ἕνα μπουκάλι κρασί ἢ ρίχνει ρύζι. Ἡ νύφη μπαίνει στὸ σπίτι πατώντας σὲ σίδερο. Τὰ ὄργανα παίρνουν τοὺς συγγενεῖς τῆς νύφης καὶ τρῶνε ὅλοι στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι. Ἡ κουμπάρα ἔχει τοὺς δικούς τῆς καλεσμένους (παρακουμπάρους) ποὺ ἔχουν ἰδιαίτερη περιποίηση στὸ τραπέζι (κάθονται στὸ τραπέζι τῆς νύφης).

Μετὰ τὸ φαγητὸ ἀκολουθεῖ τὸ «δώρισμα»...

Συγγενεῖς τῆς νύφης δωρίζουν τοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ, καὶ ἀντιθέτως...

Κατόπιν ἀρχίζει ὁ χορὸς, χορεύει πρώτη ἡ νύφη καλαματιανό... Ἐνῶ χο-

ρεύει τὴ χαιρετοῦν οἱ συγγενεῖς (πρῶτοι οἱ γονεῖς) καὶ τῆς δωρίζουν χρήματα (τὰ καρφιτωώνουν στὸ φόρεμα). Ἡ νύφη φιλᾷ τὸ χέρι ὕσων τὴ δωρίζουν...

Μετὰ παίρνει ὁ γαμπρὸς τὸ χορὸ καὶ δωρίζουν καὶ ἐκεῖνον. Ὁ χορὸς συνεχίζεται ὡς τὸ βράδυ. Τὸ βράδυ μένουν οἱ στενοὶ συγγενεῖς ὅσοι ἰδιαίτερος καλεστοῦν ἀπὸ τὴ νύφη καὶ τὸ γαμπρὸ ἢ τὴν κουμπάρα καὶ γλεντοῦν... Ἡ κουμπάρα κερνᾷ τὴν ἡμέρα λουκούμια σ' ὄλους.

Τὸ βράδυ ὅταν τελειώσῃ ὁ γάμος τοὺς πηγαίνουν συνοδεία μὲ τὰ ὄργανα στὸ σπίτι.

Τῆ Δευτέρα τὸ βράδυ, καλοῦν ἰδιαίτερος ὠρισμένες κοπέλλες καὶ γυναῖκες (συγγενεῖς, γειτόνισσες, φιλενάδες) καὶ πηγαίνουν τὴ νύφη στὴ βρύση. Μαζεύονται στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ καὶ ξεκινοῦν γιὰ τὴν καλύτερη βρύση τοῦ χωριοῦ.

Ἡ νύφη εἶναι ντυμένη μὲ καινούργιο φόρεμα καὶ κρατεῖ μιὰ κανάτα. Ἡ κουμπάρα πιάνει τὴ νύφη. Ὅταν φτάσουν στὴ βρύση γεμίζει ἡ κουμπάρα τὴν κανάτα καὶ ἡ νύφη τὴν ρίχνει μὲ τὸ πόδι τρεῖς φορές.

Ἡ νύφη ρίχνει λεπτὰ στὴ βρύση γιὰ τὰ παιδιά. Ὅλη ἡ συνοδεία στρέφει στὸ σπίτι ὅπου περιμένει ὁ γαμπρὸς στὴν πόρτα κρατῶντας μιὰ κανάτα μὲ νερό. Μὲ τὸ νερὸ αὐτὸ προσπαθεῖ τρεῖς φορές νὰ θρέξῃ τὴ νύφη, τὸ ἴδιο κάνει καὶ ἡ νύφη μὲ τὸ νερὸ ποὺ κρατᾷ...

Κατόπιν μπαίνουν μέσα στὸ σπίτι ποὺ εἶναι στρωμένο μὲ τὴν προῖκα τῆς νύφης, σ' ὅλα τὰ δωμάτια. Κερνᾷ ἡ νύφη καὶ τῆς εὔχονται «καλορίζικα».

Οἱ καλεσμένες ἐπισκέπτριες περιέρχονται ὅλα τὰ δωμάτια νὰ θαυμάσουν τὴ νέα διακόσμηση τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ τὴν καινούργια νοικοκυρά...

Ἔθιμα κατὰ τὴν Τελευτὴ

Ἔθιμα ἰδιαίτερα δὲν ἔχουν κατὰ τὸ θάνατο. Μετὰ τὴν κηδεῖα κάνουν νηστήσιμο φαγητὸ συνήθως φασόλια, καὶ τρῶνε ὅλοι οἱ συγγενεῖς, ἀροῦ πλύνουν ἔξω τὰ χέρια τους. Ἐννέα ἡμέρες δὲν τρῶνε κρέας οἱ «σπιτικοὶ» καὶ δὲν ξυρρίζονται οἱ ἄνδρες. Τὴν τρίτη ἡμέρα ἀπὸ τοῦ θανάτου κάνουν τὰ «Τρίτα» πηγαίνουν μὲ συγγενεῖς στὸ νεκροταφεῖο...

Ψάλλει ὁ παππᾶς, ἀνάβουν κεριὰ καὶ μοιράζουν κόλυβα (σιτάρι καὶ ψωμάκια). Κάνουν ἐπίσης ἐννιάμερα, εἰκοσάμερα, σαραντάμερα, τοὺς τρεῖς μῆνες, τοὺς ἔξι, τὸ χρόνο. Πηγαίνουν δηλ. κόλυβα στὴν ἐκκλησία καὶ μνημονεύουν τὸ νεκρὸ. Τέσσερα Σάββατα ἀπὸ τοῦ θανάτου οἱ συγγενεῖς πηγαίνουν μὲ λουλούδια, λιβάνι καὶ κεριὰ στὸ μνήμα...

ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΥ

1) Τὸ δωδεκαήμερον τῶν Χριστουγέννων.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ δωδεκαήμερου δὲν ἐπλυναν, οὔτε ἔγνεθαν, νὰ κά-
νουν ρούχα γιὰ τοὺς ἄνδρες (γιὰ νὰ μὴ τοὺς φάη ὁ λύκος ἔλεγαν).

Τὴ στάχτη τὴ μάζευαν καὶ τὴ σκορποῦσαν στὸ χωράφι ἀργότερα. Τὴν
παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἔκαναν μιὰ «μπουγάτσια» ψωμί δηλ. μὲ τέσσερα
κομμάτια ζύμης ἐπάνω ὥστε νὰ σχηματίζουν σταυρὸ καὶ ἔβαζαν «παρά». Τὴν
πίττα αὐτὴ τὴν ἔλεγαν «Βέτσερνικ».

Ἔβραζαν σιτάρι τὸ ἔβαζαν κάτω καὶ θυμιάτιζαν νὰ φύγουν οἱ καλλικάν-
τζαροι. Ἔβαζαν τὸ θυμιατὸ στὴν πόρτα. Τὸ βράδυ ἔβγαζαν στὸ τραπέζι ἐν-
νιὰ φαγητά, νηστήσιμα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς σπιτικούς ἔκοβε ψωμί τὸ σήκωνε ψη-
λὰ κι' ἔδινε εὐχὲς (τόσου ψηλὰ νὰ γίν' τοῦ σιάρ').

Ἐκοβαν τὴν πίττα κι' ἀφοῦ ἔτρωγαν δὲν σκοπιζαν τὰ ψίχουλα μὲ τὴ
σκοῦπα, ἀλλὰ μὲ τὸ «ποδοπάν» (πανὶ πού σκοπιζοῦν τὰ πόδια).

Τὴν ἡμέρα ἔσφαζαν ὅλοι τὰ γουροῦνια. Τὰ κάλαντα τὰ ἔλεγαν οἱ μεγά-
λοι. Ἀπὸ τὴν Ἀποκριὰ ἀκόμα θίαν θ' ἄρχιζε ἡ σαρακοστὴ τῶν Χριστουγέν-
νων συννενοοῦντο δώδεκα παλληκάρια, μ' ἓνα ἀρχηγὸ καὶ μάθαιναν δώδεκα
τραγουδία θρησκευτικὰ καὶ ἄλλα. Ἔτσι γιὰ τὴν παραμονὴ ἦταν ἔτοιμοι.
Ἐτοιμάζοντο καὶ οἱ νοικοκύρηδες γιὰ νὰ δεχτοῦν τοὺς δώδεκα πού παρίστα-
ναν τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους καὶ τὸ Χριστό.

Ἡ παρέα αὐτὴ γυρνοῦσε στὸ σπίτι μὲ «Γκαίντα» τὸ βράδυ τῆς παραμο-
νῆς. Οἱ νοικοκυρὲς τοὺς δέχονταν στὸ σπίτι στὸ καλύτερο δωμάτιο. Καθόταν
κάτω καὶ τραγουδοῦσαν μὲ τὴ συνοδεία τῆς «γκάιντας».

Τὸ πρῶτο τραγοῦδι πού ἔλεγαν σ' ὅλα τὰ σπίτια ἦταν τὸ ἐξῆς:

Σαράντα μέρες σαράντα νύχτες, κι Παναγιά μας κοιλοπονοῦσε,
κοιλοπονοῦσε παρακαλοῦσε τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς Ἀρχαγγέλους (δὶς).
Βοηθήστε με αὐτὴν τὴν ὥρα τὴν εὐλογημένη τὴ δοξασμένη,
κι' οἱ Ἀπόστολοι κι' οἱ Ἀρχαγγέλοι πάνε γιὰ μῦρο.
Ὡσπου νὰ πάνε ὥσπου νὰ ῥθοῦνε ἡ Παναγιά μας ξελευθερώθη
μέσα στίς πάχυνες μέσα στίς δάφνες, μέσ' τὰ λουλουδία τὰ κυπαρίσσια,
σὰν ἥλιος λάμπει σὰν ἥλιος φέγγει, τὸ νοικοκύρι μὲ τὰ παιδιὰ του,
μὲ τὸ συριὸ του τὸν κόσμο ὅλο.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων τραγουδιῶν ἦταν καὶ τὸ παρακάτω:
Ἀπ' ἔδου διάβηκε ὁ Χριστὸς μὲ δώδεκα Ἀποστόλους,
καὶ πάλι μεταδιάβηκε μ' ἄλλους ἐννιὰ ἀρχαγγέλους,
κι' ἐκεὶ π' ἀκούμπησε ὁ Χριστὸς χρυσὸ δένδρι ἀξιόθκη,

χρυσᾶ ἦταν τὰ κλωνάρια του κι' ὄλα τὰ ἀργυρᾶ τὰ φύλλα,
κι' τὰ ξικλοναρίσματα τ' ἦταν οἱ προφητάδες,
πού προφητοῦσαν κι' ἔλεγαν γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθια.
Χριστέμ' πού θέλεις κατεβῆ στοῦ κύρ' Λαβί τὰ σπίτια,
νά κρίνης δίκιους κι' ἀδικούς ἁμαρτωλοὺς καὶ ψεῦτες.
νά κρίνης κι' μένα τὸν ἁμαρτωλό, στή μέσ' τῆ δικαιοσύνη.

Ἄν εἶχαν κορίτσι ἐλεύθερο ἔλεγαν σχετικὸ τραγοῦδι, ἂν τὸ σπίτι εἶχε παλληκάρι, ἔλεγαν ἄλλο. Δὲν ἔλεγαν ὄλα τὰ τραγοῦδια σ' ἓνα σπίτι:

Οἱ νοικοκυρὲς τοὺς κερνοῦσαν καὶ τοὺς ἔδιναν χοιρινὸ καὶ κρασί. Τῆ νύχτα πήγαιναν ὄλοι στὴν ἐκκλησία κι' ὅταν γυρνοῦσαν ἔτρωγαν τὸ Χριστουγεννιάτικο φαγητὸ τῆ «μπάμπου», πού ἀναφέραμε στὰ εἶδη τῶν τροφῶν. Ἄλλα χριστουγεννιάτικα φαγητὰ ἦταν τὸ «Κεμπάτ»... (Τὰς—κεμπάτ), χοιρινὸ ψητὸ στὸ φουῆρνο, καὶ κρέας ἢ λουκάνικα, μὲ πληγοῦρι ἢ κουσκούσι.

Οἱ νέοι χόρευαν τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων μὲ γκάιντα στὴν πλατεία. Τὴ νύχτα Πρωτοχρονιά, ἔκαναν βασιλόπιττα (τυρόπιττα) κι' ἔβαζαν μέσα «Παρά» καὶ σημάδια ἀπὸ κλωνάρι ἀγριοδαμασκηλιάς πού ἔδειχναν τ' ἀμπέλια, τὰ χωράφια, τὸ σπίτι, τὰ πρόβατα, ὅ,τι εἶχαν δικό τους.

Τὴν πίττα ἄλλοι τὴν ἔκοβαν τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς. (Ἄρβανῖτες, Ἀκαλιανῶτες) ἄλλοι τὴν ἡμέρα (Κατιχαλιῶτες) μετὰ τὴν ἐκκλησία. Τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τὰ παιδιὰ ἔλεγαν τὰ Κάλαντα κρατῶντας τὴ «Σούρβα» (ξύλο μὲ δυὸ μύτες).

Δὲν ἔλεγαν τὸ τραγοῦδι τοῦ Ἁγίου Βασιλείου πού λένε σήμερα. Ἐλεγαν τὸ «Σούρβα» — «Σούρβα» κι' «Ἄϊ—Βασίλ' κι' καλὴ χρονιά».

Τὸ πρῶτ' ἔκαναν «πιδιακό», δηλ. πήγαινε ἓνας — ἓνας στὴ σόμπα ἀνακάτευε τὴ φωτιά ρίχνοντας μερικὰ ξυλαράκια, κι' ἔδινε εὐχές: «Ἄρνούδια, κατσικούδια, γιρυσίν' καλωσύν' κι' τοῦ χρόν' καλύτερα».

Ὅποιος φταρνίζονταν ἐκείνη τὴν ὥρα θὰ ἔπαιρνε τὸ πρῶτο κατσικάκι ἢ ἀρνάκι πού θὰ γεννιόταν. Ὁ ξένος πού θὰ ἔμπαινε πρῶτος στὸ σπίτι αὐτὴ τὴ μέρα ἔκανε κι' αὐτὸς «πιδιακό».

Τὴν Πρωτοχρονιά δὲν δίνουν τίποτα σὲ ξένο. Τὴν παραμονὴ τῶν Θεοφάνειων ἔκαναν πάλι νηστήσιμη πίττα, «Βέτσερνικ» μὲ σταυρὸ ἐπάνω, τὸ σταυρὸ τὸν ἔδιναν στὰ ζῶα (νά εἶναι γερά) καὶ μὲ «παρά».

Οἱ ἄνδρες γυρνοῦσαν παρέες μὲ τὴ γκάιντα καὶ μάζευαν κρέας καὶ χρέματα. Μ' αὐτὰ ἀγόραζαν ἀλεύρι καὶ ζάχαρη, καὶ ἔκαναν χαλβὰ πού ἔτρωγαν ὄλοι μαζί στὸ νυχτέρι.

Τὰ Θεοφάνεια ἔριχναν τὸ σταυρὸ στὴ θρύση, τὸν ἔπαιρνε μία συντροφιά παλληκαριῶν καὶ γυρνοῦσε στὰ σπίτια μαζεύοντας δῶρα.

Οἱ Κατιχαλιῶτες στήν πατρίδα τους ἔκαναν μιὰ «μπουγάτσια» (ψωμί) τήν ἔκανε μιὰ γυναίκα τοῦ χωριοῦ, καί μέσα ἔβαζαν ἕνα ἀσημένιο σταυρουδάκι τῆς ἐκκλησίας.

Τό ψωμί διαβάζονταν στήν ἐκκλησία, τὸ ἔκοβε ὁ παππᾶς κομματάκια κι ἔπαιρναν ὅλοι. Σ' ὅποιον τύχαινε τὸ σταυρουδάκι τοῦ ἔδιναν τὸ ὄνομα «Νου-νός» κι αὐτὸς τὸ κρατοῦσε ἕνα χρόνο στὸ σπίτι του ὡς τὰ ἄλλα Θεοφάνεια, ὅποτε ἔκανε ἄλλη «μπουγάτσια» καί τὸν ἔβαζε μέσα γιὰ νὰ τὸν βρῆ ἄλλος τυχερός.

Ἄν ὁ σταυρὸς τύχαινε σὲ σπίτι πού ἦταν στὰ δεξιὰ τῆς ἐκκλησίας ἔλεγαν καλὰ θὰ πᾶνε οἱ δουλειές ὅλο τὸ χρόνο.

1) Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τὰ παιδιά γυρίζουν καί σήμερα ἀκόμα καί λένε τὸ τροπάριο «Ἐν Ἰορδάνῃ κλπ.» μ' ἕνα ποτῆρι ἁγιασμό.

Ραντίζουν τὸ σπίτι καί τὰ δίνουν δῶρα. Οἱ Κατιχαλιῶτες εἶχαν ἔθιμο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου νὰ βρέχουν κάθε ξένο πού ἐρχόταν αὐτὴν τὴν ἡμέρα στὸ χωριό. Ἐπαιζαν ἐπίσης ἕνα παιχνίδι, οἱ ἄνδρες (εἶδος χαρτιῶν) καί ἔβαζαν λεφτά. Κέρδιζε ἐκεῖνος πού ἔταζε τὰ περισσότερα λεφτά. Αὐτὸν πού ἔδινε τὰ λιγώτερα τὸν βουτοῦσαν σ' ἕνα πηγάδι μὲ πολὺ νερὸ καί τὸν πῆγαιναν στὸ Καφενεῖο. Ἐκεῖνος πού κέρδιζε κερνοῦσε ὅλους.

Οἱ Ἀρβανῖτες τὰ Φῶτα ἔβραζαν τὸν «Πάππου» πού τὸν εἶχαν ἔτοιμο ἀπ' τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Εἶναι ἔντερο γεμισμένο μὲ κομματάκια κρέας καί μυρωδικά, τὸν ἄφιναν νὰ ξεραθῆ καί τὸν ἔβραζαν τὰ Φῶτα. Θυμιάτιζαν νὰ φύγουν οἱ καλλικιάνζαροι καί χτυποῦσαν μὲ βέργες τοὺς τοίχους.

2) Τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (πρώτη (1) Φεβρουαρίου) γίνεται ἁγιασμὸς στήν ἐκκλησία ἀπ' τὸν ὁποῖο παίρνουν καί ραντίζουν τὰ κτήματα.

3) Τῆς Ἁγίας Παπαντῆς (2 Φεβρουαρίου) γιὰ τὴν ὁποία λένε ὅτι «μαζεῦει τίς γιορτές μὲ τ' ἀντὶ» (τελειώνουν οἱ γιορτές) καί τοῦ Ἁγίου Συμεῶν, (3 Φεβρουαρίου) δὲν κάνουν καμμιά ἀπολύτως δουλειά, οὔτε ψωμί κόβουν.

Ἰδιαιτέρως προσέχουν τίς γιορτές αὐτὲς οἱ ἔγκυες. Τίς ἔχουν «σημαδιακές» γιορτές, ὅτι ἂν δὲν τίς τηρήσουν τοὺς γίνεται κάποιον κακό. Οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τὴ Μανδρίτσα ἔχουν «σημαδιακές» τὸν Ἅγιο Εὐθύμιο καί τὴν Ἁγία Κυριακή.

4) Ἁπόκριες. Τὴν Κυριακὴ τῆς «Κρεατινῆς» ἔσφαζαν κόττες. Κάθε πεθερὰ ἔστελνε στὴ νύφη τῆς μιὰ ψητὴ κόττα. Ἄν τύχαινε στὸ σπίτι ἐκεῖνο νὰ ἔχουν νύφη τὴν ἔστελναν ἐκεῖ, ἐκεῖνοι σ' ἄλλο σπίτι κι ἔτσι προῆλθε ἡ φράση «μία κόττα σὲ δώδεκα σπίτια». Τὴ Δευτέρα ἔκαναν τὸ «Μπέη» ἔθιμο σοζόμενο ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς ὑπο-

στηρίζουν, ότι τὸ «Μπέη» τὸν ἔκαναν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἄλωση, γιὰ νὰ γλεντήσουν τὴ μοναδικὴ ἡμέρα ἐλευθερίας ποὺ τοὺς ἔδωσε ὁ Σουλτάνος... Κατ' ἄλλους εἶναι ἔθιμο ποὺ καθιερώθηκε ἀργότερα καὶ δείχνει τι ὑπέφεραν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὁ «Μπέης» γίνεται καὶ σήμερα στὸ χωριό, τὸν κάνουν ὡς ἑξῆς:

Στολίζουν μισὸ ἄμάξι (τὸ πίσω μέρος) τὸ κάνουν σκεπαστὸ ἀπὸ ἐπάνω βάζουν μαντήλια, λουλουῖδια καὶ μέσα πάνω σὲ κουβέρτες ἀθεταὶ ὁ «Μπέης» ἕνα παλληκάρι ντυμένο ὠραῖα.

Ἄλλος ντύνεται Ἀράπης (τοῦ μαυρίζουν τὸ πρόσωπο) καὶ δυὸ ντύνονται γυναῖκες, κρατοῦν ρόκα στὸ χέρι.

Τὸ ἄμάξι τοῦ «Μπέη» σύρουν μὲ τὰ χέρια οἱ ἄνδρες καὶ γυρίζουν σὲ ὅλα τὰ σπίτια. Σὲ κάθε σπίτι ὁ «Μπέης» δίνει εὐχὲς σκορπώντας σιτάρι ποὺ ἔχει δίπλα του. Ὁ Ἀράπης χτυπᾷ τὰ κουνούνια καὶ μὲ ἕνα συνοδὸ μαζεύει «φόρος» ἀπὸ τὰ σπίτια. Ὁ «φόρος» εἶναι φαγητά, κρασί, μαντήλια, χρήματα, γιὰ τὸ «Μπέη».

Τὸ βράδυ μαζεύονται στὴν πλατεῖα βάζουν δυὸ παλληκάρια στὸ ζυγὸ καὶ ὀργώνουν ἕνα κομμάτι ὅπου ρίχνουν σιτάρι, ἀπ' αὐτὸ ποὺ τοὺς ἔδωσαν οἱ νοικοκυρές. Κατόπιν μὲ τὰ χρήματα ποὺ μάζεψαν γλεντοῦν ὅλοι καὶ χορεύουν.

Τὴ δευτέρη ἀποκριὰ τῆς τυροφάγου ἔκαναν ὅλοι πίττες, ἡ δὲ πεθερὰ ἔστειλε στὴ νύφη χαλβᾶ. Τὸ βράδυ ἔπαιζαν τὸ «Χάσκαρ'»...

Κρεμοῦσαν ἀπ' τὰ ταβάνι ἕνα Κάρβουνο καὶ τὸ φουσοῦσαν ὅλοι προσέχοντας νὰ μὴ καοῦν. Ὅποτερα κρεμοῦσαν μὲ μιὰ γερὴ κλωστή τὸ χαλβᾶ, (σκληρὸ καρυδένιο). Κάποιος γυροῦσε τὸ χαλβᾶ γύρω — γύρω, κὶ ἄλλοι ἔχοντας τὰ χέρια πίσω προσπαθοῦσαν νὰ δαγκάσουν τὸ χαλβᾶ. Ὅταν τελείωνε τὸ παιχνίδι καὶ ἔτρωγαν τὸ χαλβᾶ, ἔκαιγαν τὴ κλωστή μ' ἕνα κάρβουνο, ἂν καίγονταν ὡς πάνω ἔλεγαν: «γεροὶ θάμασι κὶ τοῦ χρόν'»...

Τὸ βράδυ αὐτὸ γύριζαν στὰ συγγενικὰ σπίτια φιλοῦσαν τὰ χέρια καὶ συγχοροῦνταν ποὺ θ' ἄρχιζε ἡ μεγάλη Σαρακοστή.

Τὸ τριήμερο ποὺ ἀκολουθοῦσε, οἱ Κατιχαλιῶτες νήστευαν καὶ τὸ ψωμί.

Τὴν Πέμπτη κοινοῦσαν καὶ τοὺς φίλευαν οἱ γειτόνισσες ποὺ δὲν κράτησαν τριήμερο, «Λαγκίτες» καὶ «Κουσιάφια» (κομπόστα μὲ δαμάσκηνα).

5) Τὴ ν 1 ἡ ν Μαρτίου ἔκαναν «συντικνίτσια». Ἄναβαν δηλαδὴ φωτιὲς στὴν αὐλή, ἔκαιγαν τὰ χορτάρια, πηδοῦσαν γιὰ νὰ φύγουν οἱ ψύλοι.

Τὰ παιδιὰ γύριζαν στὰ σπίτια καὶ μάζευαν βρασμένα καλαμπόκια καὶ «Κουσιάφια» (ξερὰ δαμάσκηνα).

Στὸ χέρι ἔβαζαν μάρτη (κόκκινη κλωστή καὶ ἄσπρη μαζὶ στριμμένα) γιὰ νὰ μὴ τοὺς μαυρίσῃ ὁ Μάρτης.

6) Τὴν Πρωτοπριλιά συναγωνίζονταν ποιὸς θὰ γελάσῃ περισσότερους μὲ τὰ ψέμματα ποὺ ἔλεγε...

7) Τὴν Πρωτομαγιά λούζονταν μὲ καρυδόφυλλα καὶ βοτάνια, μὲ μάλαθρο τὸ λεγόμενο κακὸ βοτάνι, γιὰ νὰ μὴν ἀρρωστήσουν. Στόλιζαν τὶς πόρτες μὲ λουλούδια...

8) Τὴν 1ην Αὐγούστου ἔβαφαν μὲ «γίγνα» τ' ἀγόρια στὴ κορυφὴ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ δάχτυλα, τὰ κορίτσια στὰ χέρια καὶ στὰ δάχτυλα γιὰ νὰ εἶναι γερά.

9) Τὸ Πάσχα. Τὸ Σάββατο τοῦ Λάζαρου ἔκαναν μιὰ μάνα καὶ μιὰ κόρη, (ντύνονταν ἰδιαίτερα). Μαζεύονταν ὅλες οἱ γυναῖκες στὸ σπίτι τῆς κόρης καὶ ἀπὸ κεῖ πήγαιναν στῆς μάνας τὸ σπίτι. Πρῶτη πήγαινε κρατῶντας ἡ μάνα ἓνα μπουκάλι κρασί. Στὸ σπίτι γινόταν γλέντι καὶ χορὸς. Ἀργότερα γύριζαν δύο παιδάκια κρατῶντας ἓνα καλάθι τὸ ἔβαζαν κάτω, σταύρωναν τὰ χέρια καὶ ἔλεγαν: «Φραγγίτσα μὲ τὰ κόκκινα καὶ μὲ τὰ μαῦρα μάτια, δῶστε καὶ μᾶς ἓνα αὐγὸ νὰ κάνουμε τὸ Πάσχα, καὶ μάζευαν αὐγά.

Σήμερα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ γυρίζουν τὸ Λάζαρο κρατῶντας μιὰ κοῦκλα (παλαιότερα ἔκαναν μιὰ σκοῦπα κοῦκλα) τὴν κουνοῦν ἀριστερὰ δεξιὰ καὶ τραγουδοῦν σχετικὸ τραγουδί ποὺ ἀναφέρουμε στὸ κεφάλαιο τῶν ἀσμάτων.

Μαζεύουν αὐγά καὶ μοιράζουν πάντα στοὺς φρουρούς τοῦ κοντινοῦ φυλακίου.

Τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἡ καμπάνα ὥρα 11 μ.μ. χτυποῦσε, ὁπότε γίνονταν ἡ περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου.

Τῆ Δεύτερῃ μέρᾳ τοῦ Πάσχα καὶ σήμερα ἀκόμα οἱ νέοι καὶ οἱ νέες τοῦ χωριοῦ πηγαίνουν σ' ἓνα λόφο μόλις ἔξω ἀπ' τὸ χωριὸ τὸ λεγόμενο «Κύριε — ἐλέησον» καὶ γλεντοῦν ὡς τὸ θράδυ.

Τὴν ὄνομασίᾳ τοῦ λόφου αὐτοῦ ἔδωσαν οἱ Ἀρβανῖτες (Μανδριτσιῶτες) γιὰ νὰ θυμοῦνται τὸ λόφο μὲ τὸ δάσος ποὺ εἶχαν στὴν πατρίδα τους τὴν Μανδρίτσα. Λέγονταν κι' ἐκεῖνος ὁ λόφος «Κύρ' — ἐλέησον» τὸ δὲ ἔθιμο ποὺ γίνεται σήμερα νὰ γλεντοῦν στὸν προαναφερθέντα λόφο, γίνονταν καὶ στὴν πρώτη τους πατρίδα.

Εἶχαν στὴν Μανδρίτσα ἓνα «Παρεκκλησί» τῆς Ἀγίας Κυριακῆς. Τῆ δευτέρῃ μέρᾳ τοῦ Πάσχα ἔβγαζαν τὶς εἰκόνες καὶ γύριζαν γύρω ἀπὸ τὸ χωριὸ (περιφορὰ τῶν εἰκόνων).

Σὲ τέσσερα σημεῖα σταματοῦσαν κι' ἔβαζαν μέσα σὲ κορμὸ δένδρου ἀντίδωρο κι' ὁ κόσμος ἔλεγε «Κύρ' — ἐλέησον».

Ὅταν γίνονταν ἡ περιφορὰ πήγαινε ὅλη ἡ συνοδεία ἀπέναντι ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ ἔκκλησάκι σ' ἓνα δασωμένον λόφο ποὺ πῆρε τὸ ὄνομά του «Κύρ' — ἐλέησον»

ἀπὸ τὴν ἴδια φράση, τοῦ λαοῦ (κύρ' — ἐλέησον) ποὺ λεγόταν ἐν χορῶ κατὰ τὴν λιτάνευση τῶν εἰκόνων. Ἐδιαβάζοντο ἰδιαίτερος εὐχῆς ἀπὸ τὸν ἱερέα ἐκεῖ καὶ κατόπιν ἐγίνετο πανηγύρι.

Γιὰ τὸ λόφο αὐτὸ ὑπῆρχε ἡ παράδοση ὅτι παρουσιαζόνταν ἐκεῖ ἡ Ἁγία Κυριακή, ὅτι φαινόταν πάντα ἓνα ἀνεξήγητο φῶς.

Κάθε χρόνο δέ, τὴν ἡμέρα ποὺ γινόταν ἡ λιτανεία, ἡ Ἁγία Κυριακή, ἔστελνε ἓνα ἐλάφι, τὸ ὁποῖο ἀφοῦ ἔτρεχε καὶ κουραζόταν, τὸ ἐπιαναν, καὶ τὸ ἔσφαζαν γιὰ τὸ πανηγύρι ποὺ ἀκολουθοῦσε.

Μιὰ ἄλλη παράδοσις ἀναφέρει ὅτι οἱ Βούλγαροι δὲν πίστευαν στὴν Ἁγία Κυριακή καὶ δὲν τιμοῦσαν μαζὶ μὲ τοὺς Ἕλληνες τὴν γιορτὴ τῆς.

Κάποτε ὅμως ἓνας ἄπιστος Βούλγαρος τιμωρήθηκε ἀπὸ τὴν Ἁγία Κυριακή καὶ πίστεψε πολὺς κόσμος. Καθὼς περνοῦσε μιὰ ρεματιὰ ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸ ἐκκλησάκι τῆς, μὲ τὸ ἄλογό του, ἔπεσε στὴ ρεματιὰ καὶ σκοτώθηκε, ἐνῶ τὸ ἄλογό του σώθηκε. Ἀπὸ τότε κι' οἱ Βούλγαροι γιόρταζαν αὐτὴ τὴν ἡμέρα καὶ δὲν ἔκαναν καμμία ἀπολύτως δουλειά.

Σήμερα οἱ Ἀρβανῆτες τῆς Ἁγίας Κυριακῆς δὲν κάνουν ἀπολύτως καμμία δουλειά. Τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἀκόμα, ὁ γαμπρὸς πῆγαινε στὴ μνηστὴ του μιὰ «μπουγάτσια» στολισμένη μὲ κόκκινα αὐγά, σταφίδες, καρραμέλλες, δῶρα διάφορα.

Τὴ δευτέρῃ ἡμέρα τοῦ Πάσχα ἡ νέα τὰ μοίραζε στὶς γυναῖκες ποὺ μαζεύονταν στὴν πλατεῖα. Κατὰ τὸ μοίρασμα φιλοῦσε ὅλων τὸ χέρι.

10) Τ ο ὕ Ἀ γ ί ο υ Γ ε ω ρ γ ί ο υ (23 Ἀπριλίου) οἱ Κατιχαλιῶτες ἔκαναν «Κουρμπάν'». Ἐσφαζαν ὄλοι ἀρνί, τὸ καθάριζαν, τὸ γέμιζαν μὲ ρύζι καὶ ψωμί, τὸ ἔρραβαν καὶ τῷψηναν στὸ φοῦρνο. Ἐκαναν «κοῦνες» στὴν πλατεῖα οἱ νέοι καὶ οἱ νέες καὶ κουνιόνταν.

11) Τ ο ὕ Ἀ γ ί ο υ Ἰ ω ά ν ν ο υ (24 Ἰουνίου) ἔκαναν τὸ «Γιάγιαννου».

Ἀπὸ βραδὺς οἱ κοπέλλες κάθε γειτονιάς μάζευαν ἀπὸ ἓνα μπουκέτο λουλούδια, ἔβαζαν ἀνάμεσα «γένια» ἀπὸ καλαμπόκια καὶ «Γιάγιαννου» (χόρτο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη) καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔρριχναν σὲ μιὰ «μπακίρα».

Σ' ἓνα «τσουκάλι» (πήλινο δοχεῖο) δέ, ἔρριχναν ὅλες τὸ δαχτυλίδι τους ἢ ἄλλο σημάδι.

Γύριζαν ἔπειτα τραγουδώντας σ' ὅλα τὰ πηγάδια τοῦ χωριοῦ κι' ἡ μεγαλύτερη ἀπ' τὶς κοπέλλες ἔβγαζε νερὸ καὶ ἔρριχνε μέσα στὴ «μπακίρα» (εἶδος κουβά) ποὺ ἦταν τὰ λουλούδια, καὶ στὸ «τσουκάλι».

Καθὼς περπατοῦσαν ἔλεγαν: Τοῦ «Γιάγιαννου τοῦ σύνορου τοῦ Γιάννη τὸν βουτάνε» τραγουδοῦσαν δὲ τὸ παρακάτω τραγούδι:

Βρυσίσσα μου κρυόβρυση γιὰ τοῦτο σὲ καθάρισα,

νά ἔρθῃ Ἄνθη γιὰ νερό, νερό νά μὴν τὴ δώσετε,
μόνο νά τὴ ρωτήσετε: Ἄνθούλα μ' ποίοναν ἀγαπᾶς;
Αὐτὸν τὸ Γιάννη τὸν κοντό, κοντὸς καὶ χαϊβανούτσικος
ἔχει τὰ σπίτια τὰ ψηλά τὰ σπίτια τὰ τσιαρδακοντά.

Ὅταν τελείωναν τὸ γύρισμα σ' ὄλα τὰ πηγάδια τοῦ χωριοῦ χόρευαν γύρω, ἀπ' τὴ «Μπακίρα» καὶ τὸ «Τσουκάλι». Ἐπειτα τὰ κλείδωναν σ' ἓνα δωμάτιο. Τὸ πρωτὶ ὥρα δέκα περίπου τὰ ἔβγαζαν ἔξω καὶ ἀνοίγαν τὸν «Κλήδονα». Τραβοῦσε μία ἓνα σημάδι ἢ δαχτυλίδι καὶ ἄλλη διάβαζε «στιχάκια». Ἐβλεπαν τὴν τύχη. Ὡς τὸ θράδυ γιόρταζαν μὲ χορό...

12) Τ ο ὕ Π ρ ο φ ῆ τ η Ἡ λ ῖ α (20 Ἰουλίου) γίνεται σήμερα στὸ χωριὸ μικρὸ πανηγύρι γιὰ νὰ θυμούνται τὸ μεγάλο πανηγύρι ποὺ ἔκαναν στὴν πατρίδα τους τὰ Κατίχαλα ὅπου ὑπῆρχε ἐκκλησία μὲ τὸ ὄνομα αὐτό.

13) Τ ο ὕ Ἀ γ ῖ ο υ Ἰ ω ἄ ν ν ο υ (ἀποκεφάλις Προδρόμου 29ῆ Αὐγούστου) νηστεύουν ἀπὸ λάδι, δὲν τρῶνε μαῦρα σταφύλια, δὲν κόβουν τὸ καρπούζι ἀπὸ τὴν κορυφή.

14) Τ ο ὕ Ἀ γ ῖ ο υ Μ ο δ ἔ σ τ ο υ (Νοέμβριος) κάνουν ἄρτο, γίνεται Ἀγιασμός ἀπὸ τὸν ὁποῖο δίνουν τὰ ζῶα (νά εἶναι γερά).

ΜΑΓΕΙΑ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ

α) Βασκανία.

Τὸ Βάσκαμα ἢ Μάτιασμα εἶναι μιὰ δοξασία στὴν ὁποία πιστεύουν καὶ σήμερα οἱ χωρικές, σχεδὸν μὲ μοιρολατριισμό.

Δὲν ἔχουν ὄλοι οἱ ἄνθρωποι τὴ δύναμι νὰ «ματιάξουν» κὶ οὔτε ὄλοι «ματιάξονται». Πιστεύεται ὅτι μερικοὶ ἔχουν κακὸ μάτι καὶ μόλις κυττάξουν ἄνθρωπο μὲ θαυμασμό, μποροῦν νὰ τὸν ρίξουν κάτω (τὸν μάτιασαν). Βασκάνονται συνήθως τὰ μωρά, οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν κάτι τὸ ἰδιαιτέρο (ὀμορφιά, χάρη, ἔξυπνάδα). Ἐπίσης βασκάνονται τὰ ζῶα. Τὸ βάσκαμα τοῦ μωροῦ ἀντιλαμβάνονται ἀπὸ τὸ κλάμα, τοῦ μεγάλου ἀπὸ πονοκέφαλο, πυρετό, ἀδιαθεσία. Ἡ διάγνωση γίνεται μὲ πολλοὺς τρόπους, ἓνας εἶναι γιὰ τὸν ἀέρα, ὁ δεῦτερος γιὰ τοὺς σπιτικοὺς καὶ ὁ τρίτος γιὰ τοὺς ξένους. Σταυρώνουν τὸ βασκαμένο μὲ τοὺς σπόρους καὶ τοὺς βάζουν στὴ φωτιά. Ἄν σκάσουν εἶναι πράγματι βασκαμένος καὶ θὰ περάσῃ τὸ βάσκαμα.

Ἡ ἀποτροπὴ τοῦ «Ματιάσματος» γίνεται μὲ τὸ φτύσιμο, μὲ χρῆσι φυλακτῶν στὰ παιδιὰ, σκόρδου καὶ γαλάζιας χάνδρας στὰ ζῶα, μὲ λουλούδια τῆς ἐκκλησίας, μὲ πλύσιμο τοῦ μετώπου, τρεῖς φορὲς ἀνάποδα, κ.λ.π.

β) Ἐνέργειαι εἰς περιπτώσεις ἀνομβρίας.

Ὅταν ἀργεῖ νὰ βρέξη τὸ καλοκαίρι ντύνουν ἕνα φτωχὸ κορίτσι, τὸ στολίζουν μὲ χόρτα καὶ λουλούδια, γυρίζουν σ' ὄλο τὸ χωριὸ καὶ τὸ βρέχουν δίνοντας του καὶ δῶρα. Τὸ κορίτσι λέγεται «Πιπεριά», ἢ Πιρπιρούνα. Καθὼς γυρίζουν λένε τὸ παρακάτω τραγούδι:

Πιρπιρούνα περπατεῖ, τοῦ Θεοῦ παρακαλεῖ,
Βρέξου Κύριου μὴ βρουχή, καλὴ βρουχή, νὰ βραχοῦνι τσιουμπανοὶ
τσιουμπανοὶ γιλαδαροὶ (ἀγελαδάρηδες) μὴ τὰ πρόβατα τς' μαζί.

Ὅταν πέφτη χαλάζι βγάζουν ἔξω ἕνα κόκκινο αὐγὸ ποὺ κρατοῦν ἀπ' τὴ Λαμπρὴ ἢ τὴν πυροστιὰ καὶ σταματᾶ.

— Ὅταν βράση τὸ φαγητὸ ἀναποδογυρίζουν τὴν πυροστιὰ γιὰ νὰ μὴ βράση ὁ διάβολος ἔξω φαγητό. Ψίχουλα δὲν ρίχνουν ἔξω.

— Τὸ νερὸ ἂν λουστοῦν τὸ βράδυ δὲν τὸ πετοῦν ἔξω γιὰτι θὰ πονέση τὸ κεφάλι....

— Φωτιὰ δὲν ζητοῦν ἀπὸ τὴ γειτονιὰ γιὰ νὰ μὴ μαλώσουν.

— Ὅταν ἀρχίζουν σπορὰ (τὴν πρώτη μέρα) δὲν δίνουν ἔξω κανένα ἀντικείμενο.

— Δὲν εἶναι καλὸ νὰ ρίξουμε κάτω ἄλατι, θὰ χύσουμε δάκρυα.

— Τὴν Τρίτη δὲν ἀρχίζουν καινούρια δουλειὰ, Σάββατο καὶ Τρίτη δὲν εἶναι καλὰ νὰ γεννηθῆ κανεὶς...

— Δὲν κάθονται πάνω στὴ σκοῦπα, θὰ πεθάνη ἡ μάνα.

— Δὲν κουτσαίνουν μέσα στὸ σπίτι εἶναι κακό.

— Ὁ νιόπαντρος δὲν κόβει τηλιγάδι γιὰτι θὰ πεθάνη ἡ γυναῖκα του.

— Ἡ νιόπαντρη δὲν κάνει μιτάρια ἂν δὲν ἔκανε ἀνύπανδρη.

— Ὅταν γιορτάζη κάποιος πηγαίνουν ἄρτο στὴν ἐκκλησία κὶ ἕνα πιάτο, ἄβραστο σιτάρι. Αὐτὸ τὸ διαβάξει ὁ παπᾶς καὶ τὴν ἐποχὴ τῆς σπορᾶς τὸ ρίχνουν στὸ σιτάρι ποὺ θὰ σπείρουν.

— Ὅταν τελειώση ὁ θερισμὸς σφάζουν τὸν πιὸ παλαιὸ πετεινὸ γιὰ νὰ μὴ βγάλῃ τὸ σιτάρι ἀγκάθια καὶ ἀγριόχορτα τὸν ἄλλο χρόνον.

γ) Μαντική

— Τὸ οὐρλιασμα σκύλου, τὸ κάλημα κουκουβάγιας στὸ σπίτι, τὸ κάλημα κότες προμνηοῦν κακὸ (θάνατο).

— Ὅταν ἡ κότες γεννᾶ μικρὰ αὐγά θὰ συμβῆ κακό γιὰ νὰ τὸ ἀποτρέψουν σφάζουν τὴν κότες σὲ σταυροδρόμι χωρὶς νὰ κυττάξουν πίσω.

— Ὅταν παίξῃ τὸ μάτι θὰ γίνῃ καλὸ ἢ κακὸ (ἀνάλογα μὲ τὸ μάτι δεξιὸ ἢ ἀριστερό).

— "Όταν βουίζουν τ' αὐτιά μᾶς μιλοῦν. "Όταν βρῆ κάποιος ποιὸ αὐτὶ βουίζει λένε: «Μαζὶ θὰ τ' ἀκούσωμε».

— "Όταν φταρнисοθῆ κάποιος ἐνῶ διηγεῖται κάτι, λέει ἀλήθεια.

— "Όταν μουντζουρωθῆ κάποιος ἢ τὸν γαργαλᾷ ὁ λαμὸς τὸν κατηγοροῦν (τὸν τρώγονται).

— "Όταν κάποιον τὸν τρώει ἢ ράχη, θὰ φάη ξύλο.

— "Όταν τὸν τρώει ἢ παλάμη θὰ πάρη χρήματα, ἢ «Πατοῖνα» παπούτσια, ἢ θὰ πάη ταξίδι.

— "Όταν πιάση κάποιον λόξιγκας τὸν θυμήθηκαν, βάζουν ἀριθμὸ μετροῦν καὶ βρίσκουν ἀπὸ τὰ γράμματα τῆς ἀλφαβήτου τὸ πρόσωπο ποὺ τὸν θυμήθηκε.

— "Όταν τρίζουν τὰ ξύλα τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ κάποιος θὰ πεθάνη.

— Εἰς τὰ ὄνειρα ἐπίσης πιστεύουν πολὺ καὶ δίνουν διάφορες ἐξηγήσεις.

δ) Μετεωρολογία — Ἀστρολογία.

Γιὰ τὴν πρόβλεψη τοῦ καιροῦ καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου παρακολουθοῦν τὰ «μηρουμήνια» τοῦ Αὐγούστου ἀπὸ 1—12 Αὐγούστου. Κάθε μέρα ἀντιστοιχεῖ καὶ σ' ἓνα μῆνα τοῦ ἔτους. Ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν Αὐγουστο.

— Ἡ πρώτη μέρα τοῦ χρόνου (πρωτοχρονιὰ) εἶναι δηλωτικὴ τοῦ καιροῦ ὅλου τοῦ χρόνου....

Ἄν βρέχη τὴν Παρασκευὴ, ἢ Κυριακὴ θὰ ἔχει λιακάδα.

— "Όταν τὸ φεγγάρι ἔχει ἄλωνι θὰ βρέξη.

— "Όταν ὁ ἥλιος βασιλεύει σὲ σύννεφα θὰ βρέξη.

— "Όταν τσιμποῦν οἱ μυῖγες ἢ βουίζουν τὰ μελίτσια θ' ἀλλάξη ὁ καιρὸς.

— "Όταν τὰ βώδια παίξουν ἔξω θὰ χαλάση ὁ καιρὸς. "Όταν ἀκουμποῦν τὶς ράχες θὰ χιονίση.

— "Όταν ἡ γάτα λούζεται γυρισμένη στὸ βοριά θὰ χιονίση.

— Στ' ἀστέρια καὶ τοὺς ἀστερισμοὺς δίνουν διάφορα ὀνόματα (γιαλαντζί, ζύγια, κλῶσσα, ἀμάξι).

Στὸ νέο φεγγάρι πιστεύεται ὅτι γεννῶνται ὄλο κορίτσια.

ε) Δημόδης Ἱατρικὴ

Πιστεύεται ὅτι οἱ ἀρρώστειες προέρχονται ἀπὸ κρύωμα, κακὸ μάτι, φόβο, στενοχώρια.

Γιὰ θεραπεία καταφεύγουν πρῶτα στὴ χρῆση ὄλων τῶν πρακτικῶν ποὺ ἐξουδετερώνουν τὸ κρυολόγημα.

Παλαιότερα χρησιμοποιοῦσαν ζεστὰ τσουνάλια. Γέμιζαν μὲ ἄμμο κομ-

μάτια ὑφάσματος, τὰ περιέχουν με πετρέλαιο τὰ ἔβαζαν μέσα σὲ πῆλινα «τσουκάλια» ἄναβαν τὸ πετρέλαιο καὶ τὸ «τσουκάλι» κολουῖσε στὴ ράχη τοῦ κρυωμένου.

Ἔκαναν ἐντριβές με πετρέλαιο, με σινάπι καὶ καφτερὰ πιπέρια. Γιὰ τὸν πυρετὸ ἀλείφουν τὸ σῶμα με ξύδι καὶ κοπανισμένο σκόρδο (φεύγει τὸ κρύωμα).

Γιὰ τὸ βήχα ζεσταίνουν πίτουρα καὶ τὰ βάζουν με μιὰ πάνινη σακούλα στὸ στήθος.

Ὅταν ἡ ἀρρώστια δὲν περνᾷ κάνουν ὅ,τι ξέρουν γιὰ μάτιασμα, πλύνουν τὸν ἄρρωστο με ἁγιασμό, τὸν σταυρώνουν με λάδι τῆς καντήλας, κοιμᾶται μιὰ γιορτὴ στὴν ἐκκλησία, πηγαίνουν κάτω ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο ὅταν διαβάξη ὁ παππᾶς.

Γιὰ φόβο, ἂν ἡ ἀρρώστια ὀφείλεται σὲ φόβο, ἀναποδογυρίζουν στὸ ἀέρα τὸν ἄρρωστο τρεῖς φορὲς.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

1) Γ ο υ ρ ν ί τ σ ε ς

Ἀνοίγουν σὲ εὐθεῖα γραμμὴ οἱ παίχτες (ἀπὸ 2 καὶ ἄνω) μικροὺς λάκκους καὶ βάζουν μέσα τὸν ἴδιο ἀριθμὸ χαλικῶν (ψεῖρες). Κάθε παίκτης στέκεται μπροστὰ στὸ δικό του λάκκο (γουρνίτσα) ἕνας εἶναι ἔξω καὶ ρίχνει τὸ τόπι ὥστε νὰ περάση ἀπὸ τὶς «γουρνίτσες». Σ' ὅποιαν «γουρνίτσα» μπῆ τὸ τόπι βάζουν οἱ ἄλλοι παίχτες μιὰ «ψεῖρα». Νικητὴς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀδειάζει πρῶτος τὴ «γουρνίτσα» του ἀπὸ τὶς ψεῖρες, ἡττημένος εἶναι αὐτὸς ποὺ μαζεύει τὶς περισσότερες.

2) Λ ο υ ρ ί δ α

Ἐνας παίκτης κρατᾷ μιὰ ζωστήρα πέτσινη καὶ περιγράφει μ' αὐτὴν διάφορα πουλιὰ (δείχνει πόση μύτη ἔχουν, πόσο σῶμα, οὐρά). Οἱ ἄλλοι παίχτες προσπαθοῦν νὰ μαντεύσουν τὸ πουλί... Ὅποιος τὸ βρῆ ἀρπάζει τὴ λουρίδα καὶ τρέχει νὰ χτυπήση τοὺς ἄλλους. Ὁ ἀρχηγὸς κάθεται στὴ θέση του καὶ φωνάζει «Τοῦ λουρί, τοῦ λουρί», (τὸ) Ἄν πῆ «τῆς μάνας» πρέπει αὐτὸς ποὺ τὸ κρατᾷ νὰ τοῦ τὸ ἐπιστρέψη ἀμέσως ἄλλοιῶς οἱ ἄλλοι τὸ παίρνουν καὶ τὸν χτυποῦν ὥσπου νὰ τὸ πάη στὸν ἀρχηγό.

3) Κ ἄ θ - Τ ζ ι τ ζ ἔ - Π ι ν ἰ ρ (κεραμίδι ἢ γυαλί)

Ἐνας παίκτης εἶναι σκυμμένος καὶ στηρίζεται σὲ δεῦτερο παίκτη. Ἄλλος

είναι άνεβασμένος στη ράχη του και κρατᾶ ἓνα κεραμίδι και ἓνα κομμάτι γυαλί. Σηκώνει τὸ ἓνα ἐπάνω και ρωτᾶ «Κάβ-Τζιτζέ-Πινίρ»; Τὶ κρατᾶ δηλαδὴ κεραμίδι ἢ γυαλί. Ἐν ὁ παίχτης στὸν ὅποιο κάθεται βρῆ τὶ κρατᾶ, ἀλλάζουν.

4) «Τ ο ὄ τ ὀ π ᾽ τ ᾶ Μ π ι λ λ ι κ ι α»

Παλαιὸ παιγνίδι πὸν ἔπαιζαν συνήθως τὰ κορίτσια. Χωρίζονται σὲ δύο ὀμάδες, βρισκονται μακρῶν ἢ μία ἀπὸ τὴ ἄλλη. Κρατοῦν ἓνα τόπι και τὸ πετᾶ ἢ μιὰ ὀμάδα στὴν ἄλλη. Κάθε φορὰ πὸν ἓνας παίχτης τῆς ὀμάδος πιάνει μὲ τὰ χέρια τὸ τόπι πὸν πέταξε ἢ ἄλλη ὀμάδα κερδίζει ἓνα παίχτη τῆς ἀντιπάλου ὀμάδος.

Κερδίζει ἢ ὀμάδα πὸν θὰ κερδίση τοὺς περισσότεροὺς «αἰχμαλώτους».

5) «Ο ἰ Μ ᾶ ὀ ε ς»

Παλαιὸ παιγνίδι κ' αὐτό. Χτυποῦμε κάτω ἓνα μεγάλο καρφί. Οἱ παίχτες στέκονται μακρῶν και κρατοῦν ἀπὸ μιὰ πέτρινη μεγάλη ὀμάδα (πλάκα πέτρινη) εἶναι χωρισμένοι σὲ δύο ὀμάδες. Πητοῦν τὴ μάδα μὲ τὴ σειρὰ ὀλοι προσπαθῶντας νὰ φέρουν πολὺ κοντὰ στὸ στόχο, στὸ καρφί.

Ὅποιοι παίχτη ἢ ὀμάδα βρῖσκεται πλησιέστερα στὸ στόχο κερδίζει ἓνα πόντο. Τὸν κερδίζει ἢ ὀμάδα τοῦ παίχτη. Οἱ πόντοι γράφονται σὲ μιὰ βέργα χωρισμένη σὲ δύο (μισὴ χονδρὴ και μισὴ πελεκημένη λεπτὴ).

Τραβοῦσε ἢ κάθε ὀμάδα «Κιρτίκια» (χάραζε μὲ τὸ μαχαίρι γραμμὲς).

Ὅταν ἢ ὀμάδα ἔφτανε τὶς Π γραμμὲς κέρδιζε.

Τότε οἱ παίχτες τῆς ἀνέβαιναν τοὺς παίχτες τῆς ἡττημένης ὀμάδος και ἔτρεχαν ὀρισμένη ἀπόσταση.

Τὸ παιγνίδι αὐτὸ παιζόταν μόνο ἀπὸ τοὺς ἄνδρες.

6) Κ ο ὗ κ ο ς

Μέσα σ' ἓνα κύκλο εἶναι στημένο ἓνα κουτί στενόμακρο (ἀπὸ κονσέρβες κυλινδρικό κλπ.) τενεκεδένιο. Κάποιος τὸ φυλάγει. Οἱ ἄλλοι παίχτες κρατοῦν μάδες (πλάκες) και προσπαθοῦν ἀπὸ ὀρισμένη ἀπόσταση νὰ τὸ ρίξουν. Ὁ φύλακας τὸ βάζει πάλι ὄρθιο και προσπαθεῖ κυνηγῶντας νὰ πιᾶση κάποιον ἀπ' αὐτοὺς ὀπότε γίνεται αὐτὸς φύλακας.

7) Γ ρ ο υ ν τ ῆ ς (χοιροδοσκὸς)

Ἐχουν στημένο πάλι ἓνα τενεκεδένιο κυλινδρικό κουτί. Τὸ φυλάγει κά-

ποιος (γροντιζᾶς). Οἱ ἄλλοι παίχτες κρατοῦν βέργες στὸ χέρι καὶ τὸ χτυποῦν πετῶντας τὸ κουτί μακρυνά.

Ὁ φύλακας τρέχει νὰ τὸ βάλη στὴ θέση του. Στὸ διάστημα αὐτὸ οἱ παίχτες κρύβονται. Ὁ φύλακας ψάχνει νὰ τοὺς βρῆ προσέχοντας μήπως βγῆ κανεὶς καὶ τοῦ χτυπήσῃ τὸ κουτί. Ὅποιον παίχτη βρῆ στὴν «κρυψώνα» του, τρέχει βάζει τὸ πόδι του στὸ κουτί κι' ἔτσι δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ τὸ χτυπήσῃ. Γίνεται αὐτὸς ποῦ «πιάστηκε» φύλακας.

8) Ἀ ρ α μ ἄ ν τ ὅ π'

Οἱ παίχτες εἶναι χωρισμένοι σὲ δύο ομάδες. Οἱ παίχτες τῆς μιᾶς ομάδος σχηματίζουν κύκλο (χαράσσουν τὸν κύκλο ὥστε νὰ πατοῦν ἀκριβῶς ἐπάνω). Ἡ ἄλλη ομάδα κρύβει μακρυνά τὸ τόπι. Τὸ κρύβουν κάτω ἀπὸ τὰ ροῦχα. Κρατοῦν ὅλοι τὰ χέρια σταυρωτὰ στὸ στήθος δείχνοντας πὼς ὅλοι κρύβουν τὸ τόπι γιὰ νὰ μὴν ἀποκαλυφθῆ αὐτὸς ποῦ τὸ κρύβει. Γυρίζουν γύρω στὸν κύκλο καὶ φωνάζουν «Ἀραμάν, τόπ' ποιὸς τόχ', ποιὸς τόχ' κираμιδα τόχ'»...

Ὅταν κρῖνη κατάλληλη τὴ στιγμή ὁ παίχτης ποῦ κρύβει τὸ τόπι, τὸ βγάζει καὶ χτυπᾷ κάποιον παίχτη τοῦ κύκλου (ὅποιον πετύχη). Ὁ παίχτης ποῦ χτυπήθηκε βγαίνει. Τὸ τόπι τὸ παίρνουν οἱ τοῦ κύκλου (ἔσωτερικοῦ) καὶ προσπαθοῦν νὰ χτυπήσουν κάποιον ἀπ' ἔξω. Ἐπίσης βγαίνει κι' αὐτὸς ποῦ θὰ χτυπηθῆ ἀπὸ τοὺς ἔξω. Βγαίνει ἀπὸ τὸ παιγνίδι καὶ αὐτὸς ποῦ δὲν ἐπιτυγχάνει στὸ στόχο του νὰ χτυπήσῃ κάποιον τῆς ἀντιπάλου ομάδος.

Τὸ παιγνίδι συνεχίζεται ἕως ὅτου τελειώσουν οἱ παίχτες τοῦ κύκλου (χτυπηθοῦν ἢ καοῦν ποῦ δὲν πέτυχαν στὸ χτύπημα) ἢ τελειώσουν οἱ παίχτες οἱ ἔξωτεροί.

Οἱ ομάδες κάνουν τότε ἀλλαγὴ.

9) Τ ζ ι α μ ι

Χωρίζονται σὲ δύο ομάδες. Ἡ μία φυλάγει τὸ «Τζιαμί» (κεραμίδια ἀραδιασμένα τὸ ἓνα ἐπάνω στ' ἄλλο). Ἡ ἄλλη θρῖσκεται μακρυνά. Κρατεῖ ἓνα τόπι καὶ ὅλοι οἱ παίχτες τῆς προσπαθοῦν μὲ τὸ τόπι ἀπὸ ἀπόστασι πέντε περίπου μέτρων νὰ ρίξουν τὸ «Τζιαμί».... Ὅταν καταφέρῃ κάποιος νὰ τὸ ρίξῃ σκορποῦν τὰ κεραμίδια μέσα στὸν κύκλο ποῦ θρῖσκεται τὸ «Τζιαμί».

Τὰ σκορπᾷ ἡ ομάδα ποῦ τὸ φυλάγει. Ἡ ομάδα ποῦ τὸ χτύπησε προσπαθεῖ πάλι μὲ τὰ χέρια νὰ τὸ ξαναφτιάξῃ (νὰ ἀραδιάσῃ τὰ κεραμίδια)...

Οἱ παίχτες ὅμως τῆς ἀντιπάλου ομάδος τὸ φυλάγουν, λαμβάνουν δὲ ἐπίκαιρες θέσεις ἐδῶ κι ἐκεῖ, πετοῦν τὸ τόπι ὁ ἓνας στὸν ἄλλο καὶ προσέχουν στὴν κατάλληλη στιγμή νὰ χτυπήσουν τοὺς παίχτες τῆς ἄλλης ομάδος.

“Οποιος χτυπηθῆ ἑγαίνει ἀπὸ τὸ παιχνίδι.

“Ἄν κατορθώσῃ ἡ ομάδα χωρὶς νὰ χτυπηθῆ νὰ ἀνορθώσῃ τὸ «Τζιαμί» νίκησε. “Όλοι οἱ παίχτες προσέχοντας νὰ μὴ χτυπηθοῦν καὶ «καοῦν» προσπαθοῦν νὰ βάλουν στὴ σειρὰ ἕστω καὶ ἓνα κεραμίδι. “Όταν τὰ βάλουν ὅλα φωνάζουν χαρούμενοι «Τζιαμί» καὶ γίνεται ἀλλαγὴ τῶν ομάδων...

10) Κ α τ σ ι β ἔ λ λ α

Σχηματίζουν οἱ παίχτες διπλὸ κύκλο (ἐσωτερικό, ἐξωτερικό). Οἱ παίχτες τοῦ ἐσωτερικοῦ κάθονται εἶναι τὰ «Παιδιά», τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι ὄρθιοι εἶναι οἱ «Μάνες»...

Μιὰ «μάνα» δὲν ἔχει παιδί καὶ στέκεται ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο. Γυρίζει καὶ σταματᾷ σὲ κάποια «μάνα» τῆς λέγει: «Τοῦ π'λάς κατσιβέλαμ' τοῦ πιδί σ'»; «Τοῦ πλῶ τ' ἀγοράζου κι' σένα τὴν κατσιβέλα δὲν τοῦ δίνου», ἀπαντᾷ ἐκείνη.

Λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ τρέχουν ἀντιθέτως γύρω ἀπὸ τὸν κύκλο. “Όποιος ἔρθῃ πρῶτος στὸ «Παιδί» ἐκεῖνος τὸ παίρνει. Τὸ παιχνίδι συνεχίζεται κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο. Εἶναι παιχνίδι κοριτσιῶν.

11) Κ ο υ κ λ ῖ τ σ α

Εἶναι κί αὐτὸ παιχνίδι κοριτσιῶν, παίζεται καὶ σήμερα. Χωρίζονται σὲ δύο ομάδες. Οἱ παίχτες κάθονται. Σὲ κάθε ομάδα εἶναι μιὰ «μάνα» (ἀρχηγός). Βάζει στὰ παιδιά τῆς μυστικὰ ἓνα ἀντικείμενο (φροῦτο ἢ συνήθως βασιλικὰ ἀντικείμενα, χρυσὰ ὅπως τὰ φαντάζονται τὰ παιδιά). Ἡ μάνα τῆς μιᾶς ομάδος πηγαίνει στὴν ἀπέναντι καὶ κλείνει τὰ μάτια ἑνὸς παιδιοῦ. Φωνάζει τότε ἓνα παιδί δικό τῆς μὲ τὸ ὄνομα τοῦ πράγματος ποῦ ἔχει. Λέγει π.χ. (νὰ ρθῆ τὸ χρυσὸ στέμμα τοῦ Βασιλέως)....

Τὸ «στέμμα» πηγαίνει σιγὰ - σιγὰ καὶ χτυπᾷ ἑλαφρὰ στὸ πρόσωπο τὸ παιδί ποῦ ἔχει κλεισμένα τὰ μάτια. Τὰ παιδιά ποῦ βλέπουν λένε «Σὰ στέμμα ἔρχεται σὰ στέμμα φεύγει».

“Όταν καθήσῃ στὴ θέση του ἡ «μάνα» ἀφήνει ἐλεύθερο τὸ παιδί ποῦ τοῦ ἔκλεισε τὰ μάτια. Ἐκεῖνο προσπαθεῖ νὰ βρῆ τὸ παιδί ποῦ ἔχει τὸ στέμμα ἔρχεται στὴν ἄλλη ομάδα καὶ ἡ μάνα αὐτῆς τῆς ομάδος τοῦ βάζει ἄλλο ἀντικείμενο.

Τὸ ἴδιο κάνει ἐν συνεχείᾳ ἡ μάνα τῆς ἄλλης ομάδος, κλείνει τὰ μάτια ἑνὸς παιδιοῦ, καὶ φωνάζει ἓνα δικό τῆς.

12) Γ κ α τ ζ ι ο υ λ ά κ ι α (Γαῖδουράκια)

Κάθεται ὁ ἓνας παίχτης στὴ ράχη τοῦ ἄλλου, μπαίνουν ὅλοι στὴ γραμμὴ

καὶ περπατοῦν. Οἱ φορτωμένοι (ἀκουμποῦν τὰ χέρια στὴ γῆ) συναγωνιζόμενοι, ποῖος θὰ ρθῆ πρώτος στὸ τέρμα τῆς ἀποστάσεως, ποὺ ἔχουν ὀρίσει. Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα παίζεται καὶ τὸ παιγνίδι ποὺ εἶναι σκυμμένοι κάτω οἱ μισοὶ παῖχτες καὶ οἱ ἄλλοι μὲ ἀνοιχτὰ τὰ πόδια ἀκουμπῶντας στὴ ράχη τους πηδοῦν. Γίνεται ἀλλαγὴ.

13) Τ σ ι λ μ π ο ὺ ρ (Σχοινὶ)

Εἶναι χωρισμένοι οἱ παῖχτες σὲ δυὸ ὁμάδες, ἢ μία κρύβεται, ὅταν κρυφτῆ φωνάζει «Τσιλμπούρ». Ἡ ἄλλη ὁμάδα ψάχνει νὰ βρῆ ποὺ κρύφτηκε ἡ πρώτη. Ὅταν τοὺς βροῦν ἀρχίζει τὸ κυνηγητό, ὥσπου νὰ πιάσουν ὅλους τοὺς παῖχτες ὁπότε ἀλλάζουν.

14) Τ ὀ Τ σ ο υ κ ἄ λ ι

Σχηματίζουν κύκλο οἱ παῖχτες. Ἐνας κρατᾷ τὸ τσουκάλι (πήλινο δοχεῖο) καὶ τὸ ρίχνει σ' ἄλλον. Προσέχουν νὰ μὴ πέση κάτω καὶ σπάση. Τὸ τσουκάλι εἶναι ἢ μπάλα τῶν παλαιῶν χρόνων.

Τὰ ἀναφερθέντα παιγνίδια δὲν εἶναι τὰ μοναδικὰ ποὺ παίζονταν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ πολλὰ τῶν ὁποίων παίζονται καὶ σήμερα. Διάφορα ἄλλα παιγνίδια γνωστὰ σὲ ὅλους ὅπως τὸ μαντηλάκι, τὸ κυνηγητό, ἢ τυφλόμυγα, περνάει ἢ μέλισσα, κ.λ.π. παίζονταν καὶ ἄλλοτε.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω παιγνίδια δὲν εἶναι παιγνίδια ἀπολύτως τοῦ χωριοῦ. Καὶ τὸ παιγνίδι δέχεται τὴν ἐπίδραση ἄλλου τόπου.

Ἐτσι τὰ ἀναγραφέντα παιγνίδια δὲν εἶναι ἀπολύτως «πρωτότυπα» «καὶ ἀνέκδοτα», ἴσως νὰ ἔχουν ἀναγραφῆ καὶ ἀπὸ ἄλλους συλλογεῖς λαογραφικῆς ὕλης ἄλλων χωριῶν στὰ ὁποῖα παίζονταν τὰ ἐν λόγω παιγνίδια.

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Α Σ Μ Α Τ Α

1) Παραλλαγές.

Τῆς Ἄρτας τὸ Γεφύρι

Χίλιοι μαστόροι δούλευαν κί ἐξῆντα δυὸ καρφάδες
 Βέργω μου καμαρωμένη καμάρω Βέργω λυγερή
 Ὅλη τὴ μέρα δούλευαν τὸ βράδυ γκρεμιζόταν (ντιβιρντουῖσι)
 Τὴν τρίτη μέρα τὸ πρωὶ καμάρω Βέργω λυγερὴ

κόνεψε ἓνα πουλί στήν πρώτη καμαρίτσα,
 δὲ λαλοῦσε σάν πουλί οὐδὲ σὰ χελιδόνι
 μόνο λαλοῦσε κί ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα
 αὐτὸ θὰ φάη ἄνθρωπο τοῦ μάστορα τὴ γυναίκα.
 Στέλνει τὰ μαθητούδια του καμάρω Βέργω λυγερῆ
 νὰ φωνάξουν τὴ Βέργου, Βέργου μου καμαρωμένη.
 — Ἄιντε μαστόριτσα καλὴ μαστορας σὲ ζητάει
 — Ἐχω ψωμί πὺ γίνεται καὶ τὸ παιδί στήν κούνια
 καὶ τὰ μαλλάκια ξέπλεγα νὰ θάλω νὰ τὰ λούσω.
 Καὶ τί μὲ θέλει ὁ μαστορας καὶ τί θὲ νὰ μὲ κάνει;
 — Καλὴ μέρα σας μαστοροι καὶ πεντακόσ' καλφάδες
 καὶ τί μὲ θέλ' ὁ μαστορης;
 — Τὸ δακτυλίδι μ' ἔπεσε στὴ πρώτη καμαρίτσα
 Λύγισε Βέργου λύγισε γεφύρι νὰ στεριώσῃ
 Ἔνας τρέχ' μὲ τὸν ἀσθέστ' κί ὁ ἄλλος μὲ τὴν πέτρα
 Εὐχῆσου Βέργου μου, εὐχῆσ' γεφύρι νὰ στεριώσῃ
 Καὶ τί κατάρα νὰ σᾶς πῶ περνάει ὁ ἀδελφός
 Πῶς τρέμει τὸ κορμάκι μου νὰ τρέμῃ τὸ γεφύρι
 πῶς πέφτουν τὰ μαλλάκια μου νὰ πέφτουν οἱ διαβάτες
 πῶς τρέχ' τὸ γαλατάκι μου νὰ τρέχουν οἱ διαβάτες
 τρεῖς ἀδελφοῦλες εἴμασταν κι τρεῖς κακογραμμένες
 ἢ μιὰ βαστάει τὸ Δούναβι κί ἢ ἄλλη τὸ Μπελεγκρίνη
 κί ἢ τρίτη ἢ πὺ μικρότερη τοῦ Πούλου τὸ γεφύρι.
 (Βασιλικὴ Τσιμούδη ἐτῶν 50 ἀγράμματος)

Τῆς κακῆς πεθερᾶς

Ἄρχοντογιὸς παντρεύεται καὶ παίρνει προσφυγοῦλα
 προσφυγοῦλα μαυρομάτα μου, προσφυγοῦλα σὲ κλαῖν' τὰ μάτια
 Ἡ πεθερὰ κί ὁ πεθερός τὰ δένδρα ξεριζώνουν
 νὰ θροῦν δυὸ φίδια ζωντανὰ ὀχιές μὲ δυὸ κεφάλια
 — Ἔλα νύφη μου νὰ φᾶς φαί, ψάρια τηγανισμένα
 — Ἀπὸ τὴ μάνα μου ἔρχομαι καὶ εἶμαι χορτασμένη
 καὶ μὲ τὴν πρώτη πιρουνιά τ' ἀχεῖλ' μ' φαρμακώθηκ
 — Φέρε μάνα μ' λίγο νερὸ τὸ χεῖλ' μ' φαρμακώθηκ
 — Ἐδῶ νερὸ δὲ βρίσκεται οὔτε κρασί πουλιέται
 ὄσπου νὰ πάη καὶ νὰ ρθῆ ἢ νύφη φαρμακώθηκ.
 (Σουλτάνα Τσιμπλεξίδου 55 ἐτῶν ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ)

Παρόμοιο είναι και τὸ παρακάτω τραγούδι:

Ἔρ' μανάμ' βουλγάρα ἀγάπησα βουλγάρα γιὰ θὰ πάρω

— Ἔρ' γυνέ μου και σὺ ἔμορφος βουλγάρα δὲν σὲ πρέπει

— Κὶ γὼ μανάμ' μου ἔμορφος κί ἐκείνη ἀρχοντοπούλα

ἔχει χιλιάδες πρόβατα χιλιάδες δαμαλίτσες,

— Λύκος νὰ φάη τὰ πρόβατα και ψόφου τὰ γελάδια,

καὶ πεθερὸς και πεθερὰ πιάνουν νὰ φκιάσουν ψάρια,

πιάνουν δυὸ φίδια ζωντανὰ κί ὄχιές μὲ δυὸ κεφάλια,

τὰ πῆραν και τὰ πάηναν σ' μαέρσα τὰ πααίνουν,

— και σὺ καλέ μου μάγειρα καλὰ νὰ μαειορέψης

βάξει πιτέρι κίμινο πιτέρι μὲ τὴ χούφτα.

Τὰ πῆραν και τὰ πάηναν στὴ νύφη τὰ πααίνουν

— Ὅριστι νύφη και παρὶ (ε) και νὰ πάρταμ' τὰ ψάρια

Χαῦτει μιὰ μπουκα χαῦτει δυὸ στὸ τρίτο φαρμακώθη.

Τὰ χέρια κί ἂν ἐσταύρουνσι στὴν πεθερὰ πααίνει

και σὺ καλή μου πεθερὰ νερὸ και φαρμακώθηκα

— Σκύλα μ' νερὸ δὲν ἔφερες και τὶ νερὸ γυρεύεις;

Τὰ χέρια κί ἂν ἐσταύρωσε στὸν πεθερὸ πααίνει.

— νερὸ και φαρμακώθηκα. — Σκύλα νερὸ δὲν ἔφερες,

και τὶ νερὸ γυρεύεις;...

Τὰ χέρια σὰν ἐσταύρωσε στὸ νιόγαμπρο πηγαίνει

— Και σὺ καλέ μου νιόγαμπρε νερὸ και φαρμακώθηκα

και τὸ λαῖνι ἄρπαξε στὴ Βρύση κατεβαίνει

ὥσπου νὰ πάη κί ὥσπου νὰ ρθῆ ἡ νύφη φαρμακώθηκ.

(Σουλτάνα Τσιμπλεξίδου)

Τέσσερ' ἀδέλφια εἴμασαν ὅλα ἀγαπημένα

μικρότερος κοντότερος, ἔχει καλή γυναίκα

Τοῦ ρίχνουν δόσμου (φόρο) σὰν πουλὺ

Χάρτσι (φόρο) παραπάνου, κοντὸς πουλάει τὰ πρόβατα

οὔλα μὲ τς' τσιουμπανέσι τς'

τοῦ δόσιμου τ' γιὰ νὰ πληρώσ'

και πληρωμὸ δὲν ἔχει.

Κοντὸς πουλάει τὰ βόδια του, ὅλα μὲ τὶς ἀργάτες

Κοντὸς πουλάει τὸ μύλο του μ' ὄλους τοὺς μυλωνάδες

Τοῦ δόσμου του γιὰ νὰ πληρώσ' και πληρωμὸν δὲν ἔχει.

Και τὴ γυναίκα τ' ἄλλαξε κί στοῦ παζάρ' τὴ βγάξει

Κλητῆρα βάνει φάναξι (φώναξε) σὶ ὄλους τοὺς μαχαλάδες
 Ἄκούει τὸ Γεννητσιακάκ' πααίνει καὶ ρωτάει
 Πόσου Κοντέ μ' τῆ γυναίκα σου, πόσα φλουριά τῆ θέλεις
 χίλια φλουριά τὰ νιάτα της καὶ πεντακόσια γρόσια
 Κὶ μέτρησι κί τ' ἄδουσι κί τῆ γυναίκατ' πῆρι
 φιλῶντας καὶ ἀγκαλιάζοντας γυναίκα νὰ τὴν κάμη
 Πουλάκ' πάει κί κόνιψι (κάθησε) στοῦ καραβιοῦ τὴν κόκα
 κί δὲ λαλοῦσι, σὰν πουλὶ κί δὲ σὰ χελιδόνι
 ἀνθρώπινη ἢ φωνίτσα του κί ἀνθρώπινα μιλάει.
 Τὶ εἶδαν τὰ ματάκια μου, ἀδερφὸς τὴν ἀδερφή του
 νὰ τν' ἀγκαλιάζ' νὰ τῆ φιλάει γυναίκα νὰ τὴν κάμη.
 — Νὰ σὶ ρουτήσου (ρωτήσω) κόρη μου,
 πόθ' εἶν' τὰ πατρικά σου, πῶς λέν' τ' μάνα σ'
 τοῦ μπαμπά σ' θέλω νὰ μοῦ τὸ πῆς.
 — Τῆ μάνα μ' τῆ λέν Ἀτζέμισα κί τοῦ μπαμπάμ' ΑΤΖΕΜΗ
 — Σὺ εἶσαι κόρη μ' ἀδελφήμ' κί ἐγὼ εἶμαι ἀδερφὸς σου,
 Ἄπὸ τοῦ χέρ' τὴν ἔπιρνι στοῦν ἄντρα τς' τῆ πααίνει.
 Ποῦσαι Κοντέμ' ποῦσαι γαμπρέμ' νὰ πάρης τῆ
 γυναίκα σ'κί τὰ λεφτὰ πού σ' ἔδωσα νὰ σ' εἶναι χαρισμένα.
 Ποὺ τ' φίλησα τν' ἀγκάλιασα νᾶναι συχωρεμένα.
 (Ζουμπουλιὰ Βασιλακάκη ἐτῶν 50, ἀγράμματος)

Π' ἀνάθιμα τ' τοῦ βασιλιὰ τ' τοῦ πρώτου Βασιλείου τ'
 πὼς πρόσταξι νὰ μάσ' ἀσκέρ' ὄλου παλληκαράκια
 κί παίρνει κί τὸν Κουσταντῆ τρεῖς μέρις παντριμένος
 κί ἀφήνει τὴν καλούδα του τρεῖς μέρις παντριμένη
 κί μὶ τὰ τέλια στὰ μαλλιά μὶ τὶς ἰκνὲς στὰ χέρια
 Τῆ μάνα του παράγγειλε, τῆ μάνα του, παραγγέλει
 — Καλὰ μάναμ' τῆ νύφη σου καλὰ νὰ τὴν κοιτάξης,
 ἀρνὶ νὰ σφάξης τού προῦ κί ἀρνὶ τού μεσημέρι
 Κί κείν' δὲν ἀφιγκράστικι (ἄκουσε) κί ἀπού τού χέρ' τὴν παίρνει
 τσαρούχια κί τὴν πόδι νι στοῦ μπαρμπέρ' τῆ θγάξει
 μπαρμπέρ' κόψη ξανθὰ μαλλιά ξανθὰ κί κουκνουσλούφια
 Μπαρμπέρης δὲ τὰ κίντσι (τὰ λυπήθηκε) δὲ θέλ' γιὰ νὰ τὰ κόψη
 Καλὸν λόγον ἤλιγι καλὸν λόγου λέγει
 — ἀρνὶ σι' ἀρνὶ νὰ γένιτι κί μάνις νὰ διπλαρίζουν,

στοῦ μῆνα νὰ γηνοῦν ἕκατὸ στοῦ χρόνου νὰ γένουν χίλια,
 Τὴν πῆρε κί τὴν πάηνε κί στοῦ μπαῖρ' τὴ θγάξει
 Δώδεκα χρόνια πέρασαν κί Κουσαντίνος ἤρθι,
 κί στὴν καλύβα πάηνει κί βρίσκει τὸν τσιουμπάνη.
 — Καλὴ μέρα τσιουμπάνη μου. — Καλῶς τὸν ξένου ποῦρθι.
 — Τσιουμπάν' ποينوῦ ν' αὐτὰ τὰ πρόβατα τ' ἀσημοκουδουνάτα...
 Ποιανοῦ εἶνι αὐτὰ τὰ σκυλιὰ τ' ἀσημογκιουρντανάτα
 — Τ' Κουσαντή εἶνι τὰ πρόβατα τ' ἀσημοκουδουνάτα
 — τ' Κουσαντή εἶνι τὰ σκυλιὰ τ' ἀσημογκιουρντανάτα.
 Πῆρι στή μάνατ' νὰ πααίν' στή μάνα του πααίνει.
 — Ποῦνι μανά μ' νύφη σου ποῦνι κί ἡ καλὴ μου.
 — Καλὴ σου εἶναι στὰ πρόβατα τὰ πρόβατα θουσκάει.
 — Γιατὶ μανάμ' πάει στοῦ Μπαῖρ δὲν πιάνιτι τσιουμπάνη,
 κί τὴ μάνα τ' τὴν ἔσφαξι κί στή γυναῖκα τ' πάει.
 Κί κείν' δὲν ξέρ' ποῦνι ἄντρας της.
 — Ἰγὼ εἶμι κόρη μ' ἄντρα σου ἰγὼ εἶμι κί καλὸς σου,
 κί ἐκεῖνη δὲν τὸν πίστιβι.
 — Γιά θγάλ' τοῦ γιλικάκι σου νὰ δῶ τοῦ σμάδ' ἀπόχεις,
 κί τοῦ γιλέκι τ' ἔβγαξι κί γλέπ' τοῦ σμάδ' ἀποῦχει.

Ἔνα Σάββατο βράδν μιὰ Κυριακὴ πρωτὶ
 βγήκα νὰ σεργιανίσω σ' Ἑβραϊκο τσιαρσι (ἀγορὰ)
 βλέπω μιὰ Ἑβραιοπούλα στή σκάλα κάθουνταν
 καλὲ Ἑβραιοπούλα νὰ γίνης χριστιανὴ
 νὰ λούξεσαι Σαββάτο ν' ἀλλάξης Κυριακὴ
 καὶ νὰ μεταλαβαίνης ἀνήμερα Λαμπρὴ
 Τ' ἀκοῦς καλὲ μητέρα τι λέει ὁ χριστιανὸς
 νὰ λούζωμαι Σαββάτο, ν' ἀλλάζω Κυριακὴ
 καὶ νὰ μεταλαβαίνω ἀνήμερα Λαμπρὴ..

(Χαρίτος Ντομπρίδης ἐτῶν 42, ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ)

Ἔνα μικρὸ Τουρκόπουλο μιὰ Ρωμοπούλα θέλει,
 κί Ρωμοπούλα δὲν τὸν θέλ' δὲ θέλ' νὰ τὸν ἰάρη.
 Ρίχνει τὰ ὄρνια (ὄρνια) μπροστὰ καὶ τὰ θουνὰ κατόπι τς'
 κί ἡ μοῖρα της τὴν ἔριχνει μπροστὰ στὸν Ἄησ Γιώργη,
 παρακαλοῦσι κί ἔλιγι παρακαλαίει κί λέγει.

—Γλυτώσι μ' Ἄγη Γιώργη μου γλυτώσι μ' τούτην ὥρα,
 νὰ σὶ καπνίζου μάλαμα νὰ σ' ἀσημῶσου ἀσῆμι,
 Τοῦ λόυ τς' (λόγου της) δὲν ἀπόσουσι (τελειώνει)
 τὴ συντυχιά τς' (ἀναπνοή) δὲν πῆρι
 αὐτοῦ κί Τούρκους ἔφτασι μὶ τοῦ σπαθὶ στοῦ χέρι.
 Κί ἀπὸ τοῦ χέρ' τὴν ἐπιρνεὶ πάν' στ' ἄλογο τὴν ἔρριχνει
 στὴ μάνα τ' τὴν πααίνει.

Ἄνοιξι μάνα μ' ἄνοιξι σοῦ φέρνω Ρωμοπούλα.

(Ζουμπουλιά Βασιλακάκη)

Ἦρθι Μάης Σουλτάνα μου ἦρθιν τοῦ καλουκαίρι
 νὰ βγοῦν ταίτσια (χόρτα) στοῦ βουνό,
 κί κάτσιδις (λουλούδια) στοὺν κάμπου,
 νὰ βγῆ Σουλτάνα ὁμορφη νὰ βγῆ νὰ συριανίση.
 Κί μάνας τς' προυξένιβι σὶ Τούρκουν νὰ τὴ δώση,
 στοῦ τί μανίμ' τοὺν ζήλιψις τοὺν Τούρκου τοὺν φουντούλι
 τοὺν ζήλιψα στὴ φορεσιά τ' κί στὰ δασιά τ' τραγούδια τ'
 τοὺν ζήλιψα κί στοῦ σπαθὶ πὼς λάμπ' καρσὶ (ἀπέναντι) στοὺν ἥλιου.
 Τοὺν ζήλιψα κί στ' ἄλουγου πὼς παίζει μέσ' τοὺν κάμπου.
 Τοὺν ζήλιψα κί στὴν πιρτσιὰ τ' (μαλλιά)
 Πὼς τν' ἔχ' ἀραδιασμένη.

(Ζουμπουλιά Βασιλακάκη)

Ἱστορικὰ καὶ Κλέφτικα Τραγούδια.

Ἀνάθεμα τὴν ὥρα καὶ τὴν κακὴ χρονιά
 τὸ χίλια ἐννιακόσια δέκα τρία μᾶς ἦρθαν τὰ σκυλιὰ
 Σάββατο μέρα ἦταν ὥρα ἑπτὰ νυχτός,
 κυκλῶσαν τὴν Μητροπόλη καὶ πιάσαν τὸ Δεσπότη.
 Τὸν πῆραν καὶ τὸν πᾶνε στὴ Σόφια νὰ κριθῆ
 τὸν κάνουν σὰν τὸ μικρὸ παιδί.
 Βοηθᾶτε σεῖς δυνάμεις τῆς Θράκης τὰ παιδιὰ
 ποὺ δὲν ἔχουν πατέρα καὶ μένουν ὄρφανὰ.
 Ἄς ζήση ὁ Δεσπότης κί ὁ Καραγιάνν' ε' μαζὶ
 ποὺ ἔγιναν αἰτία πατρὶς νὰ μὴ χαθῆ.

Ἡ Θράκη ἦταν ρόδο πού ἀνθίζε στή γῆ
καί τώρα ἔμαράθη πού ἄρχισε βουλή (βολή, πόλεμος)
Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ὡς καὶ τὸ παρακάτω ἀναφέρεται στὸν Ἑλληνοβουλγα-
ρικὸ πόλεμο.

(Ντομπρίδης Χαρίτος)

Μιά Κυριακὴ ξημέρωμα καὶ μιὰ Δευτέρα μέρα
σφαγὴ μεγάλη βάλανε Δράμα καὶ περιφέρειαι
καὶ κουβαλοῦνε Βούλγαροι κορμάκια σκοτωμένα.

Σφαγὴ μεγάλη βάλανε στοὺς δρόμους κάθε μέρα
καὶ κουβαλοῦσαν Βούλγαροι κορμάκια σκεπασμένα.
Οἱ δρόμοι ἐπλημμύρισαν ποτάμι ἀπὸ αἶμα
καὶ κουβαλοῦνε τὰ σκυλιὰ μὲ κάρρα φορτωμένα.

Ἡ Δράμα κατεστράφηκε κί ἔγινε θεράνι
καὶ κόσμος πῆρε τὰ βουνὰ κατὰ τὴ Δοϊράνη
τὸν ποταμὸ κοντιάζουνε καὶ πᾶ νὰ τὸν διαβοῦνε
πολλὰ παιδιὰ πνιγίκανε γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦνε.

Μανάδες πού ἔχετε παιδιὰ στοῦ Ἄντων Ἰσιαοῦς ἑσταλμένα
νὰ μὴν τὰ περιμένετε γιὰτι εἶναι σκοτωμένα.

(Χαρίτος Ντομπρίδης)

Στὰ θράκικὰ μας τὰ βουνά, φορῶντας τὰ μαχαιρία
τοὺς Γερμανοὺς ἐβάλαμε καὶ σήκωσαν τὰ χέρια.

(Παυλίδης Δημήτριος ἐτῶν 80)

Ἐνα παλληκάρι δεκαοχτῶ χρονῶν, ζώνεται κί ἀρματώνεται γιὰ τὸν
πόλεμο.

Πόλεμο δὲν θρῆκε πίσω γύρισε, στὸ μισὸ τὸν δρόμο νεροδίψασε κατέβηκε
στὸ Δοϊνάβη γιὰ νὰ πιῇ νερὸ μαχαιριὰ τοῦ δώσανε στὸ δεξιὸ πλευρό.

Εἶχε κί ἕναν δοῦλο πού τὸν ἔκλαιγε — Μὴ μὲ κλαῖς δοῦλε μου καὶ μὴ
μὲ καρτερεῖς.

Πᾶνε στή μανούλα μου στήν κυρά — Παπαδιὰ καὶ στήν ἀδελφοῦλα μου
τὴν καλογοριά.

Τὸ ὠρολόγι μου ἄς τὸ πουλήσουνε, καὶ τὸ δαχτυλίδι μου ἄς τὸ κρατήσουνε....

— Γιατί εἶσαι πολὺ στενοχωρημένη καὶ μπαίνεις θγαίνεις στὴν αὐλή,
 — Καὶ πῶς νὰ μὴν στενοχωρηθῶ, ἐσὺ φεύγεις γιὰ τὸν πόλεμο, καὶ μένα
 πού μ' ἀφήνεις.
 Ἐσένα σ' ἀφήνω στὸν παχὺ σιουλτέ στὰ ἄσπρα τὰ σεντόνια καὶ μένα μὲ
 καλοῦν στῆς Σερβίας τὴ μάχη χαρακώματα ν' ἀνοιξοῦμε πέτρις νὰ
 κουβαλοῦμε.
 Αἰχμάλωτο μὲ πιάσανε ἔννια χρόνια, τριακόσια γράμματα ἔστειλα
 ἀπάντηση δὲν πῆρα.
 (Παυλίδης Δημήτριος ἐτῶν 80)

Τῆς Ἀγάπης

Μιά κόρη μέσ' τὸν ἀργαλιῶ, Μαριγῶ μου σ' ἀγαπῶ,
 ὑφαίνει καὶ ξιφαίνει, δένδρα καὶ κλαδιὰ μαραίνει.
 Γραμματικός σὰν πέρασε, τὴν κόρη δὲ χαιρέτησε,
 Βαίπραματευτῆς περνάει, καὶ τὴν κόρη χαιρετάει.
 — Κόρη δὲ παντρεύεσαι, τὰ νιᾶτα σου νὰ χაίρεσαι.
 — Μὰ πῶς μοῦ λὲς νὰ παντρευτῶ, πού ἔχω ἀγάπη στὸ στρατὸ
 τώρα εἶναι δύο χρόνια, καὶ τὸν περιμένω ἀκόμα.
 Μοῦ στέλνει μοσχოსάπουνο, μέσα σὲ χρυσομάντηλο,
 νὰ λούζω τὰ μαλλιά μου, νὰ μυρίζη ἢ φορεσιά μου.

(Εἰρήνη Ἀραμπατζῆ ἐτῶν 28, ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ)

Ἀγαπῶ ἓνα κοριτσάκι δέκα ὀχτὼ χρονῶν
 πού τὸ λένε Ἐλενίτσα (τρὶς) Ἐλενίτσα, Ἐλενιώ,
 Μάνα μ' σὰν ἀρρωστήσω (τρὶς) θὰ πέσω στὰ βαρειά,
 μήτε γιαιτροὺς νὰ φέρτε μήτε καὶ γιαιτρικά,
 μόνο τὸ Ἐλενάκι μὲ τὴν ὀλόχρωση ποδιά.
 Μάναμ' σὰν ἀποθάνω (τρὶς) μὴ μὲ θάψτη μακρυνὰ
 Θάψετε μ' μέσ' τὴν αὐλή σου γιὰ νὰ μ' ἔχεις συντροφιὰ
 νὰρχεται τὸ Ἐλενάκι ν' μ' ἀνάβη τὰ κεριά.
 (Εὐαγγελιὰ Σκαρλατίδου (χορὸς πηδηχτὸς) ἐτῶν 30, ἀπόφοιτος Δ.)

Τ' ἄλουγου σ' ἄβρε λεβέντη μ' στῆς μηλιᾶς κλωνὶ δεμένο.
 Πέρασα κὶ ἐγὼ ἀπὸ πέρα βρισκου μὴ καλὴ κουπέλλα,

μὲ τού μαστραπὰ στὰ χέρια, πῖσου στέκα βρὲ λεβέντη
μὴ τσακίσης τὴ λαίνα, γὼ τὴ λαίνα στὴν πληρώνου
τοῦ μπαμπὰ τοῦ μαχιρώνου κί γὼ σένα θὰ σὶ πάρου
κί στὴν Πόλ' θὰ σὶ ξιβγάλου.

(χορὸς)

(Κατίνα Κάλφα ἐτῶν 55, ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ)

Κυριακίτσα μ' περιστέρα, κλαῖν' τὰ μάτια μ' γιὰ τὴ σένα
γιὰ σὶ παίρνου γιὰ σὶ ἀφήνου, κί στὴν Πόλη σὶ διαβαίνου
ποῦ πουλοῦν τὰ μῆλα πέντι, τὰ λιμόνια εἰκοσιπέντι
ποῦ τὰ τρῶν ὄλου ἀγάδης, καὶ τοῦ μπέτη τὰ κουρίτσια...

(Κυριακὴ Ἰωαννίδου ἐτῶν 70, ἀγράμματος)

Μάνα μ' στὸ περιβόλι μας καὶ στὴν κληματαριά μας
ἐκεῖ καθόμουν κί ἔρραβα κεντοῦσα ἓνα μαντήλι
Πέρασαν τρεῖς ἀετοὶ καὶ τρία περιστέρια.
Τὸ ἓνα μὲ μῆλο μὲ βαρὺ, τ' ἄλλο μὲ πορτοκάλι,
τὸ τρίτο τὸ μικρότερο μοῦ ρίχνει δαχτυλίδι.
Τὸ μῆλο μάνα μ' τῶφαγα τὸ πορτοκάλι τῶχω,
τὸ δαχτυλίδι τὸ φορῶ γιὰτὶ εἶναι ἀρραβῶνα.
Πέτα τὸ κόρη μ' πέτα το μικρὴ εἶσαι ἀκόμα.

(χορὸς καλαματιανὸς)

(Εὐαγγελινὴ Σκαρλατίδου)

Τὴν ἀγάπη μου τὴν ἀποθύμησα κί ἔστειλα νὰ ρθῆ τὸ βράδυ
καὶ δὲ μοῦκανε τὴ χάρη. Βρίσκει ἀφορμὴ (δὶς)
πὼς εἶναι ἄρρωστη βαρεῖά στὸ στρῶμα ἄρρωστη
θὰ τὴ φάη τὸ μαῦρο χῶμα.

Φέρτε τὸ γιατρὸ (δὶς). Φέρτε τὸ γιατρὸ
τὸν πόνο μου νὰ δῶ, τὸ γιατρὸ ἀπ' τὰ Παρίσια
ποῦ γιατρεῦει τὰ κορίτσια.

— Ποῦ μὲ κρύωσες καὶ ποῦ μ' ἀρρώστησες.

— Κρύωσα στὸ ρέμα ποῦ περιμένα ἔσένα
κρύωσα στὸ μπαλκονάκι ποῦ φοροῦσα τὸ μπλουζάκι.

(χορὸς σταυρωτὸς)

(Ἀγγελικὴ Μπετσίδου ἐτῶν 30)

Σπυρί πιπέρ' κί άμάν — άμάν, σπυρί πιπέρι έσπειραν,
 εις τής Έλενιάς την πόρτα έμαράθηκαν τὰ χόρτα.
 Άνάρια — άνάρια τ'όσπειραν για νὰ μή πυκνοφυτρώση
 και τούς νέους θανατώση. Κί εκείνο πυκνοφύτρωσε
 κί έγινε δεντροί μεγάλο, πού στόν κόσμο δέν είν' άλλο,
 Τουρκοί τὸ έθερίζανε και Ρωμοί τὸ κουβαλοῦσαν
 τ' άηδονάκια κελαϊδοῦσαν.

(χορός πηδηχτός)

(Ειρήνη Άραμπατζή)

Τρία καράβια έρχονται άχ βαθειά είναι και δέ φαίνονται
 βαθειά είναι κί άρμενίζουν την άγάπη μου γυρίζουν.
 Τ'όνα γυρίζει με βοριά νὰ ζήση άγάπη μου γλυκειά,
 και τ' άλλο τριαντάρα, άσπρη μου παχειά Σουλτάνα.
 Παίρνω τὸ δρόμο τὸ δρομί τρέχουν τὰ δάκρυ' σάν βροχή
 δρόμο τὸ μονοπάτι βάσανα π'όχ' ή άγάπη,
 και τις γειτόνισσες ρωτῶ ποῦναι ή άγάπη π' αγαπῶ
 άπάνω είναι κοιμάται και για σένα θυμάται.

(Δέσποινα Άραμπατζή έτών 35, άπόφοιτος Δημοτικού Σχολείου)

Κίνησα νὰ ρθῶ τὸ θράδυ, μ' έπιασε ψιλή βροχή,
 τὸ Θεὸ παρακαλοῦσα για νὰ σ' εὔρω μοναχή.
 Οὔτε μοναχή σέ θρίσκω οὔτε με τή μάνα σου,
 με τ' άνθη στολισμένα με τις φιλενάδες σου.
 Δέν μπορῶ νὰ καταλάβω μ' αγαπᾶς ή με γελᾶς,
 ή με μένα κοροϊδεύεις τόν καιρό σου νὰ περνᾶς.
 Δέν μπορῶ νὰ καταλάβω Τούρκα είσαι ή Ρωμιά,
 ή Έγγλέζα ή Φραγγέζα πού έχεις τόση όμορφιά.
 Κάν τα τὰ μαλλιά σου σάλα σάλα ν' άνεβῶ
 νὰ φιλήσω την έλιά σου και τόν άσπρο σου λαιμό.

(Δέσποινα Άραμπατζή)

Βαρέθηκα μιζέρισα πού μιὰ γειτόνισσά μου
 κάθε πρωί στην πόρτα μου νὰ μου καλορωτάει.

Ποῦσουν ἔψες ποῦσουν προψές τὸ βράδυ.
 Ἐψές ἤμουν στὴ μάνα μου προψές στὴν ἀδερφή μου,
 κί ἀπόψε στὴν ἀγάπη μου νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.
 Ὡς πρέπει τ' ἄσπρο ἄλογο σὲ πράσινο χορτάρι,
 ἔτσι πρέπει εμεῖς τὰ δυὸ κορίττ' καὶ παλληκάρι.

(Δέσποινα Ἀραμπατζῆ)

Ψαροπούλα καθισμένη στὴν ἀκρογιαλιὰ
 μὲ τὰ κύματα λευκαίνει μὲ τὰ ξέπλεγα μαλλιὰ
 Νὰ καὶ ὁ ψαρᾶς πὺ φτάνει μὲ τὴ βάρκα του.
 — Καλημέρα ψαροπούλα κί ὥρα σου καλὴ
 τὰ πανιὰ ὅπου λευκαίνεις τί θὰ γίνουνε;
 — Τὰ πανιὰ ὅπου λευκαίνω προῖκα κεντητή,
 — Ἔλα ἔλα ψαροπούλα πᾶν' στὴ βάρκα μου
 νὰ σὲ πάρω νὰ διαβοῦμε σ' ἓνα ἔρημο νησί.
 Ἄν τυχὸν καὶ σὲ πειράξῃ τοῦ ἀνέμου ἢ δροσιά,
 τότε ἐγὼ θὰ σὲ θερμάνω στὴ θερμὴ μου ἀγκαλιὰ.

(Δέσποινα Ἀραμπατζῆ)

Στὸ δρόμο πὺ ἐπήγαινα στὸ δρόμο πὺ διαβαίνω,
 παπαδοπούλα ἀντάμωσα μὲ μιὰ ποδιὰ τριαντάφυλλα,
 μ' ἓνα μαντῆλι ρόδα. Ἐνα ρόδο τὴ ζήτησα,
 κί αὐτὴ μοῦ τὰ δίνει ὅλα.
 Δὲ θέλω ἐγὼ τὰ ρόδα σου τὰ τσαλαπατημένα,
 μόν' θέλω τὸ λιγνὸ σ' κορμὶ καὶ τὸ ψηλὸ σου μπῶϊ.

(Δέσποινα Ἀραμπατζῆ)

Μέσ' τὴν Ἀγιά μητέρα μου, μέσ' τὴν Ἀγιά Παρασκευὴ
 κοιμᾶται ἢ κόρη ἢ μοναχὴ, κοιμᾶται κί ὄνειρεύεται,
 καὶ βλέπει πὺς παντρεύεται. Ἐψές ὅπου μητέρα μου,
 ἔψές ὅπου κοιμόμουν, γλυκὰ ὄνειρευόμουν,
 Εἶδα σὲ πὺ μητέρα μου, εἶδα σὲ πύργο ἀνέβαινα,
 σὲ περιβόλ' κατέβαινα, καὶ δυὸ ποτάμια μὲ νερό,

τὰ δάκρυα πού θὰ χύσω γώ. — Ὁ Πύργος εἶναι κόρη μου,
ὁ πύργος εἶναι ὁ ἄντρας σου, τὸ περιβόλι ὁ γάμος σου,
τὰ δυὸ ποτάμια μὲ νερό, κρασί γιὰ τὸ συμπεθεριό...

(τοῦ Τραπεζιοῦ)

(Κάλφα Κατίνα)

Τετρακόσια παλληκάρια ὄλα σὲ μιὰ κυρὰ δουλεύουν
καὶ παράδις δὲ γυρεύουν. Γειά σου Γαννιώ μου.
Ἔνας ἀπ' τὴν συντροφιά μας, π' ἀγαποῦσε τὴν κυρά μας.
Κί ἡ κυρὰ γειά σου Γαννιώ μου,
κί ἡ κυρὰ σὰν τὸ μαθαίνει
πιᾶστε τον τὸν μπεζεβέγκι.
Κάντε τὸν λιανὰ κουμάτια
Βάλτε τον μέσ' τὸ βαρέλι...

(χορὸς πηδηχτός)

(Λέσποινα Ἀραμπατζῆ)

Τοῦ Γάμου

Μπέτε κορίτσια στὸ χορὸ τώρα πού ἔχετε καιρό,
γιατί ταχειὰ παντρεύεστε σπιτονοικοκυρεύεστε,
δὲ σᾶς ἀφήνουν πεθερὲς νὰ πᾶτε ἐκεῖ πού εἶναι χαρὲς
δὲν σᾶς ἀφήνουν πεθεροὶ νὰ πᾶτε ἐκεῖ πού εἶναι χοροὶ
δὲν σᾶς ἀφήνουν τὰ παιδιὰ νὰ πᾶτε ἐκεῖ στὴ γειτονιά.
Μεῖς τὰ παιδιὰ τὰ δέρνουμι μαζί μας δὲν τὰ παίρνουμι.
Τοὺς ἄντρες τοὺς μεθύζουμε καὶ τοὺς ἀποκοιμίζουμε,
τὴν κακιὰ τὴν πεθερὰ τὴ βάζουμι στὴν πυρουσιὰ,
καὶ τὸν κακὸ τὸν πεθερὸ τὸν στρώνω ὅπου θέλω γώ.
Τὸν στρώνω δῶ στὸν στρώνω κεῖ τὸν στρώνω ἔξω στὴν αὐλὴ
τὸν βάζω γιὰ ποσκέφαλο ἕνα γαῖδουροκέφαλο...

(χορὸς)

(Εὐαγγελινὴ Σκαρλατίδου)

Ὅσου σ' εἶχα μουρὴ Μαρία, ὅσου σ' εἶχα στὴν αὐλή μου,
ἔπρεπαν οἱ στράτες ὄλες, ἔπρεπαν τὰ σταυροδρομία.

Τώρα θέλεις νὰ πηγαίνης νὰ πὰ νὰ κάμης ἄλλη μάνα,
ἄλλη μάνα ἄλλο κύρη, ἄλλ' ἀδέλφια καὶ ξαδέλφια.

(τραγούδι πὸν λέγεται ὅταν παίρνουν τὴ νύφη)
(Παρισίδου Μαρία ἐτῶν 60)

Ἔβγα κυρία Φωτεινὴ νὰ δῆς τὸ γυιό σου,
τί φέρνει μιὰ πέρδικα ὀλόλαμπρη
στὰ ἄσπρα στολισμένη.
Γαμπρὲ τὴ νύφη κύτταξε νὰ μὴ τὴν ἐμαλλώνης
σὰ γλάστρα μὲ βασιλικὸ νὰ τὴν ἐκαμαρώνης.
Καὶ σὺ μικρὴ νυφούλα ὑπάκουη σὲ ὄλους,
σὲ ὄλους τοὺς ἀνωτέρους σου σὲ ὄλους τοὺς δικούς σου.

(Λέγεται γιὰ τὴν πεθερὰ καὶ τὸ γαμπρὸ ὅταν πηγαίνουν τὴ νύφη στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ).

(Κυριακὴ Ἰωαννίδου)

Ψαλίδι χρυσοψάλιδο καὶ χρυσοκονιμένο
ποὺ κόβεις τῆς νύφης τὰ προικιά καὶ τοῦ γαμπροῦ τὰ ροῦχα.
Ἔνα τραγούδι θὰ σᾶς πῶ ἐπάνω στὸ ρεβῦθι,
χαρὰ στὰ μάτια τοῦ γαμπροῦ ποὺ διάλεξαν τὴ νύφη.
Ἔνα τραγούδι θὰ σᾶς πῶ ἐπάνω στὸ κεράσι,
νὰ ζήσ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρὸς ν' ἀσπρίση νὰ γεράση
ἕνα τραγούδι θὰ σᾶς πῶ ἐπάνω στὴ δεκάρα,
νὰ ζήση ἡ νύφη καὶ ὁ γαμπρὸς κουμπάρος καὶ κουμπάρα,
γαμπρὸς εἶναι γαρούφαλλο καὶ ἡ νύφη ματζουράνα,
Νουνὸς ποὺ τοὺς στεφάνωσε χρυσὴ περιπλουκάδα,
Γαμπρὲ τὴ νύφη νὰ κοιτᾶς νὰ μὴ τὴν ἐμαλώνης,
σὰ γλάστρα μὲ βασιλικὸ νὰ τὴν ἐκαμαρώνης...

(νεώτερο τραγούδι λεγόμενο στὴν πεθερὰ ὅταν γυρίζουν ἀπὸ τὴν ἐκ-
κλησιὰ καὶ ἐκεῖνη περιμένει στὴν πόρτα)...

(Μαρία Γκουλιαμτζῆ ἐτῶν 55 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ).

Τῆς λυγερῆς τὸ φόρεμα τῆς νύφης τὸ φουστάνι,
δέκα κορίτσια τῶραβαν καὶ δέκα ὄχτῳ ραφτάδες

κι' ἓνα κορίτσι δροσερὸ σὰν τοῦ μαγιοῦ τὸ κρίνο
καὶ ρόδινο σὰν χαραυγὴ ράβει καὶ τραγουδάει,
"Ὅσα πλουμίδια νύφη μου ἔχει τὸ φόρεμά σου
τόσα νὰ εἶναι τὰ χρόνια σου καὶ τόσα τὰ καλά σου...
(τραγούδι νεώτερο λεγόμενον κατὰ τὸ στολισμὸ τῆς νύφης)...

(Ἐιρήνη Ἀραμπατζή).

Τραγούδι τῆς Νύφης

Ταίριασα μάναμ' ταίριασα μακρὰ ἀγάπη ἀγάπησα,
ἄς εἶναι γιὲ μου ἄς εἶναι, σεῖς μόνο νὰ ταιριάσετε,
καὶ μεῖς νὰ συμπεθεριάσουμι. Μαζώθηρι συμπιθιριά,
Πῆγαν νὰ φέρουν τὴ νύφη...
Σὰν πᾶν καὶ τὴν ἤφιραν στὴν ἐκκλησία τὴν πήγιναν,
Φούντους (γεμάτη) εἶναι ἐκκλησιά, τὰ κεραμίδια γύρισαν,
κὶ παπάδεις σφάθηκαν (βουβάθηκαν)...

(Κυριακὴ Ἰωαννίδου).

Ἔβγα μαντίτσα μ' νὰ δῆς τοῦ γυιόσ',
τὶ σ' φέρνει μιὰ πέρδικα γραμμένη,
στὰ κόκκινα ντυμένη (δὶς)
στὰ πράσινα ζουμένη
ἔπὸ τοῦ γιαλι δὲ φαίνεται
ἔπὸ τοῦ μαργαριτάρι
τὰ κίτρινα τς' πουδήματα
δὲ μπουρεῖ νὰ προσκυνήση.
(τραγούδι Καραϊλιώτικο λεγόμενον ὅταν ἔφθαναν στὴν πόρτα ποῦ περι-
μενε ἡ πεθερά)...

(Ζουμπουλιά Βασιλακάκη).

Τῆς Ξενιτιᾶς

Χαριτωμένη συντροφιά μου λέει νὰ τραγουδήσω
μὰ γὼ τοὺς λέω δὲν μπορῶ κι' αὐτοὶ μου λέν τραγοῦδα.
Γιὰ πιάστε με σηκώστε με καὶ βάλτε με νὰ κάτσω,
νὰ πῶ τραγούδια ταπεινὰ καὶ παραπονεμένα.

Ἡ ξενιτιά κι' ἡ ὄρφανιά, λένε πὼς εἶναι ἓνα
 μὰ γὰ τὰ ἔδοκίμασα βαρύτερα εἶν' τὰ ξένα...

(Κατίνα Κάλφα)

Μιά λυγερὴ τραγουδῆσε σ' ἓνα ψηλὸ σαράϊ,
 ἀέρας παίρνει τὴ φωνὴ τὴν πάει στὰ καράβια.
 "Ἀχ κι' ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν ὅλα λιμάνι πιάσαν.
 "Ἐνα καράβι τῆς φραγγιάς κείνο λιμάν' δὲ βρίσκει.
 "Ἀχ πανάθεμά σε ξενιτιά πὺ πῆρες τὰ παιδάκια μας
 πὺ πῆρες καὶ τὸν ἄντρα μου τὸν πῆγες μακριὰ στὰ ξένα
 κι' ἂν δὲ φανῆ κι' ἂν δὲν ἀκ'στῆ (ἀκουστῆ) κι' ἂν δὲ γυρίση
 πίσω, τὰ ροῦχα μου στὸ μπογιατζῆ γιὰ νὰ τὰ βάψω μαῦρα,
 ἄχ γιὰ νὰ ταιριάξ' ἢ φορεσιὰ μὲ τῆς καρδιάς τὴ λαύρα...

(Σουλτάνα Κάλφα, ἐτῶν 25 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ).

Ὅλες οἱ μάνες τὰ παιδιὰ ὄλες τὰ ἀγαπᾶνε
 μιὰ μάνα μιὰ κακιὰ τὸ γυιὸ τῆς καταριέται.
 — Παιδί μ' σὰν πᾶς στὴν ξενιτιά πίσω νὰ μὴ γυρίσης
 νὰ κάτσης χρόνια δώδεκα καὶ μῆνες δέκα ἔξι.
 — Σ' εὐχαριστῶ μανούλα μου τὰ λόγια πὺ μοῦ εἶπες,
 θὰ 'ρθῆ μιὰ μερὰ μιὰ γιορτὴ μέρα τοῦ Ἁγ-Γιώργη
 ὄλες οἱ μάνες, τὰ παιδιὰ θὰ πᾶν' στὴν ἐκκλησία.
 Τότε μάνα μ' νὰ στολισθῆς νὰ πᾶς στὴν ἐκκλησία,
 νὰ δῆς ζερβὰ νὰ δῆς δεξιὰ νὰ δῆς τὰ παλληκάρια
 νὰ δῆς καὶ τὸ στασίδι μου πὼς θά'ναι λυπημένο.
 Τότε μάνα μ' νὰ θυμηθῆς τὸ γυιὸ σου τὸ χαμένο,
 θὰ πάρης δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια.
 Κάθε διαβάτη πὺ περνᾶ ὄλους θὰ τοὺς ρωτᾶης
 Μὴν εἶδατε τὸ γυιὸ μου τὸ χαμένο.
 Ὅ ἓνας λέει δὲν τὸν εἶδαμε ὁ ἄλλος δὲν τὸν ξέρω
 μόν, μιὰ μικρὴ μελαχροινὴ ἐγὼ τὸ γυιὸ σ'τὸν ξέρω
 ἐγὼ τὸ γυιὸς σ' τὸν εἶδα στὴν ἄμμο ξαπλωμένο.
 Μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔτρωγαν ἄσπρα τὸν τριγυρνοῦσαν,
 κι' ἓνα πουλιὸ καλὸ πουλιὸ στεκόταν στὸ κεφάλι.

Σταθῆτε βρὲ πουλιά καλὰ πουλιά ὄσπου νὰ βγῆ ἡ ψυχὴ του,
νὰ φᾶτε στήθος μάρμαρο πλάτες ἀντρειωμένες...

(Εὐαγγελινὴ Σκαρλατίδου)

Μοιρολόγια

- α) Μοῦ γελάσανε τὰ πουλιά τῆς Ἄνοιξης τ' ἀηδόνια,
μοῦ γέλασαν καὶ μοῦπανε πῶς πιά δὲ θὰ πεθάνω.
πιάνω ἄμὰν φκιάνω τὸ σπίτι μου,
φκιάνω — φκιάνω τὸ σπίτι μου ψηλότερο ἀπ' ὄλα,
μὲ δύο τρία πατώματα μ' ἐξῆντα παραθύρια
κί ἐπάνω στὸ τελείωμα βγῆκα στὸ παραθύρι,
Βλέπω ἄμὰν βλέπω τὸ χάρο νᾶρχεται καβάλα στ' ἄλογό του.
Μαῦρος ἄμὰν μαῦρος ἦταν μαῦρα φορεῖ,
μαῦρο καὶ τ' ἄλογό του. Μαῦρο ἄμὰν μαῦρο καὶ τὸ σπαθάκι του,
ποὺ παίρνει τίς ψυχούλες.

(Βιργινία Μοσχίδου ἐτῶν 34, ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ Σχολείου)

- β) Μέσ' τὸ κρεθβάτι αὐτὸ τοῦ πόνου,
ποὺ εἶμαι μὲ χρόνια χωρὶς γιατρὰ (γιατρεία)
μπροστὰ βλέπω τὸ θάνατό μου,
νέους καὶ νέες μὲ γέμισαν φιλιὰ,
Πονεῖ τὸ στήθος μου γλυκειὰ μου μάνα,
νοιώθω νὰ σχίζεται τὸ κορμί
Πέφτουν τὰ φύλλα χτυπᾶ ἡ καμπάνα,
κί ἀπλώνεται νύχτα μαύρη σκοτεινή...
(Πολυχρονίδης Γεώργιος ἐτῶν 40, ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ Σχολείου)

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Τραγούδι Πασχαλινὸ

Τρεῖς μέρης ἔχ, μουρὴ Βέργου μου
τρεῖς μέρης ἔχει Πασχαλιὰ

κι μία ἔχει Ἁγῆ Γιώργς' (Ἁγιος Γεώργιος)
 οὔλα τὰ κορίτ μουρῆ Βέργου μου,
 οὔλα τὰ κορίτσια χόρευαν,
 κι Βέργου μέσα καθόταν
 χέμ' ἔκλιγι χέμ' ἔλιγι,
 Πανάθιμα σ' νὰ ἔχς, μπαμπά,
 πού μ' ἔδουσις πολὺ μακρά,
 πῶς θὰ τὰ πιρὰ μουρῆ Βέργου μου,
 πῶς θὰ τὰ πιράσου τρία νιρά,
 τρία νιρὰ τρεῖς θάλασσεσ
 κι ἀπὸ τὰ τρία πέρασα
 τοῦ δακτυλίδι μ' ἔχασα
 κι ὅποιους τοῦ βρη μουρῆ Βέργου μου,
 κι ὅποιους τοῦ βρη ἄς τοῦ χαρῆ
 ὡς τὴν ἄλλη Κυριακῆ
 ὕστερα ἄς παντρευτῆ.

(Βιργινία Μοσχίδου)

Κάλαντα τοῦ Λαζάρου

Ἐνα μικρὸ μικρούτσικο Σαββατογεννημένο,
 Σαββάτο σὰ γεννήθηκε τὴν Κυριακῆ βαπτίσκη
 καὶ τὴ Δευτέρα ἢ μάνα του βγῆκε στὸ μεσοχώρι,
 Κινιέται δῶ κινιέται κεῖ στὸ σύρμα σὰ γαιτάνι...

(Βιργινία Μοσχίδου)

Ν' ἦρθι νί Λάζαρους ἦρθαν τὰ βάγια,
 ν' ἦρθι κι ἔρηνοὺς τρεῖς γουρασνίτσις
 ἀράδα ἀράδα παλληκαράκια μας, σταυροῦ — σταυρίτσια
 Νὰ σᾶς ρωτήσουμι γιὰ τὸν ἀφέντη
 μήπως τὸν εἶδατε στὰ ἐννιά παζάρια
 Ἐμεῖς τὸν εἶδαμε στὰ ἐννιά παζάρια
 μῦρο ἐμοίραζε στὶς Ρωμοποῦλες
 ρόδα ἐμοίραζε στὶς Τουρκοποῦλες.
 Βάια, Βάια τοῦ Βαίου ὡς τὴν ἄλλη Κυριακῆ

μέ τῇ Λαμπρῇ τὴν Πασχαλιὰ καὶ τὸν καλὸ τὸ χρόνον
Κί ἔμεῖς θὰ τραγουδήσουμε Θεὸς νὰ σᾶς φυλάξῃ.

Νανουρίσματα

- α) Νάνι νάνι νάνι σου ὄσπου νᾶρθῃ ἡ μάνα σου
ἀπὸ τὸ Δαφνοπόταμο καὶ τὴν Κρυόβρυση
θὰ σοῦ φέρεῖ λούλουδα λούλουδα τριαντάφυλλα
καὶ μοσκογαρούφαλλα.
- β) Ὕπνι ποὺ παίρνεις τὰ μικρὰ ἔλα πάρι κί τούτου
μικρὸ — μικρὸ σοῦ τῶδωσα μεγάλο φέρε μοῦ το
κί πάν' του μέσα στοῦ μπαχτσέ
κί γέμισι τοὺς κόρφους του λουλούδια μινιξέδισ.
- γ) Νάνι νάνι τού νινί, πῆγι μάνα σ' στοῦ νιρό,
κί μπαμπᾶς στὰ ξύλα, ποιὸς θὰ ἔρθ' πιδ μπροστὰ
γιὰ νὰ φάῃ τούν τραχανᾶ.....

Τῆς Κούνιας

Κούνια μπέλα ἔπισι κουπέλα, μέσα στή βαρέλα.....
Κούνια κούνια μπέλα, ἔπισι βαρέλα, χύθημι τού μέλι,
κλαῖς Ἑλένη, ἔχει κί ἄλλου μέλι, μέσ' τού πιάτου
πάρτου κί φάτου...

(Μάρθα Γραμμενίδου ἐτῶν 65, ἀγράμματος)

Σατυρικά

- α) Τοῦ πασιᾶ τὰ παλληκάρια ξένου τρῶν κί ξένου πίνουν
τῶνα τ' ἄλλου χουρατεύουν ποιὸς θὰ πάῃ στὰ κουρίτσια.
Γὼ θὰ πάου (δῖς) στὰ κουρίτσια, ντῦσι μι γνικίσια ροῦχα.
Βάζ' τῇ ρό(κα), θάζ' τῇ ρόκα στν' ἀμασχάλη.
κί ἓνα κουτρολὸ καλάθι, κί ξικίνησι νὰ πάῃ.

— Καλημέρα σας κουρίτσια, ὦ καλῶς τὴν ξέν' ἀπούρηθι.
 — Δῶστε της σκαμνὶ νὰ κάτση μαξιλάρ' νὰ νταϊαντήση.
 — Τ' ὄνομά σου πῶς σοῦ λένε, τ' ὄνουμα μ' τοῦ λέν' Θουδώρα.
 καὶ τὴ θάλανε νὰ πέση καὶ τὴν ἔβαλαν στὴν ἄκρη
 καὶ τὴν πήρανε τὰ δάκρυ — Γὼ στὴν ἄκρη, γὼ φοβουῶμι.
 καὶ τὴν ἔβαλαν στὴ μέση τὰ κουρίτσια σκανταλοῦσι.
 Μάρ Θουδῶ μάρ' Θουδώρα σκανταλιάρου θὰ σὶ βγάλουμι
 κεὶ ἔξου νὰ κοιμᾶσι μὶ τοῦ Μούρτζιου (σκύλο)

(χορὸς πηδηχτὸς)

(Εὐαγγελινὴ Σκαρλατίδου)

- 6) Τοῦ Βαίτσο' τοῦν καραγκιόζη, κί Βαίτσο' ἦταν κατσάκης (ἀλητόπαιδο)
 τζιαντριμάδισ τοῦν χαλεύουν (ζητοῦν), νὰ τοῦν βροῦνι δὲν μποροῦν.
 Πάν' κί πάτησαν τοῦ σπίτι, κί τοῦν ἤῤραν μέσ' τ' ἀμπάρια
 πού ἔτρουγι ξηρὰ καλαμπόκια...

(Ζουμπουλιὰ Βασιλακάκη)

- γ) Μαστραπὰς μὶ τὰ λουλούδια, Μαστραπὰς Γιάννη μ' Γιάννη μ',
 μαστραπὰς μὶ τὰ λουλούδια, πάει κι ἀγάπη μου κινούργια,
 Πῆγα ψὲς κί δὲν τὴ βρήκα, μοῦπαν πάει στοῦ πανηγύρι,
 στοῦ ζαλούφη τὸ παγκίρι. Μένα ἄντρας μ' δὲ μὶ θέλ'
 θέλ' ἀμὰν τίς παντριμένις, χῆρις κί ἀρραβωνιασμένις
 δέκα οὐχτῶ χροινῶν κουτέλλις.....

(Δέσποινα Ἀραμπατζῆ)

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Μῦθοι γύρω ἀπὸ τὰ ζῶα δὲν σώζονται. Παραμύθια διάφορα (γιὰ ἔξυ-
 πνους νέους, νεράιδες, ἀνθρωποφάγους, διαβόλους, δράκους κ.λ.π. σώζονται
 πολλά.

Παραθέτουμε κατωτέρω ἀκριβῶς ὡς ἐλέχθησαν τρία παραμύθια ἀπὸ γυ-
 ναῖκες τοῦ χωριοῦ...

Ἡ Μάρου

Μιά φορὰ κί ἕναν κινὸ ἦταν μιὰ μάνα ἕνας μπαμπᾶς κί εἶχαν δυὸ κουρίτσια τῆ Μάρου, κί τῆ Θουδώρα. Ἡ Μάρου ἦταν ἄσχημ' κί δὲν τν' ἀγαποῦσαν ἤθιλαν νὰ τν' χάσουν. Ἡ Θουδώρα ἦταν ὁμορφ'.

Γιὰ νὰ τ' χάσουν τ' Μάρου τν' ἔστειλαν στοῦ μύλου. Ἦταν τὸ δωδεκαήμερο ποὺ θγαίνουν τὰ «Καρκαντζέλια» (Καλλικιάντζαροι). Τν' ἔδουσαν ἕνα κουμάτ' ψουμι κί παστόμοιρις (χοιρινὸ) κί πῆγι στοῦ μύλου.

Βράδιασι κί Μάρου ἔφτασι στοῦ Μύλου μπῆκι μέσα ἐκλεισι τὴν πόρτα, ἕκατσι στοῦ τζιάκ' ἀναψι φουτιὰ κί ἔβαλι νὰ ψῆσ' τοῦ κρέας. Τοῦ κρέας μύρισι, κατάλαβαν τὰ «Καρκαντζέλια» κί ἦρθαν ὄξου ἀπ' τὴν πόρτα κί ἔλιγαν «Ἔβγα Μάρου νὰ σί φᾶμε». Ἡ Μάρου δὲν ἔβγινι κί τότε τν' εἶπαν «Ἔβγα μουρῆ Μάρου θὰ σί κάμουμι νύφ». Κί ἡ Μάρου λέει «Πᾶτι νὰ μί φέρτι ἕνα ἄλουγου, τοῦ νυφικό, τὶς βραχιόλις, τὰ δαχτυλίδια, τὰ παπούτσια κί θὰ βγῶ».

Τὰ Καρκαντζέλια πῆγαν ἔφεραν οὔλα αὐτὰ κί ποὐλλὰ φλουριά κί φάναξαν πάλι τ' Μάρου νὰ βγῆ. Ἡ Μάρου ποὺ κατάλαβι ὅτι κόντιβι νὰ ξημρώσ' ἄνοιξι τὴν πόρτα. Μόλις βγῆκι λάλισι ἕνας πέτεινους κί τὰ καρκαντζέλια ἔφκαν (ἔφυγαν) γλήγουρα.

Ἡ Μάρου πῆρι οὔλα τὰ πράγματα ἀνέβκη στ' ἄλουγου κί πάηνι στοῦ σπιτ'... Ὅταν κόντιψι νὰ φτάσ' τοῦ γατάκ τν' εἶδγι κί ἔλιγι. «Μάρουμάου... Μάρου μας ἔρχιτι νυφούλα στολισμέν' σ' ἄσπρου ἄλουγου ἀπάν'». «Ψιτ παλιόγατα τί'νι αὐτὰ ποὺ λές» ἔλιγι ἡ μάνα.

Ἄλλὰ νὰ ἡ Μάρου ἔφτασι ὄπους εἶπι τοῦ γατάκ'. Τ' ἄχασαν ὅταν τν' εἶδιαν. Ἡ Μάρου εἶπι τότε πὼς ἔγινι πλούσια. Τότε εἶπαν νὰ στείλουν κί τ' Θουδώρα στοῦ μύλου.

Πῆρι κί κείν' ἕνα καλάθ' κί ψουμι κί παστόμοιρις κί πῆγι. Ἐκατσι τοῦ βράδ' στοῦ τζιάκ' κί κείν' κί ἔψηνι κρέας. Μύρσαν τὰ καρκαντζέλια κί ἦρθαν ὄξου ἀπ' τὴν πόρτα. Εἶδιαν ἀπ' τὴν κλειδαρότρυπα τ' Θουδώρα πῶψινι τοῦ κρέας κί φάναξαν. «Μουρῆ Θουδώρα ἔβγα ὄξου νὰ σί φᾶμι».

Ἡ Θουδώρα θάρσι (νόμισε) θὰ τὴν κάμουν νύφ' ἄνοιξι τὴν πόρτα κί βγῆκι. Ὁρμησαν τὰ καρκαντζέλια κί τὴν ἔφαγαν κί πέρασαν τὰ κόκκαλα τς' στὴ σούβλα ποὺ τὴν κρέμασαν ὄξου στὴν πόρτα.

Τοῦ γατάκ' φάναξι πάλι «Μάρ — Μιάου τ' Θουδώρα τν' ἔφαγαν τὰ καρκαντζέλια». «Ψιτ ψουρόγατα τί'νι αὐτὰ ποὺ λές».

Ὅταν εἶδιαν ποὺ δὲν ἔρχουνταν Θουδώρα πῆγαν στοῦ μύλου. Τὶ νὰ διοῦν.... Τὰ κόκκαλα τς' Θουδώρας στὴ σούβλα περασμένα, στὴν πόρτα κριμασμένα.....

Παπᾶς κι ἡ Παπαδιά

Μιά φορὰ κι ἕναν κιρὸ ἦταν ἕνας παπᾶς μιὰ παπαδιά κι εἶχαν μιὰ νύφ'...
 "Όταν κάθουνταν νὰ φᾶν' ὁ παπᾶς ἔκουβι ἀπὸ μιὰ φέτα ψουμι σ' ὅσους κάθουνταν στοὺ τραπέζ'. «Χόρτασις νύφ'»; «Χόρτασα» ἔλιγι κι κείν'.

Τῆ νύχτα ὁμως ὁ παπᾶς μί τὴν παπαδιά σηκώνουνταν κι ἔτρουγαν, κι μόν ἡ νύφ' κι κανένας ξένους πὸν τύχινι στοὺ τραπέζ' ἔμειναν νησκοί....

'Η νύφ' ἔκαμι παράπουνου στοὺ σπít' τς'....

Πῆγι μεγάλους ἀδερφὸς στοὺ σπít' τς' παππᾶς ἔκαμι πάλι τοῦ ἴδιου, πῆγι, δεύτερος πάλι τοῦ ἴδιου. — Θὰ πάου γὼ λέει μικρότιρους κι θὰ τὸν κανουνί-σου τὸν παπᾶ. Πῆγι τοῦ βράδ' μικρὸς ἀδερφὸς κι ἔβαλαν κάτ' νὰ φᾶν. Παπᾶς ἔκουψι ψουμι μιὰ (φέτα) γιὰ τὸν καθένα, ρώτησι ὅπως ρωτοῦσι κάθε φουρά, σήκουσαν τοῦ τραπέζ' κι κοιμήθηκαν.

Λὲν πέρασι λίγ' ὥρα κι σηκώθη μικρὸς ἀδερφὸς.

— "Αχ συμπέθερι δὲν μπουρῶ νὰ κ'μηθῶ. Γὼ στοὺ σπít' ἤμιον μαθημέ-νους νὰ βάνου γιὰ μαξιλάρ' τοῦ τσιουβάλ' μί ὅσα ψουμιὰ εἶχαμι κι νὰ κμάμι...

Τὶ νὰ κάμ' κι παπᾶς ἔβαλι τὰ ψουμιὰ στοὺ τσιουβάλ' κι τᾶδουσι...

'Αλλὰ παπᾶς εἶχι κρύψ' μισὸ ψουμι στοὺ ντουλάπ' γιὰ τ' νύχτα πὸν τοῦδγι μικρὸς ἀδερφὸς. Σί λίγ' ὥρα σ' κώθη πάλι κ' εἶπι στοὺν παπᾶ.

— "Αχ συμπέθερι γὼ στοὺ σπít' μας ἔβανα μέσα στοὺ τσιουβάλ' κι ὅσα κουμάτια ψουμι εἶχαμι. Τὶ νὰ κάμ' κι παπᾶς ἔβγαλι ἀπ' τοῦ ντουλάπ' κι τοῦ μισὸ τοῦ ψουμί....

Παπᾶς ὁμως ὕστισρα ἀπὸν λίγου σ' κώθη ἄναψι στοὺ τζιάκ' ἔκαμι παπα-διά μιὰ πίτα (φραντζόλα) νὰ ψήσουν γιὰτὶ π' νοῦσαν...

Μόλις τὴν παράχουσαν στ' φουτιὰ σκώθη πάλι ἀδερφὸς τς' νύφ'ς κι ἔκα-τσι κουντὰ στοὺν παπᾶ στοὺ τζιάκ'. «Γιατὶ δὲν κ'μᾶσι συμπέθερι... Λέει πα-πᾶς. «Πῶς ν' κ'μηθῶ πὸν μί τρώει τοῦ βάσανου. Εἴμασι τρία ἀδέρφια κι θέ-λουμι νὰ μοιραστούμι ἕνα χουράφ'. Τοῦ χουράφ' εἶνι ἔτσ' (κείνη τὴν ὥρα πῆρι στὰ χέρια τ' τοῦ μασιὰ κι ἔδειχνι τοῦ χουράφ' στ' τὴ φουτιὰ νὰ τοῦ κό-ψουμε ἔτσ' δὲν κάμ', ἔτσ' δὲν γίντι». Λέγοντας αὐτὰ ἀνακάτεβε τὴ φουτιὰ καὶ γέμισι στάχτις τὴν πίττα. "Ἐτσ' παπᾶς κι παπαδιά δὲν τν' ἔφαγαν. 'Ο ἀδιρ-φὸς πῆγι πάλι νὰ κ'μηθῆ. Παπᾶς πάλι γιὰτὶ π' νοῦσι πῆγι στοὺ μπαχτσιᾶ (λα-χανόκηπο) νὰ φάη λάχανα.

Πιτάχτηκι πάλι μικρὸς ἀδερφὸς παίρν' τοῦ «σοιμπόξλου» (ἐργαλεῖο, τοῦ φούρνου) κι ὅπους ἦταν σκουτάδ' πααίν' στοὺ μπαχτσιᾶ, ἀρχινάει νὰ δέρν' τὸν παπᾶ κι φάναζι κι τὴν παπαδιά. «Σιμπιθέρα βγέ ὄξου τοῦ γαιδούρ' τρώει τὰ λάχανα».

Παπᾶς ἀπ' τοῦ ξύλου ἄρχισι νὰ φουνάζ' νὰ σταματήσ' κι φανιρώθη.

Ἄποῦ τότε ἔμαθι ν' ἀφήν' τν' νύφ' κί κάθι ξένου πού κάθουνταν στοῦ τραπέζ' νά τρώη ὥσπου νά χουρτάσ'.

(ἐλέχθησαν ἀπὸ τὴν Βασιλακάκη Ζουμπουλιὰ ἐτῶν 60, ἀγράμματη)

Μιράφλου

Μιά φορὰ κί ἓναν κιρὸ ἦταν μιὰ μάνα μί τρία κουρίτσια. Τοῦ μικρότερου τῶλιγαν Μιράφλου. Μιά φουρὰ ἔβαναν στοίχημα νά γνέσουν στ' ἀγριντιὰ (ξύλα πού κρατοῦν τὴ σκεπὴ) κί ὅποιος ἀδράχτ' κουπῆ θὰ τὴ φάν'.

Κόπκη τῆς μάνας τ' ἀδράχτ'. Οἱ δυὸ μιγάλις ἤθιλαν νά τ' φάν'. Ἡ μικρὴ ἔκλιγι κί παρακαλοῦσε νά μὴ τὴ φάν'. Γι' αὐτὸ πάλι ἔβαλαν στοίχημα.

Ἄλλὰ κόπκη πάλι τῆς μάνας τ' ἀδράχτ'. Πάλι ἔκλιγι Μιράφλου ἀλλά, ἐκεῖνις δὲν ἄκουγαν. Ἐσφαξαν τὴ μάνα κί τὴν ἔτρουγαν ἔλιγαν κί τὴ Μιράφλου νά φάη ἀλλὰ κείν' δὲν ἔτρουγι μόνο μάζιτι τὰ κόκκαλα κί τὰ παράχουσι στὴ στάχτ'. Ὄταν τὰ μάζουξι οὔλα πῆγι κί τὰ παράχουσι στὰ μνήματα, κί κάθι τόσο πάηνη κί ἔκλιγι στούν τάφου.

Μιά φουρὰ πού πῆγαν ἀδιρφές τς' στὴν ἐκκλησιὰ πῆγι πάλι νά κλάψ' τ' μάνα τς'. Τὶ νά διῆ. Πάνου στούν τάφου βρῆκι ἓνα ὄμουρφου, γιμάτου χρυσᾶ κιντήματα φουσιάν', καλὰ παπούτσια, βραχιόλις, σκουλαρίκια τᾶβαλι κί γίνκη πουλὺ ὄμουρφ'.

Ὅπους πιρνοῦσι ἀπ' τ' ἐκκλησιὰ πῆγι μέσα ν' νάψ, ἓνα κιρὸ. Κόσμους τᾶχασι ὅταν τν' εἶδιη. Ἄστραψι ἐκκλησιὰ. Γιὰ νά μὴ τὴν καταλάβουν, ὄμους ἀδιρφές τς' βγῆκι προυτοῦ σχολιάσ' κί πῆγι σὶ μιὰ βρύσ' νά πιῆ νιρὸ. Κεῖν' τὴν ὥρα ἔρχουνταν ὑπηρέτις τ' βασιλιὰ νά πουτίσουν τ' ἄλουγα. Ἡ Μιράφλου ὄπους ἔκαμι νά πααίν' γλήγορα ἔπισι τοῦ παπούτσι τς' μέσα στοῦ γιαλάκ' (λεκάνη τῆς βρύσης) κί μ' ἓνα παπούτσ' γύρσι στοῦ σπὶτ', ἔβγαλι τὰ ρούχα τς κί τ' ἄκρουφι.

Οἱ ἄντρις τ' βασιλιὰ πῆραν τοῦ παπούτσι' κί τοῖν εἶπαν τοῦ βασιλιὰ γιὰ τ' ὄμουρφου τοῦ κουρίτσ' πού εἶδιαν στ' βρύσ'...

Τότε βασιλιᾶς ἔβαλι δυὸ ἄντρις τ' νά γυρίσουν σ' οὔλα τὰ σπίτια μί τοῦ παπούτσι' κί σ' ὀποιου κουρίτσ' ταίριαξι θὰ τῶπιρνη γυναικα τ'...

Οἱ ἀδιρφές ὅταν γύρισαν ἀπ' τν' ἐκκλησιὰ εἶπαν τ' Μιράφλου γιὰ τ' ὄμουρφου τοῦ κουρίτσ' πού πῆγι στ' ἐκκλησιὰ κί σισίρτσι, (τᾶχασε) οὔλους κόσμους μὰ κείν' δὲν εἶπι τίπουτα.

Οἱ ἄντρις τ' βασιλιὰ γύρισαν σ' οὔλα τὰ σπίτια ἦρθαν κί σπὶτ' τς' Μιράφλους. Τοῦ φόρισαν τοῦ παπούτσι' οἱ δυὸ μιγάλις ἀδιρφές δὲν τς' ἔκαμι. Φάναξαν κί τ' Μιράφλου νά τοῦ δουκιμάσ' μὰ δὲν ἦθιλι.

"Ακουσα άντρες τ' βασιλιά κι τήν πῆραν νά τού δουκιμάσ'. "Ίσια — ἴσια στού πουδάρ' τς' ἦρθι ἀφοῦ αὐτή τῷχασι.

Τήν πῆραν στού παλάτ' κι παντρεύτηκι τού βασιλιά.

"Ἐστερα ἀπού λίγουν κιρὸ βασιλιάς πῆγι στούν πόλιμου κι ἡ γυναίκα τ' γέννησι ἓνα πιδὶ (ἀγόρι)....

Οἱ ἀδερφές τῆς Μιράφλους τ' ζήλιβαν γίνκαν (ἐγιναν) κατσιβέλις, κι πῆγαν νά γυρέσουν ἀπ' τ' Μιράφλου ψουμί. Κεῖν' βγῆκι νά τις δώσ'.

Τότι 'κείνις τήν ἔπιασαν κι τήν ἔρριξαν στού πηγάδ'.... Ἡ μιὰ ἀπόμνι στού παλάτ' παραμάνα γιὰ τού πιδὶ κι ἡ ἄλλ' ἔφκι...

Κουντὰ στού πηγάδ' φύτρουσι τότι μιὰ μηλιά μὶ μῆλα. Τού πιδὶ δὲν ἦθι-λιν νά φάη ἀπ' τήν παραμάνα γάλα πῆγνι στή μηλιά κι μόλις ἔφτανι κεῖ τὰ μῆλα κατέβησαν κι τὰ ρουφοῦσι. "Ἐστιρα ἀνέβησαν πάλι.

Εἶδιη κακιὰ ἀδερφή κι εἶπι νά τήν κόψουν τ' μηλιά... Τήν ἔκουφαν κι πέ-ταξαν τὰ πιλέκια (κομμάτια ἀπὸ τὸ κόψιμο τοῦ δένδρου) στού δρόμου. Πῆγι μιὰ γιαγιὰ τήν ἄλλ' τῆ μέρα κι μάζιφι πιλέκια κι τὰ πῆγι στού σπὶτ' γιὰ τ' φου-τιά.

Τήν ἄλλ' μέρα πῆγι γιαγιὰ στ'ν ἐκκλησιὰ κι ἄφση ἀσκούπιστου τού σπὶτ'.

"Όταν γύρισι βρῆκι τού σπὶτ' σκουπισμένου, τού φαὶ μαγειριμένου κι δὲν ἦξιρι ποιὸς τάκαμι. Τήν ἄλλη μέρα πάλι τού ἴδιου. Τότι παραφύλαξι γιαγιὰ κι εἶδιη τού πιλέκ' πού γίνκι κουρίτσ' κι ἔκαμι τς' δ' λειές. Εἶπι τότι κείνο πού ἦταν ἡ Μιράφλου πὼς ἦταν γυναίκα τ' βασιλιά, τί ἔκαμαν ἀδερφές τς'.... Τήν πῆρι τότι γριὰ κι πῆγι στού παλάτ'. Βασιλιάς γύρισι ἀπ' τούν πόλιμου ἄτσι τί εἶπι γιαγιὰ πῆρι τῆ Μιράφλου πάλι γυναίκα τ' κι τις κακιές ἀδερφές τις τιμώ-ρησε πουλύ....

(Κυριακίτσα Σαμαρᾶ 65 ἐτῶν)

Α Ι Ν Ι Γ Μ Α Τ Α

"Όλη μέρα σύρτ φύρτ
κι τού βράδν πίσ' τήν πόρτα

(Ἡ Σκοῦπα)

Μάνιαμ' τσιαντζιάλου

Μάνιαμ' παρτσάλου

(Λάχανο)

Νταῆς μου κουντουθώδουρης
παλούκια φουρτουμένους

(Σκαντζόχοιρος)

Νταῆς μου κουντουθώδουρης
μὶ τὰ κιριά στούν ὄμου.

(Μουριά)

Χίλιου μίλιου μπαλουμένου
κί ραφή δέν ἔχ'.

(Χελώνα)

Ἔχου μιὰ πλαδίτσα
φράχτη ἀπὸ φράχτ' πηδάει
κί ὄλου αὐγὰ γιννάει.

(Κολοκυθιά)

Ἔχουν ἓνα βόδ'

πού ἂν δέν τοῦ κόψουν τν' οὐρὰ
δέν πηγαίν' μέσα στ' ἀχούρ'.

(Γκόρτσου — Ἄγριο ἀπίδι)

ΧΟΡΟΙ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Ὁ χορὸς συνηθίζονταν στὸ γάμο, ἀρραβῶνα, γιορτές, διασκεδάσεις. Τὶς μεγάλες γιορτές χόρευαν στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ.

Συνήθεις χοροὶ ἦσαν ὁ καλαματιανός, ὁ χασάπικος, ὁ ζουναράδικος, ὁ πηδηχτός, ὁ τσάμικος καὶ μερικοὶ ποντιακοὶ χοροί. Ἐπίσης χορεύονται ἀπὸ τοὺς νέους ὅσοι οἱ μοντέρνοι εὐρωπαϊκοὶ χοροί. Οἱ χοροὶ ἦσαν μικτοὶ (ἄνδρες—γυναῖκες). Χόρευαν μὲ ὄργανα ἢ μὲ τραγούδια τοῦ χοροῦ.

Ὁ χασάπικος χορὸς εἶναι ὁ κρητικὸς χορὸς. Πιάνονται ἀπὸ τοὺς ὄμους καὶ κάνουν βήματα, ὅπως στὸν κρητικὸ πεντοζάλη. Χορεύεται μόνο ἀπὸ τοὺς ἄνδρες.

Ὁ ζουναράδικος συνηθίζεται σὲ πολλὰ χωριά τῆς Θράκης. Πιάνονται ἀπὸ τὴ μέση καὶ ἐκτελοῦν βήματα, πὺν μοιάζουν μὲ τὰ βήματα τοῦ χιώτικου σὲ ρυθμὸ πὺν γρήγορο.

Στὸν πηδηχτὸ πλέκονται τὰ χέρια σταυρωτὰ καὶ ἐκτελοῦνται βήματα ἔμπρός, πίσω, μὲ πηδήματα ἔμπρός.

Συνήθη ὄργανα παλαιότερα ἦταν ἡ γκάιντα, τὸ νταούλι, καὶ ὁ ζουρνᾶς. Ἐπαγγελματίες ὀργανοπαῖχτες δέν ὑπῆρχαν, οὔτε ὑπάρχουν στὸ χωριό. Καλοῦνται στοὺς γάμους ὀργανοπαῖχτες ἄλλων χωριῶν, οἱ ὁποῖοι πληρώνονται ἀπὸ τὸν νοικοκύρη πὺν τοὺς καλεῖ, καὶ ἐπὶ πλέον, παίρνουν καὶ τὸ «τζιάμπα», χρήματα πὺν ρίχνουν στὰ ὄργανα αὐτοὶ πὺν παίρνουν τὸ χορὸ ἢ συγγενεῖς τους.

Σήμερα χρησιμοποιοῦνται σύγχρονα μουσικὰ ὄργανα, (κλαρίνα, ἀκορντεόν, κιθάρες).

Τὰ τραγούδια πὺν σώζονται εἶναι κυρίως χορευτικὰ καὶ ἐπιτραπέζια, «τραπεζικά», ὅπως τὰ λένε.

Στοὺς γάμους καὶ ἀρραβῶνες κάθονταν κάτω, ὅπου εἶχαν στρωμένα φαγητά, καὶ τραγουδοῦσαν συντροφίες - συντροφίες.

Ἡ κοπέλλα πού ἀρραβωνιαζόταν, τραγουδοῦσε μόνη γιὰ ὄλους τοὺς συγγενεῖς ἀπὸ ἓνα τραγοῦδι.

Ὅταν κερνοῦσε, ἄφηναν τὸ ποτήρι κάτω καὶ δὲν ἔπιναν, ἂν δὲν ἄκουγε ὁ καθένας τὸ τραγοῦδι του. Ἄν ἡ νύφη δὲν ἦταν καλλίφωνη, βοηθιόταν ἀπὸ μιὰ φίλη της.

Π Λ Η Ρ Ο Φ Ο Ρ Ι Ο Δ Ο Τ Α Ι

Εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς λαογραφικῆς ὕλης ἐβοήθησαν οἱ ἐξῆς πληροφοριοδῶται τοῦ χωριοῦ:

1) Ὑ λ ι κ ὸ ς Β ί ο ς :

- α) Κόρακας Γεώργιος ἐτῶν 40 Ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.
- β) Παρισίδου Μαρία ἐτῶν 65 ἀγράμματος.
- γ) Πετκίδου Μαρία ἐτῶν 60 ἀγράμματος.
- δ) Γκάσλα Δέσποινα ἐτῶν 70 ἀγράμματος.

2) Β ι ο τ ε χ ν ί α :

- α) Παρισίδου Μαρία.

3) Κ ο ι ν ω ν ι κ ὸ ς Β ί ο ς :

- α) Πετκίδου Μαρία.
- β) Παρισίδου Μαρία.
- γ) Σαμαρᾶ Κυριακή ἐτῶν 65 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.
- δ) Σαμαρᾶς Ἄγγελος ἐτῶν 70 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.
- ε) Ἰωαννίδης Κων)νος ἐτῶν 50 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.
- στ) Γκάσλα Δέσποινα ἐτῶν 65 ἀγράμματος.

4) Ἐ θ ι μ α τ ο ῦ Λ α ῖ κ ο ῦ Ἐ ο ρ τ ο λ ο γ ί ο υ :

- α) Παρισίδου Μαρία.
- β) Πετκίδου Μαρία.
- γ) Σαμαρᾶ Κυριακή.
- δ) Ἀραμπατζῆ Δέσποινα ἐτῶν 40 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.
- ε) Ἀραμπατζῆ Εἰρήνη ἐτῶν 28 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.

5) Μ α γ ε ί α καὶ σ χ ε τ ι κ αὶ δ ε ι σ ι δ α ι μ ο ν ί α ι καὶ σ υ ν ῆ θ ε ι α ι :

- α) Παρισίδου Μαρία.
- β) Κόρακα Γαρυφαλλιά ἐτῶν 38 ἀγράμματος.

6) Π α ι δ ι κ ᾶ καὶ ᾄ θ λ η τ ι κ ᾶ ᾄ γ ω ν ί σ μ α τ α :

-
- α) Ναλμπαντίδης Χρήστος ἐτῶν 35 ἀγράμματος.
β) Κάλφας Ἀπόστολος ἐτῶν 55 ἀγράμματος.
γ) Σκαρλατίδου Εὐαγγελινὴ ἐτῶ 30 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.
δ) Γκενσιτίδης Χρήστος ἐτῶν 45 ἀπόφοιτος Δημοτικοῦ.
- 7) Χοροὶ—Μουσική—Μουσικὰ ὄργανα.
α) Κατίνα Κάλφα ἐτῶν 55 ἀγράμματος.
β) Παρασίδου Μαρία.
-

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γ ρ α φ ε ῖ ο ν : Πανεπιστημίου 34 καὶ Ἴπποκράτους (5ος ὄροφος).
(Τηλ. 621.647).

Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Ι Σ

Συμφώνως τῷ Καταστατικῷ (ἄρθρα 31 - 41), καλοῦνται τὰ ἐν Ἀθήναις μέλη τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ὅπως προσέλθωσι τὴν 30ὴν Ὀκτωβρίου 1970, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν 6ην μ.μ. εἰς Γεν. Συνέλευσιν, ἣτις θὰ λάβῃ χώραν εἰς τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου 34 καὶ Ἴπποκράτους, Μέγαρον Παλλάδος (5ος ὄροφος) γραφεῖα τοῦ Σωματείου, μὲ τὰ κάτωθι θέματα Ἡμερησίας Διατάξεως:

- 1) Λογοδοσία Πεπραγμένων Διοικητικοῦ Συμβουλίου.
 - 2) Ἐκθεσις Ἐλέγχου Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.
 - 3) Ἀνάγνωσις Ἰσολογισμοῦ ἀπὸ 1.3.1967 μέχρι 31.12.1969.
 - 4) Ἀνάγνωσις Προϋπολογισμοῦ ἐτῶν 1970 καὶ 1971.
 - 5) Ἐγκρισις Πεπραγμένων Διοικητικοῦ Συμβουλίου, Ἰσολογισμοῦ, Προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπαλλαγῆ Δ. Συμβουλίου καὶ Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς πάσης εὐθύνης.
 - 6) Συζητήσεις καὶ διάφοροι προτάσεις.
 - 7) Ἐκλογή Τριμελοῦς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.
 - 8) Ἐκλογή Τριμελοῦς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν.
- Ἐν περιπτώσει ἐλλείψεως ἀπαρτίας, ἡ Συνέλευσις θὰ ἐπαναληφθῇ, ἄνευ νέας προσκλήσεως, τὴν ἐπομένην Παρασκευὴν 6ην Νοεμβρίου 1970, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον καὶ χρόνον καὶ μὲ τὰ αὐτὰ θέματα, θεωρηθήσεται δὲ ἐν ἀπαρτίᾳ ὁσαδήποτε ἐκ τῶν μελῶν καὶ ἂν προσέλθωσι.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Ὀκτωβρίου 1970

Ὁ Πρόεδρος
ΘΩΜΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΓΙΩΤΕΛΗΣ

Λ Ο Γ Ο Δ Ο Σ Ι Α

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Κατά την Γενικήν Συνέλευσιν τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου 1970

Ἀγαπητοὶ συμπατριῶται,

Ἐμφανιζόμεθα καὶ πάλιν ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, μετὰ τὴν ἐλεγχθεῖσαν διετίαν 1965 καὶ 1966, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, διὰ νὰ ὑποβάλλωμεν τὸν Ἰσολογισμὸν καὶ τὴν Ἐκθεσιν Ἐλέγχου τῆς Τριμελοῦς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1967 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1969 καὶ ἵνα ἐκθέσωμεν ἐν πάσει δυνατῇ συντομίᾳ, ὅλα τὰ λαβόντα χώραν κατὰ τὸ μεσολαβήσαν χρονικὸν διάστημα, ἀκούσωμεν δὲ τὰς ἐπ' αὐτῶν τυχόν παρατηρήσεις σας καὶ τύχομεν τῆς ἐγκρίσεως τῶν πεπραγμένων μας.

Σὰς ὑποδεχόμεθα μὲ χαρὰν σήμερον εἰς τὸ νέον τὸ τόσον εὐπρεπὲς καὶ ἄνετον γραφεῖον μας, ὅπως καὶ ὑμεῖς ἤδη διαπιστώνετε, θὰ εἴμεθα δὲ εὐτυχεῖς ἐὰν συχὰ ἐπισκέπτεσθε τοῦτο διὰ νὰ μὴ χάνωμεν τὴν μεταξὺ μας ἐπαφήν καὶ διὰ νὰ ἀνταλλάσσωμεν γνώμας ἐπὶ τῶν διαφόρων κοινῶν μας θεμάτων καὶ τῆς ἐν γένει πορείας τοῦ ἔργου μας. Ἡ ἐνταῦθα μεταφορὰ, μᾶς ἐπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ παλαιοῦ γραφείου, ἡ ἐπιμονὴ του ὅμως αὕτη μᾶς ὠφέλησε, διότι ἐγκατεστάθημεν εἰς τόσον εὐπαρουσίαστον γραφεῖον.

Φίλοι μας, ζωντανὴ ἦτο ἡ ἐπιθυμία μας ὅπως ἡ σημερινὴ Γενικὴ Συνέλευσις λάβῃ χώραν ἐνωρίτερον, δὲν κατέστη ὅμως τοῦτο δυνατόν, λόγω τῶν ἐν τῷ μεταξὺ μεσολαβησάντων τραγικῶν γεγονότων ἐκ τῶν ἐπελθόντων θανάτων τῶν ἀειμνήστων Προέδρων τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Φιλίππου Μανουηλίδου καὶ Γεωργίου Γεωργιάδου.

Ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀειμνήστων Προέδρων τοῦ Φιλίππου Μανουηλίδου καὶ Γεωργίου Γεωργιάδου τὸ Θρακικὸν Κέντρον εἰς δύο ἐκτάκτους συνεδριάσεις (27.10.68 καὶ 1.6.70) τοῦ Διοικητικοῦ τοῦ Συμβουλίου, ἀπέτισε τὸν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς διὰ πολλῶν συγκινητικῶν ἐκδηλώσεων, προσέβη εἰς τὴν σύνταξιν Ψηφισμάτων, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν, κατέθεσε στέφανα ἐπὶ τῶν σορῶν των, διέθεσεν εἰς μνήμην των διάφορα ποσὰ ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν, διὰ καταλλήλων δὲ ἐπιμηδείων, παλλομένων ἀπὸ πατριωτικὴν φλόγα, ἐξῆρε τὰς προσωπικότητας

τῶν μεταστάντων. Φωτογραφίαι των ἔν μεγενθῦσει ἀνηρτήθησαν εἰς τὰ γραφεία τοῦ Κέντρου.

Ὁ κυκλοφορήσας 43ος Τόμος τῶν «Θρακικῶν» εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ Μεγάλου τέκνου τῆς Θράκης, Προέδρου τοῦ Κέντρου μας μέχρι τοῦ θανάτου του Φιλίππου Μανουηλίδου, ὁ ὑπὸ ἔκδοσιν δὲ 44ος Τόμος θὰ ἀφιερωθῆ καὶ αὐτὸς εἰς μνήμην τοῦ ἀλησμόνητου Προέδρου μας Γεωργίου Γεωργιάδου.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπὸ κρίσιν περιόδου ἀπεβίωσαν οἱ κάτωθι:

1) Ἀναστασίου Ἀθανάσιος — Ἐπίλεκτον Μέλος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου — Δωρητής.

2) Γεννάδιος Ἀρίστιππος — Εἰσηγητὴς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐάνθης — Πολύτιμος συνεργάτης μας.

3) Καραχαλίδης Χρῆστος — Παλαιὸν Μέλος — Μέλος τοῦ Δ. Συμβουλίου.

4) Διαμαντόπουλος Δημήτριος — Πολύτιμος συνεργάτης — Μέλος τοῦ Δ. Συμβουλίου.

5) Ἐκιντζόγλου Νικόλαος — Δωρητής.

6) Ἀθανασιάδης Ἰωάννης — Μέλος.

7) Μανωλάκης Γεώργιος Πρωτοπρεσβύτερος ἐκ Σαμοθράκης — Συνεργάτης τῶν «Θρακικῶν».

8) Βαφειδῆς Νικόλαος Ἀρχιμανδρίτης — Συνεργάτης τῶν «Θρακικῶν».

9) Φιμερέλλης Ἰωάννης — Μέλος.

(Ἐνὸς λεπτοῦ σιγῆ εἰς μνήμην των).

Διὰ τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Σωματείου κρατεῖται ἐνήμερον τὸ 24μελὲς Διοικητικὸν Συμβούλιον ὑπὸ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγομένης Πενταμελοῦς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς, ἣτις τακτικῶς συνεδριάζουσα, ἐπιλαμβάνεται τῆς ἐπιλύσεως ὄλων τῶν ὑποθέσεων τοῦ Σωματείου. Περίληψιν τῶν θεμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα ἠσχολήθη τὸ Σωματεῖον κατὰ τὸ ἀνωτέρω χρονικὸν διάστημα, παραθέτομεν κατωτέρω διὰ τῶν κατὰ κλάδους καὶ κεφάλαια ἀνακοινώσεων, πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς Συνελεύσεως:

Α) ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ «Θ Ρ Α Κ Ι Κ Α»

Ἐσυνεχίσθη μὲ τὸν αὐτὸν ταχὺν ρυθμὸν ἢ ἔκδοσις τοῦ Συγγράματός μας τὰ «Θρακικά» καὶ ἐκυκλοφόρησαν οἱ 41ος, 42ος καὶ 43ος Τόμοι, ἐκ 310 σελίδων ἕκαστος, μὲ τὰ ἑξῆς περιεχόμενα:

Τ ό μ ο ς 41ος: Ὁ Τόμος οὗτος περιλαμβάνει ἄρθρα πρὸς τὸν Ἀπό-

δημον Ἑλληνισμόν — Δευτέραν βράβευσιν τῶν «Θρακικῶν» ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν — Κληροδότημα Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ Στρηνοπούλου — Διοικητικὰ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ Λαογραφικὰ Πόλεων καὶ Χωρίων Περιφερείας Διδυμοτείχου καὶ Σουφλίου.

Τόμος 42ος: Οὗτος περιλαμβάνει Διοικητικὰ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ συνέχισιν Λαογραφικῶν Πόλεων καὶ Χωρίων Περιφερείας Διδυμοτείχου καὶ Σουφλίου.

Τόμος 43ος: Περιέχει: Ἀφιέρωμα — Βιογραφίαν Φιλίππου Μανουηλίδου — Ἐνα νοσταλγικὸ ταξίδι στὴν Θράκη ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Βασ. Ἀσημομύτη — Τὸ Λαογραφικὸν Μουσεῖον τοῦ Διδυμοτείχου μὲ πλῆθος εἰκόνων τῶν ἐγκαινίων καὶ τῶν ἐκθεμάτων — Συνέχισιν Λαογραφικῶν Διδυμοτείχου, Σουφλίου καὶ Περιχώρων — Τὴν «Συμβολὴν τοῦ Πρωταγόρου εἰς τὴν Ἀρχὴν τοῦ Ἵποκειμένου» ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Μούκανου — «Χαῖρε Ἀδριανούπολις» ὑπὸ Ἰωάν. Πετρουνάκου (Λακωνικοῦ) καὶ τέλος Διοικητικὰ Θρακικοῦ Κέντρου.

Ἡ δαπάνη τῶν τριῶν τούτων Τόμων ἀνῆλθεν εἰς δρχ. 117.225.

Ἦδη ἔχει συγκεντρωθῆ ἡ ἀπαιτούμενη ὕλη διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 44ου Τόμου τῶν «Θρακικῶν», ἣτις ἔχει ἐπεξεργασθῆ ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκδόσεως «Θρακικῶν» κ.κ. Δ. Λουῖζου καὶ Α. Γιαννακάκη καὶ ἐπίκειται ἡ ἔναρξις ἐκτυπώσεως καὶ τοῦ Τόμου τούτου, ὅστις, ὡς ἀνεφέρθη, θὰ εἶναι ἀφιερωμένος εἰς μνήμην τοῦ Προέδρου μας Γεωργίου Γεωργιάδου, θὰ περιλάβῃ δὲ συνέχειαν Λαογραφικῶν Διδυμοτείχου, Σουφλίου καὶ Καλλιπόλεως, ἐργασίαν τοῦ κ. Δ. Μούκανου περὶ Ἡροδίκου τοῦ Σηλυμβριανοῦ ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ Γραμματείᾳ, Ἐπιστημονικὸν προσδιορισμὸν τῶν Φυτωνυμιῶν τῆς Α. Θράκης ὑπὸ τοῦ Δασολόγου κ. Πάνου Γρίστου, τὰ Διοικητικὰ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, Ἐκλιπούσας Θρακικὰς φυσιογνωμίας καὶ ἄλλα ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας καὶ νεωτέρας Θράκης.

Β) ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΣ ΤΟΜΕΥΣ - ΤΟΜΕΥΣ ΕΥΠΟΙ-ΓΑΣ

Παραλλήλως, πρὸς τὸ ἐκδοτικὸν ἔργον, ἐσυνεχίσθη μὲ τὸν αὐτὸν ζωντὸν ρυθμὸν καὶ ἡ φιланθρωπικὴ δρᾶσις τοῦ Σωματείου μας, ἣτις συνίσταται, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, εἰς προικοδοτήσεις, βραβεύσεις μαθητῶν Δημοτικῶν Σχολείων, Γυμνασίων, Πανεπιστημίων καὶ Τεχνικῶν Σχολῶν, οἰκονομικὰς ἐνισχύσεις Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων, καὶ Συλλόγων, ὡς καὶ πτωχῶν συμπατριωτῶν μας. Ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ τομέως εὐποίας διεθέσαμεν διὰ προικοδοτήσεις 113 πτωχῶν νεανίδων καταγομένων ἐκ Θράκης τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 565.000, διὰ βραβεύσεις 87 μαθητῶν Γυμνασίων τῆς Θράκης ποσὸν

δρχ. 174.000, διὰ βραβεύσεις τῶν μαθητῶν ὄλων τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τῶν Νομῶν Ἐβρου καὶ Ξάνθης, ποσὸν δρχ. 194.600 καὶ διὰ διαφόρους ἄλλας ἐνισχύσεις ἦτοι Μαθητικῶν ἐκδρομῶν, Σπουδαστῶν Ἀνωτέρων καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν, Ὁρφανοτροφείων, Γηροκομείων, Φιλοπτώχων Ταμείων, Θρακικῶν Σωματείων, Οἰκοκυρικῶν Σχολῶν, Ἐκκλησιαστικῶν Ταμείων, Σεισμοπλήκτων, πτωχῶν συμπολιτῶν κλπ. κλπ., τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 217.426. Μὲ ἄλλους λόγους ἐδαπανήθη περὶ τὸ ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν διὰ τὰ ὡς ἄνω ἐπιτεύγματα, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησαν ἀρίστην ἐντύπωσιν, ἐκτὸς τῆς ὠφελιμότητος τὴν ὁποίαν παρέχουν εἰς τοὺς ἔχοντες ἀνάγκην συμπαραστάσεως. Κατὰ τὰς ἐπιδόσεις τῶν προικοδοτήσεων καὶ βραβεύσεων λαμβάνουν χώραν πολυπληθεῖς τοπικαὶ συγκεντρώσεις, παρίστανται δὲ κατ' αὐτὰς ὁ Κλήρος, αἱ Τοπικαὶ Ἀρχαί. Μὲ τὰς ὀργανουμένας ἐφορτὰς καὶ συγκεντρώσεις πρὸς τὸν ὡς ἄνω σκοπὸν, ἀπασχολήθη κατ' ἐπανάληψιν ὁ Τύπος τῆς Θράκης, ὅστις ἐδημοσίευσεν καὶ σχετικὰς φωτογραφίας.

Γ) ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Σύμφωνα πρὸς ὅσα ἀνεκοινώθησαν διὰ τῆς προηγουμένης Λογοδοσίας μας, σχετικῶς μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ὅπως χορηγήσῃ βραβεῖα εἰς τοὺς μαθητὰς τοὺς ἀριστεύσαντας τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, κατόπιν τῆς γενομένης προεργασίας μετὰ τῶν κατὰ τόπους Ἐπαρχιακῶν μας Ἐπιτροπῶν, διετεθῆ κοινὸν ποσὸν 200.000 δραχμῶν περίπου, ἐβραβεύθησαν δὲ διὰ τοῦ ἐν λόγω ποσοῦ 430 μαθηταὶ 215 Δημοτικῶν Σχολείων τῆς Ξάνθης, Ἀλεξανδρουπόλεως, Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος, Σουφλίου, Φερρῶν καὶ Σαμοθράκης. Αἱ ἐπιδόσεις τῶν βραβεύσεων τούτων λαμβάνουν χώραν παρουσίᾳ τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν, τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων, εἰς ὥραιās ἐφορταστικὰς ἐκδηλώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἐξαίρεται ἡ πολυσχιδῆς δράσις τοῦ Κέντρου, ὅπερ διὰ τῆς μερίμνης του ταύτης ἔρχεται ἀρωγὸν εἰς τοὺς διακρινομένους καὶ ἀναξιοπαθοῦντας συμπατριώτας μας. Διὰ τῶν γενομένων ἐξ ἄλλου ὁμιλιῶν, οἱ Εἰσηγηταὶ τῶν κατὰ τόπους Ἐπιτροπῶν μας, συμβάλλουν τὰ μέγιστα εἰς τὴν Ἐθνικὴν διαπαιδαγωγίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν εὐγενοῦς ἀμίλλης μεταξὺ τῶν μαθητῶν. Αἱ δημοσιευόμεναι εἰς τὰ «Θρακικὰ» ἐπιστολαὶ τῶν εὐεργετουμένων, παρέχουν μίαν εἰκόνα τῆς πατριωτικῆς δράσεως τοῦ Σωματείου μας.

Ἐνταῦθα θεωροῦμεν καθῆκον μας καὶ ἐπιβεβλημένην ὑποχρέωσιν ὅπως ἐξάρωμεν τὴν πολὺτιμον συμβολὴν τῶν κατὰ τόπους συνεργατῶν μας Εἰσηγητῶν καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ κορυφαίου τούτων σεβαστοῦ Διδασκάλου κ. Δ. Μανάκα Εἰσηγητοῦ Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Διδυμοτείχου, ὁ ὁποῖος μὴ φειδόμενος κόπων καὶ μόχθων διατρέχει τὰ παραμεθόρια χωρία καὶ μετὰ θέρημης καὶ ζήλου,

εξαίρει τὸ ἔργον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, γενόμενος ἅμα διαπρύσιος κήρυξ τῆς διακωμίσσεως τῆς Θρακικῆς Ἰδέας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς χαμένης πατρίδος.

Δ) ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

1. Συνεστίασις νέων Θρακῶν Ἐπιστημόνων : 13.12.1969

Μεῖ ἰδιαίτεράν χαρὰν ἀναγγέλλομεν εἰς ὑμᾶς τὴν ἰδρυσιν Σωματείου ὑπὸ δμάδος νέων Θρακῶν Ἐπιστημόνων, οἱ σκοποὶ τοῦ ὁποίου ἀποβλέπουν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐν γένει ζητημάτων τῆς Θράκης. Τὸ Θρακικὸν Κέντρον ὄχι μόνον ἠθικῶς ἐνεθάρρυνε τὴν ὥραϊαν ταύτην πρωτοβουλίαν, ἀλλὰ καὶ ὑλικῶς ἤλθεν ἀρωγόν, κατὰ τὸ δυνατὸν, εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς Διοικήσεώς του, ἀπαρτιζομένης ἀπὸ ἐκλεκτῶν ἐπιτελείων ἐπιστημόνων, διαπνεομένων ἀπὸ ἱερὰν φλόγα καὶ θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὴν γενέτειράν των. Κατὰ τὴν δοθεῖσαν δὲ ὑπ' αὐτῶν συνεστίασιν πρὸς καλλιτέραν γνωριμίαν μεταξὺ τῶν Θρακῶν τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1969 εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Ξενοδοχείου «Μάρμαρα», ἦτις ὑπῆρξε μία ὥραϊα Θρακικὴ συγκέντρωσις, ὁ ἀείμνηστος Πρόεδρος μας Γεώργιος Γεωργιάδης ἐχαιρέτισε μεῖ ἰδιαίτεράν χαρὰν τὴν πρωτοβουλίαν αὐτὴν τῶν νέων μας εἰς τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον.

2ον. Διάλεξις Γεωργίου Μαρμέλη 19ης Ἰανουαρίου 1970.

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον, κατόπιν τῆς εὐγενοῦς προσφορᾶς τοῦ κ. Γεωργίου Μαρμέλη, Ἐπιτίμου Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Μακεδονίας καὶ Θράκης, διωργάνωσε τὴν 19ην Ἰανουαρίου ἐ.ξ. εἰς τὴν μεγάλην Αἴθουσαν τοῦ «Παρνασοῦ» διάλεξιν, μεῖ ὁμιλητὴν τὸν ἴδιον καὶ μεῖ θέμα: «Οἱ διακριθέντες εἰς τὴν Ἐπιστήμην Θράκες κατὰ τὸν ΙΘ' καὶ Κ' αἰῶνα». Ὁ ὁμιλητής, κάτοχος τοῦ θέματός του, τὸ διεξῆλθε μεῖ ἐμβρίθειαν καὶ παραστατικότητα καὶ ἐπαρουσίασε εἰς τὸ πυκνὸν ἀκροατήριον, πού ἀπὸ πολὺ ἐνωρὶς εἶχε κατακλύσει τὴν αἴθουσαν τοῦ «Παρνασοῦ», ἀγνώστους, εἰς τὸ εὐρὸ κοινὸν Θράκας ἐπιστήμονας ὑπεσχέθη δὲ νὰ συνεχίσῃ τὰς διαλέξεις ταύτας καὶ εἰς τὸ μέλλον. Τὸν ὁμιλητὴν προσεφώνησε καὶ ἐπαρουσίασεν εἰς τὸ ἀκροατήριον ὁ ἀείμνηστος Πρόεδρος μας Γεωργιάδης. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς διαλέξεως τὰ μέλη τῆς Διοικήσεως ἐδεξιώθησαν τὸν κ. Γεώργιον Μαρμέλην, ὅστις ὑπεσχέθη μάλιστα νὰ ἀποστείλῃ τὸ κείμενον τῆς ὁμιλίας του πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὰ «Θρακικά».

3ον. Ἐθνικὸν Ἰδρυμα.

Κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἐ.ξ., κατόπιν ἐγγράφου προσκλήσεως ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος ὄλων τῶν Θρακικῶν Σωματείων, ἀντιπροσωπεΐα τοῦ Θρα-

κικού Κέντρου ἐκ τῶν κ.κ. Θ. Παπαδοπούλου, Ν. Παγιωτέλη καὶ Α. Γιαννακάκη, παρευρέθη εἰς συγκέντρωσιν, καθ' ἣν ὁ Γενικός Διευθυντής τοῦ Ἰδρύματος, εἰς ὁμιλίαν του ἀνέπτυξε τοὺς σκοποὺς εἰς οὓς ἀποβλέπει τοῦτο καὶ συνέστησε τὴν ἔνωσιν ὄλων τῶν Ἑθνικῶν Σωματείων πρὸς καλλιτέραν προβολὴν τῶν ζητημάτων ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦν. Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν ἀφοῦ ἀνεπτύξαμεν, ἐν ὀλίγοις, τοὺς σκοποὺς καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Σωματείου μας, ἐπεδώσαμεν καὶ σχετικὸν σημείωμα δαπανῶν τοῦ ἐκδοτικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ μας ἔργου. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπεστείλαμεν καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 3078)2.9.70 ἔγγραφόν μας πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Ἰδρυμα, ὅπερ ἐσυνωδεύετο καὶ ὑπὸ μᾶς πλήρους σειρᾶς τοῦ Συγγράμματός μας τὰ «Ἑθνικά».

Ε) ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ

Περὶ τοῦ Κληροδοτήματος τούτου λεπτομερῶς ἔχομεν ἀναφέρει εἰς ὑμᾶς κατὰ τὴν προηγουμένην Γενικὴν Συνέλευσιν. Ἦδη, ἐν συνεχείᾳ τῶν ὧσων ἀνεφέρθησαν εἰς ἐκείνην τὴν Λογοδοσίαν μας, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ θέμα τοῦ Κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ Στρηνοπούλου, ἔχει πλέον εἰσέλθῃ εἰς ὁμαλὴν δόδον. Ἐκ τῶν εἰσπραχθέντων παρὰ τοῦ Ἑπιτοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος Λονδίνου τόκων τῆς τριετίας 1963, 1964 καὶ 1965 ἐκ δρχ. 15.000, ὁμοῦ μετὰ ὑπολοίπου ἐκ προηγ. χρήσεων δρχ. 5.000, ἦτοι διὰ τοῦ ποσοῦ τῶν 20.000 δρχ., κατόπιν τῆς γενομένης προεργασίας μετὰ τῆς ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως, Θάσου κ. Ἀλεξάνδρου, Ἐπιτροπῆς Κληροδοτήματος Καβάλας, ἣτις ἀποτελεῖται ἐξ ἐγκρίτων Ἑθνικῶν καὶ κατόπιν ὑποδείξεώς της, ἐπριοκοδοτήθησαν κατὰ τὴν ἐλεγχομένην περίοδον διὰ δρχ. 5.000 ἐκάστη τέσσαρες νεάνιδες, καταγόμεναι ἐκ Δελλιωτῶν Α. Θράκης, πατρίδος τοῦ Διαθέτου ἦτοι αἱ: 1) Κατρακυλοπούλου Ζωή, 2) Χατζόγλου Δήμητρα, 3) Μυλωνᾶ Ἄννα καὶ 4) Καρακού Βασιλική.

Αἱ προικοδοτήσεις αὗται χορηγοῦνται κατ' ἐγκρίσιν τῆς Διεύσεως Κληροδοτημάτων τοῦ Ἑπιτοῦ Οἰκονομικῶν, κατόπιν ὑποβολῆς αἰτήσεως μετὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν πρὸς διάθεσιν ποσῶν. Δέον νὰ προστεθῇ ὅτι κατόπιν ὑποδείξεως τῆς ὡς ἄνω Διεύσεως, οἱ εἰσπραττόμενοι τόκοι τοῦ Κληροδοτήματος κατατίθενται εἰς ἰδιαιτερον παρὰ τῆ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς λ)σμὸν ὄψεως. Ἐν τῷ μεταξὺ, κατόπιν τῆς διεξαχθείσης ἀλληλογραφίας ἔχουν εἰσπραχθῆ καὶ κατατεθῆ εἰς τὸν ἰδιαιτερον λ)σμὸν Ε.Τ.Ε. καὶ οἱ τόκοι τῆς τριετίας 1966, 1967 καὶ 1968, οἵτινες θὰ διατεθοῦν, μετὰ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ σχετικοῦ προϋπολογισμοῦ μας παρὰ τῆς Διεύσεως Κληροδοτῶν, κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1971, διὰ προικοδοτήσιν τριῶν εἰσέτι νεανίδων.

ΣΤ) ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΚΑΒΟΥΡΗ

Ὁ ἀποβιώσας ἐξ Αἴνου συμπολίτης μας Χριστοφῆς Καβούρης, κατὰ σύστασιν καὶ τοῦ κ. Χριστοφ. Οἰκονόμου, μέλους τοῦ Δ)κοῦ μας Συμβουλίου, ἀφῆκε διὰ Διαθήκης, εἰς τὸ Θρακικὸν Κέντρον τὸ 20% τῆς περιουσίας του, εἰς μνήμην τῆς συζύγου του Γαλήνης, ἵνα διὰ τῶν χρημάτων τούτων προικοδοτοῦνται κατ' ἔτος δύο πτωχαὶ κορασιδες ἐκ Θράκης. Ἀντίγραφον τῆς Διαθήκης μᾶς παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πληρεξουσίου Δικηγόρου τοῦ Ἐκτελεστοῦ κ. Ὀλυμπίου, ἡ ὑπόθεσις ὅμως εὐρίσκειται εἰσέτι εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐκκαθάρισεως τῆς περιουσίας τοῦ Διαθέτου.

Ζ) ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΔΩΡΗΤΑΙ

Ἄτυχῶς, εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο δὲν ἔχομεν νὰ ἐμφανίσωμεν ἀξιόλογον πρόοδον. Παρεκαλέσαμεν ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Σωματείου ὅπως φροντίσουν καὶ ἐγγράψουν τρία πρόσωπα ἕκαστον ἐκ τῶν γνωστῶν ἢ φίλων των συμπατριωτῶν, ἢ προσπάθειά μας ὅμως αὕτη δὲν ἀπέδωσε τὰ προσδοκόμενα ἀποτελέσματα. Οἱ δωρηταὶ μέλη, οἵτινες ἀνήρχοντο εἰς τριάκοντα περίπου, ἔχουν ἤδη περιορισθῆ εἰς τοὺς ἑπτὰ. Τὰ ἐν Ἀθήναις ἁπλᾶ μέλη τοῦ Κέντρου ἀνέρχονται εἰς ἑβδομήκοντα.

Τὸ θέμα τῆς ἐγγραφῆς νέων μελῶν, ἀγαπητοὶ φίλοι, εἶναι ἐπιτακτικὸν καὶ δέον νὰ ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑφ' ὄλων ἡμῶν. Διότι ἐὰν δὲν εἰσρεύσῃ νέον αἷμα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Σωματείου θὰ κινδυνεύσῃ ἡ ὑπαρξίς του εἰς τὸ προσεχές μέλλον.

Ἐπιβάλλεται ὅθεν καὶ κάμνομεν ἔκκλησιν εἰς πάντας ὅπως ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸ Σωματεῖον παραμείνῃ ἀσβεστος καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἄς κάμῃ ἔργον του, μεταξὺ τῶν ἄλλων φροντίδων του, τὴν ἀνάγκην ἐξευρέσεως νέων μελῶν πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ τῶν πόρων μας, ἀλλὰ πρὸ παντὸς αὐξήσεως τῶν μελῶν μας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέλη τῶν Τοπικῶν Ἐπαρχιακῶν Ἐπιτροπῶν ἀναφέρομεν τὰ κάτωθι:

1) Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀλεξανδρουπόλεως:

Αὕτη ἀριθμεῖ 36 μέλη, ἅτινα ὀφείλουσαν τὰς συνδρομάς των τοῦ τρέχ. ἔτους. Ἡ Εἰσηγήτρια κ. Ἐλ. Φιλιππίδου ἀπήντησεν ὅτι θὰ ἐπιληφθῆ προσεχῶς τῆς εἰσπράξεως τῶν συνδρομῶν.

2) Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ Φερρών:

Ἄριθμεῖ 56 μέλη, τὰ ὁποῖα ὀφείλουσαν τὰς συνδρομάς των τοῦ τρέχ. ἔτους. Ὁ κ. Μανάκας εἰς ἐπιστολὴν του γράφει ὅτι αἱ συνδρομαὶ αὗται θὰ εἰσπραχθοῦν μὲ τὴν ἔναρξιν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους 1970.

3) Τοπική Ἐπιτροπή Σουφλίου:

Ἀριθμεῖ 18 μέλη ὀφείλοντα τὰς συνδρομὰς τῶν τοῦ 1970.

4) Τοπική Ἐπιτροπή Ξάνθης - Σταυρουπόλεως:

Ἀριθμεῖ 220 μέλη, μετὰ ὅμως ἀπὸ τὸν αἰφνίδιον θάνατον τοῦ Εἰσηγητοῦ Α. Γενναδίου ἢ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴ διελύθη. Προσπάθειά μας ἐπαναλειτουρ-
γίας ἀπέβησαν ἄκαρποι μέχρι τοῦδε.

5) Τοπική Ἐπιτροπή Σαμοθράκης:

Ἀριθμεῖ 42 μέλη, ἅτινα ὀφείλουν τὰς συνδρομὰς τοῦ 1969, παρ' ὅτι ἐστάλησαν αἱ σχετικαὶ ἀποδείξεις. Ὁ Εἰσηγητὴς κ. Β. Παπανικολάου δὲν ἀπαντᾷ.

6) Τοπική Ἐπιτροπή Διδυμοτείχου:

Ἀριθμεῖ 148 μέλη, αἱ συνδρομαὶ τῶν ὁποίων εἰσπράττονται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους.

7) Τοπική Ἐπιτροπή Ὁρεστιάδος:

Ἀριθμεῖ 64 μέλη, αἱ συνδρομαὶ τῶν ὁποίων εἰσπράττονται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους.

Ἦτοι μέλη Τοπικῶν Ἐπαρχιακῶν Ἐπιτροπῶν 582.

Ἡ ἴδρυσις καὶ λειτουργία τῶν Ἐπαρχιακῶν Ἐπιτροπῶν ἐξηγήθη κατὰ πρῶτον λόγον ἀπὸ τὴν δραστηριότητα τῶν κατὰ τόπους Εἰσηγητῶν, ἢ συμβολὴ καὶ ἡ συνεργασία τῶν ὁποίων μετὰ τοῦ Κέντρου ὑπῆρξε λίαν ἐποικοδομη-
τικὴ, καὶ δεύτερον ἀπὸ τὰς οικονομικὰς μας δυνατότητας ὅσον ἀφορᾷ τὴν διά-
θεσιν τῶν διαφόρων κονδυλίων εὐποιίας. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Εἰσηγη-
τοῦ τῆς Τ.Ε. Ξάνθης Α. Γενναδίου, ὡς ἀνεφέρθη, καὶ τὴν πρόσφατον ἀσθέ-
νειαν τοῦ ἐπικεφαλῆς τῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Ν. Ἐβρου Εἰσηγητοῦ Διδυμοτείχου
κ. Α. Μανάκα, ἡ δραστηριότης τῶν Ἐπιτροπῶν τούτων ἐνεφάνισε κάμψιν, δι'
ὃ καὶ ἐκρίθη σκόπιμον καὶ ἀπεφασίσθη εἰς τελευταίαν συνεδρίαν τοῦ Διοικη-
τικοῦ Συμβουλίου, ὅπως μέλος αὐτοῦ μεταβῆ προσεχῶς εἰς Β. Ἑλλάδα, ἵνα
ἐρχόμενον εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐκεῖ Εἰσηγητῶν καὶ ἄλλων τοπικῶν παραγόν-
των, βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐπανασύστασιν τῶν ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῶν, ἢ λειτουργία
τῶν ὁποίων καθίσταται ἀπαραίτητος, δεδομένου ὅτι αὗται ἀποτελοῦν τὸν συν-
δετικὸν κρίκον μετὰ τοῦ Κέντρου μας καὶ τῶν ἐκεῖ ἐγκατεστημένων Θρα-
κῶν.

Η) ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ Δ)ΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ Δ)ΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπὸ κρίσιν περιόδου ἢ Πενταμελῆς Διευθύνουσα
Ἐπιτροπὴ συνήρχετο κανονικῶς κατὰ μῆνα καὶ ἐπελαμβάνετο, ἐν ἀπολύτῳ
συνεργασίᾳ, τῆς ἐπιλύσεως ὄλων τῶν ὑποθέσεων τοῦ Σωματείου, σύμφωνα μὲ

τὰ τηρούμενα ἐνυπόγραφα Πρακτικά. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον συνήλθε, κατὰ τὸ ἐν λόγῳ διάστημα, εἰς ὀκτώ συνεδριάσεις πρὸς ἐνημέρωσίν του ὑπὸ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγομένης Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς.

Πάντως κρίνεται ἀπαραίτητος ἡ τροποποίησις τοῦ ἰσχύοντος Καταστατικοῦ τοῦ Σωματείου, βάσει τῶν σημερινῶν δεδομένων.

Θ) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1967 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1969, σύμφωνα μὲ τὰς καταχωρήσεις τοῦ Ταμείου καὶ τῶν Πρακτικῶν, ὡς καὶ τὸν διενεργηθέντα ἔλεγχον, ἐμφαίνεται εἰς τὸν ἀναγνωσθησόμενον Ἰσολογισμόν καὶ τὴν Ἐκθεσιν Ἐλέγχου τῆς Τριμηνίου Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

1) Ἡ δαπάνη τῶν ἐκδοθέντων 41ου, 42ου καὶ 43ου Τόμων τῶν «Θρακικῶν», ἣτις ἀνήλθεν εἰς δρχ. 117.725 ἐκαλύφθη ἀπὸ εἰσπράξεις ἐξ ἐνισχύσεων Ἐπιτροπῆς, Τραπεζῶν, Ὄργανισμῶν κ.λ.π. Ποσὸν δρχ. 90.000 ἔχει ἤδη προγραμματισθῆ διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν 44ου καὶ 45ου Τόμων.

2) Αἱ δαπάναι εἰς γενικὰ ἔξοδα ἦτοι: Ἐνοίκια, κοινόχρηστα, μισθοὺς προσωπικοῦ, τηλέφωνον, τυπογραφικά, ταχυδρομικά, τηλεγραφικά, μεταφορικά, εἰσπρακτικά, ἀναλώσιμον ὑλικόν, ἀσφάλιστρα, καθάρισμα γραφείου, συνδρομὰς ἐφημερίδων κ.λ.π. ἀνέρχονται κατὰ τὴν ὑπὸ κρίσιν περίοδον εἰς δρχ. 256.066,50, εἰς προϋπολογισμοὺς δέ, βραβεύσεις, ἐκτύπωσιν «Θρακικῶν» καὶ διαφόρους ἄλλας φιλανθρωπικὰς ἐνισχύσεις εἰς δρχ. 549.025, ἣτοι σύνολον δρχ. 805.091,50 κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν.

3) Τὸ Ταμεῖον εἰς μετρητὰ ἐμφανίζει πιστωτικὸν ὑπόλοιπον ἐκ δρχ. 5.616,50, ὅπερ μεταφέρεται εἰς τὴν νέαν χρῆσιν.

4) Ἐπίσης ὑφίστανται παρὰ τῆ Ἐθνικῆ Τραπεζῆ τῆς Ἑλλάδος ὁ ὑπ' ἀριθ. 480194 λ)σμός ὄψεως παρουσιάζων τὴν 31.12.1969 ὑπόλοιπον δρχ. 34.928,40, καὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 480230 (Κληροδοτήματος Μητροπολίτου Θυατείρων), παρουσιάζων τὴν 31.12.1969 ὑπόλοιπον δρχ. 22.936, καθὼς καὶ ἑπτὰ προθεσμιακαὶ καταθέσεις συνολικοῦ ποσοῦ δρχ. 820.000.

5) Ἡ εἰς μετρητὰ περιουσία τοῦ Σωματείου ἀνέρχεται εἰς δρχ. 883.480,90, ἐνῶ ἡ τῆς προηγουμένης χρήσεως ἦτο δρχ. 722.953,40. Προκύπτει δηλαδὴ αὐξήσις τῆς περιουσίας τοῦ Σωματείου κατὰ δραχμὰς 160.527,50.

6) Ἐὰν εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν δρχ. 883.480,90 προστεθῆ καὶ κατ' ἐκτίμησιν ἀξία τῶν ὑπαρχόντων Τόμων τοῦ Συγγράμματος «Θρακικὰ» ἐκ δρχ. 600.000, ἡ καθαρὰ περιουσία τοῦ Κέντρου τὴν 31.12.1969 ἀνέρχεται εἰς δρχ. 1.483.480,90.

Ἐνταῦθα δέον νὰ τονισθῆ ἡ ἀναγκαιότης τῆς διαθέσεως τῶν Τόμων τοῦ

Συγγράμματός μας, ἔστω καὶ μέρους αὐτοῦ, διότι διάφοροι λόγοι ἐπιβάλλουν τοῦτο. Ὡς λ.χ. ἡ ἐξοικονόμησις χώρου πρὸς τοποθέτησιν τοῦ νεοδημιουργουμένου ὕλικου ἐκ τῆς ἐκδόσεως νέων Τόμων, ἢ διὰ τῆς διαθέσεως τῶν Τόμων τούτων ἐξοικονόμησις χρηματικῶν πόρων, ἀπαραιτήτων διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Σωματείου, πρὸ παντὸς δὲ εὐρύτερα κυκλοφορία καὶ διάδοσις τοῦ Συγγράμματος.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπὸ κρίσιν περιόδου εὐγενῶς καὶ προθύμως συνέτρεξαν τὸ ἐπιτελούμενον ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς Σωματείου, ἐθνικοπατριωτικὸν ἔργον, τὰ κάτωθι Ἑπιτελείαι, Τράπεζαι καὶ Ὁργανισμοί:

1) Ἑπιτελεῖον Ἐξωτερικῶν	διὰ δρχ.	300.000
2) » Ἐσωτερικῶν	» »	90.000
3) » Προεδρίας Κυβ)σεως	» »	30.000
4) » Ἐθν. Παιδείας	» »	36.000
5) Ταμείον Ἀνταλλαξίμων Τ.Α.Π.Α.Π.	» »	37.000
6) Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	» »	32.000
7) Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	» »	40.000
8) Ἀγροτικὴ Τράπεζα	» »	25.000
9) Τράπεζα Βιομ. Ἀναπτύξεως	» »	10.000
10) Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία Ἀθηνῶν	» »	60.000

Πρὸς πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἀπευθύνομεν θερμότητος εὐχαριστίας, μὲ τὴν εὐχὴν ὅπως αἱ ἐνισχύσεις των αἴται συνεχισθῶν καὶ εἰς τὸ μέλλον μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Αὐτὰ εἶναι, ἐν ὀλίγοις, φίλοι συμπατριῶται, τὰ ἐπιτεύγματα μας κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν χρονικὸν διάστημα. Ἐπιτεύγματα διὰ τὰ ὅποια, ἂν κρίνομεν ἀπὸ τοὺς ἀριθμούς, καὶ ἀπὸ τὴν ἐν γένει δραστηριότητά μας, θὰ πρέπει νὰ σεμνυνόμεθα. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὸ Σωματεῖον μας εὐρέθη αἰφνιδίως ὀρφανόν, στερηθὲν τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν δύο Μεγάλων Προέδρων του καὶ ἄλλων ἐξ ἴσου χρησίμων συνεργατῶν. Κατεβάλομεν πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως τὸ ἐκ τῶν θανάτων τούτων δημιουργηθὲν χάσμα καὶ κενὸν σμικρυνθῆ κατὰ τὸ δυνατόν καὶ γίνῃ ὀλιγότερον αἰσθητὸν καὶ ἐπετελέσαμεν τὸ καθήκον μας ὅσον αἱ μικραὶ μας δυνάμεις τὸ ἐπέτρεπον. Θέλομεν δὲ νὰ πιστεύομεν ὅτι οἱ ἀπαράσκευοι ἀκόμη ὄμοι μας δὲν θὰ λυγίσουν ἀλλὰ θὰ δυναθῶσιν νὰ σηκώσουν ἓνα τόσον αἰφνίδιον καὶ βαρὺ φορτίον, ἀντλοῦντες δυνάμεις ἀπὸ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα μας ἀγάπην καὶ παραδειγματιζόμενοι ἀπὸ Ἐκείνους

ΤΑΜΕΙΟΝ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

'Απολογισμός διαχείρισεως από 1ης Μαρτίου 1967 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1969

ΧΡΕΩΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

'Υπόλοιπον Ταμείου την 28.2.1967 Δρχ. 3.157.80

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟ ΜΕΛΗ ΚΛΠ.

'Από δωρεάς εις μνήμην Δρχ. 51.400	
» συνδρομάς 1966 » 670	
» » 1967 » 15.790	
» » 1968 » 21.060	
» » 1969 » 3.220	
» » δωρητών » 48.900	
» πωλήσεις «Θρακικών» » 4.878	» 145.918

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

1) Εισπράξεις από 'Υπουργεία Τραπεζας κλπ. 'Οργανισμούς	» 684.508
2) Τόκοι καταθέσεων επί προθεσμιά και ὄψεως	» 137.463
	» 971.046.80
3) Λογιστική κίνησις λ)σμών Τραπεζών (χρωστική)	» 992.458.80
	» 1.963.505.60

ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

ΠΛΗΡΩΜΑΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΛΠ.

'Ενοίκια και κοινόχρηστα	Δρχ.	75.905
Μισθοί προσωπικοῦ	»	96.500
Τηλέφωνον εις Ο.Τ.Ε.	»	18.185.40
Γενικά έξοδα ἤτοι: Τυπογραφικά, ταχυδρομικά, τηλεγραφικά, μεταφορικά, εισπρακτικά, ἀναλώσιμον ὑλικόν, ἀσφάλιστρα, καθάρισμα γραφείου συνδρομαί ἡμερίδων κλπ.	»	65.476.10

ΤΟΜΕΤΣ ΕΠΙΟΙΓ'ΑΣ & ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ

Προικοδοτήσεις	Δρχ.	140.000
Βραβεύσεις	»	194.600
'Εκτύπωσης «Θρακικών»	»	117.725
Φιλανθρωπικαί ἐνισχύσεις	»	96.700
		» 805.091.50

ΚΙΝΗΣΙΣ Λ)ΣΜΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Λογιστική κίνησις Λ)σμοῦ Τραπεζης (πιστωτική)	»	1.152.796.80
		» 1.957.888.30
'Υπόλοιπον Ταμείου 31.12.1969	»	5.617.30
		» 1.963.505.60

Διὰ τὸ σύμφωνον τοῦ Ἰσολογισμοῦ, δέον ὅπως εἰς τὴν κίνησιν Ἰσοζυγίου τοῦ Ταμείου τῆς 31.12.1969 συμπεριληφθῆ καὶ ποσὸν δρχ. 389.287.80, εἰς ὃ ποσὸν ἀνέρχεται ἡ κίνησις τοῦ Ταμείου ἀπὸ τοῦ προηγ. Ἰσολογισμοῦ τῆς 28.2.67, ἥτοι ἀπὸ 1.3.67 μέχρι 15.5.67, ἡμέραν καθ' ἣν ἐκλείσθη ὁ λ)σμός ὑπὸ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν κ. Τσέκερη, ἀφοῦ ἀφαιρεθοῦν δρχ. 2.612.40 (ὑπόλοιπον Ταμείου εἰς νέον), ἐκ τοῦ ἰσοπόσου κινήσεως (12.5.67 - 31.12.69) δρχ. 1.576.829.40 (ἥτοι 1.576.40-2.612.40 ἴσον 1.574.217 + 389.287.80 ἴσον 1.963.504.80).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Γ'.

Ἀνάλυσις περιουσίας τοῦ Σωματείου:

	Δρχ.
Ὑπόλοιπον Ταμείου τὴν 31.12.1969	5.617.30
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗΣ Ε.Τ.Ε.	
α) Λ)σμός ὄψεως ἀριθ. 480194 Δρχ. 34.928.40	
β) Λ)σμός ὄψεως ἀριθ. 480230 Δρχ. 22.936	57.864.40

(Κληρο)τος)

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

(ὡς συνημ. κατ)οις)

820.000

883.481.70

Ἀξία βιβλίων κατ' ἐκτίμησιν

Δρχ. 600.000

Καθαρὰ περιουσία Θρακικοῦ Κέντρου

» 1.483.481.70

Διὰ τὸ σύμφωνον τοῦ Ἴσοζυ-
γίου δέον ὅπως προστεθῆ εἰς τὴν
κίνησιν τοῦ Ταμείου ἐκ δραχ.
1.571.121.90 (κίνησις 12.5.57-
31.12.69) καὶ ἡ κίνησις Ταμείου
ἀπὸ 1.3.67-11.5.67 ἦτοι δραχμὰς
386.675.40.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1969

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ο ΤΑΜΙΑΣ

Η ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

καὶ τοῖς «Ἐκείνων ρήμασι πειθόμενοι», θὰ βαδίσωμεν ἐπὶ τὰ ἴχνη των καὶ ὅτι θὰ φέρωμεν εἰς πέρας τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνελάβομεν.

Περαίνοντες μίαν παράκλησιν — εὐχὴν ἀπευθύνομεν πρὸς ὑμᾶς: Ἄγαπᾶτε τὸ Σωματεῖόν μας, διότι τὸ ἀξίζει. Μόνον διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπαραστάσεως ὄλων θὰ ἴδωμεν τὸ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας καὶ πλέον ἀρξάμενον μέγα Κοινωνικὸν καὶ Πολιτιστικὸν ἔργον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, νὰ διαωρίζεται εἰς ἔτη πολλά, ἕως ὅτου τὸ ὄνειρον τῆς νοσταλγίας καὶ τῆς πίστεως ἐπιστροφῆς στὴν πατρίδα γίνῃ πραγματικότης. (Χειροκροτήματα).

Θ Ρ Α Κ Ι Κ Ο Ν Κ Ε Ν Τ Ρ Ο Ν
Α Ν Α Λ Υ Τ Ι Κ Η Κ Α Τ Α Σ Τ Α Σ Ι Σ

Καταθέσεων παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος (Κατ)μα Παν)μίου 8)
τὴν 31. 12. 1969

1)	Ἐτησία προθ)κὴ κατάθεσις ἀριθ.	831072	Δρχ.	100.000	λήξ.	2.11.70
2)	» » » »	831070	»	95.000	»	3.10.70
3)	» » » »	831094	»	125.000	»	4. 9.70
4)	» » » »	831152	»	100.000	»	4.10.70
5)	Ἐξάμηνος » » »	831164	»	50.000	»	11. 9.70
6)	Ἐτησία » » »	831106	»	300.000	»	15. 9.70
7)	Ἐτησία » » »	831163	»	50.000	»	7.11.67
				» 820.000		
	Λ) σμὸς ὄψεως ὑπ' ἀριθ. 480194			» 34.928.40		
	» » » » 480230					
	(Κληρ)τος Θυατείρων)			» 22.936		
				» 877.864.40		

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1969

Η ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(Χ. Μεζιλόπουλος) (Α. Ζερβουδάκης) (Π. Νικολαΐδης).

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1969 οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι 1) Χριστόδουλος Μεζιλόπουλος, 2) Ἀλέξανδρος Ζερβουδάκης καὶ 3) Πέτρος Νικολαΐδης, ἀποτελοῦντες τὴν Τριμελῆ Ἐξελεγκτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἣτις ἐξελέγη νομίμως κατὰ τὴν λαβοῦσαν χώραν τὴν 31ην Ὀκτωβρίου 1967 Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Σωματείου, προέβημεν, συμφῶνως τῷ Καταστατικῷ, εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τηρουμένων βιβλίων καὶ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν τοῦ ταμείου, ἀπὸ τῆς τελευταίας Ἐκθέσεως Ἐλέγχου τῆς 15ης Μαρτίου 1967 μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1969.

Ἐκ τοῦ γενομένου ἔλεγχου προέκυψαν τὰ κάτωθι:

Ἐχρησιμοποιήθησαν διπλότυπα συνδρομῶν ἀπλῶν μελῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 1033 μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 2369 συμπεριλαμβανομένου. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω διπλοτύπων ἀποδείξεων εἰσπράχθησαν δραχμαὶ 40.740 ἀφορῶσαι συνδρομὰς τῶν ἐτῶν 1966, 1967, 1968 καὶ 1969.

Ἐχρησιμοποιήθησαν ὡσαύτως διπλότυπα δωρητῶν μελῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 607 μέχρι τοῦ ἀριθ. 650 συμπεριλαμβανομένου καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 2501 μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 2559 συμπεριλαμβανομένου, εἰσπράχθη δὲ ἐκ συνδρομῶν δωρητῶν μελῶν τῶν ἐτῶν 1967, 1968 καὶ 1969 τὸ ποσὸν τῶν δραχ. 48.900. Παραμένον ἄνεισπρακτοὶ αἱ ὑπ' ἀριθ. 611, 616, 628, 629, 630, 631, 639, 647, 2503, 2548 ἀποδείξεις ποσοῦ δραχμῶν 5.300, αἵτινες δὲν ἠκυρώθησαν, θέλει δὲ ἐπιδιαχωθῆ ἡ εἰσπραξίς των.

Εἰσπράχθη ἐπίσης ἀπὸ διαφόρους δωρεὰς εἰς μνήμην τεθνεώτων τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 51.400.

Παραβαλόντες τὰ ποσὰ τῶν διπλοτύπων μὲ τὰ ἐν τῷ Ταμείῳ καταχωρηθέντα, παρατηροῦμεν ὅτι ἅπαντα ἔχουσι συμπεριληφθῆ εἰς τὴν οἰκείαν στήλην τῶν εἰσπράξεων, ὡς ἐπίσης καὶ πᾶσαι αἱ γινόμεναι πληρωμαὶ ἔχουσι πλήρη δικαιολογητικά.

Συνκεντρώθη ἐξ ἄλλου ἀπὸ διαφόρους εἰσφορὰς καὶ πωλήσεις Θρακικῶν εἰς Ὑπουργεῖα, Τραπεζῆς, Ὄργανισμούς, Ἰδιώτας κλπ. τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 689.386, ὡς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τόκους προθεσμιακῶν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος καταθέσεων καὶ λ)σμῶν ὄψεως τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 137.463.

Αἱ δαπάναι εἰς γενικὰ ἔξοδα ἀνέρχονται συνολικῶς εἰς δραχ. 805.091.50

ἀναλυόμεναι ὡς ἀκολούθως: Ἑνοίκια γραφείου (Σταδίου 38) δραχμαὶ 75.905, μισθοὶ προσωπικοῦ δραχ. 96.500, τηλέφωνον εἰς Ο.Τ.Ε. δραχ. 18.185.40, διάφορα ἔξοδα ἤτοι: τυπογραφικά, ταχυδρομικά, τηλεγραφικά, μεταφορικά, εἰσπρακτικά, ἀναλώσιμον ὑλικόν, ἀσφάλιστρα, καθάρισμα γραφείου, συνδρομαὶ ἔφημερίδων κλπ. δραχ. 65.476.10. Προικοδοτήσεις πτωχῶν νεανίδων δραχ. 140.000, βραβεύσεις δραχ. 194.600, ἐκτύπωσης «Θρακικῶν» (3 Τόμοι) δραχ. 117.725, ὡς καὶ διάφοροι φιλανθρωπικαὶ ἐνισχύσεις δραχ. 96.700.

Τὸ ὑπόλοιπον Ταμείου μετρητῶν ἀνερχόμενον εἰς δραχ. 5.617.30 μεταφέρεται εἰς νέον.

Ἡ κίνησις τῶν καταθέσεων τοῦ Σωματείου (Προθ)καὶ - ὄψεως) παρὰ τῆ Ε.Τ.Ε. παρουσιάζεται ὡς κατωτέρω:

1) Ἑτησία προθ)κὴ ἀριθ. 831072	λήξ.	2.11.70	»	100.000
2) » » »	831070	» 3.10.70	»	95.000
3) » » »	831094	» 4. 9.70	»	125.000
4) » » »	831152	» 4.10.70	»	100.000
5) Ἑξάμηνος » »	831164	» 11. 9.70	»	50.000
6) Ἑτησία » »	8311106	» 15. 9.70	»	300.000
7) » » »	831163	» 7.11.67	»	50.000
Λ) σμὸς ὄψεως ἀριθ.	480194		»	34.928.40
» » »	480230 (Κληροδοτήματος)		»	22.936
			»	877.864.40

Αἱ ὡς ἄνω καταθέσεις ἐκ δραχ. 877.864.40 μετὰ τοῦ ὑπολοίπου μετρητῶν δραχ. 5.617.30, καθὼς καὶ μὲ τὴν κατ' ἐκτίμησιν ἀξίαν τῶν ὑπαρχόντων Τόμων «Θρακικῶν» ἐκ δραχ. 600.000, ἀνέρχονται εἰς ποσὸν δραχμῶν 1.483.481.70, ὅπερ εἶναι ἡ καθαρὰ περιουσία τοῦ Θ. Κέντρου.

Δέον νὰ ἀναφερθῆ ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὰς πραγματοποιηθείσας προικοδοτήσεις, βραβεύσεις Κατωτάτης Παιδείας καὶ διαφόρους ἄλλας φιλανθρωπικὰς ἐνισχύσεις ὑπάρχουν ὀνομαστικοὶ φάκελλοι μετὰ πλήρων δικαιολογητικῶν καὶ στοιχείων, ὡς καὶ ἀποδείξεις τῶν χορηγηθέντων ποσῶν εὐποιίας, αἵτινες ἐπισυνάπτονται εἰς τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά τοῦ Ταμείου, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐνυπόγραφα Πρακτικά τῶν Τοπικῶν Ἐπαρχιακῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ληξιαρχικαὶ πράξεις γάμων οὕτως ὥστε νὰ καθίσταται ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν δυνατὸς ὁ ἔλεγχος τῶν διατεθέντων ποσῶν.

Ἐκ τοῦ γενομένου ἐλέγχου διεπιστώθη ἡ ἀκριβὴς καὶ μετὰ πλήρους συνέσεως καὶ οἰκονομίας διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ Σωματείου, τὰ δὲ δαπανηθέντα ποσὰ διετέθησαν διὰ τόσον ὥραϊα ἀνθρωπιστικὰ ἔργα ὑπὲρ τῶν ἀνα-

ξιοπαθούντων Θρακῶν, δι' ὃ συγχαίρομεν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ ἰδιαίτερώς τὴν Διευθύνουσαν Ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1969

Η ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(ΧΡ. ΜΕΖΙΑΟΠΟΥΛΟΣ)

(Α. ΖΕΡΒΟΥΛΑΚΗΣ)

(Π. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ)

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Λογοδοσίας, τοῦ Ἴσολογισμοῦ καὶ τῆς Ἐκθέσεως Ἐλέγχου καὶ τὴν παμψηφεί ἐγκρισιν αὐτῶν, ὁ Προεδρεύων τῆς Συνελεύσεως κ. Θ. Παπαδόπουλος ἀπευθύνει θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τοὺς προσελθόντας καὶ καλεῖ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ λάβουν τὸν λόγον.

Ὁ κ. Α. Εὐμορφόπουλος ἀφοῦ συγχαίρει τὴν Διοίκησιν τοῦ Σωματείου διὰ τὰ ἀνακοινωθέντα ἐπιτεύγματα, συνιστᾷ ἐπέκτασιν τῶν Τοπικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ εἰς ἄλλους Νομοὺς πλὴν τοῦ Ἐβρου καὶ Ξάνθης, συνεργασίαν δὲ μετὰ τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Κομοτηνῆς καὶ ἄλλων Θρακικῶν Σωματείων.

Ὁ κ. Χ. Οἰκονόμου λέγει ὅτι συγχαίρει ἐπαξίως ὅλους τοὺς ὑπὲρ τοῦ Κέντρου μοχθοῦντας καὶ κρίνει ἀπαραίτητον τὴν συνέχισιν τοῦ τομέως εὐποιίας.

Ὁ κ. Δ. Λουῖζος λέγει ὅτι αισθάνεται συγκινημένος μὲ τὰς ἀγαθοεργίας τοῦ Κέντρου, τονίζει δὲ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐγγραφῆς περισσότερων μελῶν καὶ καταρτισμὸν ἐπιτροπῶν αἰτινες θὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὰ διάφορα ζητήματα ἥτοι τῆς ἐγγραφῆς μελῶν, ἐπεξεργασίας τῆς ὕλης τῶν «Θρακικῶν», συγκεντρώσεων, διαλέξεων κ.λ.π. Προσθέτει ὅτι τελευταίως ἡ ποιότης τῶν «Θρακικῶν» ἔχει πέσει καὶ δὲν ἀσχολούμεθα πλέον μὲ τὴν Ἀν. Θράκην, ὡς ἀναφέρει τὸ Κατ)κόν. Πρέπει νὰ ἐξεύρωμεν ἀξίους συνεργάτας, ἵνα τὸ Σύγγραμμα ἐπανεύρη τὴν παλαιάν του αἴγλην.

Ὁ κ. Α. Γιαννακάκης ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Λουῖζον λέγει ὅτι οἱ πλείονες τῶν Τόμων ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἀν. Θράκην. Οἱ μετέπειτα κυκλοφοροῦν μὲ ὕλην ἀφορῶσαν τὴν Δυτ. Θράκην, κυρίως λαογραφικὴν, λόγω ἀραιώματος τῶν συγγραφῶν. Βασικὸν στοιχεῖον εἶναι νὰ διατηρηθῇ ἡ Θρακικότης τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ κυρίως ἡ Δυτ. Θράκη.

Ὁ κ. Δ. Ζησόπουλος λέγει νὰ δώσουν τοιαῦτα θέματα οἱ Θρακῆες ἐπιστήμονες.

Ὁ κ. Θ. Παπαδόπουλος, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς διαχωρίσεως τῶν δύο Θρακικῶν Σωματείων ἥτοι τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ τῆς Ἐταιρείας

Θρακικῶν Μελετῶν καὶ τῆς σκέψεως περὶ ἐνώσεως τῶν δύο τούτων Σωματείων, λέγει ὅτι δὲν ἀποκρούεται κατ' ἀρχὴν ἡ τοιαύτη σκέψις, δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ ληφθῆ ἀπὸ τοῦδε καμμία ἀπόφασις, διότι ἐπιβάλλεται νὰ τροποποιηθῆ τὸ Καταστατικὸν καὶ νὰ κληθῆ ἵνα ἀποφανθῆ νέα Γενικὴ Συνέλευσις.

Ὁ κ. Α. Ἀγγελίδης λέγει ὅτι χρειάζεται μεγαλυτέρα ἐπαφὴ μὲ τοὺς πληθυσμοὺς τῶν ἀκριτικῶν μας περιοχῶν.

Ὁ κ. Δ. Δοδόπουλος λέγει νὰ ἀσχολούμεθα καὶ μὲ τὴν Ἀνατολικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν Θράκην.

Ὁ κ. Παπαδόπουλος δευτερολογῶν λέγει ὅτι πάντα τὰ ἀνωτέρω θὰ τεθοῦν ὑπ' ὄψιν τῆς νέας Διοικήσεως τοῦ Σωματείου μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ 24μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἐκλέγονται εἶτα, σύμφωνα μὲ τὰ ὑπ' ἀριθ. 7 καὶ 8 θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως καὶ τὸ Καταστατικόν, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, παμψηφεὶ αἱ δύο τριμελεῖς Ἐπιτροπαί, ἦτοι ἡ Ἐξελεγκτικὴ ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν κ.κ. Χρ. Μεζιλοπούλου, Ἀλ. Ζερβουδάκη καὶ Π. Νικολαΐδη καὶ ἡ Ἐφορευτικὴ ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν κ.κ. Α. Γιαννακάκη, Ε. Καραχαλίδη καὶ Ν. Παγιωτέλη.

Αἱ ἐκλογαὶ ἀποφασίζεται ὁμοφώνως ὅπως διεξαχθοῦν, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, μετὰ 15μερον ἀπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἦτοι τὴν 16ην, 17ην καὶ 18ην Νοεμβρίου 1970.

Θ Ρ Α Κ Ι Κ Ο Ν Κ Ε Ν Τ Ρ Ο Ν ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1970

Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Ι Σ

ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Προκειμένου, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, τὴν 16ην, 17ην καὶ 18ην Νοεμβρίου ἑ.ἑ. καὶ ἡμέρας Δευτέραν, Τρίτην καὶ Τετάρτην νὰ διενεργηθοῦν ἐκλογαὶ ἐνώπιον τῆς ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἐκλεγείσης Τριμελοῦς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποχωρούντων μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ

Συμβουλίου, παρακαλείσθε ὅπως προσέλθῃτε εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ ψηφίσῃτε.

Ἐκ τοῦ Γραφείου

Ἔθραι ψηφοφορίας

Δευτέρα 9 π.μ. — 1 μ.μ.

Τρίτη 9 π.μ. — 1 μ.μ.

Τετάρτη 9 π.μ. — 1 μ.μ. καὶ 5 — 8 μ.μ.

Α' ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

Τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπὶ τῶν Ἐκλογῶν Ἐπιτροπῆς
τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι 1) Ἀντώνιος Γιαννακάκης, 2) Ἐλευθέριος Καραχαλίδης καὶ 3) Νικόλαος Παγιωτέλης ἀποτελοῦντες τὴν Τριμελῆ Ἐφορευτικὴν ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν Ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, νομίμως ἐκλεγέντες, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου 1970, συνελθόντες σήμερον 16ην Νοεμβρίου 1970, ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 9ην π.μ. εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου 34 καὶ Ἰπποκράτους (Μέγαρον Παλλάδος) γραφεῖον τοῦ Σωματείου, προέβημεν εἰς τὴν σφράγισιν τῆς ψηφοδόχου, προκειμένου τὴν 16ην, 17ην καὶ 18ην Νοεμβρίου 1970 καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας Δευτέραν, Τρίτην καὶ Τετάρτην, νὰ λάβουν χώραν ἐκλογαὶ διὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ 24μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ὡς καὶ 10 Ἀναπληρωματικῶν μελῶν, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16ῃ Νοεμβρίου 1970

Η ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γιαννακάκης Ἀντ.

Καραχαλίδης Ἐλευθ.

Παγιωτέλης Νικόλ.

Β' ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

Τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπὶ τῶν Ἐκλογῶν Ἐπιτροπῆς
τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι 1) Α. Γιαννακάκης, 2) Ε. Καραχαλίδης καὶ 3)

Ν. Παγιωτέλης, αποτελοῦντες τὴν Τριμελῆ ἐπὶ τῶν Ἐκλογῶν Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, νομίμως ἐκλεγέντες, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου 1970, μετὰ τὸ πέρας τῆς τριμεροῦς ψηφοφορίας τῆς 16ης, 17ης καὶ 18ης Νοεμβρίου 1970, ἦτοι σήμερον Τετάρτην καὶ ὥραν 8ην μ.μ., προέβημεν εἰς τὸ ἀνοιγμα τῆς ψηφοδόχου, διαπιστώσαντες τὰ κάτωθι:

1) Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 16ης, 17ης καὶ 18ης Νοεμβρίου 1970, σύμφωνα μὲ τὸν ἐνυπόγραφον πίνακα παρουσίας, ἐψήφισαν ἐν ὅλῳ τεσσαράκοντα ἐννέα (49) μέλη.

3) Ἐκ τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων προέκυψαν τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα καὶ ἔλαβον:

Α) ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΤ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ: 1) Ἀλεξιάδης Φιλοποίμην ψήφους 49, 2) Ἀναστασίου Κοσμᾶς ψήφους 49, 3) Ἀποστολίδης Χρῆστος ψήφους 49, 4) Βαφειδῆς Κωνσταντῖνος ψήφους 49, 5) Βλαχόπουλος Λεόντιος ψήφους 49, 6) Γιαννακάκης Ἀντώνιος ψήφους 49, 7) Δοδόπουλος Ἰωάννης ψήφους 49, 8) Ζαρίφης Ἀντώνιος ψήφους 49, 9) Καραχαλίδης Ἐλευθέριος ψήφους 49, 10) Λουῖζος Δημήτριος ψήφους 49, 11) Μαζαράκης Θεόφιλος ψήφους 49, 12) Μανάκας Δημήτριος ψήφους 49, 13) Μιρασιγίδης Δημήτριος ψήφους 49, 14) Μιχαηλάτσος Γεώργιος ψήφους 49, 15) Οἰκονόμου Χριστόφορος ψήφους 49, 16) Παγιωτέλης Νικόλαος ψήφους 49, 17) Παπαδόπουλος Θωμᾶς ψήφους 49, 18) Σέντερης Ἀλέξανδρος ψήφους 49, 19) Τερζῆς Ἀναστάσιος ψήφους 49, 19) Τερζοῦδης Λεωνίδα ψήφους 49, 21) Τσατάλας Πάτροκλος ψήφους 49, 22) Τσοκαναρίδης Δῆμος ψήφους 49, 23) Φωτακίδης Παναγιώτης ψήφους 49, 24) Φωτιάδης Εὐγένιος ψήφους 49.

4) Κατόπιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ψηφοφορίας ἐξελέγησαν ὡς τακτικὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου οἱ κ.κ.: Φ. Ἀλεξιάδης, Κ. Ἀναστασίου, Χ. Ἀποστολίδης, Κ. Βαφειδῆς, Α. Βλαχόπουλος, Α. Γιαννακάκης, Ι. Δοδόπουλος, Α. Ζαρίφης, Ε. Καραχαλίδης, Δ. Λουῖζος, Θ. Μαζαράκης, Δ. Μανάκας, Δ. Μιρασιγίδης, Γ. Μιχαηλάτσος, Χ. Οἰκονόμου, Ν. Παγιωτέλης, Θ. Παπαδόπουλος, Α. Σέντερης, Α. Τερζῆς, Α. Τερζοῦδης, Π. Τσατάλας, Δ. Τσοκαναρίδης, Π. Φωτακίδης καὶ Ε. Φωτιάδης.

Β) ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ: Ὁσαύτως ἐξελέγησαν ὡς Ἀναπληρωματικὰ μέλη διὰ 49 ψήφων οἱ ἑξῆς: 1) Ἀγγελίδης Ἀγγελος, 2) Ἀποστόλου Ἀπόστολος, 3) Γιαλλαντζῆς Κυριάκος, 4) Γρανίτσας Στέφανος, 5) Δουλαῖς Ἀλέξανδρος, 6) Εὐαγγέλου Νικόλαος, 7) Μιμῆκος Δη-

μήτρως, 8) Οικονόμου Ἰωάννης, 9) Παγιωτέλης Γεώργιος καὶ 10) Τσατάλας Γεώργιος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Νοεμβρίου 1970

Η ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Α. Γιαννακάκης

Ε. Καραχαλίδης

Ν. Παγιωτέλης

Τὸ νέον 24μελὲς Διοικητικὸν Συμβούλιον συνήλθεν εἰς πρώτην αὐτοῦ συνεδρίαν τὴν 27ην Νοεμβρίου 1970 καὶ μετὰ σύντομον ἀπολογισμὸν τῶν προηγηθέντων Ἀρχαιρεσιῶν τοῦ Σωματείου, ἐξέλεξε συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, τὴν Πενταμελῆ Διευθύνουσαν Ἐπιτροπὴν ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ τῶν κ.κ.:

Παπαδοπούλου Θωμᾶ, Προέδρου

Παγιωτέλη Νικολάου, Γενικοῦ Γραμματέως

Σέντερη Ἀλεξάνδρου, Ταμίου

Τσατάλα Πατρόκλου, Ἀναπλ. Προέδρου

Γιαννακάκη Ἀντωνίου, Ἀναπλ. Γεν. Γραμματέως.

Μετὰ γενομένην συζήτησιν ἐπὶ τοῦ καταρτισμοῦ τῶν ὑπὸ τοῦ Καταστατικοῦ προβλεπομένων Ἐπιτροπῶν, αὗται καταρτίζονται ὡς ἑξῆς:

Α) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ «ΘΡΑΚΙΚΩΝ» ἐκ τῶν κ.κ.:

Φ. Μπουμπουλίδη, Φ. Ἀνατολέα, Α. Γιαννακάκη, Δ. Λουΐζου, Κ. Μαμώνη καὶ Α. Τερζοῦδη.

Β) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΤΡΑΦΗΣ ΜΕΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ «ΘΡΑΚΙΚΩΝ» ἐκ τῶν κ.κ.:

Χ. Ἀποστολίδη, Κ. Βαφειδῆ, Θ. Μαζαράκη καὶ Π. Τσατάλα.

Γ) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ — ΣΤΡΕΣΤΙΑΣΕΩΝ — ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ — ΕΚΔΡΟΜΩΝ ἐκ τῶν κ.κ.:

Π. Φωτακίδη Φ. Ἀλεξιάδη, Ι. Δοδοπούλου, Ε. Καραχαλίδη, Δ. Τσοκαναρίδη Χ. Ἀποστολίδη, Τ. Πουσκούρη καὶ Ξανθοπούλου.

Δ) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟῦ ἐκ τῶν κ.κ.:

Θ. Παπαδοπούλου, Δ. Λουΐζου καὶ Π. Φωτακίδη.

Ἐν τέλει, σύμφωνα μὲ τὸ Γ' μέρος τῆς ἡμερησίας διατάξεως «Συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις ἐπὶ διαφορῶν θεμάτων» καὶ κατόπιν ἀνταλλαγῆς σχετικῶν ἀπόψεων τῶν παρισταμένων ἀποφασίζεται ὅπως:

1) Ἀρχίση ἀμέσως ἢ ἐκτύπωσις τοῦ 44ου τόμου τῶν «Θρακικῶν», ἡ ὕλη τοῦ ὁποίου ἔχει ἤδη καταλλήλως ἐπεξεργασθῆ ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς.

2) Συνεχισθῆ ὁ τομεὺς εὐποιίας μὲ εὔρυσιν τῶν βραβεύσεων, ἀναλόγως τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τοῦ Κέντρου.

Βιβλιοκρισία

Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Κάποτε, σὲ πανηγυρικὴ συνάθροιση, ἓνας πανεπιστημιακὸς δάσκαλος μίλησε γιὰ ... λατινο - ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ ἡ πρόταξη μιᾶς χώρας ποὺ ἔπεται στὸν πολιτισμὸ, ἔκανε ἐντύπωση καὶ σχολιάσθηκε. Τώρα, ἔχομε τὴ συνέχεια τούτης τῆς ἱστορίας, μὲ μιὰ διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ποὺ ἐκδόθηκε στὴ Θεσ)κη, μὲ τὴν ἄδεια μάλιστα τοῦ ἐκεῖ πανεπιστημίου καὶ γραμμὴν ἀπὸ κάποιον ξένο φοιτητῆ (Βενιαμὶν Χέντριξ λέγεται) καὶ ποὺ φέρει τὸν τίτλο «οἱ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ θεομοὶ τῆς Λατινικῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Κων)πόλεως» κτλ. Κοντοσταθῆκαμε γιὰ μιὰ στιγμή γιὰ νὰ θυμηθοῦμε ποιά εἶναι αὕτη ἡ αὐτοκρατορία, προχωρώντας ὅμως στὸ διάβασμα, εἶδαμε πὼς ἀναφέρεται στὰ χρόνια τῶν Σταυροφοριῶν ποὺ οἱ διοργανωτῆς τους στρογγυλοκάθησαν καὶ βεβήλωσαν τὰ πάντα — κι αὕτη τὴν Ἁγιά Σοφιά, σὰν ἀλλόδοξοι. Ἐν αὐτὸ τὸ γεγονὸς λέγεται «αὐτοκρατορία» στὴν ἱστορικὴ γλῶσσα καὶ ἀλήθεια, τότε καὶ οἱ Γερμανοὶ ... ἵδρυσαν τὸ 1940 δική τους αὐτοκρατορία στὴν Ἑλλάδα κι ἄλλοῦ καὶ ποῦ δὲν ἵδρυσαν!

Ὁ συγγραφεὺς εἶναι βέβαια ξένος καὶ δὲν ξαίρει πολλὰ πράγματα — κυρίως πὼς νὰ ἐκφραστῆ χαρακτηρίζοντας τὴν ἐποχὴ τούτη τοῦ Βυζαντίου (1204) σάν... Λατινικῆ, ἐνῶ πρόκειται γιὰ ἐπιδρομὴ ὑπουλῆ, σιγματισμένη ἀπὸ τὴν ἱστορία, σὰν μαύρη περίοδος καὶ καταστροφικὴ θύελλα κατὰ τοῦ Βυζαντίου. Καὶ ὁ μελετητῆς ἐπιμένει λέγοντας πράγματα ἀνιστόριτα ἢ κακῶς χαρακτηρισμένα, τῇ ἐπινεύσει καὶ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου ποὺ τὸν ἐξεπαίδευσε, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ δημοσιεύσῃ τούτη τὴ μελέτη!

Ἐπειὰ ἀπὸ ὅλα αὐτά, θεωροῦμε περιττὸ ν' ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν «διατρι-

βή τοῦ ξένου συγγραφέως γιὰ τή ... λατινική αὐτοκρατορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως». Ἄλλοι ξένοι πολὺ προγενέστεροί του, σὲ πανεπιστημιακά τους μαθήματα εἶπαν τὸ Βυζάντιο «τιποτένιο πρᾶγμα πὺν καλά ἔκαναν οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸ καταργήσανε!» χωρὶς τοῦτοι οἱ τελευταῖοι νὰ σκεφθοῦν πὺς δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ διατηρηθῇ μιὰ τόσο «τιποτένια αὐτοκρατορία», χίλια χρόνια!

Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἔπαθε τὸ Βυζάντιο ἀπὸ τοὺς ξένους ἐπιδόλαιους μελετητὲς πὺν ... δὲν τὸ ξαίρανε καθόλου, μὰ σήμερα βλέπομε πὺν τὸ ἔχει ἀνεβάσει ἡ ἱστορική μελέτη — καὶ ἀπὸ κάθε ἄποψη. Περιττὸ νὰ ἐπεκταθοῦμε.

Φ. Α.

ΕΚΛΙΠΟΥΣΑΙ ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Πρωτοπρεσβύτερος
† ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

Ἐπειτα ἀπὸ σύντομον νοσηλείαν ἀνιάτου νοσήματος ἀπεβίωσε τὴν 6.1.1968 ἐν Θεσ)νίκῃ ὁ Πρωτοπρεσβύτερος τῆς Ἱ. Μ. Ἀλεξ)πόλεως καὶ Ἀρχ. Ἐπίτροπος Σαμοθράκης Γεώργ. Μανωλάκης, πατὴρ τοῦ εἰς Θεσ)νίκην ἐγκατεστημένου Δ)ρος κ. Παναγ. Μανωλάκη. Ὁ θάνατός του ὑπῆρξεν αἰφνίδιος καὶ ἐλύπησε τὴν κοινωνίαν τῆς Ἀλεξ)πόλεως καὶ Σαμοθράκης παρ' ἧς ὁ μεταστὰς ἔχαιρεν ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμῆσεως.

Ἡ σορὸς διεκομίσθη αὐθημερὸν ὑπὸ τῶν οἰκείων του εἰς Ἀλεξ)πολιν ὅπου ἐτίμησαν αὐτὴν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξ)πόλεως μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ πλῆθος κόσμου ἐκ τῆς παροικίας τῶν Σαμοθρακικῶν καὶ κατοίκων Ἀλεξ)πόλεως. Ἐκεῖθεν ἡ σορὸς τοῦ μεταστάντος μετεφέρθη εἰς Σαμοθράκην συνοδευομένη τιμητικῶς ὑπὸ τῶν Πανοσ. Ἀρχ)του Ἀνδρ. Χαλκιοπούλου καὶ Σακελ. Νικ. Παπανδρέου εἰς δὲ τὸν λιμένα Καμαριωτίσσης ἦτο συγκεντρωμένον πλῆθος κατοίκων ἐν καταφανῇ συγκινήσει.

Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Κομοπόλεως ὁ Κλήρος τῆς νήσου καὶ αἱ Τοπικαὶ Ἀρχαὶ μὲ ὄλους τοὺς κατοίκους ἐτίμησαν τὴν νεκρῶσιμον πομπὴν καὶ ἐσυνό-

δευσαν αὐτὴν μὲ ἐκδηλον συγκίνησιν. Ἡ σορὸς ἐποποθετήθη εἰς τὸν Ἰ Ναὸν τῆς Κομοπόλεως ὅπου παρέμεινε εἰς λαϊκὸν προσκύνημα, ἐν μέσῳ συγκινητικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ παρευρισκομένου πλήθους διαρκέσαν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου.

Τὴν ἑπαύριον Κυριακὴν 7.1.1968 μετὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ χοροστατοῦντος τοῦ Ἀρχ(ου) Ἄνδρ. Χαλκιοπούλου καὶ συμμετοχῇ ὀλοκλήρου τοῦ Κλήρου τῆς νήσου ἐψάλη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία. Ἡ συγκέντρωσις τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰ χωρία καὶ τὴν Κομοπόλιν ἦτο πρωτοφανὴς τιμήσαντος οὕτως ὅλως ἰδιαίτερος τὸν ἐκλιπόντα γηραῖον ἱερωμένον καὶ διδάσκαλον ὑπηρετήσαντα εὐδοκίμως τὴν γενέτειρά του ἐπὶ 47 ἔτη.

Ὁμίλησεν δ' Ἀρχ(ης) κ. Ἄνδρ. Χαλκιοπούλος ὅστις ἐν μέσῳ καταφανοῦς συγκινήσεως ἐξῆρε τὴν προσωπικότητα τοῦ ἐκλιπόντος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, χαρακτηρίσας τοῦτον κόσμημα ἀγιότητος καὶ κοινωνικῆς δράσεως διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν νήσον μας. Ἐν συνεχείᾳ ὁμιλήσεν ὁ Δη(μ)λος κ. Δημ. Ἀγγελώνιας διερμηνεύσας λίαν ἐπιτυχῶς τὸ κοινὸν αἶσθημα τοῦ λαοῦ τῆς Σαμοθράκης ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ μεταστάντος. Κατετέθησαν στέφανοι καὶ ὁμίλησαν ἐκ μέρους τῆς Κοινότητος ὁ Ἀντιπρόεδρος κ. Ἰωάν. Γεωργίου, ὁ Γυμνασιάρχης κ. Ἀθαν. Τσιράκης, ὁ Δ(ν)τῆς Δημοτ. Σχολείου Χώρας κ. Στυλ. Παπᾶς, ὁ Δη(μ)λος Ἀλωνίων κ. Ρ. Τσαούσης, ὁ Δικηγόρος κ. Εὐστρ. Λαζογιάννης ἐκπροσωπῶν τοὺς σπουδάσαντας μαθητὰς τοῦ ἐκλιπόντος καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ Σαμοθράκης. Ὑπὸ πάντων τῶν ὁμιλητῶν ἐξήρθη ἡ προσωπικότης τοῦ μεταστάντος, ἡ ἀκάματος ἐργατικότης, τὸ ὑψηλὸν Ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν φρόνημα καὶ ἡ πολὺπλευρος κοινωνικὴ δράσις του, προκαλέσαντες τὰς συνεχεῖς συγκινητικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους.

Οὐδέποτε ἡ Σαμοθράκη ἐτίμησεν ἀπερχόμενον μέλος τῆς κοινωνίας της μὲ τόσην συμμετοχὴν καὶ καταφανὴ πικρίαν καὶ θλίβιν. Ὁ θάνατος τοῦ «Παπαγιώργη» ἀφήνει σοβαρώτατον κενόν. Οἱ Σαμόθρακες ἐθρήνησαν τὸν ἀπελθόντα Λευῖτην καὶ Διδάσκαλον καὶ ἐσυνώδευσαν αὐτὸν εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν. Ἄς εἶναι ἐλαφρὸν τὸ χῶμα ποῦ τὸν ἐσκέπασεν καὶ ἡ μνήμη του ἀγία. Εἰς τοὺς οἰκείους του ἄς εἶναι ἐπαρκῆς ἡ ἐξ ὕψους παρηγορία.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μανωλάκη

Ἐγεννήθη ἐν τῇ Κομοπόλει Χώρα Σαμοθράκης τὸ ἔτος 1895 ἐκ γονέων εὐσεβῶν. Ἐδιδάχθη εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς γενέτειράς του καὶ ἀργότερον εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ἰβήρων — Ἀγίου Ὁρους.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεών του ἐχειροτονήθη

ιερεὺς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Μαρωνείας — Θάσου καὶ Σαμοθράκης κυρίου Μελισσηνοῦ Χριστοδοῦλου — Σαραντακλησιώτου εἰς Λιμενάρια Θάσου τὴν 23ην Ἀπριλίου 1920.

Ἐπηρετήσεν ὡς Ἱερεὺς καὶ Διδάσκαλος εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μαρωνείας ἀπὸ τὸ ἔτος 1920 — 1927, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1927 μέχρι 1956 εἰς Χώραν Σαμοθράκης. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο διετέλεσε ἐπὶ 10ετίαν Διευθυντὴς τοῦ 6θεσίου Δημοτικοῦ Σχολείου Χώρας, ἔτυχε δὲ Βασιλικῆς εὐαρεσκείας καὶ τιαυτῆς Ἐπιθεωρητῶν Δημοτικῶν Σχολείων Ἀλεξανδρουπόλεως.

Ὡς ἱερεὺς ἐτιμήθη κατὰ τὸ 1926 παρὰ τοῦ πρώην Μητροπολίτου Μαρωνείας Ἀνθίμου μὲ τὸ ὄφφίκιον τοῦ Οἰκονόμου, παρὰ δὲ τοῦ Μητροπολίτου Ἀλεξ)πόλεως Ἰωακείμ Καβείρη κατὰ τὸ ἔτος 1962 μὲ τὸ ὄφφίκιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου, ἀντιπροσωπεύσας τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν ὡς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Σαμοθράκης μέχρι τοῦ θανάτου του.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΔΗΜ. ΒΑΦΕΙΔΗΣ

Τὴν 29ην Ἀπριλίου 1967 ἀπεβίωσε καὶ ἐκηδεύθη ἐν Καβάλα, ὁ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐκπρόσωπος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Κυρ. Δ. Βαφεΐδης, στενὸς συνεργάτης τοῦ ἀειμνήστου Φιλ. Μανουηλίδη, ὑλοποιήσας ἐν τῷ Νομῷ Καβάλας τὴν ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Θυατείρων Γερμανοῦ προικοδότησιν ἀπόρων νεανίδων καταγομένων ἐκ Δελλιωνῶν τῆς περιοχῆς Σηλυβρίας. Ἡ ὡς ἀνωτέρω ὑλοποίησις ὑπῆρξε καρπὸς γονίμου συνεργασίας τοῦ ἐκλιπόντος, μετὰ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χρισοστόμου Β', τότε Μητροπολίτου Φιλίππων Νεαπόλεως καὶ Θάσου, καὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπῆς. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς προεβλήθη τὸ Θρακικὸν Κέντρον ἐν τῇ περιοχῇ Καβάλας, ἐνεργεῖαις καὶ κόποις τοῦ ἀειμνήστου Κυρ. Βαφεΐδη, ὅστις καὶ διὰ τῶν ὁμιλιῶν του καὶ διὰ τῆς δημοσιογραφικῆς του γραφίδος ἐτόνιζε πάντοτε τὴν ἐθνωφελῆ δραστηριότητα τοῦ Κέντρου καὶ συνετήρει ζωηρὰν τὴν ἀνάμνησιν τῆς Ἀν. Θράκης.

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Καλλιπόλει κατὰ τὸ 1901 καὶ ἀπεφοίτησεν ἐκ τοῦ

Ἡμιγυμνασίου τῆς γενετείρας του, συνεπλήρωσε δὲ τὰς Γυμνασιακάς του σπουδὰς ἐν Καβάλα, ὅπου ἐγκατεστάθη ἀπὸ τοῦ 1923.

Ἐπὶ τετραετίαν ὑπηρέτησεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, οὐ μόνον ἐν Θράκῃ καὶ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀλλ' ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον τοῦ 1940 — 41, πιστὸς ἐκτελεστής πάντοτε, τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος.

Ἐπαγγελματικῶς, ὡς ἐμπορικὸς ἀντιπρόσωπος καὶ ἀσφαλιστὴς ἐν Καβάλα, ἐξέτιμᾶτο ὑπὸ τῶν συνεργατῶν καὶ τῶν πελατῶν του.

Διετέλεσε δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, αἰρετὸς Δημοτικὸς Σύμβουλος καὶ ἀναπληρωτὴς Δημάρχου, Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, Ἀντιπρόεδρος τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ γενικῶς οὐδέποτε ἠρνήθη τὴν προσφορὰν ὑπηρεσιῶν, διὰ τὴν εὐόδωσιν ἔθνικῶν καὶ κοινωνικῶν σκοπῶν.

Ἡ μνήμη του ἄς εἶναι αἰωνία.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΘΘ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ἐγεννήθη εἰς Ραιδιστὸν Ἀν. Θράκης τὸ ἔτος 1902. Ἀπόφοιτος τῆς Ροβερτείου Σχολῆς Κων)πόλεως ἀνέλαβε τὸ 1922 κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν Καταστροφὴν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐφοπλιστικοῦ Γραφείου τῶν θείων του Ἀδελφῶν Μανουηλίδη, ἐπίσης ἐκ Παιδευτοῦ εἰς Κων)πολιν. Τὸ 1924 ἐγκαταστάθεις εἰς Ἀθήνας ἀνέλαβε πάλιν τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γραφείου Μανουηλίδη εἰς Πειραιᾶ τὸ ὁποῖον εἶχε ὑπὸ τὴν ιδιοκτησίαν του τότε τὰ περιφῆμα ἄκτοπλοῖα ΗΡΑ Μ — ΜΑΙΡΗ Μ καὶ ΕΛΕΝΑ Μ.

Τὸ 1930 ἰδρυθείσης τῆς ἄκτοπλοίας τῆς Ἑλλάδος Α.Ε. ἀνέλαβεν τὴν διεύθυνσιν Κινήσεως τῆς Ἑταιρείας ἣτις ἀριθμοῦσε τότε περὶ τὰ 40 ἄκτοπλοῖα σκάφη.

Τὸ 1935 ἀποχωρήσας τῆς ἄκτοπλοίας ἠγόρασε τὸ πρῶτον πλοῖον, τὸ φορητὸν «IGOR» μετὰ τῶν κ. Πεζᾶ καὶ Μανουηλίδη, τὸ δὲ 1939 κηρυχθέντος τοῦ πολέμου ἀνεχώρησε εἰς Ἀφρικὴν ὅπου ἀνέπτυξε μεγάλην δραστηριότητα καὶ διηύθυνε τὸ ὡς ἄνω πλοῖον.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἠγόρασε τὸ Liberty «Ψαρρὰ» μετὰ τῆς Ἑταιρείας Φαφαλιοῦ συνεργασθεις μετὰ τῶν ἀδελφῶν Φαφαλιοῦ μετὰ τῶν ὁποίων συν-

εδέετο καὶ φιλικῶς μέχρι τοῦ θανάτου του. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1945 μέχρι 1968 ἀπέκτησαν μὲ τοὺς Φαφαλιούς δλόκληρον στόλον ἐκ 14 πλοίων τὸ πλεῖστον νεοτείνκτων φορτηγῶν καὶ πετρελαιοφόρων.

Καθ' ὅλην τὴν σταδιοδρομίαν του εἰργάσθη σκληρὰ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἐργασιῶν του πρὸς ζημίαν τῆς ὑγείας του, ἥτις καὶ ἐκλονίσθη τὰ τελευταῖα δύο χρόνια. Ἀπέθανεν εἰς Ν. Ὑόρκην τὴν 19ην Αὐγούστου 1968 κατόπιν ὀλιγοήμερου ἀσθενείας, κηδευθεὶς δὲ εἰς Ἀθήνας τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1968, ἐνεταφιάσθη τὴν ἐπομένην εἰς Θεσ)κην εἰς τὸν οἰκογενειακὸν τάφον.

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ἐγεννήθη τὸ 1902 εἰς Σκαμνέλιον — Ζαγορίου Ἰωαννίνων.

Ἀπεφοίτησε τοῦ Γυμνασίου Ἰωαννίνων.

Τὸ 1921 στρατευθεὶς ὑπηρετήσεν εἰς 24ον Σύνταγμα Πεζικοῦ εἰς Ἠπειρον καὶ Θράκην ἀπολυθεὶς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου.

Τὸ 1925 διωρίσθη γραμματεὺς Κοινότητος Κοτύλης Ξάνθης καὶ ἐν συνεχείᾳ Μ. Σουλίου Σερρών καὶ τελικῶς Μύκης Ξάνθης.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1940 ἐστρατεύθη μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου προαχθεὶς ἀργότερον εἰς Ἀνθυπασπιστήν.

Μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν ἐπιστρέψας εἰς Ξάνθην συνελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διὰ τὴν Ἐθνικὴν του δρᾶσιν καὶ ἀπελάθη εἰς μὴ Βουλγαροκρατουμένην περιοχὴν.

Ἀπὸ τοῦ 1941 μέχρι τοῦ 1945 ὑπηρετήσεν κατ' ἀπόσπασιν εἰς Ε.Ο.Χ.Α., ὡς Τμηματάρχης Προσωπικοῦ συσσιτίων.

Τὸ 1945 ἐπιστρέψας εἰς Ξάνθην ὡς Κοινοτικὸς Γραμματεὺς Μύκης ἀνέλαβε συγχρόνως καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς «Ἑλληνικῆς Μερίμνης» καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Κομμουνιστοσυμμοριτοπολέμου ἦτο ὁ Σύνδεσμος τῶν κατοίκων τῶν παραμεθορίων περιοχῶν Ξάνθης μετὰ τοῦ

Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ ὀργανωτῆς ὁμάδων ἀντιστάσεως κατὰ τῶν συμμοσι-
τῶν.

Ἐπιμήθη μὲ τὸ μετάλλιον Ἐξαιρέτων Πράξεων διὰ τὰς φροντίδας του
περιθάλαφews τῶν οἰκογενειῶν τῶν μαχομένων.

Τὸ 1950 κατῆλθεν εἰς τὰς ἐκλογὰς ὡς ὑποψήφιος Βουλευτῆς μὲ τὴν πα-
ράταξιν Κοτζίᾶ — Μανιαδάκη — Τουρκοβασίλη.

Μὲ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερομοῦ ἀνέλαθεν Πρόεδρος τῆς Νο-
μαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς.

Τὸ 1962 ἐξελέγη αἰρετὸς Σύμβουλος τοῦ Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου
Ξάνθης, ἐπανεκλεγόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ἀπὸ τοῦ 1965 μέχρι τοῦ θανάτου του ὑπῆρξεν εἰσηγητῆς τοῦ Θρακικοῦ
Κέντρου Ν. Ξάνθης.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1963 ἀπεχώρησε τῆς Ὑπηρεσίας.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1967 τοῦ ἀνετέθησαν ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως τὰ
καθήκοντα τοῦ Προέδρου τῆς Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Ξάνθης
(παραμείναντος ὡς τοιοῦτου μέχρι τοῦ θανάτου του).

Ἀπὸ τοῦ 1945 μέχρι τοῦ 1963 ὑπῆρξεν Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Κοινο-
τικῶν Ὑπαλλήλων Ν. Ξάνθης καὶ μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Π.Ο.
Κ.Υ.

Ἀπὸ τοῦ 1963 μέχρι τοῦ θανάτου του Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου
Κοινοτικῶν Ὑπαλλήλων Ξάνθης.

Ἡ δρᾶσις του ὑπῆρξεν πλουσία εἰς τὸν Κοινωνικὸν Τομέα εἰς τὸν ὁποῖον
εἰργάσθη πάντοτε ἀφιλοκερδῶς καὶ διὰ τὴν ὁποίαν τῷ ἀπενεμήθησαν, παράση-
μα, ἔπαινοι καὶ διπλώματα, ὡς τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἑλληνικῆς Με-
ρίμνης Ξάνθης καὶ τῆς Φανέλλας τοῦ Στρατιώτου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
Ἀφιέρωμα - Βιογραφία † Γεωργίου Γεωργιάδου	3 - 14
Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανὸς ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ Γραμματείᾳ. Ὑπὸ Δημ. Μούκανου	15 - 19
Ἐπιστημονικὸς Προσδιορισμὸς Φυτωνυμίων Ἀνατολικῆς Θράκης. Ὑπὸ Πάνου Γρίσπου	20 - 31
Ἀνάλεκτα Καλλιπόλεως. Ὑπὸ Κωνστ. Δ. Βαφείδη	32 - 135
Ἡ Ἀνάπτυξη τῆς Θράκης	137 - 216
Λαογραφικὰ Μαυροκκλησίου Διδυμοτείχου	217 - 274
Διοικητικὰ Θρακικοῦ Κέντρου	275 - 297
Ἐκλιποῦσαι Θρακικαὶ Φυσιογνωμίαι	298 - 309